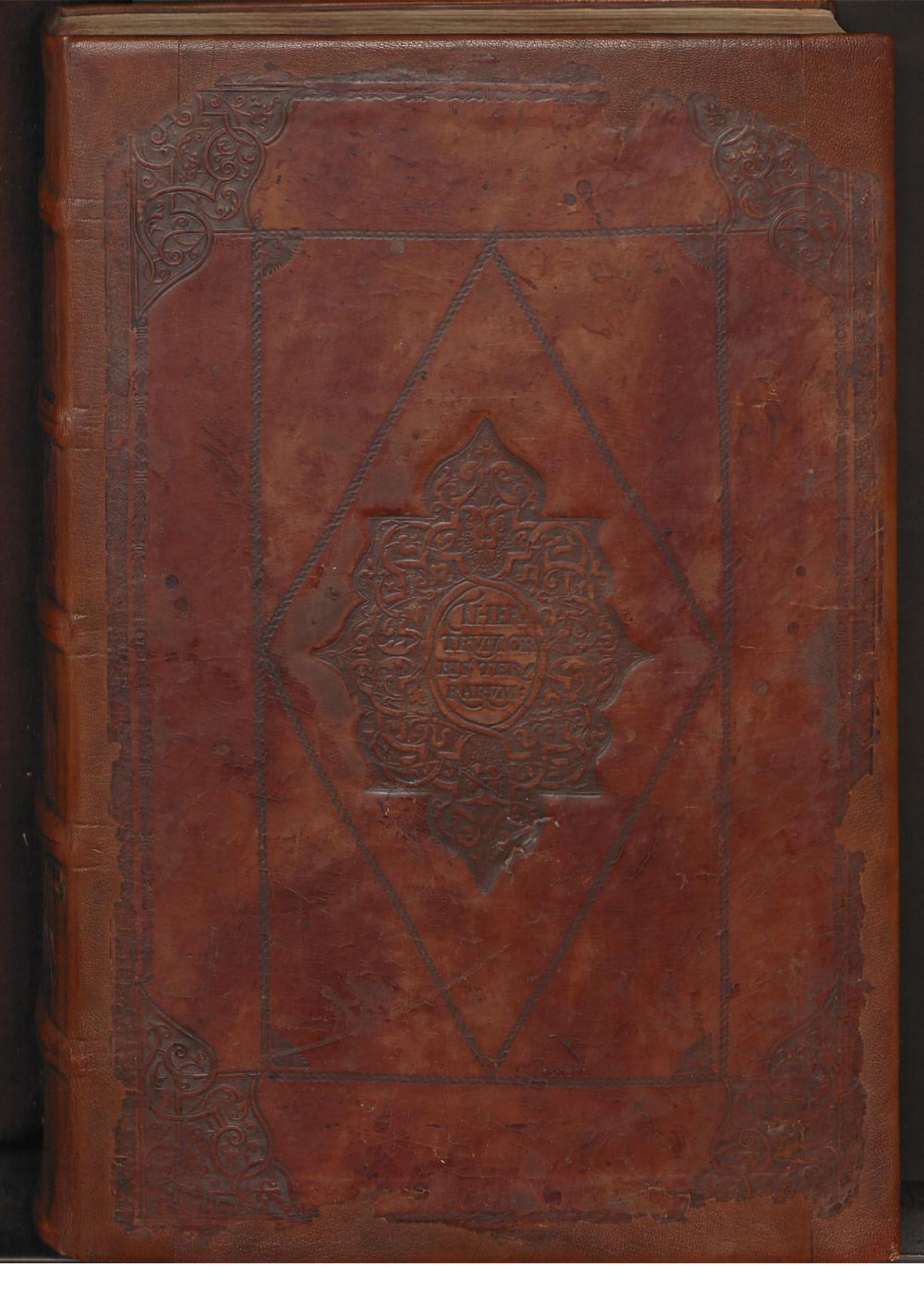

g. 21.

K 80 2

Opus nunc demùm ab ipso Auctore magnitum, multisque locis castigatum, & quampluribus nouis Tabulis atque Commentarijs auctum.

1579.

K 80.2°

DANIEL ROGERSIVS
AD THEATRVM ORBIS,
ABRAHAMI ORTELII, DENVO
ab Auctore recognitum.

VERA igitur tandem eſt Senecæ ſententia vatis,
Et vera eſt vatis verba ſecuta fides.
Tempus, ait, veniet, ſeros aliquando ſub annos,
Laxabit rerum vincula cùm Oceanus:
Atque ingens pateat tellus, & detegat orbes
Puppe nouos Typhis rector in Hæmonia:
Nec quæ dicta fuit, ſit terris vltima Thyle.
Sic ait: en vatem quanta ſecuta fides.
Emersère freto nuper noua regna ſub Auſtro:
Ruráque non falſis concelebrata bonis.
Jámque ſuas vrbes, & iactat America dotes,
Magellana ſuas cui ſoror addit opes.
Quippe nouus priſco eſt orbi ſuperadditus orbis,
Et non hæc, alia ſidera ſede meant.
Laus prima eſt Senecæ: Veſpucci eſt altera: vates
Jlle; ratam fecit vatis at iſte fidem.
Tertia, quæ laudes Orteli vincit vtraſque;
Eſt tua: qui Phœbi ceu comes æthereus,
Singula perſpexti dexter, quæ clauſa tabellis
Subÿcis humanis vſibus, atque oculis.
Jmmortale omnes nacti decus: inſeret aſtris
Poſteritas vos dum maior hic orbis erit.

OFFENTL. BIBLIOTHEK ZU DETMOLD

D. PHILIPPO
AVSTRIACO
CAROLI V. AVG.
ROM. IMP. F.
INDIARVM HISPA-
NIARVMQ. ETC. RE-
GI, OMNIVM AETA-
TVM ET TOTIVS
ORBIS AMPLISSI-
MI IMPERII MO-
NARCHAE,

ABRAHAMVS
ORTELIVS
ANTVERPIANVS
EIVS MAIESTATIS
GEOGRAPHVS, DED.
CONSECRAT Q.

ADOLPHI MEKERCHI BRVGENSIS I. C.

ΡΑΨΩΔΙΑ ΕΚΑΤΟΣΤΙΧΟΣ FRONTISPICII EXPLICATIO.

IMMENSAM *Terræ molem, vastíque meatus*
Oceani, toto sparsas & in æquore terras,
Scriptorum multi veterum multíque recentum
Ingenio præstanti & rerum divite censu
Hactenus aggressi, triplices tantummodò partes
Invenêre Orbis, quas nec describere plenè,
Posse datum est. Nostro id longè felicius ævo
Præstitit ORTELIVS *multò maioribus ausis:*
ORTELIVS, *quem quadrijugo super æra curru*
Phœbus Apollo vehi secum dedit, vnde iacentes
Lustraret terras circumfusumq́ profundum.
Hinc olli Phœbum, qui conspicit omnia, prorsus
Ignotas, alio penitus penitúsque sub Orbis
Axe sitas monstrasse plagas, solísque retectas
Indigenis, Orbémque novum, gentésque, virósque
Detexisse ferunt, mundíque arcana remoti.
Ille igitur studiis quò consulat, hocce THEATRVM
ORBIS TERRARVM *toti communicat Orbi.*
In quo non veterum errores, incertáve tradit
Somnia, sed tripode ex ipso certissima visa.
Quóque magis mirêre, tribus superaddidit Orbis
QVINQVE ORBIS PARTES. *Partibus hic binas alias, quas nemo priorum*
Vel fando audierat. Frontem solùm adspice libri,
Invenies etiam quod te pictura docebit.
Arce sedet summa solio Regina superbo
EVROPA. EVROPE, *cujus viridis fastigia lambit*
Pampinus, & dulci vitis fecunda racemo.
(Nam colit Europe Bacchum, Bacchus colit illam)
Dextra manus sceptrum gestat, clavúmque sinistra
Admotum sphæræ, caput est insigne corona.
Hæc reliquis Nymphis excelsior omnibus una est,
Et latè, auspicibus quondam victricibus armis,
Roma, tuis, fines porrexit adusque calentem
In Libyam, inque Asiam, divisósque orbe Britannos.
Ejus & imperium proferre Hispania nuper
Ausa, per ignotum pelagus nova regna, novósque

Invenit

Inuenit populos, qui nunc NOVUS ORBIS habetur.

ASIA. Adspicis à dextris ASIAM quæ splendida Eöis
Tota nitet gemmis, tota est ornata lapillis.
Hæc manibus plenam turis beneolentis acerram
Ostentat, myrrham redolens, stacténq́, suavem.
Et gummi croceum, pigmenta, & aromata, & omnes
Assyrios fucos, Arabum præditia dona.

AFRICA. AFRICA parte alia est fervore notabilis ipso
Aethiopissa, perinsano Phaëthonte perusta,
Infrenos dum Solis equos currúmque fatigat
Ignarus juvenis, nec flectere novit habenas,
Ac terra propiùs candentem deprimit axem:
Demens qui tantos animo conceperit ausus.
Hinc habet illa caput radiis cinctum omne coruscis.
Membráque perpetuum propter nudata calorem.
At quia odorato sudantia Balsama ligno
Aegyptus propriè sibi vendicat, hæc quoque Virgo
Balsameum dextra ramum prætendit olentem.

AMERICA. Inferiore solo quam cernis, AMERICA dicta est:
Quam nuper vectus pelago Vespucius audax
Vi rapuit, tenero nympham complexus amore.
Illa oblita sui, castíque oblita pudoris,
Nuda sedet totum corpus, nisi vitta capillos
Plumea vinciret, frontem nisi gemma notaret,
Ambirent teretes nisi tintinnabula suras.
Lignea clava olli in dextra: qua mactat obesos
Atque saginatos homines, captiváque bello
Corpora, quæ discissa in frusta trementia lentis
Vel torret flammis, calido vel lixat aheno.
Vel, si quando famis rabies stimulat mage, cruda
Et jam cæsa recens, nigróque fluentia tabo
Membra vorat, tepidi pavitant sub dentibus artus.
Carnibus & miserorum & sanguine vescitur atro:
Horrendum facinus visu, horrendúmque relatu.
Quid non impietas designat barbara? quid non
Contemptus Superûm?
Adspicis in læva fœdatum cæde recenti
Humanum caput. En arcum celerésque sagittas,
Queis solet, adducto dum flectit cornua nervo,
Vulnera certa viris certámque infligere mortem,
Mox defessa hominum venatu tradere somno
Membra volens, lectum contextum variùs instar
Reticuli, gemino à palo quem fixit utrimque,
Conscendit, textóque caput reclinat & artus.

MAGELLANICA.

Haud procul hinc nitidum caput exſerit ultima Nymphe,
Virginis os vultúmque gerens, pectúſque venuſtum:
Trunca manus & trunca pedes, vix cognita paucis.
Hujus amore aiunt Magellum nuper Iberum
Exarſiſſe, freto dum ſe commiſit ad Auſtrum,
Et vocitaſſe ſuo de nomine MAGELLANAM.
Ille etenim tum fortè, micantibus undique flammis,
Incautam ſemel adſpexit, ſollemnia feſta
Dum parat: Hinc Virgo multo ſuffuſa rubore
Extemplò caput occuluit, furvóque ſeipſam
Involvit fumo & fuſca caliginis umbris.
At, ne fors iterum temerè ſeſe illa videndam
Prabeat, hanc fixit memorem ſub pectore flammam.
Audiſti quid prima foris tibi pagina monſtret
Spectator. ne ſiſte oculos hîc: inſpice porrò,
Atque Orbem brevibus vaſtum metire tabellis.
Sic poteris tutò regiones ire per omnes,
Ignotáſque inter longinqua per oppida gentes,
Fluminaque, & montes, valles, maria omnia circum,
Ac peragrare vagi quidquid capit orbita mundi.

ABRAHAMVS ORTELIVS ANTVERPIANVS, REGIÆ MAIESTATIS GEOGRAPHVS BENEVOLIS LECTORIBVS S. D.

CVM omnibus perspectum satis esse credam, quanta sit cognitionis historiarum vtilitas, benigne Lector; equidem mihi persuadeo, neminem pænè esse, modò historias primis (quod aiunt) labris gustarit, qui nesciat, quàm necessaria sit ad eas rectè intelligendas, Geographiæ (quæ meritò à quibusdam Historiæ oculus appellata est) cognitio. Multa enim in historiis occurrunt, ne dicam pænè omnia, quæ, nisi aliqua locorum cognitione polleas, non solùm intelligi bene non possunt, verùm etiam contrà quàm debeant nonnunquam intelliguntur; vt fit, cùm in aliis, tum potissimùm in Regum, Imperatorumque expeditionibus, in diuersis gentium migrationibus, & in clarissimorum virorum diuersarum Regionum perlustrationibus, peregrinationibusque. Quod cùm experientia ipsa doceat, non est quòd ego heîc latiùs declarem. Hæc verò tam necessaria Geographiæ cognitio, vt multi egregij & docti viri testati sunt, ex Tabulis Geographicis longè facillimè peti addiscique potest. Atque vbi aliquantulum harum Tabularum vsui adsueuerimus, vel mediocrem etiam Geographiæ inde cognitionem adepti fuerimus, quæcunque leguntur, Tabulis his quasi rerum quibusdam speculis nobis ante oculos collocatis, memoriæ multò diutius inhærent. quo fit, vt tum demùm cum fructu aliquo, quæ legimus, percipere videamur. Omitto iam, multò iucundiorem videri, & esse, historiarum lectionem, si Tabulis ob oculos propositis liceat quasi præsentem, res gestas, aut loca in quibus gestæ sunt intueri. Nam quantoperè iuuemur, cùm in sacris literis Israëlitarum iter ex Ægypto per mare rubrum & immensam propè solitudinem in terram promissam factum legimus, si Palæstinæ Tabula inspecta, id quasi præsentes videamus; quemuis existimo sæpius experiri. Quæ cùm ita sint, quantoperè impediantur, retineanturque, imò retrahantur etiam sæpè in ipso cursu, historiarum studiosi, facile est videre, cùm vel omnes Regionum descriptiones non possint haberi; vel si haberi quidem possint, cariores sint, quàm vt quiuis possit, præsertim cùm plurimi sint tenuioris fortunæ, coëmere. Multi enim sunt, qui delectantur quidem Geographia vel Corographia, in primis verò Tabulis, quæ de Regionum descriptionibus, delineationibusque variæ exstant: sed, quoniam aut non habent quod iis comparandis impendant; aut, si quidem habeant tantum, quanti illæ valere solent, impendere nolunt, ab iis abstinent; nec sibi ipsis satisfaciunt. Sunt etiam qui cùm habeant quo emant, emere quàm lubentissimè vellent, nisi locorum angustia obstaret, quò minus latæ Chartæ explicari & inspici commodè possint. Nam, vt verum fatear, magnæ illæ & amplæ Geographicæ Chartæ conuolutæ, non ita commodæ sunt; nec, cùm aliquid fortè legitur, inspectu faciles. Omnes verò ordine parieti expansas adfigere volenti, opus esset, non modò amplissima, latissimaque domo, verùm etiam Regio quodam Theatro. Hæc ego sæpenumerò expertus, cogitare cœpi, quæ ratio inueniri posset, hisce, quæ iam dixi, incommodis, medendi, vel vt diminuerentur aliquo modo; vel, si fieri posset, vt omnino è medio tollerentur. ac tandem visum est, hac ratione, quam in hoc libro nostro (cui (vti speramus, singulisque optamus) quiuis facilè locũ inter suos libros dare poterit) obseruauimus; fieri posse.

Quò verò intelligas, quid à nobis in hoc Theatro nostro præstitum sit, quídve de eo tibi sit expectandum; id tibi heîc paucis explicandum esse duxi. Primò, nobis animus fuit

repræsentare tibi, quicquid in vllis Geographicis aut Chorographicis Chartis hinc inde tam recenter, quàm nuperrimè multis abhinc annis (quo factum est, vt earum etiam multæ nunc inueniri nequeant) in lucem editis, vnquam habueris, vel etiam num habeas. quod vt præstaremus, hac ratione sumus opus aggressi. Omnium Regionum, quarum Geographicæ Tabulæ exstant, vnam nobis (quarundam enim sunt plures) nostro iudicio omnium optimam proposuimus: quæ tametsi esset aliquando magna & lata, in eam tamen formam contraximus, vt nostro operi conueniret, ac vno, tota absolueretur folio: vel, quemadmodum aliquoties factum est, vti videri licet, vno, continerentur plures: nulla tamen, ne vel minima re omissa, quæ erat in maiore obuia, nullâve mutata: nisi quòd sæpius, quæ in primis vix legi poterant, ea ita in nostris expressérimus, vt legi facilè à quolibet possent. Interdum verò, vbi res ipsa admonuit, & locus tulit, quorundam locorum vulgaribus nominibus adscripsimus antiqua. quod, vti putamus nobis bona ipsorum Auctorum venia licuisse, sic speramus, priscarum historiarum lectoribus, obseruatoribusque, fore non ingratum. In Tabulis, quæ Auctorum nomina habent, nihil (vt diximus) est à nobis immutatum, exceptis duabus aut tribus Belgicarum Regionum maritimis oris, quas mare, pòst, quam ab Auctoribus descriptiones earum editæ sunt, multùm mutauit, quemadmodum (exempli gratia) in Flandria, è regione Zelandiæ, non longè ab oppido VVatervliet, vbi maris beneficio post eius loci descriptionẽ editam, Continenti multùm accreuit: nos, pro vt hoc tempore is locus est, (accepta eius Topographia à clarissimo nobilissimoque & stemmate & literis viro, D. Marco Lavrino, istius loci Domino) formam, Regionis ipsius hodierni situs declarandi studio, mutauimus. In aliis verò, quæ nullum habebant Auctoris nomen, fuimus paulò audaciores: in quibus & mutauimus aliquoties pro nostro iudicio quædam, & quædam detraximus, & quędam etiam nonnunquam, pro vt res videbatur postulare, adiecimus. Quarundam etiam Regionum, ad seriem nostram aliquo modo complendam, nouas primi pro nostro modulo Tabulas confecimus, vt quàm paucissimæ, quoad hoc tempore fieri posset, deessent. In istis, quas diximus Auctorum nominibus additis, contrahendis, ea fide vsi sumus, vt non modò à Lectore nos gratiam speremus inituros: verùm ab ipsis etiam auctoribus. aut ita saltem egisse, vt neminem meritò pudere huius nostræ, quæcunque etiam est, possit, imò hanc paruam nostram non minus, quàm illam magnam pro sua & agnoscere possit & habere. Studuimus enim & ipsis Auctoribus hoc nostro labore, si non gratificari, saltem non displicere. Nec aliorum hoc tempore mores sumus imitati, qui vt noui aliquid in lucem videantur edere, nil faciunt aliud, quàm huiusmodi Auctorum opera & labores mutare, atque ex bonis sæpè aliquid quod bonum non est, vulgò pro bono venditare, quibusdam nunc adiectis, nunc detractis, & ipsius Auctoris nomine dissimulato, vel appositio suo, vel ficto quopiam, quò nouitatis gratia placeat vulgo, vendique possit, vt pecuniam quouis modo corradant. Nos enim insana illa auri fame non sumus ad hunc laborem impulsi: sed nostra ad studiosos harum rerum adiuuandos propensa voluntate, posthabita omni ex alieno labore vanæ gloriolæ aucupandæ occasione. Quid enim erat opus, cùm aliorum, quæ extent Tabulæ, nostro satisfacerent operi, nouas facere?

Erunt fortassis, qui plures in hoc nostro Theatro particulares Regionum descriptiones desiderabunt, (quemadmodum quiuis naturæ ductu optabit procul dubio patriæ suæ descriptionem heîc extare) verùm ij sciant, eas, quæ hîc non habentur, non esse aut nostra negligentia omissas, aut quòd iis sumptus impendere veriti fuerimus: sed quia aut nullas vnquam viderimus, aut ad nostras manus nunquam vllæ venerint. Quòd si est quispiam, qui huiusmodi vel habeat, vel sciat haberi posse, eum oratum etiam atque etiam velimus, vt nobis earum copiam faciat, certò promittentes, eas nostro sumptu non sine gratiarum actione, & honorifica nominis sui mentione, separatim exsculpendas curaturos, vt huic deinde libro, suo loco, aut vbi quisque volet, adiungi possint.

De

De ordine quoque in Tabulis his collocandis à nobis obſeruato, ratio quoque tibi, candide Lector, reddenda videtur; vt, ſi ſint fortè, quibus aliter collocari debuiſſe videantur, iis hac noſtra exponenda vel ſatisfaciamus, vel nos, quod officium poſtulare videbatur, ſaltem excuſemus. Primò omnium, Tabulam vniuerſum terrarum orbem complexam exhibemus; deinde eius præcipuas partes; veluti ſunt, Europa, Aſia, Africa & America: naturam ſecuti, qua ſemper antè, quàm partes ſint, totum aliquod, cuius illæ ſint, neceſſe eſt eſſe. His ſubiecimus harum partium ſingulas Regiones ab Occidentaliore Orbis parte exorſi, Ptolemæum Geographorum Principem, & ceteros pęnè omnes imitati. Sicque Americæ prouinciæ primò prodeunt: exin Britannicæ inſulæ, pòſt Hiſpaniæ, deinde Galliæ: Hinc Germaniam petimus, cuius Regionibus perluſtratis, ex Heluetia tranſimus in Italiam huic contiguam, ſingulas eius quoque viſuri prouincias. Inde in Græciam nauigauimus. vnde in Sclauoniam profecti, ſingulas Prouincias, quibus vſus eſt linguæ Sclauonicæ, vti ſunt Hungaria, Tranſſyluania, Polonia, Scandia, & Ruſſia, perſpeximus. Hoc modo Europa abſoluta, ad Iſthmum, qui eſt inter fontes Tanais, & Oceanum Septentrionalem, Europæ ac Aſiæ terminum venimus; eoq. in Aſiam; quam contemplati, in Africam per anguſtias, quæ ſunt inter intimum ſinus Arabici receſſum, & Mediterranei maris Sirbonim lacum, deſcendimus. Vnde per Ægyptum, Barbariamque ad fretum Gaditanum peruenimus. quo traiecto, domum, vnde eramus egreſſi, tandem reuertimur, viatori ſimiles, vel peregrinanti cuipiam, qui Nationibus ſingulis, & Regionibus, longo ordine, quo ſibi inter ſe coniunctæ ſunt, nulla præterita, perluſtratis, tandem, vnde exierat, lætus atque incolumis redit.

Hactenus de ipſis Tabulis; nunc de Tabularum auerſa parte dicemus. Quoniam viſum nobis eſt, ingratum Lectori aut Spectatori fore, foliorum terga ita vacua videre & omnino inania; ſtatuimus ibi ſingularum Tabularum breuem quandam declaratiunculam adſcribere, eodem modo quo in ipſis Tabulis diximus à nobis eſſe factum; nullius, qui nobis vſui fuerit, nomine omiſſo aut diſſimulato. In fine, hiſce adiecimus omnium, quotquot vel nouimus, vel habuimus, Auctorum nomina; è quibus ſingularum Regionum plenior cognitio (ſi quiſpiam requirat) peti poſſit. Quapropter Geographiæ candidati habebunt hîc, his Auctoribus ordine adſcriptis, & Auctorum Tabularum Geographicarum Catalogo, quem libro præfiximus, ac his ipſis demùm Tabulis, quandam quaſi officinam omni inſtrumentorum apparatu inſtructam; è qua, ſi forſan vel ad librum aliquem, vel ad Regionum deſcriptiones ſibi deeſſe quippiam ſentiant, leui, imò nullo negotio videre poſſint, vnde id peti queat.

Hæc ſunt quæ putauimus Lectori eſſe indicanda. Supereſt, vt ſingulos oremus, ne alio animo hunc laborem noſtrum excipiant, quàm quo à nobis & inchoatus eſt & abſolutus, ac tandem in lucem editus. Vale, & fruere; atque FRANCISCI HOGENBERGI artificioſæ manui, cuius vnius indefatigabili diligentia ferè omnes hæ Tabulæ cælatæ ſunt, bene faueto. Antverpiæ M. D. LXX.

HADRIANI IVNII HORNANI
IN HOC THEATRVM.

Terrarum tractus, cælum, anfractúſque profundi,
Certius vt radio ſcriberet Ortelius,
Raptatum Phœbus ſupera in conuexa retraxit,
Multiplicíque auxit cognitione virum.
Inde hic deſpiciens terras, freta, templáque cæli,
Diſtinxit ſpatiis omnia regna ſuis.

CATALOGVS AVCTORVM TABVLARVM GEOGRAPHICARVM QVOTQVOT AD NOSTRAM COGNITIONEM hactenus peruenêre ; quibus addidimus, vbi locorum, quando, & à quibus excusi sunt.

Ægidius Bulionius Belga, *Galliam Belgicam descripsit ; quam edidit Antverpiæ Ioannes Liefrinck ; & Sabaudiam cum Burgundiæ Comitatu ; euulgatam apud Hieronymum Cock, Antverpiæ.*

Ægidius Tschudus, *Rhetiam, Heluetiámque ; Basileæ apud Isingrinum.*

Andreas Pogradus Pilsnensis, *Sarmatiæ Europæ partem, quæ subiacet Sigismundo Poloniæ Regi ; Venetiis 1569.*

Andreas Thevetus, *Galliam Parisiis, 1578.*

Antonius Campus, *Cremonensis agri corographiam delineauit. in hoc Theatro.*

Antonius Ienkinsonus, *Russiam ; Londini, 1562.*

Antonius VVied, *Moscouiam ; Antverpiæ.*

Augustinus Hirsvogel, *Regionum hactenus non visarum (vti titulus habet) Tabulam edidit. continet verò Histriam, Slauoniam, Carinthiam, Styriam, Goritziam ; &c. vicinasque Regiones ; Nurenbergæ, apud Ioannem VVeygel.*

Augustinus Iustinianus, *Nebiæ Episc. Corsicæ descriptionem in Tabulam redegit, vti ipsemet inquit in sua Historia Genuensi.*

Bartholomæus Scultetus, *Misniæ & Lusatiæ Corographiam ; Gorlitzij, Anno 1569.*

Benedictus Arias Montanus, *Terræ Canaan descriptiones duas, vnam quæ continet situm eius quem habuit tempore Abrahæ ante aduentum filiorum Israël ; alteram in vndecim tribus distinctam ; in suo Apparatu Biblico, Antverpiæ excuso, apud Plantinum.*

Benedictus Bordonius, *Italiæ Tabulam ; vti habet Leander in sua Italiæ descriptione.*

Bernardus Brognolus, *Veronensis Territorium euulgauit ; Venetiis 1564.*

Bernardus Siluanus Ebolensis, *Ptolemæi Geographiam recognouit, & nouas tabulas recentiorum nauigationibus respondentes, neque à verbis aut mente Ptolemæi discrepantes (vt ipse scribit) adiunxit, Anno 1511. Venetiis.*

Bonauentura Brochardus, *Palæstinam ; Parisiis, apud Poncetum le Preux.*

Bonauentura Castilioneus, *Longobardiam ; Auctor Ioannes Antonius Castilioneus, in libello qui De Insubrum antiquis sedibus inscribitur.*

Carolus Heydanus, *Germaniæ Typum ; Antverpiæ apud Hieronymum Cock.*

Carolus Clusius Atreb. *Hispaniam, antiquis ac recentibus locorum in ea nominibus inscriptam, quam nos edidimus Anno 1571.*

Caspar Vopellius Medebach, *Descriptionem Orbis terrarum ; item Europæ totius ; ac Rheni tractum ; omnia Coloniæ.*

Caspar Bruschius Egranus, *Montis Piniferi (quem Fiechtelberg vulgò nuncupant) Tabulam ; Vlmæ apud Sebastianum Francum.*

Christianus Schrot Sonsbekensis, *Gelriam cum Cliuia, vicinásque Regiones, Antverpiæ apud Bernardum Puteanum: Eandem tabulam idem recognouit, ediq. curauit per Hieronymum Cock, Antverpiæ. Descripsit quoque vniuersam Germaniam, quam idem Cock prælo excudit. Idem Danubij tractum. Item Tabulam quam inscripsit Peregrinationem filiorum Dei, Calcariæ apud Vincentium Houdaen. 1572. VVestphaliam quoque, in hoc Theatro.*

Christophorus Pyramius, *Germaniæ Tabulam ; Bruxellis Brabantiæ, 1548.*

Christophorus Saxtonus, *Angliæ regnum descripsit multis tabulis. singulas enim eius regiones singulis tabulis expressit. Londini. Nondum autem lucem viderunt.*

Christophorus Zellius, *Europæ Typum ; Nurenbergæ.*

Cor-

Cornelius Antonij, *Regionũ Orientalium Tabulam, vti titulus habet: (continet autem Daniæ Regnũ, & circũiacentes Regiones) excusam Amstelrodami. Idem descripsit Europam, editam Frãcofurti ad Mœnum.*

Daniel Speckel, *Alsatiæ superioris & inferioris Iconem edidit Argentinæ, 1576.*

Dauid Seltzlin, *Topographiam Sueuiæ Ligæ, siue Circuli, Vlmæ, 1562. Idem Franconiæ circulum descripsit, 1577.*

Diegus Gutierus, *Americam, Antverpiæ apud Hieronymum Cock.*

Dominicus Machaneus, *Benaci lacus Corographiam, à Leandro Alberto citatam legimus.*

Erhardus Reych Tyrolensis, *Palatinatus Bauariæ tractum, Nurenbergæ, 1540.*

Ferdinandus à Lannoy, *Burgũdiæ comitatus Tabulã, quã in hoc nostro Theatro nũc demũ exhibemus.*

Ferdinandus Aluares Zeccus, *Lusitaniam, Romæ, apud Michaelem Tramezzinum, 1560.*

Florianus, *Tabulam Sarmatiæ, Regni Poloniæ, & Hungariæ, vtriusque Valachiæ, necnon Turciæ, Tartariæ, Moscouiæ, & Lithuaniæ partem comprehendentem, Cracouiæ, 1528.*

Franciscus Monachi Mechlinienſis, *Regiones Septentrionales, Antverpiæ, apud Syluestrum à Parisiis.*

Gabriel Simeoneus, *Alimaniæ Tabulam, in libello inscripto Dialogus Pius & Speculatiuus, Lugduni, apud Gulielmum Rouilium, 1560.*

Gemma Frisius, *Vniuersi orbis Tabulam, Antverpiæ.*

Georgius Collimitius, *Hungariæ Tabulam Lazari (quam Cuspinanus edidit) recognouit.*

Georgius Gardnerus, *VVirtebergensem ducatum. Antverpiæ, 1575.*

Gerardus Mercator Rupelmundanus, *Palæstinæ, siue Terræ sanctæ: item Flandriæ, Louanij. Postea Europæ; Deinde Orbis vniuersi ad vsum nauigantium accommodati Tabulam; Duisburgi edidit. Excudit quoque Britannicarum Insularũ Tabulam, ab alio quopiam descriptam. Idem Tabulas Ptolemaicas ad mentem Auctoris castigauit, & edidit Duisburgi, anno 1578. Plura ab eodem Geographiæ studiosis non minus vtilia quàm iucunda indies expectantur.*

Godefridus Mascopius Embricensis, *Diœcesis Monasterienſis & Osnaburgenſis Typum; Embricæ edidit per Remigium Hogenbergum, 1568.*

Gregorius Amaseus, *Fori Iulij Tabulã descripsit, quã ab auctore se habuisse, inquit Leander in sua Italia.*

Gulielmus Postellus, *Galliæ typum, Parisiis, 1572. Ab eodem vniuersalem Orbis terrarum descriptionem auidè expectamus.*

Henricus Zellius, *Europam, Nurenbergæ.*

Hieronymus Chauez, *Americam descripsit, quæ nondum in lucem prodiit. Idem Conuentum Hispalensem, quem iam in hoc Theatro in lucem damus.*

Hieronymus Bellarmatus, *Thusciam, Romæ.*

Humfredus Lhuyd Denbygienſis, *Angliæ regni Tabulam, Item Cambriæ Corographiam, hoc nostro Theatro hoc anno 1569. publicatas.*

Iacobus Dauentria, *Brabãtiæ, Hollãdiæ, Gelriæ, Frisiæ, Zelãdiæ Tabulas descripsit & edidit, Mechliniæ.*

Iacobus Castaldus Pedemontanus, *Orbis vniuersalis typũ, magna forma, eandẽ minori forma; Item Asiæ, Africæ, Hispaniæ, Italiæ, Siciliæ, Corsicæ, Hungariæ, & Pedemõtanæ Tabulas, Venetiis, & Romæ.*

Iacobus Homen Lusitanus, *Europam Nauigatoriam descripsit. quæ edita fuit Venetiis 1569.*

Iacobus Surhonius Montanus, *Hannoniam, & Lutzenburgum prouincias descripsit, easque nunc nostro Theatro publicamus.*

Iacobus Zieglerus, *Palæstinæ, Scondiæ, Aegypti, & Arabiæ, libri forma, & in iis Commentaria: Argentorati, apud Petrum Opilionem, 1532.*

Ioannes Auentinus, *Bauariæ Tabulam, Landshuti. anno 1533.*

Ioannes Baptista Guicciardinus, *Vniuersi terrarũ Orbis imaginem, maxima forma, quam Aquila comprehendit, Antverpiæ, 1549.*

Ioannes Bucius Ænicola, *Europam, sub forma puellæ, Parisiis apud Christianum VVechelum.*

Ioannes Calameus, *Biturigum Regionem, Lugduni apud Gryphium.*

Ioannes Cringingerus, *Bohemiæ, Misniæ, Turingiæ, & collateralium regionũ Tabulam, Pragæ, 1568.*

Ioan-

Ioannes Cuſpinianus, *Hungariam; quam Petrus Apianus edidit; vti auctor eſt VVolfg. Lazius in ſua Hungariæ Tabula.*

Ioannes Dominicus Methoneus, *Europam, Venetiis, apud Matthæum Paganum.*

Ioannes Dryander, *Haßiam Cattorum regionem: eam modò hoc noſtro Theatro edimus.*

Ioannes Florianus Antverpianus, *Friſiæ Orientalis regionem delineauit. quæ in hoc Theatro nunc recens apparet.*

Ioannes Georgius Septala Mediol. *Ducatum Mediolanenſem, & regiones vicinas, Antverpiæ apud Hieronymum Cock.*

Ioannes à Horn, *Germaniæ inferioris Tabulam; Antverpiæ.*

Ioannes Honterus, *Tabulas Geographicas edidit libelli forma, ſub titulo, Rudimentorum Coſmographicorum, Tiguri apud Chriſtoph. Froſchouerum.*

Ioannes Ioliuetus, *Galliam, Pariſiis, apud Oliuerium Truchetum. 1560.*

Ioannes Melinger Halenſ. *Turingiæ Tabulam; VVimariæ.*

Ioannes Portantius, *Liuoniæ typum in hoc Theatro habet.*

Ioannes Scillius Antverpianus, *deſcripſit Lotharingiam. Idem Lutzenburgenſis ducatus partem, quam Terram communem vulgò appellant: ſed hactenus non edita.*

Ioannes Stumpfius, *Heluetiæ Tabulas, in hiſtoriæ Helueticæ volumine Tiguri excuſo apud Chriſtophorum Froſchouerum.*

Ioannes Sambucus Pannonius, *Tranßyluaniam, Viennæ Auſtriæ, 1566. Item Hungariam, ibidem, 1570. Forum Iulij, & Illyricum, hoc noſtro Theatro edita.*

Ioannes Surhonius, *Veromanduorum regionem; Antverpiæ apud Chriſtophorum Plantinum, 1558. Item Picardiæ, Arteſiæ, atque Namurci in hoc Theatro.*

Iuſtus Moers, *VValdechenſem comitatum, Haſſiæ prouinciæ partem deſcripſit. Marpurgi excuſa eſt, 1575.*

Laurentius Friſius, *Cartam vniuerſalem Marinam (vt vocant) alicubi in Germania.*

Lazarus Secretarius Cardinalis Strigon. *Hungariæ typum primus deſcripſit; qui editus eſt Ingolſtadij per Apianum, anno 1528.*

Leander Albertus, *Corſicam, Siciliam, Sardiniam; in libro cui titulus eſt, de Inſulis Italicis, Venetiis impreſſo, 1568.*

Leonardus Thurneiſſer, *Brandeburgenſem Marcham. quæ nondum prodijt.*

Læuinus Algoet, *Regionum Septentrionalium typum, apud Girardum Iudæum Antverpiæ.*

Licinius Guyetus Andeg. *Andegauenſium regionem publicauit, Pariſiis, anno 1573.*

Marcus Ambroſius Niſſenſis, *Liuoniam, vicinasque regiones; Antverpiæ, ſed nondum edita.*

Marcus Iordanus, *Daniæ regni typum; Hafniæ, apud Ioannem Vinitorem, 1552. Idem Holſatiæ, Sleſvvig, &c. Hamburgi, apud Ioachimum Leoninum, 1559. Et typum Corographicum Itinerum D. Pauli, necnon Abrahami Patriarchæ, &c. VVittenbergæ, apud Ioannem Cratonem, 1562.*

Marcus Secſnagel Salisburg. *Ditionem Salisburgenſem; Salisburgi.*

Martinus de Brion, *Palæſtinam; Pariſiis, apud Hieronymum Gormontium.*

Martinus Carol. Cresfeldt. *Iſalæ Rheni fluminis oſtij delineatiuncula proſtat.*

Martinus Helvvig Neiſſenſis, *Sileſiæ tabulam; quæ Niſſæ excuſa eſt 1561.*

Martinus Ilacomilus Friburgenſis, *Europam; eam alicubi in Germania impreſſam habemus.*

Martinus VValdſeemuller, *Vniuerſalem nauigatoriam (quam Marinam vulgò appellant) in Germania editam. Puto hunc eundem eße cum Ilacomilo prædicto.*

Mathias Cinthius, *Hungariam; Nurenbergæ, 1567.*

Nicolaus à Cuſa, *Huius Chartam Germaniæ citat Althamerus.*

Nicolaus Genus, *Huius Tabula Regionum Septentrionalium habetur in Geographia Ptolemæi, à Girolamo Ruſcelli in Italicam verſa; excuſa Venetiis, apud Vincentium Valgriſium.*

Nicolaus Germanus, *Huius Galliæ Chartam citat Robertus Cœnalis. Puto hunc eundem eſſe cum Nicolao à Cuſa.*

Nico-

Nicolaus Nicolaius Delphinas, *Europam marinam; Antverpiæ apud Ioannem Stelsium. Idem Galliæ Tabulam promittit.*

Nicolaus Reger, *edidit Ptolemæi tabulas gemino schemate, veteri scilicet ac recentiori. vt testatur Rob. Cœnalis in suo Galliæ opere.*

Nicolaus Sophianus, *Græciæ Tabulam; Romæ.*

Orontius Fineus Delphinas, *Galliæ descriptionem; & Orbis terrarum typum, sub forma cordis humani. Idem Tabulam Regionum, quarum in sacris Bibliis fit mentio. Omnia Parisiis apud Gormontium.*

Olaus Magnus Gothus, *Regionum Septentrionalium Tabulam; Venetiis.*

Paulus Fabricius Medicus, *Morauiam; Viennæ Austriæ, 1570. Idem Austriam promittit.*

Paulus Iouius, *Larij lacus tabulam, cum libello; Venetiis.*

Petrus Apianus, *Europam; Peregrinationem D. Pauli; & Typum vniuersalem, omnia Ingolstadij.*

Petrus ab Aggere, *Orbis terrarum Typum, Aquila comprehensum; Mechliniæ.*

Petrus Boekel, *Thietmarsorum Regiunculam; Antverpiæ apud Ioannem Liefrinck, 1559.*

Petrus Coppus, *Istriam; Venetiis.*

Petrus Laicstain, *Iudæam perlustrans eius loca descripsit, quam descriptionem Christianus Schrot in Tabulam redegit. Extat Antverpiæ apud Hieronymum Cock, 1570.*

Petrus de Medina, *Hispaniæ Tabulam, Hispali per Ioannem Gutierum, 1560.*

Petrus Rogierus, *Pictonum regionem, vicinorumque limitum, vt Rupellarum, Santonum, &c. Parisiis, apud Franciscum Desprez.*

Philippus Apianus, *Bauariæ Tabulam, Ingolstadij, 1568.*

Pyrrhus Ligorius Neapolitanus, *Regni Neapolitani; item Græciæ Tabulam; Romæ, per Michaëlem Tramezinum.*

Sebastianus Cabotus Venetus, *Vniuersalem Tabulam; quam impressam æneis formis vidimus, sed sine nomine loci, & impressoris.*

Sebastianus Munsterus, *Germaniæ Typum, Basileæ; quem Tilemannus Stella emendauit & locupletauit. VVittenbergæ, apud Petrum Zeitz, 1567.*

Sebastianus à Rotenhan, *Franconiam Orientalem; Ingolstadij anno 1543.*

Sibrandus Leonis Leouardiensis, *Tabulam Frisiæ Occidentalis, quam modo in hoc nostro Theatro publicamus.*

Sigismundus ab Herberstein, *Moscouiæ Tabulam, in eius Commentariis Basileæ excusis, apud Oporinum.*

Sta. Por. *depinxit Ducatum Osvvieczimen. & Zatoriensem, Venetiis, 1563.*

Stephanus Keltenhofer, *Campaniæ Tabulam; suppresso tamen suo nomine, Antverpiæ.*

Thomas Geminus, *Hispaniæ Tabulam; Londini.*

Thomas Scepsius, *Ditionis & agri Bernatium delineationem valde accuratam in publicum dedit, anno 1578, Argentorati per Bernardinum Iobinum.*

Tilemannus Stella Sigenensis, *Palæstinæ tabulas duas descripsit, quarum vnam inscripsit, Itinerarium Israëlitarum ex Ægypto; alteram, Chorographia Regni Iudææ & Israëlis. VVittenbergæ. Idem Comitatum Mansueldiensem; Coloniæ apud Franc. Hogenbergum.*

Vincentius Corsulensis, *Hispaniam; Venetiis, apud Matthæum Paganum.*

VVenceslaus Godreccius, *Poloniæ Tabulam; Basileæ apud Oporinum.*

VVolfgangus Lazius, *Hungariæ Chorographiam; Viennæ. Item Austriæ; Nurenbergæ. Idem Comitatum Tyrolensem; Styriam; Istriam; & Carinthiam edidit.*

VVolfgangus Regvvill, *Buchauiæ regionis, siue Fuldensis diœcesis Chorographiam delineauit & edidit, Fuldæ, anno 1574.*

VVolfgangus VViffenburgius Basilienſ. *Palæstinam; Argentinæ, apud Rihelium.*

INDEX TABVLARVM HVIVS OPERIS, SIVE INSCRIPTIONVM EARVNDEM.

ABISSINORVM Regio fol. 89
AÆGYPTVS 88
AFRICA 4
ANCONAE MARCA 67
ANDEGAVENS. DITIO 19
ANGLIA 10
AMERICA 5
APVLIA 64
ARTESIA 31
ASIA 3
ASIA minor 88
AVSTRIA. 50.
BARBARIA 90
BASILIENSE Territor. 55
BAVARIA 52
BAVARIAE Palatinatus 53
BILEDVLGERID 90
BITVRIGVM Regio 18
BOHEMIA 47
BONONIENSE Territor. 20
BOSNIA 74
BRITANNICAE Insulæ 8
BRABANTIA 28
BVCHAVIA 45
BVRGVNDIA 22, 23
CAMBRIA 11
CALETES 20
CANDIA 70
CARINTHIA 75
CARNIA 74
CARNIOLA 57
CARTHAGINENS. portus 88
CHACZEOLA 57
CLIVIA 27
COMACENVS Lacus 65
CORFV Insula 69
CORSICA 67
CREMAE ager 62
CREMONENS. ager 62
CRETA 70
CROATIA 74
CVBA 7
CVLIACANA 7
CYPRVS. 71.
DACIA 78
DANIA 38
ELBA 69
EVROPA. 2.
FLANDRIA 32
FORVM IVLII 59
FRANCONIA 46
FRISIA 35
FRISIA Occident. 36
FRISIA Orient. 37
FVLDENS. ditio. 45.
GALLIA 16
GALLIAE NARB. Ora 22
GELRIA 27
GERMANIA 24
GERMANIA inferior 25
GORITIA 57, 75
GRAECIA. 72, 93.
HANNONIA 30
HASSIA 43
HELVETIA 56
HIBERNIA 12
HISPALENS. conuent. 15
HISPANIA 13
HISPANIA noua 6
HISPANIOLA 7
HISTRIA 57, 75
HOLLANDIA 34
HOLSATIA 43
HVNGARIA. 76, 77.

ILLY-

ILLYRICVM 73,74
INDIA Orientalis 84
ISTRIA 75
ITALIA 58
KARSTIA 57
LARIVS lacus 65
LEMNOS Insula 71
LIMANIA 18
LIVONIA 80
LVSATIA 44
LVTZENBVRGVM. 26.
MALTA 69
MANSVELDIA 42
MARCA Anconæ 67
MEDIOLANENSIS Ducat. 61
MISNIA 44
MONASTERIENS. Episcop. 46
MORAVIA 49
MOSCOVIA. 82.
NAMVRCVM
NATOLIA 88
NARBONENS. Ora mar. 22
NEAPOLITAN. Regnum 68
NORTGOIA 53
NOVVS ORBIS. 5.
ORBIS Terrarum 1
OSNABVRGENS. Episc. 46
OSWIECZIMENSIS Ducat. 80.
PALATINATVS Bauariæ 53
PALAESTINA 87
PATAVINVM Territ. 64
PEDEMONTANA Regio 63
PEREGR. D. PAVLI 91
PERSIA 85
PICARDIA 21
PICTONVM Ditio 17
POLONIA 79
POMERANIA 80
PORTVGALLIA 14
PRESB. Ioannis imperium 89
PRVSSIA 39
RHAETIA Alpestris 57
ROMAN. imperium 92
ROMÆ Territor. 65
RVSSIA. 82.
SABAVDIA 22
SALISBVRGENS. Diœcesis 51
SARDINIA 69
SAXONIA 41
SCANDIA 81
SCOTIA 9
SEBENICI Territ. 75
SENAE Vrbis Territ. 67
SEPTENTRION. Regiones 81
SICILIA 69
SILESIA 48
SLAVONIA 74
STALIMENE Insula 71
SVEVIA. 55.
TARTARIA 83
TERRA SANCTA 87
THIETMARSIA 39
THVRINGIA 42
TIROLIS 57
TRANSYLVANIA 78
TVRCIA 86
TVSCIA. 66.
VEROMANDVOR. Tractus 20
VERONAE Territ. 60
VINDELICIA 52
WALDECCENS. 45
WESTPHALIA 40
WIERTEBERG. Ducatus 54
WINDORVM Regiones. 57,74.
ZARAE Territor. 75
ZATORIENSIS Ducat. 80
ZELANDIAE Insulæ 33
ZERBI Insula. 69,

QVONIAM VERO PLVRES REGIONES AVT INSVLÆ IN HIS TABVLIS DESCRIPTÆ SVNT, QVAM IN EARVNDEM TITVLIS CONTINENTVR, VISVM NOBIS FVIT OPERAEPRETIVM, EAS HOC ALTERO INDICE ETIAM STVDIOSIS INDICARE.

ALgarbia fol. 14
Angoliſmēſis ditio 17
Arabia 86
Argentarius mons. 67

BArri Territ. 64
Benthem Comit. 27
Bornholmia Inſula 38
Braſilia 5

CAtaia 83
Calabria 68
Campania felix 68
Caſſubia 80
Condadum 15
Connachia 12
Cornuallia 10
Crabaten 73, 74
Curlandia 80

DEhenbarthia 11
Diepholtum 40
Drenta 36

FEſſa 90
Florida 5
Francia Noua 5
Friſlant Inſula 81

GEnuenſis ora 61, 63
Gothia Inſula 38
Guinea 4
Groenlandia 81
Groeninger landt 35

HAren 80
Hebrides Inſulæ 9
Heſdinenſ. præfectura 31
Hohenbergum 54
Horn Comitatus 27, 28
Hultonia 12.

IAmaica 7
Iapan Inſula 3, 83, 84
Iaua Inſula 84
Indiæ Occidentales 5
Iſlandia Inſula 81
Iuitlandia 38
Iuliacum 27

KRain 73, 74

LAnginia 12
Lauſnitz 41, 44
Leodienſis Diœceſis 28
Limburgum 27, 28
Linga 40
Lithuania 79
Lombardia 58

MAgna Græcia 68
Maiorica, & Minorica Inſulæ 13
Marcha Comitatus 40
Marochum Regnum 90
Maſouia 79
Meſſicana Regio
Moluccæ Inſulæ 84
Momonia 12
Mona Inſula 11
Mons ferratus 61, 63
Montenſis Comitatus 40
Morea 72
Murſa Comitatus 27

NEgroponte 72
Nigra ſilua 54
Noricum 75
Noruegia 81
Noua Guinea 84

OLdenburgum 40
Orchades Inſulæ 9
Ormus Regnum 85, 86
Oſterlandia 42
Oueryſſel 27

PApiæ Territorium 63
Peru 5
Podolia. 79
Pouiſia 11

RAueſbergum 40
Reyderlandt 37
Rhodus Inſula 88
Romania 72
Ruthenia 79
Rugia Inſ. 80

SAmogithia 79
S. Ioannis Inſula 7
Sancti Laurentij Inſ. 4
S. Pauli Comitatus 31
Santonum Regio 17
Semigallia 59
Sorlingæ Inſulæ 8
Stiria 73, 74
Stormaria 43
Suecia 81
Sumatra 84

TEckenburgum 40
Traiectenſe Territ. 34
Tranſiſelana 27
Tvventa 27

VAlkenburgenſe Territ. 27, 28
Vectis Inſula 10
Venedotia 11
Voitlandia 41
Volhinia 79
VVallia 10, 11
VVagria 43
VVandalia 80
VVindiſchlandia 73, 74
VVirlandia 80

ZEylan Inſula 84

ORNATISSIMO VIRO D.
ABRAHAMO ORTELIO, AMICO
CVM PRIMIS CARO.

PVS tuum, ornatißime Orteli, perſpexi; laudo diligentiam & ornatum, quo auctorum labores decoraſti; laudo fidem qua ſingulis quod ſuum eſt integrum reliquiſti; plurimùm enim refert cuiuſque proprios partus dignoſcere, quò veritas Geographica collatione erui poßit, quam, qui paßim tabulas ſingunt multi Geographiæ planè ignari, miris modis corrumpunt; dum ſine ordine, ſine proportione, ſine diſcretione tam falſas & deprauatas quàm genuinas & veras deſcriptiones in vnum corpus congerunt, vti in multis videre eſt tabulis quæ ex talibus nobis prodeunt, in quibus poſteriores nonnumquam etiam ab eodem auctore factæ, corruptiores ſunt prioribus; quod ſilum ſi ſequerentur omnes, neceſſe tandem eſſet vniuerſam Geographiam inextricabilibus erroribus inuolui & obſcurari. Quamobrem non exiguam laudem meritus es, qui optimas quaſque regionum deſcriptiones ſelegiſti, atque in vnum veluti enchiridium redegiſti, idque ſine alicuius diminutione, vt integra & perfecta cuiuſque opera paruo ære comparare, exiguo loco reponere, atque adeò quocumque lubeat circumferre liceat. Velim per otium quæ recentius prodeunt adderes, vti ſunt particulares illæ Lazij, quibus Ditiones Regi Hungariæ hæreditariæ deſcribuntur, quæ à Ioanne Maiore Bibliopola Viennenſe circumferuntur, & quædam aliæ. Hoc enim omnino mihi perſuaſum habeo, opus hoc tuum ſemper vendibile permanſurum, qualeſcumque tandem regionum deſcriptiones à quoquam recudantur; propterea quòd docta antiquitas, etiamſi non vndiquaque ſit abſoluta, ſemper in pretio eſt. Ceterùm, quòd me, mi Orteli, ceteris neotericis præfers in hoc mundi Theatro, id pro abundantia amoris tui erga me dictum accipio, non enim ego mihi talem præeminentiam vmquam arrogare auſim, cùm multi ſint, qui tametſi paucas, eruditiores tamen quàm ego deſcriptiones fecerint; qui ſi tuæ ſententiæ reclament, quid facies! tuum erit ipſam defendere, qui tuliſti, non meum, qui in propria cauſa iudex eſſe non poſſum: quòd ſi defendas, & vincas; tua erit hæc gloria, non mea; nam qui culmen artis oſtendere & demonſtrare poteſt; ipſum teneat neceſſe eſt. Hæc ita tecum amanter diſſertare, aut potius garrire, nunc mihi donabis mi Orteli, tuæ beneuolentiæ erga me ſeriò ſummas ago gratias, & ſi qua in re tibi gratum facere & reciprocam beneuolentiam teſtari potero, paratiſſimum promptiſſimumque me inuenies. Bene vale. Duysburgi 22. Nouembris 1570.

Has Tabulas hac editione in hoc opere inſeruimus.

Tuus integerrime

Gerardus Mercator.

IO. VIVIANVS VALENTIANVS
ABRAHAMO ORTELIO SVO.

QVALIS *docta tuum celebrat Piſiſtrate nomen*
Græcia, ſeruato carmine Mæonidæ:
Sic ventura mei, præſens ſi inuiderit ætas,
Ortelij ſtudiis fama fauebit anus.
Quòd partes laceras miſerans diſpergier orbis,
Tam bene collectum continuauit opus;
Et facit vt melius pulchro ſpectata theatro
Terra ſuo pateat conſociata mari.

D. ABRAHAMO ORTELIO.

ERGÓNE *Sol toti mundo non sufficit vnus?*
Sed geminos Soles auctior Orbis auet?
Sunt gemini Soles: lippus, qui non videt: horum
Primus, Apollo vetus: tuq; Abrahame nouus.
Qui, quodcumque parat Phœbus mortalibus agris,
Sidera signiferi per duodena means,
Descriptis terræ præstas Regionibus omnis,
Et mundo, & priscis munus id historiis.
Cuncta videt Phœbus: tu lampade mentis oberrans
Conspicuis spectas omnia luminibus.
Ille dat & vitam natis, lucémque benignus,
Et motu & radiis inferiora regens;
Tu rebus donas animam, scriptísque disertis,
Et lucem obscuris reddis abundè locis.
Ille Solum, Calúmque vagus metitur & Aequor:
Metiris Cælum, cúmque mari, ipse Solum.
Quis sine Sole queat vitam traducere? priscas
Quis sine Cosmographo nosceret historias?
Nil igitur differs (Abrahame) à Sole coruſco:
Téque nouum Solem clarior Orbis amat.
Quid miror? fore te Solem iam fata canebant,
Orthelij nomen cùm pater imposuit.

Ex regia VVindelesora, xiij.
Kalend. Nouemb.

Tuus Daniel Rogerſius.

GERARTVS FALKENBVRGIVS NOVIOMAGVS.

[A] Εἰπὲ τί σημαίνει Ὀρθήλιος; [B] ἥλιος ὀρθός.
[A] Πῶς; [B] ὅτι γαιογεάφων ἥλιος ἄλλος ἔφυ.
Κόσμον ὅλον γὰρ ἄειρα μιῇ διεγεάψατο βίβλῳ
Τονδέ μις εὖ καλέοι καὶ νεοκοσμογόνον.

EPIGRAMMA DANIELIS ROGERSII ALBIMONTANI IN THEATRVM ORBIS terrarum ab ABRAHAMO ORTELIO elaboratum.

PRISCA *fides fileat ſæcli monumenta prioris,*
Plaudat, & inuentis fama ſit æqua nouis.
Nec modò Pyramidum iactet faſtigia Nilus,
Nec Pharias vltrà Memphis adoret opes.
Roma triumphales taceat, quos extulit Arcus,
Marmore nec vario ſtructa Trophæa canat.
Nec miram in ſpeciem Pœnis digeſta columnis
Porticus intonſo concelebranda Deo eſt.
Quis nunc decantet Circos, cælóque Coloſſos
Aequatos, Pariis cæſáque ſigna iugis?
Singula ſic æui quæ attriuit cana vetuſtas,
Vt maneat præter nomen inane nihil.
Eſt vbi Pompeij gradibus ſublime Theatrum?
Dignáque ſidereis Amphitheatra tholis?
Cuncta nouo Ortelij cedant ea priſca Theatro:
Quod ſtructum ingenio eſt, ſine carebit opus.

IN IDEM IOAN. VIVIANVS VALENTIANVS.

DIVERSOS *mores ſolita eſt ſpectare Vetuſtas*
In ſcenis Enni, Cæcilijq́, ſenis.
Altius hæc repetens Ortelius, vtq́, theatro
Cuncta ſimul poſſet picta referre ſuo:
Aequoris ac terræ tractus induxit, & omnes
Quàm varia cæli ſub regione plagas.
Hinc quibus ad gelidum locus eſt decliuior axem,
Corda ſtupent, pigro ſemiſepulta ſitu.
Effrenes animos alij, ſub Sole calentes
Aſſiduo, nimia mobilitate gerunt.
At bona temperies generoſos pectoris hauſtus
Sufficit. hic roſeo gratior aura die;
Hic placidæ mentes; iuſti reuerentia; ſummi
Numinis, & ſacræ relligionis amor;
Pérque artes varias hominum ſollertia ſurgit,
Prodens diuinæ ſemina larga animæ.
Cùm iuuat hæc magnus quæ circumfunditur orbis
Ante oculos ſtatuet parua tabella tibi:
Sin propius ſpectare iuuat, diſtincta reponet
Hic eadem in partes ſingula quæque ſuas.

ORBIS TERRARVM.

HÆC TABVLA comprehendit & exhibet totius Orbis terrarum & circumambientis Oceani effigiem; quem vniuersum terrarum Orbem veteres (quibus nouus nempe Orbis nondum innotuerat) in tres partes diuisere: in Africam scilicet, Europam, & Asiam: Sed inuenta America, eam pro quarta parte nostra ætas adiecit: quintamque expectat sub Meridionali cardine iacentem. Gerardus Mercator Geographorum nostri temporis coryphæus, in sua nunquam satis laudata Vniuersali Tabula, hunc Orbem terrarum in tres continentes distinguit: primam vocat eam, quam Veteres diximus in tres partitos fuisse, & vnde humanum genus originem sumpsisse ex sacris litteris constat: secundam, quam hodie Americam vel Indiam Occidentalem vocamus: tertiam dicit terram Australem, quam nonnulli Magellanicam nuncupant, paucis hactenus littoribus detectam. Hunc Orbem continere in circuitu, quo maximè patet, milliaria Germanica 5400, siue Italica 21600, antiquitas docuit, idemque recentior asserit ætas. *Atque hæ tot portiones terræ,* (vt Plin. in 11. Naturæ lib inquit) *imò verò, vt plures tradidere, mundi punctus* (*neque enim est aliud terra in vniverso*) *hæc est materia gloriæ nostræ, hæc sedes: hic honores gerimus, hic exercemus imperia, hic opes cupimus, hic tumultuatur humanum genus, hic instauramus bella etiam ciuilia, mutuisque cædibus laxiorem facimus terram. Et vt publicos gentium furores transeam, hæc in qua conterminos pellimus, furtoque vicini cespitem nostro solo affodimus, vt qui latissimè rura metatus fuerit, vltraque fines exegerit accolas, quota terrarum parte gaudeat? vel cùm ad mensuram auaritiæ suæ propagauerit, quam tandem portionem eius defunctus obtineat?* Hactenus ille.

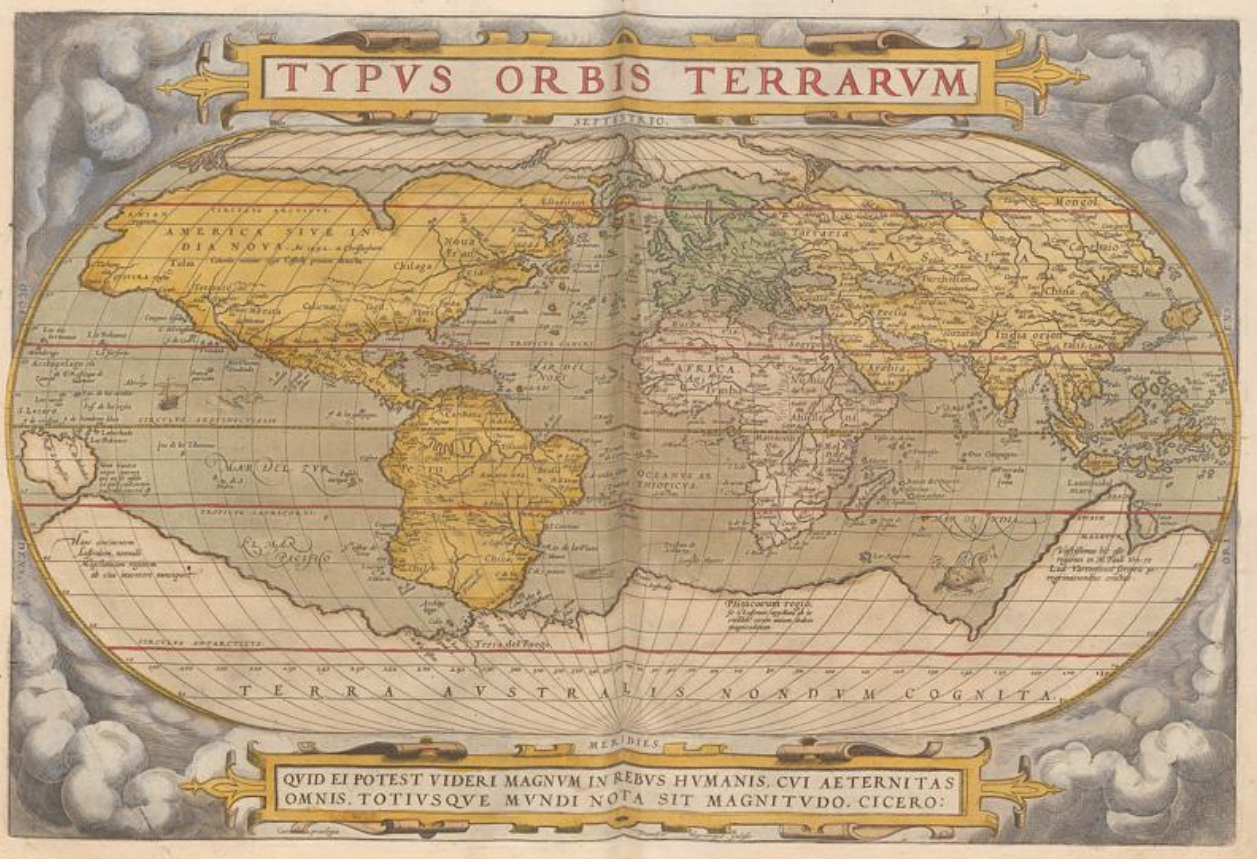
Huius Terræ, Oceanique situm, Regionum dispositionem, sinuumque anfractus; gentiumque mores, & quicquid cognitione in iis ac scitu dignum videbatur, describere aggressi sunt ex Veteribus.

PTOLEMÆVS ALEXANDRINVS;
C. PLINIVS SECVNDVS. 3. 4. 5. 6. lib. Natural. historiæ;
ARISTOTELES DE MVNDO, ad Alexand.
STRABO xvij. libris;
SOLINVS POLYHISTOR;
POMPONIVS MELA;
DIONYSIVS APHER, & eius Commentator
EVSTATHIVS;
APVLEIVS, in libello De mundo;
DIODORVS SICVLVS, lib. 5. priorib. Bibliothecæ;
MARTIANVS CAPELLA;
PAVLVS OROSIVS, in fronte suæ historiæ;
BEROSVS descripsit Orbis Antiquitates;
ANTONINVS AVGVSTVS, (si verus est titulus) Itineraria;
STEPHANVS, eius Vrbes;
VIBIVS SEQVESTER, ordine Alphabetico, eius Flumina, Fontes, Paludes, Nemora, Montes, Gentes.

Ex recentioribus,

RAPHAEL VOLATERRANVS;
ABILFEDEA ISMAEL, lingua Arabica;
IOANNES HONTERVS;
BARTHOLINVS libro 8. Austriados;
SEBASTIANVS MVNSTERVS;
ANTONINVS Archiep. Florentinus, in opere historico Titulo 1. Cap. 3.
DOMINICVS NIGER;
IOANNES AVENTINVS, Boiorum Ann. lib. 2.
IOANNES CAMERS, in Solinum;
GEORGIVS RYTHAIMERVS;
IOACHIMVS VADIANVS;
PETRVS IOANNES OLIVARIVS in Melam;
LAVRENTIVS CORVINVS NOVOF.
ANTONIVS VERONENSIS;
GVALTERVS LVDOVICVS, in Speculo Orbis;
ISIDORVS HISPALENSIS;
MICHAEL VILLANOVANVS, in Ptolemæum;
ZACHARIAS LILIVS VICENT.
HIERONYMVS GIRAVA, Hispanicè;
ALEXANDER CITOLINVS, in Typocosmia Italica lingua;
VICENTIVS GALLVS, in Speculo historiali lib. 2.
GVILIELMVS POSTELLVS;
IOANNES MANDEVILIVS, & eius comes
ODERICVS à FORO IVLII;
GAVDENTIVS MERVLA, lib. 5. Memorabilium;
FRANGISCVS MONACHI, in Epistola ad Archiep. Panormitanum.
ANDREAS THEVETVS, sed Gallica lingua.
ANTONIVS PINETVS, Gallica lingua descripsit, & iconibus exhibuit quamplurimas (vt titulus habet) tam Europæ, quàm Africæ, Asiæ, & Noui Orbis Regionum, Vrbium, Opidorumq; Tabulas.
IVLIVS BALLINVS, celebrium totius Orbis Vrbium Icones edidit, cum earundem breui historica enarratione, Italica lingua. Idem præstitit
GEORGIVS BRVNO, Latinè, at multò ornatius, diligentiusque.
BENEDICTVS BORDONIVS totius Orbis Insulas, idem
THOMAS PORCACCIVS, ambo Italica lingua.
VVOLFGANGVS LAZIVS, &
IOHANNES GOROP. BECANVS, eius gentium Origines & Migrationes;
PETRVS APIANVS, &
BARTH. AMANTIVS, eius inscript. antiquas;
IOANNES BOHEMVS, & ALEXANDER SARDVS, omnium eius gentium populorumque mores & ritus. Idem fecit
FRANCISCVS BELLEFORESTIVS, Gallicè.

VITA
A
Ω
SCOPVS
Spectandum dedit Ortelius mortalib. orbem,
Orbi spectandum Galleus Ortelium. Pygius

TYPVS ORBIS TERRARVM
SEPTENTRIO
AMERICA SIVE IN DIA NOVA
Nova Hispania
Chili
Peru
Brasil
Terra del Fuego
MAR DEL ZVR
MAR DEL NORT
TROPICVS CANCRI
CIRCVLVS ANTARCTICVS
Tartaria
Mongol
China
India orient.
Arabia
AFRICA
Abissini
OCEANVS AD. ÆTHIOPICVM
Phoicorum regio
TERRA AVSTRALIS NONDVM COGNITA.
MERIDIES
QVID EI POTEST VIDERI MAGNVM IN REBVS HVMANIS, CVI AETERNITAS OMNIS, TOTIVSQVE MVNDI NOTA SIT MAGNITVDO. CICERO:

EVROPA.

EVROPA vnde hoc nomen acceperit, neque quis nominis auctor extiterit, ab aliquo mortalium compertum est, nisi quòd dicimus ab Europa Tyria nomen accepisse Regionem, inquit Herodotus libro 4. Hanc Plinius altricem victoris omnium gentium populi, terrarumq. pulcherrimam nominat, Asiæ & Africæ aliquando non magnitudine, sed virtute comparatam. Certum est, eam cùm habitatissima sit, gentium frequentia non multò alterutra inferiorem esse. Huius latus Septentrionalius & Occidentalius, Oceano alluitur; Meridionale, mari Mediterraneo ab Africa seiungitur. Deinde Orientem versus mari Ægæo (nunc, Archipelago) Ponto Euxino, (hodie, mare Maggiore) Palude Mæotide (hodie, mare delle Zabacche) Tanaj fluuio, (vulgò Don,) & Isthmo, qui est ab eius fontibus, rectà ad Septentrionem ab Asia dirimitur, Glareano teste. Habetque hoc modo Pæninsulæ effigiem, vti ipsa in Tabula videre licet. Huius caput Roma, olim totius Orbis domitrix.

Regiones eius (vt hodie eas appellamus) sunt Hispania, Gallia, Germania, Italia, Slauonia, Græcia, Hungaria, Polonia cum Lithuania, Moscouia, aut significantiùs Russia; & ea pæninsula, in qua Noruegia, Suedia, & Gothia. Ex eius insulis primùm occurrit Anglia, Irlandia, Groenlandia, Frislandia, in Oceano sitæ. In Mediterraneo mari habet Siciliam, Sardiniam, Corsicam, Candiam, Maioricam, Minoricam, Corphum, Negropontum; aliasque ignobiliores, quarum singula nomina & situm ipsa Tabula exhibet.

Habet hæc nostra Europa, præter Romanum Imperium tota terrarum Orbe reuerendum, vltra viginti octo, si quatuordecim, quæ Damianus à Goes in sola Hispania numerat, adiunxeris, in vniuersum Regna Christiana Religione imbuta: vnde huius Regionis dignitatem æstimare liceat. Regio vltra modum fertilis, naturalem temperiem, cælumque satis clemens habens. Frugum omnigenum, vini, & arborum copia nullis posthabenda, sed optimis Regionibus comparanda est: adeò amœna, cultissimisque vrbibus, pagis, & vicis exornata, vt populorum, gentiumque virtute aliis terræ partibus, & si forma minor, tamen præstantior habetur, atque semper habita fuit, ab omnibus priscis Scriptoribus, cùm ob Macedonum Imperium, tum ob Romanorum potentiam maximè celebrata. Eius laudes apud Strabonem videre licet, qui eam libro tertio, septemque sequentibus libris elegantissimè describit. Vide etiam ceteros veteres Geographos. Ex recentioribus eam inter cetera describere conati sunt, Volaterranus; Sebastianus Munsterus; Dominicus Niger; Georgius Rithaymerus; in suis Geographiis. Sed peculiariter eam descripserunt Pius 11. Christophorus, & Ancelmus Cellæ.

Multa per vniuersam ferè Europam itineraria, locorumque distantiis annotatis, litteris mandarunt, Cherubinus Stella; Ioannes Herbaceus; & Georgius Meyerus. Idem Guilielmus Gratarolus fecit in calce libri, qui inscribitur: *De Regimine iter agentium.*

EVROPAE
GRONL. ANDIAE PARS
MARE SEPTENTRIONALE
OCEANVS HIPERBOREVS
OCEANVS SCYTHICVS
TARTA
ASIA
TVRCHESTAN
MARE MAGNVM
MARE DE BACHV
CASPIVM
PARS
AFRICAE
PARS

ASIA.

ASIA diuiditur ab Europa Tanai fluuio, & linea ab eius fontibus tracta ad Granduicum Oceani Septentrionalis Sinum: ab Africa verò, Isthmo, qui est inter mare Mediterraneum & Sinum Arabicum: cetera Oceanus & maria ambiunt.

Hanc veteres multifariàm diuisêre: hodie verò ea in quinque partes, secundùm eius Imperia, quibus administratur, nobis non ineptè diuidi posse videtur. Cuius prima pars, quæ Europæ contigua est, & Magno Duci Moscouiæ paret, Mari Glaciali, Obij fluuio, Kytaia lacu, & linea inde ducta ad Caspium mare, Isthmoque qui inter hoc Mare & Pontum Euxinum est, terminabitur. Secunda erit, quæ Magno Chamo Tartarorum Imperatori obedit; cuius fines à Meridie, sunt mare Caspium, Iaxartes fluuius, Imaus mons; ab Ortu & Septentrione Oceanus: ab Occidente, iam dictum Ducis Moscouiæ Regnum. Tertiam partem Ottomannorum prosapia occupat, continetque quidquid terrarum est intra Pontum Euxinum, Mare Ægæum, (nunc Archipelagus dictum) Mediterraneumque, Ægyptum, Sinum Arabicum, Persicumque, Tigrim fluuium, mare Caspium, & Isthmum, quem inter hoc & Pontum Euxinum videre est. Sub quarta Regnum Persiæ, quod hodie à Sophis gubernatur, comprehendetur; habet Ottomannos (quibuscum continuum ferè bellum gerit) ab Occidente; Magni Chami Regnum à Septentrione; & in Orientem fermè ad Indum fluuium extenditur: à Meridie verò mari, quod hodie Indicum, olim Rubrum appellabatur, alluitur. Quinta pars ceterum obtinebit, quod Indias nunc, vti & olim, nuncupant; quæ non ab vno solo, vt aliæ; sed pluribus regulis (nam quælibet illius Regio proprium ferè habet Principem, quorum nonnulli etiam Magno Chamo vectigales sunt) moderatur. Sed neque hoc prætereundum, quòd loca maritima quæ sunt à Sinu Arabico ad Promontorium vsque vulgò Cabo de Lampo dictum, (quod vides ad 30. gradum latitudinis Borealis) ferè omnia Lusitanus possidet, aut sibi tributaria fecit.

Insulæ, quæ huic Asiæ ascribuntur, inter ferè innumeras, hæ sunt præcipuæ, Creta & Rhodus, in Mediterraneo Mari. Taprobana & Zeilan in Indico Oceano, vbi quoque patrum memoria à Lusitanis detectæ duæ Iauæ, Borneo, Celebes, Palohan, Mindanao; vbi & Gilolo, cum Moluccis aromatiferis hodie clarescunt. Tum Iapan; & nuperrimè inuenta Noua Guinea; sed hæc vltima, an insula sit an terræ Antarcticæ connexa, nondum constat.

Non tantùm apud omnes scriptores profanos, vt vocant, hæc pars terrarum ob primas in Orbe monarchias, vti Assyriorum, Persarum, Babyloniorum, Medorumque imperia, admodum celebris extat memoria; sed etiam in sacris litteris ea præ ceteris illustris est. In hac enim non solùm genus humanum à Deo Opt. Max. creatum, ab hoste Satana delusum corruptumque, & à Christo Saluatore instauratum constat; sed omnem ferè vtriusque Testamenti historiam in ea scriptam & completam legimus.

Hanc Asiam Strabo sex, ab vndecimo incipiendo, libris persequitur. Ptolemæus eam tribus, quinto, sexto & septimo, libris descripsit; item duodecim tabulis, tribuitque illi quadraginta prouincias. Delineat eam Diod. Siculus lib. 18. in principio. Ex neotericis nemo eam in vniuersum singulatim descripsit. M. Paulus Venetus, Ludouicus Vartomannus, & Ioannes Mandeuilius (sed fabulis refertus hic) tantum de ea, quantum eius regionibus perlustrando dignum scitu cognouêre, literis mandarunt. Vide etiam Iacobi Nauarchæ Iesuitæ epistolam.

Nos quoque eius descriptionem in maiori Tabula ante tres annos edidimus.

ASIAE NOVA DESCRIPTIO
MOSCOVIA
TARTARIA
CHINA
INDIA
MAR DE
OCEANUS
CIRCULUS AEQUINOCTIALIS
MERIDIES

AFRICA.

HANC veteres multifariam diuiserunt: hodie eam, vt Ioannes Leo tradit, in quatuor distinguunt partes; Barbariam, Numidiam, Libyam, & Nigritarum terram. BARBARIAM, quam meliorem censent, mari Atlantico, & Mediterraneo; Atlante monte, & Barcha regione contermina Ægypto, circumscribunt. NVMIDIA, quæ illis *Biledulgerid* dicitur, & dactylos producit, (vnde Arabibus non alio nomine quàm Dactylifera Regio nominatur,) Atlantico mari ab Occidente terminatur; & Atlante monte à Septentrione: Orientem versus excurrit ad Eloacat vrbem ab Ægypto centum miliaribus distantem. Libyæ deserta arenosa illi à Meridie sunt. LIBYA verò tertia pars, Arabica lingua *Sarra* appellatur; quæ vox idem quod desertum significat, à Nilo ad Orientem Solem principium habet, indeq. ad mare Atlanticum versus Occidentem pergit: Numidia illi Septentrionalis est: in Meridie Nigritis se iungit. Sequitur quarta pars, quam NIGRITARVM terram vocant, nomine aut ab incolis, qui nigro colore afficiuntur, siue à flumine Nigro, qui hanc Regionem lambit, sumpto: Hæc habet à Septẽtrione Libyam; à Meridie Oceanum Æthiopicum: ab Occidente Gualatæ, & ab Oriente Goagę regnum. Aduertendum, quòd hoc modo vniuersam Africam mari Mediterraneo, Atlantico, Æthiopico, & Nilo flumine constringunt; vnde & Ægyptus & Æthiopia Asiæ ascribuntur, quas tamen propriè Africæ annumerandas ducimus. Vera namque Æthiopia hodie Presbyteri Ioannis Imperium (quod ab omnibus neotericis Africæ tribuitur) continet. Nobis itaq. cum Ptolemæo potius mari Mediterraneo & Oceano, quàm fluuio circumscribi oportere iudicamus, habebitque Pæninsulæ formam; Isthmo, qui est inter mare Mediterraneum, & Sinum Arabicum, Asiæ iunctam. Huius pars Meridionalis veteribus incognita permansit, vsque ad annum M. CCCC. XCVII. quo Vasco de Gama primus Promontorium Bonæ spei prætergressus, Africa circumnauigata ad Calecutium peruenit. Hæc pars à Persis Arabibusque *Zanzibar* dicitur.

Ad dictum Promontorium Bonæ spei, incolæ sunt nigerrimi; quod minimè tacendum duximus; quia causam nigredinis, calorem, propinquitatemque Solis omnes esse opinentur, atque hîc non magis Sol torreat, quàm ad Fretum Magellanicum (si cæli respectu loci calorem metiri velimus) vbi tamen candidissimi esse perhibentur. Quòd si hanc nigredinem Solis adustioni tribuere velimus, videndum, vnde Hispanis, Italisque, ille corpòrum candor: cùm æquè distent ab Æquinoctiali cum dictis Bonæ spei incolis, hi scilicet versus Austrum, illi verò versus Boream. Qui sub Presbytero Ioanne degunt, subfusci sunt; in Zeilan & Malabar habitantes nigerrimi existunt, sub vna eademque ab Æquatore distantia, eodemque cæli parallelo. Sed hoc mirari magis quis possit, in tota America nusquam nigros inueniri, præter paucos in loco *Quareca* illis dicto. Quæ ergo huius coloris causa efficiens, an cæli aut terræ ariditas? aut fortasse soli quædam incognita proprietas? an ipsorum hominum quædam naturæ innata ratio? aut omnia: Sed hæc arcanorum naturæ indagatoribus consideranda relinquimus.

Hæc Regio Græcis Libya dicitur; Latinis Africa, quòd frigoris rigiditate careat: aut (si Iosepho credimus) ab Afro quodam ex Abrahæ posteris. Aliam nominis rationem habes apud Iohannem Leonem.

Insulæ huius partis nobiliores (omnes enim nomine hîc exprimere minimè necessarium videtur, cùm in ipsa tabula videre liceat) sunt Madagascar, & quas Canarias, item Capitis Viridis vulgò vocãt, tum S. Thomæ sub Aequinoctiali sita, quę saccharo diues est.

Apud veteres nemo hanc Regionem sigillatim descripsit. Sed de ea vide Hannonis Africæ circumnauigationem apud Arrianum; & Iamboli, apud Diodorum Siculum: item Melpomenem Herodoti. Ex recẽtioribus consule Aloysium Cadamostum, Vascum de Gama; Franciscum Aluares, qui Aethiopiam perlustrauit: Sed omnium accuratissimè eam descripsit Ioannes Leo; & Ludouicus Marmolius. Promittit & Iohannes Barrius Africæ volumen. De Nilo flumine totius Orbis terrarum maximo, habes litteras Ioannis Baptistæ Rhamusij, & Hieronymi Fracastorij.

AFRICAE TABVLA NOVA.
ASIAE PARS.
OCEANVS ATLANTICVS
MAR DE L NORT.
TROPICVS CANCRI
AEQVINOCTIALIS CIRCVLVS
NIGRITARVM REGIO
NVBIA
AYMAN
OCEANVS AETHIO
CAPRICORNI

NOVVS ORBIS.

TOTVM hoc Hemiſphærium (quod America atque ob immenſam ſuam amplitudinem, Nouus Orbis hodie vocatur) veteribus incognitum manſiſſe vſque ad annum à Chriſto nato M.CCCC. XCII. quo primùm Chriſtofero Columbo Genuenſi detectum fuit, humanæ admirationis modum excedere videtur. Conſiderata namq. cùm antiquorum in deſcribendo terrarum Orbe diligentia, & ampliſſimorum Imperiorum ad perquirendas Regiones commoditate, opportunitateque; tum humani generis dira atque inſatiabili auro atque argento inhiante cupidine, nihil non tentante, quò iis potiatur quibus hæ Regiones incredibili copia abundant, tam diu potuiſſe noſtro Orbi latere, non ſemel mirati fuimus. Sunt, qui hanc Continentem à Platone ſub nomine Atlantis deſcriptam opinentur; inquitque Marinæus Siculus in Chronico ſuo Hiſpaniæ, hîc nummum antiquum Auguſti Cæſaris effigie inſignitum, in aurifodinis inuentum eſſe, miſſumque in rei veritatem ſummo Pontifici, per D. Ioannem Rufum, Archiepiſcopum Conſentinum. Nonnulli Senecam Poëtico œſtro percitum, præſagiiſſe huius inuentionem, hiſce fatidicis verſibus, opinantur:

Venient annis / *Pateat tellus, Typhiſque nouos*
Secula ſeris, quibus Oceanus / *Detegat Orbes,*
Vincula rerum laxet, & ingens / *Nec ſit terris vltima Thyle.*

Quemadmodum & illud Sibyllæ carmen, quod Iacobus Nauarchus inuentum ſcribit anno M.CCCCC.V. in calce Lunæ promontorij (Rochan de Sinna vulgò dictum) ad littus Oceani, quadratæ columnæ inſculptum; regnante Emanuele Luſitanorum rege:

Voluentur ſaxa litteris & ordine rectis,
Cùm videas Occidens, Orientis opes.
Ganges, Indus, Tagus, erit mirabile viſu,
Merces commutabit ſuas vterque ſibi.

Sed hoc carmen non eſſe antiquum, ſed noſtro æuo natum; neque Sibyllinum, ſed commenticium; monuit (dum hanc noſtri Theatri ſecundam editionem parabam) me Roma ſuis litteris Cæſar Orlandius Iuriſconſultus, ex Gaſparis Varreni editis ſcriptis, apud quem ego hoc ipſum poſtea legi. Fuiſſe nempe tempore Emanuelis Portugalliæ regis, cura Hermi Caradi Luſitani cuiuſdam, marmore inſculptum, eiuſque iuſſu terra obrutum; vbi verò marmor aliquod vitium ex humore terreno feciſſe iudicauerat, ſimulata delectationis cauſa, inuitat amicos in villam ſuam, vbi prope hoc vaticinium ſcilicet latebat. Cùm igitur accubuiſſent omnes, ecce eius villicus nuntiat mercenarias eius operas incidiſſe in lapidem litteris inſcriptum. Continuò omnes accurrunt, legunt, admirantur, exoſculantur, & tantùm non adorant, &c. Vide ingenium ad ludificandos homines aptum.

Tota hæc Orbis pars hodie circumnauigata eſt, præter eum tractum qui Septentrionem aſpicit, cuius littora nondum perluſtrata ſunt. A Septentrione in Meridiem deſcendit ſub forma duarum Pæninſularum, quæ tenui Iſthmo diſcernuntur. Ea Pæninſula quæ Septentrionalior eſt, Nouam Hiſpaniam, Mexicanam prouinciam, Terram Floridam, & Terram Nouam comprehendit. Meridionalior verò (quæ Terra firma Hiſpanis vocatur) Peruuiam, Breſiliamque continet. Quarum omnium Regionum cognitionem legere poteſt Geographiæ ſtudioſus apud Læuinum Apollonium, Petrum Martyrem Mediolanenſem, Maximilianum Tranſſiluanum, qui Latina lingua de iis ſcripſerunt. Plura non negligenda etiam videre licet inter Ieſuitarum epiſtolas. Promittit & Poſtellus Commentaria rerum Atlanticarum: Idem Fredericus Furius Cæriolanus.

Hi ſequentes ex profeſſo de ea ſcripſerunt: ſed vernacula lingua omnes, quæ vt plurimùm Hiſpanica eſt; ſed Italica interpretati magna ex parte etiam extant.

PETRVS CIECVS LEGIONENSIS,
GONSALVS FERNANDVS OVIEDVS,
FERNANDVS CORTESIVS,
PETRVS ALVARADVS,
DIEGVS GODOYVS,
ALVERES NVNNIVS,
NVNNIVS GVSMANNVS,
FRANCISCVS VLLAVS,
FRANCISCVS VASQVES,
ANTONIVS MENDOZA,
FRATER MARCVS NIZZENSIS,
FERNANDVS ALARCHONIVS,
FRANCISCVS XERESIVS,
IOANNES VERAZZANVS,
AMERICVS VESPVTIVS,
FRANCISCVS LOPES DE GOMARA,
HIERONYMVS BENZONIVS,
IACOBVS CARTIER, &
ANDREAS THEVETVS, Gallicè ſcripſit,
IOANNES STADENSIS Germanicè.

AMERICAE SIVE
NOVI ORBIS, NO-
VA DESCRIPTIO.
HISPANIA NOVA
MARE ATLANTICVM
SEPTENTRIO
ORIENS
OCCIDENS
MERIDIES
TERRA DEL FUEGO

NOVA HISPANIA.

FVIT hæc Prouincia sub Hispanorum imperio vi redacta, circa annum Domini 1518. duce Ferdinando Cortesio; qui eam maxima suorum, maiorum autem incolarum pro libertate pugnantium strage, expugnauit. Regio est argento & auro diues, flumina enim in ea quamplurima aureas arenas ferunt. Circa Oceani littora, quæstuosa admodum ostrearum quæ margaritas pariunt, piscatio. Lacus salsi in ea multi sunt, quorum aqua solis ardore in sal optimum concrescit. Fertilitas magna Casiæ fistulæ hic est: item fructus generis quod ipsi Cacao vernaculè appellant, estq; amygdalæ instar. quod apud ipsos magno in pretio habetur; ex eo namque potum, valde ab eis expetitum, conficiunt. Mare quod regionem alluit, & fluuij quibus irrigatur, piscibus abundant. Crocodilos etiam flumina nutriunt, quorum carnibus vescuntur incolæ. hoc animal his locis plerumque viginti pedum longitudinem excedit. Tractus est valde montosus, & rupibus hinc inde celsissimis asperrimus. Diuersitas est magna linguarum his regionibus, adeò vt alter alterum citra interpretem minimè intelligat. Colonias ab Hispanis hic traductas habet lector in hac Tabula, primùm Compostellam, vbi Sedes episcopalis, & Consilium Regium. Colima item quam Purificationis nominant. Guadalajara celeberrima, & caput Regni. (Nouæ Galliciæ scilicet.) Mechoacan, sedes quoque Episcopalis. Cacatula. Ciuitas Angelorum, metropolis & episcopatus: Mexico, ciuitas Regalis, aut potius omnium Noui orbis vrbium regina; in ripa lacus, siue paludis potius sita: imò ipsa vrbis area paludinosa est, adeò vt ad eam nō nisi per pontes aditus aut exitus pateat. Lacus huius est salsus, qui longitudine ad sex leucas, latitudine quinque se diffundit. piscibus caret, præterquam minutilis; quos vermes quis magis aptè posset appellare: ex quorum putredine quæ ardoribus æstiuis ibidem causatur, aër interdum inficitur, ita vt malesana reddatur habitatio; nihilominus incolis mercatoribusque adeò frequēs est, vt quoduis aliud nostri orbis emporiū. ampla enim vrbs, vt quæ trium ferè leucarum itineris in ambitu habeat. lacus alter qui huic confinis est, est dulcis, admodumque piscosus. in quo etiam multa opida sunt. sunt etiam quamplurima in vtriusque lacus ripa.

Cùm hæc vrbs ab Hispanis caperetur, erat annus quadragesimus post centesimum, ex quo eius prima iacta fuerant fundamina: eratque Montezuma id tēporis eius rex, nonus numero. mirum eam tam exiguo annorum interuallo in tantam amplitudinem magnificentiamque excreuisse! Huius vrbis & territorij circumiacentis naturam, situm, & ritus, si quis penitius cognoscere desiderat, Ferdinandi Cortesij Narrationes adeat. extant in volumine Nouus Orbis inscripto: & in voluminibus Nauigationum, Italica lingua Venetiis excusis.

HISPANIAE
NOVAE SIVÆ
MAGNAE, RE-
CENS ET VE-
RA DESCRIP
TIO. 1579.
SEPTEMTRIO.
OCCIDENS.
ORIENS.
MERIDIES.
Sinus
Magnus
MARIS PACIFICI
MARIS ATLANTICI
Mexico
Tenochtitlan
Tezcuco
Chiapoli
Xuruve
Tlaxcala
Cuitlahuac
Coatzalpincas
Tehuantepec
Tlacotepec
Chichimecas
Guachochiles
Tepecoanes
Tamaulipas
Panuco
Mechoacan
Matalcingo
Mexicanos
Zacatula
Guatimala
Nicaragua
Nicoya
Veragua
Nombres de los Reyes mexicanos.

CVLIACANA PROVINCIA.

CVLIACANA hæc regio, pars est regni Nouæ Galiciæ. Inuenta fuit Caroli V. Imp. auspiciis, anno trigesimo post millesimum & quingentesimum. Vna tantùm Hispanica colonia hoc tractu est, quæ S. Michaëlis nomen gerit. Opidula plura sunt ab incolis constructa, quæ omnia ante Hispanorum in hāc prouinciā aduentum sui iuris erant; nullo regi aut principi obedientia. Regio vtcumque rerum necessariarum fertilis est. Ex montibus argentum in magna copia effoditur. Incolæ bellis & latrociniis dediti: piscationibus vt plurimū dant operam qui maritima tenent. qui autem interiora habitant, venationibus vitæ præsidia quærunt. Nudi incedunt, verendis tantùm panniculo ex gossipio conflato, coopertis. Varia inter eos linguarum idiomata sunt. Sub dio ferè dormiunt. Gens pauperrima est.

CVBA, ET SPAGNIOLA.

INSVLA Cuba, sic ab incolis dicta, etiam Fernandina & Ioanna ab Hispanis vocata fuit: item Alpha & O, si Petro Martyri creditur. Eius longitudo ab Occidente in Orientem extenditur ad trecenta milliaria, aut potius leucas Hispanicas; quindecim & alicubi viginti habet in latitudine. Territorium est montibus asperum, sed auri & optimi æris diues: Rubiam, quam pharmacopolæ, tinctorum cognominant, quòd tingendis lanis & coriis apta sit, copiosè producit. Nemoribus densis, & fluminibus paludibusque dulcium aquarū vbique amœnum: etsi etiam stagna habeat salsedine à natura infecta. Nemora porcos & boues maxima abundantia nutriunt: flumina auri arenas interdum exhibent. Sex habet colonias Hispanorum: quarum primaria est, quæ S. Iacobi nominatur. vbi episcopi sedes. Hauana autem totius insulæ emporium est, & nauale. Duas res admiratione dignas in hac insula describit Gonzalus Ouetanus. vnam, conuallis quædam inter duos montes ad duo aut tria milliaria Hispanica deducta; campum lapideum veteres, vti in Narbonensi Gallia, hunc vocassent, lapideos enim globos producit tanto numero, vt quis multas inde naues onerare possit. atque à natura adeò ad sphæricam formam rotundos factos, vt nihil circino possit ab artifice fieri rotundius. Altera, mons est non procul à mari vnde bitumen siue picis genus emanat, tantamque eius copiam effundit, vt ad mare vsque euoluatur eique innatet, longissimeque inde secundum vndarum fluxum, aut ventorum flatum diffluat. Hoc bitumen nauibus oppicandis valde idoneum aiunt. SPAGNIOLA huic versus Occidentem vicina est. Hæc à primis habitatoribus Quisquæia, postea Haiti, deinde Cipanga dicta fuit. Hispani verò eam Spagniolam, & S. Dominici à primaria eius vrbe appellant. Circuitus huius est 350. leucarum. Insula est sacchari ditissima, habetque multas aurifodinas. Mirum est quod referunt de quodam animali, insecti generis in hac insula valde frequenti, Cucuio incolæ nominant, magnitudine articulum digiti ferè æquat: quatuorque habet alas, duas valde exiles, alteras duas maiores atque duras, quibus exiliores cooperiat. hoc de nocte vti apud nos cicindelæ aut lampyrides lucet; vis eius luminis in oculis est, ignium modo stellantibus, sed quoque in lateribus, itaque, vt volantes hiatu pennarum magis quàm quiescentes refulgeant. Huius animalis naturæ benignitate quoduis cubiculum obscurissima etiam nocte adeò illuminari tradunt, vt legere quis in eo & scribere sine alterius luminis alicuius ope rectissimè queat. item si quis horum vnum manibus ferat, tamquam ardentem facem vel laternam baiulans ceteris eum sequentibus viam noctu præmonstrat. Lucem eorundem animalculorum numero augeri, ita vt plures paucis idem maiori præstent claritate, referunt. Qui harum insularum prolixiorem descriptionem desiderat, adeat Petri Martyris librum De nuper repertis insulis; & ceteros Noui orbis scriptores.

SEPTENTRIO
OCCIDENS
ORIENS
CVLIACANAE, AMERICAE REGIONIS, DESCRIPTIO
SINVS FLORIDAE
Terra Florida pars
Nouae Galitiae pars
SINVS MAGNVS
Cuba insula
Hispaniola
Iamaica
SINVS YUCATAN
MERIDIES
HISPANIOLAE, CVBAE ALIARVMQVE INSVLARVM CIRCVMIACENTIVM, DELINEATIO
SINVS CARIBEVM

BRITANNICÆ INSVLAE.

EA insula quæ hodie duo Regna, Anglicum nempè & Scoticum continet, cum Hibernia illi ab Occidente opposita, & insulis circumiacentibus, vt sunt Orcades, Mona, Vectis, & ceteræ, à Veteribus communi olim vocabulo Britannicæ appellatæ fuerunt, nomine vti videtur sumpto ab earum maxima, quam singulariter Britanniam dixêre. Idque ab eius genuino & antiquissimo autochthonum vocabulo Prydain, vt Humfredus noster auctor est. Hanc etiam Albionem, ab Albione Neptuni filio ibidem regnante, aut, vt aliis placet, ab albis rupibus, quæ circa littus sunt, vocarunt. Hanc amplitudine alterius pænè Orbis nomen mereri scribit Solinus. Hæc hodie vulgò duobus, Angliæ nempè & Scotiæ nominibus cognita est. Duoque regna in se comprehendit, quæ Tueda & Solueo fluminibus, ac monte Cheuiota discriminantur. Olim in Lhægriam, Cambriam & Albaniam diuidebatur. Postea verò cùm esset sub imperio Romanorum, hi eam in tres prouincias distinxerunt, Ruso teste, apud quem sunt, Maxima Cæsariensis, Flauia, Prima & Secunda. Ammianus verò Valentiæ etiam meminit. Quinque inhabitari populis scribit Galfridus Monumethensis, Britannis scilicet, Romanis, Pictis, Scotis, & Saxonibus. Sed quia has insulas & earum partes seorsum sequentibus tabulis damus, in quibus de iis denuò dicendum nobis erit, plura de iis hoc loco scribere supersedebimus. Vnius tamen viri peregrini Athenienſis de hac Britannia historiam adiicere iuuat; qui est Laonicus Chalcondylas, qui ante annos plus minus centum in Athenarum vrbe degens, hæc de ea tradidit; quæ si vera an falsa sint, lectorum iudicio relinquimus. In iis quæ verè & veritati consentanea scribit, mirabimur viri tam longè hinc dissiti diligentiam. Vbi verò à veritate aberrauerit (quemadmodum procul dubio absurda, & à natura regionis alienissima quædam refert) docemur non semper esse vera quæ à quolibet de quibusuis narrantur, aut litteris traduntur. Hunc igitur per eius interpretem Conradum Clauserum audiamus:

BRITANNIA & insulæ tres sunt è regione Flandriæ, longè lateque Oceanum occupantes. Vna sita est eò loci vbi maris inundatio siue æstuarium conspicitur. Reliquæ tres sunt vbi aquæ in gurgitem conuersæ reuertuntur. Rectius quis dixerit, istas insulas vnam esse; quoniam vna existens, & ad eandem sese extendens, iisdem legibus, & moribus iisdem gubernatur; & vni subiecta magistratui, qui quæ sibi vtilia sunt, prospicit. Insulæ huius ambitus continet quinque maximè millia stadiorum. Eam tenet gens populosa & fortis. Habet vrbes magnas, & opibus florentes, nec non vicos quamplurimos. Rex eam gentem imperio temperat. Londras Regni metropolis & sedes habetur. Sunt in ista regione principatus non pauci, qui obtemperant Regi, non secus ac in Gallia fieri suprà memorauimus. Nec quisquam Rex facilè his principatum eripuerit; nec etiam præter suas consuetudines statutaque regi obsequi tenentur. Ea insula plurimas calamitates experta est, gerens inimicitias cum multis principibus, cum rege quoque inimicitias suscipiens, & intestinis seditionibus interdum laborans. Profert regio ista vinum nullibi, nec etiam reliquorum fructuum admodum fertilis est. Frumenti autem & hordei & mellis, lanaque plurima est affluentia, adeò vt his longè reliquis regionibus vberior sit. plurimas itaque vestes contexunt. Lingua vtuntur propemodum peculiari, qua nec Germanos, nec Gallos, nec alios finitimos populos referunt. Quotidiano vitæ vsu, moribus quoque & victu nihil à Gallis discrepant. parua ipsis vxorum liberorumque cura est. Itaque per vniuersam insulam hic mos seruatur, quando quis amici domum vocatus ingrediatur, vt primum cum amici vxore concumbat, vt deinde benignè hospitio excipiatur. In peregrinationibus quoque mutuò vtuntur vxoribus amici. Eadem consuetudo obseruatur † Phrantalorum regione ibi maritima, vsque ad Germaniam. Nec probrosum ducunt, vxores & filias in hunc modum imprægnari. Metropolis eius insulæ viris opibusque potentia reliquas vrbes antecedit; duitiis quoque & reliqua felicitate omnes vrbes Occidentem spectantes facilè superat. Fortitudine & virtute bellica ea gens melior finitimis, & aliis plurimis Occidentis populis censetur. Quantum ad armorum habitum attinet, scuta Italica, & gladios Græcos gestant. Missilibus vtuntur oblongis, adeò vt plerumque ea stantes in terram defigant. Flumen istam vrbem alluit magnum & rapidum, quod in Gallicum mare effunditur ab vrbe stadiis decem & ducentis; ibique restagnat adeò, vt facilè nauibus hinc ad vrbem accedere liceat. Et sanè aqua refluit ægrè in fluuium ascendens propter vrbis obiectum, fluens per gurgitem, qui est in regione maritima Gegeutiæ. Vbi autem aqua in insula se receperit in gurgitem, naues in sicco destitui constat, expectantes donec inundatio aquarum solita redeat. Inundatio aquæ excrescit, vbi plurimùm, ad cubitos regios quindecim; vbi verò minimùm, ad vndecim cubitorum mensuram augescit. Nocte igitur & die recedentes, postea remeant aquæ. Luna cùm fuerit in medio cælo horizontis nostri, & eius qui subter terram est, in contrarium motum aquæ discedunt. Hæc hactenus quasi per transennam à longè prospexit, vt ita dicam, Laonicus. De his Britannicis insulis præter veteres, vti sunt Tacitus & Cæsar, vide Polydorum, Ioannem Maiorem; Iouium; Gregorium Lilium; Robertum Cœnalem Perioche 2. de re Gallica 3. Ant. Sabellicum Enn. 10. lib. 5. Guilielmum Paradinum; Galfredum Monomuthensem; Ponticum Virunium; & Bedam.

Flandrorũ fortè.

ANGLIAE, SCOTIAE, ET HIBERNIAE, SIVE BRITANNICAR INSVLARVM DESCRIPTIO.
OCEANVS
Hebrides insulæ
DEVCALIDO
OCEANVS
OCEANVS
GERMA
PICAR
DIE

SCOTIA.

SCOTIA, Septentrionalior Britannicæ insulæ pars, quæ antiquo vocabulo Albania, & ab incolis auitam linguam retinentibus (quos agrestes vocant, & interiorem regionem habitant) Albayn etiamnum appellatur; olim à Romanis Britanniam Minorem, & Secundam dictam fuisse, ex Sexto Rufo Lhuydus colligit. Hæc regio Grampio mõte aspero & informi (cuius Tacitus meminit) bifariam diuiditur. Is enim à Germanici maris littore ad ostia Deæ fluminis, latera Aberdoniæ abluẽtis, per mediam Scotiam, in Hibernicum mare tendens, ad lacum Lomundum sistitur. Hic mons olim Pictorum Scotorumque regni ferè limes erat.

Scotia multò quàm Anglia montosior est, & sterilior: sed passim habet portus, & aditus marinis aquis peruios. Sic enim maris Oceani brachia hanc scindunt, vt nulla domus in ea sit, vt Ioannes Maior testis est, quæ ab aqua maris salsa vltra viginti leucas distet. In vallibus sunt lacus, paludes, fluuij, fontesque plenissimi piscibus. In ipsis mõtibus habet æquatam agri planitiem, pecoris pabulum vbertim suppeditantem, siluasque feris plurimum abundantes. Quorum illa locorum commoditatibus etiam sustentata, minus vmquam deuinci potuit; cùm ad siluas & paludes præstò vbique gentium sit profugium; & ad famem tolerandam, ferinæ carnis atque piscium pastus.

Plurima habet hæc Scotia mirãda, quorum partem ex Hectore Boëtho collegimus. In Gallouidia lacus est Myrtoun dictus, cuius vna pars aliarum aquarũ more gelu hyeme concrescit; altera nullis frigoribus congelari potest. Sunt in Caricta regione ingentis magnitudinis boues, quorum caro tenera suauisq; esui est; ceterùm pingue numquã concrescit, sed olei liquidi instar semper fluens. Oceanus huius littora alluens, diues est ostreis, halecibus, cõgris, conchis, aliisq; id genus piscibus maximè saxatilibus. In Coyl prouincia haud plus decem millibus passuum ab Aër oppido saxum est duodecim vix pedes altum, extensum 33. cubitorũ spissitudine, haud immeritò ab incolis Surdum appellatũ. Nam quãtumuis ingẽtem strepitum, sonitumq; vel etiã bombarda edas ab vno latere, ex aduerso haud exaudiri queat, nisi quàm remotissimè absis, tum enim sonus facilè percipitur. In Lennos, quæ Ptolemæo Lelgouia dicitur, lacus est longè maximus, Loumond vernaculè dictus: supra 24. miliaria in longitudinem extensus, octo in latitudinem. Triginta insulas complectitur, quarum pleræque vicis frequentibus habitatæ, templa sacellaque Diuis dicata habent. Tria in hoc memoratu digna reperiuntur. Nam pisces illic esui humano suaues pinnis carent. Lacus interdum nullo flante vento ita immensè concitatur, vt vel audacissimos nautas quò minus soluant, deterreat. Vnde vento cessante naues medio cursu correptæ, cum maximo discrimine iactantur; & nisi portus quispiam fortè propinquus adsit, plerumque euertuntur. Denique est insula quædam gregibus armentisque pascendis vber, sed quæ natans fluctuansque quo venti impellant, huc illuc feratur. Constans fama est, lapidem in Argadia nasci, qui si paulò diutius stramentis stupisve supponatur, incendium faciat. Ad Slanis (castelli nomen est in Buthquhania) antrum est admirandæ naturæ. Aqua enim in id instillans tractu temporis in candidissimum conuertitur lapidem; ac nisi certo annorum curriculo eximerentur, olim iam oppletum illis fuisset. Nullus in hac regione mus maior conspicitur; nec si importetur, vitam illic ducere potest. In Fifa regione effoditur ingenti numero lapis niger, faciendo igni supra modum accommodus. Ad ostium Fortheæ fluminis in medio mari altissimus scopulus est, ex cuius summitate fons aquæ dulcis largissimè admirando naturæ miraculo scaturit. Ab Edinburgo plus minus duobus passuum millibus, fons cui olei guttæ innatant, scaturit, ea vi, vt si nihil inde collegeris, nihilo plus confluat; quantumuis autem abstuleris, nihilo minus remaneat. Valet hoc oleum contra varias cutis scabrities. Hactenus de his. Habet Scotia in regione Drisdalia aurifodinam, in qua etiam id quod vulgò Lazurum dicitur, inuenitur. Habet & ferri, & plumbi quoque mineras.

Incolæ qui cis Grampium montem Meridionalem partem habitant, sunt bene morati, & humaniores; lingua vtuntur Anglica. Qui alteram partem Septentrionem versus accolunt, genus hominum asperum ac longè durissimum est. Siluestres dicuntur: hi sago & interiore tunica Hibernico more, tincto croco amiciuntur, nudisque genu tibiis, incedunt. Arma sunt arcus & sagittæ, cum ense admodum lato. Pugionem ex vno latere tantùm acutum sub zona semper ferunt. Hi lingua Hibernica omnes vtuntur. Sicque duplex est in Scotia lingua, & mores gemini. Hos Altæ terræ vitos, reliquos (siluestres nempe) Imæ terræ viros vocamus, inquit Maior Scotus.

Scotiæ vrbium prima est Edinburgum, Regia sedes, vbi castellum est Puellarum cognominatum, multoties auctorum testimoniis celebratum. S. Andreæ, in quo Vniuersitas; & Abredonia altera Vniuersitas. Est insuper Glasguẽsis vrbs, Archiepiscopalis sedes. Et Perth oppidum, quod S. Ioannis villa vulgò dicitur, solùm inter Scotiæ villas muro cinctum. Caledoniæ siluæ (cuius Ptolemæus aliique meminerunt) vix reliquiæ hodie supersunt, nominis dumtaxat vestigia apud Sterlingium oppidum extant. Hæc de Scotia quæ Regni titulo decoratur; nunc de insulis circumiacentibus, & ad hoc Regnum pertinentibus.

Hebrides magnitudine & numero primas tenent. Boëthus 43. esse ait; sed hîc Manam cum iis ponit, quæ non Scotico regno subiecta est, sed Regi Angliæ obedit; neque hanc à veteribus inter Hebrides nominari putauerim. Hebridum prima est Arana, (quæ & Botha) Helau, & Rothesa. Non procul ab his Alizæ, auibus Solandis abundans; maiorum anatum genus id est. Maxima omnium & nominatissima Ila est, frumenti ferax & metalli diues. Mox Cumbra, Mulaque. Iuxta has Iona est, Regum sepulturis insignis. Deinde Leuissa. Omnium autem postrema est Hirtha, polarem habens eleuationem 63. gradus. Hæc earum nomina sunt apud Boëthum. Ioannes Maior Scotus nominat earum Argylam, Araneam, Awynam, Butham, siue Rothsayam, Lesiuoram. In his insulis sunt anseres, illis Clakis dicti, (Bernacas eas vocat Sil. Gyraldus) quos Boëthus ex mari & lignis putrefactis prouenire affirmat; & non ex arboribus nasci, vt vulgus scriptorum prodit. Etenim, inquit, si lignum in id mare proiicias, temporis tractu primùm in eo vermes excauato ligno nascuntur, qui sensim enatis capite pedibusque atque alis, plumas postremò edunt, demùm anseribus magnitudine æquales, cùm ad iustam peruenerint quantitatem, cælum petunt, auium reliquarum more, remigio alarum per aëra delati. Post Hebrides proximè sunt Orchades, quarum præstantissima Pomonia, Episcopali ac templo augustissimo, tum duobus munitissimis castellis insignis. Zelandiam vnam earum quoque nominat Ioannes Maior, quinquaginta mille passibus in longum exporrectam. Nulla in eis arbor est, nullum triticum, exundantibus alioqui ceteris frumẽtorum generibus. Serpens aut animal venenosum nullum gignit. Butyrum sale conditum in Scotia veneunt. Incolæ cùm abundantia hordei potentissimum conficiant potum, & omnium mortalium sint bibacissimi, nullum tamen in eis vmquam ebrium, aut mente alienatum, nullum amentem aut stolidum visum esse, auctor est Boëthus. Idem de Scetlandicis tradit; sed hoc de his minus mirum, quibus nempe potus aqua est. Horum Scetlandorum opes vniuersæ in piscibus arefactis, ac tergoribus animantium. In Hebridibus Hibernica lingua vtuntur; in Orchadibus verò Gothica. M. Iordanus in sua Daniæ tabula ait Orchades Danorum Regibus subesse, cùm tamen has Regni Scotiæ sub Ducatus titulo sciamus. De Scotia & insulis vicinis, lege quos hoc loco citauimus, Hectorem Boëthum, & Ioannem Maiorem, Scotos.

SCO
TIÆ TA
BVLA.
OCCIDENS.
MERIDIES.
SEPTENTRIO.
ORIENS.
HIBER
NIAE
PARS
Hebrides insulæ
Lewis
Ila
Mula
Knapdale
Arrete
Beare
Rosses
Oceanus Deucalidonius.
ORCADES INSVLAE.
The iles of Orknay
Cumber
land.
Eusdales
ANGLIAE
PARS.
Northumberland.
MARIS
Vararis æstus.
Murray fyrth.
GERMANICI PARS

ANGLIA.

ALBIONIS insulæ pars Meridionalior, quam vulgus Latinum & exteri ferè omnes Angliam vocant, ab indigenis non vno nomine appellatur, idque etiam diuersimodè. In duas enim regiones eam diuidunt. Pars eius quæ Orientem, & mare Germanicum spectat, ab indigenis Anglis Saxonum populis, qui eam occuparunt, sua lingua Angliam vel England (quasi Anglorum terram) indigetant. Occidentalior verò pars, quæ ab hac, Sabrina & Dea fluminibus, discernitur, & Britannica auitaque lingua vtitur, Wallia, vel VValles, à prædictis Anglis nominatur. Hi verò Britanni se ipsos antiquo vocabulo Cambros, & regionem Cambriam; Anglos verò Saissons, quasi Saxones, & regionem veteri nomine Lhœgriam dicunt; nec quid sit Anglia, aut Anglus, norunt; tanta est in horum insulanorum lingua diuersitas.

Tota hæc Anglia, aut, vt melius dicam, Lhœgria & Cambria, proprio gaudet rege, cui multi eius regionis Duces, Comites, Principesque obediunt. Regio est quocumque anni tempore temperatissima. Cælum crassum, in quo facilè nubes, imbres, ventique coguntur, atque eò minus frigoris æstusque, propter ipsius cæli densitatem. Compertum namque est, etsi Brabantia, Flandria, cismarinisque regionibus sit Septentrionalior, numquam tamen ibi, vti his locis, tanto gelu sæuire hiemes. Colles passim multi, nullis arboribus consiti, nullisque aquarum fontibus irrigui, qui herbam tenuissimam atque breuissimam producunt, quæ tamen abundè ouibus pabulum suppeditat; per eos ouium greges candidissimi vagantur, quæ siue cæli, seu bonitate terræ, mollia & longè omniū aliarum tenuissima ferunt vellera. Et quia hæc regio neq. lupos, neq. vlla animalia rapacia nutrit, videre licet ouium greges interdiu noctuque passim errare per montes & valles, perque agros compascuos ad pascendum communiter relictos, aut per fundos, quos post collectos fructus, consuetudine quadam peruetusta, vicinus quisque communes habet ad alendum pecus. Hoc vellus verè aureum est, in quo potissimùm insulanorum diuitiæ consistunt; nam magna auri atque argenti copia à negotiatoribus eiusmodi in primis coëmendæ mercis gratia, in insulam quotannis vndique apportatur, ibique perpetuò manet; quia aliò terrarum referri, omnibus lege vetitum est. Omni etiam pecudum genere abundat, præter asinos, mulos, camelos, & elephantos. Canum genus nullibi gentium maius ferociusque.

Habet solum fœcundum frugiferumque, vtpote quod absque frumentis & leguminibus, cuiusque generis materiam producit, præter abietem, &, vt Cæsar ait, fagum; nunc tamen est passim fagus quoque. Semper virens laurus nusquam his Septentrionalibus regionibus felicius prouenit. Tanta hîc Rosmarini vbique copia, vt hortos inde sepiant. At vinum non habent, cùm vitis apud hos rarò matureſcit; & in hortis magis vmbræ, quàm fructus causa colitur. Nusquam gentium maior cornicum multitudo; genus auium ibi maleficum; non enim modò maturas fruges deuorat, sed cùm nascuntur, rostro semen euellit, sic vt agricolis necesse sit per id tempus pueros locare per aruos cum arcubus (quando voce humana non deterrentur) qui eas abigant.

Oceanus qui insulam alluit, omnis generis piscium copia redundat; inter quos lucius est, quem Pike vernacula lingua appellant, qui apud illos magno in pretio habetur, eoque eum interdum ex palustri aqua in viuaria transferunt; vbi nidore illo olido purgatus, anguillis minutisque piscículis pastus, mirandum in modum pingueſcit. Hîc (quod mirari quis debeat) in piscario foro viuus cùm vendi debeat, si opus sit, ei cultro venter aperitur, vt illud pingue quod habet ostendatur; at si minus vendatur, eo tamen vulnere affectus haud moritur, quippe plaga filo insuitur, ac statim pòst in viuario tincarum glutinoso contactu sanatur. Sed Ostrea nec alibi delicatiora, nec plura.

Fert item aurum, argentum, cuprum, ferrum, sed eius exigua copia; plumbum nigrum, & plumbum album, i. stannum, in suo genere optimum, in magna abundantia hîc effoditur, & ad exteras gentes effertur.

Gens procera statura, venusta & candida facie est, cæsiis vt plurimum oculis, & vt sono linguæ Italis persimiles, ita corporum habitu ac moribus ab illis pænè nihil discrepant. Vestimento non multum absimili Gallico vtuntur. Feminæ niueo candore, insignique forma, quam longè decentissimo vestitu honestant. Victus maxima pars in carne consistit. Cereuisia, quam ex hordeo conficiunt, in vsu est, potus certè cùm vtilis, tum iucundus, vt qui valde in Belgicis etiam regionibus expetitur, & inuehitur. In prandiis ac cœnis hilarè, nitidè, lepidè atque ampliter viuunt. Bello sunt intrepidi, optimi sagittarij, ac in militia moræ haud multum patientes, & idcirco vbi ad arma ventum est, statim de omnibus fortunis alterius partis dimicatur, quia omnia victorem sequuntur. Sed neque arces ædificant, quin olim conditas, vetustateque ruentes minus farciendas curant. Vrbes habent atque oppida egregia, frequentesque pagos, & villas magnificas. Primaria vrbs, emporium, & regia sedes Londinum est, ad flumen Tamesim sita; ponte lapideo viginti pilis, fornicibus iunctis, spectatissima. Supra hunc pontem vtrimque domus sunt ita positæ, vt perpetuus fermè vicus, non pons videatur. Hæc de cæli & terræ, gentisque natura & moribus, quæ ferè ex Polydori Angliæ Chronico concinnauimus. Is enim accuratè hanc insulam descripsit.

HIBERNIA insula huic etiam regno paret, & aliæ minores; vti sunt Vectis, Menauia, Mona, Druydum olim sedes, quam Angli Angliseam vocant, & quas hodie Sorlingas appellant. Grenezaia, & Gerzaia insulæ, etsi situ propius ad Galliam accedere videntur, Anglici iuris tamen eas esse constat. Hanc Angliam, eiusque antiquitatem, tam singulari diligentia descripsit Humfredus Lhuidus, vt ceteri scriptores hallucinasse in ea describenda videantur. hunc secutus est Alexander Neuyllius in libello suo, Noruicus inscripto. De veterum Britannorum moribus & legibus scripsit Commentarium Daniel Rogersius cognatus meus. Idem de Romanorum in Britannia imperio præ manibus habet.

ANGLIAE
REGNI FLO
RENTISSIMI
NOVA DESCRIP
TIO. AVCTORE
HVMFREDO
LHVYD DEN:
BYGIENSE
cum Privilegio
SEPTENTRIO.
Scotiæ pars.
Scala milliarium Anglicorum
OCEANVS GER
MANICVS
MARE HIBERNICVM
Hiberniæ pars.
OCCIDENS.
ORIENS.
OCEANVS BRITANNICVS
MARES

CAMBRIA
SIVE
WALLIA.

HVIVS Cambriæ hanc enarrationem, ex Humfredi amici noſtri fragmento, quod non ita nuper Birckmannis euulgandum dedimus, Geographiæ ſtudioſis concinnauimus. Hæc tertia (inquit) pars Britanniæ eſt, quæ à Lhoëgria (aut ſi mauis Anglia) Sabrina & Dea fluminibus ſeparatur; omni alia ex parte Oceano Vergiuio ſiue Hibernico cingitur. Nomen habet à Cambro tertio Bruti filio. Hanc incolæ Cymbri, Angli verò Walliam ſiue Walles vocant. Hæc ſola pars huius Britannicæ Inſulæ ſuis antiquiſſimis incolis gaudet, vt qui gneſij Britanni ſunt; auitaque Britannica lingua vtuntur, & Anglici ſermonis (qui ex Saxonico aliisque conflatus eſt) prorſus ignari. Hanc Cambriam hodie in tres regiones diuidunt; in Venedotiam nempe, Pouiſiam, & Dehenbarthiam. Sub Venedotia etiam Mona Inſula, à veteribus celebrata, (& pro antiqua Druidum ſede cognita) comprehenditur. Incolæ, Anglos victu & veſtitu imitãtur, & cùm ſint laboris impatientes, atque nimium de nobilitate generis gloriantes, Regis & Nobilium famulitio potius, quàm manuariis artibus ſeipſos dedunt. Vnde fit vt paucos per totam Angliam inuenias Nobiles quorum famulitij, qua in re Angli omnes gẽtes ſuperant, magna pars non ſit de Cambria oriunda; nam homines lacticiniis maximè educati, agilibus & bene compactis corporibus ad omnia munia agenda aptiſſimi ſunt. Præterea animis cùm ſint elatioribus, & in ſumma paupertate nobilitatem generis agnoſcentes, cultui corporum (vt Hiſpani) magis quàm diuitiis aut gulæ dediti, aulicosque mores citiſſimè diſcentes, ab ipſa nobilitate Anglica, ſuis Anglis præferuntur. Nuper tamen vrbes habitare, artes mechanicas diſcere, mercaturam exercere, terram optimè colere, reliquaque omnia munia publica obire non ſecus ac Angli ſolent: hac tamen in re eos vincentes, quòd nullus ſit adeò pauper, quin liberos ſuos aliquo tempore ſcholæ ad litteras diſcẽdas tradat: & qui ſtudio proficiunt, in Academias mittentes Iuri ciuili pro maiori parte operam dare compellunt. Vnde euenit, vt maior pars eorum qui in hoc Regno Ius ciuile aut Pontificium profitentur, Cambri natione ſint. Paucos etiam ex rudiori populo inuenies qui legere & ſcribere proprium ſermonem, citharamque ſuo more pulſare neſciant. Nunc etiam & Sacra Scriptura, & preces Eccleſiaſticæ in hac lingua impreſſæ habentur. Et quemadmodum olim gens (vt Tacitus refert) iniuriarum impatientiſſima, continuis pugnis & homicidiis inter ſe digladiabatur, ita nunc ob Legum metum, quibus optimè obediunt, ſupra omnes gentes, litibus & controuerſiis inter ſe vſque ad omnium bonorum conſumptionem contendunt. Hucuſque hæc pauca ex Humfredo, ad quem auidiorem lectorem relegamus. De Mona Inſula, habes eiuſdem epiſtolam doctiſſimam in calce huius Libri. Vide quoque de his regionibus Sylueſtri Gyraldi Cambrenſis Itinerarium Wallicum, & Ioãnis Lelandi Genethliacon Eduardi Cambriæ Principis, apud quem hæc quoque de Mona Inſula ſunt:

Hæc ab Anglis vi occupata, Angleſey dici cœpit, id eſt, Anglorum Inſula. Polydorus Virgilius, vir cùm magna lectione, tum iudicio in rebus plurimis ſingulari, aliter ſentit; contendit miris modis ex Meuania Monam facere. Si nomen quod vel adhuc retinet, Si vrbs, quæ è regione ſita eſt, vnde & nomen Aruone pro Armone habet, Si traiectus breuiſſimus quidem ille, cuius & Romani ſcriptores meminerunt; Si Penmona promontorium, quæ dictio caput Monæ ſignificat; Si arborum ingentes trunci, ac radices ſabulo obtectæ, quæ latè per Monæ littora eruuntur; Si abietes miræ longitudinis in vliginoſis campis paſſim ſub terra inuentæ, non ſatis probant eam olim Monam fuiſſe, quæ nunc Angleſey vocatur, nihil amplius in præſentia dicam, niſi quòd decimo quarto apud Tacitum libro hæc legerim: Exciſique luci sæuis ſuperſtitionibus sacri, &c. Idem Lelandus alibi de eadem Inſula his verſibus:

Inſula Romanis Mona non incognita bellis, *Sed Venetis tantum cereali munere præſtans,*
Quondam terra ferax nemorum, nunc indiga ſiluæ, *Mater vt à vulgo Cambrorum iure vocetur, &c.*

Plura de huius regionis natura, incolarumque genio, capite 5. libri 2. Guilielmi Neubrigenſis.

Poſſunt his adiungi quæ apud Polydorum, & Robertum Cœnalem in Perioche 11. libri ſecundi de re Gallica ſunt.

Cedit hæc Cambria, aut (vt Anglis appellatur) Wallia, (vt hoc parergi loco adiiciam) ex veteri inſtituto, Regis Angliæ filio primogenito, ei ſcilicet, qui Regi in Imperio ſucceſſurus eſt; diciturque à primo natiuitatis die, Princeps Walliæ; idque eadem ſignificatione, qua in Hiſpania & Luſitania Principem dicunt, & in Gallia Delphinum.

Scribit Galfridus Monomuthenſis in his VValliarum partibus prope Sabrinam fluuium, Stagnum eſſe, quod accolæ Linligunam vocant, id inquit cùm in ipſum mare fluctuat in modum voraginis recipitur, ſorbendoque fluctus nullatenus repletur, vt riparum marginem operiat. At dum mare decreſcit, inſtar montis eructat abſorptas aquas, quibus demùm ripas tegit & aſpergit. Interim ſi gens totius patriæ illius aduerſa facie propè ſtaret, recepta intra veſtes vndarum aſpergine, vel vix vel numquam elabi valeret, quin à ſtagno voraretur. Tergo autem verſo non eſt irroratio timẽda, etiam ſi in ripis aſtaret.

CAMBRIAE TYPVS
Aus fore
HVMFRE
DO LHV:
YDO
Denbigiense Cam
brobritano.
VERGINIVM SIVE HIBERNICVM MARE
MOR WERIDH, Britannis,
THE YRISHE OCEANE, Anglis.
ENGLISHE
PARS
olim
LLOEGRIA
appellata
Cambria. L.
Cambry. B.
Wales. A.
Cereticia. L.
Ceredigion B.
Cardigan. A.
Venedotia. L.
Gwynedhia B.
Northwales A.
Powisia. L.
Powys. B.
Demetia. L.
Dyfet. B.
Westwales A.
Debenbarth B.
Satwales A.
DOTIA.
Ceri
PO:
VI:
SIA.
Arwystli.
Cedewen.
Cereticia
Demetia.
Cantremaur.
DE
HEN
Brecheinoc.
Elfel
Reis nuc.
AR
TIA.
Gwent.
Gwhyrr.
Danica silua.
Deane forest.
Scala Milliarium Anglicorum.

HIBERNIA.

IRLANDIAM, quæ Latinis Græcisq; scriptoribus Hibernia, aliis Inerna, nonnullis Ierna dicta, Incolæ Eryn vocant. Inde exteri ex Anglorum ore, qui secundam vocalem eodem sono quo cetera nationes tertiam pronunciant, Irylandt, & postea per contractionem Irlandt ficisse, verisimile est. Eryn enim, & landt, Anglosaxonibus, omnibusq; Germanis, nihil aliud quam Regio aut terra Eryn significat. Ex quo Latinorum Irlandiam conflatam esse, quis dubitat? Hanc insulam peculiari volumine descripsit ante quadringentos plus minus annos Silvester Gyraldus Cambrensis. Sed quia hic liber typis non extat, eoq; in paucorum manibus sit, ex eo tantum, quantum hæc nostra pagina ferre poterit, strictiosis hic communicabimus, non minimam apud eos inituros gratiam nobis persuadentes. Hæc ergo apud eum habentur.

Hibernia, post Britanniam insularum maxima, collateralem habet Britanniam, maiorem ab Oriente; solum Oceanum, ab Occidente; ab Aquilonari verò parte trium dierum velifico cursu Borealium insularum maxima Islandia iacet. Britannia duplo fere in quantitate Hiberniam excedit. Cum enim vtriusque longitudo ab Austro in Boream extensa iacet, illa DCCC. millia passuum in longum, circiter verò duo millia in latum habet, ista verò à Brendanicis montibus vsque Columbinam, quæ Thorach dicitur, insulam, octo dierum magnis & Hibernicis 40. scilicet miliarium excursibus, in longum protenditur. Numerus Cantaredorum omnium Hibernia est 176. Dicitur autem Cantaredus compositio & vulgari vocabulo, tam Britannica, quam Hibernica lingua, tanta terræ portio, quanta centum villas continere solet.

Hibernia quidem terra inæqualis est, & montuosa, mollis & aquosa, silvestris & paludosa. In summis & aëreorum arduorumq; montium verticibus stagna reperies & paludes; planities tamen habet per loca pulcherrimas, sed respectu siluarum modicas. Gleba prapingui, vberiq; frugum prouentu felix terra est. Pecore montes, nemora feris abundant; pascuis tamen quam frugibus, gramine quàm grano fœcundior est insula. Tritici namque grana contracta sunt hic & minuta, & vix alicuius vanni beneficio purganda. Quod ver gignit, æstas nutrit, vix in messe pluuialis aquositas colligi permittit. Æolicis namque flatibus, & pluuialibus inundationibus præ aliis terris hæc exuberat. Melle & lacte dines est insula. Solinus & Isidorus eam apibus carere asserunt; sed salua ipsorum venia, circumspectius è diuerso scripsissent, vineis eam carere, & apum expertem non esse. Vineis enim semper carnit, & caret insula. Apes quidem sicut aliæ regiones hæc mellificas habet. In maiori tamen, vt arbitror, copia scaturirent, si non venenosas, & amaras, quibus silvescit insula, fugerent examina taxos.

Fluminibus egregiis scinditur & rigatur insula, quorum nomina hæc sunt: Auenlifius, Dubel perfluens; Boandus, per Mediam; Banna, per Vltoniam, per Connachiam; Linnus, & Moadus, per Kenelcunilliam, Slicheiam, & Samairam; Modamus verò & Furnus per Kenelconiam. Sunt & alia plurima, quorum quædam ex terræ penetralibus irriguisq; fontium venis emersa, alia verò subitò è stagnis erupta, illustres insulam per partes longis excursibus disterminant, & distinguunt. De sub pede mentis Bladina tres nobiles fluuij nascuntur, qui tres sorores dicuntur, quia trium sororum nomina sunt sortita; Berna scilicet, per Lechliniam; Eoyrus per Osseriam; Suyrus per Archlinam & Trebacciam; & apud Waterford in mare descendunt. Slana verò per Weiseforde, Boandus per Mediam; Auenmorus Lismorensis, & Sinnenus Luniricensis. Inter omnia verò flumina Hibernia non immeritò principatum Sinnenus obtinet, tam quantitatis suæ maiestate, longuq; terrarum excursibus, quàm fœcundissima piscositate. Oritur namque ex lacu quodam maximo & pulcherrimo, qui Connachiam Momoniamq; disterminat: duoq; brachia ad oppositas mundi partes expandit; vno namque versus Austrum ciuitatem Killelonensem lateraliter permeans, Limicicumq; complectens, centumq; hinc militaribus & amplius duas ab inuicem Momonias distinguens, Brendanicum in mare se effundens. Altero verò nec minore, Mediam & vlteriores Vltonem partes à Connachia diuidens, multis variisq; meatibus in Oceanum tandem mergitur Borealem. Quartam igitur & Occidentalem insulæ partem à tribus aliis, tamquam mediterraneum flumen, à mari vsque ad mare separat & secernit. In quinque enim portiones fere æquales antiquitus hæc Regio diuisa fuit, has scilicet; Momoniam duplicem, Borealem, & Australem, Lagemeram, Vltoneram, & Connachiam.

Hæc propria locorum nominumq; vocabula corrupte legi nonnulla, valde dubito: collatione aliorum exemplarium restitui posse spero. Interea benevolus boni consulet. Damus quod possumus, nec quod volumus.

Lacus quoque plurimos hæc terra profert. Marinis piscibus per omnia latera satis abundant maritima. Flumina & lacus suis sibi innatis fœcunda sunt piscibus; & præcipuè generibus tribus, Salmonibus, & turtris, anguillisq; lutosis. Muranisq; oculosis Synnenus abundat. Sed desunt generosi altarum regionum & dulcis aquæ pisces: Lucij videlicet, perticæ, gobiones, & omnes fere qui non ex marinis fluctibus originem trahunt. Habent autem econtra stagna terræ istius trium piscium genera, quæ nusquam alibi reperiuntur. Sunt enim turtris longiores & rotundiores, albis carnibus consertis & sapidis, vmbris persimiles, nisi quòd capite degenerant grossiore. Sunt & alij marinis halecibus, tam formâ & quantitate, quàm colore & sapore simillimi. Sunt & tertij, turtris, nisi quòd maculis carent, per omnia similes. Hæc autem tria genera piscium in æstate tantùm, & numquàm in hieme comparent. In Media prope Foneram sunt tres lacus ab inuicem non remoti; quorum quilibet piscium istorum suum genus continet; ad quem numquàm alij pisces accedunt, licet tamen fluminis interlabentis beneficio vias commeabiles habeant; quinimò si piscis vnius ad lacum alterius deferatur, aut emoritur, aut ad priorem redit.

Hæc Falcones, accipitres, & nisos, præ aliis regionibus copiosè producit. Aquilarum quoque non minor hîc copia, quàm alibi milvorum vides. In tanta verò numerositate segrues ingerunt, vt vno in grege cantum frequenter inueniat. Sunt & aues hic multæ quæ bernacæ vocantur; quas mirum in modum contra naturam natura producit; anatis quidem palustribus similes, sed minores. Ex lignis namque abietinis, per æquora deuolutas primò quasi gummi nascuntur; deinde tamquam ab alga ligno cœrcente conchylibus testis ad liberiorem formationem inclusæ, per rostra dependent. Et sic quousque processu temporis firmam plumarum vestituram induta, vel in aquas decidunt, vel in aëris libertatem volatu se transferunt. Vidi multoties oculis meis plusquàm minuta huiusmodi auium corpuscula in littore maris ab vno ligno dependentia, testis inclusa, & iam formata. Non ex harum coitu vt assolet ouæ gignuntur; non auis in earum procreatione vnquam ouis incubat. Vnde & in quibusdam Hiberniæ partibus auibus istis tamquàm non carnes, quia de carne non natis, teiunionum tempore vesci solent. Aues quoque bisormis natura, quas auriscisos vocant, sunt hic multæ; aquila quidem minores, accipitre maiores, quibus alterum pedem vnguibus armatum, apertum & rapacem; alterum verò clausum, pacificum, soloq; natatui idoneum, natura ludentis operæ contulit admiranda. Sunt & auiculæ quas martinetas vocant, merula minores, in modum coturnicum curtæ, sed albo ventre nigroq; dorso degenerant. Mirum de his auiculis; quia si mortuæ in sicco loco seruentur, putrescere nescinnt: & inter vestes aliásve res locatæ, eas indemnes à tinea conseruant. Et longè stupore dignius est; mortuæ quoque in sicco suspensæ, rediuiua plumarum renouatione singulis annis immutantur. In Boreali Hibernia parte cygni abundant. Ciconia verò per totam insulam rarissima sunt, & illa nigræ. Desunt perdices, phasiani, picæ, & philomelæ.

Ferarum quoque cunctas fere species continet. Habet enim ceruos præ nimia pinguedine minus fugere præualentes: quantoq; minores sunt corporum quantitate, tanto præcellentius efferuntur cornuum dignitate. Aprorum nusquam terrarum tantam copiam vidimus. Sunt & lepores multi. Sed omnium animalium, ferarum, & auium corpora, hîc quàm alibi suo in genere minora reperies. Est & taxus, & mustela. Sed caret capris, damis, & ericiis. Talpa nulla, vel rarissima: sed mures infinitissimi. Lupum & vulpem habet. Sed omnibus venenosis caret. Habet tamen araneas, & lacertas, sed prorsus innocuas. Terræmotus hîc numquam. Vix semel in anno tonitruum audies.

Nunc ad ea quæ digna stupore Natura in his terrarum finibus reposuit. Est lacus in Momonia Boreali duas continens insulas: vnam maiorem, & alteram minorem: maior ecclesiam, minor capellam habet. In maiorem numquam femina, vel feminei sexus animal aliquod intrare potuit, quin statim moreretur. Probatum est hoc multoties per canes, eattos, aliáque sexus illius animalia. In minori verò nemo vmquam mortuus fuit, vel morte naturali mori potuit. Est lacus in Vltonia continens insulam bipartitam, cuius altera pars probatæ religionis Ecclesiam habens, spectabilis valde & amœna. Pars altera hispida nimis & horribilis, solis demoniis dicitur assignata. Pars ista nouem in se speleas habet, in quarum aliqua si quis fortè pernoctauerit, à malignis spiritibus statim arripitur, & nocte tota tam grauibus pœnis cruciatur, vt mane facto, vix vel minima spiritus superstitis reliquia misero in corpore reperiantur. Hic autem locus Purgatorium Patricij ab incolis vocatur. Est fons in Momonia, cuius aquis si quis abluitur, statim canus efficitur. Vidi hominem cuius pars barbæ limphis istis lota, canis incanduerat, altera parte tota in sui natura fusca remanente. Est econtrà fons in Vltonia vlteriore, quo si quis abluitur, non canescit. Est in Connachia fons dulcis aquæ in vertice montis excelsi, qui die naturali bis vndis deficiens, & toties exuberans, marinas imitatur instabilitates. Est fons in vlteriore & Boreali Vltoniæ parte, qui ob nimiam sui frigiditatem lignum impositum per septennij spatium in lapidem obdurat. Est in Connachia hac quoque fons solis hominibus acceptabilis; iumentis verò, aliisq; animalibus pestilens. Est fons in Momonia, qui si tactus ab homine fuerit, statim tota prouincia pluuia inundabit.

Gens huius insulæ lancis tenuiter vtuntur nigris, (quia terra istius omes nigræ sunt,) & barbaro vitu compositis. Capitiis modicis assueti sunt, cubito tenus protensis. Sellis equitando non vtuntur, non ocreis, non calcaribus; virga tamen, in superiori parte camerata, tam equos excitant, quàm ad cursus inuitant. Frenis quidem vtuntur, tam chami quàm freni vice fungentibus; quibus & equi semper herbis assueti, ad pabula nequaquam impediuntur. Nudi & inermes ad bella procedunt. Tribus tamen vtuntur armorum generibus, lanceis longis, iaculis, & securibus. Gens agrestis, inhospitalis: summas reputant delicias labore carere, & summas diuitias libertate gaudere. In Musicis solùm instrumentis commendabile inuenio gentis istius diligentiam. Hæc summatim hinc inde ex Gyraldi historia excerpsimus, observato eius eloquutionis filo. Quæ apud Polydorum, Gulielmum Neubrigensem, Joannem Maiorem, &c. de hac insula traduntur, studiosus Lector his adiungat. Descripsit hanc insulam Daniel Rogersius carmine elegiaco, ad D. Thomam Rhedigerum.

OCCIDENS.
Eryn.
HIBERNIAE
BRITANNICAE
INSVLÆ. NOVA
DESCRIPTIO.
Irlandt.
Connachticum Mare.
MERIDIES.
SEPTENTRIO.
ORIENS.
MONONIA.
Mounſter.
CONNACIA.
Connaght.
HVLTONIA.
Quulſterter.
Hibernicum
SCOTIAE PARS.

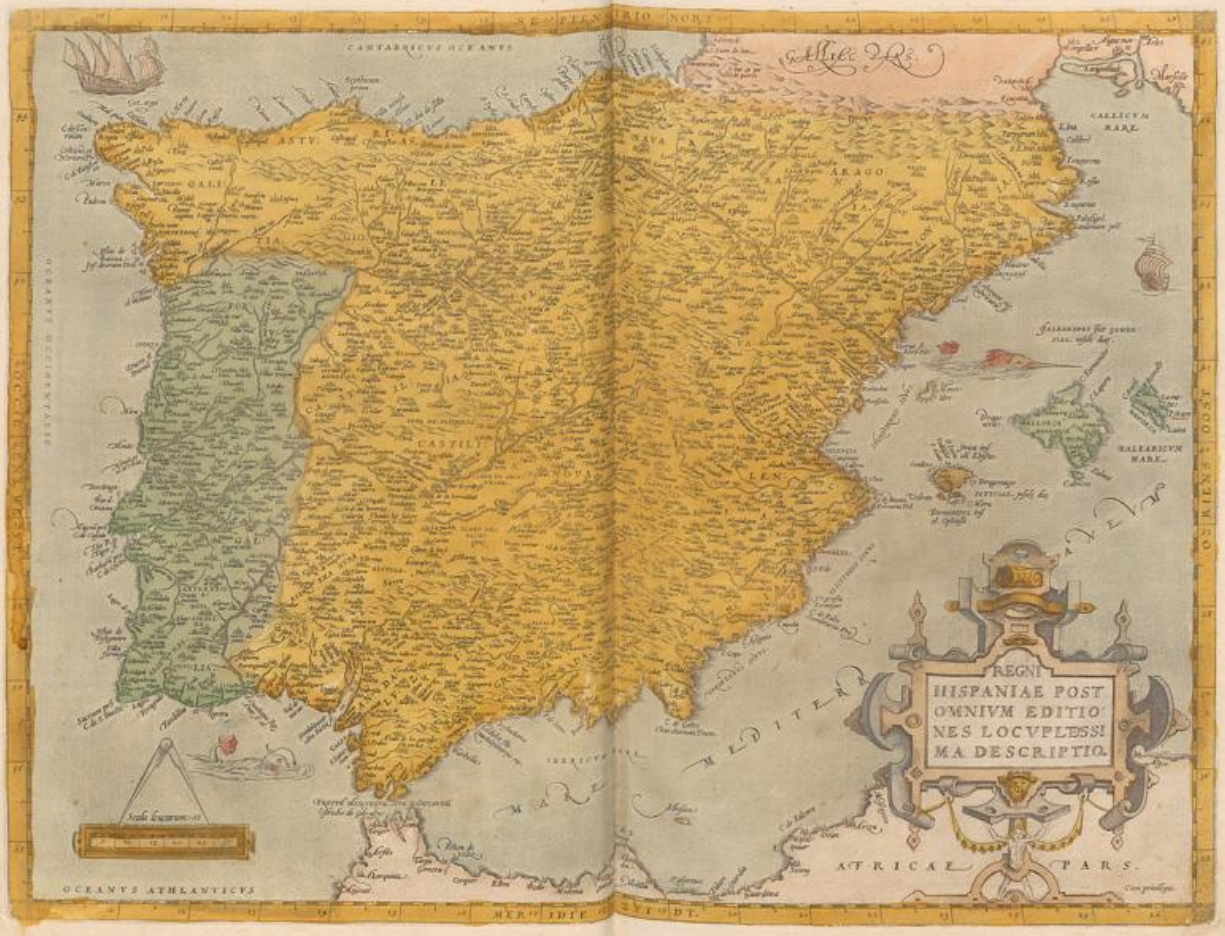
HISPANIA.

HISPANIA Straboni corio bubulo humi protenſo comparatur. Ea pelago vndique cingitur, niſi qua parte Pyrenæi montis obiectu à Galliis diuiditur. Habet Hiſpania ab Ortu, montem Pyrenæum: qui à Veneris Templo ſiue Promontorio exortus, prope Illiberos (Colibre hodie) in Oceanum procurrit Britannicum, atque hac parte maximè anguſta eſt; adeò vt ego, dum per Cantabriam iter facerem (inquit Vaſeus) in monte Diui Adriani, niſi fefellit aſpectus, vtrumq. mare me vidiſſe meminerim, Oceanum videlicet, cui eramus proximi; atque eminus, quantum oculorum proſpectus ferre poterat, Mediterranei maris albicantes fluctus. A Septẽtrione autem clauditur Oceano Cantabrico; ab Occaſu mari Occiduo; à Meridie Freto Herculeo, & mari Balearico.

Diuiditur verò Hiſpania in tres Prouincias; Bæticam, Luſitaniam, & Tarraconenſem. Bætica à Septentrione clauditur Ana fluuio; ab Occaſu habet eam Atlantici Oceani partẽ, quæ eſt inter oſtium Anæ & Fretum Herculeum; à Meridie mare Balearicum, quod eſt inter Fretum Herculeum, & Charidami promontorium, quod vulgò appellari dicunt Cabo de Gata. Ab Oriente terminatur linea ducta ab hoc Promontorio per Caſtulonem ad Anam fluuium. Dicta eſt Bætica à Bæti fluuio memorabili, qui prouinciam totam interſecat: qui ortus in ſaltu Tygenſi, decurrit in Oceanum Atlanticum: atque hodie vocatur vocabulo Arabico Quadalquibir, quod ſonat Fluuium magnum. Hæc Prouincia poſterius à Vandalis habitatoribus Vandalicia dicta, hodie quoque corrupto vocabulo Andaluſia dicitur. Luſitania habet à Septentrione Durium fluuium, ab oſtio ipſius, vſque ad pontem, qui eſt contra Septimancas: ab Occaſu eam Atlantici Oceani partem, quæ eſt inter oſtia Anæ & Durij fluuij: à Meridie Bæticam: ab Oriente terminatur à Tarraconenſi, linea ducta ab Oretania veteri, vſque ad pontem, qui habet è regione Septimancas. Luſitania habet nomen à Luſo Liberi Patris filio, & Lyſa eiuſdem Liberi ſocio, cum Luſo Bacchante: vnde nunc à Luſo, Luſitania; nunc à Lyſa, Lyſitania dicitur. Reliqua Hiſpaniæ pars pertinet ad Tarraconenſem prouinciam, quæ à Tarracone ciuitate nomen accepit, eius prouinciæ Metropoli; ciuitate ad excipiendas Principum peregrinationes, vt inquit Strabo, egregiè nata: & in qua Imperatores iuriſdictionem agitabant. Complectitur hæc regio Murciæ regnum, & Valentiæ, & Aragonum cum Cathalonia, Caſtellam veterem, Nauarræ regnum, Portugalliam Interamnem, Galletiæ regnum, Aſturias, totam Cantabriam. Hæc Vaſeus in ſuo Chronico Hiſpaniæ, apud quem plura. Vide & Marineum Siculum, Marium Aretium; Damianum à Goes; Franciſcum Taraſſam; Epiſcopum Gerundenſem, Annium Viterbienſem, & Florianum del Campo, & qui eum ſequitur, Ambroſium Moralem: item quos dictus Vaſeus in eodem Chronico cap. 4. Hiſpaniæ ſcriptores recitat. Stephanus Garibayus Nauarræ regnum deſcripſit Hiſpaniæ Chronico lib. 20. Ex veteribus quoque conſulendi ſunt Cæſar, Strabo, & ceteri, quos Damianus à Goes in libello, Hiſpania inſcripto, indicat. extat & libellus Viatorius Alonſi de Meneſes Hiſpanicè ſcriptus, continens totius ferè Hiſpaniæ itineraria, in quibus etiam diſtantias locorum annotauit.

Tria memoranda vulgari nobilitantur prouerbio apud Hiſpanos, (vt Nauagierus ſcribit.) Pons cui aqua ſuperfluit, cùm ſub pontibus ceteris ſoleat manare; aquæductum Segouiæ innuentes. Ciuitas igne circumdata; Madritum ſignificantes, cuius muri ex ſilicibus conſtant. Pons in quo continuè decem millia pecorum paſcuntur, quo Guadianam fluuium denotat, qui ſe ad ſeptem milliaria ſubter terram immergens, denuò erumpit.

Inſulæ quæ ad Hiſpaniam pertinent, & quorum apud veteres ſcriptores memoria extat, ſunt ad Celticum promontorium Caſſiterides, quæ hodie nuſquã in Oceano apparere videntur: Inſulæ Deorum, quæ & Cicæ dicuntur, hodie Yſlas de Bayona: Londobries, quæ Erythia ab aliis, nunc Barlinguas. Gades, Herculi olim ſacra, vulgò nunc Calez dicunt. Et hæ in Oceano omnes. In Mediterraneo mari verò ſunt Ophiuſa, nunc Formentera. Sunt & Gymneſiæ duæ, quæ & Baleares; hodie diſtincto nomine alteram Maioricam, alteram Minoricam appellant. Huius Minoricæ ora maritima vbique montibus ingentibus ſepta eſt; ſed quà eſt ad portum aditus, radices montium in planiciem extrahuntur, donec tam anguſto interuallo ad alteram littoris partem acceſſerint, vt nón niſi leni vento intromittantur naues. Portus Mahon appellatur, pulcherrimus & opportunus; excurrit enim in quatuor ferè milliarium longitudinem, variis & frequentibus inſinuationibus; quæ facilè naues à maris ſæuitia tegunt. Hinc perpetui montes prominent, è quibus immenſa ligni copia peti poteſt. Ad extremam eius partem in montium altitudine vrbs eſt extructa. Maior inſula contra Minoris inſulæ naturam habet oram maritimam planam, montes verò in Mediterraneis regionibus altiſſimos, & magna parte ſteriles. Vrbs in ea eiuſdem cum inſula nominis, ampla & pulchris ædificiis ornata. Tarraconenſium vtuntur legibus, & lingua ac moribus valdè cum eis conueniunt. Hanc Balearium deſcriptionem ex N. Villagagnoni libello de Argieræ expeditione mutuauimus. Philippum Hiſpaniæ Regem, maximum totius Orbis & omnium ætatum imperium poſſidere, docuimus in noſtro Theatro Germanica lingua excuſo.

REGNI
HISPANIAE POST
OMNIVM EDITIO
NES LOCVPLESSI
MA DESCRIPTIO.
CANTABRICVS OCEANVS
OCEANVS ATHLANTICVS
MARE
ARAGO
CASTILIA
GALLICVM MARE
BALEARICVM MARE
AFRICAE PARS.

PORTVGALLIA
REGNVM.

PORTVGALLIAM impropriè Lusitaniam appellant, cùm alioqui nec tota Portugallia Lusitaniæ finibus circumscripta sit, nec totam Lusitaniam complectitur: illud tamen negari non potest, potiorem Lusitaniæ partem Portugalliæ regi parêre. Diuiditur verò Portugallia in Transtaganam, Cistaganam, & interamnem. Trastagana Bæticæ partem carpit, eam scilicet, quæ ab Ana fluuio ad regni limites porrigitur. Interamnem appello Portugalliam, quæ est inter Durium & Minium fluuios, regio non minus amœna quàm fertilis. Hæc interamnis tota extra Lusitaniam est, nisi repudiata descriptione posita, Straboni magis accedamus, qui ait, maximam Lusitanorum partem Callaicos appellatos. Huius regionis longitudo est duodecim leucæ; latitudo qua maxima est, duodecim; alibi tantùm sex, aut etiam quatuor. Atque in hoc tam exiguo terræ interuallo, præter Ecclesiam Bracarensem Metropolitanam, & Portugallensem Cathedralem, ac alias quinque Collegiatas, reperias plusquam centum triginta Monasteria, quorum pleraque reditus habent amplissimos: præterea plus minus mille quadringentas sexaginta Parochiales, cum suis Baptisteriis, vt scribit quidam. Certè in ea parte, quæ Bracarensem agnoscit Ecclesiam, octingentæ recensentur. Ex qua re fertilitatem & Religionem antiquam gentis facilè agnoscas. De amœnitate verò quid opus est dicere, cùm in ea numerata sint vltra viginti quinque millia fontium perennium? Pontes quadrato lapide elegantissimè constructi, propè ducenti: portus marini sex. quod propterea minimè tacendum duxi, quia bonitas & dignitas huius prouinciæ ferè ignoratur. Huic prouinciæ adhæret ea quam Transmontanam appellant, regio optimi tritici, generosique vini ferax, in qua est Brigantia, caput amplissimi Ducatus. Hæc ex Vaseo.

Sub Portugallia hoc tempore Algarbiæ regnum (quæ eius pars maritima est versus Meridiem) pertinet. Eius enim Rex, se regem Portugalliæ, Algarbiæ, Guineæ, Æthiopiæ, Arabiæ, Persiæ & Indiæ scribit. Hoc regnum primum circa annum M.C. initium habuit. Ad ea enim vsque tempora sub Hispaniæ nomine (vti & antiquitus) censebatur. Sic autem de eo Marineus scribit: Henricus quidam Lotharingiæ Comes, vir in bello fortissimus, è Gallia veniens, magnas aduersus Mauros res gessit. Pro quibus Alfonsus VI. Castellæ rex permotus, filiam suam nõtham nomine Tiresiam ei matrimonio collocauit: & Galleciæ partem, quæ in regno Portugalliæ continetur, nomine dotis assignauit. Ex eo postea matrimonio natus est Alfonsus, qui primus Portugalliæ Rex est appellatus: primus qui Vlixbonam à Mauris recepit. Quorum quinq. simul regibus vno prœlio superatis, quinque scutorum insigne facti monumentum posteris reliquit. Oliuerius à Marcha in Annalibus, lingua Gallica editis, paulo accuratiùs huius regni arma depingit. Ait enim primò fuisse clypeum argenteum sine aliqua imagine; postea à deuictis quinque regibus, quinque cæruleos clypeos impositos, deinde his singulis clypeis quinq. argenteos orbiculos additos, in memoriam quinque vulnerum Domini nostri IESV CHRISTI, quæ illi inter prœliandum diuinitus in cælo apparuêre; aut vt alij tradunt, quòd quinque vulneribus mortiferis sauciatus, Deo Opt. Max. opitulante, non occubuerat.

Vide etiam Hieronymum Osorium; Marineum Siculum; & Sebastianum Munsterum. De huius regni origine, lege primum caput Decadum Asiaticarum Ioannis Barri. Athenæus libro 8. cap. 1. quædam memorat de fertilitate huius regionis & aëris optima temperie. Huius regni vrbem primariam Vlissiponam descripsit Damianus à Goes peculiari libello.

Lusitanorum imperium hodie quàm latissimè patet; nam ab Herculis columnis vsq. ad Chinam & Lequios per omnes Prouincias maritimas insulasq. adiacentes, extenditur.

OCCIDENS
OCCIDENTALIS
PORTVGALLIAE
quæ olim Lusitania, nomissima
& doctissima descriptio, Auctore Vernando Alvaro Seco.
SEPTENTRIO
MERIDIES
ORIENS
REGNI LEGIONIS PARS.
REGNI ISTVILIÆ PARS.
Clima tis
quarti
finis
Principium
Clima tis
quinti
et
finis
Principium
sexti

HISPALENSIS CONVENTVS,

SIVE

ANDALVZIÆ PARS.

HISPALENSIS Ecclesiæ Diœcesis in ea Hispaniæ prouincia continetur, quæ cunctas diuite cultu & quodã fertili ac peculiari nitore præcedit. Baticam veteres à Bati fluuio, recentiores Wandaliciam, à Wandalis eam posteriori seculo occupantibus, vocarunt. Cuius quidẽ conuentus omnium Regionum, atq; conuentuum Hispaniæ, cum frequẽtia & ciuilitate populorum, tum diuitiis, & beata rerum omnium copia felicissimus iure censetur, fidem etiam accipientibus Gracorum carminibus, qui Elysias amœnitates & delitias huic tractui adfingunt qui Oceano occiduo obiectus est: longè lateq; patet hoc territorium in ducenta fermè egregia oppida, vicis quamplurimis non annumeratis, vt vnus hic conuentus pluribus oppidis iuridicus nunc sit, quàm omnes quatuor simul in ea prouincia fuere: quos auctore Plinio CLXXV. tantùm iura dedisse constat. Nam quota pars hæc fuerit; si centum pagorum millia accenseantur quæ à diuo Ferdinando Rege in Hispalensi agro quem Axarafium Arabes vocarunt, cum ipsa vrbe in fidem recepta sunt? Sed ea expulsis Barbaris magna ex parte desolata sunt: limites autem vt ab antiqua conuentuum descriptione multum recesserè, ita ad Vambæ Regis formulam cunctis Hispaniæ ecclesiis præscriptam propius accedunt. habet enim hæc Diœcesis ab Ortu Cordubense territorium, ab Occasu Algarbiorum fines; qua Septemtrionem spectat, eam Lusitaniæ ditionem attingit, quæ diui Iacobi magistratus appellatur. cetera verò Meridiem versus Gaditano conuentu, & Oceano clauditur. oppida in ea præcipua quamplurima sunt, in primis ipsa vrbs regia Hispalis amplissimo atque amœnissimo situ, & pulcherrimo murorum ambitu ad Batis oram posita. Batis ex saltu Tygensi ortus, & egregias adoptata prouincia vrbes præterlapsus, iam inde ab hac illustrissima colonia olim Romulea cognominata, nauigabili & piscoso alueo ad Gaditanum Oceanũ per sexaginta passuum millia decurrit, ripis vtrimque oliueis, vineis, & mira hortorum amœnitate florentibus & iucundissimo citriorum odore fragrantibus.

Est autem Hispalis ædificiis tum sacris tum profanis omnium Hispaniæ vrbium ornatissima, cultu, & elegantia ciuium & quodam priuato & quasi natiuo splendore nulli totius orbis secunda. pietas in ea, & bonorum artium studia, & nobilitatis exercitamenta apprimè florent. diuitiæ etiam, & opes, quantas nulli vmquam Regno aut Imperio quamuis excellenti, nisi vni forsan Romano, contigisse legimus, in eam congestæ sunt. Ipsa enim omnium Europæ vrbium opulentissima, quas ab altero pene terrarum orbe quem prima aperuit, immensas, nec vllis prius seculis audistas diuitias accipit, in vniuersum Christianum orbem largè diffundit. ac ipsos etiam Barbaros, qui penitiora Asiæ atque Africæ Regna colunt, abunde locupletat. centum, & amplius auri milliones per aliquot annos in Basilica Iudici commercij in commentarios bona fide relatos constat. vt hinc æstimare liceat tantundem certè à vectoribus occultatum, ne rex ad tempus mutuetur, timentibus. quid si infinitam, & pene incredibilem opum vim expendamus quæ ad hæc tempora à principio Atlanticæ nauigationis eò conuecta est; binis classibus quotannis non alio mercium genere, quam auro & argento onustis, ac eo plerumque saburratis ad nos redeuntibus? Sed hæc peregrina & aduenticia quisquam dixerit. porro propriis diuitiis adeò pollens est, vt Regi suo, cuius nomini, ac maiestati deuotissima est, sesqui millionem aureorum in singulos annos obsequij & vectigalium ergò libentissimè reddat: quantum multi principes ex integris Regnis corradere vix possunt. versantur ibi hostium, & aduenarum mercimonij causa innumerabiles turbæ, ac præter hos censa sunt in ea à proximis annis viginti quatuor ciuium millia privatas domos aut domicilia habentium, in viginti octo tribus diuisa; quarum prima D. Mariæ titulo, & fano insignis est, quo nullum habet Christianus orbis excellentius, si operis amplitudinem & maiestatem sacra quadam hilaritate, & pulchritudine venerabilem, & turrim summa celsitudinis, è qua ad statas horas signum datur, editissimo & operosissimo fastigio admirabilem spectes, vnde in vniuersam vrbem & latissimè circumiacentes campos iucundissimus prospectus est. Quid Regia arcis ornamenta verè Regia describam? qua nullam elegantioris structuræ, aut gratioris voluptatis Hispani Reges habent. quid præterea sumptuosa ducum, comitumq; illustrium procerum palatia; quid amœnissimis sintibus, & viretis ornatas ciuium ædes memorem? præterea antiquos aquarum riuos longè per arcus in varias vrbis regiones derivatos, & recentiores S. P. Q. H. ingenti sumptu & industria ad Herculeas quas vulgo vocant columnas deductos, & publica voluptati dicatos, palustri, & vliginosa vastissimæ amplitudinis area, consitis arboribus, in pulcherrimum viridarium reformata, & latissimis spatiis in circi speciem ad decursiones & voluptarias inambulationes relictis. Iam verò suburbanos hortos omnibus deliciis & amœnitatibus refertissimos, totq; per agros & ad Batis ripas magnificentissimè extructa prætoria quis dignis laudibus prosequatur? è quibus commeantes naues & ex vtroque orbe redeuntes quotidie spectare licet. Ipsa enim Hispalis Oceani Regina, quasi amborum sequestra, in medio posita, vtrumque felicissimis nauigationibus, & opulentissimis commerciis coniungit. longum fuerit vrbani senatus & Regij prætorij maiestatem, & Trianensem arcem commemorare. Est autem Triana egregium suburbium ter mille ferè ciuibus ad vlteriorem Batis oram habitatum, sublicio ponte, & multis nauigiis strato, citeriori ripæ atq, vrbi sese coniungens. qui verò arvorum latitiam & felicitatem omni genere frugum redundantem consideret, id certè luxuriantis naturæ & profusissimæ genio indulgentis opus esse dicat, nec vsquã alias, vt humanis voluptatibus, & commodis gratificetur, aquè delicias opesq, suas ostentantis, atq, exhaurientis.

Secundum hanc Cæsariana, quam nunc Xeritium limitaneum vocamus, & Astigi colonia Romanorum, Iulia Firmitas cognominata, ciuili auctoritate magnitudineq, ceteris præstat. Carmo & Vtraria duo Hispalensium vberrima horrea & cellaria suam laudem merentur. Sequitur Marchena ex saxorum monumentis nescio qua fide Martia colonia appellata, & Arcobriga clarissimæ Pontiorum ducum familiæ gẽtilicia oppida. ad hæc Vrsao, quæ & Genua Vrbanorũ, nunc Ossunam vocant, Gironum illustrissimus & opulentissimus ducatus insignis, etiam Academia celebris. Sunt etiam insignes & oliuitate, messe & vindemia Constantina, Cazalla, Moronium: & antiquitate celebris, nec vllis frugum laude secunda Nebrissa, Aelij Antonij Latinæ linguæ apud nos instauratoris, & parentis felicissima patria, ad Batis æstuaria posita, & in ipsi Oceani sinu quem Batis iam maris auctu amplissimus influit, Luciferi promontorium, Solucar vel Santlucar vocamus, opulentum Gothmanorum ducum Emporium & Atlantici orbis nauigationibus opportunum. cetera huius Diœceseos insignia oppida brevitatis causa omitto.

Terra in vniuerso hoc tractu ad miraculum vsq, frumenti, vini, & olei, & omnis generis frugum feracissima est, quibus longinquas, & transmarinas provincias replet; & quam meritò Plinius ante Italiæ laudes posuisset, nisi homo Italus patriam anteferre voluisset; secundum eum Hispania, quacumque alluitur mari, commendata: quod nos de ea Batice parte potissimum intelligimus, quæ ad Hispalensem conuentum spectat, est enim Oceano & Zephyri lenibus flabris exposita. Cælum in ea indulgens & felici quadam hilaritate & temperie ridens: homines ad pietatem & bonas artes nati, ingenio florentes, & acuti, & qui ingenua quadam animorum indole ac virtute præstantes, quæ Baticis quasi peculiaris & gentilis est, nec vrbanitatis officiis, nec rei militaris gloria ab aliis nationibus vinci se patiuntur.

Hispalensis Archiepiscopus post Toletanũ primas fert in Hispania: habuit olim à suffragiis vndecim Episcopos, vt ex conciliorum subscriptionib. constat: Cordubensem, qui nunc à Toletana sede ius sacrum petit. Iliberitanum, qui post instaurationem Hispaniæ in Granatẽsem metropolim cessit. Ilipensem, vel Eleplensem, ab Ilipa vel Elepla, quæ nunc Peñaflor, quod oppidum sedis honore caret, & Hispalensi Ecclesiæ paret. Tuccitanum, vbi nunc Martos. Augusta Gemella colonia appellata, quæ hodie Episcopum non habet, & Giennensi adiudicatur. Malacitanum, qui nunc etiam Hispalensi suffragatur. Aegabrensem, vbi nunc Cabra, antistitem non habet, & pertinet ad ecclesiam Cordubensem. Asindensem vel Asidonensem, ab Asidonia, quæ nunc Medina Sidonia, Gaditano episcopo subdita, trãslata etiã Gadeisea sede, aliis Asidonia, non longè ab eo situ vbi nunc Xeritium est, assignatur, Sidoniæ hortis, hodieq, ad Lethes fluminis ripam nomen vetus retinentibus, & Asidonia Cæsariana cognominata fuit, cuius cognominis non obscura vestigia, quamuis à Barbaris corruptum, nomen Xeritij seruat, nisi in eo tractu eiusdem nominis fuisse dicamus. habuit etiam Ossonobensem, ab Ossonoba prope Pharum oppidum in Algarbiis, Mauri Exulem ficerunt, qua post in Siluensem ecclesiã concessit, qua cum Hispalensi esset obnoxia, patrum memoria Aeborensis in metropolim erecta contributa est à Paulo tertio P. M. Abderitanum, qui in Almeriæ sedem migrauit, & nunc Granatensi suffragatur. Astigitanum, qui Hispalensi ecclesiæ coaluit. Italicensem, ab Italica nobilissima Romanorum nõ tam ciuitate quam Imperatorum colonia, quæ ad sextum lapidem ab Hispali trans Batim sita, Antistite Gerontio Martyre, Diuo tutelari, venerabilis olim fuit. dedit hæc Traianum, Hadrianum & Theodosium optimos maximos & Augustos rerum dominos. vulgo Hispalis vetus appellatur, vastissimis etiam ruinis vix dum superstitibus, miserabili humanarum rerum exemplo, eo magis dolendo, quòd pulcherrimi & amplissimi amphitheatri moles, quæ disiecta supereſt, veteris magnitudinis, & nobilitatis memoriam facit funestiorem.

Habet hodie Hispalensis antistes episcopos Suffraganeos Malacitanum, Gaditanum & Fortunatarum insularum. Huius ecclesia maiestatem dignitatemq, & opulentiam breui compendio dicere non possumus. hoc fuerit satis, quantum ex collegiasticis rationibus colligimus, ipsi antistiti centum & amplius aureorũ millia annui reditus cedunt. Primarij templi sarta tecta triginta & amplius millia: Senatus verò ecclesiæ centum & viginti millia fert, quæ in canonicos 40. & vndecim prærogatiua dignitatis sacerdotia, itidem in viginti portionarios, quos vocant, totidemq, semiportionarios sodales distribuuntur, ea lege, vt canonici & dignitates ex diurno canone ad bina millia aureorũ quotannis accipiant, portionariis quadrante minus, semis portionariis triens ex dimenso reddatur. Horum post præsulem summa auctoritas penes decanum est, cuius dignitas quinque millibus aureorum censetur. Sunt præterea in ea ecclesia Sacrificiviginti, quos à numero vicenarios vocamus, qui nocturnis diurnisq, psalmodiis assidui ducenos & amplius aureos merentur: & ducenti alij sacerdotes, qui ex primatis sacellis satis commoda ferunt stipendia. beneficia ad hæc per omnem Diœcesim opima sexcenta fere, quorum multa singulis, & binis etiam aureorum millibus censentur: minorum verò sacerdotiorum, quas capellanias vocant, duo millia fermè numerantur. Sunt etiam in hac Diœcesi innumera monachorum & sacrarum virginum monasteria, in quibus multum religio viget, & in illis etiam litterarum sacrarum studium cum magno reipublicæ nostræ commodo, multa ex his sena aureorum millia annui reditus ferunt. certè vnum Carthusianum, quod ad Batim in ipso Hispalis prospectu magnificentissimè extructum est, supra viginti quinque millia refert. Longum sit etiam hospitales pauperum domos recensere. cùm in vna Hispali tantum vltra centum viginti numerentur egregiè dotatæ, vt multæ octo millibus aureorum, nonnullæ quindecim millibus annuis locupletatæ sint. Hæc de hac regione D. Franciscus Pacieus licentiatus.

SEPTENTRIO.
Magistratus S. Iacobi pars.
Sierra Morena mons.
Cordubensis dioecesis pars.
Paccensis dioc cesis pars.
Siluensis di oecesis pars.
AND
A
LV
da
El Con
do
Las arenas gordas.
Achaurino
La Marisma
PA
I
AE
RS
Malacitanæ dioc cesis pars.
Las sierras de Ronda.
Gaditani dioecesis pars.
OCEANI ATLANTICI PARS.
OCCIDENS.
ORIENS.
MERIDIES.
HISPALENSIS
CONVENTVS
DELINEATIO.
1579

GALLIA.

QVICQVID terrarum à Rheno per Oceanum, Pyrenæos montes, mare Mediterraneum, & Apenninum montem vsque ad Anconam clauditur, communi appellatione Gallia Latinis appellatur. Pyrenæis enim iugis ad Occasum includitur, & ab Hispania secluditur; Ad Septentrionem & Boream, Gallico Britannicoque Oceano; Ad Orientem autem Solem, Rhenus illi paribus pænè spatiis & Alpibus in Oceanum, quibus Pyrenæum iugum ex interno mari ad exterum procurrit: qua Meridiem spectat, Narbonense illi protenditur pelagus. A candore autem populi nuncupata est Gallia. Nam montes & rigor cæli, ab ea parte Solis ardores excludunt, quo fit, vt candida corpora non colorentur. Hinc Græci Gallos, Galatas vocant, propter lacteum gentis colorem: γάλα enim eis est, quod nobis lac: à quo nomine Latini Gallos deflexêre. Hanc etymologiam omnes ferè scriptores probant; sunt tamen qui hanc deridents; atque eam potius à pluuia, quæ Hebræis Galah, & antiqua Britannorum lingua Glau dicitur, nomen habere putant, quasi impluuiati vel inundati ab ipso diluuio (cùm gens antiquissima sit) vocentur. Huius Regionem olim in Cisalpinam, & Transalpinam diuisére. Cisalpinam dixerunt, quam hodie ferè communi vocabulo Lombardiam vocamus, quæ Italiæ pars est; Transalpinam, quæ his quinque metis, Rheno nempè, Oceano, Pyrenæis montibus, Mediterraneo mari, & Alpibus finitur. Hanc Transalpinam, Cæsare in suis Commentariis teste, triplicem fecêre; Belgicam, Celticam, & Aquitanicam. Belgicam, quæ Oceano, Rheno, Matrona, & Sequana fluminibus includitur, hodieque maiori ex parte lingua Teutonica vtitur, & Germania inferior vocatur. Celticam, siue Lugdunensem, quæ Garumna, Matrona, Sequana, & Rhodano fluminibus continetur. Hæc nunc Francia dicitur. Celtæ enim à Francis Germaniæ subacti; Franci Occidentales cœpêre dici, à quibus ipsa prouincia denominatur. Aquitanicam, Aremoricam antè appellatam, quæ à Garumna ad Oceanum, & Pyrenæos montes extenditur. A Circio verò Septentrionali vento Occidentem versus Oceanum habet, qui Aquitanicus sinus dicitur, ab Occasu Hispaniam, à Septentrione Lugdunensem prouinciam, à Meridie Narbonensem; Corporibus hominum, & lingua à ceteris differt, hodieque Gasconia dicitur.

Hîc Gallorum antiquus terminus. Sed Gallorum regio, quæ hodie regni nomine gaudet, atque vernaculo vocabulo Franciæ regnum vocant, non tam latè patet, sed tantum versus Septentrionem angustior est, quantum illi linea ab Argentorato ad Rhenum sito, Iccium portum (hodie Cales) vsque ducta adimit; Comprehenditque omnem eum terrarum tractum, qui hac linea, Oceano, Pyrenæis, mari Mediterraneo, Alpibusque montibus continetur.

Peculiares huius regni Prouincias enumerat Postellus in libello suo Vniuersitatis, hoc modo; Ab ortu habet prouinciam, Sauoiam, Suiciam, Bressiam, Borgoniam, Lorraniam, Campaniam, Haynauum, Cliuiam, Flandriam; ab Aquilone Picardiam, Normaniam, Britanniam; ab Occasu rursus Britanniam, Angiersam, Poictauiam, Sanctongiam, Vasconiam; à Meridie rursus Vasconiam, Bierniam, Russilonem, Delfinatum, Velaiorum, Forestanorum, Aluernorum, Lemouicorũ, Perigordorum, & Angolesmensium ditionem. Post Pictauos rursus sunt Bourgesij, Bourbonesij, Beauiolij, Lugdunenses, & rursus sub Borgondis Francomitatus, Auxerrij, Niuernenses, Berrij, Tursij, & super Angiersos Vendosmij, Beaussij, Gastinenses, & post Senonas Valoisij, & iuxta illos Perchij, Driusij, & ad Britannos Mansij. Atque his nominibus hodie hæ prouinciæ nominantur. Sed, etsi hic Postellus Sauoiam, Suiciam, Lorraniam, Haynauum, Cliuiam & Flandriam inter huius prouincias censet, non sunt tamen hodie sub huius regni imperio; quæque enim suum habet principem peculiarem huic regno minimè obedientem.

De rege Galliæ duo memoranda tradit Villanouanus: Primum, quòd sit in Remensi Ecclesia vas chrismate perenni redundans; ad regis vnctionem in coronatione cælitus demissum. Alterum, quòd rex ipse solo contactu strumas siue scrofulas curet.

Gallias omnes descripsit integro volumine Robertus Cœnalis; Deq. iis vide etiam Gilbertum Cognatum Nozorenum, Ioannem Marium; Postellum in libello Vniuersitatis; Aimoinum in fronte Historiæ Francorum; Sebastianum Munsterum; Et ceteros Orbis descriptores. Ex veteribus ante omnes Cæsarem. Amm. Marcellinus lib. 15. multa de hac Gallorum regione non contemnenda habet. Scripsit & Claudius Champierius Lugdunensis vernacula lingua, opusculum de præcipuorum totius Galliæ oppidorum originibus; Symphorianus huius pater eius flumina; aquarumque & fontium miracula. Lutetiam Parisiorum descripsit carmine Eustathius à Knobelsdorf; Champierius verò Lugdunum.

GALLIAE REGNI POTENTISS: NOVA DESCRIPTIO. IOANNE IOLIVETO AVCTORE
ANGLIAE PARS.
MARE BRITANNICVM
OCEANVS
OCCI DENTALIS
HISPANIAE
PARS
GERMANIAE
PARS.
ITALIAE
PARS
MARE MEDI
TER
RANEVM

PICTAVIA.

INTER Galliæ Aquitanicæ populos, sunt quos Pectones Ptolemæus & Plinius vocant: Pictones per i, in prima syllaba Cæsar & Strabo: Pictauos Ammianus Marcellinus. Horum regionem recentiores etiamnum Latini hodie Pictauiam nominant. Incolæ se ipsos vernacula lingua Poictеuins, & regionem Poictou: atque vrbem primariam Poictiers. quæ fortasse Augustoritum Ptolemæi erit. A Pictis nomen habere etsi sint qui affirmare non vereantur, fabulosum puto; Pictonum enim quàm Pictorum nomen vetustius esse, ex classicis scriptoribus palam est. Hæc Pictauia hodie in Inferiorem & Superiorem diuiditur. Inferiorem appellant, quæ versus Occasum in Oceanum Aquitanicum desinit: Superiorem quæ Orientem respicit, ad Turones vsque & Bituriges. A Meridie contingit Santones, Angolesmenses, & Lemouices. Britanni & Andegauenses sunt illi à Septemtrione proximi. Tellus est frugum pecorisq; fertilissima; vino frumentoq; diues, & piscium abundans. Sed auium & ferarum in primis hîc ingens copia. eoq; venatio hîc & aucupium frequens.

Comprehenduntur in hac Pictauia ducentæ supra mille diœceses, aut potius paroeciæ, sub tribus episcopatibus, Pictauiensi nempe, Luçonÿ & Maillezais, vt vulgò sonant. loca celebriora præter hæc, sunt (incolarum nominibus ea profero) Roche sur Yon, Talmont, Meroil, Vouuant, Meruant, Bressuire, Lodun, Fontenay le conte; atque hæc in Superiore, quam diximus. Inferior habet Nyort, Partenay, Touars, Moncontoul, Hernault, Mirebeau, Chastelleraudt, &c. Primatum autem inter hæc Pictauia siue Poictiers obtinet, omnium Galliæ vrbium post Lutetiam amplissima, maxima ex parte Clanio flumine viuo circumdata. Antiquitatem huius satis testantur Theatrum (vulgò Arenas,) Palatium Gallieni, & aquæductuum fornices quæ supersunt, quos Arceaux de Parigné vulgus vocat; Romanorum in hoc loco imperij vestigia. Ante horum tamen aduentum alibi hanc vrbis aream fuisse ex Ammoinij & Adonis scriptis quis suspicari possit. hi enim loci veteris Pictaui dicti meminere, in quo inter Carolomannum & Pipinum reges Francorum regnum diuisum fuisse narrant. Talmont, aut verius Talon du Monde, Calcaneum mundi Latinè diceres, opidum, Galli sic appellant, quod in remotissima huius regionis parte ad Oceanum sita sit. ideóque pro vltimo orbis terrarum loco censeri debeat.

Sunt in Oceano huic vicino hæ insulæ quoque, Oleron, quæ Vliarus Plinij, quæ Carantoni fluminis ostio opponitur; sic enim appellat Ausonius illud flumen quod hodie Charente dicunt, & Canentelum Ptolemæi videtur. Insula de Rez, è regione Rupellarum, quæ vini ferax, quod inde nomen fert. Insula Noir vel Marmonstier, vbi salis magnus prouentus. Insula Aulona, sed paninsula potius in ipsa tabula: hæc sal & vinum quoque præbet. vti etiam alia quam Chauet vocant. Insulam Dei tabula quoque ostendit. item quæ Diuæ Mariæ Bouinæ nomen gerit. A S. Hilario Aquitaniæ apostolo hanc regionem ad Christianam fidem conuersam tradunt ecclesiastici scriptores. Huius descriptionem diligentiorem potest lector in Cosmographico opere videre, quod Belleforestius edidit. qui eundem ad Ioannis Boucheti Annales Aquitanicos relegabit. Sed & Theuetus consulendus est.

POICTOV.
PICTONVM
VICINARVM
QVE REGIO
NVM FIDISS
DESCRIPTIO.
BRETAIGNE.
NANTES
ANIOV
MER OCEANE
Occidens
TOVRAINE
Orients
BERRI.
Bridiers
MOIS.
LIMOV
SIN
ANGOV
TONGE
XAN
Meridies

BITVRIGVM REGIO.

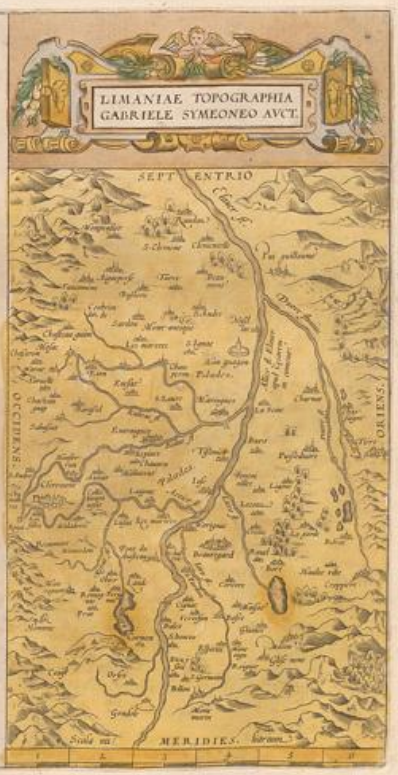
BITVRIGVM meminerunt ferè omnes veteres Geographi. Plinius hos Liberos vocat. Idem & eos Cubos cognominatos scribit. Horum vrbem primariam, quam hodie *Bourges* vocant, olim à Cæsare Auaricum appellatum putant. Theobaldus Fagotius eius ciuis scribit, agrum extra ciuitatem valde frugiferum, atque omnium ferè rerum quas Gallia habet fertilissima, nihil desiderari. Vrbem esse vetustam, idque in ea quædam egregia monumenta testari. Omnium rerum mercatura & nundinatione frequentia commendari. Esse ibi Academiam in omni disciplinarum genere ornatissimam; adeò vt litterarum decus, atq. doctissimorum virorum Emporium dici possit. Sed de huius vrbis origine, & nominis etymologia, Ioannem Calamæum audiamus, qui de ea hoc modo scribit:

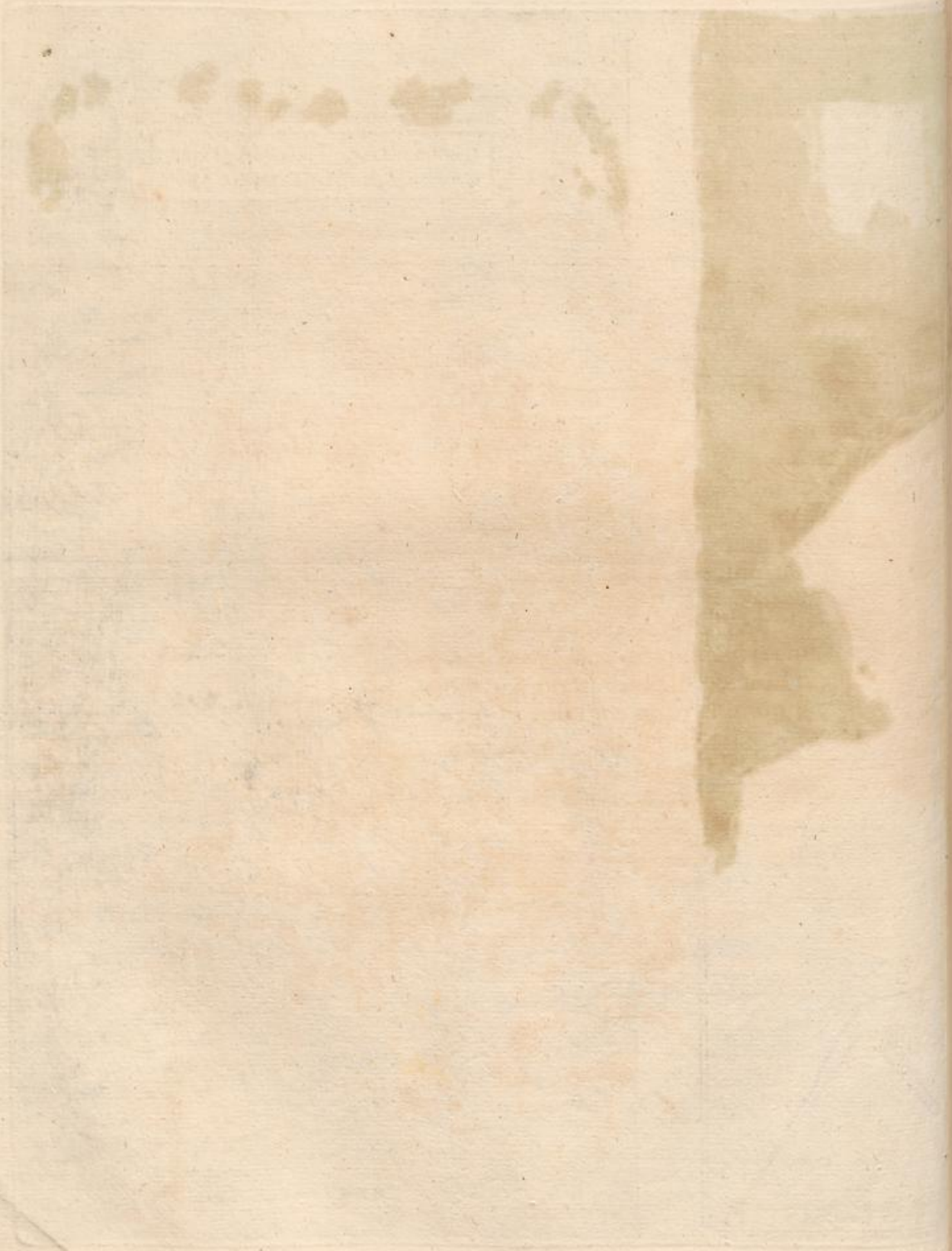
Anno ab orbe condito M. DCC. XCI. Gomer Gallus deductam in Bituricensium ditionem coloniam, in vrbe primaria Biturigum constituit, incolis à Noa auo suo Ogygis nomine honoris causa imposito; quod ab incolis postea pro fauore & amore erga fundatorem suo ex Ogygis genere procreatum mutatum est; qui se Bitogyges dixerunt, quod Armenorum lingua, Ogygis posteros significat. Verùm vt consuetudine corrumpi vocabula plerumque solent, dum vt familiaria fiant, aut magis propria, iis aliquid vel adimitur, vel mutatur; ea aut potius Principis (quod faciliùs crediderim) Biturigum, qui Biturix cognomen habuit, voluntate factum est, vt Bitogyges ditio, & præcipua Bituricẽsium vrbs, deinde Bituriges dicta sit. Inter alias autem de hac re opiniones, vna est eorum qui Biturim, quasi Biturrim, à duabus antiquis turribus, quæ olim in ea vrbe fuerunt, dictam arbitrantur; vnde Grammatici cuiusdam antiqui tale carmen extat; *Turribus à binis, inde vocor Bituris.* Hæc Ioannes Calamæus in suo De origine Biturigum volumine; vnde hanc tabulam mutuati sumus.

LIMANIA.

LONGITVDO *totius regionis (quam ab alimoniis nonnulli Alimoniam, alij verò à pingui, vel limoso solo, Limaniam dictam putant, (portionémque Auerniæ continet) & quam hic integram ob temporis breuitatem, & vallium, montiúmque conglomerationes, sinuosíq; soli orbiculares flexitudines ostendere, locorúmque interualla punctim metiri nequiuimus) à ponte veteris Briuatæ Ganatum vsque (frugibus, vino, melle, pecudibus, iumentis, croco, nucibus, oleribus, pascuis, nemoribus, fontibus, fluminibus, balneis, bitumine, lacubus, argentifodinis, familiis insignibus, locis munitis, mercimoniisque refertæ) leucarum circiter viginti, latitudo verò ferè octo. At nos feraciorem, cultiorémque dumtaxat secuti partem, leucarum longitudinem paulominus octo, latitudinem panè septem complexi sumus, inferiorem hanc collocandis in oppidis & vicis seruantes mensuram. Sic auctor in Dialogo pio & speculatiuo (vt inscriptio habet) Italicè à se scripto, vbi hanc tabulam videre licet.*

REGI ONIS
BITVRIGVM EXACTISS:
DESCRIPTIO PER D. IO:
ANNEM CALAMAEVM
SEPTENTRIO
BVRGENSIS
NIVER
NOIS.
BEAVLSE
TOVRAINE
OCCIDENS
ORIENS
LA MARCHE DE LIMOSIN.
MERIDIES.

LIMANIAE TOPOGRAPHIA
GABRIELE SYMEONEO AVCT.
SEPTENTRIO
OCCIDENS
ORIENS
MERIDIES.

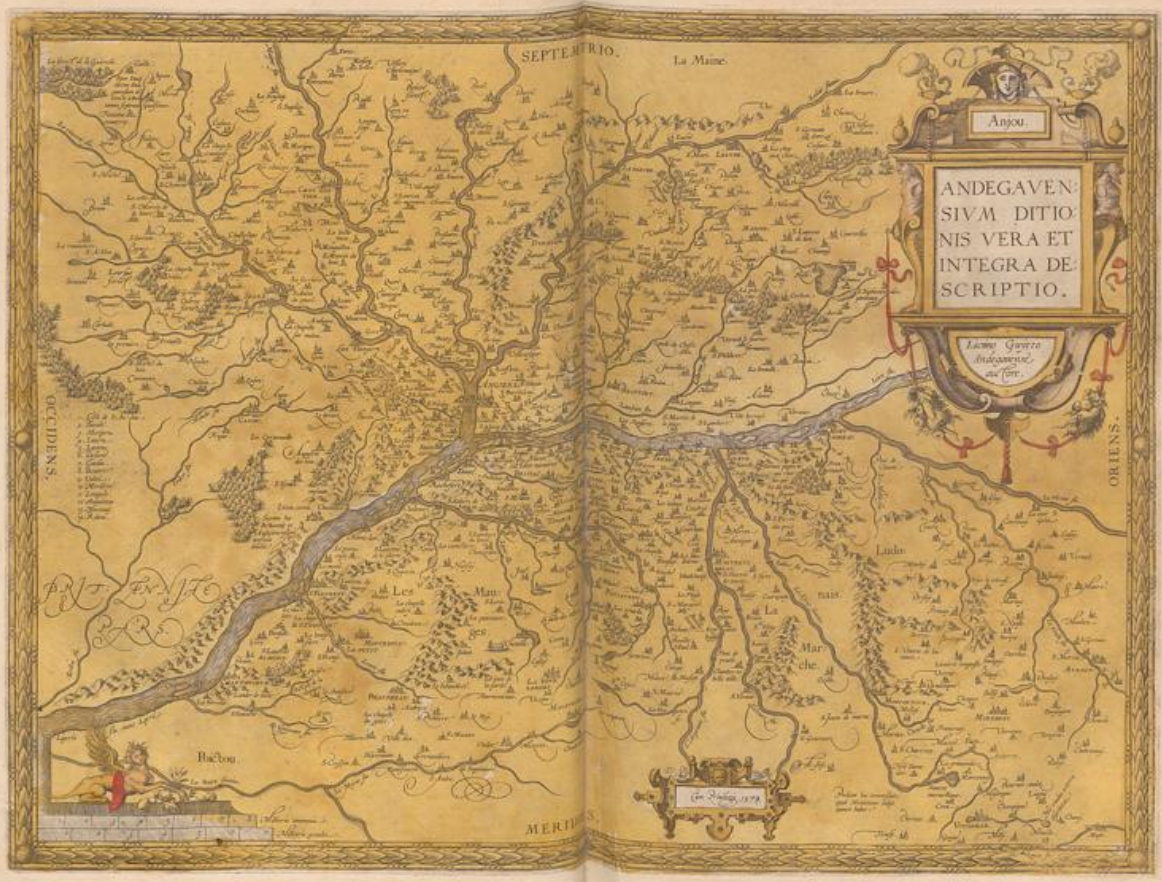

ANDEGAVENSIVM DVCATVS.

ANDEGAVENSIVM regio & populi, sunt Ptolemæo in Gallia Lugdunensi. Regionem hodie Anjou, & incolas Angeuius vocant. Olim hic tractus Comitatus nomine, sed anno 1350. Ducatus elogio decoratus fuit. Habet ab Oriente confinia Turonensium, & Vendosmæ regionis, vt vulgò appellant: versus Occidentem attingit Britannicam regionem: Pictones, vernaculè Poictou, eum à Meridie aspiciunt: à Septemtrione verò Comitatus Mayne & Laual dicti, illum tamquam limites premunt.

Regio est amplitudine non vsque adeò insignis, fertilitate tamen nulli in Gallia regioni cedit: Vino enim, quod inde Andegauicum (vulgò Vin de Anjou dicitur) palmam inter omnia ferè huius regni vina meretur. Sed nec aliarum rerum quæ ad necessitatem aut voluptatem vitæ humanæ expetuntur, sterilis est: vt quæ fluminibus, montibus, nemoribus, pratisque passim exornatur. Pecude, armentis, & piscibus fœcunda est: hoc flumina & prata præstant. Ex montibus marmora, nec non illud genus lapidis cæruleum & fissile effoditur, quibus templorum ædiumque tecta contra cæli iniurias muniuntur. vulgus Ardoises nominat.

Tam multis fluminibus, torrentibus, fontibus, piscinis, paludibus, & stagnis, hæc regio irrigatur, vt ab hac aquarum copia, sunt qui nomen olim Ægadam vel Aguadam habuisse opinentur; Aquitanica enim lingua aquam Aigues nuncupant. Nobiliora flumina inter cetera sunt: Ligeris, quem Loire accolæ indigetant, & proprio elogio patrem fluuiorum Galliæ cognominant. In eum hoc tractu influunt Vienne, Diue, Thouets, Layon, Leure, Guyuatte, Mayne, Seure, Loir, (alius fluuius à Ligeri, hic enim in illũ se exonerat, & iunioribus Latinis Ledus dicitur.) Autyon, Oudon, Mayenne, Brionneau, Losse, & Erdret, &c. adeò vt quadraginta plus minus amnes in hoc tractu confluant. Vrbes habet præclaras, inter quas excellit ea quæ Angiers nomen habet; quæ fortè Ptolemæi Iuliomagus est. Hæc huius regionis primatum obtinet; in vtraque Meduanæ fluuij ripa extructa, ponte lapideo coniungitur. Antiquitatem eius arguunt vetustæ quædam Theatri ruinæ, quæ vrbi imminent: vulgus eas Brohan vocat. Hic interdum numismata antiquæ notæ reperiuntur. Ludouicus II. in ea Academiam constituit anno 1389. Sunt præterea Saumurium, Bellefortium, Bauga, & cetera. Hæc ferè ex Bellefo-
restij Munstero Gallico, in huius Tabulæ enarratio-
nem huc transtulimus. Theuetum his qui
velit potest adiungere.

SEPTENTRIO.
La Maine.
Anjou.
ANDEGAVEN:
SIVM DITIO:
NIS VERA ET
INTEGRA DE:
SCRIPTIO.
OCCIDENS.
ORIENS.
Lucas Gueroult Andegavinus
Lus
La
Mar
che.
Bacou.
MERID

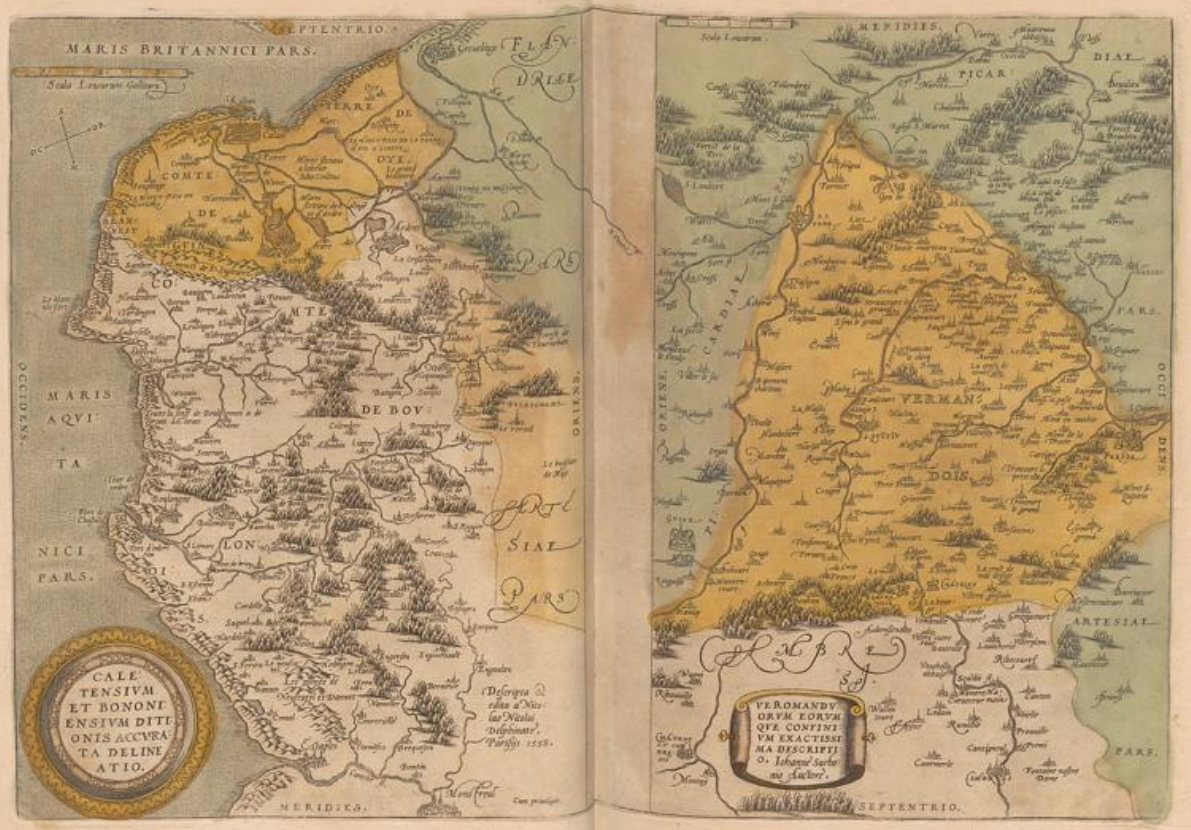
CALETES ET BONONIENSES.

DE hoc tractu Bononiensi sic dicit Robertus Cœnalis, de re Gallica libri II. Perioche III. De Gessoriaco Morinorum portu rectè cum Meiero dixerim, verè dici Boloniam maritimam, à qua ad Douerium portum Angliæ, breuissimus est traiectus. Gessoriacum autem nauale (quod falsò Gandauum Bilibaldus affirmat) potius crediderim esse Castellum, nūc Cassel. Sunt qui alio nomine Petressam vocant, & Scalas, vulgò Scales. Porrò ex Boloniæ situ facilè est coniectare, an Iccius portus dici debeat. Qua in re ne quis hæsitet, illud ex Strabone sciendum, Interiectum maris ab Iccio in Angliam, trecenta viginti, nec amplius, stadia complecti; quæ ex æquo constituunt milliaria quadraginta. Porrò Tabulæ recentiores designāt à Bolonia ad Douerium milliaria Anglicana sexdecim, nempè Italicis longiora, à Calesio verò octodecim. Quo liquidò constat, à Bolonia in Angliam traiectum esse breuissimum. Differunt itaque portus Gessoriacus, & Gessoriacum nauale: quod nouissimum si quis Castletum dixerit, nolim cum eo contendere. Hæc ille.

Hanc ipsam Boloniam his verbis depingit Arnoldus Ferronius, qui Pauli Æmilij historiam Gallicam ad sua vsque tempora deduxit. Est autem Bolonia & inferior, quam vocant, & superior. Bolonia inferior, vicus non septus mœnibus ante Anglorum aduentum; Ibi fanum Diuo Nicolao sacratum, & aliud Franciscanorum sodalium. Mare Anglicum, vicum alluit: prope fanum Sodalium, quod non longè abest à mari, facillimus traiectus in Angliam. Abest à Bolonia superiore centū ferè passus, & eò quid fortè amplius. At Bolonia superior, cincta mœnibus validissimis. Ibi fossæ prealtæ, muros ambientes. Totus ille locus sabulosus, ex eo genere, quod sabulum feruens maritimi homines vocant. Vnde Boloniæ nomen à feruenti sabulo, Gallico nomine inditum putant, tametsi vetus esse nomen ex Amm. Marcellino esse videamus. Hactenus Ferronius. De his consule etiam Diuæum.

VEROMANDVI.

HVNC tractum quem olim Veromandui inhabitarunt, hodie adhuc retento antiquo nomine *Vermandois* vocant. Hinc duo flumina Soma & Scaldis originem sumunt. Hic olim teste Roberto Cœnali fuit Augusta Veromanduorum, nunc diruta, restante pro reliquiis cœnobio; sedes olim Episcopalis, sed sub Medardo eius Pontifice Noniodunum translata, vt Car. Bouillus auctor est. Locus tamen etiamnum hodie antiquum nomen tuetur, atque *Vermand abbaye* appellatur. Ex quo errare videntur ij qui S. Quintini Fanum (vt hodie vocant) Veromanduorum Augustam esse opinantur. Vide de iis populis sententiam Petri Diuæi, in libello Antiquitatum Galliæ Belgicæ.

SEPTENTRIO.
MARIS BRITANNICI PARS.
Scala Leucarum Gallicarum
FLAN
DRISE
PARS
MARIS
AQVI
TA
NICI
PARS.
OCCIDENS.
ORIENS.
DE BOV
SIAE
PARS
CALE
TENSIVM
ET BONONI
ENSIVM DITI
ONIS ACCVRA
TA DELINE
ATIO.
Descripta à Nicolao Nicolai Delphinate. Parisijs 1558.
MERIDIES.
MERIDIES.
DIAE
PICAR
CARDIAE
VERMAN
DOIS
ARTESIAE
PARS.
VERORVM EORVM QVE CONTINVM EXACTISSIMA DESCRIPTIO. Iohanne Surhonio Auctore.
SEPTENTRIO.

PICARDIA.

PICARDIÆ vocabulum vti vetustum non esse, omnes rei Gallicæ scriptores affirmant, ita eius originem aut rationem, nemo est qui se scire fatetur. A Begardis initium habere haud audet asserere Cœnalis. negat omnino Belleforestius, vt qui Picardorum memoriam, Begardorum nonnihil antiquiorem putat. Sunt qui apud hos bellici illius teli genus, quod vulgò Picas vocant, vsum inuentum; indeque nomen sortitos, suspicantur. Hoc in confesso est, Picardiæ nomen quondam latiùs patuisse; Artesiam enim, Flandriæ partem ad Lisam amnem vsque, Bolonienſem Comitatum, sub Picardiæ vocabulo comprehensas legimus. Ea regio quæ hodie Picardiæ proprio titulo gaudet, eousque se minimè extendit, vti in hac tabula conspicitur.

Hæc regio pars Galliæ Belgicæ est; olim ab Ambianis, Belluacis, & Veromanduis, (siue, vt Ptolemæus legit, Romanduis) habitata. Somona fluuius, quem Phrudim Ptolemæi putant, totũ hunc tractum irrigat, omniumque frugum agrum fertilem, vrbesque rerum copia diuites, facit. Adeò enim frumenti fœcundus est, vt vulgus id trito prouerbio Parisiorum horreum vocitet. Vinum non fert; sed id potius incolarum ignauia, socordiaque, quam soli intemperici, aut cæli iniuriæ imputandum, sunt qui censeant.

Vrbes in eo, inter ceteras præclaræ, sunt Ambianum, vulgò *Amiens*, antiquitate, & episcopali sede nobilis. Hæc Somona fluuio circumquaque ambitur. hinc nonnulli sunt, qui eam Ambianum ab ambitu aquarum dictam nugantur. munitissima est; si quæ alia, in vniuersa Gallia. Vulgus eam ab Alexandri Magni militibus constructam putat. Sub huius diocœsi Abbeuilla deinde est, cuius nomen recens esse, ipsa etymologia docet: Abbeuille enim nihil aliud quàm Abbatis villa Latinè sonat. ex abbatia enim primùm in vrbis magnitudinem & formam excreuit. Hæc hodie Comitatus Ponthieu nomine, primaria ciuitas est. Habet hic Comitatus nomen à multitudine pontium; regio enim paludinosa admodum, & stagnis inuia, multis in locis est. Pecquini eodem tractu visitur: à quodam Pignone Alexandri Magni milite primario conditum, si fides vulgo sit. Est S. Quintini Fanum in Veromanduis, Augusta Veromanduorum à multis credita; Comitum Veromanduorum aliquando domicilium, atque eius regionis caput. Perona, bellicis cladibus sæpius fatigata, omnibus innotuit. Guisa etiam, propugnaculum, versus Lutzemburgum videtur. vnde Guisianorum familia nomen ducit. Sunt aliæ minus celebres ciuitates, vt Corbeium, Roium, Nella, Hana, Castiletum, Mõndiderium, &c.

In libello Gallico, qui Viarum Galliæ titulum præfert (*Chemins de France*) Picardia in tres partes diuiditur, in Inferiorem, Superiorem, & Veram; siue Propriam. & in ea, Vermandois, Retelois, Tartenois, & Tirascha (malo his incolarum vernaculis vocabulis vti, quàm noua Latina facere) regiunculæ. Hæc Propria, hac nostra tabula continetur.

PI:
CARDIAE,
Belgicæ regio-
nis descriptio.
Ioanne Surhonio
auct. Terr.
SEPTENTRIO
ORIENS.
OCCIDENS.
MERID.
Britannici
maris
pars
Nor
mandiæ
pars.
VIMEUX
COM.
PON
THI
SAN
TERR
BEAV
VOIS.
Champagnæ pars.
Cambresis.
HAYNONIAE
VERMANDOIS.
TERRACHE.
TARTENOIS.
LYONNOIS.

GALLIAE NARBONENSIS ORA MARITIMA.

HVIVS Tractus loca celebriora describit Guilielmus Paradinus his verbis : Arelatem Sextanorum Coloniam fuisse tradunt scriptores. Ea ciuitas ad Rhodanum vndique septa est paludibus; in quibus hodie præferoces aluntur boues. Olim nobile Emporium fuisse, Strabo auctor est his verbis: Narbo (inquit) amplissimum eius regionis Emporium, supra exitum Ataxis fluminis, Narbonensemque lacum, iacet: Rhodano autem adiacet oppidum, Emporiumq; non paruum, Arelate. Arelate vicinæ sunt aquæ calidæ, apud quas Sextius, vt idem Strabo ait, oppidum sui nominis ædificauit, vocauitque hoc Aquas Sextias. Condendi oppidi cõsilium fuit, vt illic Romanum collocaret præsidium. Illic cæsos fuisse Cimbros à Mario, scribit D. Hieronymus. Arausio (hodie Orange) Cabilonensium imperio olim insignis, in qua Theatri ingentis ruinas, & stupendi operis murum quadrato affabrè lapide vidimus, & cui, haud scio, an Gallia vniuersa similem habeat. Est & ad portam qua Lugdunum spectat, Arcus triumphalis, cum insculpta equestri pugna, quam diu magna voluptate spectauimus. Huc & Nemausum pertinet, Amphitheatro antiqui operis visendum, (Arenas vocant.) Mirum illic ostendi subterraneum meatum, qui per transuersum Rhodanum sub ipso alueo ductus, in procul dissitam perueniat ciuitatem. Est & Basilica Plotinæ, quam Hadrianus Imp. exædificauit, auctore Spartiano &c. Hæc ex Paradino. Sed accuratissimè describit hanc vrbem, iconibusque eius antiquitates ob oculos ponens, Ioannes Poldo Albenas; idemque locorum vicinorum situm, & antiquas appellationes diligentissimè perquirit. De hoc vide quoque apud Strabonem lib. 4. Vide etiam Guntherum Ligurinum poëtam. Huius tabulæ archetypum sua manu descriptum nobis communicauit D. Carolus Clusius amicus noster.

SABAVDIA.

SABAVDIA, regio est Cisalpina, cuius Princeps, qui Dux Sabaudiæ vocatur, etiam Pedemontanam (quam vocant) regionem possidet. Metropolis in ea est Chamberinum (Ciuaro olim dicta, si Cœnali credendum est) in qua Senatorius ordo, Parlamentum vocant, sedem habet. Hanc regionem à Sebusianis populis, aut, vt alij, à Sabatiis vadis, nomen accepisse putant. Bouillus verò aliam huius nominis originem adfert, hanc nempè: Fuisse, inquit, hanc regionem olim præ locorum angustia, (vtpote inter Alpes sita) & habitatorum paucitate, totam à latronibus obsessam, qui prætereuntes aut iugulabant, aut spoliabant. Tum nobilis quidam eam regionem ab Imperatore in titulum Ducatus obtinuit, qui cunctos ex ea prætereuntibus infestos vi armorum summouit, & viam peregrinis securissimam præbuit. Hinc Saluam viam (quæ prius Mala via, vulgò Maulvoie vocabatur) eam in posterum, vulgò Saulvoie, vocari iussit: inde Latini Sabaudiam fecêre. Hæc Carolus Bouillus. Fabula sitne, an historia, fides eius sit apud auctorem. SAPAVDIAE certè vocabulum, scio non semel in libro Notitiarum nominari, inter Narbonensis Galliæ prouincias.

Sed libet hîc quoque adiungere eius descriptionem ex Paradini historia quam de ea edidit. is ita: Regio quæ hodie Latinis Sabaudia (vulgò *Sauoie*) vocatur, veteres *Allobrogum* ditionem vocauêre. continetque totum eum tractum quem olim Sabbatij, Ingauni, Intimelij, Hiconij, Tricorij, Vocontij, Lepontij, Latobrigi, Medualli, Centrones, Catoriges, Veragri, Nantuatij, Salassi, Tharantasij, & Seduni occupauêre. Hodieque mutatis nominibus hæ regiones, vt populares indigenæ eas nominant, in ea comprehenduntur, Savoia, Comitatus Geneuensis, Marchizatus Susæ, Comitatus Moriennæ, Dominia de Tharentaise, Brengeois, Foucigni, Chablais, Val de Oste, Païs de Vaul, de Geis, aliæque nonnullæ. Habet Sabaudiæ Ducatus sub se Pedemontanam regionem, Principatus titulo decoratam. item regionem Bressanensem, in qua sunt Comitatus Varaz, Montreueil, Pont de Vaulx, Bagey, &c. Antiquorum monumentis constat totum hunc tractum olim Regni titulum habuisse: idq. temporibus Hannibalis, qui à Bronco & eius fratre de huius tractus regimine disceptãtibus arbiter factus, discordiam sedauit, maiorique natu, qui à iuniore regno pulsus erat, imperium restituerat: vt refert Liuius lib. 21. Betultum (aut, vt alij legunt, Bituitum) eorum regem à Q. Fabio Maximo captum, scribit L. Florus. Cottium etiam regem (à quo Cottiæ huius tractus Alpes) meminere plurimi auctores; tempore Augusti Imperatoris.

GAL
LIAE
NARBO
NENSIS
ORA MA
RITTIMA
Recenter
descripta.
HISPANIAE
CONFI
NIA
Languedoc
Pas des loups
MARE GAL
LICVM
Scala miliarum Gallicarum
PROVENCE.

LOTHERINGIAE
CONFINIA
SEPTENTRIO.
GERMANIAE PARS
BVRGVNDIÆ
DVCATVS PARS.
HELVETIAE
PARS.
OCCIDENS.
ORIENS.
SABAVDIAE, ET
BVRGVNDIAE Comitatus descriptio, auctore
Aegidio Volluerio Belga.
MERIDIES

BVRGVNDIÆ COMITATVS.

BVRGVNDIA duplex est, altera Inferior, quæ & Regia, vocatur: hæc Ducatus nomine gaudet; olim Æduorum regio: altera Superior, quæ & Imperatoria, appellatur. & Comitatus nomine censetur. hanc quondam tenuerunt Sequani: Eam hæc tabula continet. Confinia huius sunt à Septentrione Lotharingia, Germaniaque Superior; ab Occidente Inferiori Burgundia; Heluetij claudunt illi latus Orientale; & à Meridie Allobroges & Secusianos aspicit. Diuiditur hodie in tres diœceses, siue præfecturas; Superiorem, Inferiorem, & Dolanam: quarum ciuitates sunt in Superiore, GRAIVM: Hæc inter præcipuas huius Burgundiæ cõputatur. in ipsa Araris ripa sita est, variarum opum diues, & magnificarum ædium spectabilis. habet ex altera parte patentes & omnium rerum copia fœcundissimos campos: VESVLIVM, sunt huic fortissima mœnia, & ædes luculenter extructæ. vitiferum habet solum. MOMBOSIVM, IVSSVM, PALMAM Dubidi fluuio imminentem, PORTVZONAM secundum Araris littus positam, CROMARVM; MONTEM IVSTINI, & FACOGNEIVM. Inferioris sunt SALINÆ, amplissima ciuitas, à salsis & altis fontibus nominata & celebris: fit enim hic sal candore præstans, quod hinc in finitimas regiones curribus exportatur, vnde regioni maximum vectigal. ciuitas in magna & angusta valle, Scodinga dicta, in longum extensa, inter montes horrendæ altitudinis vinum apricis in locis fundentes locum habet. munitissima est, & celsissimis turribus, duabusq; arcibus firmata: ARBOSIVM, peramœno hoc loco situm, atque omnium rerum copia, in primis optimi & ad vetustatem durantis vini, florens ac celeberrimum est: magnis circumquaq; suburbiis impeditur: fossis cingitur, sed hortensibus. circum se sunt montes, aspectu fontium ac vinetorum arborumque copia suauissimi. hinc Arbosium dictum, quòd arboribus consitum sit: POLICHNIVM non inconcinnum opidum, mœnibus & turribus pulcerrimis munitum: intus adiacente arce, Grimonia vocata: hinc siluosis, illinc vitiferis montibus septum. quorum montium vinum est laudatissimum: PONTARLVM in ima duorum montium planitie, secundum Dubidis fluuij littus positum. iuxta est arx Iura munitissima in iugo editissimo montis collocata, adeò vt inexpugnabilis videatur: NAZARETHVM, aërio colli impositum, vmbilicum huius regionis agnosceres: ædes in ea ferè omnes lapideæ sunt: princeps regionis hic arcem habet quam Plumbeam nominant, ex eo quòd plumbo intecta sit. nundinæ hic habentur quater in anno, prioribus sæculis antequam hoc opidũ mœnibus cingeretur, Nucillum appellabatur, à corylorum nucum prouentu; omnino enim inter coryleta iacebat: CASTRVM CAROLI à Carolo Imp. cui ob res gestas Magno cognomen fuit, ædificatum atque nominatum, situ nobile & validum est: MONS MOROTI in monte non arduo, vitibus consito: ORGELIVM mercimoniis florens; incolæ sunt industrij & negotiosi, lanificio operam dantes. ager minimè ferax, assiduis enim collibus & rupibus asper; quod prouerbio locum dedit, quo dicitur, habere campos sine gramine, fluuios sine piscibus, montes sine siluis ac nemoribus. Dolanæ sunt DOLA, regionis huius totius celeberrima, omnium studiorum, in primis iuris nutricula. ad Dubim fluuium pulcerrimo loco se offert; pontibus, mœnibus, & stupẽdis propugnaculis sumptuosa. ædes, templa, gymnasia, vt operum magnitudine, ita architecturæ artificio non mediocriter aspicientium oculos oblectant: QVINGIVM vetustissimum opidum in Lupæ ripa situm: ORNATVM inter excelsissimos montes Lupa piscoso fluuio interluitur: LOYA, pagus amplissimus; ROCHAFORTIS opidulum; VERCELLÆ mœnibus ruina deformibus. Est item in hoc comitatu VESONTIO, vrbs Imperialis, & vtriusque Burgundiæ metropolis, cuius, quia pro eius dignitate descriptionem hæc pagina non capiat, & Gilbertus Cognatus, Paradinus, item Georgius Bruno in suis ciuitatum voluminibus hoc satis accuratè præstitere: de ea hic aliquid dicere supersedimus. eorum enim ipsorum labores omnibus studiosis facilè ad manus cùm esse possunt, ad ipsos eos remittimus. his dictis, si velint Rob. Cœnalem adiungant. Vtinam studiosos sua spe non fefellisset Cognatus: promisit enim librũ illustratæ & reparatæ veteris Burgundiæ, vnà cum eius chorographia, additis vetustis & recentioribus locorum vocabulis. frustra autem hactenus eum expectamus.

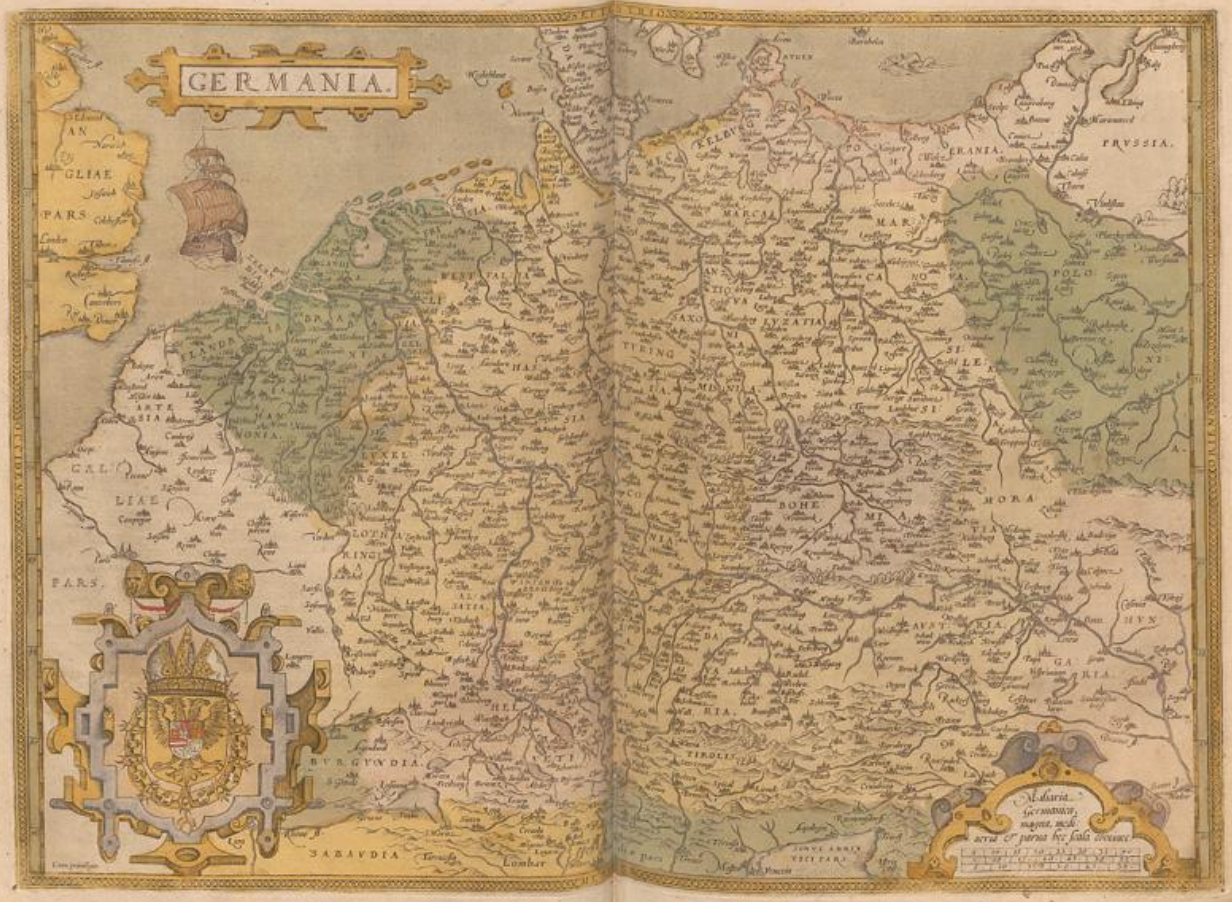

HELVETIAE PARS.
SABAVDIAE PARS.
LOTHARIN/
GIAE
PARS.
BVRGVNDIAE COMITATVS
RECENTISS. DESCRIPTIO
Dño Ferdinando Lannoyo auctore.

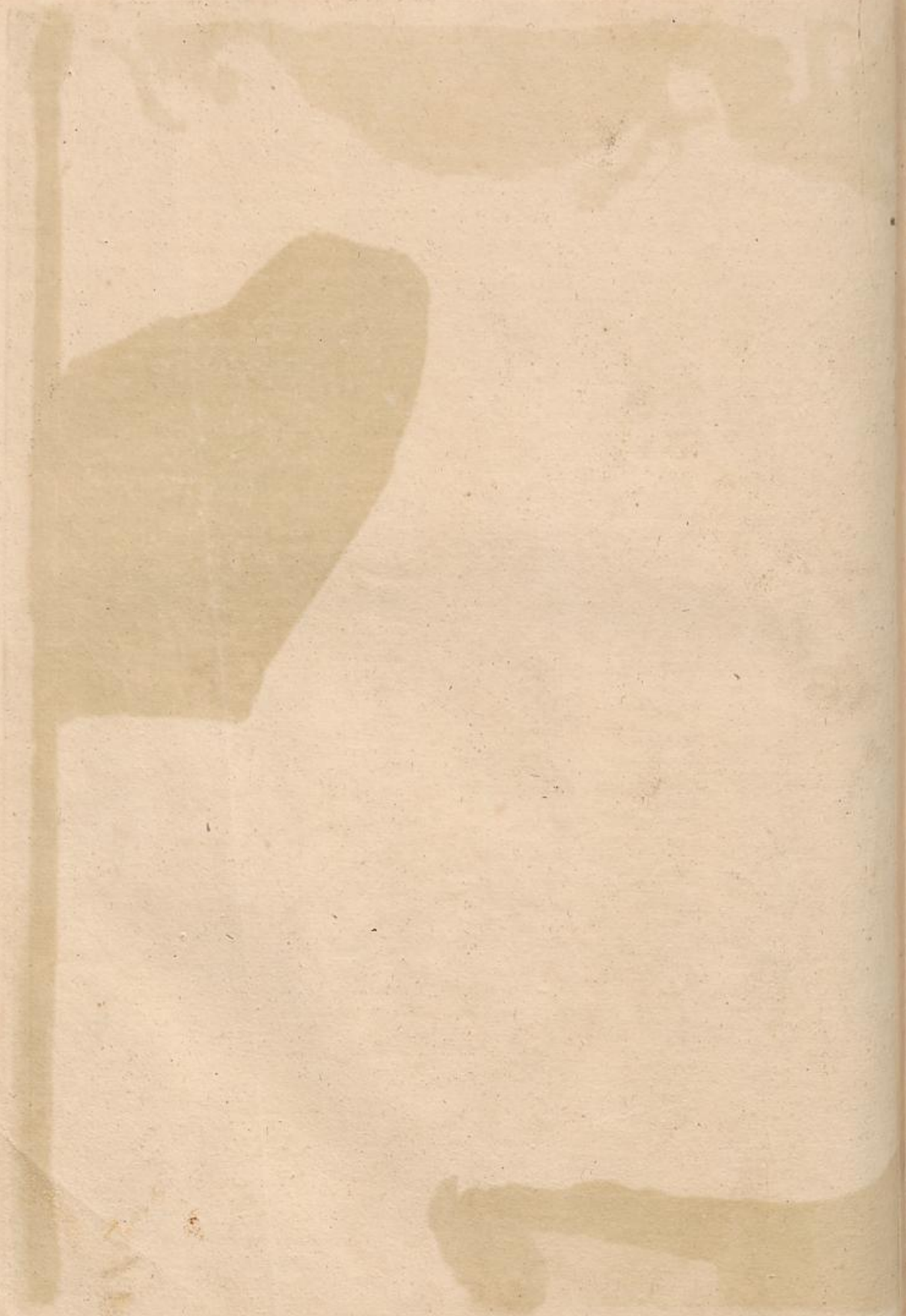
GERMANIA.

GERMANIA Europæ terrarum maxima latissimaque est regio, multis distincta nominibus; cuius termini ab Auctoribus, vt quisque sui temporis rationem secutus est, adeò variè describuntur, vt triplicem quasi Germaniam, secundum eius ætatem facere videantur; Veterem nempe, Mediam, & Recentem. Veterem vocabimus Berosianam, quam Rheno, Oceano, Tanai, Ponto Euxino, Danubio, eiusque accolis circumscribit. Media erit, quam Tacitus, Ptolemæus, & Plinius, coætanei fere, cognouerunt, quæ cùm ex ipsis auctoribus satis nota sit, non opus videtur hîc denuò eam describere. Recentiorem verò Germaniam, sua lingua, hoc est Germanica, (quam primam in Orbe terrarum fuisse, doctissimus Ioannes Goropius Becanus in suo de Originibus volumine ingeniosè admodum & eruditè ostendit) terminabimus. Itaque omnem eum tractum qui hodie hac lingua vtitur, Germaniæ nomine comprehendemus. Eritque hoc modo eius maxima longitudo ab Iccio portu, quem hodie Cales vocant, & qua maximè in Occasum vergit; vsque ad Vistulam fluuium versus Orientem. Latitudinem habebit à mari Germanico, Venedicoque ad Alpes vsque. Singularum eius regionum hæc sunt nomina; Flandria, (quæ extrema est ad Occidentem) Brabantia, Zelandia, Hollandia, Frisia, Dania, Megapolis, Pomerania, Prussia (quæ vltra Vistulam fluuium ad Venedicum mare se extendit.) Deinde Marca antiqua & noua, Saxonia, VVestphalia, Geldria, Cliuia, Iuliacum, Colonienſis episcopatus, Hassia, Turingia, Misnia, Lusatia, Silesia, Morauia, Bohemia, Franconia, Diœcesis Moguntinensis, Lutzenburgum, Treuirensis ditio, Palatinatus, Alsatia, VVirtenbergum, Sueuia, Bauaria, Austria, Stiria, Carinthia, Tirolis, Heluetia, hoc in tractu versus Galliam vltima. Sunt etiam plura regiuncularum nomina, sed quæ non ita magni sunt momenti, aut sub dictis intelliguntur. Etsi Bohemia Germanica lingua minimè vtatur, sed Slauonica: quia tamẽ in media Germania sita sit, & eius Rex inter huius Sacri imperij electores locum habeat, pro Germanica regione habetur.

Hæc Germania, quæ hodie Romani Imperij titulo reuerenda est, pulcherrimis, munitissimisque vrbibus, castris, pagis, incolisque adeò referta est, vt nec Italiæ, nec Galliæ, neque Hispaniæ cedere debeat. Habet frumenta, vineta, amnes piscosos, quibus facilè cum fertilissimis regionibus certare possit. Sunt fontes aquæ dulcis, sunt thermæ calidæ; sunt mineræ salis plurimæ. Metallorum autem, nempe auri, argenti, stanni, plumbi, æris, & ferri copia, nullis vmquam cessura est regnis. Quinetiam vrbanitas, & morum ciuilitas, vestitus honestus, rei militaris peritia, apparatusque bellorum, & nobilitas nullibi maior. Hæc illa est quæ olim, vt Cornelius Tacitus testatur, in vniuersum aut siluis horrida, aut paludibus fœda fuit.

Hanc ex Neotericis magna diligentia descripserunt, Beatus Rhenanus, Munsterus in sua Cosmographia, Franciscus Irenicus, Ioannes Auentinus in Boiorum annalibus. Obiter Bilibaldus Pirckeymerus, Ioannes Bohemus Aubanus, Gerardus Nouiomagus, Chonradus Peutingerus, Chõradus Celtes poëta, Iacobus VVimphelingius Seletstadiensis, Aimoinus in fronte libri historiarum Francorum, & Henricus Pantaleon, in principio libri primi Prosopographiæ. Sebastianus Brand multa per eam Itineraria, locorumque distantias, & fluminum decursus annotauit. Carmine descripsit Rhenum fluuium Bernhardus Mollerus, Eundem Magnus Gruberus soluta oratione. Ioannes Herold de ea duos libellulos edidit, vnum de Germaniæ veteris, alterum de Rhætiæ littoralis antiquissimis nonnullis Romanorum stationibus, Gasparus Bruschius de Monasteriis Germaniæ, volumen in lucem dedit. Ex veteribus hanc diligentissimè descripsit Cornelius Tacitus peculiari opusculo; quod doctissimis commentariis illustrarunt Andreas Althamerus, & Iodocus VVillichius. Plures Germaniæ scriptores, quos nos non vidimus, enumerat Franciscus Irenicus lib. j. cap. 2. Exegeseos Germaniæ.

GERMANIA.
PRUSSIA.
BOHE
MORA
BURGUNDIA.
SABAUDIA
PARS.

GERMANIA INFERIOR.

EXhibet hæc Tabula non totam Germaniam inferiorem, sed huius dumtaxat partem; eam nempè, quam Philippus Caroli v. Imperatoris filius in ea hæreditario iure possidet. Continetque has septendecim ditiones; Ducatum Brabantiæ, Limburgi, Lutzenburgi, & Geldriæ, Comitatum Flandriæ, Arteſiæ, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Namurci & Zutphaniæ; Marchionatum sacri Imperij, Dominia Frisiæ, Mechliniæ, Vltraiectensis, Transisulanæ, & Groningæ. Regiones, si quæ aliæ, cultissimæ, vt in quibus (teste Lud. Guicciardino) numerantur 208. vrbes, muris, aggeribus, aut fossis munitæ, & plusquam 6300. pagi templis turrigeris insigniti, præter villas, castella & arces, quorum in his non exiguus est numerus. Habetque hic tractus (principium sumendo ab Orientali maritima parte, ad fluuium Amisum (vulgò *Ems*) huius ad Oceanum terminus) hos Principes vicinos: Comitem Frisiæ Orientalis, Episcopum Monasteriensem, Ducem Cliuiæ, Archiepiscopum Colonien sem & Treuirensem, & demùm regem Galliæ, vsque in oram maritimam ad flumen Aa, quod huius terminus est ad Occidentem. Aër etsi in eo plus æquo humidus videri potest, incolarum tamen sanitati, nec non digestioni admodum conducere putatur, vt qui homines longæuos, præcipuè in Campania Brabantiæ parte, nutrit. Fluminibus irriguis vndique perlabitur. Nemoribus siluisque, quantum voluptati aut venationi satis est, aut regionis decor exigit, sparsim ornatur. Montes non habet, nisi circa Lutzenburgum & Namurcum; nec non in Hannonia, vbi vspiam collibus attumulatur. Fertilis est frumenti, & fructuum omnis generis; etiam herbarum, quarum in medicis vsus est. Nonnullis tamen in locis, quæ incolæ ob eticæ herbæ inibi frequentiam, Ericeta vocant; veluti sunt in Brabantiæ Campania, &c. horum minus ferax; sed huiusmodi Ericeta mirum quàm læta pascua pecoribus præbeant, adeò vt nusquam gentium (etiam vicinarum regionum testimoniis) carnes gustum suauiorem habeant. Animalia humano generi noxia non producit.

Has omnes regiones descriptas, exteri ferè omnes (maxima ignorantia, partem pro toto accipientes) vno nomine Flandriam, incolasq; Flandros indigetant, cùm Flandria pars tantùm sit, aut vna harum regionum; vti in Tabula videre est. Proinde hi non minus errant, quàm illi, qui Hispaniam designaturi, Castellam, Andalusiam, aut aliam huius regionis Prouinciam loquantur: Aut de Italia locuturi, Tusciam aut Calabriam, &c. nominent: vel de vniuerso Galliæ regno dicturi, Normandiam, aut, &c. tantùm sonent; atque eo modo de tota Hispania, Italica, aut Gallia dixisse videri velint.

Has regiones suis doctissimis scriptis describere aut elucidare conati sunt Ioannes Goropius Becanus in suis Beceselanis; Petrus Diuæus Louanienſis, Hubertus Thomas Leodius, Ioannes Caluetus Stella Hispanus, scripsit sua lingua Itinerarium Philippi Hispaniarum regis per omnes has regiones; in quo multa lectu digna, quæ ad cognitionem harum regionum & ciuitatum facere videntur, inseruit. Qui plura, aut pleniorem harum notitiam sibi comparare desiderat, Ludouicum Guicciardinum legat, & non legisse, sed oculis eas perlustrasse sibi persuadebit.

Quia hic tractus ferè bilinguis est, (Gallica enim & Teutonica multis in locis indifferenter vtitur) & ab Hispanis aliisque exteris nationibus ob mercimonia & negotiationes assiduè frequentatur; fit vt quamplurima loca, veluti ciuitates, oppida, & flumina plura habeant nomina; quisq. suo enim eis idiomate, multum interdũ ab illorum vernaculis discrepantia, vocabula indit. Atque ob hanc synonymiæ ignorationem nonnullos scriptores, alioqui non indiligentes, in errores minimè tolerabiles incidisse obseruaui; vt inter ceteros Dominicum Nigrum in sua Geographia, qui Anuersam in loco Tarauannæ ponit; & Antorpiam, (quam tamen malè Antrocipiam in exemplari apud Henricum Petri excuso, vocat) ad Tabudæ ripam triginta leucis à Tarauanna distantem describit; cùm Antorpia & Anuersa vnam esse eandemque vrbem omnes nostrates norint. Idem Machliniam & Malines, Leodium & Liege, Nouiomagum & Nimega, Traiectum ad Mosam & Trait (pro qua Treciæ perperam legitur) duo diuersaque oppida putat; cùm vnum & idem sint. Raremutium vocat vrbem, quam quoque magna oscitantia Liege dici ait; alio loco tradit Raremutium quoque Rhamon appellari. at ex eius delineatione colligo, eum cum suo Raremuti & Rhamone eam velle vrbem, quam populari lingua Ruermonde vocamus. Sic Rhenen Gelriæ ciuitatem, quæ in Rheni ripa sita est, ob nominis affinitatem putat eandem esse cum Rhemensi episcopatu; qui in Campania est, Galliæ regiuncula. Sed hoc viro in nostris regionibus minimè versato condonandum æstimo. Ne tamen Geographiæ studiosi in similibus vadis hæreant, hæc nonnullorum locorum synonyma vulgaria, huic paginæ annectere volui.

Antwerpen *vernaculè, inde nos Latinè Antverpia & Andoverpia facimus: Germani* **Antorff** *vocant; & inde illi Latinè Antorpia; Itali* Anuersa *dicunt, Hispani & Galli* Enberes *&* Anuers.

Aken *nostratibus,* Aix *Gallis, Aquisgranum Latinis.*

Bertoghenbosche, *Gallus* Boisleduc *dicit, Siluam ducalem inde faciunt Latini.*

Louuen, *Louanium Latinis vocatur.* Louuain *Gallis.*

Lille *vernaculè,* **Rijssel** *vocant Teutones: Insula Latinum vulgus nominat.*

Liege *vernaculè,* **Luyck** *Teutonicè, Leodium Latinè est.*

Coeln *indigenis, sed* Cologne *Gallis. Colonia Agrippina veterum.*

Dordrecht, *contractè eam quoque* **Dort** *vocamus, Dordracum Latinis.*

Mechelen, *inde Latinè Machlinia, Galli* Malines *dicunt.*

Tournay *incolis,* **Doznick** *Teutonicis, Tornacum Latinis.*

Arras *Gallicè,* **Atrecht** *Flandricè dicitur. Atrebatum doctioribus nuncupatur.*

Maubeuge, *Latini Malbodium appellant.*

Tienen, *Gallis* Tilemont *est.*

Namur, *Brabanti* **Namen** *appellant. Namurcum Latini.*

Maestricht, *& contractè* **Tricht**, *inde Gallicum vulgus* Trait *dicit: Traiectum ad Mosam antiquis auctoribus dicitur.*

Vilet *vocant incolæ, sed* **Wesel** *Teutones.*

S. Trupen, *Gallicè* Centron *nomen habet.*

Thionuille *Gallis,* **Dietenhofen** *Germanis, Theodonis villa scriptoribus Latinis.*

Terrewanen *&* **Terrenbozch** *Flandris,* Terouenne *Gallis:* Taruanna *apud veteres habetur. olim Episcopalis sedes, nunc nomen tantum.*

Gulick, *vocant Galli* Iuliers. *Iuliacum veteribus dicitur.*

Mons, Flandri **Bergen** *dicunt.*

Geertsberge, *quod & S. Adriani vocari audio,* Grammont *à Gallis nominatur.*

Ioudoigne, *Brabanti qui Teutonica vtuntur lingua,* **Geldenaken** *appellant.*

Gemblours *abbatia est. Gemblacum Latinis est.*

Soigni *Gallicè,* **Henneke** *Flandricè.*

Halle, *vocatur à Gallis* Nostre Dame de Hault.

Coztrych, Courtray *Gallis, Cortracum Latinis.*

Cooment, Comines *Gallis.*

Maese *fluuius,* Meuse *Gallicè appellatur: Est Mosa Latinè.*

Schelt *fluuius Teutonis,* Escault *Gallis: Scaldis Iulio Cæsari & Plinio est.*

Liege *fluuius Gallis,* **Leye** *Flandris dicitur.*

DESCRIP
TIO GERMANIAE INFERIORIS

LVTZENBVRGVM DVCATVS.

REGIO hæc Lutzenburgensis, nomen, quod cum pluribus commune habet, à primaria sua ciuitate Lutzenburgo sortitur. vnde autem illa sic dicta fuerit, obscurum est. Sub Comitatus titulo primùm, postea in Ducatus dignitatem, qua hodie adhuc vtitur, euecta fuit. hoc aliqui Wenceslao Romanorum regi, alij Carolo quarto tribuunt; Conradus autem Vercerius Henrico septimo ascribit, primo ex ea familia Romanorum Imperatore.

Fuit olim Lutzenburgium Treuirorum portio. Situs eius ab Arduennæ siluæ termino quatenus hodie appellationem obtinet ad Mosellam fluuium (amnem ab Ausonio non paucis versibus celebratum) finitimarum ditionem his limitibus cingitur; Gallico, Lotharingico, Metensi, Treuirico, Iuliaceno & Leodio. Opida non amplius nouem, teste dicto Vercerio; maior quondam numerus. sed eum & pia Henrici (vt ferunt) liberalitas, tribus municipiis Sareburgo, Vitelliaco, & Treuirorum maximo templo donatis, & Gallica bella coarctarunt. Regio est vt plurimum montosa, & nemoribus passim obsessa; in ceteris satis culta. indiesque siluæ multis in partibus excindi, solumque in fœcundissimos agros conuerti vidimus. Gens potiore ex parte Germanica; regione tamen Gallicam spectante eius quoq; nationis moribus linguaq; vtens. Habet in circuitu hic Ducatus, vt tradit Guicciardinus, septuaginta milliaria nostratia. sunt in ea Comitatus septem, plures Baroniæ, vt vocant; & Nobilium magnus numerus. vrbes muris lapideis munitæ viginti tres; præter eas quæ bellorum furiis incendiisque ab iis denudatæ cõspiciuntur. centum sexaginta octo supra mille pagos. arces quoque aliquot non parui nominis.

Vrbs primaria Lutzenburgum, aut si mauis Lucenburgum, vtroque enim modo, sed sine delectu aliquo, scriptũ reperio. orthographia enim, vti & etymologia, incerta est. Sunt qui eam ab Elza flumine hanc vrbem percurrente (Alizontia fortè Antonini) quasi Elsenburg, & corruptè Lelzenburg dici putant. alij eam ad Melusinæ præstigiatricis historiam anilem referũt. sed huiusmodi nec probare nec refellere animus est. Hic Consilij supremi sedes & tribunal. Vrbs est satis munita, sed inæquali situ. partim enim in mõte, partim in infima & præcipiti valle extructa, disparili admodum forma se spectandam præbet. Sequitur Arlunum, iugo collis impositum, opidum satis elegans. Lunam deam hic olim gentilicio more cultam, & inde nomen habere, quasi Ara Lunæ, putant. Deinde est Rodemachera. Thionis-villa, in ripa Mosellæ; præsidium hoc totius regionis, & contra hostilem quemuis impetum opidum tutissimum. Grauemacherum & Coningsmacherũ opidula ad eundem fluuium sunt. Dierichum ad amnem Suram est. Virtonium & Echternachum, item Vianda. Bastonacum quoque opidum, emporium totius regionis ferè, Arduennæ siluæ imminet. Sunt & Malmedium, Nouum-castrum, Danuillerium, Maruilla, Roccha & Durbis vrbeculæ minimè negligendæ. Item S. Viti vrbs, Marza, Iuosium, Chinium, & Ferta: quorum omnium amplior descriptio est apud Ludouicum Guicciardinum.

NAMVRCI
PARS.
LEODIENSIS
Ardenna
silua
EPISC.
PARS
Ardenna
silua
FRAN
CI
AE
PARS
LVTZENBVRGEN
SIS DVCATVS VE:
RISS. DESCRIPT.
Iacobo Surhonio Montano auctore.
DE BARROIS.
TREVIRENSIS
EPIS
COP
PARS
ORIENS.
OCCIDENS.
MERIDIES.
SEPT

GELDRIA.

GELDRIA antiquorum Sicambrorum (vti ferè omnes scriptores consentiunt) sedes habet à Septentrione Frisiam, & sinum Germanici maris vulgò *Zuyderzee*: ab Oriente Cliuiæ Ducatum: à Meridie Iuliacum attingit: Brabantia & Hollandia eam ab Occidente respiciunt. Regio est campestris, montibus omnino carens, sed passim siluis ac nemoribus ornata. Omnium rerum est fertilis; præcipuè frumenti fœcunda, & supra modum pascendis pecoribus ob pratorum vbique viridantium luxuriem apta, adeò vt ex vltima Dania emacerata armenta huc saginanda mittantur. Tribus celeberrimis fluuiis, Rheno nempe, Mosa & Vahali irrigatur. Continet in se Comitatum Zutphaniensem, nec non eum tractum, quem Velaniam vulgò *de Veluwe* vocant. Est autem Velania, pæninsula, quæ inter Rheni ostium, quod Arnhemium præterfluit, & Isalam interiecta, ad mare etiam protenditur, mediocris fertilitatis, nemorum, montium, & collium copia non infrequens. Plurimi, huius insulæ incolas, Caninefates esse contendunt.

Habet Geldria viginti duas vrbes muris & fossis munitas, & supra trecentos pagos. NOVIOMAGVM ad Vahalim sita, in ea metropolis est, vrbs est populorum frequentia, ædiumque splendore insignis, iure item feriundæ pecuniæ nobilis, ciues vt plurimùm negotiationi operam dantes, sunt ditissimi. Huius territorium regni titulo decoratur. Sequitur RVREMONDA vrbs, vbi Rura fluuius se in Mosam exonerat, extructa. Episcopali nostris diebus dignitate ornata fuit. ZVTPHENVM, ad ostium Bercheli amnis, quò se in Isalam infundit, situm. Comitatus nomine gaudet. Habet Canonicorum diues collegium, Episcopus Monasterienſis ecclesiastico iure illi imperat. ARNHEMIVM, in ripa Rheni iacet. Supremum huius regionis ius, & Cancellaria (vt vocant) hic locum obtinet. Ecclesiastici huius vrbis Vltraiectensi episcopo obediunt. HATTENVM deinde vrbs bene munita, ad Isalam fluuium. ELBVRGVM, in littore sinus maris Germanici, quem *Zuyderzee* vulgò indigetant. HARDEROVICVM, ad eundem sinum. Sunt præterea WAGENINGVM; TIELA; BOMMELA, BRONCHORSTVM, DOESBVRGVM, DOEDECHVM, SHERENBERGA, proprio gaudens principe, sub Comitatus honore, LOCHEMVM, GROLLA, BREDEVORDA, GELRIA, quæ fortè nomen regioni dedit; STRALA, VENLONVM, oppidum arte & natura munitum, in Mosæ ripa conspicitur; WACHTENDVNCHVM, HERCVLIS vrbecula in Ducatu Iuliacensi. Præter hæc sunt quædam non infimi nominis oppidula, quæ etsi hac tempestate, aut bellorum furiis, aut temporis iniuria muris sint nudata, vrbium tamen immunitatibus vel priuilegiis (vt vocant) fruuntur. horum nomina sunt Keppela, Burgum, Gendta, Bateburgum, Monsfortis, Echtum, Culeburgum, & Burenum; quæ duo peculiarem habent quæque dominum; vt quoque Bateburgum. Sub Othone III. eius Comite, hæc Regio maxima sumpsit incrementa; Ruremondam enim, Arnhemium, Harderovicam, Boemeliam, Goch & Wagening oppida, tunc temporis villas, muris cinxit, & ciuilibus priuilegiis consecrauit. In Annalibus Ioannis Reygersbergij vernacula lingua scriptis, inuenio hanc regionem sub Carolo Caluo Ponthis nomine cognitam, atque in dominium anno D. CCC. LXXVIII. ab eo erectum. Deinde anno M. LXXIX. ab Henrico III. hoc dominium Ponthis, Comitatus titulo ornatum; atq. Gelriæ Comitatum nominatum: primumque Comitem fuisse Ottonem Nassouium. Comitatus titulo vsque ad Reinhaldum II. insignita fuit: sed cùm huius Reinhaldi non solùm virtus, sed & potentia vicinis regionibus formidabilis esset, ac fama iustitiæ, pietatis & fidelitatis ipsius erga Romanum imperium increbesceret, Francoforti in publicis Comitiis à Ludouico Imperatore Dux consecratus est; præsentibus rege Galliæ, rege Angliæ, & Electorum Collegio, anno Christi millesimo trecentesimo tricesimo nono.

Sunt qui narrant tempore Caroli Calui Imperatoris, versus eum locum vbi Geldria oppidum est, immane quoddam & venenosum animal, illisque locis inuisum, sub esculo arbore delituisse, miræ magnitudinis, & inauditæ atrocitatis. Bestia illa agros deuastauit, pecora & animalia minora deuorauit, & ne ab hominibus quidem abstinuit. Vicini rei nouitate & atrocitate finibus suis excesserunt, sesque in solitudines abdiderunt. Dominus quidam de Ponth filios duos habuit: Hi partim rebus propriis consulentes, partim vicinorum calamitatibus succurrentes, summa calliditate ac audacia animal aggressi, diuque luctati, tandem interfecerunt. Ille verò haud procul à Mosa ad ripam Nersæ in rei memoriam arcem extruxit, quam Gelre appellauit, eò quòd interfecta bestia crebro clamore & horrendo mugitu *Gelre Gelre* sæpius ingemuisset: hincque incepisse Geldriorum nomen asserunt. Hanc originem nominis plurimi recipiunt, licet nonnulli etiam vel à Gelduba, vel è Gerlaco, secundo eorum Præfecto, Geldros appellari existimant. Hæc ferè ex Chronico Gelriæ Henrici Aquilij. Plura suppeditabit Franciscus Irenicus. Sed plenissimam huius delineationem inuenies apud Guicciardinum in sua Germania inferiore.

GELRIAE, CLIVIAE, FINI-
TIMORVMQVE LOCORVM
VERISSIMA DESCRIPTIO
Christiano Sgroot Auctore.
ZVYDER ZEE
Germanici Maris sinus
TRANSI-
SALANA
PROVIN-
CIA.
TRAIECTEN-
SIS
PARS.
PARS
HOLLAN-
DIAE.
BERGIAE DVCATVS
PARS.
COLONIEN-
SIS
EPISC.
PARS.
TVS.
YAL
KEN:
BORCH.
HOORN.
LEODIEN-
SIENSIS PRO-
VINCIAE
PARS.

BRABANTIA.

BRABANTIAE Ducatus, Mosa, Scaldi, Sabi, & Tenera fluminibus ferè circumscribitur, adeò vt nusquam hos fluuios transiliat; sed neque etiam vbique attingit, cùm eis Mosam Leodiensis Prouincia magnam huius tractus partem occupet. Habetque (vt plenius eius terminos describamus) Hollandiam & Geldriam à Septentrione, Leodiensem Diœcesim ab Oriente, Namurci Comitatum, nec non Hannoniam ad Meridiem respicit: Flandria illi ab Occidente est: Scaldique fluuio ab ea ex parte dirimitur. Regio nobilis est & amœna. Gens hilaris, adeò vt vix grauem senectutem sentire videatur; quæ res, ioco (quod Adagij vice vicinis in ore est) locum dedisse putamus, quo dicunt, Brabantus quò natu grandior, hoc stultior. Aeris hic maxima salubritas: nam grassante maxima sæuitia in circumiacentibus regionibus pestilentia, Brabantos ab ea intactos mansisse, non semel magna cum admiratione experti sumus.

Continet hæc regio Marchionatum Sacri Imperij, (cuius metropolis est Antverpia) Marchionatum à Bergis, Ducatum Arschotanum, Comitatum Hoochstratanum, & Megem, &c. Sunt in ea nemora & saltus, quæ multijugis ferarum generibus abundant: quorum maximè insignia, vocantur vernaculè, Grootenhout, Grootenheyst, Meerdael, Zauenterloo, & omnium maximum Soenien, septem miliarium ambitu pagos & monasteria in se comprehendens. Venatio & aucupium, si hæc quinque dicta nemora excipias (quæ Principis priuatis voluptatibus inseruiunt) omnibus liberum est.

Regio est perquam amœna, vberiq. gleba, frumenti & omnis generis fructuũ feracissima: in primis versus Meridiem vltra Demeram fluu. versus Septentrionem enim, eo tractu saltem, quæ incolis Campania indigetatur, paulò sterilior est, & arenosa magis. Tamen hæc pars non omnino infructuosa existit. Armentis namq. ouibusq. gratissima pabula affatim suppeditat. Indiesq. etiam agricolarum industria, & indefatigabili labore adeò excolitur, vt vbi quondam nihil præter incultos, arenisq. obductos campos videre erat, hodie in agros frumenti feraces conuersos, maximo incolarum commodo, cernas.

Continet hæc Brabantia viginti sex ciuitates vallis fossisq & muris circumdatas. Suntque hæ: ANTVERPIA ad Scaldim sita, Emporium non solùm Germaniæ, sed totius Europæ celeberrimum: vrbs, si quæ alia, aduersus hostiles impetus munitissima: & Turri Fano Diuæ Mariæ imposita ex candido marmore, miræ imò stupendæ altitudinis, clara. Aedes prætorias magna impensa recenter extructas in ea videre licet, cuius in tota Europa vix similes reperias. BRVXELLAE, vrbs fontium perennium scaturigine nobilis. hic Principis sedes est, eoque aulicorum frequentia, nobiliumque virorum magnificentia spectabilem se reddit. LOVANIVM, amplissima vrbs, hortos, vineta, pascua intra mœnia claudit: Musarum domicilium propriè diceres, obque id Academiam omnium scientiarum refertißimam ibi constituit Brabantiæ Dux Iohannes IIII. anno M. CCCC. XXVI. Huius Territorij beneficio, hoc honoris Brabantiæ accedit, quòd de vindemia gloriari quoque potest. Sequitur MECHLINIA, concilio regio (quod Parlamentum vocant) insignis, à Carolo Burgundo eius duce instituto, anno Christi M. CCCC. LXXIII. BVSCVMDVCIS vrbs minimè negligenda, ludo litterario excellens, & pugnaci populo quondam celeberrima. TIENA, ad amnem Geta, vnde casei (qui inde nomen habet) magnus prouentus. Estque hic templum S. Germani, Canonicorum collegio ornatum. LEVVA, optima cereuesia nobilis. NIVELLA; est in hac vrbe Canonicatus feminei sexus, in quã dumtaxat nobili sanguine oriundis Heroinis aditus patet. Quæ his præest, harum Heroinarum suffragio, consensu tamen Principis, & approbatione Pontificis, eligitur; Dominaque Niuellæ vocatur. Atque penes hanc, huius vrbis & eius territorij ius temporale & ecclesiasticum, vt appellant, est. ARSCHOTVM ad amnem Demeram situm, olim Marchionatus titulo, postea à Carolo V. Imp. Ducatus elogio dotatum. BERGA ad Somam (à fluuiolo sic dicto, quod eam irrigat) cognominata, oppidum aliquando nundinis felix, nunc verò ob Antverpiæ vicinitatem minus ab exteris mercatoribus frequentatur. MEGEM ad Mosam sita. BREDA oppidum luculentum, ædificiis perpolitis ornatum. Hic Comitum Nassouiorum Basilica, tanta elegantia atque nitore à peritissimo Architecto inchoata, vt ad finem perducta, omnibus Principum huius regionis ædibus facilè anteponendam iudicem. TRAIECTVM ad Mosam, ampla vrbs, populosa & diues: quæ etsi extra Brabantiæ fines posita videatur, Ducem tamen Brabantiæ pro domino agnoscit. STEENOBERGA in maris littore; hoc olim Emporium admodum florens fuisse fama refert, hodie verò ad nihilum ferè redactum, luget. LIRA, elegans oppidum & amœnum, adeò vt multorum huius tractus nobilium in otio degentium, à curis & turba recessus sit. VILEVORDVM, hic arx munita, & principis carcer est. GEMBLOVRS, siue Gemblacum, Abbas huius oppidi profani æque atque ecclesiastici iuris hoc loco supremus est. IVDOIGNA, olim ob aëris salubritatem principum huius regionis incunabulum. HANVTVM, quondam Comitatus (vt fertur) loco fertilissimo situm. LANDEN, vetustißimum Brabantiæ oppidum nonnullis putatur. HALEN, bellicis furoribus pænè excisum iacet. DIESTA, ad profluentis Demeræ fluminis vtramque ripam exstructa, vrbs spacioſa, & lanificio, incolarum maximo emolumento dedita. SICHENVM, ad eundem fluuium oppidum non ignobile. HERENTALS, lanificio quoque vitam parat. ENDOVIA, in meditullio ferè Campaniæ ad Dommelam amnem. HELMONT, cui castrum adiacet.

Sunt quoque duodeviginti loca, quæ libera vocamus, siue vt vulgò vocãt Vryheden: quæ loca etsi muris & fossis non sint munita, tamen cùm priuilegiis Principum, & immunitatibus vt cetera oppida gaudeant, ea hic quoque enumerare digna videntur: Oostervicum, Orschotum, Turnohoutum, Hogestrata, Dussela, Walem, Merchten, Asche, Vuerna, Duisbosch, Hulpen, Waure, Braina, Genappium, Gheela, Arendonchum & Dormala. Pagi septingenti, templis turrigeris, & campanis decorati, inter quos quamplurimi sunt dignitatum titulis nobilitati. Sub Brabantiæ iure etiam sunt quædam vltramosanæ (vt sic dicam) regiones, vtputa, Ducatus Limburgicus, Comitatus Dalemius, Status Valkeburgicus, &c. Habet præterea plura non contemnenda loca; sed ea omnia hic enarrare, non est nostri instituti. Sed apud Ludouici Guicciardini Germaniæ inferioris regionum descriptionem, ea omnia legere licet, imò oculis lustrare, tam diligenter ab eo descripta videntur. Huius regionis incolæ olim fuerunt Aduatici. De quibus vide Ioannis Goropij Becani Becceselana. De Leodiensi Prouincia, quæ ferè integra in hac tabula habetur, videatur opusculum Huberti Leodij, de Tungris & Eburonibus.

BRABANTIÆ. GERMANIAE INFERIORIS NOBILISSIMÆ. PROVINCIÆ DESCRIPTIO.
SEPTENTRIO
MERIDIES
ORIENS
OCCIDENS
Kempelande
Peel lande
Maes lande
COMIT: NA
MARCI
HANNONIAE
HOL.
ZEL.
FRIS.
BRAB.
LIM.
Scala milliarum Brabant.

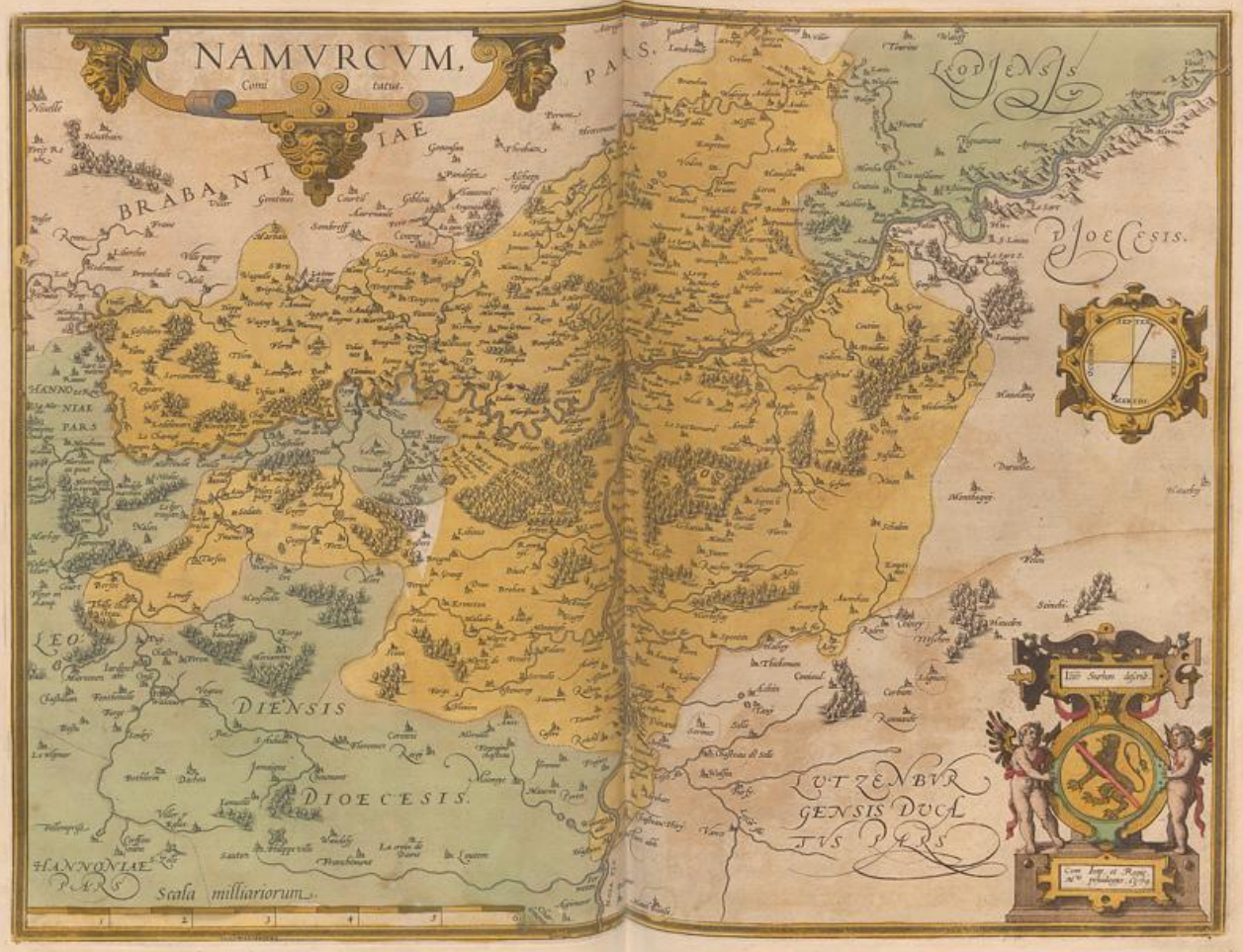
NAMVRCVM.

NAMVRCI regio hodie Comitatus titulo nobilitatur. an hæc à primaria eius ciuitate, aut ciuitas ab illa nomen traxerit, incertum apud noſtrates relinquitur: quemadmodum quoque ipſius vocabuli origo. Namur enim incolæ, Namen Teutones pronunciant. quid autem natura ſignificet, neſciunt. qui enim olim eo in monte, vbi hodie arx quæ Namurco opido imminet, conſpicitur, idolum Nanus nomine cultum, reſponſa aut oracula dediſſe, & poſtea illud idem, Chriſtiana nempe religione illuceſcente, obmutuiſſe, atque ita ex Nano & muto, Namurcum factum prædicant, fabulas narrare, neque vlla boni ſcriptoris auctoritate niti, reor.

Huius regionis vicini ſunt Leodienſes, Brabanti, Hannonienſes, & Lutzelburgenſes: Moſa & Sambra fluuij nauigeri eam irrigant; tractus non eſt montoſus, neque etiam planus, ſed collibus conuallibusque potius hinc inde attumulatus. Nemora quorum maximum eſt quod Marlaigne indigetāt, ſparſim venationes ſuppeditāt nobilibus. Ferax rerum quibus vitam humanam tueri eſt neceſſarium. Ferri-fodinę hic multæ ſunt. eruuntur quoque lapides atri, aut potius carbones lapidei, quos nos Teutones Steenkolen/incolæ (quemadmodum & Eburones, apud hos enim æquè reperiuntur,) Hoille nominant; λιθάνθρακες vocant eruditi. Horum lapidum mira eſt natura: cùm cetera namque omnia oleo inflammeſcunt, iſti affuſa aqua inardeſcunt, oleo autem extinguuntur. His indigenæ vicinæque regiones, (hinc enim in proximas regiones exportantur,) luculentos ignes in ædibus extruunt. ferrifabri quoque ferrum facilius quàm alia quauis materia molliunt. Sunt hic quoque lapicidinæ ex quibus nigra, ſubruffa, item variegati coloris marmora exciduntur, quibus circumiacentium regionum ædificia, templaque magnificè exornantur. vnde huic tractui non paruæ diuitiæ accedunt.

Habet hic Comitatus quatuor vrbes mœnibus firmatas, Namurcum, Bouinum, Carolomontium, & Vallencuriam. NAMVRCVM, vti diximus, primaria eſt ciuitas, epiſcopali ſede nuper ornata: ſita admodum opportunè in duorum fluminum, Moſæ ſcilicet & Sambræ, cōfluentia, vtriuſque fluminis ripas pontibus lapideis connectit. Hic Cōſilium totius regionis. BOVINVM in ripa quoque Moſæ fluminis læua eſt, opidū pulcerrimis ædibus, frequentiaque incolarum olim ſpectabile, nunc autem bellorum rabie toties deformatū, non adeò elegans. CAROLOMONTIVM arx eſt, ſi quæuis alia, inexpugnabilis, ad ripam item Moſæ à Carolo V. Imp. ædificata & nominata: ad pagum Giuet dictum, in montis faſtigio viſitur. VALLENCVRIA neque eſt contemnendum opidulum. Sunt inſuper ſub huius Comitatus nomine præter Abbatias quamplurimas, pagi octoginta duo, inter quos quidam, vt Floreu, Vaſciæ, Sanſon, &c. amplitudine & elegantia vſque adeò præeminent, vt cū opidulis certare poſſent. Hæc regio olim ſub Marchionatus titulo cenſebatur: circa annum autem M. CC. in Comitatum conuerſa fuit.

Gens admodum eſt bellicoſa, principique ſuo deuotiſſima. Gallica vtitur lingua. Hanc regionem, vt cæteras Belgicas, accuratè deſcripſit Lud. Guicciardinus.

NAMVRCVM,
Comi tatus.
BRABANTIAE
PAR.S
LEO
DIENSIS
DIOECESIS.
HANNONIAE
PAR.S
Scala milliariorum.
LOD ENSIS
DIOECESIS.
LVTZENBVR
GENSIS DVCA
TVS PARS

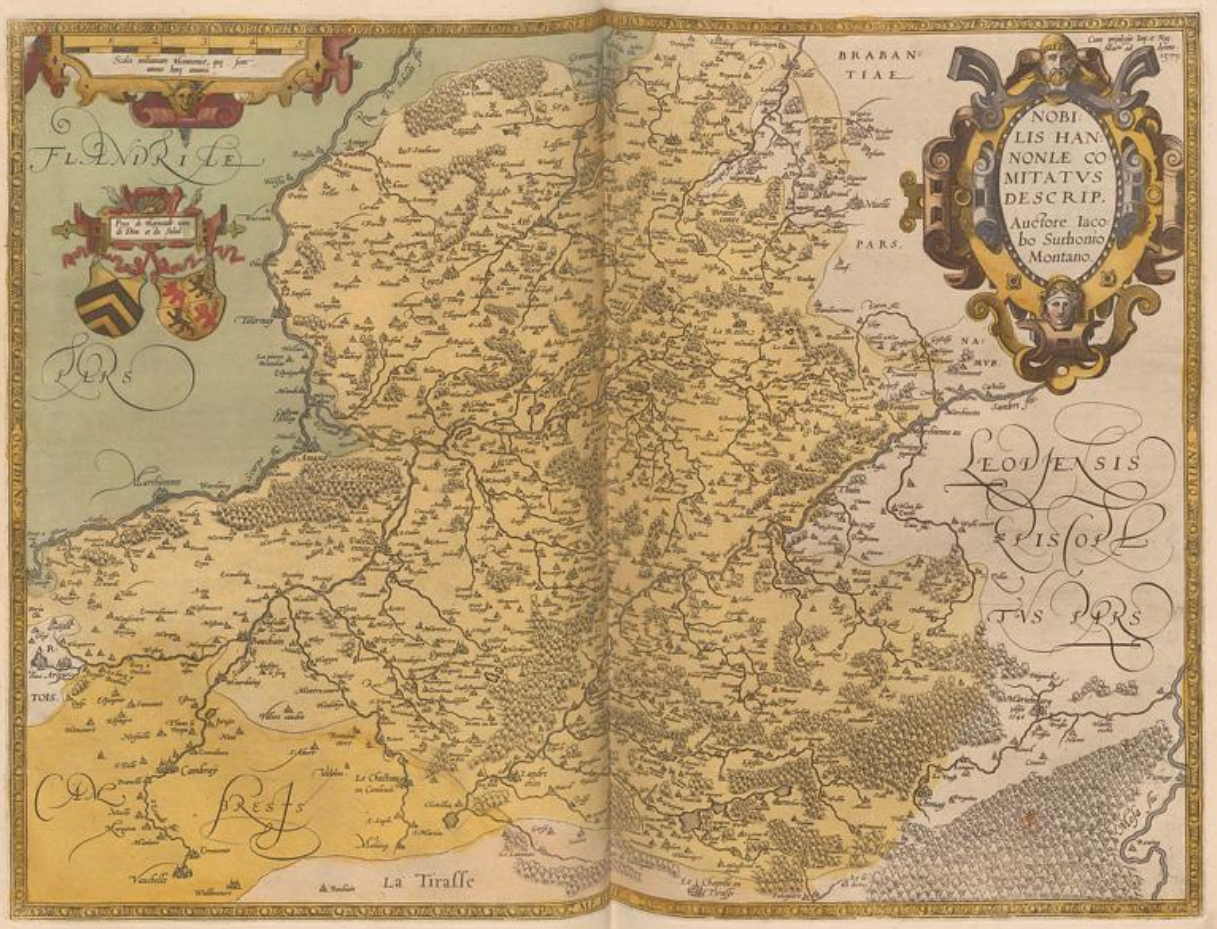
HANNONIA.

SCRIBIT Lessabæus hanc prouinciam (nescio qua auctoritate) olim Pannoniam à Panos cultu vocatam: deinde Saltum Carbonarium: postea Picardiæ inferioris titulo cognitam dicit. Sed tandem Hannoniæ nomen, quo hodie innotescit, ab Hania flumine, (quod mediam regionem secat,) obtinuit. *Hainault* incolæ, & Henegow Germani appellant.

Habet hæc Hannonia Flandriam cum Artesia ab Occidente; Brabantiam à Septemtrione: qua orientem Solem aspicit. sunt illi iidem Brabanti, cum Namurcis & Leodiensibus vicini: à Meridie Campaniam Gallorum regis prouinciam attingit. Regio est, si quæ alia hoc tractu, nemoribus, lacubus, fontibus irriguis, pratis & pascuis admodum amœna. Gens bellicosa, & erga principem fide & officio incomparabilis. Habet in longitudine plus minus viginti, in latitudine sedecim milliaria. In eo ambitu comprehendit viginti quatuor opida, & plus quàm nongentos quinquaginta pagos aut villas, vt Guicciardinus auctor est. Robertus Cœnalis in ea bis mille ducentas villulas turri campanaria (vt vocant) insignitas numerat. Titulo Comitatus hodie ornata est: & habet in se Principatum, (vt hoc dignitatis vocabulum vulgò sonat) octo Comitatus, duodecim Pares, (vt hodie appellant) viginti duos Baronatus, viginti sex Abbatias, aliosque dignitatis titulos; quæ apud Guicciardinum videre licet.

Vrbes in ea primariæ, sunt Montes & Vallencenæ: hæc ad Scaldim flumen quà id nauigia ferre incipit, sita: amplitudine & vallatis mœnibus inclyta est. Plebs mercimoniis & negotiationibus vt plurimum indulget; magnumque sibi emolumentum ex eo panni genere, quod vulgus fussettas, & in hac vrbe magna quantitate texitur, atque hinc in remotissimas orbis regiones auehitur, parat. Illa fluuiolo Trullæ insidet; mediumque regionis ferè occupat. Vrbs admodum munita, atque aduersus hostium insultus tutissima. Plebs opulenta, plerumque rem faciens ex telæ quodam genere quod vernaculè sayam appellant: cuius ibi ingens copia conficitur. Sunt præterea Condatum, Halla, Angia, Malbodum, Auesnæ, Bellus-mons, Chimacum, Quercetum, Binchium Mariæ Caroli V. Imp. sororis à curis diuerticulum, atque extructis ibidem ædibus planè magnificis, quondam in deliciis habitum. sed postea ab Henrico II. Gallorum rege incendio & ruina fœdatum. Est item Bauacum, vulgariter Bauais, quod nonnulli Baganum vel Bagacum Ptolemæi esse arbitrantur. nonnulli illud Belgium Cæsari in suis Commentariis dictum volunt. Hubertus Leodius tamen non existimat Cæsaris temporibus tam potens fuisse; sed sub Diuo Constantino Imp. potius floruisse: idque ex numismatibus quæ ibi magna quotidie copia, huius imagine signata, effodiuntur, colligit. Visitur in huius foro columna lapidea, sub qua ab incolis inchoare omnia eiusmodi viarum capita referuntur, quæ ab eo loco in omnes Galliæ partes, & sublimi atque recto tramite exporriguntur. Has Brunehildi opera constratas fama loquitur. Eius quoque nomenclaturam in hunc vsque diem seruant. Chemins de Brunehault Gallicum vulgus, Germanicum verò De Hattje vocat. Durant vsque hodie harum viarum plurimis in locis vestigia, sed interrupta. Hæ id præsertim miraculi habent, (vt scribit Bouillus) quòd sublimiores sint vicinis vtrimque agris: quòd inter insignia Galliæ opida rectissimum iter conficiunt: quòd silicinis lapillis, qui etiam vicinis in agris desunt, sternuntur: adeò vt vel ab humo ebulliuisse silices, vel æthere sublimi eos pluisse quis iudicet, vel alia quàm humana manu & opera vndecumque toto orbe lectos, in eiusmodi viarum ruderationem quis demiretur. Sunt quoque in huius regionis limite versus Mosam fluuium qua in Galliã iter patet, Carolo-mons, Marie-burgum, & Philippo-villa, in hoc tractu contra Gallorum irruptiones fortissima præsidia: à Carolo V. Imp., Maria eius sorore, & Philippo eius filio extructa & denominata.

Dives est hæc regio ferri & plumbi fodinis: Effodiuntur hic quoque diuersa marmorum genera, vt sunt album & nigrum; item pluribus coloribus variegatum, ad regum & magnatum ædes & sepulcra ornanda valde accommoda. Calx viua hic etiam ex terra eruitur. Item carbones lapidei & atri, bituminis indurati natura: quibus incolæ loco lignorum in extruendo foco vtuntur. Conflantur hic quoque vitreæ illæ laminæ pellucidæ, quibus omnem cæli iniuriam ex templis & ædibus propellimus. hæque præ aliis, quæ alibi locorum fiunt, palmam præstantia ferunt. Omne item vitreorum vasorum genus & supellex hic conficitur. Vide plura apud Ludouicum Guicciardinum; & Iacobum Lessabæum, qui peculiarem libellum de hac regione conscripsit. Hubertus Thomas Leodius quoque in suo de Tungris & Eburonibus libellulo non contemnenda de hac recenset.

FLANDRIE
PARS
BRABANTIAE
PARS
NOBILIS HANNONIAE COMITATVS DESCRIP.
Auctore Iacobo Suthonio Montano
LEODIENSIS
EPISCOPATVS PARS
TORN.
Cambray
CAMBRESIS
La Tiraſſe

ARTESIA.

ATREBATES Galliæ Belgicæ populos fuisse nõ ignobiles, testis est ipse Iulius Cæsar. Gens est bellicosa, vetus nomen adhuc retinés. Ipsa metropolis, Latinè Atrebatum, quæ quondam ipsius Flandriæ etiã primaria ciuitas fuit; hodie Gallico vocabulo Arras nuncupatur, vnde adiacens regio vniuersaque prouincia Artois, quasi Arratois, per Syncopen effertur: Hinc recens Latinum nomen Artesiæ vulgo formatum: Tota regio veteri comitatus titulo insignita, satis latè patet, nam à Cameracesi, Picardiæ, Hannoniæ & Flandriæ finibus ad mare vsque Oceanum protenditur: Olim regno Franciæ subiecta, nunc beneficio pacis inter Carolum V. Imp. ac Franciscum I. Galliæ regem anno 1529. initæ, sui iuris facta est, duas habet insignes ciuitates, Atrebatum & fanum Sancti Audomari: Oppida sunt, Aria, Hesdinum, Lentium, Bethunia, Bappalma, Fanum Sancti Pauli, Lillerium, Pernæ; quæ loca omnia Regi Catholico parent: Ciuitas Bollonia, Caletum, Guisnea, & Ardea (quæ etiam eiusdem comitatus sunt) regi Franciæ seruiunt, nam Morinum iam deletum est. Habet & complures arces seu castra, præter innumera nobilium castella quibus pro domibus vtuntur. Episcopatus duos insignes ab antiquo comprehendit, Atrebatensem ac Morinensem, sed post deletam funditus Morinum anno 1553. hîc posterior in tres sedes diuisus est, Audomarensem, & Ypprensem pro medietate, & Bolloniensem ex altera parte. Balliuatus seu castellanias maiores tamquam ipsius comitatus membra aut partes primarias nouem habet, Atrebatensem, Audomarensem, Morinensem, Ariensem, Hesdiniensem, Lentiensem, Bappalmensem, Auenicnsem, Bredenardensem, & Aubigniacensem. Subest autem Atrebatensi Castellaniæ Bollonia, fanum Sancti Pauli, Pernæ, Bethunia, Lillerium; Caletum verò, Guisnea, & Ardea veteri iure ad Audomarensem iurisdictionem pertinent. Habuit similiter Comes Atrebatensis alios inferiores comites sibi vassallos, Bollonienscm, Sancti Pauli, Arcquensem, Blangium, Faucquenberghium, & Syneghensem. nunc etiam principatus Espinensis, nec non Marchionatus Rentiaci titulis auctus fuit. Quo autem modo Bollonia iurisdictione Atrebatensi sese exemerit, ex historiis liquido constat. Nam postquam quidam Comes Bollonienscs crimine Maiestatis, erga Regem Franciæ sese obstrinxisset, eaque de causa Rex manus in ipsum comitatum iniecisset, ius feudi erga Atrebatensem agnoscere recusauit: Quare Atrebatensis sibi iura feudalia in comitatum sancti Pauli (qui antea à comite Bollonienscs mouebatur) dimisso medio directè accepit: Dictitans se nolle feudo & subfeudo priuari: atque hactenus eo iure vsi sunt vtrimque principes, vt scilicet Bollonienscs non amplius Atrebatensem, nec sancti Pauli Bollonienscm agnouerit. Verùm ea de re posteriori pacis tractatu anni 1559. non nihil alteratum est, ideoque res ad commissarios relata, indecisa supersest, retenta tamen penes Catholicum possessione. Vulgo autem creditur Caletum (qui hodie portus continentis terræ est Britanniæ vicinior) Iccium portum à Cæsare dici: vnde ex Belgio in Britanniam soluerit. Verùm si res penitius inspiciatur, alium fuisse portum videre est, Sancti videlicet Audomari opidum, quod olim fuisse Oceani portum, atque sinum maris latissimum, vel prælta littora quæ ipsam ciuitatem quasi cingunt, demonstrant, aliaque innumera argumenta & antiquitatis vestigia, quæ apertè terram adiacentem salo mariqué subfuisse (vel nullo loquente) conuincunt, nec non constans in hodiernum diem fama declarat. Quin imo & nomen vetus ipsius ciuitatis quod Sithieu est (nam sancti Audomari recens esse nemo est qui nesciat) id arguit. Quasi dicas sinum vel portum Iccium. Ipsumque portum apud Morinos fuisse, quos & Virgilius & Lucanus extremos hominum vocant. Hæc præterea ita se habere, plurimis argumentis tam ex transitu quàm reditu Cæsaris ex Britannia attentus lector facilè deprehendet. Nec spatium triginta milium passuum aut circiter, quo ibi insulam à continenti distare describit, quò minus id crediderim impedimento esse potest. Cùm maris æstus (maximè in tanta loci angustia) facilè aut addat aut detrahat. quamuis etiam ipsum maris spatium ibi à terra continenti ad insulam vsque, non admodum discrepet. Hæc de Iccio portu dicta sufficiant. penes alios iudicium esto. Habet insuper hæc prouincia, cœnobia quamplurima, & in his Abbatias octo & viginti, insigniores autem sunt, sancti Vedasti Atrebatensis, sancti Bertini Audomarensis, sancti Saluatoris Aquæcinctensis, & montis sancti Eligij. Plures similiter fluuios habet, celebriores sunt, Lysa, Scarpa, Aa, Cachia, & Authia, præter alios riuos etiam nauigabiles.

Numerus pagorum & villarum totius prouinciæ ingens est. Solum ipsum omnium frugum & maximè frumenti feracissimum, & abundantissimum est. vnde veteri lingua Gallica Atrech (quod solum panis, significat) dictum nonnulli scripsere. Siluis etiam & nemoribus non caret, sed præcipuè qua parte ad meridiem & occidentem spectat: pluisse autem lana apud Atrebatios suo tempore, auctor est Hieronymus, & alij auctores. Hanc regionem pulchrè vt cetera, quoque describit Guicciardinus.

SEPTENTRIO.
OCCIDENS.
ORIENS.
MERIDIES.
Arrois.
ATREBATVM REGIO
NIS VERA DESCRIPTIO.
OCEANI BRITAN
NICI PARS.
GVINES.
COM.
COM
TE
DE
BOVLLENOIS
Comte de
S. Paul
Bailliage
de
Heſdin.
PONTHIEV.
VIMEVX.
Isle de la Lieue
HANNO
NIAE
PARS
CAMBRESIS.
Scala milliarium
1 2 3 4 5 6

FLANDRIA.

TRACTVM Europæ extremum Britannicæ insulæ obiectum, inter Galliam, Germaniam, & Oceanum, incolæ Germaniam inferiorem appellant: Galli, exteriúque ferè omnes vno nomine Flandriam vocant. Verùm Flandria nõ tam latè patet. nam quæ vera Flandria est, etsi quondam terminos laxiores complexa sit, hodie tamen Brabantia, Hannonia, Artesia, & Oceano finitur. Hanc in tres partes diuidunt, in Teutonicam, Gallicam, & Imperatoriam, quam & Proprietariam (quòd nunquam Superiorem præter Flandriæ Principem agnouit) nominant. Teutonica Flandria has habet vrbes; Gandauum, Brugas, Ypram, Curtracum, Aldenardam cum Pamelia, Neoportum, Furnas, Bergas, Slusam, Dammum, Bierfletum, Dixmudam, Casselum, Dunkerkam, Greuelingam, Burburgum & Hulstum. Gallica; Insulas, Duacum, Orchianum. Imperatoria; Alostum, Teneramundam, Gerardimontium & Niniuam. Flumina eius celebriora sunt; Scaldis, Liza & Tenera. Regio maximè compascua, in primis Occidentem versus: Boues, equosque præstantissimos, belloque aptos gignit. Caseo, butyroque abundat. Tritici admodum fœcunda & nobilis. Populus ferè mercaturam exercet: atque ex lino (cuius hîc maxima fertilitas & excellentia est) lanaq; (quæ ex Hispania & Anglia huc aduehitur) pannos lineos, laneosque magna copia conficit, latissimeque distrahit. Habet hæc Flandria XXVIII. ciuitates muro cinctas: M. C. LIIII. pagos, præter Arces, Castella, & nobilium Ædes. Inter quas, est Gandauum, maxima ciuitas: de qua Erasmus Roterodamus in epistolis, ita: Non arbitror (inquit) quaqua patet Christiana ditio, ciuitatem vllam reperiri, quæ cum hac conferri queat, siue spectas amplitudinem vrbis ac potentiam, siue politiam, siue gentis indolem. hæc Erasmus. Tria milliaria nostratia in ambitu continet. Tribus fluminibus irrigatur, quibus in viginti insulas habitatas distinguitur. Brugæ, multitudine atque elegantia ædium, omnes Germaniæ inferiores ferè vrbes antecellit; emporium olim tam celebre, vt Flandriæ nomen (inquit Iacobus Marchantius) per eam occasionem vicinas regiones velut obfuscauerit. Ypra, flumen Hypram habet, fullonibus aptissimum: creuitque lanificio in vastam olim magnitudinem, donec ab Anglis & Gandauensibus obsessa, disiectis amplissimis suburbiis, magnoperè diminuta fuit.

Quemadmodum triuiali parœmia Mediolanensis inter omnes Christianitatis Ducatus eminere dicitur, ita & hunc Flandriæ Comitatum ceteros antecellere prædicant. Habet quoque quasdam prærogatiuas, veluti quòd eius Princeps, Comitem Flandriæ Dei gratia scribat, quod cum solo rege commune habet. Nulli enim principum Christianorum, extra vnum Flandrum hoc datum esse, scribit Meyerus; cùm aliis omnibus solitum sit addere, Dei clementia, Deo adminiculante, &c. Habuit olim plura Regno peculiaria, vti sunt Cancellarius, Magister equitum, Cubicularius, Pocillator; Item duo Mareschalli; atque duodecim, vt Gallia, Pares. Huius regionis insignia olim fuêre scutum cærulei coloris, quinque aureis intersectum oblongis areolis, altero paruulo rubri coloris in vmbilico refulgente clypeolo. Hodie niger leo in campo aureo est; quem, vnà cum ceteris Belgicis principibus qui simul cum Philippo Elsatio in Syriam expeditionem parabant, pro insigni sumpsisse creditur: eo enim tempore, hi Principes, qui erant Flander, Louanensis, Hollandus, Lucemburgius, Limburgius, Brabantus, Zelandus, Frisius, Hannonius, &c. (mutatis pristinis insignibus) leones coloribus inter se differentes, sibi cepêre.

Fuit hæc Regio pro maiore parte ab exordio sub clientela regum Franciæ; nunc verò libera, & sui iuris; vindice Carolo V. Augusto, Flandriæ Comite: qui seruitutem illam pactione Madritia in totum aboleuit. Descripsit hanc Regionem Ludouicus Guicciardinus accuratissimè, sed doctissimè Iacobus Marchantius. Vide & Iacobi Meyeri Flandricarum rerum Tomos decem.

FLANDRIA
OCCIDENS
MERIDIES
ORIENS
SEPTENTRIO
MARIS GERMANICI PARS
ZELAN
DI AE PARS.
PARS PICARDIÆ
HANNONIÆ PARS.
BRABANTIÆ PARS.

ZELANDIA.

LEVINVS *Lemnius Zirizæus in libello De occultis naturæ miraculis, hæc habet inter alia de suis Zelandis; Regionem hanc maritimam veteribus olim non fuisse incognitam, ex Cornelio Tacito colligi potest; non hoc equidem, quo nunc innotescit, nomine; sed ex usu ac vulgata illa alloquendi consuetudine ac compellatione, qua populares atque indigenæ inter se sunt usi: itaque* MATTIACORVM *illos nomine designat, cùm inquit: Est in eodem obsequio Mattiacorum gens Batauis similis, nisi quòd ipsi terræ suæ solo acrius animantur. Quo indicat, tametsi Batauis siue Hollandis à cauitate terræ sic denominatis vicini sint ac finitimi, ita vt inter illos referri debeant, vulgari tamen nominis appellatione discretos, atque Oceano propiores, magis feroces esse; vt reuera sunt, ac viribus, ingenio, solertia, versutiis, calliditate, fallaciis, captionibus, negotiandi peritia, ac conquirendi industria superiores. Quòd autem Mattiaci nominentur, non à loco, aut Duce aliquo, sed à populari appellatione, atque vsitato loquendi more enatum est, nempè à* Maet, *quæ vox in quotidiano sermone, ac congressu familiari, omnium apud nos actionum, contractuum, periculorum, ac totius voluntatis, consilij, laboris, socium, comitemq; sonat; omniúmque rerum quas inter se exercent, participem ac consortem, &c. Nam Zelandiæ nomen recens est, ac veteribus incognitum, à terra ac mari conflatum, quasi dicas, terram ac solum maritimum: mari enim vndique cingitur, multísque insulis distincta est, nempe quindecim, tametsi paucis ab hinc annis magnã cladem huic regioni Oceanus intulit; cuius sæuitia atque immanitate, magna Zelandiæ pars, diuulsis ac dissipatis funditus aggeribus, salo oppressa est, atque mari æquata: subsistunt tamen insignes aliquot insulæ, quarum tres præcipuæ cum Oceani æstu continenter luctantur, atque immensis sumptibus, aduersum barbarum hoc atque indomitum elementum ægrè se tuentur. Inter has primùm ex alto in portum delatis se offert VValachria, vel ab eius cultore sic denominata, vel (vt conijcio) à Gallis, qui hanc oram frequentabant, qui Belgica voce etiam nunc* VValen *vocantur; aut ab ea parte Britanniæ, in qua versus Occidentem consistunt VValli; apud Anglos præcipuæ nobilitatis viri, à Gallis etiam oriundi, quod idioma eorum adhuc indicat, &c. Hinc Aquilonem versus, aut ab Ortu solstitiali opposita est Scaldia, à præterlabente Scalde flumine sic nominata, &c. Suytbeuelandia, quæ à solo Austro opposito, sic denominata est; spacioßissimo, amœnißimóque versus Flandriæ ac Brabantiæ oras tractu exporrecta, tametsi paucis ab hinc annis maximam iacturam passa, dimidio iam sit angustior. Reliquæ lege apud ipsum auctorem, qui omnes eius insulas, oppidáque elegantißimè describit. His, si velis, adiungas Lud. Guicciardinum, & horum absolutam habebis cognitionem. Extant quoq; harum insularum Annales vernacula lingua à Ioanne Reygersbergio scripti. Sed corollarij vice, adde Adriani Barlandi vrbium Germaniæ inferioris descriptiones.*

Harum insularum situs est inter Mosæ & Scaldis fluminum ostia, à Septentrione Hollandiam, ab Oriente Brabantiam, versus Meridiem Flandriam vicinas habent regiones, ab Occidente mare Germanicum respiciunt. Horum populos à Procopio Arborichas vocari scribit Iacobus Meyerus. Sed Abroditos hoc loco debere legi apud Procopium, putat Petrus Diuæus.

SEPTENTRIO
OCCIDENS
ORIENS
Comitatus
Hollandiæ
pars
Brabantiæ
Ducatus
ZEELANDICARVM
INSVLARVM EXAC
TISSIMA ET NOVA
DESCRIPTIO, AVC
TORE D. IACOBO
A DAVENTRIA.
Comitatus
Flandriae
pars

HOLLANDIA.

ERASMVS ROTERODAMVS BATAVVS his verbis hanc suam describit Hollandiam: Conuenit inter plerosq. doctos, nec id refragantib. coniecturis, eam Rheni ad Oceanum insulam, cuius Tacitus lib. 20. meminit, esse quam nunc Hollandiam vocant; terram mihi semper & celebrandâ & venerandam, vt cui vitæ huius initium debeam. Atq. vtinam illi nostram possimus honestamento vicissim esse, quàm illa nobis non est pænitenda. Nam quòd Martialis eam gentem rusticitatis insimulat, quòd eandem Lucanus trucem vocat; aut nihil ad nos pertinet, aut etiam laudi vertendum arbitror vtrumq. Siquidem quæ gens non aliquando fuit rudior? Aut quando Romana gens laudatior, quàm cùm præter agricultutam & militiam nihil artium nosset? Quòd si quæ quondam in Batauos dicta sunt, contendet aliquis ad huius temporis rationem pertinere; quæ maior laus Hollandiæ meæ poterit tribui, quàm si dicatur à Martialis iocis abhorrere, quos etiam ipse nequitias appellat? Vtinamque Christianis vel omnibus aures essent Batauæ, quò pestilentes illius Poëtæ facetias, aut non admitterent aut certè his non caperentur. Quòd si quis id rusticitatem vocare velit, nos conuicium haud illibenter agnoscimus; videlicet cum integris Lacedæmoniis, cum priscis illis Sabinis, cum laudatissimis Catonibus commune. Lucanus autem (opinor) ita truces appellat Batauos, vt Virgilius acrem Romanum. Alioqui si mores domesticos spectes, non alia gens est ad humanitatem, ad benignitatem propensior, cuique minus adsit vel feritatis, vel truculentiæ, ingenium simplex, & ab insidiis, omniq; fuco alienum, nullis grauibus obnoxium vitiis: tantùm ad voluptatem, præcipuè conuiuiorum aliquantò deditius. Cuius rei causam esse puto, miram rerum omnium exuberantiam, quibus voluptatis studium irritari solet: idq. partim ob commoditatem importationum, quòd non solùm occupat duo nobilissimorum fluminũ ostia, Mosę, Rheniq.; verumetiam quòd aliquanta sui parte Oceano alluitur; partim ob natiuam regionis vbertatem, vt quæ passim nauigabilibus ac piscosis interluatur fluuiis, pascuis vberrimis abundet. Adhæc auium infinitam copiam, paludes saltusq; suppeditant. Proinde negant aliam inueniri regionem, quæ simili spatio tantum oppidorum contineat, mediocri quidem magnitudine, sed incredibili politia. In domesticæ supellectilis nitore, palmam vni concedunt Hollandiæ, negociatores quibus pleraq. pars Orbis est peragrata. Mediocriter eruditorum nusquam gentium frequentior numerus. Ad exquisitam eruditionem, præsertim antiquam, quòd non perinde multi perueniant, aut vitæ luxus in causa est, aut quòd apud illos plus honoris habetur egregiæ morum integritati, quàm egregiæ doctrinæ. Nam ingenium non esse negatũ illis, plurimis constat argumentis: quanquam mihi sanè quàm mediocre contigit, ne dicam exiguum, vt cetera pleraque. Hactenus Erasmus in Chiliadibus.

Regio est hæc Hollandia vbique ferè mari, Mosæ, Rheniq. ostiis, instar pæninsulæ septa; non admodum spatiosa, vt quæ sexaginta miliaribus nostratibus in orbem tantùm pateat. Continet tamen vndetriginta vrbes muris cinctas, quæ sunt; DORDRACVM, ante centum quinquaginta plus minus annos insula maris inundatione facta: hæc quatuor fluminibus alluitur. Vrbs est potens, ciuibus locupletiss. habitata, & pulcherrimis ædibus tam publicis quàm priuatis exculta. Magnus hic mercatorum confluxus. est enim hic stabulum (vt sic vocem, quod vulgò *stapel* vocant) Rhenensis vini, frumẽti, materiarum, aliarumq. mercium quæ Rheno, Mosaque in has regiones nauigio venalia importantur. HARLEMVM, amplissima hæc est totius Hollandiæ vrbs, sita loco peramœno. Mœnia egressis statim occurrit nemusculum, quo ciues se festis diebus à labore & curis refocillent, idoneum. Vrbs est lanificio nobilis, vbi quotannis dena duodenaq. millia pannorum confici compertum est. Hic artem imprimendorum librorum primùm inuentam incolis & ciuibus persuasum est. DELFIVM, à fossa, quam *Delft* vulgò appellant, nomen habet. Lanificium hîc quoque ciues exercent. Optima hic etiam cereuisia coquitur, quæ plurima in Zelandiam asportatur. Tulit hæc magnam ignis cladem anno 1536. incendio namque pars maxima ciuitatis conflagrauit. LEYDA, ad Rhenum, non longè ab eius olim ostio, quod nunc arena obstructum cernitur. Oppidum huius regionis vetustissimum putatur, à Legione enim Romana hic olim hibernante nomen habere credunt. Nonnullas antiquitates etiamnum ibidem videre licet. GOVDA, ad Isalam amnem, quo Gouda fluuius (à quo vrbs nomen habet) euoluitur, sita. Incolis frequens est. AMSTERODAMVM, ad sinum Tia vocatum magnificè exstructum: emporium est his partibus populosissimum. Per singulas ferè plateas Venetiarum instar, nauigio si mauis quàm pedestri itinere, negotia sua quiuis obire potest. Magnus hic nauium quotidie ex Noruegia, Liuonia, ceterisque Septentrionalibus regionibus: item ex Hispania, Gallia, Anglia, &c. appulsus: adeò vt interdum classem ducentarum, nec non trecẽtarum nauium onerariarum (quas *Holchas* vocant) eò simul confluere videas. Ideoq. secundum ea vrbs post Antuerpiam, in mercatura nempe, locum habere, vulgo perhibetur. ENCHVSA, ad littus maris, quod vernaculè *Suyderzee* appellant, sita. Nauium maximarũ fabrica, etiam exteris innotuit. HORNA, ad eundem sinum posita. Nundinæ hic celebrantur mense Maio, vbi butyri caseiq. maxima ad miraculum vsque, copia distrahitur. ALECMARIA, hic locus casei butyriq. prouentu ceteras huius regionis ciuitates antecellit. PVRMERENDVM, arce Comitum Egmondanorum clarum est. EDAMVM, fabricandis nauibus, & optimis caseis, etiam nomen meruit. MONICHEDAMVM præterea, WESPA, NAERDVM, & WOERDA. Dein ADAQVAS VETERES, *Oudewater* dicunt. Cannabis in huius territorio magna fertilitas, adeò vt hic ferè omnia retia, funes atq. rudentes (quibus Hollandi, Zelandiq. in piscationibus vtuntur) conficiant. SCHONHOVVM, quasi Ad bellos hortos dicas. Hic salmonum (quorũ hic etiam stabulum, vti vini diximus Dordraci esse) assidua piscatio. Postea est ISELSTENVM, VIANA: Item LERODAMVM, ASPERA, & HVECKELEN, vrbeculæ in orbem ad amnem Linga sitæ, quingẽtis passibus dumtaxat ab inuicem distantes. GORICHVM, & *WORICHVM*, ad ripam Vahalis fluuij è regione exstructa sunt. Habet Gorichum arcem aspectu venustissimam: Annonariam hanc ciuitatem quis rectè dixerit, tanta hic quotidie rerum humano victui necessariarum nundinatio, quæ hinc in vicinas regiones, Antverpiam in primis, nauigiis asportãtur. Sunt deinde HVESDEN, ROTERODAMVM, SCHIEDAMVM: & vtrumq. MONTEM, alterũ à Diua Gertrude, alterũ à septenario numero notum est; *Seuenbergen, & Geertruyden-berge* enim appellant. Alia quædam oppida olim muris clausa, quæ etsi hodie iis, aut notum est; *Seuenbergen, & Geertruyden-berge* enim appellant. Alia quædam oppida olim muris clausa, quæ etsi hodie iis, aut bellorum furoribus, aut aliis incommodis nudata conspiciantur, nihilominus suis antiquis immunitatibus & priuilegiis gaudent. Eius generis sunt, *Medemblichum, Beuerwicum, Muida, Neoportus, Vlaerdinga, & Grauesanda.* Supra quadringentos insuper pagos, inter quos supereminet *Haga*, quã Comitis cognominant. Hic pagus Guicciardino creditur amplitudine, opulentia, venustate & amœnitate ceteros Europæ pagos antecellere; habet enim duo millia domorum: inter ceteras Regiam ædem, ad arcis similitudinem vallo & fossa munitam, in qua Principis summum tribunal. Propè est nemus opacum, auium cantu, & ferarum aspectu & oculis & auribus iucundum. Cum Ctesiphonte pago in Assyria ad Tigrim fluuium ab omnibus scriptoribus celebrato comparare ausim: de quo Strabo scribit, eum pagum vrbis potentia & magnitudine esse, ibique Parthorum reges hiemare solere, Seleuciæ vrbi parcentes. Habet Hollandia quoq. suo sub imperio aliquot insulas: vti sunt, *Voorn*, cum oppidis *Geervliet & Briela. Goereda*, cum oppido cognomine: *Somersdyck: Tessela*, & aliæ plures. Diœcesis item Traiectensis, quæ quondam suis Episcopis parêre solebat, in qua quinque vrbes quoque numerantur, se Hollandiæ gubernationi sub Carolo v. Imp. dedidit. Hæc dicta Hollandia adeò mari ambitur, fluuiisq., lacubus, ac fossis dispescitur, & tanquam in areas distinguitur, vt nulla vrbs neq. pagus sit, quò non naui & curru vehi possis. Neq. in tota regione locus, ex quo non trium horarum spatio ad mare excurrere facile sit. Descripsit hanc Ollandiam (vt ipse vocat) Chrysostomus Neapolitanus, eleganti epistola ad Comitem Nugarolum. De eadem vide historiam Batauicam Gerhardi Geldenhaurij, & Petrum Diuæum. De admirabili huius regionis copia atque abundantia, lege Lud. Guicciardinum. Ruinarum Armamentarij Romani, quod arcem Britannicam vocant incolæ (quæ sunt in littore Oceani Germanici ad pagum *Cat Wijck op Zee* appellatum, non longè à Leyda oppido) marmorearumque inscriptionum ibidem inuentarum effigiem, olim seorsum in lucem dedimus. De regione Traiectensium, quæ hodie sub Hollandica quoque iurisdictione est, & hac tabula etiam continetur, consule historiam Lamberti Hortensij Monfortij.

FRISIAE OCCIDENTALIS
PARS.
DE ZVYDER ZEE
DVCATVS GELDRIAE PARS.
DVCATVS BRABAN
TIAE
PARS
OCEANI GERMANICI
PARS
HOLLANDIAE ANTIQVORVM CATTHORVM SEDIS NOVA DESCRIPTIO. AVCTORE IACOBO A DAVENTRIA

FRISIA.

FRISIOS antiquissimam gentem circa Rheni ostia ad Oceanum olim habitasse, vbi hodie etiamnum sedem retinent, ex antiquorum monumentis liquidò constat. Ptolemæus namque eos supra Busactores inter Vidrum & Amasium flumina describit. Tacitus qui eos clarum nomen inter Germanos habere, & ad Oceanum Rheno prætexi ait, in Maiores & Minores distinguit, ex modo virium. immensos lacus à Romanis classibus nauigatos, eos ambire dicit. Idem Transrhenanos quosdam Frisios nominat: quos Romanorum magis auaritia quàm obsequij impatientes fuisse addit. Hos Transrhenanos à Clodio Albino Imperatore fusos, tradit in huius vita, Iulius Capitolinus. Frisiorum insulas, in ipso Rheno, habet Plinius; & Frisiabones populos inter Helium & Fleuum Rheni ostia. Idem alios Frisiabones nominat in Gallia; sed huc minimè pertinentes. Manifestum est itaque Frisios Amisium fluuium antiquitus non transiliisse. Hodie verò eorum nomen latiùs Orientem versus extenditur; ad Visurgim amnem ferè atqui hi apud veteres geographos sub Chaucorũ nomine designari, extra controuersiam est. Sed & vlterius, in ipsa Dania, in Dietmarsiæ regiunculæ finibus, sunt quos vulgò Strandvriesen, quasi littorales Frisios dicas, indigitant. hi Sigulones fortè Ptolemæi erunt. Frisiam Eydorensem ab amne vicino, item Frisiam minorem, nominant hanc Saxo Grammaticus, & Albertus Crantzius, qui eam Frisiorum sobolem facit.

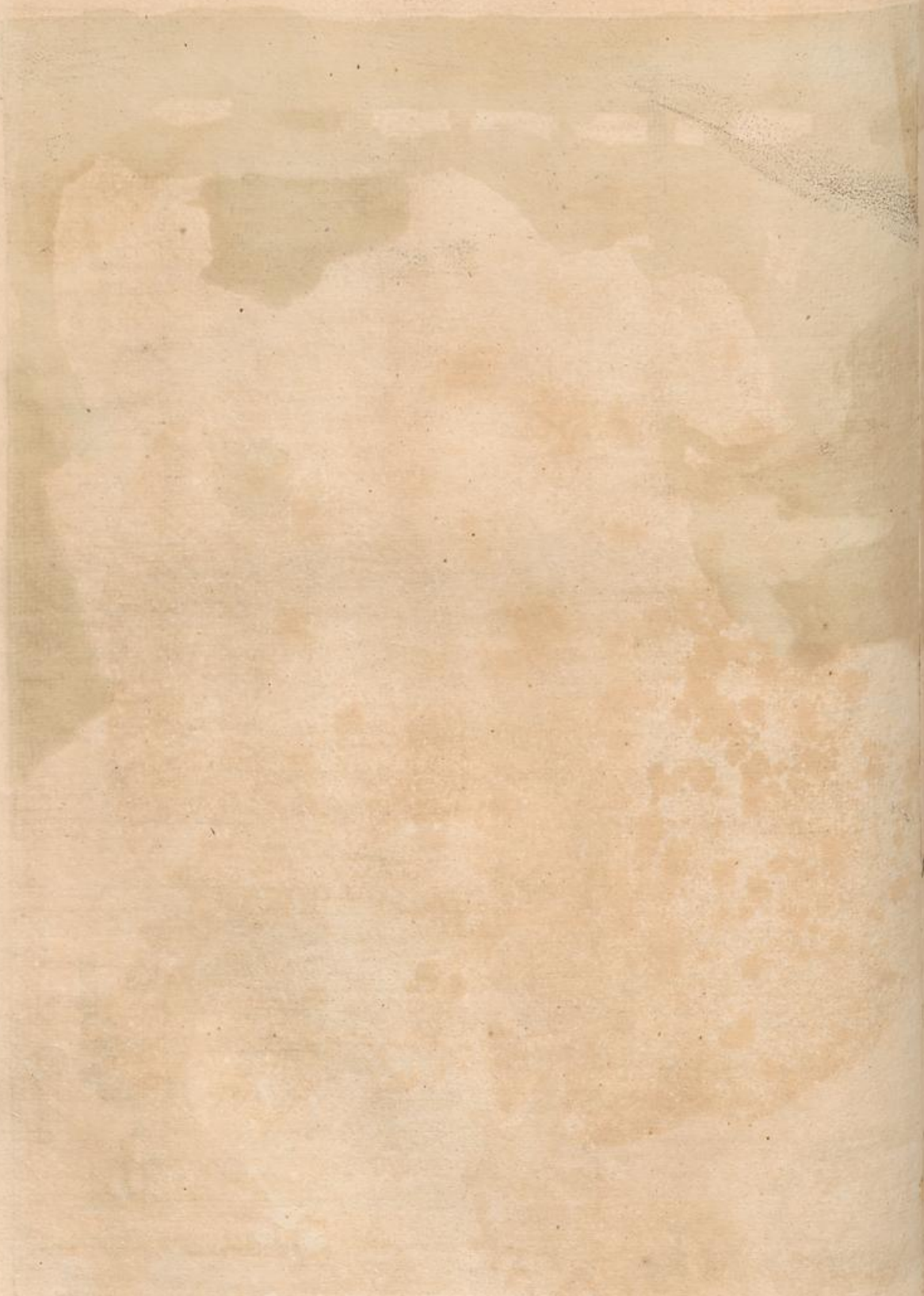
Frisiorum oppida tria ponit Ptolemæus, Manarmanis, Phleum, & Siatutanda: apud Tacitum Fleuum castellum (idem fortè cum dicto Phleum) est: & Cruptoricis stipendiarij villa. item Baduhennæ lucus: in quo nongentos Romanorum confectos, & aliam quadringentorum manum, postquam proditio metuebatur, mutuis ictibus procubuisse queritur. Idem Herculis columnas apud eosdem supereſſe testatur. Gentis magnanimitatem & de se virtutis fiduciam, ex Verriti & Malorigis eorum principum historia clara est. hi enim (Tacitum audi) profecti Romam, dum aliis curis intentum Neronem opperiuntur, inter ea quæ Barbaris ostentantur, intrauêre Pompeij Theatrum, quo magnitudinem viserent. Illic per otium (neque enim ludicris ignari oblectabantur) dum confessum caueæ, discrimina ordinum, quis eques, vbi Senatus percunctantur, aduertêre quosdam cultu externo in sedibus Senatorum: & quinam forent rogitantes, postquam audiuerant, earum gentium legatis id honoris datum, quæ virtute & amicitia Romana præcellerẽt, NVLLOS MORTALIVM ARMIS AVT FIDE ANTE GERMANOS ESSE, exclamant: digrediunturque & inter patres considunt. quod comiter à visentibus exceptum, quasi impetus antiqui, & bona æmulatio. Nero ciuitate Romana ambos donauit.

Plinius apud Frisios herbam Britannicam (sic vocatam) nasci scribit; folia habentem oblonga nigra, radicem nigram. succus eius exprimitur & ex radice. Florem vibones vocant: qui collectus prius quàm tonitrua audiantur, & deuoratus, securos in totum reddit. hæc herba non neruis modò, & oris malis salutaris, sed contra anginas quoque & serpentes. an hæc herba hodie etiamnum cognita sit, & quo nomine, ex rei herbariæ peritioribus doceri cupio.

An huius loci indigenæ sint hi populi, an fortasse à Phrygibus Asiaticis originem & nomen, vt plurimi volunt, traxerint, aut ab aliis; Phrygos enim Strabo etiam in Illyrico, circa Ceraunios montes, nouit; doctioribus discutiendum relinquo. Apud mediæ ætatis scriptores, Gallicos in primis, Frisones video appellari, à *Frisons* nimirum vocabulo, quo Gallicum vulgus eos appellare consueuit. Nomen antiquum hactenus retinent. Friesen enim vernacula lingua & à se, & ab omnibus Germanis vocantur.

Ad Christianam religionem conuersi fuêre à D. Bonifacio Archiepiscopo Moguntinensi: sub Zacharia Pontifice Romano. Extat historia de Rabodo Frisiorum duce, qui cùm aqua lustrali in Christianorum cœtum inaugurandus esset, rogabat, quò locorum aui & proaui eius concessissent, & intelligeret eos omnes cum cacodæmonibus in malam rem abiisse; pedem retraxit, dicens se velle cũ maioribus suis esse. An ab hoc Rabodo nomen vernaculũ Raboudt deriuatum? quo vulgò hominem nequã & perditum notamus.

OCEANI GERMANICI PARS.
Twadt
Twadt
ELSENER LANDT
YEVER LANDT
FRISIA ORIENTALIS
GRONINGER LANDT
OVERLENGER LANDT
OLDENBORGER LANDT
DRENT.
QVIDER ZEE
WESTFRISIA PARS
GELDRIAE PARS.
De Velalbe
Dijt ende Westfriesslandes beschrijvinghe.
VTRIVSQVE FRISIORVM REGIONIS NOVISS: DESCRIPTIO
1568.

FRISIA
OCCIDENTALIS.

FRISII hodie diuiduntur Amisia fluuio in Occidentales & Orientales. Occidentalis Frisia, quam hic ob oculos ponimus, Frisiæ nomen quasi proprium sibi antiquissimo iure vindicat; semperque præstantior fuit habita. olim enim regio diademate claruit, ad Caroli Magni vsque tempora. A cuius obitu variis hic tractus agitatus fuit molestiis; tametsi & ante quoque eiusdem tempora durissimum Danorum ac Norvvegianorum senserit imperium. quin ipsus Oceanus perpetuus huic terræ infestissimus hostis, eam non segniter inundando, alluendo lacerandoque exercuit, nec dum indutias agens. Denique ab episcopis Traiectensibus Hollandiæque comitibus grauiter olim afflictos Frisios, nemini obscurum esse puto. sed tandem sub Carolo V. Cæsare, principe verè pacifico, tandem halcyonios dies est adepta. Diuidunt eam hodie in VVestergoam, Oestergoam, & Septem-siluas. quæ rursum distinguuntur in viginti nouem Gretanias (vt ipsi patria lingua vocant) seu sedes iudiciales. Describitur quoque in hac tabula Groeningensis inclytæ vrbis territorium. item tractus quem Ommelandiam vocant. his Transisalana, cum Drenta Tuentaque iungitur, regiones pingui gleba exuberantes, ac pagis & ædificiis excultissimæ, pecorumque læto prouentu gaudentes.

Vrbes huius Frisiæ sunt numero tredecim, GROENINGA, Rodolphi Agricolæ natalibus clara; DAMMA; LEVVARDVM, cum arce; hîc totius regionis Curia siue Senatus supremus, & Cancellaria, vt vulgo dicitur. DOCCVM, Gemmæ Frisij celeberrimi mathematici patria: FRANICHER, nobilium huius regionis recessus & domicilium; BOLSVARDVM; SNEECHA, vnde Ioachimus Hopperus vir litteris & dignitate celebris, oriundus; ILSTA; SLOTEN; HARLINGA, ad Sinum maris Germanici, quem Suyderse vocant, portum habet; quem valida arx ab omni hostili insultu defendit. VVORCHVM, & HINDELOPEN, ad eundem Sinum apparent; vltimò STAVERA est, vrbs quondam potens, hodie verò Oceani inundationibus toties damnum passa, non ita florens. Sunt præterea in ea quadringenti & nonaginta pagi, quorum nonnulli priuilegiis dotati, colonis & diuitiis affluunt: & magnus numerus monasteriorum, adeò vt modò splendore opidorum, agrorum cultura, cœnobiorum claritate nulli cedant. Quod verò in hac regione præter sola nobilitate claros, quorum ædes & prædia hic cernantur, nulli reperiantur Barones vel liberi domini, id partim accidit ob calamitates prædictas, partim quòd olim sola sua libertate contenti, externorum principum aulas non sunt sectati.

Pet. Oliuarius ait in suis annotationibus in Melam, vbi loquitur de Occidentali Frisia, se numquam vidisse regionem tam angustam tot habere Parochias: Fuerunt (inquit) nonnulli, qui caussam tot templorum hanc afferunt: narrant contentionem olim inter Nobiles illius tractus de loco in illis templis ortam, nam omnes volebant habere primum locum; & cùm hæc contentio indies increbesceret, decreuerunt qui poterant, in suis pagis proprias erigere Parochias: & sic quisque primum sibi locum propria sua sede capiebat: atque hinc tot templa. Hæc ille. apud quem plura. Vide quoque Saxoniam Alb. Crantzij. Sed qui ampliorem huius Regionis cognitionem desiderat, legat Ludouici Guicciardini descriptionem Germaniæ inferioris.

FRISIA OCCIDENTALIS
FRISIAE ORIENTALIS PARS
Antiquae Frisiae fines sub Augusto imperatore, ut ferunt.
SIBRANDVS LEONIS LEOVARDIENSIS DESCRIB.
Cum privilegio Sup. et Reg. Mon. ad decennium. 1579.
FRISII MINORES
FRISII MAIORES
Brabantiae pars.

FRISIA
ORIENTALIS.

FRISIOS olim hunc tractum non inhabitasse, sed Cauchos, in confesso est. Horum meminit præter Strabonem, Dionem, Suetonium, Paterculum, Æl. Spartianum, Ptolemæus: qui eos in Maiores & Minores distinguit. vt quoque Plinius. Maiores Ptolemæus inter Visurgim & Albim collocat: Minores inter Amasium & Visurgim. vbi hodie hi Frisij quos Orientales vocamus, habitant. De Cauchis hæc Plinius libro decimo sexto, capite primo. Sunt verò in Septemtrione visæ nobis Cauchorum, qui Maiores Minoresque appellãtur. Vasto ibi meatu, bis dierum noctiumque singularum interuallis, effusus in immensum agitur Oceanus, æternam operiens rerum naturæ controuersiam: dubiumque terræ sit, an in parte maris. Illic misera gens tumulos obtinet altos, aut tribunalia structa manibus ad experimenta altissimi æstus, casis ita impositis: nauigantibus similes, cùm integãt aquæ circumdatæ: naufragis verò, cùm recesserint: fugientesq; cum mari pisces circa tuguria venantur. Non pecudem his habere, non lacte ali, vt finitimis, ne cum feris quidem dimicare contingit, omni procul abacto frutice. Vlua & palustri iunco funes nectunt ad prætexenda piscibus retia: captumque manibus lutum ventis magis, quàm sole siccantes, terra cibos, & rigentia Septemtrione viscera sua vrunt. Potus iis non nisi ex imbre seruato scrobibus in vestibulo domus. Et hę gentes, si vincantur hodie à populo Romano, seruire se dicunt. Ita est profectò, multis fortuna parcit in pœnam. Hæc de his Plinius; qui eos libertatẽ, Romanorum tyrannidi præferre admiratur, aut inuidet potius. Non enim vsqueadeò mirandum videtur liberam gentem ante omnia libertatem suam tueri. quam ita præclaram dicit is Plini, quem tu ipse extra omnem ingenij aleam positum prædicas, vt ne mortem quidem in ea repetenda fugiendam suadeat. eamque non solùm ab hominibus, verùm etiam à bestiis expeti, atque omnibus rebus anteponi meritò perhibet.

Hæc regio quondam in multas satrapias fuit diuisa; quę singulæ à singulis principibus administrabantur. ad Frederici III. Imperatoris tempora vsque; qui quendam nomine Vlrichum toti huic regioni præfecit, eumque comitis titulo insigniuit. Anno nempe post virginis partum millesimo, quadringentesimo & sexagesimo quinto.

Solum huius tractus rerum necessariarum adeò dives est, vt vicinarum regionum ope minus indigere videatur. imò multis vsque adeò abundat, vt equis, bobus, pecoribus, carnibus porcinis, lanis, butyro, caseo, hordeo, auena, frumento, fabis & pisis, item sale, vt eorũ quotannis magnam copiam cum aliis longè distantibus locis communicent. Duas tantùm habet hic comitatus vrbes muro cinctas, quæ sunt Emdena & Aurichum. quarum Emdena ad Amasi fluminis ostium sita totius regionis emporium est, frequentatione negotiatorum celebre cum primis & illustre. facit hoc portus commoditas, qui vsque in ipsam vrbem tanta altitudine se insinuat, vt in vrbis interiora naues variis mercibus onustas velis minimè deductis intromittat. Huius vrbis ornamenta sunt Principis regionis ædes sumptuosæ, templum magnificum, domus prætoria, & ciuium domus admodum elegantes. Aurichum ferè à nobilibus habitatur, ob siluas & nemora quę huic ferè ab omni parte imminent. in quibus se venationibus & aucupio oblectant. Arces præterea, villæ, & prædia nõ pauca. Pagorum tantus est numerus, vt alter alterum interdum contingat. horum maxima pars cùm ædium platearumq; splendore, tum incolarum, tam indigenarum quã peregrinorum frequentia adeò excellunt, vt cum multis Germaniæ vrbibus de dignitate certare possent.

Gens aut mercaturam exercet, aut mechanico aliquo artificio ætatẽ terit, vel agricultura quæstum facit. cum vicinis aduenisq; Germanica vtuntur lingua. inter se autẽ peculiari & genuina, à peregrinis minimè intellecta. Vestitus honestus, etiam rusticorum. ita vt ex vestitu eos pro opidanis quis duceret. Femineus sexus habitu multum ab aliis differẽte gaudet. Totã capitis comam in vnum cirrum componunt, eumq; multis argenteis deauratisque sphærulis vel nodulis ornatum, in tergum dependere sinunt. Caput ipsum in æstate reticulo ex rubri coloris serico contexto, argentoque deornato redimunt. hieme autem capitium ex panno viride induunt, quo totum caput adeò cooperiũt, vt oculos tantùm aspiciendos præbeant. Hatte vocant hoc genus vestimenti. Palla siue vestis exterior, quæ à capite ad talos vsque plurimis minutisque plicis striata est, argenteis deauratisque laminis tam frequẽtibus vndecumque rigescit, vt exuta, etiam erecta consistat. hæc constat ex rubro, interdum quoque ex viridis coloris panno.

Sunt in hac Orientali Frisia comitatus alij duo, alter Esens, alter Ieueren, à primariis eorum opidis sic vocati.

FRISIAE ORIENTALIS DESCRIPTIO.
Groeninger
landt
De Dollaert
Oost-
Friesslandt
Oldenborch
Comitatus.

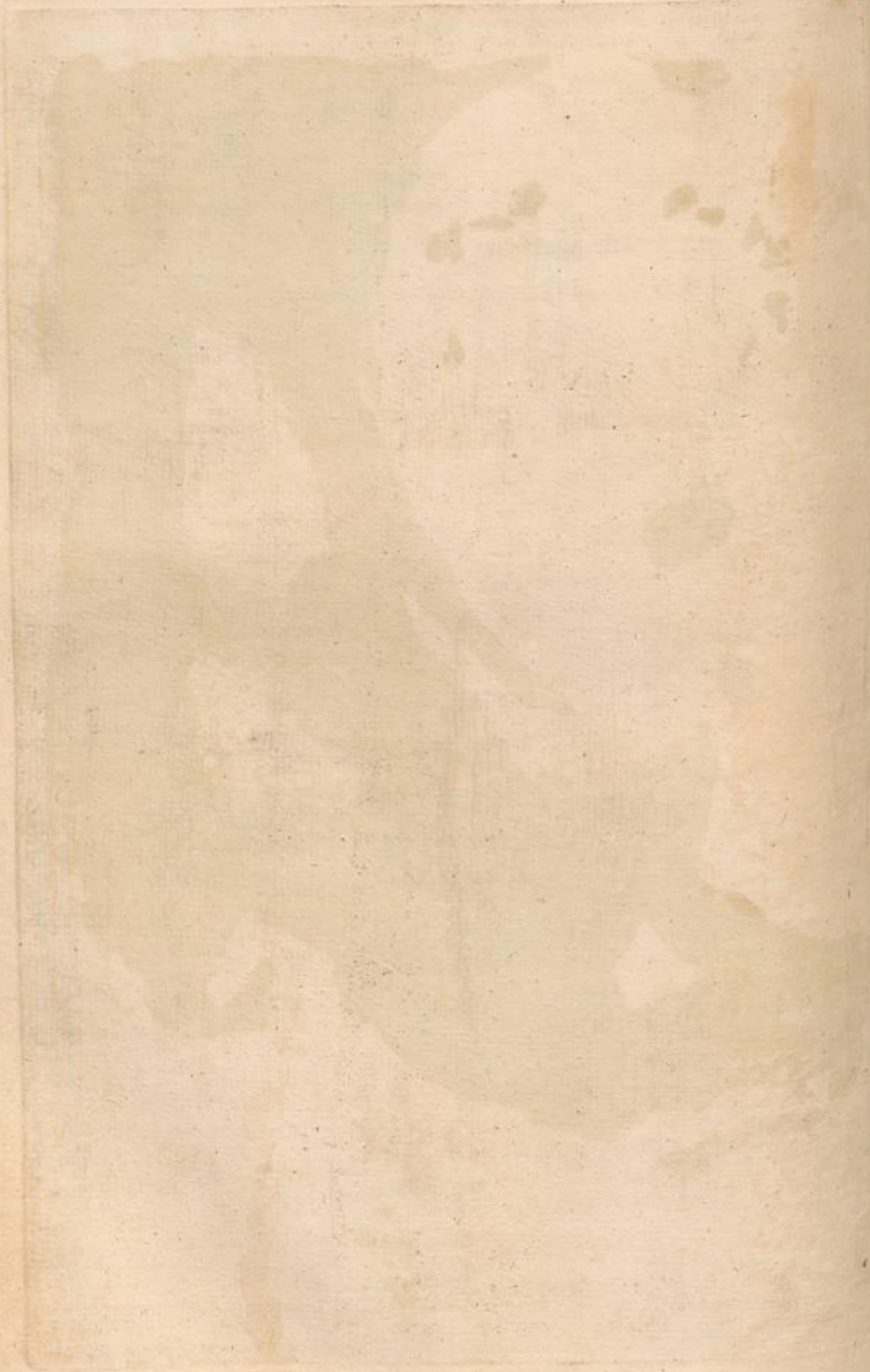
DANIA.

DANIÆ descriptionem ex Saxone Grammatico hanc accipe: Dania mediis pelagi fluctibus interciſa, paucas ſolidi continuiq́ue tractus partes habet, quas tanta vndarum interruptio pro varia freti reflexioris obliquitate diſcriminat. Ex his IVTIA granditatis inchoamentiq́ue ratione Danici regni principium tenet, quæ ſicut poſitione prior, ita ſitu porrectior, Theutoniæ finibus admouetur. A cuius complexu fluminis Eydori interriuatione diſcreta, cum aliquãto latitudinis excremento, Septentrionem verſus in Norici freti littus excurrit. In hac ſinus, qui Lymicus appellatur, ita piſcibus frequens extitit, vt non minùs alimentorũ indigenis, quàm ager omnis exoluere videatur. Huic etiam FRESIA minor adiacet, quæ à Iutiæ prominentia ſubſidentium camporum ac gremij deuexioris inclinata receſſu, maximos frugum prouentus beneficio Oceani inundantis aſſequitur. Cuius refluxionis vis, plus vtilitatis an periculi incolis afferat, ambiguum extat. Siquidem tempeſtatis magnitudine perruptis æſtuariis, quibus apud eos maritimi fluctus intercipi ſolent, tanta aruis vndarum moles incedere conſueuit, vt interdum non ſolùm agrorum culta, verùm etiam homines cum penatibus obruat. Poſt Iutiam, inſula ad Orientem verſus FIONIA reperitur, quã à continenti anguſti admodum æquoris interiectus abrumpit. Hæc ſicut ab Occaſu Iutiam, ita ab Ortu Sialandiam proſpectat, conſpicua neceſſariarum rerum vbertate laudandam: quæ amœnitate cunctas noſtræ Regionis Prouincias antecedens, medium Daniæ locum obtinere putatur, ab extimæ remotionis limite pari ſpatiorum intercapedine diſparata. Ab huius Ortiuo latere, Occaſiuum Scaniæ media pelagi diſciſcit interruptio, optimam prædæ magnitudinem quotannis piſcantium retibus adigere ſoliti. Tanta ſiquidem ſinus omnis piſcium frequentia repleri conſueuit, vt interdum impacta nauigia vix remigij conamen eripiat: nec iam præda artis inſtrumento, ſed ſimplici manus officio capiatur. Ceterùm Hallandia ac Blekingia ab integritate Scaniæ, ceu rami duplices ex vnius arboris ſtipite promeantes, Gothiæ, Noruagiæq́ue longæ declinationis ſpatiis diuerſiſq́ue receſſuum interſtitiis adnectuntur. Hactenus Saxo Grammaticus. Vide etiam Albertum Crantzium; & Sebaſtianum Munſterum.

Daniæ regi obediunt Norvvegia regnum, & Gotlandia inſula. Item (ſi Marco Iordano creditur in ſua Daniæ tabula) inſulæ Gronlandia, Iſlandia, Hetlandia, Feroa, & Orcades. Sed Orcades ad Scotiæ regnum ſub Ducatus titulo pertinere, ſuprà diximus. Gotlandia quoque inſula regi Sueciæ parêre Olaus auctor eſt.

GOTHIA inſula agrum habet armento, equis, & bobus aptum: multa ibi venatio, & piſcatio: pulcherrimo marmore, & omnibus rebus humano vſui neceſſariis dives eſt. In ea eſt Visbui præclarum oppidum; olim emporium ſi quod aliud Europæ celeberrimum. Extant etiamnum ruinæ marmoreæ, teſtantes veterem claritatem: hodie adhuc Cœnobio Benedicti ordinis inſigne: in quo eſt bibliotheca circiter duũm milliũ & auctorum & codicũ veterum. hæc Olaus Magnus, & Iacobus Zieglerus.

DANIAE
REGNI
TYPVS.
NORVEGIAE PARS.
OCEANI GERMANICI PARS.
SEPTENTRIO.
SVEDIAE PARS.
OCCIDENS.
ORIENS.
CHERSONESVS CIMBRICA
CODANVS SINVS
GOTIA INSVLA
GOTLANDIAE PARS.
SVEVICVM MARE, siue MARE BALTICVM, inde Germanis DE OOST SEE
POMERANIA
PRVSSIAE PARS
MECKELENBVRCH

THIETMARSIA.

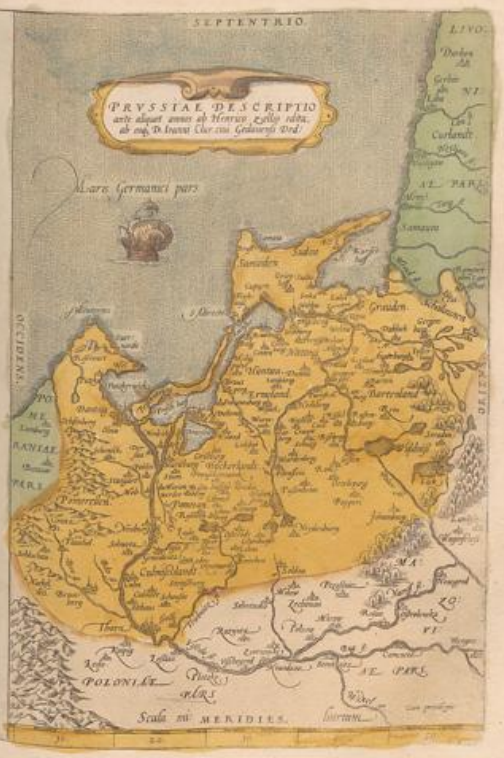
MARSORVM, qui à Marso originem trahunt, meminit Strabo; eosque ante multa sæcula ex locis Rheno finitimis, in profundam atque paluſtrem regionem migrasse memorat. Horum posteri Theutomarsi, siue, vt vulgò pronuntiãt, Thietmarsi, ante CCCC. annos, antiquiss. Stadiensium familiæ paruerunt, quorum multos fraude oppressérunt; seque in libertatem, eiecta omni Nobilitate, vindicarunt. Vicit eos Henricus Leo Saxoniæ dux. Sed eo ab Imperatore Friderico proscripto, rex Daniæ Waldemarus terram occupauit, cumque Thietmarsorum opera contra Adolphum Holsatiæ Comitem, & Lubecenses veteretur, defecerunt ad hostes; à quibus Rex apud pagum Bornhouet profligatus fuit. Ita denuò libertati restituti, ne Anarchi viderentur, Archiepiscopum Bremensem Principem professi sunt; sed nec tributa soluerunt, nec iussis suis vmquam paruêre. Sæpè ab Holsatis tentati, semper eos repulerunt. Imperator Fridericus III. terram Ducatus titulo contulit regi Daniæ Christiano primo: cuius filius Ioannes, cùm anno M. D. ipsis bellum inferret, omnibus suis copiis cæsis, vix cum paucis fuga elapsus est, amissa maxima parte Holsaticæ nobilitatis. Ab eo tempore insolentiores victoria facti, plurimum negotij Holsaticis Principibus fecerunt. Adolphus filius regis Daniæ Friderici, hæres regni Norvegiæ, Dux Slesuici & Holsatiæ, indignè ferens illorum petulantiam, anno M. D. LIX. milites conscribit, cui rex Daniæ Fridericus II. & Iohannes frater, socia arma iungunt. Collectis omnibus copiis, capitur Meldorpium, cum tota parte australi. Deinde interiectis paucis diebus, per vallum Tilenbrugge copiæ ducuntur: quibus Thietmarsi ex Hemmingstadio ante oppidum Heydam obuiam proficiscuntur, expulsuri pugna milites ex itinere defatigatos: sed aliquoties repulsi, prœliumque renouantes, demùm cæduntur, fuganturque, & oppidum incenditur. Cæsa sunt eo die Thietmarsorum tria millia. Dux Adolphus, cùm militibus continendis, qui se iam in fugam coniecerant, strenuè operam nauaret, vulnus accepit. Fuit is dies X III. Iunij. Hac clade accepta, Thietmarsi regi & Principibus supplices facti, veniaque impetrata, in gratiam redierunt: atque ita Thietmarsia, quæ per multa sæcula libertatem suam armis tutata est, Holsatiæ Principibus paret. Hæc auctor in sua tabula, quam hîc nostro operi inseruimus. Sed lege Saxoniam Alberti Crantzij. Prodiit etiam nuper libellus quidam anonymus Basileæ, ex officina Samuelis Regij, in quo hoc bellum, & alia quæ ad cognitionem huius tractus non parum conducunt, describuntur.

PRVSSIA.

PRVSSIA, Latinè Borussia, olim vocata Hulmigeria, sicut adhuc quædam portio regionis iuxta Vistulam, appellatur Culmigeria. Putatur primùm per omnem prouinciam inhabitata à populis qui olim sederant iuxta Tanaim fluuium, Europam disterminantem ab Asia: sed qui pertæsi sterilis illius terræ, & egressi quæsitum fertiliorem terram, venerunt in Hulmigeriam, ibique consederunt, illecti bonitate illius soli, nomine suo totam illam cognominantes Regionem. Est regio frumenti ferax, aquis irrigua & hodie colonis plena, habens multa ambitiosa oppida, sed & multi maris sinuosi flexus reddunt eam amœnam. Est in ea pecorum ingens vis, multa venatio, atque diues piscatio. Habet autem Prussia ab Oriente Lithuaniam, à Meridie Poloniam, ab Aquilone Liuoniam, & ab Occidua parte Pomeraniam. Maritima eius hodie in vrbibus & arcibus Teutonica est; at in rure interiori pauci priscæ linguæ homines manent. Habet maritimas vrbes, Montem-regium, opus regis Bohemiæ, vbi Principis nunc sedes est; Elbingen, & omnium nunc locupletissimam Gedanum (Dantiscum vulgò vocant) vrbem insignem, magnumque mercatorum emporium. Hæc Munsterus. Hæc Prussia etsi regem Poloniæ agnoscit, eius pars tamen proprium habet Ducem, qui se Ducem Prussiæ nominat. Isque Regiomontem, nonnullaque alia in ea oppida possidet. De hac regione vide etiam Cromerum libro tertio rerum Polonicarum, & Erasmi Stellæ de Borussiæ antiquitatibus libros duos.

In huius regionis littore, Succinum, antiquis Glessum, incolis Pirnstein, ab aliis Germanis Augstein dictum, colligitur.

SEPTENTRIO
HOLSATIAE PARS
Wiburg Nortm.
De Eyder fluuius
OCCIDENS
ORIENS
OCEANI GER
MERIDIES
KIEDINGE
HALEN.
De Elue fluuius
THIETMARSIAE, HOLSATICAE REGIONIS PARTIS TYPVS.
Auctore Petro Bordey.

SEPTENTRIO
LIVO
PRVSSIAE DESCRIPTIO
Mare Germanici pars
Graudē
Barrenland
POLONIAE
Scala mi MERIDIES.

WESTPHALIA.

HÆc regio inter Visurgim & Rhenum fluuios posita, extendit se versus Meridiem Hassiam ferè vsque; latus suum Septemtrionale autem cum Frisiis coniungit. Fluuij qui eam irrigant sunt, præter alios ignobiles, Amasis & Lupias. Regio est satis frugifera, sed earum rerum quæ magis alendis gregibus quàm hominibus conducunt. Arborum fructus generat varios, vt sunt poma & nuces, item glandes, quibus saginantur porci, his enim in primis abundat, & horum pernas fumo exsiccatas longè lateque apud exteros distrahunt: nomen enim inter cupedias mẽsarumque delicias merentur pernæ Westphalicæ, vt vocant. Has etiam crudas edere, incolis non insuaue est. Fertilior est circa Susatum & Hammonem; & fertilissima in ditione Paderbornẽsi ac Lippiensi. Compascua est Monasterienſis diœcesis, item is tractus qui alicubi Visurgim fluuium respicit. Nemorosa est per totam Surlandiam, & Bergensem comitatum; metallis non caret in ditione Colonienſi, & comitatu Marchico. Gentem habet regio venustam, elegantis & proceræ staturæ, fortem robustamque corpore, & audacem mente. Militiam habet copiosam, promtamque ad arma, & mox paratam.

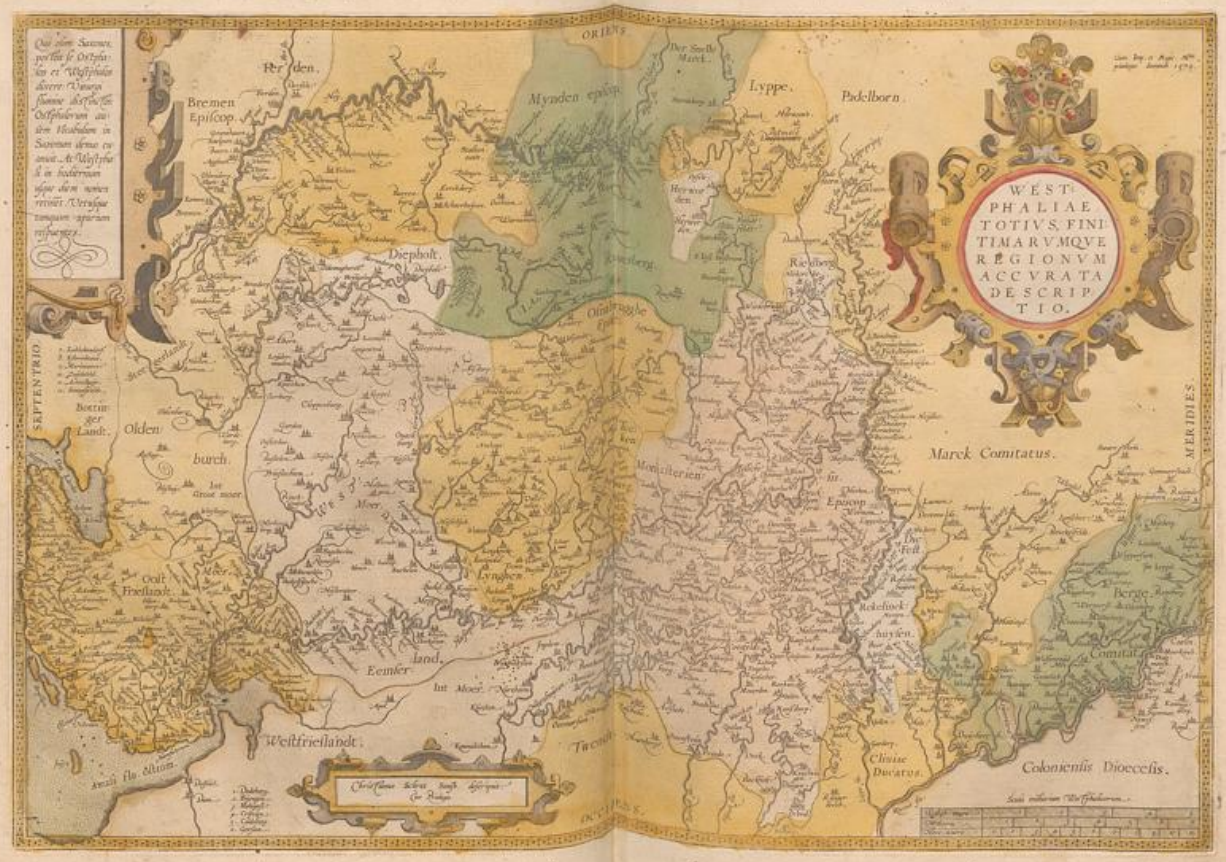
Comitatus & domus illustres quæ huic regioni ascribũtur, sunt ex Roleuingij sentẽtia, Comitatus de Benthem, Teckelẽborg, Marcka, Waldecka, Spigelberg, Dinstlaken, Oldenburgum, Diepholdum, Rauesburg, Limburg, Arnsburg, Ritburg, Lippe, Burẽ, Rekelinchusen, Ludinchusen, Steẽuorde, Horstmaria, Borchlo, Brunckhorstum, Gemme, & Cappenberg: quibus addit Hamelmannus, Delmenhorst, Lingen & Sterneberg. Populi sunt in hac regione Surlandi, atque ij in tractu Colonienſi, & comitatu Marka: Bergenses, qui à montibus nomen habẽt, & subsunt duci Cliuensi: Emeslandi, in ditione Monasterienſi, accolæ Amasis fluuij versus Frisiam: Slachterlandi, atque hi in eadem ditione, prope Cloppenburch: & Norlandi (quasi dicas Septentrionales) in tractu Osnaburgensi: item Delbruggij, in diœcesi Paderbornensi.

Veræ Westphaliæ ciuitates primariæ sunt Monasterium, Dusseldorpium, Wesalia, Oldenburg, Osnaburgum, Minda, Heruordia; & minoris nominis, Widenbrugge, & Coesueldt.

Westphaliam, veterem & veram Saxoniam nonnulli vocant; putantq; olim à Cherusscis populis inhabitatam, quorum principem fuisse Arminium illum à quo cæsum Quintilium Varum cum tribus legionibus, scribunt Tacitus & Velleius.

Hanc regionem descripsit peculiari opusculo Hermannus Hamelmannus, ex quo summariam hanc huius typi enarrationem contexui. is suos auctores nominat VVernerum Roleuingium, Gobelinum, & alios minus claros, mihi hactenus incognitos. Studiosus lector poterit his Crantzij Saxoniam adiungere. De hac regione hoc prouerbium vulgo dicitur:

Hospitium vile,
Cranck broot, dun bier, langhe mile,
Sunt in VVestphalia,
Qui non vult credere, loop da.

WESTPHALIAE TOTIVS, FINITIMARVMQVE REGIONVM ACCVRATA DESCRIPTIO.
SEPTENTRIO
ORIENS
MERIDIES
OCCIDENS
Bremen Episcop.
Myanden episcop.
Lyppe.
Padelborn.
Diepholt.
Oldenburch
Boetingerland.
Ost Friesland.
Eemerland.
Westfriesslandt.
Mynsterien. Epiſcop.
Marck Comitatus.
Colonienſis Dioeceſis.
Clivise Ducatus.
Comitat.
Berge.

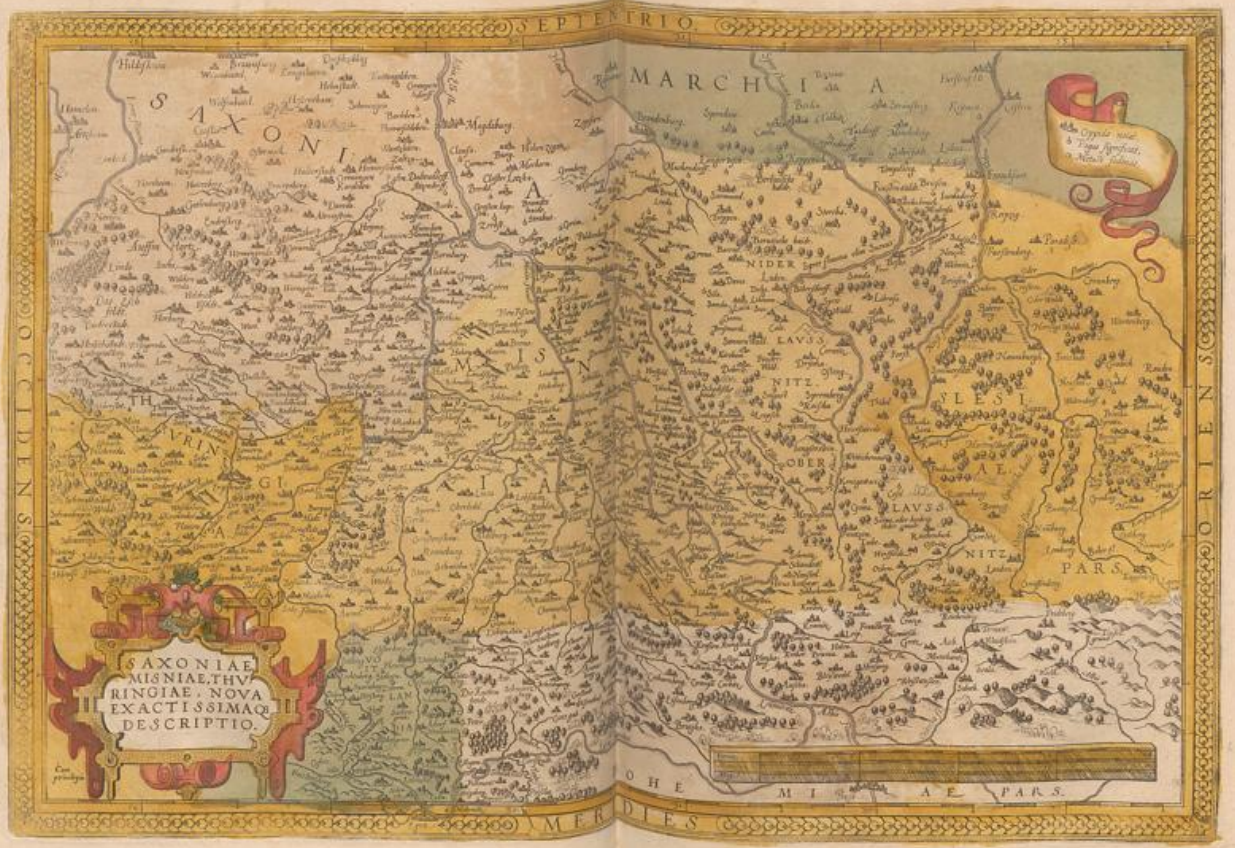
SAXONIA.

ETSI hæc tabula Saxoniæ titulum præ se ferat, totam tamen Saxoniam non continet; nam vera & antiqua Saxonia olim comprehensa fuit inter Albim & Rhenum fluuios, secundum eius longitudinem; latitudo verò, à mari Germanico, & Eydora amne, vsque ad Hassiam & Thuringiæ confinia pertingebat. Huius vmbilicus & centrum ferè erat Brunsvvicum. At hodie non ita naturalibus limitibus, vti sunt flumina aut montes; sed secundum Principum dominia aut imperia terminatur. Itaque hodie Saxonia duplex est, diuiditurque in Superiorem, & Inferiorem. Superior est, quæ hac tabula exhibetur: hæc titulo Ducatus ornatur: eiusque Dux vnus est ex illis Principibus qui Imperatorum electionibus præsunt. Huius præcipua oppida sunt; VVitteberga & Torga. De Saxonia eiusque antiquitatibus, extat integrum volumen Alberti Crantzij. Hamelmannus quoque libellum edidit, De Saxonum & VVestphalorum historiis. Item VVitichindus & Munsterus etiam legendi sunt ab his qui eorum situm & res gestas scire desiderant.

De Marchia Brandeburgica, Lusatia, & Voithlandia regionibus, quas hæc tabula quoque describit, hæc pauca accipe: Hæc MARCHIA, vna ex illis prouinciis quæ olim à VVandalis inhabitatæ fuerunt, diuiditur hodie in Veterem & Nouam: hanc perlabitur Odera fluuius, illam verò Albis. In veteri, primaria ciuitas est Brandeburgum, quæ regioni nomen dedit. Vetus habet Franckofurtum, ad Oderam cognominatum, ad eius differentiam quod ad Mœnum fluuium situm est. Hîc Gymnasium est; emporium quoque bis in anno nundinis clarum. Est & Berlinum, vbi Principis sedes. Hunc à Marchia Marchionem vocant; is quoque ex electoribus Principibus vnus est.

VOITHLANDIA regiuncula his Marchionibus obedit. Hanc Æneas Siluius Aduocatorum terram vocat, & Prætorianam, ex eius etymologia vocabulum fingens, cùm Voyt Germanicè Aduocatum seu Prætorem significat. Nomen ab eo sortita, quòd quatuor olim Romani Imperij Prætoribus suberat. Huius celebriora oppida Gaspar Bruschius hoc modo apud Munsterum describit: Curia Regnitiana (vulgò Hoff) à præterfluentibus fluuiolis, ac in Salam ibi cadentibus dicta, ciuitas ampla ac populosa, magnifico S. Michaëlis templo, ac potentiss. Monialium cœnobio, duobus item xenodochiis opulentiss. conspicua. Plauhenium, ciuitas & arx. Olsenitzium oppidum cum adiacente arce Voytzbergensi. Reliqua oppida sunt; Adorffum, VVeidonium, pulchrum oppidum cum adiacentibus quibusdam cœnobiis, Milfurto & Corona alba, Gerouium, Seletzium, & quidquid est locorum inter Curiam & Cygneam ad Hellestram amnem situm. Habet in sua vicinia celebrem illum montem quem Piniferum vocant, quatuor fluuiorum, ad quatuor mundi cardines mirabili Naturæ maiestate permanantium, Egræ videlicet, Mœni, Nabæ, & Sabæ. Marchiæ Brandeburgensis accuratam descriptionem VVolfgangus Iobstius litteris mandauit.

LVSATIA duplex est, inferior, & superior: Saxoniæ etiam tribuitur, Ritheymero teste. Inter Albim, Oderam, & Bohemiæ montes interiacet. Fuit aliquando coniuncta cum Misnia: tandem Bohemi, qui regnum suum vndique conabantur extendere, eam ad se traxerunt. Incolarum ingenia, mores, & lingua, parum à Silesiis differunt: sed vnica ferè appellatio, & distincta Præfectura, facit discrimen. Ipsum vocabulum Lusatiorum affine est voci Elysiorum, vel Lygiorum, quorum sedes in illa vicinia fuisse certum est, inquit Ioachimus Cureus. Vrbs præcipua est Gorlitzia, deinde Sittauia, & aliæ. Nissa fluuius eam rigat. Misniæ & Thuringiæ enarrationem vide infrà propriis suis Tabulis, quas peculiares in hoc Theatro suo loco habent. Harum regionum typicam delineationem, ex tabula Geographica Ioannis Crigingeri, quæ Pragæ excusa est anno 1568. huic nostro operi inseruimus.

SEPTENTRIO
OCCIDENS
ORIENS
MERIDIES
SAXONIAE MISNIAE, THVRINGIAE, NOVA EXACTISSIMAQ; DESCRIPTIO.
MARCHIA
SAXONIA
MISNIA
THVRINGIA
NIDER LAVSNITZ
OBER LAVSNITZ
SILESIA
PARS
BOHEMIAE PARS

MANSFELDIÆ COMITATVS.

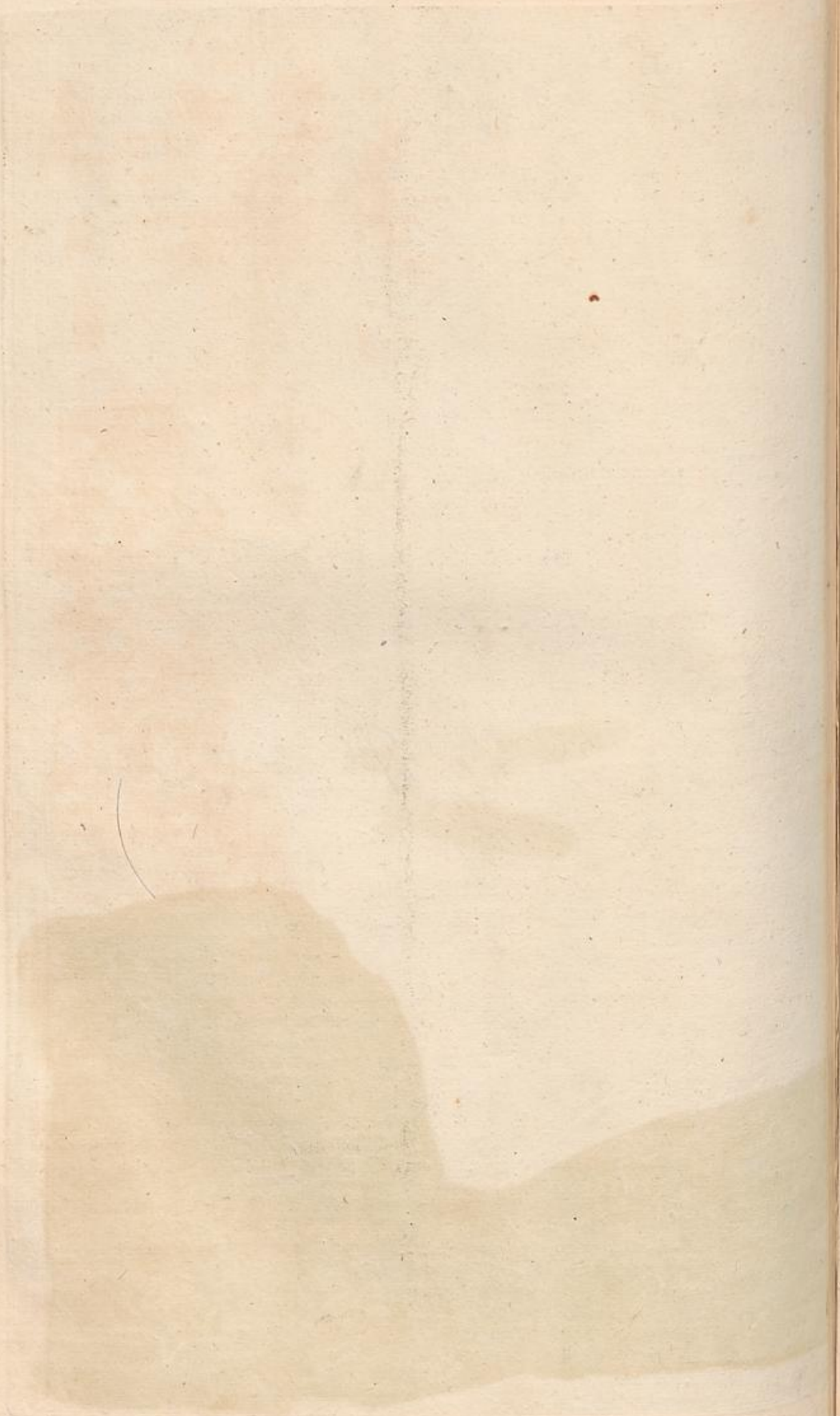
MANSVELDIA veteris Saxoniæ portio, putatur nomen à Manno ſecundo Germanorum rege ſortitum, cùm Mansveldt nihil aliud ſonet, quàm ſi dicas Manni campus. quã etymologiam ſtabilire videtur Aſcania, locus huic proximus, quem Aſcenez Germanorum patris nomen referre nonnullis perſuaſum eſt. Eſt hîc propè etiam Aſcherleuben, quaſi dicas Aſchenez domum. Eſt quoque ibidem lacus ab Aſcene denominatus. Habet hic tractus ab Oriente Salam fluuium, territorium Archiepiſcopatus Magdeburgenſis, & Diœceſim Merſeburgenſem; Turingia illi à Meridie eſt, ab Occidente reſpicit Comitatum Svvartzeburgenſem, Stolbergenſem, Item Sangerhuſi, Anhaldiæ, & Aſſeburgij Principatus. Adeò vt hi Comites à Mansveldt (qui etiam nobiles domini à Heldrungen vocantur) hos habeant Principes vicinos, Archiepiſcopum Magdeburgenſem, Epiſcopum Merſeburgenſem, electorem Saxoniæ, Landtgrauium Turingiæ, ducem Saxoniæ, Epiſcopum Halberſtadienſem, Principem Anhaldiæ, dominum Bernburgenſem, Comitem Svvartzeburgenſem, & Stolbergenſem, dominum à VVerther, & dominum ab Aſſeburg.

Quando hæc regio, aut à quibus Comitatus titulo decorata ſit, ſe neſcire fatetur Andreas Hoppenrodius, in ſuo De Saxonum Principum genealogiis libro. Hic tamen, & cum eo Cyriacus Spangeberg, eius antiquitatem ex eo aſſerit, quòd eius Comes Hegerus nomine, illius celeberrimi Arturij Britannorum regis coætaneus fuerit, atque vnà cum ceteris huius regis Heroibus, Menſam quam vocant rotundam celebrauerit. Vixit hic Arturius circa annum Chriſti 542. Quòd ſi cuipiam hæc de Tabula rotunda hiſtoria nimis fabuloſa videatur, exſtat nihilominus in Angliæ regni meditullio ferè, oppidum Mansveldt dictum, ſitum inter fluuium Trentam & Rotheram, non procul ab vrbe Notingam.

Continet hic Comitatus in ſe quatuor alios Comitatus; Arnſtet ſcilicet, VVipra, VVethin, & Quernfurt; hi olim proprios & peculiares habuerunt Comites, nunc verò præter Comitem à Mansveldt neminem agnoſcunt. Eſt in hoc Comitatu quoque Palatinatus Saxonicus. Sunt alij præterea nonulli Principatus, quos in tabula videre licet. Primariæ vrbes ſunt, Mansveldt, Eyſleben, VVypra, & Leimbach.

Regio eſt admodum metallifera. Fodiuntur hîc Saxa fiſſilia illa, quæ vulgus *Scheyfferſteyn* vocant, cuius generis vix alibi in toto terrarum Orbe reperiri ſcribit Munſterus. Sunt lapides illi cupro prægnantes, itaque vt igne aduſti maceratiq́ue cuprum reddant, atque id non ſine maxima argenti copia. Sed hoc mirandum Naturæ ludentis ſpectaculum eſt, quod idem ſcribit; eſſe nempe in hac regione ampliſſimum lacum, cuius piſcium, ranarum, aliarumq́ue reptilium formas atque figuras adeò accuratè in ipſis quoque his dictis ſaxis effigiatas atque à natura depictas cernimus, vt prima fronte illas dignoſcere, atque ſingulas ſuis nominibus exprimere queas. Promittit huius regionis commentaria Cyriacus Spangeberg, in quibus ſingulæ ciuitates, arces, pagi, montes, ſiluæ, flumina, lacus, fodinæ, &c. deſcribentur; additis earundem antiquitatibus, originibus, & hiſtoriis.

MANSFELDIAE COMITATVS DESCRIPTIO.
auctore
Talemanno Stella Sig.
QVEDELNB STIFT
REINSTEIN
HALBERSTAT
ASCANIEN
BALLENSTEDE
CLEVRODE STIFT
RAMBERG
ANHALT
GERBSTEDT
HELBECK
MORVNGEN
GVDE
AVE
HALETTA
SVNDERSHAVSEN
Im Rieth
Thuringia et Hassia
BERNBVRG
ANHALT
Lantgrafft
KOTENER LANDT
WETIN
HALL
EREYBVRG
AMPT
MERSEBVRG
THVRINGI
QVERNFVRT
SCHRAPELAV
SAXEN

HASSIA.

HASSIAM regionem, quæ quondam Comitatus, hodie verò Lantgrauiatus titulo ornatur, olim Cattos inhabitasse, (etsi reclamet Crantzius, qui ex Cattis Saxones facit) omnibus ferè nostri sæculi scriptoribus persuasum est. Habet hæc regio Turingiam ab Oriente, à Meridie Franconiam; Westphaliam ab Occidente respicit; à Septemtrione verò sunt illi Dux Brunsuicensis, Episcopusque Mindensis, aliique Principes vicini. Regio est rerum ad vitam degendam conducibilium ferax. Vinum autem non fert, nisi quà Rhenum attingit. Marpurgum & Cassela vrbes in ea primariæ habentur. hæc principis sede ditescit, illa academia nobilitatem accipit. Sunt sub hoc Lantgrauiatu plurimi alij Comitatus, vt Catzenelebogum, Zigenheymum, Nida, & Waldeck; quorum idem Lantgrauius se dominum scribit. Quæ Helius Eobanus Hessus in carmine gratulatorio victoriæ Wirtembergis ad Philippum Lantgrauium, pauca de huius regionis genio & situ, incolarumque moribus tradidit, corollarij loco subiicere placuit.

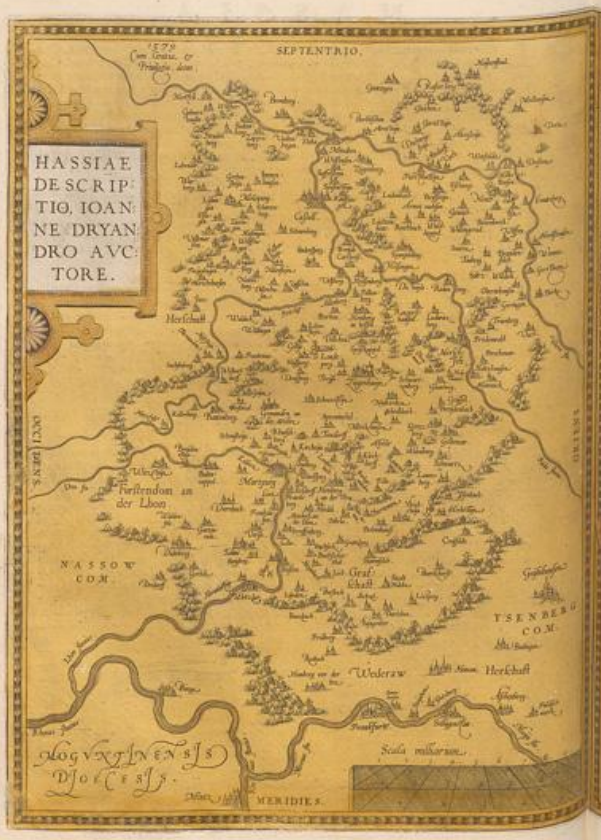
Qualis Hyperboreum prospectans Thraca Booten
Gradiui domus ad Rhodopen, Hemumque niualem
Circumfusa iacet, gelidis assueta pruinis,
Gignit in arma viros duratos frigore, quique
Aut Hebrum, Nessumque bibunt, aut Strymonis vndas:
Talis & ipsa situ, talis regione locorum
Et fluuiis, siluisque frequens, & montibus altis
Hassia: naturæ similes creat alma locorum
Ceu natos in bella viros, quibus omnis in armis
Vita placet: non vlla iuuat sine Marte, nec vllam
Esse putant vitam, quæ non assueuerit armis.
Quòd si tranquillæ vertantur ad otia pacis,
Otia nulla terunt sine magno vana labore:
Aut duro patrios exercent vomere colles,
Aequatosque solo campos rimantur aratris
(Namque & planicies segetum fœcunda patentes
Explicat innumeras, & plena messe colonos
Ditat, & ipsa sibi satis est,) aut ardua siluæ
Lustra petunt, canibusque feras sectantur odoris,
Venatu genus assuetum, genus acre virorum;
Aut leges & iura ferunt, aut oppida condunt
Fortia, non solùm bello munimina, verùm
Quæ deceant in pace etiam, oblectentque quietos.
Quid sacros memorem fontes? quid amœna vireta?
Quid valles ipsis certantes frugiferacis
Vallibus Aemoniæ? dulces quid vbique recessus
Musarum loca, confessu loca digna Dearum?
O patriæ gelidi fontes, ô flumina nota,
O valles, ô antra meis notissima Musis! &c.

HOLSATIA.

DE hac Holsatia, sic Crantzius cap. 27. lib. 5. Saxoniæ. Holsatia nomen suum habet mutuatum de lingua vernacula, quia terra nemorosa & saltubus occupata, ad differentiam vicinarum partium, quæ palustres & pascuæ sunt. Incolæ eius dicti sunt inter Saxones Holtsaten; hoc est inter nemora siti: cùm è diuerso palustres dicantur Merslude. Inde Holsati, Holsatia Latina nomina facta sunt: vt solent Galli & Itali de suis quoque vernaculis vocabulis locupletare linguam Latinam. Terminos autem habet hæc terra ab Oriente Bilenam fluuium; ab Occidente Storam; à Meridie Albim; ab Aquilone verò Eidoram, qui limes est ab olim Danicæ nationis. A quo flumine Orientem versus genus habitabat olim Wandalorum, qui Wagrij dicebantur. vnde terra illa olim dicta est Wagria: ab Vrbe veteri olim populosa, nunc raris habitatoribus vicus est, sine clausura, sine muro & vallis, ædibus palustri iunco, rusticis, in Ortum porrecta ad Travenam fluuium. Ea tamen huius regionis portio, quæ à Bilena ad Albim tenditur in Storam fluuium, Stormaria olim dicta, ab eo flumine, parum loci reliquit veteri Holsatiæ, à Stora ad Eidoram. Nam Thietmarsi populus palustribus locis habitans, liberum se asserit. Hæc de Holsatia suo tempore Crantzius. Ex quo apparet hanc Holsatiam in Thietmarsiam, Wagriam, & Stormariam diuisam. Idem Crãtzius & alij, hos Holsatas quoque Transalbianos & Nordalbianos nuncupant, à situ nimirum quod trans Albim, aut Septentrionaliorem Albis fluminis partem incolunt.

Paulo aliter describit eam Auctor anonymus, qui de bello Thietmarsico libellum edidit. Is enim dicit Holsatiam omnem (vti nunc vocatur) cõtinere Slesuicensem Ducatum, Wagriam, Stormariam, Thiermarsiam & Iutiam, minoresque aliquot regiones & insulas; vt Angliam, Suuantiã, & Cimbricam Chersonesum olim dictam fuisse. Sed hæc descriptio nimis generalis est. nam idem auctor statim subdit Holsatiam specialiter iis quatuor fluminibus (quibus Crantzio coarctatur,) terminari. etsi Annonius monachus, vt ipse addit, loco Eidoræ, vallum illud quod incolis Denwerck dicitur, à Septentrione statuat. Atque hæc ea est Holsatia quam hac nostra tabula exhibemus. Cimbros pugnaces populos hunc tractum olim inhabitasse, classicis maximisque auctoribus constat.

In Wagria Crantzius numerat has vrbes: Aldenburgum, Lutkeburgum, Niestadium, Todesso, Zegeberg, Plone, &c. In Stormaria Hamburgum, Reinoldesborg, Niemunster, Itzeho, &c. Thietmarsia vrbes non habet. villis namque tantùm & pagis habitatur. & de ea suprà suo loco diximus.

HASSIAE DESCRIPTIO, IOANNE DRYANDRO AVCTORE.
SEPTENTRIO.
OCCIDENS
ORIENS
MERIDIES.
NASSOW COM.
YSENBERG COM.
Weteraw
Herschaft
Scala miliarum.

HOLSATIAE DESCRIP.
OCEANVS GERMANICVS.
De West See.
MARE BALTICVM.
De Belt.
Alsen
Laland
Fehmeren
Oldenborch
Mekelenborch
Neder Sachsen.
Hadelen.
Stormara.
Keding.
Bremerland.
Oldeland.
Lunenborch.
GERMANIAE PARS.
OCCIDENS
ORIENS
MERIDIES.
Scala miliarum.
Marcus Jordanus Holsatiae descriptor.

TVRINGIA.

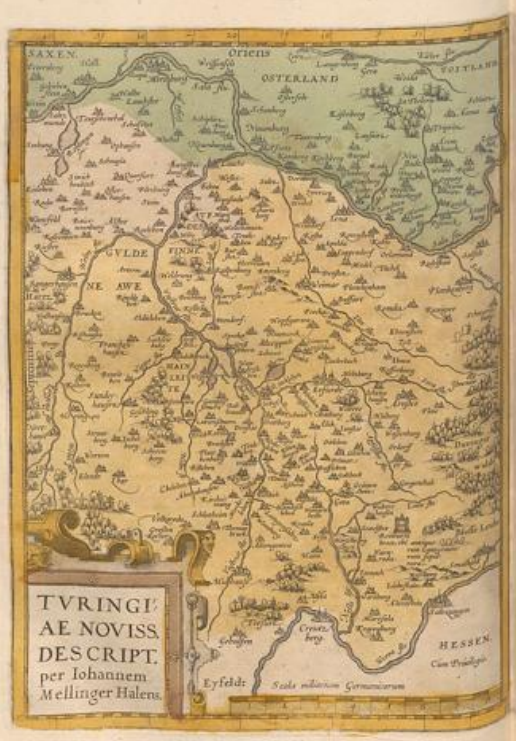
HÆc Regio olim fuit Regnum; hodie Lantgrauiatus titulo decoratur. Sita est inter duo flumina, Salam & VVerram: habet Herciniam siluam (quam Hartz vocant) à Septentrione, & Turigensem (vt dicunt) saltum à Meridie. Longitudo regionis latitudini par, duodecim milliarium. In hoc tam exiguo spatio, vt mihi aliquando retulit Hugo Brinckhorstius Anglus, vrbis Erdfordiensis ciuis, sunt duodecim Comitatus, & totidem Abbatiæ, (quas Gefurstete Abtyien *vocant) centum quadraginta quatuor ciuitates, & totidem oppidula, (vulgò* Mercktflecken; *) bis mille pagi, & centum quinquaginta arces. Regio admodum fertilis, frumentóque præ omnibus aliis Germaniæ partibus (adeò vt Georgius Agricola eam Sumen Germaniæ appellare non vereretur) fœcunda. Magnus hic latidis herbæ (*VVeedt *hodie dicta) prouentus, quæ hinc magno incolarum emolumento ad alias regiones transfertur. Lanarum infectoribus hæc inseruit. Hunc tractum Sorabos olim inhabitasse ferunt. Reynerus Reyneck in suo de Mysnorum origine libro, hos Tyringetas, quasi Tyringotas putat; indéque eius vrbem Gotham nomen sortitum fuisse non dubitat.*

Metropolis huius regionis est Erdfordia, quæ maxima Germaniæ vrbs censetur. Omnes ferè huius vrbis platea limpidissimo & viuido torrente Gera irrigari, ciuium maximo commodo, spectauimus. In ea est tumulus cum Monasterio, ordinis S. Benedicti, Diuo Petro dicato. In ea est quoque Beatæ Mariæ virginis templum, à Bonifacio Moguntinensi Episcopo constructum. Hoc templum habet campanam (vt barbaro vocabulo hodie Ecclesiastica tintinnabula ærea vocant) magnitudine in tota Germania celebrem.

MISNIA.

HAnc Regionem describit Ioannes Garzo Bononiensis, hoc modo: Hæc ad Albim flumen posita est, ab Ortu Solis haud longè absunt Vindali, à Meridie Bohemi, à Septentrione Saxones, ab Occasu Libonotria est: cui fines Sala & Muldauus amnes præscribunt: vltra Salam Thuringi sedes habent. In ea multæ opulentissimæ ciuitates, munitissimaque castella. Hanc olim Calucones, Danduti, Ptolemæo teste, inhabitarunt. Libonotriam verò, Herthanæ, Eudosi, Varini, atque Suardones, tenuerunt, qui postea in vniuersum Serabi dicti fuerunt. Regio in omni frugum genere fœcunda est, vt totæ ferè circumiacenti regioni ad abundantiam sufficiat; huic non frumenti modò est magna copia, verùm etiam vini, mellis, pecorisque. Hæc ille.

Vrbs primaria huius est Misna, vnde nomen regioni: hanc Albis fluuius alluit, habetque arcem munitissimam. Dresden, vbi Principis sedes, ad Albim quoque sita vrbs, vtraque fluuium ponte iungit. Torga, cereuisia quæ ibi coquitur, & ab ea nomen habet, nobilis. Deinde Lipsia, Emporium iis locis ditissimum. ter in anno hîc ad nundinas mercatores ex longè hinc distantibus locis confluunt; habet quoque Academiam haud negligendam, anno M. CCCC. VIII. ibidem ex Praga Bohemiæ (vti Munsterus habet) translatam. Oppidum magnificis extructum domibus, æde Senatoria magnis impensis nuper restaurata conspicuum: Plebs lauta, humana, & comis. Sunt & oppidula, Zeitz, Schreckenberg, & Friberg, aurifodinis ditissima. Hermanduros hîc olim consedisse, Munsterus cum aliis auctor est. Gentis huius regionis originem, res gestas, migrationes, & imperia, doctissimè nuper descripsit Reinerus Reineckius Steinhemius, Germanica lingua.

SAXEN.
Oriens
OSTERLAND
VOITLAND
GVLDE
FINNE
NE. AWE
HESSEN.
Eyfeldt
Meilen
TVRINGIAE NOVISS. DESCRIPT. per Iohannem Mellinger Halens.

SILESIAE PARS.
Oriens.
BOHEMIAE
LVSATIA SVPERIOR
LVSATIA INFERIOR
PARS.
MARCHIAE PARS.
Septentrio.
Meridies.
SAXONIAE PARS.
LANDIA
Occidens.
MISNIAE ET LVSATIAE TABVLA

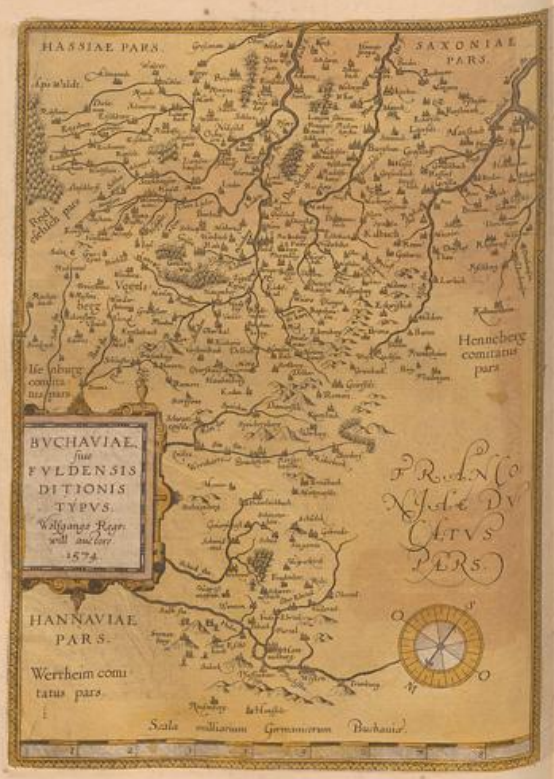

BVCHAVIA
VEL
BVCHONIA.

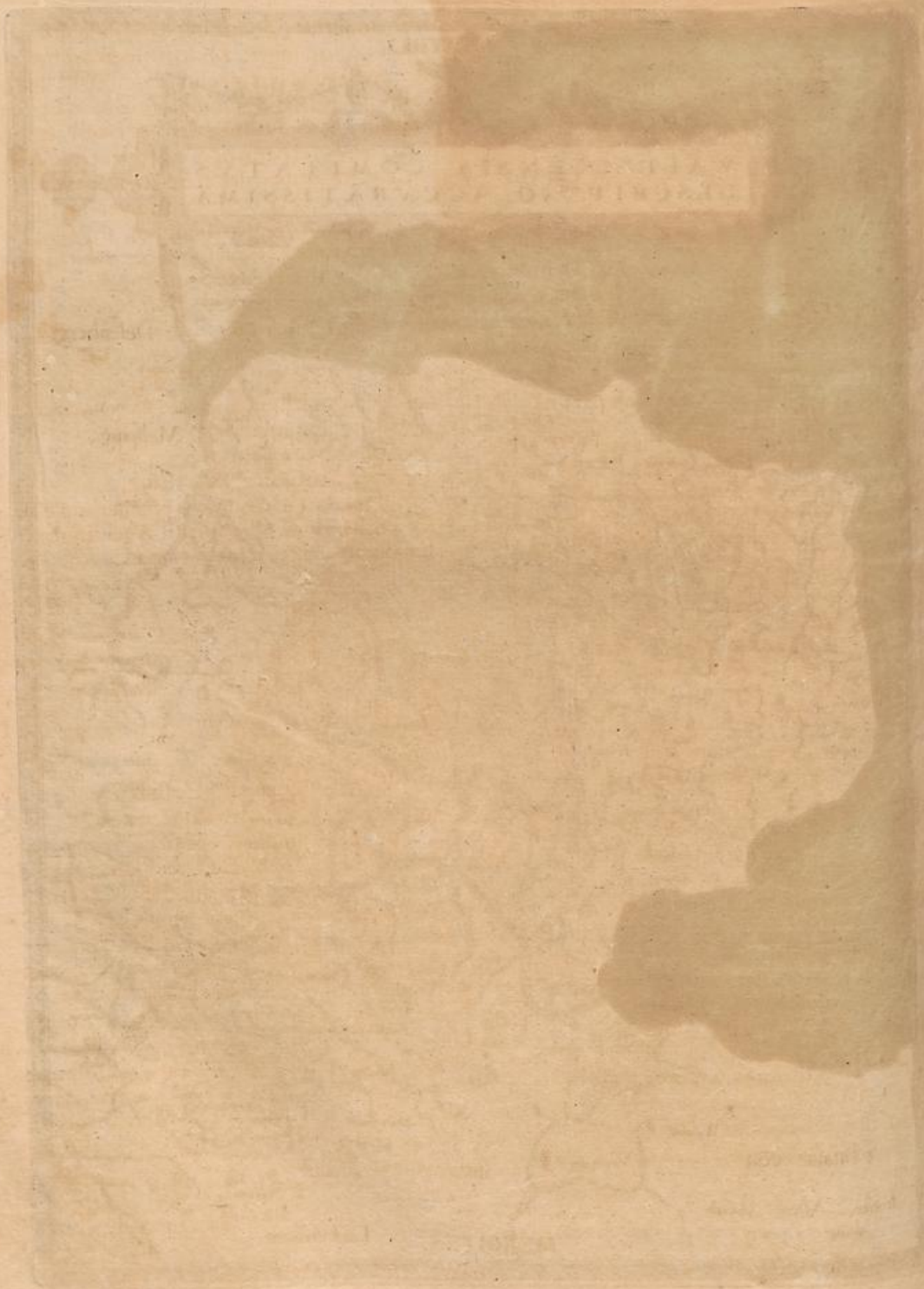
CONTINET hic Germaniæ tractus Fuldensem abbatiam: de cuius origine & situ, hæc sunt in cosmographico opere Seb. Munsteri: FVLDA metropolis est eius in Germania regione, quam olim Buchoniam, alij Buchauiæ siluam, seu solitudinem appellabant, à fago nimirum, vnde hodie Fagoniam hanc & Fagunetum dicimus. Equidem id nominis à fago obuenisse regiunculæ, vel huius opidum Fagus, quod vulgò Fag seu Fach vocant, attestatur: cui ciuitati Taurus mons prærltus affinis est. Ceterũ regionis huius situs existit inter Thuringiam, Franconiam, Hassiam & VVederaugiam, cumq; singulis harum regionum (ipso veluti in centro locata) fines iungit. Opidis, castris, villis, fluuiis, stagnis, nemoribus, agris, hortis, pratis, fontium bonitate, totius denique fundi fertilitate (vt harum quidem regionum asperiorum natura fert) haudquaquam aspernanda Germanię pars, etsi non vitifera. Habet fluuios Fuldam, (quæ præterlabens ciuitati nomen dedit) Hunam, Guerram, & Vlsteram. Omnis regio verò siluis cingitur, quercu fagoq; ditissimis. Viculos ciuitati proximos plerosque Cellas cognominant, in argumẽtum veteris & feliciter exaugescentis Benedictini sodalitij. Præcipuum verò huius regionis decus atque ornamentum est pervetusta illa & planè augusta Basilica S. Saluatoris, quam longè celeberrimam memoria Diui Bonifacij reddidit, cuius auspicio Fuldana ciuitas primum & cõdita & aucta, vasta antè solitudo. Basilica enim hæc antiquissimi monasterij, prior opido, constructa fuit anno CCCCCC LV, Imperatore Pipino Caroli magni patre. Vide plura apud dictum Munsterum. Multa quoq; de huius Abbatiæ origine, Abbatumque eius rebus gestis sunt in Chronographia Valentini Muntzeri, Germanicè edita. in quo tradit aream huius Fuldensis ciuitatis antea Eulenloch (quasi dicas noctuæ antrum) nominatam. & vbi nunc monasterium S. Petri visitur, olim Eulenberg (id est noctuæ mons) dictum.

WALDECCIA
COMITATVS.

COMITATVS hic Hassiæ portionem occupat, regionem agris fœcundam, variis fluminibus irriguam; quorum, quod maximè clarum est, Edera vocatur, piscosum valde: dicitur id flumen aureas quoque arenas ferre. est deinde Dimila amnis, item Tvvista, & Ahra, nec non Vrba & Ither. Terra est vini frumentiq́ue ferax. effoditur quoque ex ea argentum, argentum viuum, æs, plumbum, sal, & alumen. Loca præcipua sunt VValdeccia vrbs & arx, vnde regioni nomen. Astinchusa, Dudinchusa, Landauia vrbs cum arce, Mengerhusa vrbs quoque cum arce, Comitum hic hodie sedes: Rodenum vrbs & arx, in cuius territorio venationes sunt multæ: VVetterburgum arx, inter Tvvistam & Ahram amœnissimo situ: VVildunga vrbs, quæ nouo & veteri nomine & loco distincta est: iuxta quam fodinæ metallicæ; ex quibus magna vis auri, æris, & ferri quotidie eruitur. sunt & hic fontes acetosi. Coquitur hic etiam optima cereuisia, qua præstantiorem non habet hæc regio. Eisenburgum arx cuius ager vt VVildungæ aurum & ferrum suppeditat. quo effodiuntur quoque lapides quibus ignem focumq́ue tamquam carbonibus fouent. Eilhusia arx, situ spectabilis: ab Vrba amne diuiditur: Corbachia vrbs munita: Neuburgum arx & opidum: Ither arx: & VVerba monasterium, &c.

HASSIAE PARS.
SAXONIAE PARS.
Hennebergi comitatus pars
BVCHAVIAE
siue
FVLDENSIS
DITIONIS
TYPVS.
Wolfgango Reareo
auctore
1574.
FRANCONIAE DVCATVS PARS.
HANNAVIAE
PARS.
Wertheim comitatus pars.
Scala milliarium Germanicorum Buchauiæ.

SEPTENTRIO.
WALDECCENSIS COMITATVS
DESCRIPTIO ACCVRATISSIMA
Beura
Padelbornensis
dioecesis pars
Desenberg
Mallsprg
ORIENS
Zulchen
Halanae com:
MERIDIES.
Lebenstein

FRANCONIA.

FRANCONIA partim plana est, & partim montosa; montes ipsi haud difficiles sunt; ager non admodum pinguis; nam plerumq. arenosus est. Multis in locis consiti colles vineis, gratum producunt vinum; maximè verò apud Herbipolim (vulgò **Wirtzburg**) Multæ siluæ, & multa venatio est. Terra in multos partita est dominos, quamuis Episcopum Herbipolensem Ducem Franconiæ dicant. Maguntina Ecclesia & Bambergensis plurima obtinent loca. Palatinus quoque Comes haud paruam occupat partem. Marchiones Orantes in ea sunt. Multæ præterea ciuitates Imperiales apud Francones florent.

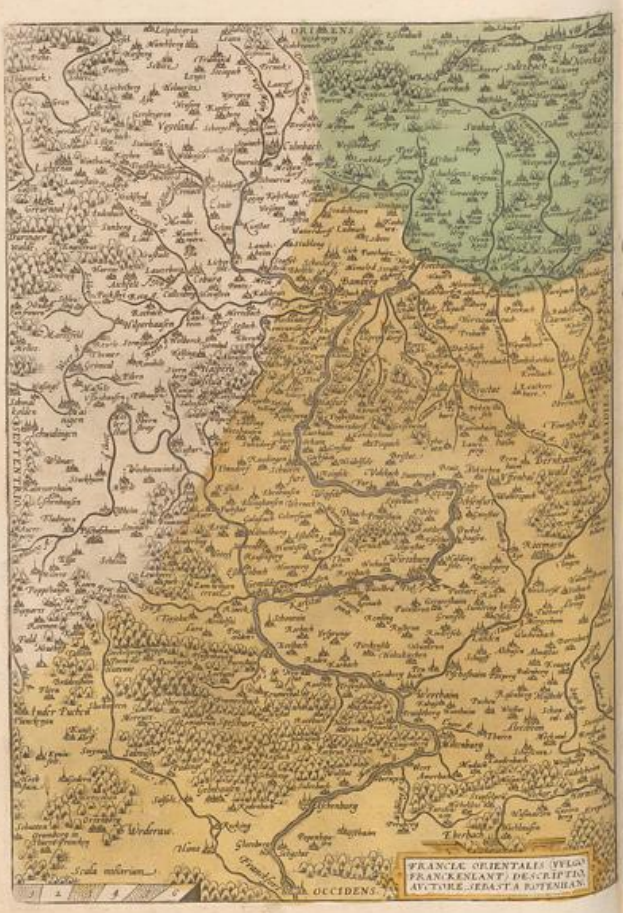
De Norimberga dubium est, Franconiæ an Boiariæ cedat; ipsum nomen indicat ad Boiarios vrbem pertinere. Norimberga enim Noricum montem significat; ob quam rem patet Noricorum ciuitatem fuisse. Noricis autem Boiariæ succesśere: & nunc ea portio terræ Boiariæ, quæ inter Danubium & Norimbergam iacet, Noricum appellatur. Ciuitas tamen in Parœchia Bambergensi est, quæ ad Francones pertinet. Ipsi Norimbergenses nec Boiarios, nec Francones videri se volunt. Sed tertium quoddam separatum genus. Vrbs ea nobilis, magnificis operibus publicis ac priuatis ornata est. Amne Pegnitio interlabitur, in agro sterili & arenoso condita, atque ob eam rem industrioso populo: omnes enim aut opifices sunt, aut negotiatores: hinc multæ illis diuitiæ, & magnum in Germania nomen. Aptissima Imperatorum sedes, libera vrbs, & in medio fermè Germaniæ sita.

Inter Bambergam & Norimbergam Forchaim iacet, famosum niueo pane oppidum. Incolæ patriam fuisse Pilati putant. Hæc hactenus Pius II. in Europæ suæ descriptione. Consule etiam Ioannem Aubanum, Hermannum Comitem Nuenarium, Munsterum, Rithaymerum, Hunibaldum, Abb. Trithemium, & Ioannem Auentinum, qui eius vrbem primariam VVirtzburgum, olim Pœoniam vocatam autumat.

MONASTERIENSIS EPISCOPATVS.

DE hoc Episcopatu hæc habet Sebastianus Munsterus in sua Cosmographia: CAROLVS Magnus tertiam Episcopalem Ecclesiam erexit in Mediterraneis Saxoniæ, nunc VVestphaliæ in Myningrode, loco, qui postea ab insigni ibi fundato monasterio, Monasterium fuit denominatus; ordinauitque ibi Episcopum Ludgerum, natione Frisium. Cuius successor Hermannus dedicauit & consecratum Monasterium & Ecclesiam trans aquas, in titulum & honorem Beatæ Mariæ virginis; quod Monasterium breui ita creuit, adeoque factum est celebre, vt nomen dederit & ciuitati & Episcopo, ita vt paulatim abolito veteri Mingardeuordensi vocabulo, inceperit dici ciuitas & Ecclesia Monasterienśis, quod nomen prævaluit in hodiernum vsque diem. Hactenus ex Crantzio Munsterus. Vide de hoc Episcopatu, & Osnabrugensi, Saxoniam Alb. Crantzij, & VVestphaliæ commentaria Hamelmanni.

Hæc vrbs maximam anno 1533. cladem ab Anabaptistis accepit, qui eam ciuibus expulsis inuaserunt, Regeq. ex eorum colluuie creato, eam contra eius Episcopum, Archiepiscopum Colonienśem, & Ducem Cliuensem, qui illam valido exercitu obsederant, per annum quasi tenuerunt: Sed Episcopus tandem cum suis superior factus, supplicium de illis, Regeque illorum (vti meruerant) sumpsit.

ORIENS
OCCIDENS
FRANCIÆ ORIENTALIS (VVLGO FRANCKENLANT) DESCRIPTIO, AUCTORE SEBAST. MÜNSTERO.

MONASTERIENSIS ET OSNABVRGENSIS EPISCOPATVS DESCRIPTIO.
FRISIA
AMPT DYL MANHORST
COMITATVS OLDEN BORCH
GELDRIAE DVC.
TWENTH
BENTHEM COM.
COM. TECKEBORCH
COMIT. RAVENSB.
COM. DIEPHOLT
COM. RIDBORCH
COM. LYP.
DAT VESTH VAN RECHLICHVSEN.
TLANDT VANDER MARCK

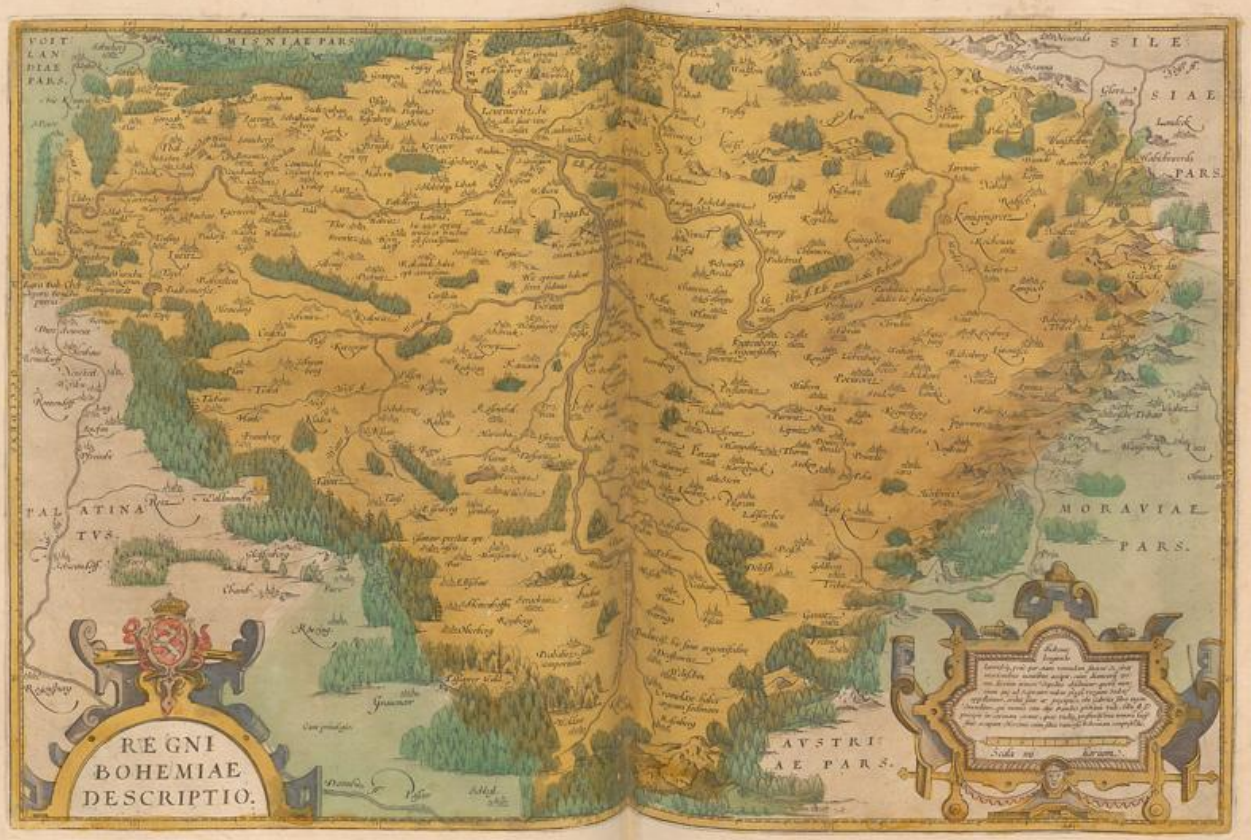
BOHEMIA.

IN Iohannis Dubrauij historia Bohemica, sic de hac regione habetur; In Germania sita est Boiemia: ea fines ab ortu Solis ad Marcomannos & Quados, ab occasu ad Noricos protendit. Meridionalem eius plagam Pannonia superior, nunc Austria dicta, occupat, sicut Saxonia, & Misnia Septentrionalem. Vniuersam Hercynia silua perpetuo ambitu cingit, clauditque circum vndique ad Amphitheatri faciem. Vnde æqua ei ferè longitudo atque latitudo, atque vtraque paulò amplius ducentis millibus passuum extenditur. Carolus Boiemiæ rex, qui deinde imperio etiam orbis præfuit, in regiones illam duodecim descripsit; quarum vni dumtaxat vocabulum à flumine Vultauia, quod Pragam interfluit, indidit. Reliquas vndecim ab oppidis cognominauit, sed nonnulla eorum adeò aspera prolatu habentur, vt nisi Boiemus sit, aut sermonis Boiemi gnarus, ægrè illa alio ore enuntiauerit. Inter oppida Boiemiæ insigniora numerantur, Marcomanniam versus, quæ hodie Morauia appellatur, Mutha, Chrudima, Hradecium reginæ, Pardubicium, Lytomislium. Inde à limite Noricorum, quos Bauaros cognominant, Glatouia, Domazlicium, Misa, Tachouia eminent. Ab eo verò latere, quod ad Austriam spectat, locum primum obtinet Budueicium, Crumlouia, Trebonia, Hradecium Henrici: sicut à Misnia, Pons, Cadana, Chomutouia, Austia. Nam Quadis, nunc Slesitis, Hiaromirium, Glacium, Curia, & quædam alia oppida proximant. Introrsus porrò celebrantur, Cuthna, Colonia, Pelsina, Verona, Zatecium, Launa, Slana, Lytomericum, Taborium. Ceterùm omnibus antestat Praga, tanta magnitudine vrbs, vt vna tres amplissimas vrbes complectatur, Veterem, Nouam, & tertiam, quam Paruam vocant, à duabus prioribus, flumine Vultauia disiunctam. Ædificia in singulis, tam priuata quàm publica dignitatis plena, & magnificentiæ. Duas præterea possidet arces, alteram Vissegradum appellant, quondam regum sedes, nunc bellorum ciuilium iniuria, vasta, & pænè desolata. Contrà, illa altera arx, quæ minorem Pragam despectat, quemadmodum dicitur, ita iure optimo haberi debet, Regia. Quippe, non arcis modò, sed vrbis potius speciem repræsentare videtur, tantum videlicet loci, mœnibus, ædificiisq; occupat. Palmam inter publica opera ferunt, templum & palatium; illud Caroli, cuius statim mentionem fecimus, hoc Vladislai regis, nuper vita functi, opus. Quantum autem inter vrbes Praga, tantum inter flumina Albis flumen (vt rectè Tacitus ait) inclytum & notum supereminet. Sed hoc idem Tacitus, de illo, parum exploratè, quòd in Hermunduris oriri addiderit. Non enim apud Hermunduros Albis, sed apud Boiemos oritur, in montibus, quos illi ipsi Boiemi Cerconessos appellant, Septentrioni obtentos, & Morauis vicinos. Ex quibus ille profluens, magnam Boiemiæ partem, ac ferè meliorem irrigat, & postquam ceteros indigenas fluuios nempe Vultauiam, Egram, Sasauam, Giseram, Misam exhausit, auctior aquis factus, inde ad Misnios & Saxones, postremò in Oceanum, nomine vbique suo euoluitur, Salmone pisce in primis fœcundus. At minores in Boiemia fluuij, riuulique, alicubi ramenta auri prouoluunt, alibi conchulas alunt, è quibus vniones eruuntur. Fontes autem calidi, aliquot in locis erumpentes, non modò lauandi voluptatem, sed auxilia etiam medendi hominibus afferunt. Porrò ipsum solum adeò frugum ferax, & copiosum est, vt & has vicinis quoq. regionibus largè suppeditet. Vina tamen parcius exhibet, & quæ nata ibi sunt, languidiora apparent, quàm vt ætatem bene ferre queant. Contrà croco in Boiemia fato, insunt cuncta, quæ in peregrino preciosa habentur, succus, color & odor. Iam illa rara, ac prorsus beata telluris dos, quòd ex venis eius tanta vbertate argentum affluit, vt nisi parum aliquid silicis ad eas venas se admisceret, nihil extra argentum haurires; cùm alibi argentariæ, valde dites esse perhibeantur, in quibus metalla, quarta sui aut quinta, vel cùm felicissimè media parte argentea, inueniuntur. Quin aurum quoque ipsum tale statim, qualem natiuæ venæ ferunt, in puteis effoditur, qui de loco Giloua, cognomen suum trahunt. Tenet fama, regibus Boiemiæ sæpius inde allatas fuisse micas aureas, puti auri, quarum singulæ pondo denùm librarum graues erant. Sed nec vilioribus metallis destituitur, nempe stanno, plumbo, ære, ferro. Ostentatque præterea carbunculum, calaim, amethystum, ex cotibus suis metallicis abruptum. Ceterùm secundum metalla non alia res magis Boiemos, quàm piscinæ, quæ Cyprinos pisces alunt, locupletat; id quod aliàs ostendimus, edito De piscinis libello. Nunc mores incolarum reddentur. Igitur vt verba ad compendium conferam, tum morum, tum ipsius habitus, quem corpore Boiemi præ se ferunt, leo animalium generosissimus, cuius sideri Boiemi subiacent, quasi quandam imaginem exprimere videtur, si vel celsam Boiemorum proceritatem, vel latum & validum pectus, vel rigidam fuluisque comis vestitam ceruicem; si deinde vocis sonum m, si oculos micantes, si robur & fiduciam virium intueri volueris. Solet item leo contemptu in alia animat onnullo fastu turgere, ægreque exarmari, præsertim si per ferociam eum aggrediare. Nec ab hac parte Boiemi erat, sed contemptum libenter erga alios verbo factoque ostentat suum, ipsamque adeò arrogantiam incc , pompa, prodit. Est & feroculus, cùm fastidiosè tractatur, insuper ausis perinde vt leo promptus, atque in his exequendis firmus & validus; interim tamen ambitiosus & glorioſus. Rursusque vti leo, cibi auidus, atque in eo condiendo, instruendoque immodicè effusus, vicini præterea Saxones eundem docuerunt, nocturno certare mero, putere diurno. Sed neque in ceteris quoque moribus Boiemi longè à Germanis diuortunt, propter eandem vicinitatem. Hactenus Dubrauius, apud quem etiam gentis origo, antiquæque sedes docentur. Cereuisia in hac regione optima, quam albam cognominant, coquitur. Sermo gentis Slauonicus est; se ipsos Czechos, Germanos Niemeckos sua lingua vocant. Huius regni titulo quoque subsunt Morauia, Silesia, & Lusatia regiones. Egra etiam ciuitas anno 1315. Bohemorum hypotheca facta fuit. Vide de hac regione plura apud Æneam Siluium, deque eius populis lege quoque Mart. Cromerum, libro primo historiæ Polonicæ. His adde si lubet Munsterum, Rithaimerum, Crantzium in descriptione Wandaliæ, Sabellicum Ænn. 10. li. 2. Pragam huius regni vrbem primariam peculiariter descripsit Georgius Handschius. Hanc typicam delineationem sumpsimus ex tabula Ioannis Crigingeri, Pragæ anno 1568. edita.

Regni huius vrbium aliquot nomenclaturas ex Munstero hic adducere libuit. Omnes namque ciuitates huius regionis aliter ferè Bohemus, aliter Germanus pronunciant.

Bohemus.	Germanus.	
Praha,	Prag.	
Plzen,	Pilsen.	
Budeiouize,	Budwis.	
Kolin,	Coeln.	
Cheb,	Eger.	
Strzibro,	Miss.	
Hora,	Kuttenberg.	
Tabor,	Taber.	
Zatetz,	Satz.	
Litomierzitze,	Leitmiritz.	*ha ciuitates regi immediatè subiecta sunt.*

Bohemus.	Germanus.	Bohemus.	Germanus.	
Launij,	Laun.	*Dub,*	Ath.	*ha ciuitates Proceribus regni subdita sunt.*
Rokovvinck,	Rakowinck.	*Piela,*	Wistwasser.	
Klatovvy,	Glatalw.	*Gilovvy,*	Gilaw.	
Beraim,	Bern.	*Krupka,*	Graupen.	
Most,	Bruck.	*Loket,*	Elbogen.	
Hradetz,	Gretz,	*Hantzburg,*	Falenburg.	
Auscij,	Aust.			
Myto,	Maut.	Albis fl. Germanis Elbe. Bohemis *Labe vocatur.*		
Dvvuor,	Hoff.			
Laromiertz,	Jaromir,	Moltam fl. Bohemi *Vltavva appellant.*		

REGNI
BOHEMIAE
DESCRIPTIO.
MISNIAE PARS.
SILE
SIAE
PARS.
MORAVIAE
PARS.
AVSTRI
AE PARS.
PALATINA
TVS.

SILESIA.

IOANNES Crato Imperatoriæ Maiestatis consiliarius & medicus primarius, hæc nobis de hac sua patria, ex suis Silesiæ Commentariis collecta, in Geographiæ candidatorum gratiam communicauit.

DE Silesiorum appellatione non esse tantoperè inquirendum, nec ab Elysiis vsque eam deducendam, facilè existimare possunt ij qui regionem istam, quam nunc tenent, Quados incoluisse ex veterum scriptis perspectum habent. Idem autem Saxonibus & antiquis Germanis Quad, quod Polonica, seu Sclauonica lingua Silesium dicimus, significat. Fuit enim gens quæ ex variis locis in ista confluxit, belli magis quàm pacis studiosa, plura destruens quàm exædificans, & Dominorum impatiens. Primus verò Rex, quem dominum habuit, Boleslaus Polonus fuit. Is natus est anno à Christo nato 967. matre Bohema, Ducis Wenceslai ex fratre nepte. Huic filius Mieslaus fuit, qui Rixam Comitis Erenfridi Palatini filiam, Imperatoris Othonis III. ex sorore Melchitide neptem, anno millesimo & primo in vxorem duxit, ac primus coronam regiam ab Othone III. accepit. Eo verò demortuo, cùm Poloni per seditionem Imperatoris neptem atque filium Casimirum è regno eiecissent, Conradus Imperator Bohemo Silesiam cum conditione tributi numerandi adiudicauit. Is fuit Vuratislaus, qui haud dubiè Vuratislauiæ vrbi, quæ vulgò Breslaw appellatur, nomen dedit. Sed de hoc nihil certi affirmari potest. Illud certum, rursus in potestate regum Polonorum deinceps Silesiam fuisse, quemadmodum paulò pòst ostendemus. Sunt qui à Principe Ligio eo loco vbi est Vuratislauia, vrbem Budurgim Ptolemæo dictam, fuisse conditam asserunt, qua auctoritate, vel potius opinione ducti, nescio. Nam Mieslaum Poloniæ Ducem, quem ab Othone III. Imperatore primum Regem creatum & anno à nato Christo 965. Christianissimum amplexum, ædificasse in insula quam Odera efficit ædem sacram Iohanni Baptistæ ligneam anno 1048. Historiæ certæ testantur. Ex quo colligere licet, nihil tum temporis eximium fuisse Vuratislauiæ. Addo & hoc, quòd Gotefridus sacræ illius ædis Præsul primus, homo Italus, Smogram pagum vrbi Vuratislauiæ prætulit, atque in eo scholam atque collegium suum habuit. Hoc ipso autem tempore aliarum vrbium Silesiæ insignium, Lignicij, Glogouiæ, Lubenæ, &c. fundamenta iacta esse conijcitur; nam ex monumentis & Annalibus nihil certi ostendi potest, cùm in tota Silesia omnium vetustissimæ literæ Friderici secundi Cæsaris, quæ anno millesimo ducentesimo scriptæ sunt, extent; reliquis vel incendiis, vel vastationibus, quæ immanes fuerunt, direptis atque perditis. Virtute autem Friderici Barbarossi, & Silesia pacata est, & inter filios Vladislai regis Poloniæ ita distributa, vt à regno Poloniæ non diuulsa esse videretur. Sed cùm Poloni Silesiam à Germanis compleri & Principum voluntatem ab eis minimè abhorrere animadverterent, neglectis Principibus, Silesio Vladislao Loctico, in primis Germanis infenso, honorem Regium detulerunt. Hæc res occasionem præbuit vt se in fidem regis Bohemiæ Iohannis, qui Henrici septimi Imperatoris filius fuit, & ducta vxore filia Wenceslai regis Bohemiæ, regno potitus erat anno millesimo tricentesimo secundo, conferrent. Itaque ab hoc Iohanne Lucelburgio duodecim regibus Bohemia Silesiæ paruit, quorum sex Romani Cæsares fuerunt, vnus genere Bohemus, vnus Pannonius, quatuor ex familia Austriaca, duo Poloni, sed sanguine materno Austriaci. E Polonica autem stirpe remanserunt in Silesia principes hoc tempore superstites Lignicenses & Teschnicenses; Munsterbergenses enim è stirpe regis Bohemiæ Georgi originem ducunt. Ceterùm Vuratislauia, quæ Metropolis Silesiæ est, cùm anno millesimo tricentesimo quadragesimo primo tota conflagrasset, & in cinerem versa fuisset, ex lapide in eam formam ædificari cœpta est, vt hoc tempore perpaucis vrbibus Germaniæ, ordine, elegantia ædificiorum, amplitudine platearum, cedat. De aliis verò ornamentis verioribus Reipub. nihil attinet dicere, cùm vniuersæ Germaniæ perspectum sit, vix in vlla regione tot scholas optimarum disciplinarum doctoribus instructas reperiri, & cultura ingeniorum excellere. Nobilitas quidem etsi agrorum culturæ & œconomiæ dedita est, ad bellicas tamen artes ita instructa, vt illorum fortitudine reliquias Pannoniæ defensas æqui rerum æstimatores numquam sint inficiaturi. Frumenti regio ferax est, ac ratus in ea locus qui non excolatur. Piscinis abundat. Odera fluuius insignis ad Ortum & Septentrionem eam alluit, cùm Sudetes ad Meridiem à Bohemia discernat. Sed situm monstrat tabula Chorographica. Scripserunt de ea Æneas Siluius, atque alij quidam rerum atque locorum ignari: Sed Laurentius Curuinus, patria Nouoforensis, potuisset certiora in medium afferre, nisi ea ætas fatalibus quibusdam tenebris inuoluta fuisset. Hæc hactenus Ioannes Crato.

Annales Silesiæ scripsit nuper Ioachimus Cureus, in quibus huius regionis, & eius vrbium oppidorumque situm, antiquitatem, Reipublicæ administrationem, & res gestas tanta diligentia describit, vt eius absolutam historiam studiosus hinc petere posse videatur.

SEPTENTRIO
ORIENS
OCCIDENS
Hercinia
BOHEMIAE
SILESIAE TYPVS
Descriptus et editus a Martino Helwig Neissense, et Nobili viro Nicolao Rhedingero dedicatus Anno 1561.
REGNI
PARS
PARS.
MORAVIAE PARS

MORAVIA.

MORAVIAM *sic describit Ioannes Dubrauius in sua historia Bohemica: Morauiam veteres Marcomaniam vocabant, quia fines Germaniæ, qua Danubio in Pannoniam pergitur, terminabat. Quippe Germanis Marck, limes dicitur, atque inde Marcomanni limitum finiumque accolæ appellati. De quibus Arrianus in commemoratione Germaniæ: Earum gentium, inquit, postremi sunt Quadi ac Marcomanni; deinde Iazyges Sarmatarum gens, pòst Getæ, deinde Sarmatarum magna pars. At in præsentiarum quoniam circumscriptos Mora fluuio habet fines, ab eodem fluuio incolæ Morani, & ipsa regio Morauia appellatur. Eam vt nunc se habet tribus è partibus iuga montium, aut siluæ saltusque, aut fluuij limitant ab Oriente ab Vngaris, ab Occidente à Boëmis, à Septentrione à Slesitis. Nam à Meridie Austriam versus plana est, & alicubi Thayssa flumine, alibi riuo quodam ignobili ab ea dirimitur. Amnium in Morauia, princeps Mora habetur, qui Olomuzium principem ciuitatem circumfluit, & ab illa in Pannoniam defluens, in Danubio tandem se suis & aduentitiis aquis auctus exonerat. Nam & Nigram, & Suittawam, qui Prunnam ciuitatem, dignitate proximam Olomuzio, deinde Thayssam, qui Znoynam, obitu Sigismundi Cæsaris memorabilem, postea Iglan, qui Igliniam ciuitatem præterfluit, Mora recipit, ac Danubio mox reddit. Ceterùm, Odera fluuius haud procul Olomuzio ortus, suo vocabulo vsque in Oceanum delabitur. Sunt qui illum à Ptolemæo Viadrum vocari autumant. Oderam vocant ab aucupibus vocabulo mutuato, qui speculas auibus speculandis captandisque constitutas, Odri appellant, hodieque huiusmodi speculæ in Morauia ad fontem Oderæ ab aucupibus constituuntur. Sed tamen nec Hanam præterire libet, quamuis tenuibus interdum aquis fluentem, attamen eos agros rigantem, quibus non alij in Morauia à frumento fertiliores, ita vt frumentarij coloni à largo frumenti velut vbere, iure suo illos sumen Morauiæ appellent: in illis præterea sæpius quàm in aliis numismata M. Antonini, Commodique, & aliorum non nullorum Cæsarum, tam aurea quàm argentea exerantur. Quæ sanè fidem bellorum cum Marcomannis olim in Morauia gestorum manifestam faciunt.*

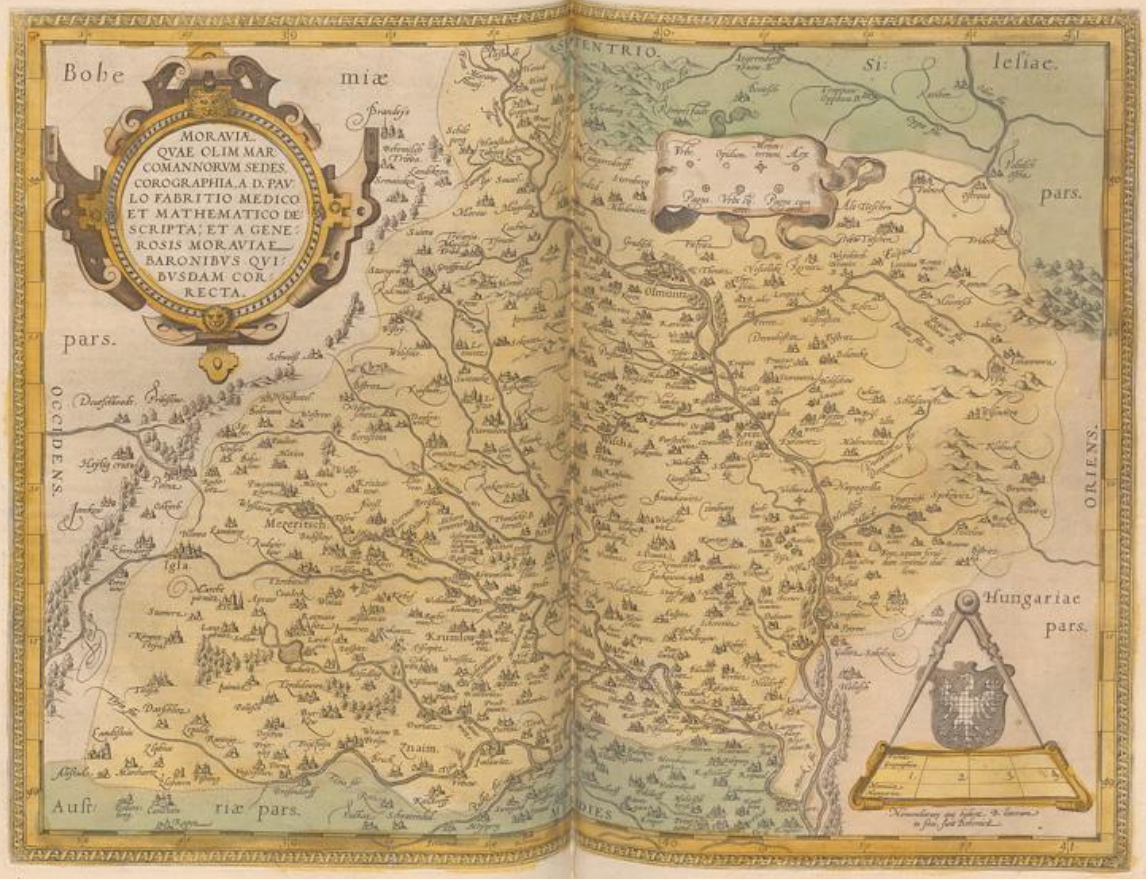
Hoc verò iam mirabitur aliquis, vt est profectò admiratione dignum, inueniri in Morauia thus & myrrham, non ex arbore desudante vt alibi lectam, sed è solo terræ erutam, vno tantum in loco cui Gradisco nomen, in quo ad hunc diem thus non solùm quod masculum vocant à similitudine testium, sed quod alia præterea virorum mulierumque membra ostentat, effoditur. Nuper autem Venceslaus veterum Procerum familia, eorum qui à Quercu cognominantur, clarus, dum in agro suo Sterenbergensi fundamenta aggeri Piscinario molitur, corpus hominis integrum inuenit, quod nihil nisi myrrha erat, quam ille per amicos distributam, nostri etiam tum priuati memor, non plus media parte lacerti humani donauit, quo aliquoties pro suffitu vsi sumus.

Regionis positio, quatenus interius patet, campestris, campique sunt molli & pingui solo, ideoque segetibus valde idonei; sicut colles vinetis, propter terram vineis magis quàm in Boëmia amicam; itaque & bonitate & vbertate vini antecellit. Culta verò tota, cultoribusque adeò referta est, vt nullum gregibus armentorum, quæ nisi in solitudinibus commodè pasci nequeunt, locum reliquerit. De cetero, Morauisermone, ritibus, moribusque, perinde morati vt Boëmi sunt. Hactenus Dubrauius.

Anno 895. hanc regionem Christiana fide eruditi S. Methodius, curante hoc Arnulpho Imperatore. Sub Henrico IIII. Imperatore, An. 1086. adiudicata est simul cum Lusatia & Silesia, Regno Bohemico. Sermo genti mixtus est, Bohemicus tamen præualet, nam Germanica lingua in vrbibus tantùm inter Optimates in vsu est. Regio, vt scribit Dubrauius, vinifera est, sed generis dilutioris, & quod potorem (vt Ritheymerus inquit, & nos quoque experti fuimus) non omnium rerum cura eximit. Numismata quorum hic mentionem facit Dubrauius, apud nos sunt, hostium spoliis insignita, cum inscriptione DE MARCOMANNIS. *Oderæ fluminis vocabulum, Duglossus in sua Polonica historia scribit Heneta lingua inundationem aut rapinam significare. Olomuzium, huius regionis Metropolim, & sedem Episcopalem, describit Stephanus Taurinus in sua Stauromachia. De Morauia vide præter Dubrauium, Æneam Siluium in sua historia Bohemica.*

Hanc typicam Morauiæ descriptionem Fabricij, sed ab aliquot eius regionis Nobilibus sua cura postea correctam, huic nostro operi inserendam pro suo erga nostra studia fauore & liberalitate, D. Io. Crato, Maximiliani II. Imp. Consiliarius & Archiatros transmisit. Idem hunc Catalogum, quo quædam huius regionis loca Germanicæ appellationis Bohemicè interpretantur, nobis communicauit.

Germanicè.	*Bohemicè.*
Behemschè Triebaw,	*Trzebowa Czeska.*
Landskron,	*Landskraun.*
Schirmberg,	*Semanin.*
Schiltperg,	*Ssiltperk.*
Hanstadt,	*Zabrzch.*
Zwittaw,	*Swittawa.*
Merherische Triebaw,	*Trzebowa Morawska.*
Neustadt,	*Nowy Miesto.*
Deutstbrodt,	*Niemecky brod.*
Iglau,	*Czihlawa.*
Budwers,	*Budegowice.*
Drosendorff,	*Drosdowice.*
Freyen,	*Vranow.*
Schtignitz,	*Trztenice.*
Holsterlitz,	*Hosteradice.*
Misslicz,	*Morislaw.*
Ioslvvitz,	*Iaroslawice.*
Dayex,	*Diakowice.*
Grusthpach,	*Hrussowamy.*
Maydpurgk,	*Dewczi hrady.*
Auspitz,	*Hustopecz.*
Nusslau,	*Nosyslaw.*
Selowitz,	*Zidlochowice.*
Brin,	*Brno,*
Olmutz,	*Holomane.*
Prostnitz,	*Prostegow.*
Wischa,	*Wyskow.*
Austerlitz,	*Slawkow.*
Kremsier,	*Kromerziz.*
Vngerischbrod,	*Vhersky brod.*
Gœding,	*Hodomin.*
Lumpenburg,	*Brzetislaw.*
Altmarck,	*Podiwin.*

MORAVIÆ
QVAE OLIM MAR
COMANNORVM SEDES
COROGRAPHIA A D. PAV
LO FABRITTIO MEDICO
ET MATHEMATICO DE
SCRIPTA, ET A GENE
ROSIS MORAVIAE
BARONIBVS QVI
BVSDAM COR
RECTA.
Bohe miæ pars.
Austriæ pars.
Si: leſiae. pars.
Hungariae pars.
OCCIDENS.
ORIENS.
TENTRIO.
Mezeritsch
Igla.
Krumlow
Znaim.
Olmutz
Wilhs

AVSTRIA.

AVSTRIAM sub nomine Pannoniæ superioris his verbis describit Georgius Rithaymerus, in suo De situ Orbis terrarum compendio: Pannonia superior ad Solis ortum Leythæ fluuio iungitur: Ptolemæus huic Rabonem ab Ortu terminum statuit: Onaso fluuio, & Norico ad Occasum. Sunt, qui Cætio monte ab eo cardine finiunt, Teium fluuium & Morauiam à Septentrione: nam eò vsque hodie protenditur. Ab ea parte, qua decurrit Sol, Montana Styriæ.

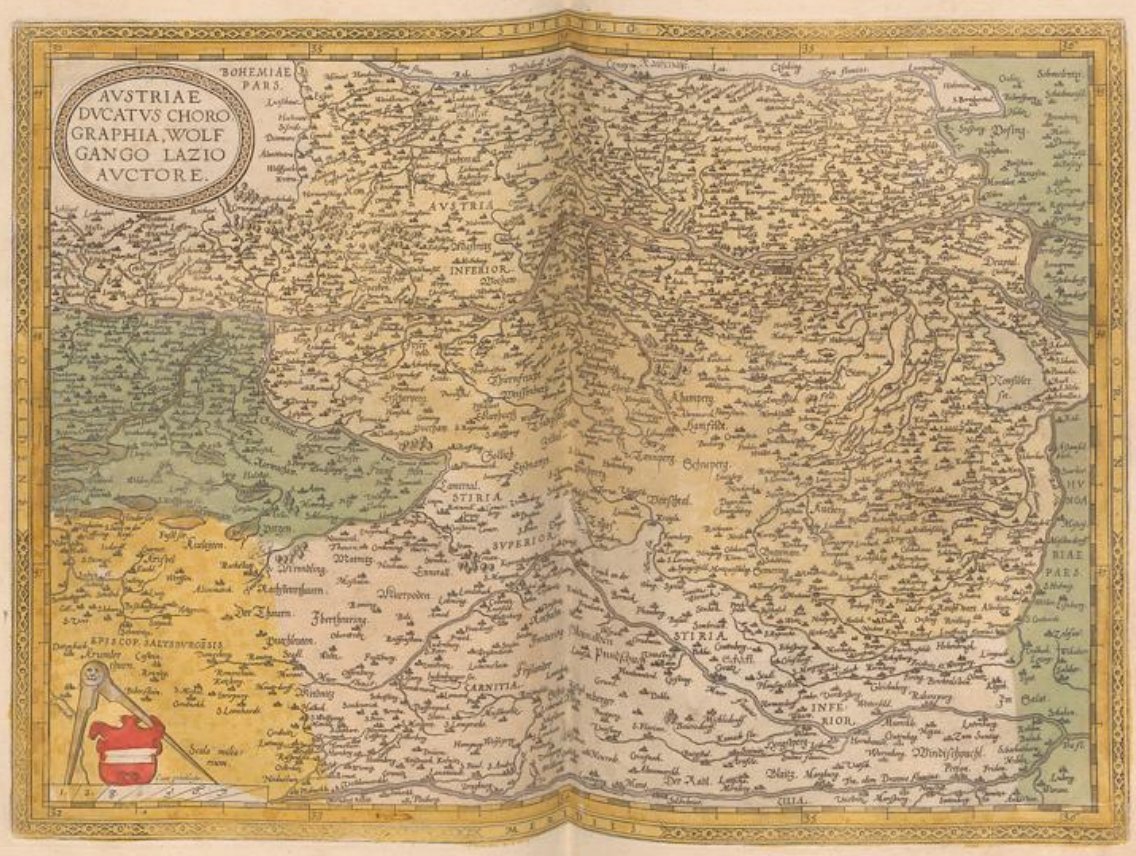
Gleba vber & fertilis omni genere frugum, & quæ minimo impendio colitur. Vili etiam & strigoso equo agricola in eo tractu, qui Campus Transdanubianus siue Marchianus dicitur, vbi olim Chetuari & Parmecampi fuerunt, terram arat. Marga, circa quam agri in Bauaria infœcundi, & macri sunt, quid sit, Austriacis incognitum est. Crocum ita generosum gignit, cum quo nullum aliud de bonitate certare potest. Vinum naturæ amicum.

Vrbes & antiquæ, & nobiles multæ; maximè tamen insignes, Styra, Vadenhoffum, Melicum, Castellum, antiquitus Claudionum; Cremisium, Cetro castellum, hodie Zeisselmaur, Santohippolytus, Neuburgum duplex, alterum à cœnobio, à frumento alterum dictum, Petronella nunc vicus, magnæ olim vrbis, id quod rudera & ruinæ indicant, vestigium; noua ciuitas, Pruk ad ripam Leythæ fluminis situm, Hamburga: Omnium tamen maximè insignis Vienna, olim Flauiana, siue Iuliobona dicta, studio litterarum admodum nobilitata, & qua nulla alia præstantium Mathematicorum feracior fuit. Eam vineta coronant. Ædes ciuiũ magnificæ, vt vel Principes hospites accipere possent, & quæ fenestris patentibus ventos accipiunt, & transmittunt; nec vnquam aëre pigro & manente, eò quòd singulæ singulas areas habent, ingraueſcunt. Frequens alienarum nationum ad hanc conuentus. Rerum, quæ tuendæ hominis vitæ necessariæ sunt, magna copia.

Flumina Austriæ sunt Danubius, olim regionis terminus, nunc medius eam secans; Onasus, Traunus, Erlaphus, qui ad Cellam templo virginis matris insignem ex lacu amœnissimo oritur; Traisius, Ypsius, Melicus, Marchia, Teius, qui Morauiam ab Austria disiungit. Campus vario genere piscium nobilis, Leytha; & in quo scitissimi saporis cancri, Suegadus. Hactenus Rithaymerus.

De origine vocabuli huius regionis hæc refert Lazius in suis rerum Viennensium Commentariis: Austriæ nomen recenti sæculo natum est, ante annos circiter quadringentos, ab Austri (vt credo) venti flatu, qui ista in regione frequens est: vel ob similitudinem Germanicæ appellationis **Oſtenrich** (quod verisimilius mihi videtur) quod nomen Orientali regnorum suorum limiti Francorum reges indiderant, ceu & Occidentali **Weſtenrich**.

Habuit hæc Regio olim Marchiones, postea Duces, deinde Archiduces, quibus hodie paret: vti videre est in dictis Lazij Commentariis. Huius regionis insignia olim erant quinque Alaudæ aureæ, in cælestino clypeo pictæ; Sed Lupoldus Marchio hoc nomine Quintus, à rei euentu ab imperio concessa noua vsurpauit insignia, rubro & albo coloribus distincta: quòd ita totus suffusus sanguine in expugnatione Ptolemaidos fuisset, cingulo tenus duntaxat (quod album corpus intersecabat) à cruore immunis. Cetera vide apud Munsterum, & Cuspinianum. Austriæ etiam descriptio extat apud Bonfinium in fine lib. 4. Decadis 4. rerum Hungaricarum. Pius II. in sua Europæ descriptione citat historiam propriam huius regionis à se descriptam; nobis tamen eam videre hactenus non contigit. Idem pulcherrimè in suis epistolis descripsit huius regionis Metropolim Viennam.

AVSTRIAE
DVCATVS CHORO
GRAPHIA, WOLF
GANGO LAZIO
AVCTORE.
BOHEMIAE
PARS.
AVSTRIA
INFERIOR.
STIRIA
SVPERIOR.
STIRIA
INFE
RIOR.
CARNITIA.
Schwanberg
Schaumberg
Drosendorf
Zwettel
Schwarzenau
Hardegg
Eggenburg
Retz
Laa
Mistelbach
Hollabrunn
Stockerau
Korneuburg
Tulln
Klosterneuburg
Wien
Schwechat
Petronell
Hainburg
Deutschkreutz
Eisenstadt
Rust
Oedenburg
Ruckersdorf
Neusidel
Mattersburg
Forchtenstein
Landsee
Güssing
Rechnitz
Schlaining
Stadt Schlaining
Bernstein
Riedlingsdorf
Jennersdorf
Fürstenfeld
Hartberg
Pinckafeld
Gleichenberg
Feldbach
Radkersburg
Mureck
Leibnitz
Ehrenhausen
Arnfels
Wildon
Gratz
Eggenberg
Voitsberg
Deutschlandsberg
Eibiswald
Wolfsberg
Lavamünd
Unterdrauburg
Marburg
Pettau
Ptuj
Windischgrätz
Windischfeistritz
Friesach
Frohnleiten
Bruck
Leoben
Eisenerz
Vordernberg
Trofaiach
Mautern
Kraubath
Judenburg
Knittelfeld
Zeltweg
Murau
Neumarkt
Scheifling
Mariazell
Gemeinde Alpen
Neuberg
Mürzzuschlag
Kindberg
Kapfenberg
Bruck
Mürzsteg
Aflenz
Turnau
Kalwang
Wald
Liezen
Admont
Rottenmann
Irdning
Haus
Gröbming
Schladming
Aussee
Hallstatt
Ischl
Gmunden
Traunkirchen
Ebensee
Traunstein
Lambach
Wels
Gmunden
Steyr
Enns
Ens
Amstetten
Waidhofen
Scheibbs
Lilienfeld
Kemmelbach
Melk
Pöchlarn
Persenbeug
Ybbs
Yps
Grein
Perg
Mauthausen
Linz
Ebelsberg
Wilhering
Efferding
Ottensheim
Freystadt
Neumarkt
Rohrbach
Aschach
Wesenufer
Passau
Schärding
Braunau
Ried
Mattighofen
Obernberg
Mauerkirchen
Uttendorf
Altheim
Schalchen
Mattsee
Neumarkt
Seekirchen
Salzburg
Hallein
Golling
Werfen
Radstadt
Mauterndorf
Tamsweg
Lungau
Taxenbach
Zell am See
Saalfelden
Lofer
Kufstein
Rattenberg
Kitzbühel
Kirchberg
Hopfgarten
Windischmatrey
Lienz
Sillian
Toblach
Innichen
Sexten
Lavant
Matrey
Kals
Heiligenblut
Winklern
Mühldorf
Spittal
Gmünd
Feldkirchen
Villach
Tarvis
Hermagor
Paternion
Arnoldstein
Tarvisio
Klagenfurt
Völkermarkt
Eberndorf
Bleiburg
Unterdrauburg
Prävali
Windischgrätz
Windischfeistritz
Friesach
Frohnleiten
Bruck
Leoben
Eisenerz
Vordernberg
Trofaiach
Mautern
Kraubath
Judenburg
Knittelfeld
Zeltweg
Murau
Neumarkt
Scheifling
Mariazell
Gemeinde Alpen
Neuberg
Mürzzuschlag
Kindberg
Kapfenberg
Bruck
Mürzsteg
Aflenz
Turnau
Kalwang
Wald
Liezen
Admont
Rottenmann
Irdning
Haus
Gröbming
Schladming
Aussee
Hallstatt
Ischl
Gmunden
Traunkirchen
Ebensee
Traunstein
Lambach
Wels
Gmunden
Steyr
Enns
Ens
Amstetten
Waidhofen
Scheibbs
Lilienfeld
Kemmelbach
Melk
Pöchlarn
Persenbeug
Ybbs
Yps
Grein
Perg
Mauthausen
Linz
Ebelsberg
Wilhering
Efferding
Ottensheim
Freystadt
Neumarkt
Rohrbach
Aschach
Wesenufer
Passau
Schärding
Braunau
Ried
Mattighofen
Obernberg
Mauerkirchen
Uttendorf
Altheim
Schalchen
Mattsee
Neumarkt
Seekirchen
Salzburg
Hallein
Golling
Werfen
Radstadt
Mauterndorf
Tamsweg
Lungau
Taxenbach
Zell am See
Saalfelden
Lofer
Kufstein
Rattenberg
Kitzbühel
Kirchberg
Hopfgarten
Windischmatrey
Lienz
Sillian
Toblach
Innichen
Sexten
Lavant
Matrey
Kals
Heiligenblut
Winklern
Mühldorf
Spittal
Gmünd
Feldkirchen
Villach
Tarvis
Hermagor
Paternion
Arnoldstein
Tarvisio
Klagenfurt
Völkermarkt
Eberndorf
Bleiburg
Unterdrauburg
Prävali
Windischgrätz
Windischfeistritz
Friesach
Frohnleiten
Bruck
Leoben
Eisenerz
Vordernberg
Trofaiach
Mautern
Kraubath
Judenburg
Knittelfeld
Zeltweg
Murau
Neumarkt
Scheifling
Mariazell
Gemeinde Alpen
Neuberg
Mürzzuschlag
Kindberg
Kapfenberg
Bruck
Mürzsteg
Aflenz
Turnau
Kalwang
Wald
Liezen
Admont
Rottenmann
Irdning
Haus
Gröbming
Schladming
Aussee
Hallstatt
Ischl
Gmunden
Traunkirchen
Ebensee
Traunstein
Lambach
Wels
Gmunden
Steyr
Enns
Ens
Amstetten
Waidhofen
Scheibbs
Lilienfeld
Kemmelbach
Melk
Pöchlarn
Persenbeug
Ybbs
Yps
Grein
Perg
Mauthausen
Linz
Ebelsberg
Wilhering
Efferding
Ottensheim
Freystadt
Neumarkt
Rohrbach
Aschach
Wesenufer
Passau
Schärding
Braunau
Ried
Mattighofen
Obernberg
Mauerkirchen
Uttendorf
Altheim
Schalchen
Mattsee
Neumarkt
Seekirchen
Salzburg
Hallein
Golling
Werfen
Radstadt
Mauterndorf
Tamsweg
Lungau
Taxenbach
Zell am See
Saalfelden
Lofer
Kufstein
Rattenberg
Kitzbühel
Kirchberg
Hopfgarten
Windischmatrey
Lienz
Sillian
Toblach
Innichen
Sexten
Lavant
Matrey
Kals
Heiligenblut
Winklern
Mühldorf
Spittal
Gmünd
Feldkirchen
Villach
Tarvis
Hermagor
Paternion
Arnoldstein
Tarvisio
Klagenfurt
Völkermarkt
Eberndorf
Bleiburg
Unterdrauburg
Prävali

SALISBVRGENSIS DIOECESIS.

FRANCISCVS IRENICVS, ex quinque Episcopatibus Bauariæ, hunc primum vocat; eiusque vrbem Cathedralem, (quam Æneas Siluius Metropoliticam vocat,) cuius hîc picturam addidimus, his verbis describit Munsterus: Germanos IVLIVS CÆSAR aggressurus, in faucibus montium arcem munitissimam extrui curauit, vt milites ad eam refugium, & satellites ex ea iuuamen haberent. Et inde castrum Iuuauiense, Germanicè Helfenberg, appellatum est. Fluuius quoque cui adiacet, Iuuauius dictus, arci nomen dedisse à quibusdam putatur, à quo & ciuitas inde condita Iuuauia dicta est. Habet hæc vrbs paludes, planiciem, colles, & montes. Paludes præbent pascua; montes aucupia, & venationes nonnullas. Cùm autem hæc ciuitas olim floruisset, temporibus Attilæ regis Hunorum sustinuit incursiones, vastationes, & incendia. Postea circa annum salutis D. XX. cùm Diuus Rupertus ex regia stirpe Francorum ortus, VVormatiensem rexisset Episcopatum, & post obitum regis Childeberti à sede VVormatiensi pulsus esset, Thedo Dux Baioariorum Ratisponæ eum cum gaudio suscepit, baptizatusque est ab eo vnà cum Proceribus & populo. Et circumiens Rupertus Episcopus per Noricum vsque Pannoniam, prædicansque CHRISTVM, plurimos ad fidem eius conuertit. Veniens autèm ad Iuuauium fluuium, vbi olim Iuuauia ciuitas fuerat, sed tunc collapsa, virgultis operta, & desolata; contemplansque locum Cathedrali sedi idoneum, proprietate eius à Duce obtenta, extirpatis arboribus & vepribus, repertisque ædificiis, Basilicam in honorem D. Petri construxit. Quin & cœnobium ordinis S. Benedicti, cum munificentia Ducis instituit, rexitque Ecclesiam Episcopalem anno 44. &c. ceteros eius Episcopos & Archiepiscopos enumerans. Vide etiam Auentinum, qui putat hanc vrbem Ptolemæo Pœdicum esse. Vrbs hæc in mediis alpibus situm habet. Sunt qui eam à sale, quod in eius vicinia, & prope Reichenhal effoditur, Saltzburg dici autumant. Huius territorium omnis generis metallorum diues est, vtpote auri, argenti, æris & ferri. Reperitur hîc quoque vitriolum, sulfur, alumen & antimonium. Sunt quoque marmorum lapidicinæ.

SALISBVRGENSIS IVRISDICTIO.
VRBIS SALISBVRGENSIS GENVINA DESCRIPTIO

BAVARIA.

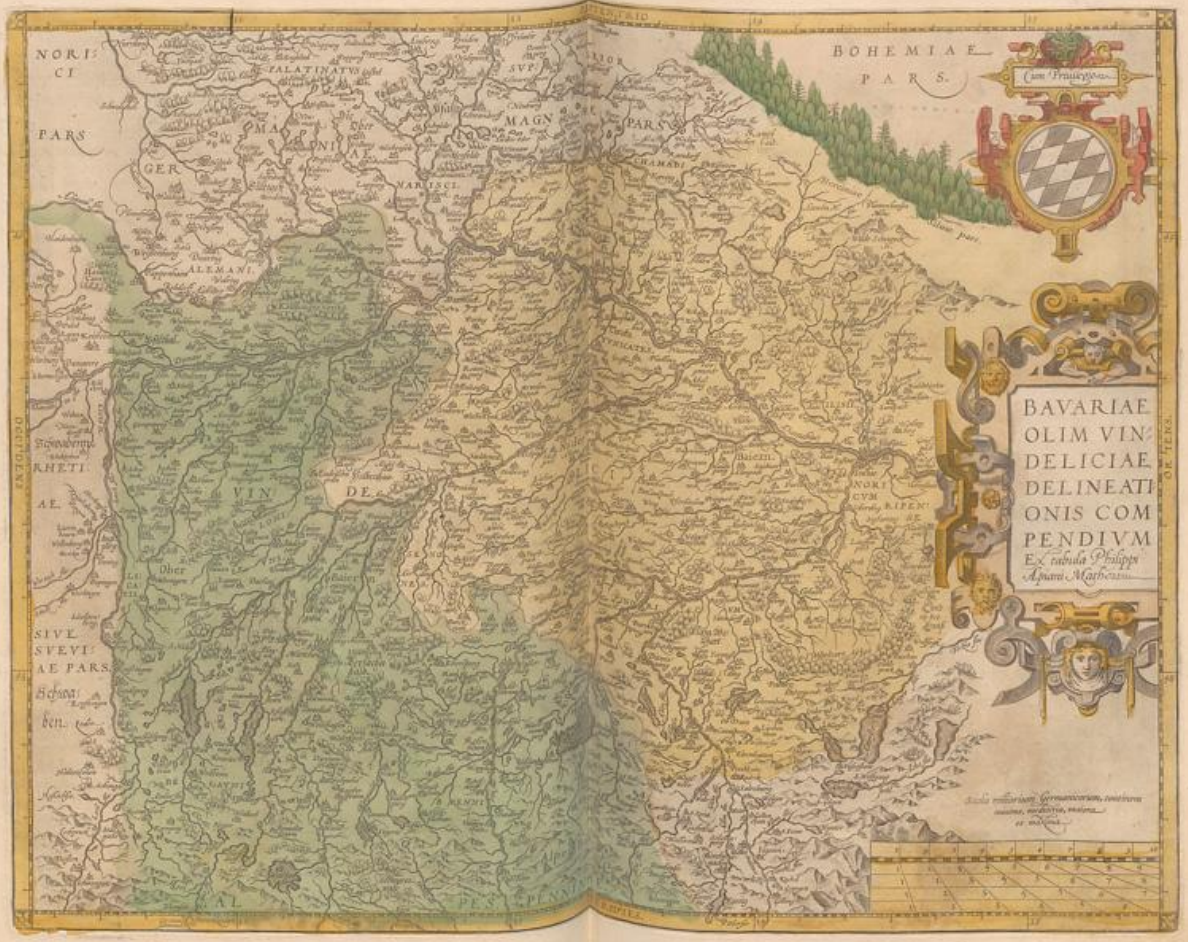
BOIARIA, aut vt aliis placet, Bauaria, olim Nariſcis, Vindelicis, & Noricis populis inhabitata fuit. Nariſcos, qui hodie Nardge vocãtur, à ceteris Danubius diuidit. Norici initium capiunt à flumine Oeno, vergunt ad Orientẽ & Auſtrũ ad Hungariam & Italiã vſq. Vindelici continentur fluminibus Lyco, Danubio, Iſara, Oeno, nec non Alpibus, quas Ptolemæus Penninas vocat. Hæc pars tota hodie Bauariæ ducibus paret; totaq. in Bauariæ vocabulũ deſijt.

Bauaria diuiditur in Superiorem & Inferiorem. Superior ſubdita eſt alpibus, Auſtroque. Hæc crebris impedita eſt paludibus, lacubus ingentibus, fluminibus rapidis, ſiluis aſpectu horridis, præter vrſos, apros, ceteraſque huiuſmodi feras, centenarios ceruorum alit greges, quos abſq. conſenſu Principis venari crimen eſt. Pecuariis, pecoribuſq. paſcẽdis magis idonea eſt. Pomiferarum arborum fœcunda, trimeſtris dumtaxat frumenti, non tamen omnis, maximè ferax. rarius habitatur. Vrbes huius ſunt, Monachium ad ripam Iſaræ, ſplendidiſſima præclariſſimaq. vrbs, & ducis ſedes. Hæc continuò leones nutrit. Inter omnes Germaniæ vrbes pulchritudine antecellere nõnullis perſuaſum eſt. Ingolſtadium, publico litterarum gymnaſio ornata. Sunt præterea Friſinga Epiſcopalis ciuitas, VVaſſerburgum, Nuburgum, Roſenheimum, Auensburgum, &c.

Inferior Bauaria fertilior eſt, crebrius frequentiuſq. habitatur; & propter Danubium, Iſaram & Lauarum amnes, vitium ferax. Huius vrbes ſunt, Reginoburgum, quę Ratisbona aliis, Auguſta Tiberia olim, ad Danubiũ ſita; cuius ab altera fluminis parte ſuburbium ponte lapideo inſigni cum ea iũgitur. Patauium, vulgò Paſſavv, ad oſtiũ Oeni fluminis in Danubiũ, Epiſcopatus titulo inſigne, Straubinga, Landshutum, Dingelfingum, Oſterhofum, aliæq. plures.

Eſt hæc regio in vniuerſum ſatis ferax, ſale, frumento, pecore, piſcibus, ſiluis, volucribus, paſcuis, feris, & omnibus quæ ad victũ, cultum & vſum vitæ ſpectãt, ſatis ſuperq. abundat. Sues glandibus ſilueſtribuſq. pomis tanta copia nutrit, vt veluti Hũgaria boues, ita hæc ſues plurimis Europæ regionibus ſuppeditat. Diſtrahuntur, diuenduntur q. in alienas regiones, & deferũtur, ſal, pecudes, frumenta; vina aliunde, ex Italia, Hiſtria, Rhætia, Rheno, Nicro, Pannoniaq. conuehuntur. Sed nulla Germaniæ prouincia pluribus cultioribuſq. vrbibus illuſtratur. Suis enim limitibus (vt Philippus Apianus in ſua Bauariæ tabula ſcribit) continet 34. vrbes, 46. oppida (*Mercktflecken* ipſi appellant) 72. monaſteria; præter innumeros pagos, arces, & nobilium ædes. Saltzburgum in ea Metropolis eſt, & Archiepiſcopatus, multos ſub ſe habet Suffraganeos, vt Tridentinum, Patauienſem, Viennenſem, &c.

Populi agri & pecoris magis quàm belli cultores, neque mercaturæ multum dediti, tantùm Baccho & liberis operam dant; raro natale ſolum relinquunt. Hanc gentẽ condidit Alemanus Hercules, vndecimus rex Germaniæ Magnæ. Nomen eius in hoc tractu conſeruant pagus & arx Almonſtain, & fluuius Alemanus. Olim hæc regio à proprio rege ad Arnulphi Imperatoris vſq. tempora adminiſtrata fuit; cum vt Parthi Arſacem, Ægyptij Ptolemæũ, ipſa Cacannum nominauit. Deinde duces habuit, quos adhuc tenet. Marcus quidam diſcipulus S. Pauli hanc regionem ad Chriſtianam fidem conuertit, eiuſq. primus Epiſcopus fuit in Laureaco, qui Epiſcopatus poſtea Patauium tranſlatus eſt. Hæc ex Auentino, Munſtero, & Ioanne Aubano Bohemo.

BOHEMIAE
PARS.
Cum Privilegio.
BAVARIAE
OLIM VIN:
DELICIAE,
DELINEATI
ONIS COM
PENDIVM
Ex tabula Philippi
Apiani Mathematici.
NORI:
CI
PARS
GER
PALATINATVS
SVP
MAGN
PARS
MARISCI
ALEMANI
RHETI
AE.
VIN
DE
SIVE
SVEVI:
AE PARS
Ober
ben.
OCCIDENS
ORIENS
AL
PES
PENN

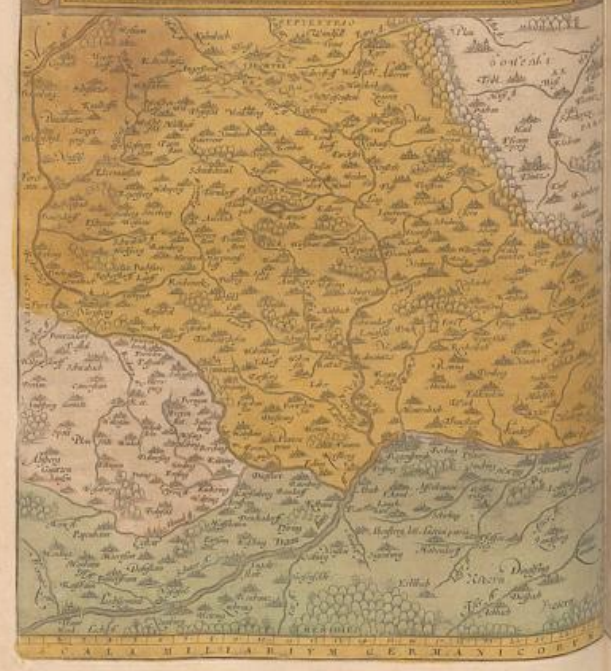
NORTGOIA,
VEL
BAVARIAE PALATINATVS.

BAVARIAE altera pars, quæ vltrà Danubium Bohemicam excurrit siluam, vocatur nostro æuo (sicut & olim) Nortgoia, habens Nurenbergam Metropolim; vnde régioni, secundum quosdam, datum nomen. Et licet Nurenberga non sit peruetusta ciuitas, tamen castrum eius in edito colle situm, quod olim Castrum Noricum fuit appellatum, est antiquum. Habet hæc regio plurima oppida, monasteria, & villas, potissimùm Amberg, anno Christi trecentesimo supra millesimũ muro cinctum: Avverbach, Sultzpach, (Castel Monasterium; vbi olim Principes Nortgoiæ suam habuerunt curiam.) Eger, Beierut, Eistet, Napurg, Neuvvenstadt, Ruvvenkelm, Kemnat, Krusen, Greuenvverdt, Eschenbach, VVeyden, Pernavv, Pleistein, Herspruck, Rurbach, Neumarckt, Tursenrut, Elbogen, Cham, Schonsee, Kunsperg, Stauff, &c. Quæ pro maiori parte sunt Principum Palatinorum. Siquidem Ludouicus Imperator & Dux Bauariæ fecit anno Christi M. CCC. XXXIX. huiusmodi diuisionem, vt ex tota Bauariæ prouincia Palatinis Principibus cederet Nortgoiæ regio, præter oppida quædam Imperialia: multa etiam pertinentia ad coronam Imperij, olim fuerunt Principibus Bauariæ impignorata.

In hac regione inter Bambergam & Nurenbergam, ad Orientem, versus oppidum Eger, situs est mons magnus dictus Fichtelberg, ex quo profluunt quatuor insignes amnes, Mœnus, Nabus, Sala, & Eger. Complectitur autem mons iste in circuitu suo, circiter sex miliaria; & extrudit varias metalli species, gignit & optimũ cæruleum colorem, quem vulgò Lazurum vocant. Inuenitur quoque in summitate montis stannum; & multæ foueæ, ex quibus olim metalla fuerunt eruta: in summa, tota illa Regio turget mineris, potissimùm ferri, vnde Nortgoienses annuatim magnam vim pecunię colligunt. Est aliàs terra dura & aspera, licet quibusdam locis satis proferat frumenti, abundetque pascuis pro pecorum saginatione. Includit quoque hæc Regio Nordgauienſis vnum ex quatuor Lantgrauiatibus, qui olim ab Imperatoribus fuerunt instituti, nempe Luchtenbergensem, accepitque denominationem istam ab arce Luchtenberg, etiam si Principes dominij illius curiam suam teneant in opido Pfreimbdt: & quandoque in Grunsfelden. situm eius opidi vides in tabella designatum. Comes qui hodie regioni præsidet, vocatur Georgius, si rectè memini, satus ex progenitoribus Alberto & Frederico. Non creuit iste Lantgrauiatus in tantam potentiam vt ceteri tres, qui temporum successu multum aucti sunt, ditione & potentia; maximè autem Hassiæ Lantgrauiatus. Hactenus Sebastianus Munsterus. Vide etiam Pium II. De origine Palatinatus huius Regionis, lege Franciscum Irenicum. Huius regionis vrbem primariam Nurenbergam elegantissimè descripsit Conradus Celtes poëta. Montem Piniferum, quem Fichtelberg vocant, descripsit Gaspar Bruschius Egranus, peculiari libello.

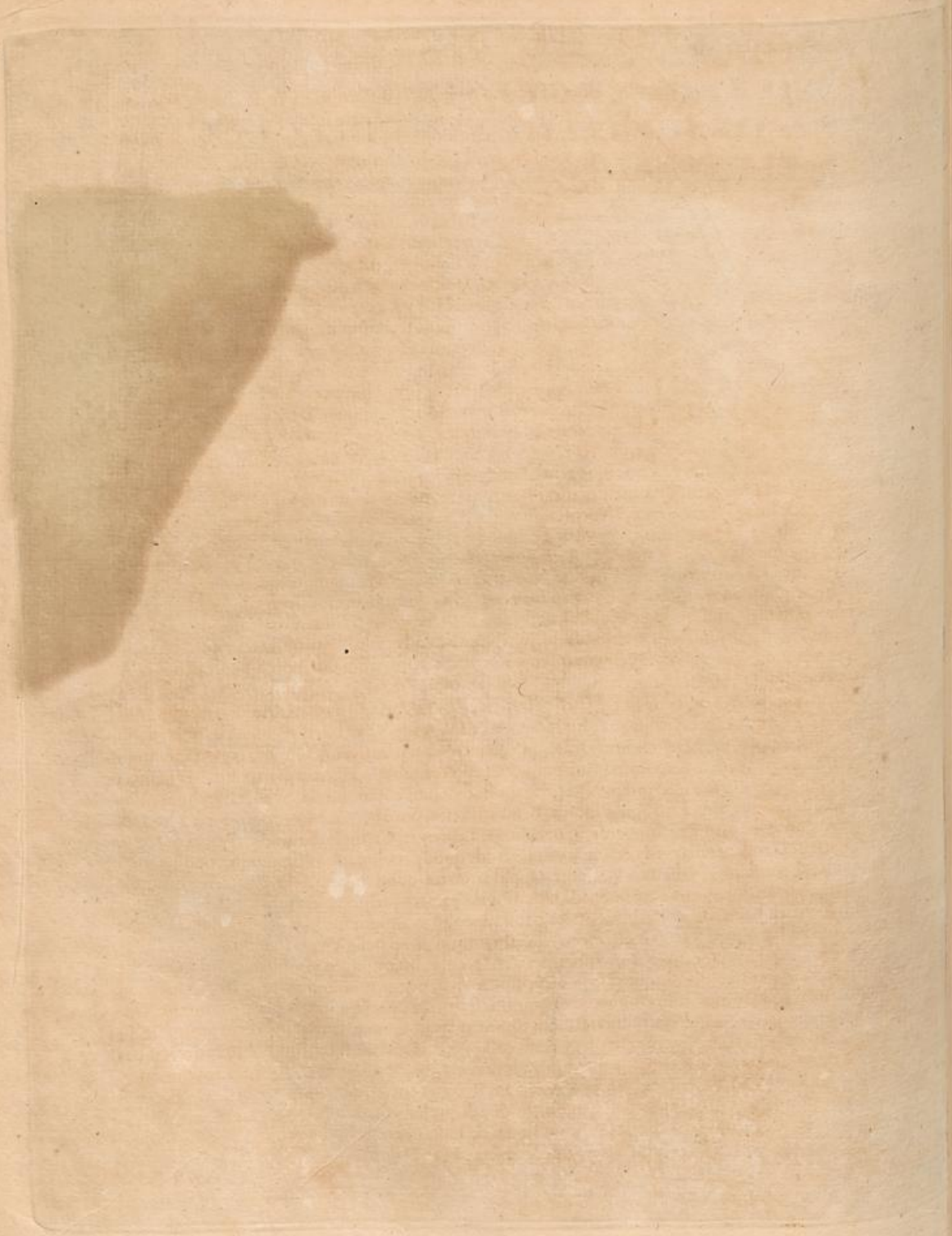
VVirtenbergum in proxima pagina quam sibi occupat, enarrabitur.

PALATINATVS BAVARIAE DESCRIPTIO
ERHARDO REYCH TIROLENSE AVCTORE.

WIRTENBERGENSIS DVCATVS VE
RA DESCRIPTIO, TVBINGAE EDITA.

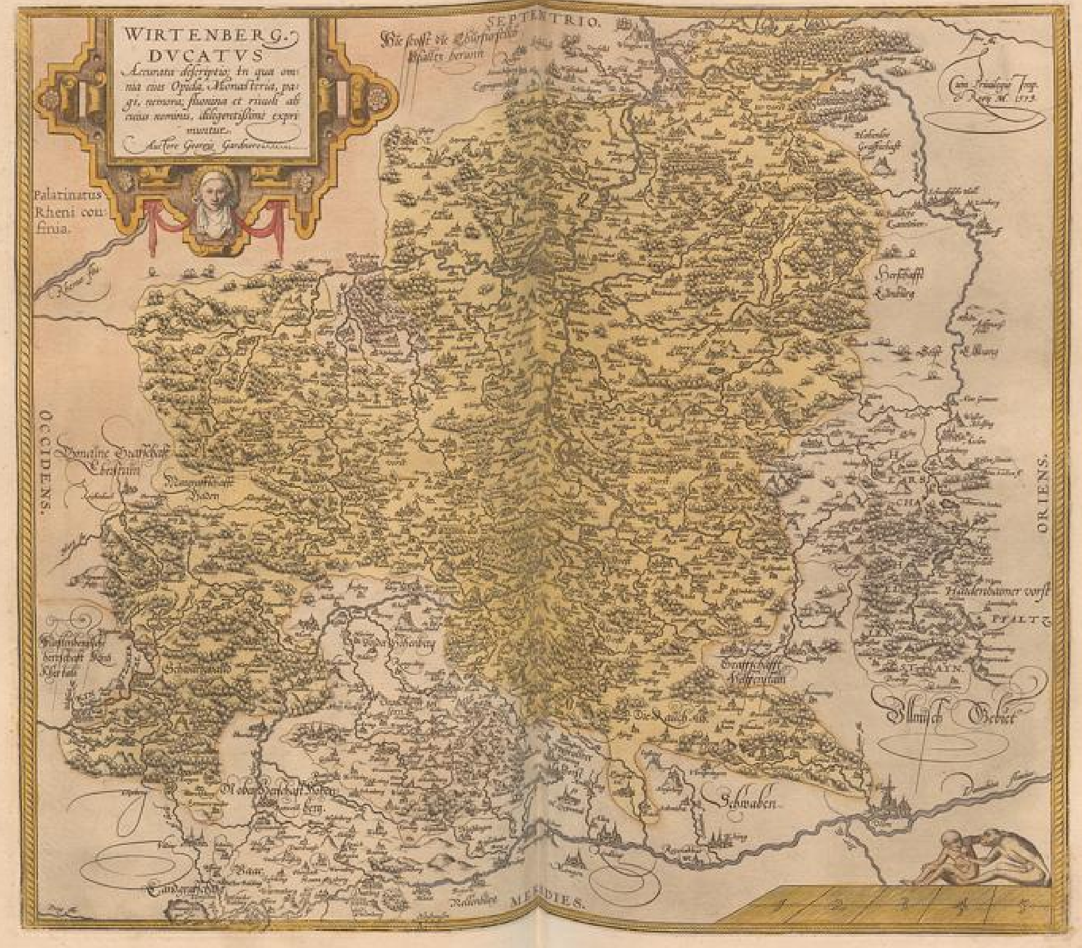
WIRTEMBERGENSIS DVCATVS.

REGIONEM hanc describit Ioannes Pedius Tethingerus in Commẽtario de eius regionis gestis, his verbis: Regio Wirtembergensis in prima ferè Superioris Germaniæ parte, tractum Sueuiæ feliciter occupat, ad Nicri potissimum ripam sita, (Charitinorum quondam fuisse sedem putant) cuius ditio latè patet. ad Solis ortum Sueuos, Vindelicos, & Noricos attingit; ad Occasum Comitis ad Rhenum Palatini Principis electoris, & Marchionis à Baden limites. inde Nigræ siluæ iuga complectitur; ad Meridiem montes Arbonæ pariter ac Sueuicæ prominent Alpes: ita vocant incolæ montes eius regionis editiores. Versus autem Septemtrionem Francos habet vicinos, & non ita procul Othonis siluam. Wirtembergẽsis itaque ditio nec alibi commodè magis initium sumit, quàm vbi Nicer ortum. qui sublimiter montuosis Arbonæ iugis leni fonticulo, in Wirtembergensi ducatu proximè ad pagum Schuenningen oppido Vilingę vicinum sitienter ebullit, (à fonte Danubij non amplius quingentos passus.) Ab ipso statim ortu Rotuillensem percurrit agrum, læua Hercyniæ caput, dextra Sueuicas alpes linquẽs, Wirtembergensem ducatum flexuoso meatu perlabitur (interiacentibus ita sparsim nonnullis nobilium castris, & Imp. Rom. oppidis) ab origine sua plus minus itinere quinque dierum, crebris hinc inde fluuiolis accrescens, ac iam nauigabilis, apud Heydelbergam in Rhenum festinè defertur.

Vniuersa regio pro glebæ natura tam cultu quàm fructu non vbique conformis. Ea namque pars qua Necharus oritur, & quæ confinis Hercyniæ, tum quæ Sueuicis (inter Danubium & Nicrum sitis) alpibus est contermina, subaspera quidem, vitibus inimica, pecorum cultui satis idonea. Ager in Alpe lapidosus, at frugis abundè ferax; item per Nigræ cacumina siluæ rubro colore, tellus arenosa, quæ frumento tamen satis abundat. Vtrobique gens ea magno colendis bobus opere vacat. ad Hercyniæ saltus hæ præfecturæ Ducatui subditæ memorantur: Hornberga, Schultachium, Dornstadium, Nagultum, Wildberga, Kalua, Thermæ feræ, Neuenstadium, per Alpes aut illis vicinæ præfecturæ, Balinga, Vrachium, Blaubeira, Heidenheim, Geppinga, Tuthinga iuxta ripam Danubij. Quæ veluti quodam interuallo separantur. At vbique Wirtembergiacæ ditioni confines in orbem, quasi gyro latè circumducto, sese recipiunt ad Nicro vicina loca. Vbi verò Necharus in campestria diffunditur, ibi non aëre solùm, sed agricultura quoque terra mitior: nusquam non amnes admodum piscosi, fonticuli salubres, lacus amœni, gratæ conualles, vndique Bacchi colles, herbida prata, fertiles agri, siluarum nemorumque viridaria; quibus inest plurima fagus, numerosa quercus, innumeræ per saltuosa nemora feræ, pascua latè florea; pecoris omnigeni vis vndique magna, copiosus vbique vini, frumenti, pomique prouentus. Aër æstate commodus, hieme temperatus.

Ad tortuosi Nicri marginem longè lateque florent vrbes celebres. Quædam mediocri magnitudine, quædam paruæ quidem, sed ædificio cultuque spectabiles. In superiore Nicri regione Hernberga, Tubinga, Nurtinga, Kurcha: Deinde Stutgardia, quæ velut medio telluris eius dominio condita, metropolis existit, & regia Wirtembergorum Principum. ceteras vrbes opibus, ædificiis, hominum frequentia & magnitudine excellit. Per inferiorem Nicri plagam florent hodie Waiblingia, Schorndorphum, Vinidauium, Bacnaugia, Brackenaugia, Binnica, Bessica, Bietica, Winsbergia, Mœgimilium, Laupha, Grieninga, Vahinga, proximè ad Stutgardiam Bebelinga, Lenberga, Cannostadium: quæ vrbes præfecturis singulæ suis pollent: vicis, viris, & armis validæ. Adde quòd per vniuersum Ducatum, populus armis, humanitate, constantia, religione spectatus. Oppida non ita (quod suprà dixi) grandia, sed magnificè condita: quædam loco, quædam industria satis munita. pagi frequentes, plerique ad instar oppidorum culti, ligneis at adfabrè structis ædibus. Arces natura, loco, manuque munitæ, captuque difficiles; alteram profectò Laconiam Sueuis inesse diceres, ea est virorum domi bellique præstantia.

Nomen habet hic Ducatus à Wirtemberga veteri specula, quæ nunc in vmbilico eius dominij sita, non ita procul à Stutgardia, montuoso tamen editiore loco, neque munimine neque structura formidabilis hosti. Sed pro maiorum consuetudine, quibus ferrea quàm terrea magis placuere mœnia, loci potius amœnitate spectabilis, antiquitate solum commendatur, iucundo fruitur in orbem prospectu, supra fagiferi virgulta nemoris, infra fertiles vitium colles, &c. Hanccine speculam VVirtembergi proximi Comites multis retro sæculis incoluerunt. inde nomen, genus, insignia, (quod res ipsa loquitur) adepti. Sunt qui VVirtembergos Heroës è Tuscis aut Rhætis ortos autument. sunt qui de Gallis oriundos affirment: vtri quis accedat opinioni, susque deque habeo. nam de re prorsus incerta nihil assero. constat externos fuisse; de Italia ne an de Gallia venerint incertum, & cætera. Hæc Pedius.

WIRTENBERG.
DVCATVS
SEPTENTRIO.
OCCIDENS.
ORIENS.
MERIDIES.
Palatinatus Rheni confinia.
Schwaben.
Vlmisch Gebiet
PFALTZ

SVEVIÆ CIRCVLVS.

QVI Germaniæ imperiũ in ligas ſiue circulos (vulgò *Kreis*) diuiſerunt, hunc Sueuiæ ordine quartum fecêre, decem enim numerantur. Sueuiam olim regnum fuiſſe ex hiſtoriarũ monumentis conſtat. Deinde in Ducatum redactum. Hodie verò nemo GermaniæPrincipum Ducis Sueuiæ titulo ornatur: ſub multis enim Principibus diuiſa eſt. Pars domui Auſtriacæ iure hereditario acceſſit; Dux Wirtenbergenſis plurimam partem occupauit: Multæ in ea ſunt ciuitates liberæ & imperiales, multæ quæ ducibus Bauariæ ſubijciuntur. Huius gentis tanquam nobiliſſimæ & antiquiſſimæ in Germania, nemo veterum ſcriptorum non meminit. Ad Albim & Sueuum fluuium eam olim habitaſſe ex Ptolemæo, Strabone, aliiſque auctoribus liquet. Hodie autem Germaniæ ſuprema portio eſt, ad Alpium enim iuga pertingit. Boiariis, Franconibus, & Alſatenſibus circum habitatur. Quondam hæc regio Alemania, à lacu Lemano (vt quidam exiſtimant) dicta fuit.

Regio eſt (vt eam pulchrè deſcribit Ioannes Aubanus, in ſuo De moribus gentium pulcherrimo libello) partim plana, partim montoſa. Ager fertilis, cuius nulla pars inculta iacet, præter quam aut lacus, aut montes vel ſiluæ occupant. Nemora in ea multa, & ob id genti venatio frequens, aucupium peculiare, frumentorum abundantia, pecorum magna vis. Tota prouincia ſalubritate gaudens, celebratiſſimis vrbibus, vicis & caſtellis referta. Arces excelſæ, natura & arte munitæ. Circa montes ferrum, argentum & metalla procreat. Gens populoſa, fortis, audax & bellicoſa; præſtantiſſima Germanorum à Plutarcho dicta. Cuius gloria eo vſque creuiſſe memoratur, vt virtute & armis imperium Orbis meruerit: illudque vltra vnius ſæculi ſpatium magnificentiſſimè tenuit. Hæc Ioannes Aubanus, apud quem eius gentis mores, viuendique ritus legere licet.

Auguſta Vindelicorum, & Vlma, hodie in ea maximè celebratæ ſunt vrbes. Eſt præterea Kampodunum, Memminga, VVerda, Nordlinga, & aliæ, quæ apud Munſterum habentur. Danubius totius Europæ maximus fluuius hîc originem auſpicatur, regionemque mediam irrigat. Hic ſexaginta tribus fluminibus auctus (quæ Cuſpinianus ex Collimitij traditione numero & nomine deſcribit) in Pontum Euxinum vaſtis ſex oſtiis euoluitur. Cuius ſingula ora tanta ſunt, inquit Plinius, vt prodatur in quadraginta millia paſſuum longitudinis vinci mare; dulcemque intelligi hauſtum. De hac Sueuia & eius populis conſule veteres Geographos; ex Neotericis verò, Ioannem Aubanum Bohemum, Munſterum, & Irenicum, qui ſcribit Nauclerum proprios libros, & Bernonem quendam Abbatem multa volumina de his ſcripſiſſe.

BASILIENSE TERRITORIVM.

CONTINET hæc tabella eum tractum, in quo olim Rauraci, & Sequani Cisiurani, ſedem habuêre; item Eremum Heluetiorum. Rauraci olim multorum ſententia inter Rhenum, Byrſam, & Arolam fluuios, ijſque montibus, qui à Iuraſſo huc pertingunt, comprehenſi fuêre. Hodie magna ex parte ditionis Baſilienſium eſt. In eo adhuc pagus eſt, ad Rhenum, miliari Germanico ab vrbe Baſilea diſtans, nomine *Augſt*, Metropolis quondam huius populi, & Auguſta Rauracorum dicta. Nunc autem in pagum ignobilem deſiit. Multa tamen ruinarum veſtigia antiquitatem eius etiam num teſtantia, in eo ſupereſſe vidimus. Regio eſt rupibus aſpera, & crebris ſiluis occupata; habitatoribus tamen frequentiſſima, & culta; adeò vt quoque in montibus, præter læta pecorum paſcua, quibus abundat, optimi vini & frumenti feraciſſima ſit.

Sequani Cisiurani, à Iura monte, ad Rheni fluminis vſque oram olim pertingebant. Hodie hæc pars Sungoia, & Alſatia ſuperior nominatur, Principibuſque Auſtriacis pro maiori parte obedit.

Briſgoia, & Nigra ſilua vulgò *Schvvartzvvald*, alteram Rheni partem obtinet. Hîc Eremus Heluetiorum à Ptolemæo ſtatuitur. Briſgoia, vrbibus & pagis admodum frequens eſt, & frumento diues. Plebs ferè ex vindemia victum parat. Ius huius regionis inter Archiduces Auſtriæ, & Badenſium Marchiones partitum eſt. Vide de hoc tractu apud Munſterum plura.

ORIENS.
Der Schwartzwald.
EREMVS HELVETIORVM.
Regio.
RAURACI.
SEQVANI CISIVRANI.
Obern Elsas.
IVRASSVS MONS
OCCIDENS.
Milliaria Germanica duarum horarum itinera
BASILIEN-
SIS TERRITORII
DESCRIPTIO NOVA.
Auctore Sebastiano Munstero.

Circuitus suae Lingae
SVEVIAE
Vilgis Schwa
bische Kreiss
Bodensee
Daniel Sörzlin
delineabat 1572.

HELVETIA.

HELVETIOS (qui Eutropio aliquando Quadi dicti fuêre) in quatuor pagos diuisos fuisse scribit Cæsar. Hodie verò in tredecim partes, quas cantones seu angulos vulgò vocant, partiuntur. Heluetiam nunc Switzerlandt & Eydgnoschaft, à fœdere quo inter se iuncti sunt, appellant.

Hanc regionem totius Europæ esse altissimam ex eo nonnullis visum est, quòd tota ferè in alpibus (huius Europæ editissimis montibus) sita sit; & quòd maxima Europæ flumina, Rhenus, Rhodanus, & Padus, hinc emanantia, tamquam excelsiori loco, ad varias mundi plagas decurrunt. Hæc regio ferè ex montibus præruptis, conuallibus, & eò lacubus & fluuiis limpidissimis, constat. Hi montes perpetuis niuibus albicant, adeò, vt procul aspicientibus nihil nisi saxa durissima promittant, prata tamen postquam inscêderis pinguissima inueniuntur. In iis pascuntur cùm greges, tum vaccæ, è quibus magna emolumenta ad incolas redeunt. Nam serum inde, (vt Osvvaldus Molitor scribit) caseus, butyrum, aliaq. lactaria tanta fiunt copia, vt non tam Heluetia iis rebus expleatur, quàm finitimæ quoque nationes. Transuehuntur namque in Sueuiam, vltra Iuram montem, in Italiam, multaque alia loca. Et quod vix credi possit, vt idem pro comperto testatur, ex viginti bobus hic fructum annuum esse centum coronatorum, præter sumptum omnem quem in familiam, famulos & famulas distribueris. Hinc est quòd tantus populus in tam angusto loco enutriri potest.

Tredecim huius regionis Cantones (vt vulgò vocari dicimus) sunt, vt Glareanus eos enumerat, Tigurum, Berna, Lucerna, Vria, Suicia, Siluania, Tugium, Glarona, Basilea, Friburgum, Salodorum, Scaphusia, & Abbatis-cella. Apud hos administratio & cura est totius regionis. (Heluetia enim Anarcha, neque vllo Principi subiecta est.) Hi cùm aliquid euenit quod ad vniuersam regionis Rempublicam attinet, conueniunt, atque de eo quod consultum videtur decernunt. Alioqui enim singuli suas ciuitates gubernant. Hæ itaq. ciuitates fœdere inter se consociatæ sunt, vnde Eydtgnossen, id est, fœdere iuncti, nominantur. Huius fœderi se iunxerunt Rotvvilenses, Sangallenses, Doggenburgij & Lepontij.

Sita est Heluetia, vt crassa eam Minerua describamus, inter Rhenum, & S. Claudij montem, Lacum Geneuẽsem, (quem Lemanum auctores vocant) & Italiam. Habet itaque ab Oriente, Tirolis Comitatum; à Meridie, Mediolanensem Ducatum, & Pedemontium regionem. Sabaudiam versus Occidentem attingit. Reliqua eius pars Burgundiam, Galliam & Germaniam superiorem vicinam habet.

Diximus Heluetiam multas intra montes complecti valles; inter quas quædam, quæ à summis alpibus in Italiam ducunt, à peculiaribus hominum generibus inhabitantur. Ægidius enim Schudus scribit eos qui vallem Augustanam, vbi olim Salassi populi, incolunt, omnes ferè esse institores. In Cesia valle vt plurimum habitare latomos, vel cæmentarios. Ex Oscela valle prodire cuspidũ siue cultrorum fabros, & qui tornatili artificio scutellas ex ligno conficiunt. Omnes vallis Vegetiæ incolas esse fumarios, atque hinc per totam Germaniam, Galliam, Italiam, in Siciliam vsq. euagari sordidum illud genus hominum, quod caminis repurgandis vitam parat. In Galancha valle omnes sunt resinarij, & sportularum textores. At hi mendicantium more regionatim oberrant; ceteri verò singuli sua arte viuunt.

Præter ea quæ de hac regione apud Cæsarem, Strabonem & alios veteres habes, plura leges apud Ægidium Schudum; Vadianum; Franciscum Nigrum Bassanensem; Munsterum; Henricum Glareanum, & Osvvaldi Molitoris in eum commentaria; & tandem Ioannem Stumpffium, qui ingens volumen de ea conscripsit. His poteris adiungere Ioannis Rhellicani commentaria in Cæsarem. Iosias Simlerus de Vallesia regiuncula, & de alpibus edidit opusculum. idem de tota Heluetia opus præ manibus habet. Promittit etiam Rhætiæ descriptionem Nicolaus Stupanus Rhætus. Reipublicæ huius regionis statum & administrationem, vide in Methodo historica Ioannis Bodini. Bernatium politicam gubernationem peculiarem accuratè describit Antonius Pinetus, in sua vrbium Chorographia.

De antiqua Heluetiorum lingua altercantur Ægidius Schudus, Henricus Glareanus, & alij. Sed linguarum idiomatis studiosos ad Ioannis Becani Becceselana remittimus.

HELVETIAE DESCRIPTIO
AEGIDIO TSCHVDO AVCT.
MERIDIES.
ORIENS.
OCCIDENS.
SEPTENTRIO
VINDELICI
Schwaben
Nellenburg
AVGVST
DIAE
LEMANI LACVS
BVRGVNDIA PARS
SABAV

TIROLIS
COMITATVS.

COMITATVS Tirolensis adiunctus fuit domui Austriacæ anno M. CCC. LX. à Rodolfo Alberti filio Austriæ Duce. Hic Comitatus argentifodinis (in primis apud oppidum Schvvatz) adeò diues est, vt non modò Ducatui valde opulento præferri, sed etiam regno comparari posse videatur. Nam (vti Cuspinianus auctor est in sua Austria) pendit suo Principi quotannis ordinariè tercentum millia aureorum nummûm. Insuper est in ea æris metallum omnium præstantissimum, cùm vix alibi adeò ductile reperiatur. Habet hæc regio sedem in ipsis ferè alpibus, inter Bauariam & Italiam. Præcipuæ in ea vrbes sunt: Oenipons, vulgò Inspruck, sedes Principum eius ditionis: vbi etiam Camera & Parlamentum est eius regionis, & regionum Austriacarum. Ibique tectum prætoriæ domus magna impensa deauratum, admirati sumus. Deinde Bolzanum emporium; & ipsa arx Tirolis, vnde regio nomen obtinuit. Item Tridentum nostro tempore Concilio œcumenico ibi habito clarum; hoc Ducibus Austriæ & ex parte suo Episcopo paret, estq. situm in confinibus Germaniæ & Italiæ, vnde bilingues ferè omnes incolæ sunt. Halla, hîc sal coquitur, quod inde in circũiacentes regiones auehitur. Brixia Episcopatus; & Brunnecka oppidum cum arce, quod huius Episcopi est. Schvvatz, hîc quotannis maxima argenti copia ex terra (vt diximus) eruitur. Verona, &c. Sed quod minimè tacendum duximus ex Munstero: Est mons nomine Nansberg, tribus miliaribus à Tridentino distans, extendit se in longitudinem duodecim miliaribus, in latitudinem tribus; in eo sunt CCCL. Parochiales ecclesiæ, XXXII. Castra. Præter sal & aromata, in eo proueniunt omnia affatim, quibus vtitur humana natura. De hoc Comitatu vide plura apud Sebast. Munsterum.

GORITHIA, KARSTIA,
CHACZEOLA, CARNIOLA,
HISTRIA, ET WINDORVM
MARCHIA.

DE Windorum Marchia, Histria, & Goritia, infrà dicendum erit, eoque de iis scribere hîc supersedebimus. De Carniola, Karstia & Chaczeola (vt verum fatear) vix habeo quod scribam. Pauca tamen, ne Lectorem sua expectatione præter solitum frustremur, historiæ & naturæ omniparentis operum admiratoribus non ingrata hoc loco dicemus.

Est in hac tabula locus, quem incolæ Czyrcknitzersee vocant, ab oppidulo ei vicino Czyrcknitz appellato. A Strabone Lugæum palus (Lazio teste) vocatur. In Carnis situs est. Hic locus (sic eum voco, nam an eum lacum, viuarium, aut aruum rectius appellauerim nescio) vt idem Lazius habet, annis singulis frumentum, piscationem & venationem exhibet. Sed libet eius descriptionem paulò accuratiùs ex Georgio Wernhero hic describere: Clauditur is circumquaque montibus; patet ad sesquimiliarium, minus laxa latitudine. Plerisque in locis decem & octo cubitos altus est, & vbi minimum profundus est, æquat iustam humani corporis mensuram. Ex montibus circũpositis riui quidam ignobiles procurrunt suo quisque alueolo; ab Orientali quidem plaga tres, ab Australi quatuor. Singuli quò longiùs fluant, hoc minus scatent aquis, terra nimirùm ipsos combibente, donec postremò absorbeantur scrobibus saxeis, ita natis, vt humano opere excisæ videri possent (Argonautarum nauigationis subter terram argumenta hæc putat Lazius.) Hîc aquis ita redundantibus, vt recipi non possint, fit vt regurgitent scrobes, neque solùm nihil aquæ admittant, sed etiã quicquid receperint, effundunt tanta celeritate, vt refluxus impetum equiti quamuis expedito & fugienti ægrè effugere liceat. Itaque quacunque pateat locus diffunduntur aquæ, & lacum efficiunt. Hæ aquæ non minus ferè celeriter recedunt, quàm accesserunt; sed non per scrobes illas tantùm, sed vniuersa pænè terra eas non aliter recipiente, quàm si per cribrum diffunderentur. Quod cùm fieri sentiunt accolæ, continuò grandioribus eius meatibus, quoad fieri potest, obstructis, agminatim aduolant ad piscationem, quæ ipsis non modò iucunda, sed etiam perfructuosa est. Nam hi pisces sale conditi magna copia apud vicinos exportantur. Porrò siccato lacu fit messis, qua parte solum consitum; & idem rursus conseritur, antequam inundet. Graminis ita est ferax, vt post vigesimum diem secari soleat. Quis hîc ludentis naturæ miracula non suspiciat!

Rhetiæ alpestris descriptio, in qua hodie
TIROLIS COMITATVS.
SEPTENTRIO.
Lom
hardiæ
pars.
MERIDIES.

GORITIAE, KARSTII, CHACZEOLAE, CARNIOLAE,
HISTRIAE, ET WINDORVM MARCHAE DESCRIP.
Kernten
Windischmarck
Dalmatiæ pars
SINVS
DALMATICVS.
Carnero Piccolo.
VEGIA.
Carnero Grande
OSERO
MERIDIES.

ITALIA.

ITALIA *Prouinciarum orbis primaria, vti nomen pro temporum, rerumque vicissitudine sæpius mutauerit, nam & Oenotria, Ausonia, Hesperia, Saturnia, &c. dicta fuit; sic etiam eius termini & fines variè ab auctoribus describuntur: posterioribus tamen sæculis hi statuti: Flumen Varus, inde linea per alpes Cottias, montem Adulam, alpes Rhæticas, adiunctaque iuga porrò ad amnem Arsiam, Histriæ terminum: Hoc vnum latus, cetera maria alluunt. Ptolemæus eam in pæninsulæ formam describit, quam maria tribus lateribus circumfundunt, vno vallant Alpes. Priscis scriptoribus assimilatur querno folio; Recentiores eam integri cruris humani non inconuenienter à coxendice ad imum vsque pedem effigie pingunt. Habet Italia dorsum, & ceu in piscibus esse videmus à capite in infimam partem, spinæ formam, Apenninum: qui mons ex alpibus, qua ab Infero mari recedunt oriundus, cùm recto propemodum cursu Anconæ vrbi appropinquare, in mare Superum ferri, & ibi finiri videtur: tamen inde rursus ab eo mari recedens, per mediam Italiam in Brutios, ac Siculum fretum fertur. Olim in hac regione* M. C. LXVI. *vrbes extitisse Aelianus auctor est. Guido presbyter Rauennas, ex Igino, qui ante sexcentos annos de vrbibus Italiæ scripsit, septingentas dumtaxat fuisse eius temporibus scripsit. Hanc Italiam Blondus in octodecim regiones diuidit; Leander, nouendecim. Suntque nomina*

Antiqua,	Recentia.	*Antiqua,*	Recentia.
LIGVRIA	*Riuiera di Genua*	APVLIA DAVNIA	*Puglia Piana.*
ETRVRIA	*Toscana.*	SAMNITES	*Abruzzo.*
VMBRIA	*Ducato di Spoleto.*	PICENVM	*Marca Anconitana.*
LATIVM	*Campagna di Roma.*	FLAMINIA	*Romagna.*
CAMPANIA FELIX	*Terra di Lauoro.*	ÆMILIA	*Lombardia di qua dal Po.*
LVCANIA	*Basilicata.*	GALLIA TRANSPADANA	*Lombardia di la dal Po.*
BRVTII	*Calabria inferiore.*	VENETI	*Marca Treuigiana.*
MAGNA GRAECIA	*Calabria superiore.*	FORVM IVLII	*Friuli, & Patria.*
SALENTINI	*Terra d'Otranto.*	HISTRIA	*Istria.*
APVLIA PEVCETIA	*Terra di Barri.*		

Vmbilicum totius Italiæ in agro Reatino, Cutilium lacum constituit Plinius; ex Varronis sententia. Huic lacui vicinus est ager Rosellanus (Rosea rura Velini, Virgilio) totius Italiæ fertilissimus; qui tantæ fertilitatis erat, teste Varrone, vt pertica in eo relicta, postridie non appareret propter herbam; ob idque Italiæ fumen dictus. Olim dixère Campum Stellatem, totius Italiæ solum amœnissimum; nunc verò, loca circa Bononiam & Mutinam, Blondo auctore. Sabellicus, Italici nominis principibus vrbibus, ex vulgi prædicatione, hæc epitheta adscribit: Ditis Venetiæ, Mediolanum ingens, superba Genua, pulchra Florentia, Bononia ferax, Rauenna vetus, Roma sancta, & Neapolis nobilis. Sed huius Italiæ elogium, tanta, quanta ipsa, ceteris in Orbe regionibus præfulgeat, verborum maiestate à Plinio exaratum, non possum non hoc loco, priusquam ex ea discedam, parergi loco apponere. Sic is enim lib. 3. cap. 5. de ea inquit:

ITALIA omnium terrarum alumna, eadem & parens, Numine Deûm electa, quæ cælum ipsum clarius faceret, sparsa congregaret imperia, ritusque molliret & tot populorum discordes feraſque linguas, sermonis commercio contraheret ad colloquia, & humanitatem homini daret, breuiterque vna cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Sed quid agam? Tanta nobilitas omnium locorum, quos quis attigerit, tanta rerũ singularum populorumque claritas tenet. Vrbs Roma, vel sola in ea, & digna tam festa ceruice facies, quo tandem narrari debet opere. Qualiter Campaniæ ora per se, felixq. illa ac beata amœnitas? vt palam sit, vno in loco gaudentis opus esse naturæ. Iam verò tota ea vitalis ac perennis salubritas cæli temperies est, tam fertiles campi, tam aprici colles, tam innoxij saltus, tam opaca nemora, tam munifica siluarum genera, tanta frugum & vitium olearumque fertilitas, tam nobilia pecorum vellera, tot opima tauris colla, tot lacus, tot amnium fontiumque vbertas, totam eam perfundens, tot maria, portus, gremiumque terrarum commercio patens vndique; & tanquam ad iuuandos mortales ipsa auidè in mare procurrens. Neque ingenia, rituſque ac viros, & lingua manuque superatas commemoro gentes. Ipsi de ea iudicauêre Græci, genus in gloriam suam effusissimum, quotam partem ex ea appellando Græciam magnam.

Descripserunt hanc regionem ex veteribus C. Sempronius; M. Cato; Polybius lib. 2. & diligentissimè, vt cetera Strabo. Ex recentioribus Blondus, Ioannes Annius Viterbiensis, in Commentariis in Berosum, & ceteros auctores cum eodem impressos, Volaterranus, Sabellicus, Bernardus Saccus, & Dom. Niger; sed absolutissimè Leander: Galliam Cisalpinam, quæ non minimam Italiæ partẽ comprehendit, Gaudentius Merula pulcherrimè descripsit.

ITALIAE NOVISSIMA
DESCRIPTIO AVCTORE
IACOBO CASTALDO
PEDEMONTANO
MARE ADRIATICVM SIVE SVPERVM
GOLFO DI VINETIA
MARE LIGVSTICVM
MARE TYRRHENVM, SIVE INFERVM.
SERVIA
ALBANIA
CROATIA
BOSSENA
Mediterraneo
pars

FORVM IVLII.

FORI IVLII nominis originem, inquit Leander, diuersè prodiderunt scriptores. Quidam id à Iulio Cæsare putant fluxisse. Blondus ab vrbe Foroiulio denominari, videtur asserere. Regionem etiam hanc Aquilegiensem ab illius metropoli vocatam, monumenta litterarum produnt. Ad extremum, Patriam dictam constat Venetis; quod nomen in hunc vsque diem quoque manet. Olim Liburniam vocatam scribit Blondus, at vnde, nec quando, nec qua de causa, docet. Primùm rerum hîc potiti Euganei, Veneti, Troiani, Galli, posteaque populus Romanus; sub quibus constanter stetit, donec integra fortuna maiestasque nominis Romani fuit, qua demùm inclinante, in Barbarorum in Italiam irrumpentium maximeque Longobardorum potestatem venit, mansitque vsq. ad Caroli Magni tempora. Postea imperium regionis apud Aquilegiensium Patriarchas fuit, donec tandem Veneti (qui fines imperij hac in parte protulerunt) eam totam suæ ditionis effecerunt, eaque adhuc hodie potiuntur.

Situs regionis est huiusmodi: incipit à planitie mari apposita, moxque paulatim crescens primùm in colles, tandem in montes altissimos euehitur, qui propemodum vndiq. fines adeò claudunt, vt hæc vallata montium iugis planities tanquam muro, theatrum videatur, faucibus autem vnis pateat, per quas, vti porta, Sontij fluminis traiectu ab Taruisio aditur. Ceteros itaque terminos alpes vbique premunt; ideoque nisi per maritimos portus, aut conualles montium seu ipsos vertices accessum præbet. Portus habet in ora quam plurimos. Sunt in hac nobilissima regione campi lati & irrigui, maximeque fertiles; abundat enim vitibus generosissimi succi, quarum vinum Plinius in vinorum censura primo loco celebrat, Pucinumque vocat, à loco. Montes qui ad hanc regionem pertinent, omnibus ferè metallorum generibus fœcundi sunt, nempe ferro, plumbo, stanno, ære, argento viuo, argento ac auro. Marmor etiam habent candidum, nigrum, varium; lapillos carneolos, beryllos, &c. item crystallum. Fructus hîc omnigeni, pomaque nobilissimi saporis, siluæ tum ligno materiaque, tum venatu magnificæ, prata nitidissima, pascuaque gregibus pecudum vtilia. Cælum temperatum. Agri cunctis rebus tam necessitati mortalium, quàm deliciis & voluptati opportunis, per se abundant. Indigenæ quoq. non solùm ad humanitatis artes, sed etiam ad mercaturam aliaque luculenta viuendi instituta quàm aptissimi sunt. Vrbes in ea maximè celebres sunt, Aquilegia, vbi Patriarchatus, hanc ditem Mela cognominat. Domicilium olim Imperatorum, adeò vt altera Roma diceretur. XII. M. pass. in ambitu habuit. In ea aliquando censa sunt CXX. millia ciuium. Felicitas vrbis præcipuè à negotiorum frequentia procedebat, quoniam ex cunctis propemodum Orbis partibus ob summam loci opportunitatem, & aditum tam mari quàm terra commodissimum merces conuehebantur. Desijt id autem summum mercaturæ studium, vnà cum ipsius ciuitatis fortuna, caput dein efferentibus Venetis, qui negotiandi rationem omnem ad se traxerunt; adeò vt ex florentissima frequentissimaque nunc propemodum ad solitudinem sit perducta. Vtina, quæ & Vtinum, campestri loco sita, munitissimam habet arcem, in colle hominum operis facto; XL. stadia hodie in circuitu complectitur. Tergeste in littore maris, colonia Romanorum. Goritia, quæ olim fortè Noreia, multa hîc supersunt vetustatis monumẽta. Ciuitas Austria (olim Forum Iulium fuisse multi perhibent) in faucibus montium natura loco munitissimo sita est. mediam percurrit amnis Natiso, ponte lapideo nobili iunctus. S. Daniëlis oppidum in præcelso difficilique monte situm. Portus Gruarus, in dextra Liminis ripa. Dein Spilimbergum, Maranum, Mons falconis, & cetera quæ apud Leandrum videre licet, ex quo hanc summariam Enarrationem descripsimus. Scripsit Ioannes Candidus Historiam Aquilegiensium, cuius operis ac laboris socium esse Gregorium Amasæum, scribit Leander. De antiquitatibus vrbis Aquilegiæ extant quoque Sabellici libri sex.

FORI IVLII ACCVRATA DESCRIPTIO
IVLIAE ALPES
IAPIDES ET CARNI
Ex Bibliotheca Nobilis et doctissimi Ioannis Sambuci, Imperatoriae Mat. Historici.
1573.
CARNIOLAE PARS.
MARCHIAE TREVIGIANAE PARS.
ISTR
FLANATICVS SINVS.
TERGESTINVS SINVS.

VERONÆ VRBIS DITIO.

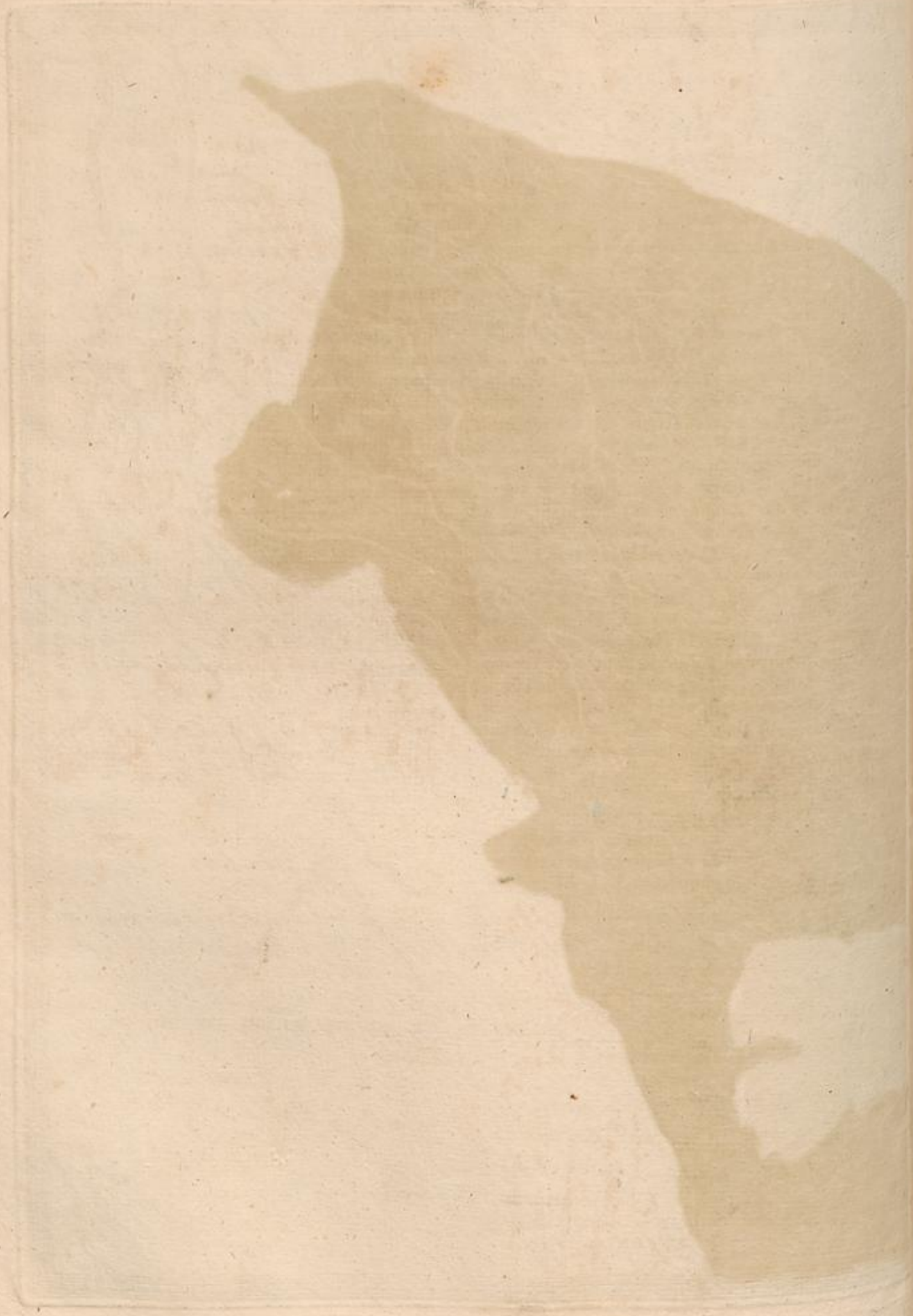
CENOMANORVM vrbs est hæc, in Gallia Cisalpina, siue, vt hodie vocant, Lombardia; Venetorum ditionis: in vtraque Athesis ripa magnificè extructa, at pontes quatuor ripas iungunt. Idem fluuius, vti eam pænè mediam diuidit, sic eandem quoque circumquaque cingit: itaque hic fluuius ciuitati custodiæ, ornamento, & vsui est. Ager vrbis est præcipuæ bonitatis, multa gignens in vrbem conuehenda; olei vim maximam, frumenta incolis in mercaturam superabundantia, vinorum varietatem atque prestantiam, pomorum omnis generis copiam, & lanam ceteras Italiæ subtilitate superantem. Vrbs est situ optimo & amœno, splendidis ornatissimisque ædificiis tam priuatis quàm publicis exornata. Habet multa insigniáque vetustatis monumenta, inter quæ amphiteatrum, quod vulgus Arenam vocat: inter omnia quæ in Italia aliisque Europæ partibus extare creduntur, integerrimum; minusque temporum iniuria, aut barbarorum furore laceratum. Item arcus triumphalis, in cuius inscriptione hęc vrbs, COLONIA AVGVSTA VERONA NOVA GALLIENIANA nominatur. sunt & alia antiquitatis vestigia, quæ hic breuitatis causa omittimus.

Ditio siue ager huius vrbis patet in longitudine, à Baruchello opidulo Riuam vsque (quæ est in vltimo Benaci lacus recessu) 65. milliaria Italica: in latitudine, quæ sumitur à Turre confinium ad vsque Riuoltellam, 40. Comprehenditque in vniuersum 1443378. campos, (sic Italicum vulgus, mensuram qua agros dimetiuntur, nominat) quorum 1223112 fertiles, 220266. verò steriles sunt: qui tamen indies colonorum diligentia feraciores redduntur.

Est in hoc tractu altissimus mons, (tabula eum inter Benacum lacum, & Athesim fluuium ostēdit) Baldum vocant. Herbilegis hic maximè notus est, qui ad hunc vndique confluentes, multa herbarum radicumque genera, in medicinis necessaria & vitæ humanæ opitulantia, colligunt.

Est etiam hic in valle quadam Policella dicta, locus Negarina nomine; vbi saxum durissimum visitur, in quo mammæ ad iustam muliebrium formam sculptæ; ex quarum papillis perpetuæ stillant aquæ: quibus si lactans mulier papillas aspersérit & lauerit; exiccatus aliquo, vt fit, vel morbo, vel alio casu, illi lacteus humor reuocatur. Sunt & aliæ huic tractui aquæ, non minus ornamento à natura quàm vsui attributæ. Sed auidiores huius territorij cognoscendi lectores habent Blondi & Leandri Italiam; eos consulere licebit. Scripsit & Tocellus Sarayna de Veronensium antiquitatibus, origine, politiis, virisque illustribus, &c. integrum volumen. Lacum Benacum carmine descripsit Georgius Iodocus Berganus, libris quinque.

VERONAE
VRBIS TER
RITORIVM.
a
Bernardo Bramcio
descriptum.
Septentrio
TIROLIS
COM
VAL
PE DE PE
TRARCHA
LAG
AR
INA
VAL POLI
CELLA
LAZVD
CA
RIA
RIVIE
RA
DE NA.
TINO.
VALLE
DEL VERO
NESE.
FER
RA.
RE
SE.
VERONA
MANTOA.
MANTVANO.
Lago de Garda, olim BENACVS.
BRESCIANO.
Occidente
Meridies

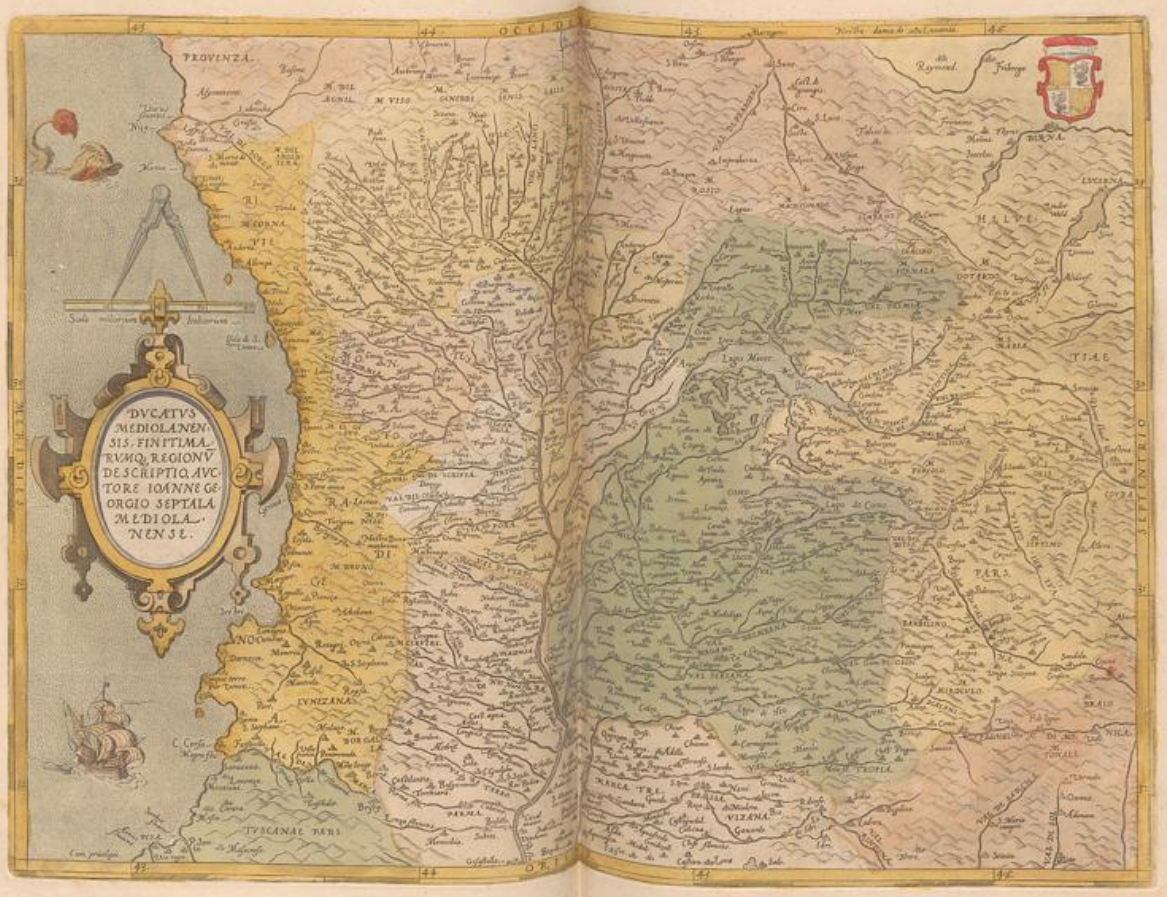

MEDIOLANENSIS DVCATVS.

LEANDER in descriptione sua Italiæ (post prolixam huius Ducatus gubernationis descriptionem)hæc de eius vrbe primaria Mediolano refert: Vrbs est Mediolanum opportuno admodum situ; quo, præter agri ipsius vberrimas fruges, è Gallia Cisalpina res omnes, tam ad vsum humanæ vitæ, quàm ad delicias vtiles, comportari queant. Spatium complectitur amplissimum, vsque adeò quidem, vt inter maximas Europæ totius vrbes censeatur. Suburbia longa, lataque admodum habet, quibus plurimùm augetur, plerisque tam ingentibus, vt cum magnis Italiæ ciuitatibus certent. Superioribus tamen annis strages vastas pertulêre, ob perpetuorum inter Carolum V. & Gallos ac Venetos bellorum incendia; quibus propemodum maiori ex parte subuersa dirutaque sunt, quamquam nunc continuo studio reficiantur. Vrbem, ipsaque suburbia, latæ aquarum fossæ cingunt; per quas vndique nauigiis annonæ copia defertur tam magna, nihil vt non vili hîc pretio fiat. Summam mehercules admirationem habet, omnium rerum, quæ sunt ad vsum mortalium vtiles, huius vrbis insignis abundantia copiaque. Tam multa hîc, & tam diuersa artificum genera, tantaque frequentia, planè vt referri nisi difficillimè haud posset; vnde & vulgi natum verbum celebre, Qui Italiam reficere totam velit, eum destruere Mediolanum debere; nimirum, quò ex his sedibus artificum examina per omnes Italiæ partes spargantur. Habet vrbs ædificia mirè splendida, magnificaque; nominatim Ædem perauguſtam amplissimamque, quam DOMVM vocant, immenso sumptu, ac tam admirabili arte factam, vt paucis omninò Orbis terrarum vniuersi templis conferri possit, siue magnitudinem & artificium, siue pretia marmorum & opera spectes: etenim non solùm vndique foris intusque crustis niuei marmoris intecta nitet, verùm etiam mirabilibus ex marmore statuis arte summa elaboratis est ornata. Præterea sunt nobilia Fana permulta, inter quæ Gratiarum ædes, sodalitatis Prædicatorum, è regione munitissimi castelli Portæ Iouiæ sita; sumptuosum in primis Hemisphærium à Ludouico Sfortia factum habens; sub quo cum vxore ipse poni volebat, sepulchro ibi ex marmore nobili constituto. Cœnobium huic Fano insigne cohæret Prædicatorum, cum præclara bibliotheca; cumque nobili triclinio, cœnæ Christi & Apostolorum admirabili pictura decorato, quod est Leonardi Vincij Florentini opus, summam artem auctoris omnium picturæ peritorum censura probans. Priuatorum in vrbe domus amplissimæ permultæ conspiciuntur. Est & Arx portæ Iouiæ, munitissimum, præcipuumque totius Europæ propugnaculum, quod vlla profectò vi capi numquam potuit. Sed alia multa præter hæc præclara ædificia Mediolanum habet, quæ breuitatis causa præterimus. Hactenus Leander, qui cetera eius territorij oppida locaque eleganter depingit. Vide de his etiam apud Volaterran. in sua Geographia, Georgium Merulam, Bernardum Arlunum, & Bonauenturam Castillioneum, qui de Insubribus, eorumque antiquis sedibus, antiquitatibusque peculiarem edidit libellum. Scripsit & Bernardinus Corius lingua Italica Historiam Mediolanensium. Laonicus Chalcondilas quædam de huius vrbis felicitate tradit, inter alia quoque fabellulam de dracone Mariangelorum temporibus hanc vrbem vastante, ex qua huius vrbis insigne originem deduxisse verisimile est, eleganter describit.

LIGVRIA, quæ in hac Tabula etiam integrè describitur, Varo & Macra fluminibus, Apennino monte, & mari Ligustico (quod vulgò Leoninum dicitur) circumscribitur. Hanc hodie Ripam Genuensem, ab eius metropoli Genua, vocant. Hæc vrbs aliquando ad Tanaim vsque imperij sui fines produxit, Theodosiam enim (hodie Caffa) suæ ditionis effecit; Cyprum, Lesbum, Chium insulas, & Peram Thraciæ vrbem in potestatem redegit. Hodie toti Liguriæ, & Corsicæ insulæ imperat. Emporium celebre; cuius ciues potentissimi, mercatura & negotiationibus per omnes ferè Orbis partes maximum sibi nomen atque diuitias compararunt.

Genuensium Historiam diligenter descripsit vernacula lingua Augustinus Iustinianus Nebiæ Episcopus; & nuperrimè Petrus Bizarus lingua Latina.

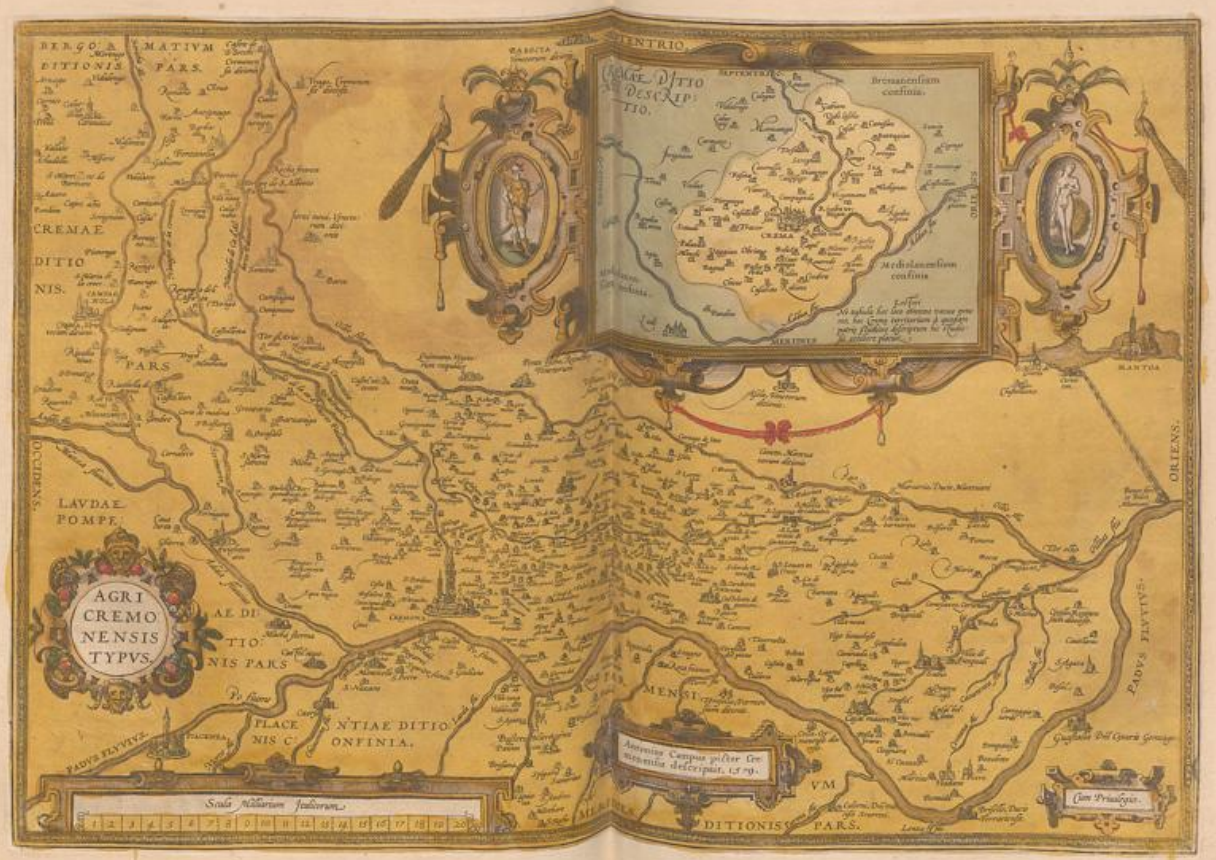

DVCATVS
MEDIOLANEN-
SIS, FINITIMA-
RVMQ, REGIONV
DESCRIPTIO, AVC
TORE IOANNE GE
ORGIO SEPTALA
MEDIOLA-
NENSI.
PROVINZA.
LVNIZANA.
TVSCANAE PARS
PARS
VIZANA.
SEPTENTRIO
OCCID.

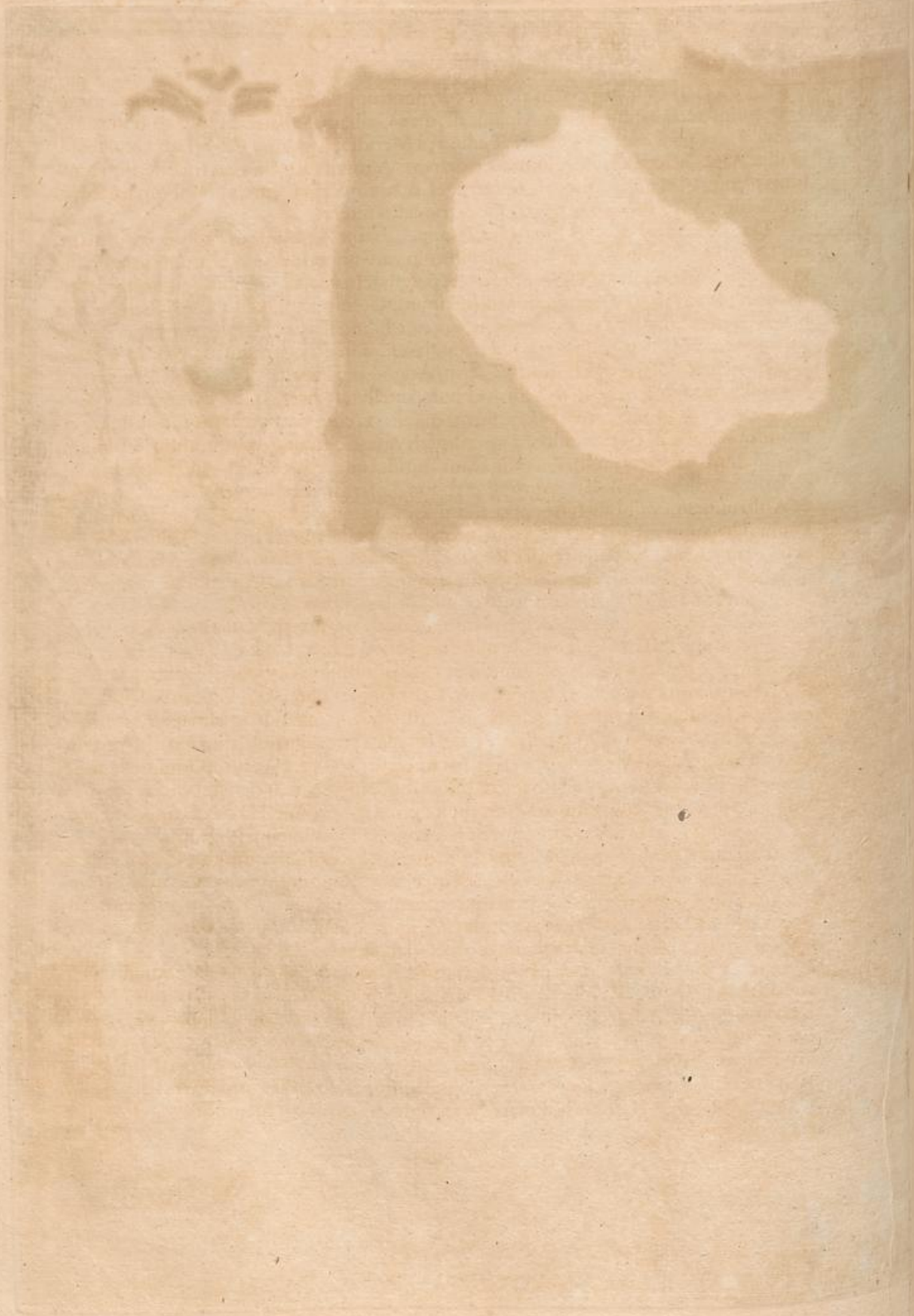
CREMONENSIS AGER.

VRBIS huius antiquitatem constare, ex eo qui dixit, *Mantua vè miserè nimium vicina Cremonæ*, omnes intelligunt. Sed longè antea Coloniam Romanam factam, anno nempe Vrbis conditæ D. XXXVI. tradit Liuius, aliique. Sita est hæc vrbs in Gallia Cisalpina, sub Cenomanis populis, vt Ptolemæus, vel in decima Italiæ regione, vt Plinius perhibet: ad ripam Padi fluminis. Agrum habet planum, omnis generis frumēti, etiam vini, fertilem. cetera quæ humano generi ad vitam tuendam expetuntur, beneficio fluminis, affatim in vrbem afferuntur. Multas calamitates perpessa est, frequētibus afflictata ruinis: Primùm Antonianis temporibus quando ab Augusto Imp. rerum potito, ager est militibus datus: Deinde Vitellianis, apud Bebriacum peracta pugna, cùm quadraginta millia armatorum irrupere; calonum, lixarumque amplior numerus, vt Tacitus refert; quàm omnia sacra profanaque in igne considerent. Solum Mephitis templum stetit ante mœnia, loco seu numine defensum. Gothorum quoque tyrannide, deinde Longobardorum sub Gedulpho rege, Anno à Christo nato DC. XXX. euersa. Frederici etiam Aënobarbi vim pertulit, deiectis vsque mœnibus. Post hæc bellum ciuile inter Guelfos & Gibellinos in ea exarsit, Anno M. CCC. XII. Tandem sub Mediolanensium Vicecomitibus & Ducibus aliquantisper vires resumēdo, refloruit. atque hactenus sub iisdem feliciter & tranquillè reipublicę statum conseruat. Habet hæc vrbs arcem, si quæ alia in Italia, munitissimam, hostibusq; formidabilem. est in ea quoque turris altitudinis admirandæ, in primis si cum Italicis conferatur, vnde vulgari eam prouerbio & rhythmo celebrant; cùm aiunt: Vnus Petrus in Roma, vnus Portus in Ancona, vna turris in Cremona.

CREMÆ TERRITORIVM.

EST Crema Venetorum oppidum, præsidium & arx, in cōfinibus Mediolanensium. Hoc, vt Leander scribit, sub eorūdem Venetorum imperio ita creuit incolarum frequentia, ædificiorumque elegantia, vt inter maximè Italiæ nobiliora loca nomen meruerit. vnde vernaculo adagio dicūt, Barleta in Puglia, Pratum in Tuscana, Crema in Lombardia: horum trium in Italia locorum nobilitatem, splendorem & diuitias, denotantes. Veneti sæpiùs tentauere ex hoc opido ciuitatem facere: incolæ tamen hactenus restitere, verentes, ne, quod iam inter maximi nominis opida censetur, vix tum inter ciuitates mediocres nomen sit habiturū. Situm est in amœna planitie; loco amplum & spacioſum; mœnibus munitissimum; opibus inclytum, populo frequens, & rebus ad vitam mortalium necessariis affluens: habet enim territorium fœcundum, cultura diligenti multo fertilius redditum: multique aquarum riuuli, piscium vario genere repleti, agros irrigant. Scribit Blondus hoc opidum à Friderico Barbarossa, post afflictam Cremonam, in eius ciuitatis damnum, opprobriumque exædificatum. Sunt alij, teste Leandro, qui putant à ciuibus Parasij vrbis, ab Episcopo Mediolanensi ob hæresim destructæ, conditum: Cremæque nomen illi inditum, in crematæ patriæ memoriam. Iudicium lectoribus relinquo.

AGRI
CREMO
NENSIS
TYPVS.
CREMAE
DITIO
NIS.
LAVDAE
POMPE.
PARS
PADVS FLVVIVS
ORIENS
Scala Millarium Italicorum
Cum Priuilegio.

PEDEMONTANA REGIO.

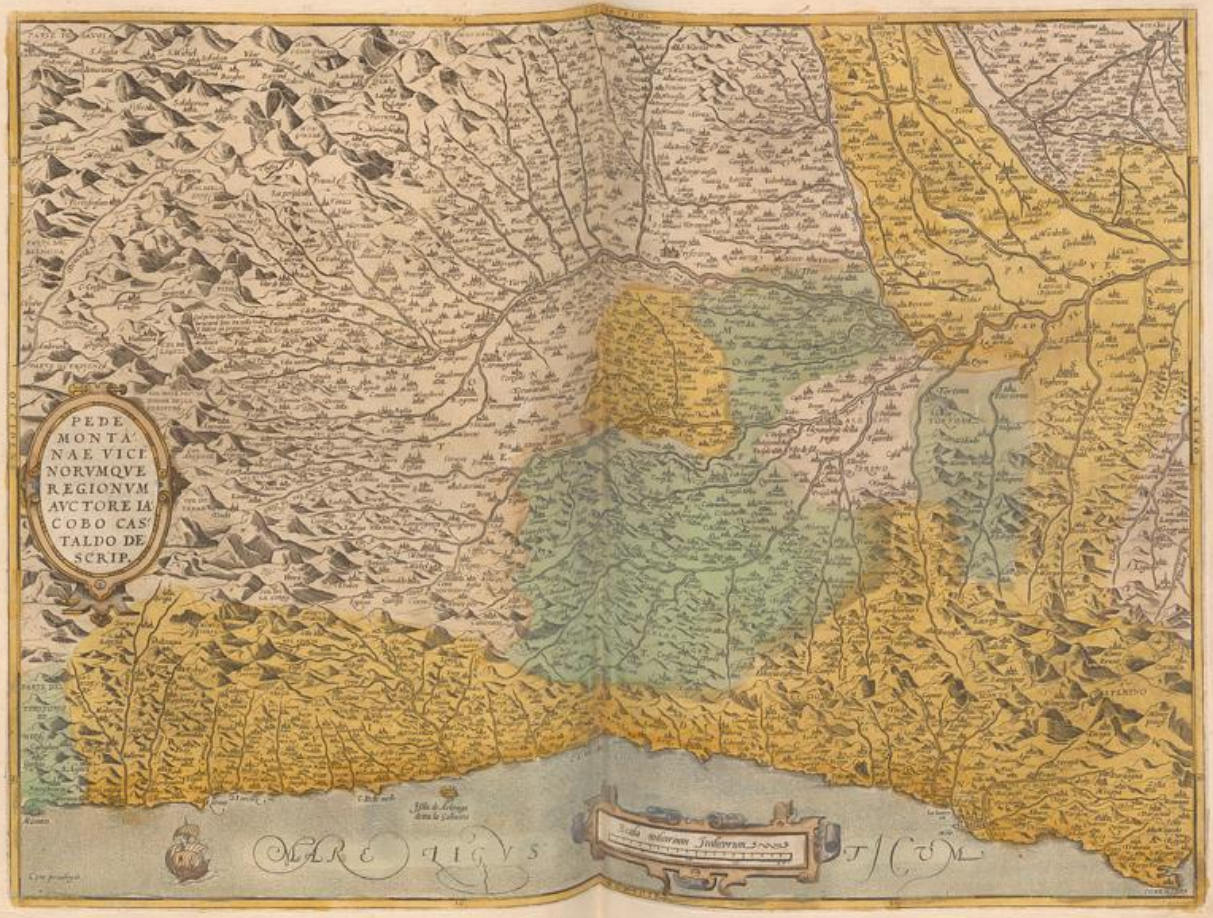
TAVRINORVM regionem nunc Pedemontium vocamus, tanquam pedem montium; quoniam ad radices Alpium est, quæ Galliam, Sabaudiamque ab Italia diuidunt. Fines ponemus ab Oriente, Padum; à Meridie, Ligurum Alpes; ab Occidente, Galliæ Alpes; à Septentrione, Duriam ripariam. Agros habet amœnis fructiferisque collibus plenos; qui frumentum, aliasque fruges, & optima vina, cum nobilissimis fructibus producunt. Vrbibus, oppidis, pagisque perhonestis nitent.

Ducatus Taurinus sub Longobardis appellabatur, à quibus in Prouinciæ formam, cui Dux præerat, redactus est. Longobardorum verò imperio deleto, primùm in Italiæ regum, quos Imperatores Cæsares instituêre, potestatem venit: pòst in Regulorum diuersorum, diuque seculis vltimis ditioni Principum, Comitum, Ducumque Sabaudiæ fuit habita, donec anno M. D. XXXVI. partem eius Franciscus I. Franciæ rex cepit. (nunc verò Sabaudiæ Duci restituta est.) Metropolis est ciuitas Taurinum, ad ostium in Pado Duriæ; quam Ptolemæus, Plinius, & Tacitus Augustam Taurinorum vocant. Priscis temporibus hanc nobilem fuisse vrbem, vel hinc intelligere licet, quòd colonia Romanorum erat. Iacet ad montium radices, forma quadrata, cum portis quatuor, nobilitate ciuium maximè clara; splendidis etiam ædificiis ornata, inter quæ summum templum. Gymnasium habet omnium disciplinarum; mirificeque rebus omnibus ad vsum vitæ necessariis & vtilibus abundat. Agro est perbono ac fertili, maximè verò versus Orientem & Austrum, cum vallibus ferri copia fecundis. Taurinum Longobardorum sedem fuisse Paulus Diaconus perhibet. His, vsque ad captum bello Caroli magni Desiderium Regem, paruit: deinde autem in Italiæ Regum, Imperatorum, Montisferrati Marchionum, & Sabaudiæ Regulorum (quibus hodie etiamnum paret) fuit. Ad Padi fontem versus Ripellum & Paisana, sunt marmorum nobilium lapicidinæ.

Ad capitis Padi dextram incipit planities quædam amœna, Vallis Padi dicta; vel (vt incolæ vocant) Lusernæ; ab oppido nimirum, quod habet, Luserna. Procurrit in longum millia XXX. latitudinis ad summum IIII. In aditu eius Orientali capite, Mambrinum est; in exitus fine versus Occidentem, Crux lapidea præcelsa. Coloni vulgò nominantur Christiani, sed ritus & cærimonias Christianorum haudquaquam sequuntur; imò perquam nefaria flagitiosaque colunt instituta: quale præ ceteris est, quòd menstruo tempore diem obseruant, quo cuncti in Ædem conuenientes, post Antistitis impuri ac scelesti concionem, extinctis obscuro noctis luminibus, in venerem detestabili, ac prorsus à sanæ mentis nemine non vituperato exemplo, promiscuè ruunt. Hæc ex Leandro delibauimus, qui plura habet. Lege quoque de hac regione Dominicum Nigrum.

Paradinus in sua Sabaudia scribit Principatum Pedemontanum continere in se præter vrbes insignes & magnitudine celebres, quæ sunt quinque numero, plus minus quinquaginta oppida munita, pulcherrimaque: tum municipia ducenta, muris, propugnaculis & turribus vallata. Habere etiam multos Comitatus, Marchionatus, Baronatus, aliosq. multos satrapas, omnes duci Sabaudiæ obtemperantes.

Vides in hac Tabula etiam Montisferrati descriptionem, quę hodie Mantuanis Principibus paret; de qua hæc Blondus: Ad Tanarum amnem ora incipit celebris, nunc Monsferratus appellata, cuius fines sunt hinc Padus, inde Apenninus; & Tanarus ipse, à fronte sua ad ostia quibus fertur in Padum, & superiori in parte Montes Moncalerio proximi, vbi Pedemontium incipit. Ferratensisque ora pænè omnis Marchionibus est subdita in Italia nobilissimis; qui ex Constantinopolitanis Imperatoribus oriundi, 150. annis eam oram possederunt. Hactenus Blondus. Vide de hac quoque Merulam libro sexto Historiæ Vicecomitum.

PEDE
MONTA
NAE VICI
NORVMQVE
REGIONVM
AVCTORE IA
COBO CAS
TALDO DE
SCRIP.
MARE LIGVSTICVM

PATAVINVM TERRITORIVM.

AGER Patauinus (quæ Marchiæ Treuisanæ portio) olim latius, nunc his terminis continetur: A Meridie Athesis fluuius procurrit; à Septentrione Musо paruus amnis dilabitur, ab Oriente æstuaria Venetiarum, ab Occidente autem colles Euganei, & ager Vicentinus. Vnde hoc carmen perueteri vrbis Patauinæ sigillo insculptum legitur: *Musо, mons, Athesis, mare, certos dant mihi fines.*

Patet omnis hic circuitus centum & octoginta passuum millia: in quo spatio sunt tercentum & quadraginta septem villæ seu pagi. Patauio municipali iure hoc tempore subiacent septem insignia oppida, quæ sunt: Montinianum, Castrum Baldum, Atheste, Mons Silicis, Sacci oppidum, Campus S. Petri, & Cittadella. Item sex vici, Miranum, Oriacum, Titulum, & Liuianum, Arquadum, Franciſci Petrarchæ sepulcro celeberrimum, Consiluium, & Anguillaria. Sunt præterea in hoc territorio Euganei colles Poëtis decantati; & iuxta hos Aponus vicus & fons, cuius Claudianus & Martialis meminêre; item Cassiodorus in epistolis, vbi Theodoricus rex eos restaurandos curat. Huius agri Patauini tanta est fertilitas, vt ex abundanti frugum copia vicinis quoque ciuitatibus, absque vlla suorum ciuium inopia, quæ ad vsum vitæ necessaria sunt, largè multa suppeditet. Generositas vini magna est. Venationes, aucupia & piscationes frequentes. Adeò fluminibus irrigatur, vt (maximo incolarū commodo & vtilitate) nullus agrestis vicus vltra quinque passuum millia distet à flumine. Hanc omnium rerum mirabilem copiam atque abundantiam vulgò triuiali prouerbio demonstrant, dicentes: *Bononia la grassa, Padua la passa.* ac si Latinè dicas, Patauium fertilitate, Bononiam (quæ fertilissima est) superare. Hæc de territorio; nunc de ipsa vrbe, quæ huic nomen dedit. Hæc in plano sita est vndique amnibus irriguo. Vrbs admodum munita, lata & profunda fossa aquis repleta, validissimis muris cincta, & populo frequens. Pomœrium habet amplum, adeò vt hostis non habeat quibus in ea obsidendo protegi queat. Habet Prætorium speciosissimum & plumbeis laminis opertum. Gymnasium totius Europæ celebertimum, à Carolo Magno (vti ferunt) inceptum, & à Frederico II. anno M. CC. XXII. stabilitum, & post XL. annos à Pontifice Vrbano IIII. confirmatum. Habetur item in hac vrbe Hortus (quem Medicorum cognominant) sphæricus & amplus, omni exoticarum herbarum medicinalium genere consitus, pro instruendis iuuenum ingeniis in re herbaria; opus singulare & egregium. Ciuium inter præcipuas artes est lanificium, quod est quotannis sexcentarum librarum millia, & amplius. Hæc ferè ex Bernardino Scardeonio, qui de huius vrbis situ, territorio, antiquitatibus, & viris claris, rebusque memoria dignis, integrum volumen edidit: hunc auidus Lector consulat, eique, si volet, Leandrum in sua Italia iungat.

APVLIA,

HVIVS regionis hanc enarrationem ex Antonij Galatei libello de situ Iapygiæ concinnauimus: Hæc quoad terrarum situm attinet, temperatissimam Orbis partem sortita est. Variis nominibus à diuersis auctoribus subinde appellatam fuisse constat. Aristoteles & Herodotus Iapygiam dixêre, Peucetiam alij, alij Mesapiam, alij Magnam Græciam, alij Apuliam, alij Calabriam (nam quæ nunc Calabria, Brutia quondam dicebatur) Fruges, olera, fructus præstantissimi hic sunt. Auena huius regionis cum hordeo, & hordeum tritico aliarum certare potest. Melones optimi saporis, & citria vbique bene prouenium; Herbæ Medicis vtiles omnium efficacissimæ: cælum salubre, solum non aridum, neque palustre. Sed hæc tanta munera quibusdam etiam malis videntur mixta: nam & hic natura Arachneum animal gignit nocentissimum, cuius venenum fistulis & tympanis pellitur. Sunt & Chersydri serpentes, & Bruchi quoque: quæ omnia tactu fœdant. Huius regionis vrbes olim fuêre, Tarentum; hæc sedet superba inter duo maria piscosissima; oblongæ insulæ habet formam: vrbs omnium iudicio inexpugnabilis. Callipolis vrbs sita est in extremo promontorio longè in mare procurrenti, sed arctissimo isthmo, adeò vt in aliqua parte vix curribus pertuius sit. Munita est, & rupibus septa: à continenti vnicus est aditus, in quo castellum est munitissimum. Hydruntum: hæc totius pæninsulæ, & aliquanto amplius nomen Metropolis, suo (vt puto) merito adepta est. hæc vetustate & ciuium fide, atque animi magnitudine satis nobilis. Portum habet satis commodum, sed Aquilone minimè tutum. Olim munitissima erat, nunc ferè æquata solo. Agrum habet lætum, fontibus scatens, semper virens. Ex hoc loco Ceraunij Epiri montes facilè cernuntur. Hic terminus est Maris Hadriatici & Ionij, Plinio auctore. Brundisium, inclyta vrbs, portum habet toto terrarum Orbe notissimum; interior portus turribus & catena clauditur, exteriorem hinc atque hinc scopuli & insularum obiectus protegit, sed ostium eius opera Alphonsi ita obstructum est, vt non nisi paruis nauibus & biremibus pateat. Vrbs quondam populosissima, nunc ferè deserta. Hæ sunt maritimæ vrbes præcipuæ. Sed qui omnium, etiam mediterraneorum nomina, situs, antiquitates, & res gestas, cognoscere cupit, ipsum doctissimi Galatæi libellum de hac sua patria euoluendum suadebimus; hisque si addiderit Leandri descriptionem, nihil amplius desideraturum Lectorem in hac re credimus.

OCCIDENS
VICENZA
PADVA
MERIDIES
SEPTENTRIO
VENETIA
PATAVINI TERRITO
RII COROGRAPHIA.
IAC. CASTALDO AVCT.

APVLIAE QVAE
OLIM IAPY
GIA, NOVA CO
ROGRAPHIA.
ORIENS.
FVG.
LIA. vel
Terra
di Otranto.
TERRA
DI
BARRI.
CALA.
Golfo di
Taranto.
SEPTENTRIO.
MERIDIES.
OCCIDENS.

LACVS COMENSIS, OLIM LARIVS.

LARIVS LACVS, *(quem hodie Lago di Como ab opido ſibi adiacente vocant) à Laro aue, Græcè ſic dicta, quæ Latinis Fulica dicitur, quibus abundat, nomen accepit. à Septentrione in Auſtrum ad 60. millia paſſuum producitur; vndique coronatur montibus, quorum cacumina, caſtanearum arborum nemora habent; latera, vineæ oleæq́; radices verò, ſiluæ; in quibus ferarum venationes frequentes. In margine autem Lacus, Caſtella conſidunt; inter quæ in Meridionali ripa, Comum eſt, clarum opidum à Gallis Orobiis, aut, vt quidam vult, à Cenomanis conditum; Romanã Coloniam poſtea à Diuo Iulio ibi deductã, in quibus quingenti illuſtres fuêre Græci, auctor eſt Strabo; ex quo Nouum Comum appellatum eſt; in amœniſſimo loco poſitum, adeò vt ad ſolas delicias excogitatum videatur: nam à fronte pulcherrimum Lacum, à tergo campeſtria culta, & omni genere fructuum feraciſſima habet; accedit etiam aër ſaluberrimus, iucundiſſimuſq́;. Hoc opidum duos Plinios æternitate viros dignos nobis protulit; in quorum memoriam hæc elogia in fronte ædis Diuæ Mariæ Virginis à gratis ciuibus pietatis ergô marmoribus inciſa, anno 1558. ex Italia redeuntes legimus.*

A dextra valuarum,

ORDO POPVLVSQVE COMENSIS C. PLINIVM SECVNDVM MACTVM INGENIO VIRVM, DIGNATIONE CLARVM, DOCTRINA ADMIRABILEM, VT QVI OLIM IMPP. CÆSS. VESPASIANORVM AMICITIAM MERVERIT, OFFICIA MAXIMA GESSERIT, AC SCRIPTORES VNIVERSOS COPIA ET VARIETATE SVPERAVERIT, MVNICIPEM SVVM INCOMPARABILEM STATVA ET ELOGIO ORNAVERE.

A ſiniſtra valuarum,

C. PLINIO CÆCILIO SECVNDO, QVI CONSVLATV, AVGVRATV, MILITIÆ GESTIS, AC ORNANDIS CAVSIS, POEMATIB. ET HISTORIIS CONFICIENDIS, CÆSARE TRAIANO AVGVSTO LVCVLENTISSIME LAVDANDO, ADFICIENDAQVE IMMENSA LIBERALITATE PATRIA SVA, EIDEM IMMORTALE CONTVLIT ORNAMENTVM, ORDO COMENSIS CONCIVI SVO DESIDERABILI, HONORE ACCEPTO, MONVMENTVM POSVIT M. CCCC. LXXXVIII. KAL. MAI.

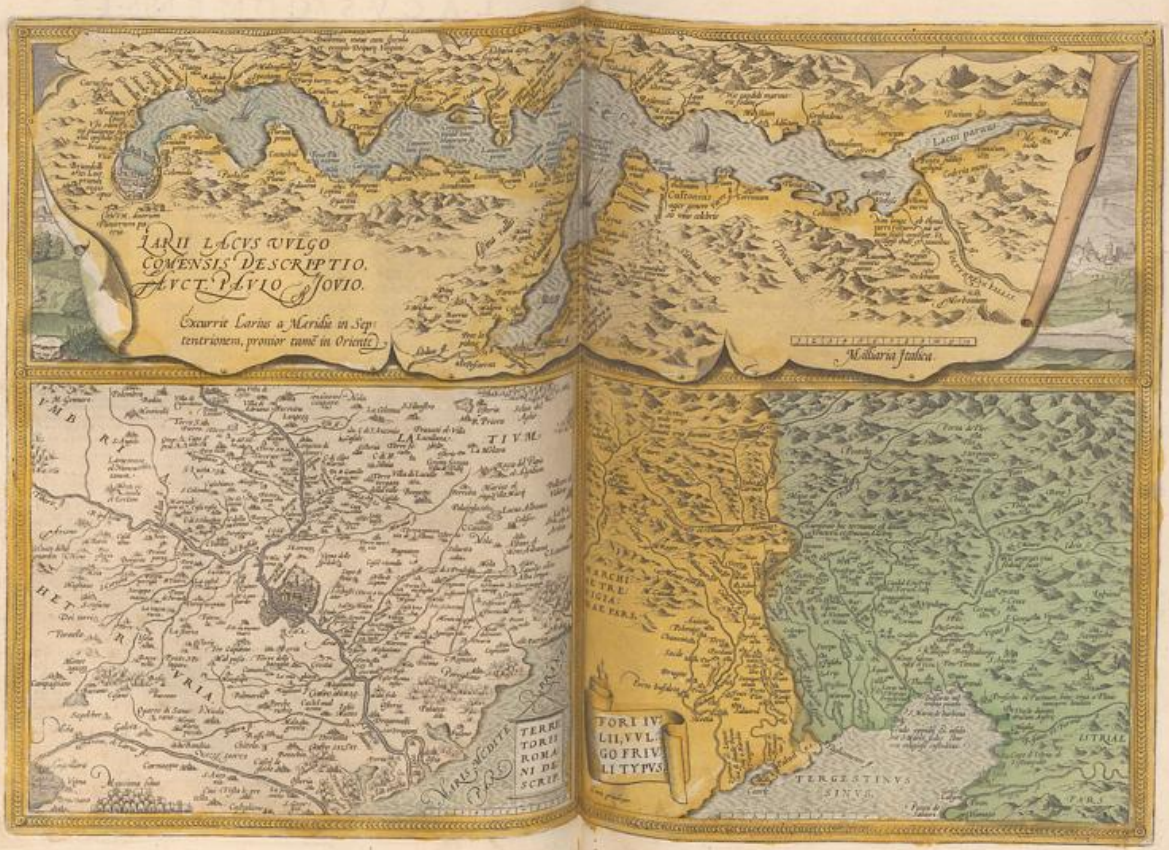
Tantus honor dulciſq́; iuuat me fama Secundum,
At mage conciues hæc poſuiſſe meos.

Functus eram ſed tum veteri præclarus honore:
Viuebam perij, nunc quoque vita mihi eſt.

Hunc Lacum Paulus Iouius elegantiſſimè deſcripſit integro libello, ex quo etiam hanc tabulam noſtro vſui excerpſimus. depingit item accuratè Caſſiodorus, libro Variarum 11. ad Gaudioſum. Deſcripſit & Benedictus Iouius res Comenſium: ſic quoque Thomas Porcacchius. Sed vide etiam Leandrum in ſua Italia; & Dom. Nigrum in ſua Geographia.

VRBIS ROMÆ TERRITORIVM.

DE vrbe Roma quondam Orbis Imperatrice, eiuſque territorio, quia hic locus amplam pro eius dignitate deſcriptionem non admittit; atque omninò de ea tacere, quàm pauca dicere, præſtare videretur, auctores, qui eam ſcriptis ſuis celebrarunt, hîc enumerare, ſat viſum fuit. Quorum ex vetuſtioribus ſunt: Q. Fab. Pictor; Sex. Ruffus, & P. Victor. Ex recentioribus Blondus eandem in ſua Italia; Fabius Caluus Rauennas, Barth. Marlianus, Georg. Fabricius, Lucius Faunus, Andreas Palladius, Pyrrhus Ligorius, & Lucius Maurus. Collegit & deſcripſit Iacobus Mazocchius eius antiqua epigrammata, & Vlyſſes Aldroandus eius ſtatuas. Hubertus Goltzius non minori artificio quàm diligentia maximiſque impenſis eius Faſtos æneis Tabulis libri forma expreſſit.

LARII LACVS VVLGO
COMENSIS DESCRIPTIO.
AVCT. PAVLO IOVIO.
Excurrit Larius a Meridie in Sep-
tentrionem, promor tamē in Orientē
Lacus parvus
Mallaria Italica.
TIVM.
TERRE
TORII
ROMA
NI DE
SCRIP.
TERGESTINVS
SINVS.
ISTRIAE

TVSCIA.

TVSCIAE (quæ olim Hetruria) termini sunt, ab Oriente Tiberis, ab Occidente, Macra fluuij; à Meridie, Inferum mare; à Septentrione, Apenninus mons. Terra pernobilis, pulchra lautaque est. Indigenæ ad omnia summo, pacis bellique temporibus, ingenio promptissimo; nec minus ad studia literarum, quàm negotiationes. Gentem cærimoniis & cultui diuino maximè semper addictam fuisse, ex priscis auctoribus constat. Oram Tyrrheni maris, saltus maiori ex parte occupant hoc æuo, quemadmodum & ætate Eutropij, vt ipse in Aureliani vita perhibet; maximè verò trans Arnum aliquantò, vsq. vltra Plumbinum. Interior regionis pars est ferè montosa.

In ea hæ sunt vrbes, maximè præ ceteris memorabiles; Florentia, Sena, Luca, Perusia, Pisæ, Viterbum, &c. FLORENTIA sita est in vtraque Arni fluminis ripa, quatuor pontibus iuncta; splendore ac elegantia summa est, quamobrem vulgò Florentia bella nominatur, vt quæ flos videatur Italiæ. Nobilissimis enim ædificiis tum diuino cultui, tum ciuium vsui paratis, nitet. In primis est admirabile Fanum D. Mariæ Floridæ, totum ex marmore crustatum, cum Hemisphærio stupendi operis; iuxtà turris stat eximia tintinabulorum, tota item marmorea; modicoque pòst interuallo veterrimum Martis templum, forma rotunda, magno ingenio constructum, & nunc D. Ioanni Baptistæ sacrum. Valuas habet ex ære, fusili opere, tam raro artificio factas, eas præsertim, quæ contra Fanum D. Mariæ Floridæ sunt, vt omnes omninò, quibus ingenij vis adsit vlla, reliqua in Europa tota similes esse nusquam arbitrentur. Sed omnia huius vrbis ædificia, tam sacris quàm publicis rebus destinata, enumerare hoc loco non datur. Qui cetera velit, Leandrum consulat.

SENA iacet in colle, præcelsis cincta crepidinibus tophinis, frequentia nobilium ædificiorum nitens, in quibus ædes maxima D. Virgini matri sacra, splẽdidis ac sumptuosis, quæ in tota Europa sunt, Fanis annumeranda; siue pretium marmoris, ex quo tota constat; siue excellentiam operis ac artificij, quo facta, spectes. Præterea, sunt ædes amplissimæ, quadrato lapide structæ Pij II. Pontif. opus, aliaque multa pernobilia ædificia. Spatiosi ornatique fori commendationem prætermittimus, cum insigni fonte Branda, semper nitentibus aquis copioso.

PERVSIA colli insidet Apennino, maiore agri parte fructiferis & amœnis assurgente collibus, vini nobilis, olei, ficuum, pomorum, aliorumque optimorum fructuum fertilibus. Subter vrbem ad Asisiam, item Tuder versus, iuxta Tiberim campi sternuntur iucundi, tritico, ceteroque frumento copiosi. Natura loci vrbs permunita est, nobilibus ædificiis, tum priuatis ciuium, tum cultui diuino dicatis nitens. Itemque nobili ac largo fonte, qui medium vrbis habet. Populus frequens, & animis, ingeniisque summis: nec minus ad literas quàm arma promptus.

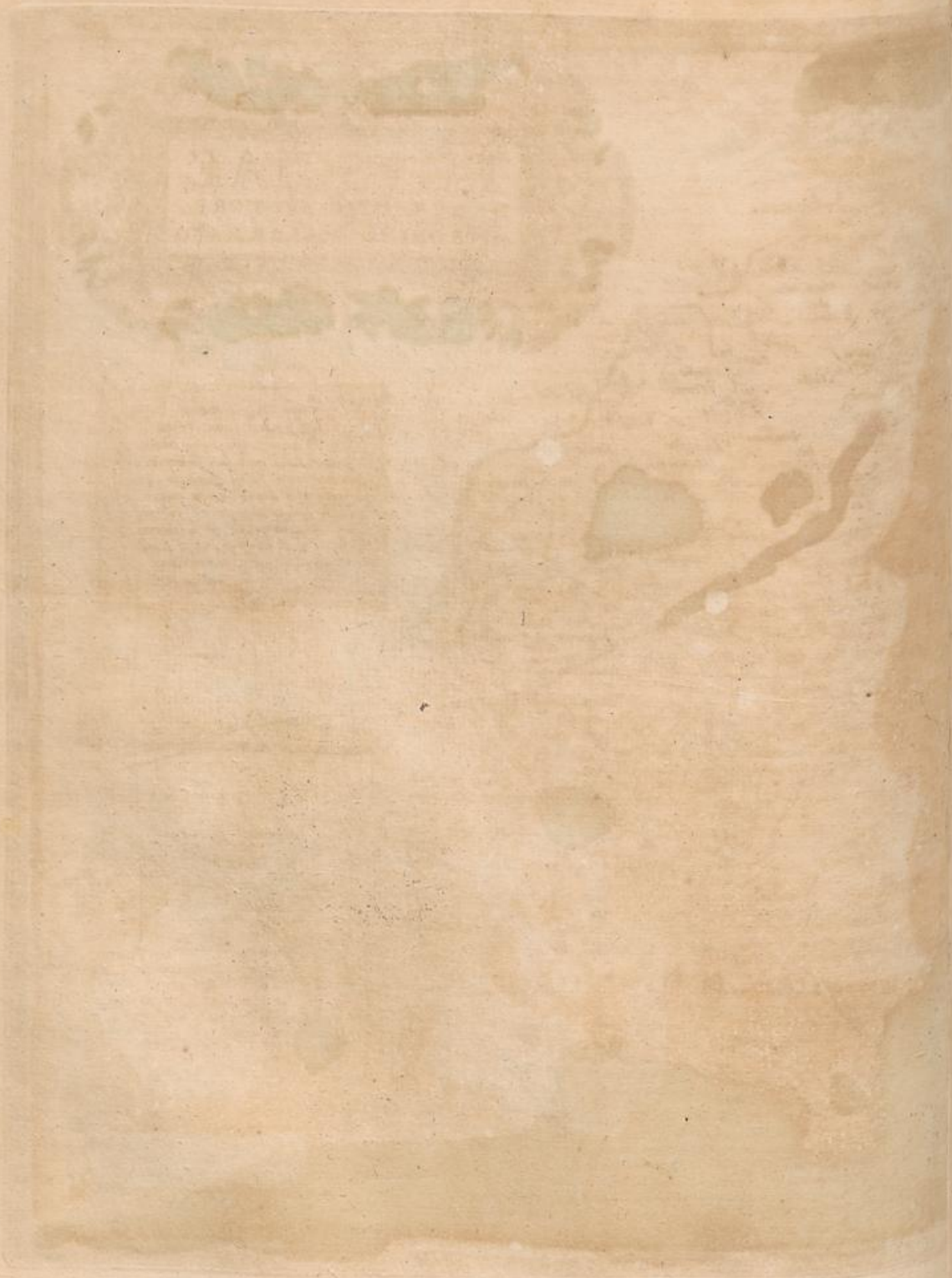
PISA, vrbs olim felix & admodum beata, non solùm ante rei Romanæ florem, sed etiam illa iam vigente; ac item postea, multis annis fuit. Docent id insignes victoriæ nauales, quas habuit, quibus & insulam Sardiniam sue ditionis fecerunt. Panormum Siciliæ Saracenis eripuerunt: & ex eius belli spoliis templum maximum, quod DOMNVM vocant, Episcopique splendidas ædes ædificare cœperunt. Gymnasium habet omnium disciplinarum, anno post Christum M. CCC. IX. institutum.

VITERBVM iacet amœno spatioso loco, iugis Cyminiis à tergo imminentibus, plurimis haud pœnitendis operibus nitens; inter quæ fons est insignis, & maxima cum admiratione spectantium copiosus.

LVCA in planitie sita est, non procul à collibus, ædificiis perhonesta; gens lauta, prudens, ingeniosa; vt quæ libertatem sibi diu sapientissimè conseruauit integram, etsi finitimorum bellis haud rarò fuerit petita. Reliqua quære apud Leandrum.

Descripserunt hanc regionem olim Myrsilus Lesbius, M. Cato in originibus; & eorum Commentator Ioannes Annius Viterbiensis, qui etiam seorsum de Antiquitatibus Hetruriæ edidit libellum; Guilielmus Postellus, Volaterranus, &c. Ioannes Campanus pulchrè Thrasumenum lacum literis mandauit.

THVSCIAE
DESCRIPTIO AVCTORE
HIERONIMO BELLARMATO
LOMBARDIAE PARS seu GALLIAE CISALPINAE
SEPTENTRIO
OCCIDENS
ORIENS
MERIDIES
MARE THVSCVM
SIVE TYRRHENVM
SABINI
LATII PARS
Maremma
Campagna di Roma
Lago di Bolsena
Lago di Vico
Lago di Bracciano
Lago di Castro
Lago di Perugia
Lago di Trasimeno
Lago di Chiusi
Lago di Monte Pulciano
Lago di Castiglione
Lago di Massaciuccoli
Lago di Sesto
Lago di Lucca
Lago di Bientina
Lago di Fucecchio
Lago di Castel Fiorentino
Lago di Cerreto
Lago di Fucecchio
Lago di Castel Fiorentino
Lago di Cerreto

SENÆ VRBIS TERRITORIVM.

CÆSAR Orlandius Iurisconsultus Senensis, hanc tabulam vnà cum eius Vrbis summario, ex libro à se (vti in suis ad me literis fatetur) de eius origine scripto, Theatro nostro inserendo Romæ misit.

SENA, ciuitas adeò antiqua, vt eius origo apud probatos auctores nullibi reperiatur. Nam quòd à nonnullis scribitur, eam fuisse conditam à Gallis Senonibus, qui Brenno duce anno ab V. C. 363. spatio septem mensium (vt Polybius & Plutarchus scribunt) eadem Vrbe potiti fuerunt, nullo certo, aut saltem probato auctore constat. Etenim Io. Saresberiensis, primus huius opinionis auctor, (qui ex eo quòd operi suo Policratici nomen indidit, propterea Policrates seu Policarpus a plerisque appellatur) lib. 6. cap. 17. nullum huiusce suæ opinionis testem adducit. Ipse autē lib. 8. cap. 23. se Hadriani Quarti Pontificis maximi familiarem fuisse testatur. Apud omnes autem constat, Hadrianum hunc ab anno 1154. vsque ad annum 1159. in solio B. Petri sedisse, & proinde huius Iohannis testimonium de origine Senæ longè ante ipsum condita, recipiendum non esse.

De hac ciuitate meminit Cornelius Tacitus lib. 20. Annalium, Coloniam Senensem eam appellans. Quæ verba de alia Sena, quæ etiam hodie in Piceno extat, & Senegallia vulgo appellatur, nequaquam intelligi possunt, vt aliqui falsò opinantur. Siquidem tempore Taciti, & Plinij, ea ciuitas Picens, non iam amplius Sena, sed Senogallia seu Senagallica, vel Senagallia appellabatur. Quod ex verbis Plinij & Claudij Ptolemæi liquido constat. Plinius enim Coloniam Senensem inter mediterraneas Etruriæ colonias diserte enumerat, idemq; paulo post etiam Senegalliam in sexta regione Italiæ collocat. Ptolemæus verò, non solùm in Latinis, ac typis excusis, sed etiam in Græcis, iisdemq; antiquissimis, & manu scriptis codicibus, Senam inter mediterraneas Etruriæ ciuitates, Senam verò Gallicā (sic enim eam appellat) inter alias Senonū ciuitates, prope Anconam & Fanum fortunæ, recēset.

Episcopatus dignitatem quo tempore primum hæc ciuitas adepta fuerit, quamquam adhuc non satis exploratum sit, illud tamen certo constat, quòd inter 46. plus minus Episcopos, omnes vrbi Romæ propinquos (qui in prima Rom. Synodo sub S. Hilario Rom. Pont. eius nominis primo, Anno à natali Christi 465. conuenerunt) interfuit etiā Eusebius Episcopus Senensis. Iterumq; in secundo Concilio Lateranensi, sub Martino pariter primo, Anno 652. ab eodem natali celebrato, inter 125. Episcoporum subscriptiones, leguntur etiam hæc, videlicet; Maurus Cesenatis Ecclesiæ Episcopus. Maurus Episcopus S. Senogalliensis Ecclesiæ. Maurus Episcopus S. Senatis Ecclesia. Eodem loquendi modo, quo etiam Clusinus, Roxellanus, & Fauentinus Episcopi, eorum Ecclesias Clusinatem, Roxellatem, & Fauentinatem appellant. Pariterq; inter eundem ferè numerum 125. Episcoporum, qui subscripserūt epistolæ Agathonis Rom. Pontificis, quam Legati ab eo ad sextam œcumenicam Synodum Constantinopolitanam celebrandam missi, Anno 673. secum attulerunt, legitur etiam subscriptio huiusmodi, videlicet; Vitalianus Episcopus S. Ecclesiæ Senensis. Quò fit, vt cauillari non possit, quòd Episcopus Senensis sit idem qui & Senogalliēsis: vel quòd pro Episcopo Senate, legi debeat Episcopo Cæsenate. Tum quia ex Plinio & Ptolemæo suprà citatis perspicuè constat, quòd etiam eorum ætate Sena illa Piceni, non iam amplius Sena, sed Senogallia appellabatur: tum etiam quia supradicto Concilio Lateranensi, non solùm Senatis, sed etiam Sesenatis, & Senogalliensis Ecclesiarum Episcopi, vno eodemq; nomine appellati, subscripserunt. Et insuper secunda & quarta Synodis Romanis, sub Calio Symmacho circa annos Domini 498. conuocatis, subscripsit etiam Venantius Episcopus Senogalliensis.

Cæterum Pius I I. Pont. Max. an. 1459. (quo etiam anno idem Pius Pontifex creatus fuit) Senam oriundus, Ecclesiam Senensem ex Episcopali in Archiepiscopalem erexit; illiq; Suanensem, Clusinensem, Crassetanensem, & Massanensem, Episcopos, in Suffraganeos assignauit, eorumq; Ecclesias eidem Archiepiscopo subiectas esse decreuit.

Hæc Cæsar Orlandius de patriæ suæ origine & antiquitate nobis misit; idq; non alia (vti scribit) ratione, quàm vt Blondi, & nonnullorum recentiorum scriptorum, qui de ea contra quàm res se habet scripserunt, opinio prorsus (si fieri possit) euellatur.

Montem Argentarium eleganter describit Claudius Ptolemæus Senensis, libro 6. epistolarum, ad Gabriēlem Cesanum.

MARCA ANCONAE.

OLIM hæc Regio Picenum vocata fuit, hodie Marcam Anconitanam ab eius vrbe primaria appellant. Quondam quoque Marca Firmiana ab eius oppido dicta fuit, vt Blondus prodit. Ab Isauro flumine vsque Druentum amnem, inter Hadriaticum mare, & Apenninum montem exporrigitur. Picenos, Vmbros, & Senones hunc tractum quondam incoluisse litterarum monumentis constat. Habet hæc Regio agrum fertilem, omnis generis frugum copiam producentem, sed lignariis quàm frumentariis fructibus longè est præstantior. Silius eius laudem præcipuam in oleis prædicat.

Vrbs eius primaria (vti diximus) Ancona est, à situ nomen habens; quòd in Cimmerio promontorio, tamquam cubitum in Hadriaticum mare promineat. Vnde huius vrbis antiqua (quæ ex terra interdum eruuntur) numismata, cubito calamum manu tenente, insignita conspiciuntur. Habet hæc vrbs portum antiquitate venerandum, à Traiano Imperatore exædificatum, quod ex eius marmorea inscriptione ibidem ostenditur. Est & Ælia Ricina, quod & Ricinetum, hodie id oppidum Recanati vocant, in monte situm est, cuius nundinas (quibus certis anni temporibus gaudet) ex omnibus pænè Orbis partibus frequentatas vidimus. Non longè abhinc est diuæ Mariæ Lauretanæ fanum, validissimo muro cum vico illi adhærente cinctum. Cuius delubri magnificentia ac loci religio tanta est, vt in ipso statim introitu nemo non in admirationem rapiatur. Fanum hoc omni bellico instrumento, tum ad defendendum, tum ad feriendum, ne à piratis diripiatur, egregiè munitum est. Vicus ferè cauponibus, stabulariis, calcearíis, aliisque id generis hominibus constat, à quibus hic toto anno ex omnibus propemodum regionibus votorum causa maximo numero confluentibus necessaria subministrantur. Est & oppidum cum arce Fabrianum, huius incolæ ferè ex charta nobili, quæ inde Fabriana nuncupatur, victum parant. Sunt præterea alia præclara in hac regione oppida, quorum descriptionem apud Leandrum luculentam habemus. Hanc regionem carmine descripsit Franciscus Pamphilus.

Apenninus mons hoc loco vbi huic regioni imminet, editissimis iugis se ipsum superat, in quibus Antrum illud horribile est quod Sibyllæ cognominant (*Grotta de la Sibylla* vulgò) atque Campos Elysios fingunt. Vulgus enim in hoc Antro Sibyllam quandam somniat, quæ hic regnum amplum magnificis Regiisque palatiis plenum, hortis amœnissimis consitum, lasciuientibusque puellis, & omnis generis deliciarum copiam abundantem possideat. Atque hæc omnia communicari cum iis qui eam per hoc antrum (quod omnibus pateat) adeunt. Postquàm verò per annum in eo permanserint, liberam egrediendi facultatem (si velint) eis à Sibylla largiri prædicat, atque ex eo ad nos reuersis, felicissimo deinceps totò vitæ tempore vti asserit. Hoc Antrum nostratibus quoque innotuit, sub nomine **Vzou Venus bergh**, quasi dicas, Dominæ Veneris montem. Inde versus quidam rhythmici teuthonici vulgò cantitātur de quodam paruo Daniele (sic enim cantio cum vocat) qui postquàm toto in hoc antro anno mansisset, eius vitæ tandem pœnituit, eoque hanc suam Venerem deserens, Romam proficiscitur, Pontificemque adit, & peccatum confitetur. Pontifex hoc peccatum minimè veniale credens, baculum quem fortè effecum & aridum ad manus habebat, in terram defigens, sua illi peccata remissum iri dicit, quàm primùm hic baculus rosas ferret. Daniel ex hoc responso de sua salute desperans, mœstus abiuit; denuoque (duobus ex sorore nepotibus secum ductis) ad suam Venerem reuertitur. Triduum verò pòst visus est baculus effloreſcere, quæsitus vbique terrarum Daniel, sed nusquam apparuit. Creditur enim, cum reliquum suæ vitæ terminum in antro hoc finiuisse. Hæc huius cantilenæ historia, digna, cuius fides huic suæ Sibyllæ, aut Veneri imaginatæ, deferatur.

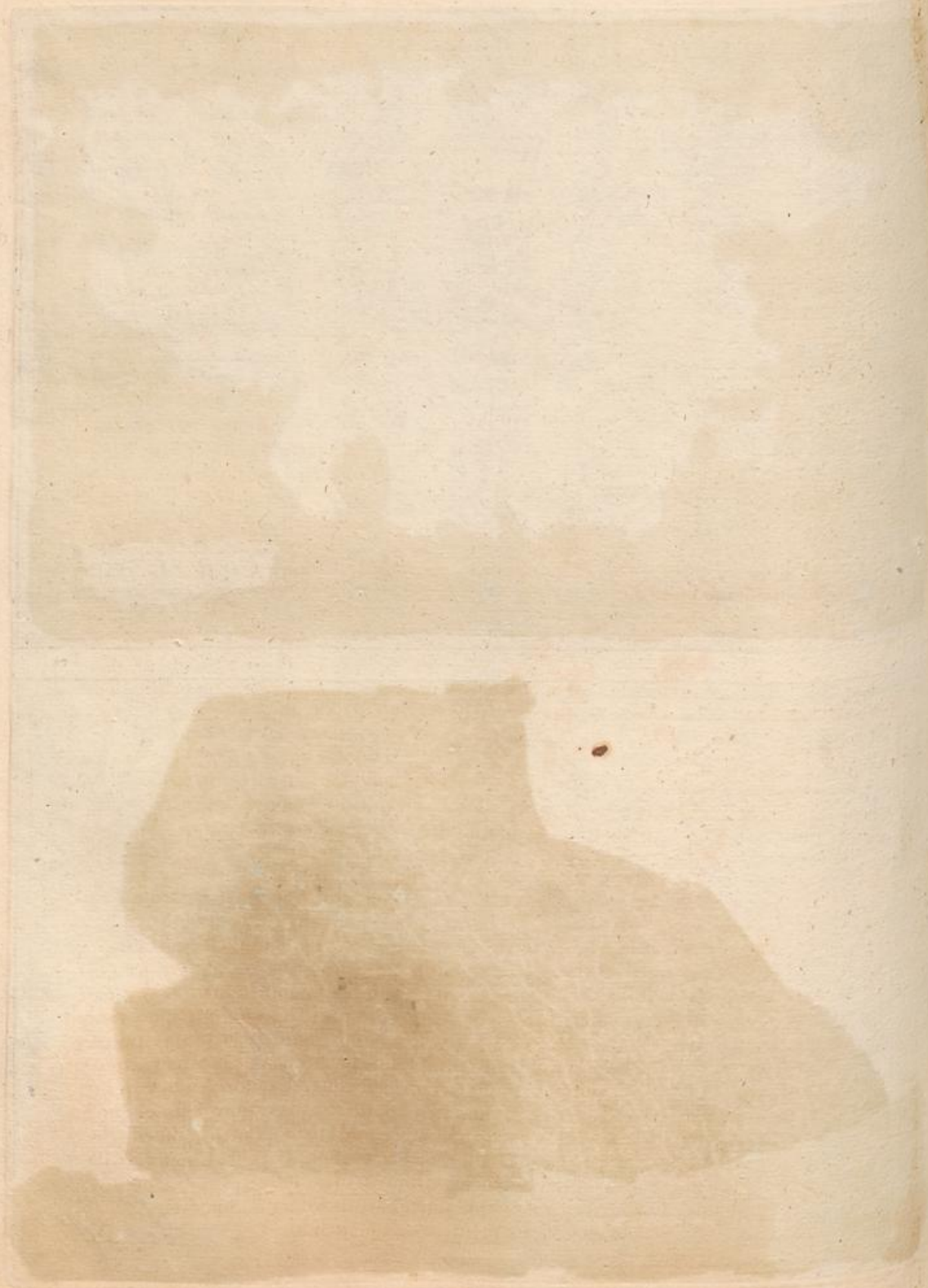
CORSICA.

CORSICA *Maris Mediterranei Insula, variis olim populis inhabitata fuit. Hodie bifariam in duas partes eam distinguunt. Plagam quæ orientem Solem respicit, Latus interius; partem verò huic obuersam, Latus exterius vocant. Pars quæ Italiæ propinquior est, Cismontana; & quæ versus Sardiniam excurrit, Vltramontana dicitur. Incolæ tamen alter alterum Vltramontanum, se ipsum verò Cismontanum ad montium situm respicientes, appellant. Insula est ab omni parte aditu difficilis, cùm præruptis vndiq; collibus comprehensa sit. Interius similiter magna ex parte montosa, ideoq; frumenti non adeò fertilis est; vino tamen commendatur, quod hinc Romam exportatur, Corsicumq; à loco nomen habet. Gignit & equos feroces, & canes venaticos spectata magnitudinis: Musmo quoq; animal, Plinio auctore, hic est, arietis genus, quod lanæ loco villū fert caprinum. Mosfli hoc hodie vocant. Hoc animal tamen à Strabone in Sardinia describitur. Incolæ pro strenuis militibus Italia habet. Mel amarum veteres hic inueniri scribunt. Hæc insula primum à Tyrrhenis occupata fuit, deinde à Carthaginiensibus: his eam eripuerunt Romani, qui eam tenuerunt vsq; dum Saracæni eos expulerunt. Hos ex ea profligarunt Genuenses. Tandem capta à Pisanis, Pontificibus cessit. Vltimò ad Genuensium iura rediit, quib. hactenus obedit. Hanc insulā tam accurate, ex Augustini Iustiniani cōmentariis describit Leader Albertus, vt omnino nihil in ea desiderari posse videatur.*

Septentrio.
Com. Piombino.
BORGO NE.
VAL DI ORCIA.
MONTAGNATA.
MAREMMA DI QVA AL FIVME.
MARENMA
A DI LA AL FIVM
TRVSCI MARIS PARS.
SENENSIS DITTIONIS, ACCVRATA DESCRIP.
Meridies.

BANDA DI DENTRO
BANDA DI FVORI
Bologna
CORSICA.
Occidens.
Meridies.

MARCHA ANCONAE, OLIM PICENVM. 1572.
Meridies
ROMAGNA
Occidens
Septentrio.

REGNVM NEAPOLITANVM.

VNIVERSVM hoc regnum hodie continetur inter Hadriaticum & Tyrrhenum mare, ab amne Truento, & Fundis, vsque ad Fretum Messanæ: continetq. nouem opulentissimas, amœnissimasq. Italiæ regiones; Eæ sunt, Latij pars, Campania felix, Lucani, Calabria, Magna Græcia, Salentini, Apuli Peucetij, Apuli Dauni, & Aprutium.

Vrbs, quæ Regno dedit nomen, lautissima ciuitas Neapolis, maris littori & amœnissimorum collium radicibus apposita est; Aërem habet placidissimum & mollem, agrum iucundissimum; eoque hac ætate Principes, illustresque viri non minori frequentia quàm olim, Neapolim concurrunt: etenim vniuersi ferè regni huius reguli maiorem anni partem hac in vrbe exigunt, ædesque splendidissimas fermè omnes habent: vnde Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, Equitum, Doctorum, Baronum, ac nobilium hominum plena confertaque adeò est, vt paucissimas Orbis terræ ciuitates huic exæquari incolarum nobilitate posse censeam. Vrbs spatium amplectitur magnum, inter mare, amœnissimosq. colles ædificata magnificè, mœnibus firmissimis, præsertim haud pridem iussu Caroli V. Imp. consepta, munitaque. Ædes cùm Diuorum, tum hominum ornatissimas ac splendidissimas, arcesque pænè inuictas habet. Ædes præ ceteris amplissimę sunt, Ducis Grauinensis; item Salernitani Principis. Viæ ciuitatis perelegantes, directæque. Curiæ quaternæ, quas Sedes appellant, Capuana, Nidensis, Montana, Diuique Gregorij; quò Principes, Duces, Marchiones, omnesque ceteri ordines ad consultandũ de rebus publicis conueniunt. Arces fortissimæ sunt hæ; Castellum nouum; hoc Alfonsus primus instaurauit, operibusque maximis sepsit, adeò vt firmissimis Europæ totius propugnaculis adnumerari meritò queat. Castellum hinc Capuanum, quod nunc conciliis habendis, & imperij, ciuitatisque negotiis attributum est. Item castellum Oui, modico extra vrbem spatio, in scopulo (Meagrum veteres appellabant) cinctum mari. Præter hæc, castellum Santemerense est in rupe, mœnibus vrbis imminente, superioribus annis à Carolo V. mirificè communitum. Extra muros Australi parte moles in mari, opus arte summa factum conspicitur, ad Portus commoditatem atque tutelam, nauibus ex omnibus ferè orbis partibus perpetuò pleni. Gymnasium etiam omnium disciplinarum Neapolis habet; ad quod studiosorum ex toto regno maximus fit concursus.

Extra magnificentissimam hanc ciuitatem, ager amœnissimus atque iucundissimus est, non solùm rebus ad hominum, animaliumque necessitatem; sed etiam ad voluptates atque delicias opportunis vndique confertus. In primis omne genus frumentum, vinique nobilissimi summam abundantiam fundit, adeò, vt qui non viderit, tantum vnius iugeri cùm frumenti, tum vini vbertatem esse posse, haud facilè credat. Colles item hoc in agro feracissimorũ, pleniq. nobilissimi fructuum, & aliqui theatrorum instar areas planas cingentes, venationibus ferarum opportunas. Præterea circum Neapolim horti amœnissimi cultissimique, medicis, ac eiuscemodi generosis arboribus, ornati, dulcissimoque riuulorum vndique discurrentium murmure resonantes sunt. Nec vsquam abest odorum suauitas, quod passim abundantia myrti, lauri, gelsamini, rosmarini, rosæ, &c. aspirat. Breuiter, horum locorum amœnitas, elegantia, delectatio, vix intra modum humanum consistere mihi profectò videtur; vt mirari nemo debeat, cùm olim, tum hac ætate, præcipuos homines vitam hîc degere solitos. Hæc ex Leandro excerpsimus; apud quem plura: qui hanc vrbem eiusque territorium atque regnum tam absolutè describit, vt Lectorem ad alium auctorem minimè relegare visum fuerit. Extat tamen libellus Alexandri Andreæ, de bello inter Philippum Hispaniæ regem & Paulum IIII. Pontificem maximum gesto, ex quo his non satiatus Lector, quædam de hoc regno non aspernanda passim inueniet; libellus hic à Hieronymo Ruscello editus est lingua Italica. Sed & Ioannes Baptista Caraffa, & Pandulfus Collenutius, huius Neapolitani regni historias descripsere: in quibus multa quoq. de regionis situ tradunt. Gabriel Barrius accuratè admodum suam Calabriam litteris comprehendit.

Maris Hadriatici siue Superi pars, nunc
Golfo di Vineria
Ionij pars.
Maris
pars.
Inferi maris
SICILIAE PARS.

SICILIA.

NEMO veterum Historicorum vel Geographorum non meminit, atque studiosè hanc insulam descripsit; in primis Strabo, Plinius, Solinus, aliique. Hanc optimam insularum omnium appellat Diodorus. Solinus item, quicquid hæc siue soli, siue hominis ingenio gignit, proximum esse his, quæ optima iudicantur, scribit. Ex Neotericis verò sic eam describit Vadianus.

Sicilia non fertilitate modò (ob quam tamen Cereri & Baccho à veteribus consecrata fuit; & horreum etiam vrbis Romæ credita) sed frequentia atque vetustate oppidorum, amnium commoditate, & rerum gestarum memoria, victoriisque Pœnorum & Romanorum altercantibus, super omnes alias insignis. Vrbes eius septuaginta duas Plinij ætas numerauit. hodie duodecim Episcopatus feruntur, latè patentibus diœcesibus. Tenuêre eam multis annis Sueuorum Duces. Ab Anglis & Lotharingis etiam petita inuasaque fuit, hoc maximè tempore, quo in Syriam & Saracenos expeditiones sumebantur. Postremò in regum Aragonum Hispaniæ manus peruenit, hodieque iisdem obsequitur. Neque alia est, quod quidem sciam, toto orbe insula, quam ex æquo Græci & Latini scriptores partim nobilitate insulæ, partim autem occasione rerum gestarum, celebriorem reddiderint.

Qui plura velit, Benedictum Bordonium, qui omnes Orbis terrarum insulas vno volumine comprehendit; Leandrum Albertum, Dominicum Nigrum, Franciscum Maurolicium, Marium Aretium, qui eam doctissimè, & tandem Thomam Fazellum Siculum, qui eam exactissimè, pleniseque describit, legat: apud quem quoque Ætnæ montis historiam habes; de quo etiam Petrus Bembus peculiarem libellum edidit. Sed lege etiam Ciceronis Orationes in Verrem. Thucydides lib. 6. pulchrè huius insulæ originem & incolas describit. Totam Siciliæ antiquitatem ex numismatibus restituit Hubertus Goltzius.

SARDINIA.

HVIVS insulæ pulcherrimam habes descriptionem apud Munsterum, auctore Sigismundo Arquero Calaritano Siculo. Eandem Leander Alb., Benedictus Bordonius, Nicolaus Leonicus, præter veteres auctores habent, inter quos Pausanias non contemnenda de hac insula habet. Hæc Romanorum rebus collapsis, Saracenis aliquando paruit, ab his interim à Pisanis vendicata fuit. Nunc verò vnà cum Siciliæ regno Hispanis subest.

MALTA olim MELITA.

HANC insulam eleganter descripsit Quintinus Heduus, singularemque libellum de ea edidit. Hanc olim D. Paulus appulsu suo naufragio facto nobilem reddidit. Sed his annis proximè elapsis, fugata illa Turcorum maxima classe, Hierosolymitanis Equitibus propugnatoribus eam fortiter atque immortali gloria defendentibus, multò celebrior facta est. Vide quoque Fazellum de hac insula.

ELBA olim ILVA.

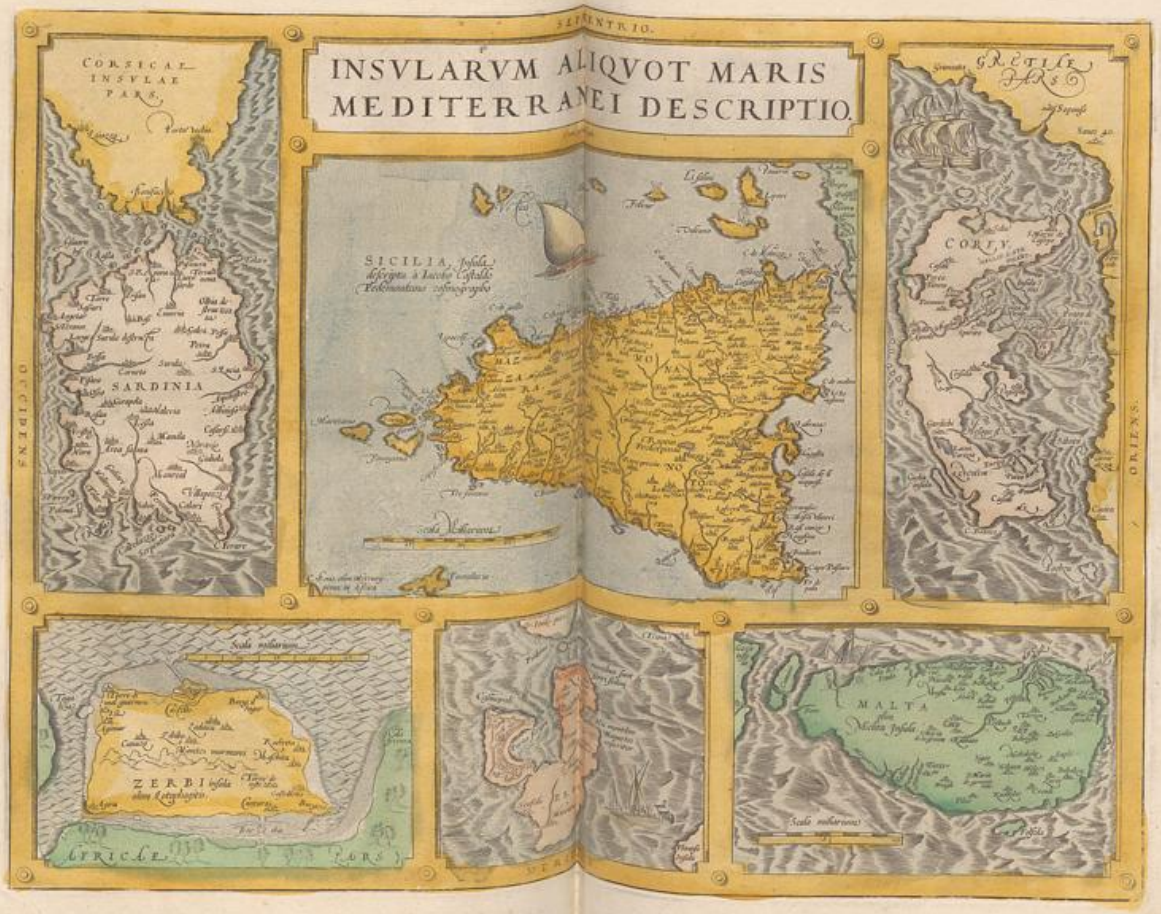
TVSCORVM Ducibus hodie hæc insula paret, atque nouo propugnaculo aduersus Turcorum incursiones tuta facta videtur. De noua in hac insula Stephanitarum Equitum (ad instar Hierosolymitanorum in Melita) auctore Cosmo Medice, anno 1561. institutione, vide Cælium Secundum, in bello Melitensi. Hanc insulam admodum metalliferam esse ex veteribus Geographis constat. Hodie ferrifodinis diuitem scribit Leander, qui eam Magnetem lapidem etiam producere ait. Alumen liquidum item ex hac insula ad nos deferri tradit Matthiolus.

CORFV olim CORCYRA.

INSVLA maris Adriatici, Venetorum ditionis, in ea arx munitissima eiusdem nominis, præsidio contra Turcos obfirmata. eam describunt (omissis veteribus Geographis) Volaterranus, Benedictus Bordonius, & N. Nicolaius, in obseruationibus suis Orientalibus, &c.

ZERBI.

CLADES classis Christianorum, quæ anno 1560. apud hanc insulam accidit, eam innotescere fecit. De situ, magnitudine, & quibus gubernetur, lege Ioannem Leonem Africanum, lib. 4. Descriptionis Africæ.

SEPTENTRIO.
INSVLARVM ALIQVOT MARIS MEDITERRANEI DESCRIPTIO.
CORSICAE INSVLAE PARS.
SARDINIA
SICILIA, Insula, descripta à Iacobo Castaldo Pedemontano cosmographo
GRAECIAE PARS
CORFV
ZERBI Insula olim Meninx
MALTA
Scala milliarium
OCCIDENS
ORIENS

CANDIA, olim CRETA.

CRETAM hodie Candiam vocant, maior est Cypro, minor autem Sicilia & Sardinia; quibus solis in toto mari Mediterraneo cedit, interim nobilitate & fertilitate par omnibus. Olim centum vrbibus claram fuisse prisci scriptores tradunt: earum circiter quadraginta Plinij ætas nouit; hodie verò, Bellonio auctore, tres tantùm alicuius nominis habet; quæ sunt, Candia Venetorum colonia, vnde insulæ nomen, Canea & Rhetimo. Ambitus insulæ quingentorum viginti millium passuum est. Vbique montosa, obque id incolæ admodum venationibus addicti. Nullus inibi nauigabilis fluuius. Sed neque noxium animal gignit. Hanc insulam nobilem, ex toto terrarum Orbe cognitam, facit optimum vinum, quod incolæ Maluasiam vocant; indeque per omnes Orbis ferè partes auehitur. Hoc vinum antiqui Pramnium vocarunt, auctor Bellonius. Volaterranus putat hodie pro Aruisia, Maluisia dici, adiectione vnius litteræ; additque quòd id genus vitium ex Aruisio Chius insulæ promontorio (vnde Aruisia vina olim) in Cretam delatum sit. Cupressorum arborum ad naues fabricandas, hîc maxima copia. Hæ tantæ altitudinis nascuntur, adeò vt spectabilius nihil humano visui sit, inquit Dom. Niger. In hac insula Labyrinthus fuit à Dædalo ad Ægypti exemplar (Plinio teste) fabricatum. Huius adhuc extare vestigia Georgius Alexander eius insulæ Præsul, apud Volaterranum auctor est. Mons est effossus (inquit) ac vndique concauus, vna tantum & angusta via aditur. Dux loci peritus præcedit cum ardente funali, inextricabilem errorem per tenebras monstrando. Petrus Bellonius verò, antiquorum operum diligens inuestigator, & qui hanc insulam nostra tempestate non otiosè perlustrauit, lapidicinam hîc olim fuisse, non Labyrinthum ait; vulgo Cretenſi sic tamen vocari, quod verisimilius est, cùm Plinius scribat suo tempore nulla extitisse eius vestigia. Sed huius loci ex Bellonio hîc adijciam descriptionem. Locus est inter Gnosium & Cortynam, qui cùm olim ad lapides excidendos admodum idoneus videretur, indigenæ eius loci lapidicinam ibi construxerunt, ex qua cùm multi lapides indies exciderentur, multa subterranea excisa sunt diuerticula, ita vt cùm quis per lapidicinam incedit, in multos anfractus incurrat. Letho flumini vicinus est Pseudolabyrinthus ille, in quem cùm quispiam est ingressurus, necesse est eum rusticos è vicino pago accersere, vt cum candelis ingrediatur. Sed in ea tot vespertiliones stabulantur, vt nisi quispiam sibi ab eis caueat, dum obuolant, suis alis faces extinguant. In lapidicinæ autem centro magni reperiuntur stercorum vespertilionum acerui, tenellique adhuc eorum catuli pendentes. Patres cùm volare desierint, se nec parieti affigunt, nec in pedes stant, sed illic in trabe pendent, quod nostri in lignorum rimis faciunt. Hactenus Bellonius. Huiusmodi vespertilionum historiæ, planè vt eam hîc describit Bellonius, videor mihi interfuisse, cùm Roma Hostiam animi gratia proficiscebar, atque in itinere ad portum Traiani, vt eius ruinas conspicerem, sub terram, conducto prius meo hospite, vt face ardenti præiret, descenderim. Ioui olim consecrata fuit, quòd eum hic natum alitumque & sepultum credidit antiquitas. Bordonius testatur ad huius Insulæ partem Septentrionalem esse sub terra antrum, hominum opera excauatum, patens quadraginta cubitos in longitudinem, quatuor verò cubitorum latitudinis; atque hoc hodie Iouis sepulchrum appellari, & in huius capite etiamnum eius Epitaphium litteris scriptis extare.

Incolas olim nauigandi peritia maritimarum vsu principatum tenuisse, vt qui mari cinguntur vndiquaque, scribit Strabo; atque inde adagium, Cretenſis mare nescit. Horum etiam vanitatem, fraudulentiam, mendacitatem, & alias improbitatis notas, plurimis conuiciis incessuit antiquitas; hinc adagia, Cretiza cum Cretenſi, Cretenſis Cretensem, Cretenſis cum Aegineta, E Creta raptus, &c. Qua ratione quoque apud Diuum Paulum malè audiunt. Sed vereor ne quod parœmiis in Cretenſes iactatur, re vera quoque in quamplurimas alias nationes (ne dicam omnes) nimium quadret.

Hanc insulam primus in Romanorum potestatem redegit L. Cæcilius Metellus Creticus anno ab vrbe condita DCXXCV. Sequentibus temporibus sub Imperatoribus Constantinopolitanis fuit; postea concessa Bonifacio Montisferratenſi, à quo demùm Venetis diuendita fuit, anno à Christo nato MCXCIIII. quibus hodie paret. Strabo inter veteres hanc diligenter descripsit, inter Neotericos verò Dominicus Niger, Volaterranus, Vadianus, Zieglerus, & Benedictus Bordonius. Sed nostra ætate omnium optimè Iodocus à Ghistele in suo Itinerario Hierosolymitano; & Bellonius in suis Obseruationibus.

PAMPHYLIVM MARE
SEPTENTR.
SYRIACVM MARE
OCCIDENS
ORIENS
MERIDIES
CYPRVS INSVLA

CANDIA, OLIM CRETA.
CRETICVM MARE
Occidens
Oriens
LIBYCVM MARE
Scala miliarium Italicorum

CYPRVS.

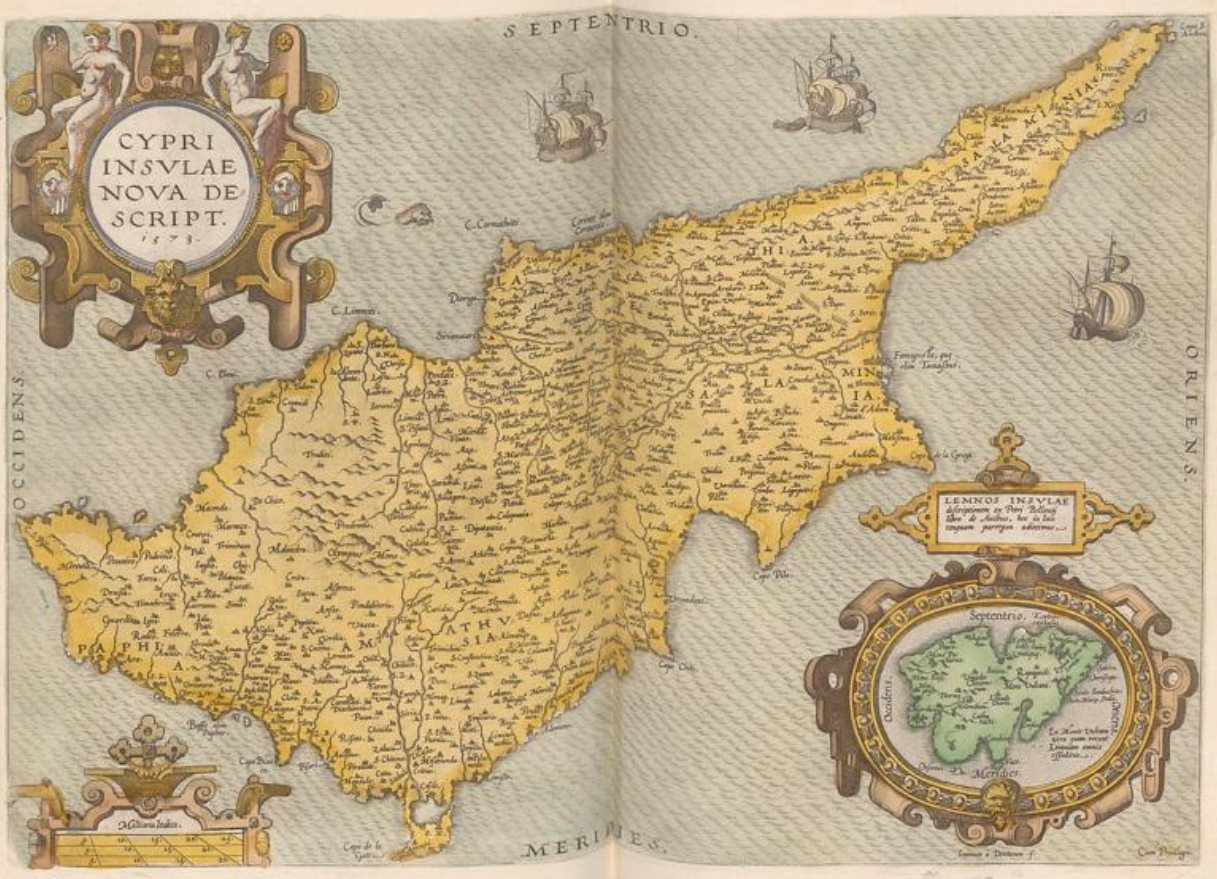
CYPRVS inter maiores maris Mediterranei insulas locum sibi vendicat. Tota insulæ figura parte altera longior est. Huius Metropolis & Regia, est Nicosia. Est & Famagosta vrbs nobilissima, & totius insulæ emporium, portu & vectigalibus diues. Nulla insularum est inferior; nam & vino abundat, & oleo, frumenti quoque satis habet. Æris etiam metalla in ea fuerunt, in quibus vitriolum & rubigo æris nascebatur, ad Medicinæ vsum idonea. Canna mellis multa in ea reperitur, ex qua saccarum excoquitur. Vini etiam, quod cum Cretico certare posset, est ferax. Ex pilis quoque caprarum, pannus conficitur, cui Zambelloto nostra ætas nomen dedit. Multas res insula ad alias gentes mittit, ex quibus lucra non pauca redundant. Alienis non multum eget, sed aërem parum salubrem habet. Tota insula deliciis incumbit: feminæ admodum lasciuæ sunt. Tam eximiæ fertilitatis est, vt olim Macaria, id est, beata dicta sit; & tantoperè luxuriæ dedita, vt ob id Veneri sacra credita sit. Habet insula in circuitu quadringenta & viginti septem millia passuum, in longitudine verò ducenta, Bordonio teste. Veneti eam iure hæreditario possident, eamque per Prætorem administrant. Diodorus Siculus libro 16. scribit in hac insula nouem vrbes insigniores fuisse; habuisseque singulas singulos reges, quibus parebant: qui tamen omnes regi Persarum audientes erant. Minora oppida quæque suis regibus obsequium præbebant.

Sed vt huius insulæ fertilitas magis eluceſcat, Am. Marcellini de ea elogium adijcere iuuat. Is enim in eius descriptione hæc refert; tanta tamque multiplici fertilitate abundat rerum omnium Cyprus, vt nullius externi indigens adminiculi, indigenis viribus, à fundamento ipso carinæ ad supremos vsque carbasos ædificet ōnerariam nauem, omnibusque armamentis instructam, mari committit. Sextus Rufus item de ea hæc habet. Cyprus famosa diuitiis, paupertatem populi Romani vt occuparetur solicitauit; ita vt ius eius insulæ auarius magis quàm iustius simus assecuti. Sed hoc, ô Rufe, non est Romanæ virtutis præconium mercenarium, vt dicitur.

Ex veteribus eam scriptis suis celebrarunt, Strabo, Mela, & ceteri Geographi. Ex Neotericis Benedictus Bordonius, in suo opere insulari, Vadianus, Pius 11. Pontifex & Dominicus Niger, Sabellicus, Volaterranus, & optimè Iacobus Zieglerus.

STALIMENE, olim LEMNOS.

LEMNOS insula maris Ægæi est; inter Thraciæ Cherronesum, & Athon Macedoniæ montem, Thraciæ opponitur: Vulcani officina olim clara, & terra quæ in ea effoditur, & Lemnia ab ea nominatur, etiamnum notissima. Hodie Stalimene Turcis & Italis vocatur. Centum millibus passuum in circuitu (vt Bordonius refert) patet. Plana, si eam cum circumiacentibus insulis conferas, videtur. Qua Orientalem plagam aspicit, aridam & frugibus minùs idoneam; inter Meridiem & Occasum verò, vbi humidior extat, fertiliorem esse scribit Bellonius. Vrbes in ea olim Myrina, & Ephestias. Hæc hodie prorsus deserta est, & Cochino appellatur. Illa parui nominis hodie oppidum; in Peninsula, angusto Isthmo insulæ iuncta, positum; hoc Lemno nostra ætate dicitur. In hac insula labyrinthum fuisse, tertium ab Ægypto, ciusque suo tempore adhuc reliquias extitisse, Plinius auctor est. Sed Bellonius eius vestigia diligenter quærens, nulla eius illi prorsus visa esse, nec incolarum quemquam reperisse, qui aliud quàm eius ruinas quasdam illi indicare posset, inuenisse scribit. Idem 75. pagos in ea supereſse dicit. Terra quæ olim Sphragida & Lemnia, hodie Sigillata vocatur, nunc vti olim hîc non sine superstitionis apparatu effoditur, idq. singulis annis, sexta Augusti; alio tempore minimè. Sub capitis enim pœna cautum est, ne quis clam vel palàm eò ad fodiendum accedat. Locus vbi effoditur, Montem Vulcani appellant. Herbarum, serpentum, piscium que genera, quorum hîc est prouentus; item quibus cærimoniis & apparatu, terra quam Lemniam vocant, ex terra extrahitur, aliaque huius insulæ peculiaria, videre est lib. primo Obseruationum P. Bellonij. Matthiolus quoque ex Albacarij ad Augerium Busbecanum literis, Sigillatæ terræ & effodiendi ritus descriptionem accuratam, in suis in Dioscoridem Commentariis habet. Vide de ea quoque Hodœporicum Byzantinum Hugonis Fauolij.

CYPRI
INSVLAE
NOVA DE
SCRIPT.
1573.
SEPTENTRIO.
OCCIDENS.
ORIENS.
MERIDIES.
LEMNOS INSVLAE
Septentrio.
Meridies.

GRÆCIA.

GRAECIA, quæ olim omnium bonarum disciplinarum tanquam mater & parens fuit, ex opulenta & diuite regione, suaque virtute magnæ parti Orbis quondam dominante, eò hoc tempore redacta est, (sic fors & tempus omnia versat) vt nihil reliquum relictum sit, quod non aut Turcarum iugo, aut Venetorum seruituti subiectum, aut tributarium factum sit. Turca maiorem partem occupat. Veneti in ea insulas aliquot dumtaxat possident. Qui sub Venetis sunt, meliorem habere conditionem videntur (quantum ad religionem spectat) quàm qui Turcis sunt subiecti. Et vt ij qui Turcis parent, illorum mores imitantur; sic, qui Venetis, eorum ritus sequuntur. Interim omnes in tantis ignorantiæ tenebris versantur, vt in tota Græcia nulla inueniatur Academia: nec etiam curant illorum pueros litteras doceri. Omnes etiam indifferenter corruptam ab antiqua linguam loquuntur: sed alij aliis elegantius. tamen illorum lingua melius conuenit cum veteri Græca, quàm Italorum cum antiqua Latina. Qui vrbes Venetorum imperio subiectas habitant, tam Italicè quàm Græcè loquuntur: qui verò ruri degunt, nihil nisi Græcè. Qui Turcicas ciuitates in ea incolunt, Turcicè & Græcè: sed qui pagos, Græcè tantùm loqui sciunt. Habent etiam hoc sæculo, vti & olim, varia idiomata vulgaria: nam vnius Prouinciæ homines melius, alterius verò deterius loquuntur. quamobrem illis accidit, quod in aliis Europæ partibus videmus, vtpote, quòd alter alterius ineptam (vt sibi quidem videtur) pronuntiationem rideat, subsannetque: sic vt etiam pueri Constantinopoli nati, transmarinos derideant, ob accentuum varietatem, in quibus cum illis non conueniant; haud aliter, quàm Italus, qui Tuscanam; aut Gallus qui Gallicam; aut Hispanus, qui Castellanam linguam profitetur, omnia cetera suæ regionis idiomata contemnit, exsibilatque.

Vt autem in genere describamus omnium incolarum viuendi morem, operæpretium visum est, Nobiles & ciues à ceteris plebeiis, infimæque fortunæ hominibus discernere: nam quorum census est amplior, & in maiori existimatione haberi volunt, Principum, quorum imperio subsunt, more vestiti conspiciuntur; ita vt qui sub Venetis degunt, Venetos; & qui Turcis parent, Turcos vestitu exprimunt. Sed cetera plebs sub cuiuscumque ditione sit, tam in continenti quàm insulis, aliquid suæ antiquitatis hactenus retinet; nam plerique omnes comam ab occipite nutriunt, & à fronte sinciput tondent: vtunturque magnis duplicibus q. pileis. Insulares in religionis exercitio vtuntur omnes fermè eisdem ritibus eademq. forma cærimoniarum. Plerique omnes Turcarum more non multum supellectilis habent, nec lectis plumis refertis vtuntur; at eorum loca culcitras quasdam habent, ex tomento siue lana confectas. Omnes odio habent vinum aqua mixtum; & vsque in hunc diem antiquum propinandi morem obseruant, & præcipuè Cretenses: in eo autem differunt à Germanis, quòd isti inuicem vrgent magnis culullis: Græci verò paruos haustus inuicem propinant. vnde vt olim antiquitùs, ita & nunc Græcari pro inebriari dicitur. Sed quia in bibendo certas quasdam leges seu cærimonias obseruant, easdem prætermittere noluimus. Primò vtuntur valde humilibus mensis, & bibunt per vices; numquam ordinem prætermittentes, ita vt si quis extra ordinem, hoc est, antequam ad illum peruenisset bibendi ordo, vinum poscret, magnæ inciuilitatis haberetur. Et qui promptissimus est ad infundendum, poculum tenet, ceterisque omnibus solus per ordinem infundit. Vtuntur in istis compotationibus paruo quodam vitro sine basi aut pede, ita vt minimè è manu reponi liceat, illudq. omnino ebibunt, ne guttam quidem vini relinquentes. Interdum sese inuicem prouocant ad bibendum Germanorum more; & tum quidem amplectuntur se mutuò, manumq. alter alterius contrectat, illamque osculatur, frontique admouet; deinde malas siue genas tam dextram quàm sinistram exosculantur, sed tunc non obseruant bibendi ordinem. Et quia fortissimum illud vinum paruis haustibus potitant, & inde valde incalescunt; semper cantharum aqua plenum præstò habent, & similiter magnos aquæ haustus ingurgitant, vt sese iterum refrigerent: nam aliter haudquaquam sitim sedare possent. Mulieres non adsunt illorum comessationibus. Vetus ille mos ethnicorum deplorandi mortuos, etiam hodierno die per totam Græciam obseruatur, vti & in vicinis regionibus. Quæ res valde est absurda; nam postquam aliquis vita defunctus est, mulieres certo quodam in loco conueniunt; & ab ipso summo mane vlulatum quendam ordiuntur, percutientes pectora, vnguibus genas lacerantes, extrahentesque capillos, ita vt planè miserabile spectaculum exhibeant. Et vt melius hæc mysteria peragerentur, mulierem conducunt egregiè canoram, quæ ceteris præcinit, vt intermissiones (pausas vocant) & accentus huius neniæ melius intelligerentur: atque in hoc planctu laudes virtutesque defuncti recitant, incipientes ab ipsius natiuitate, vsque ad extremum eius halitum, &c. Hæc ex Petri Bellonij Obseruationum lib. 1. transtulimus; vbi plura.

Ex veteribus hanc regionem descripserunt Strabo, & Mela; sed omnium studiosissimè Pausanias. Ex Neotericis, Nicolaus Gerbelius, & Wolfg. Lazius, qui citat etiam quendam Anton. Vrantium Episcopum Agrienſem, vt qui eam peragrauit, atque eius descriptionem recētiorem, recentioribusque vocabulis propediem in lucem proferet. His adiungere licet Hugonis Fauolij Hodœporicum Byzantinum, & N. Nicolaij obseruationes Orientales, Andream Theuetum, Petrum Bellonium, &c. Petrus Gyllius diligentissimè descripsit Bosphorum, & vrbem Constantinopolim. Appianus quoque lib. 4. Ciuilium multa habet quæ ad Thraciæ descriptionem conducere possunt.

GRAECIAE
VNIVERSAE
SECVNDVM
HODIERNVM
SITVM NEO
TERICA DE
SCRIPTIO
Auctore
SERVIA
TOPLIZA
THIQVES
ROMANIA
MAR MAGGIORE
MAR DE MARMORA
ARCHIPELAGO
Mare
Mediterraneo
pars

ILLYRICVM.

ILLYRICVM, aut, vt aliis placet, Illyris, regio est in ora maris Hadriatici, Italiæ opposita. Huius termini non ab omnibus ijsdem limitibus circumscribuntur. Plinius enim hanc inter Arsiam & Titium fluuios constringit. Ptolemæus verò eam ab Histria ad Macedoniæ vsq. confinia secundum maris littora producit; mediterranea eius ad Pannones & Mœsiam superiorem expandit. Multò ampliorem eam describit Pomp. Mela, & Dionysius Alexandrinus; totam enim maris Hadriatici oram à Tergesto ad Ceraunios vsque montes, Illyriis ascribit, eosq. vltra Danubium fluuium habitare docet; Danubium namque inter eius flumina Mela numerat. Strabo quoque libro suæ Geographiæ 7. eos Macedonibus & Thracibus propinquos esse ait. Sed omnium latissimè huius fines extendit Appianus Alexandrinus, is enim hoc modo de iis: Illyrios Græci eos existimant, qui supra Macedoniam & Thraciam à Chaonibus, & Thesprotis ad fluuium Istrum sedes habent. hæc enim prouinciæ totius longitudo est. Amplitudo eius ex Macedonia & Thraciæ montibus ad Pæones vsque, & Ionium mare, Alpiumque obiecta protenditur, quæ dierum quinque itinerationem continet. Longitudo in triplo productior est, &c. Idem postea: Romani verò non hos dumtaxat, sed Pæones vltra eos, nec non Rhætos, Noricos, & Mysios, qui Europam incolunt, & quoscumque alios his finitimos, qui Istrum à dextra nauigantibus sese offerunt, vicissim vt Hellines à Græcis distinguunt, eos propriis appellationibus separatim nominant; ceterùm communi vocabulo Illyrios omnes arbitrantur. Ab Istri ortu enim vsque ad mare Ponticum, Illyrici esse voluerunt. Hæc de iis Appianus. Suetonius in vita Tiberij Cæsaris hos tam longè patere etiam auctor est.

Sex. Rufus, qui vixit tempore Valentiniani Imp. septendecim prouincias ascribit: Noricorum duas, Pannoniarum duas, Valeriam, Sauiam, Dalmatiam, Mœsiam, Daciarum duas, Macedoniam, Thessaliam, Achaiam, Epiros duas, Prævalim, & Cretam.

Hos nomen habere ab Illyrio Polyphemi F. scribunt auctores; quidam ab Illyrio Cadmi filio eos denominatos ait. Totam Illyricioram maritimam cum insulis vicinis, commodis instructam portubus scribit Strabo; cùm quidem contrà, Italica ora huic obiecta, sit importuosa. Calida est vt Italia & bonarum frugum ferax ora Illyrici, oleis & vitibus egregia; nisi quòd loca quædam prorsus aspera sunt. Quæ supra hanc sita est regio, montosa est tota, frigida & niualis, maximè quæ ad Septentrionem vergit. Incolæ huius olim latrociniis admodum dediti, hodie verò paulò mansuetiores, ligneis plerumque habitant ædificiis culmo contectis, præter paucas littorales vrbes, in quibus humanius degunt. Inter has primi nominis est Ragusi, olim Epidaurus, vrbs hodie Emporio & Republica nobilis, quondam libera, nunc autem Turcis tributaria, eoq. nomine (vt Nicolaus Nicolaius in suis Obseruationibus testatur) quotannis 12000. ducatorum aureorum Ottomannis pendit.

Hæc de Illyrico in genere, nunc de nostra hac tabula, quæ totum Illyricum secundum horum auctorum descriptiones, præterquam Plinij, minimè continet. Sunt verò in hac tabula, Histria, Slauonia, Dalmatia, Bosnia, Carinthia, Carniolæ & Stiriæ pars: omnes ferè regno Hungariæ vectigales, præter pauca maritima, quæ Venetis parent. Turca autem non minorem earum partem sibi subiugauit. Hæ regiones ferè omnes suis, quas in hoc nostro Theatro habent peculiares, tabulis, à nobis descriptæ sunt, eoque hîc nihil de iis dicere decreuimus. Tantum de Stiria hoc addere libuit, hanc regionem scilicet strumosos illos populos producere, inuenirique ibidem tam ingenti struma, vt ipsis loquelam impediat; & mulier lactans (vt Aubanus ex fama tradit) illam post tergum, perinde atque saccum, reijciat, ne infanti impedimento sit. Nos certè Frisachij nō sine admiratione hominem contemplati sumus, cui mentum ab auribus incipiens, humeros latitudine ferè æquabat, & ad pectus vsque propēdebat. Strumæ causam aquæ aërique quibus vescuntur incolæ, tribuunt. Vide de his Illyriis plura apud Do. Nigrum, Volaterranum, & Ludouicum Vergerium in Munsteri opere Cosmographico. item Librum Notitiarum. Laonicus Chalcondilas non nihil quoque huius cognitione non indignum scripsit. Totus hic tractus, exceptis finibus qui Germaniam attingunt, lingua Slauonica vtitur. Quæ (vt de ea obiter nonnihil dicamus) nonnullis VVindisch, apud Latinos Illyrica appellari putatur, hodieque omnium latissimè patet; vt quæ à mari Hadriatico ad Oceanum Septentrionalem extendi videatur: Nam ea vtuntur Istrij, Dalmatæ, Bosnenses, Moraui, Bohemi, Lusatij, Silesij, Poloni, Lithuani, Prutheni, Scandinauiæ incolæ, & longè lateque imperantes Russi, Bulgari, multæque aliæ circumuicinæ regiones, Constantinopolim ferè vsque; adeò vt eius etiam inter Turcos frequentissimus vsus sit.

CARNITIA
SEPTENTRIO
STIRIA
VNGARIA.
CARNIOLA
SCLAVONIA.
WINDISCH MORCH
OCCIDENS.
ORIENS.
HISTRIA
BOSSNA
ILLYRICVM.
IOAN. SAMBVCVS ORTELIO SVO S.
VELGER
RIJER
SCHER
LE ZIN.
PAGO
DAL MATIA
Sinus Hadriaticus.

LECTORI.

CONSTITVERAM, vt in præfatione operis promiſi, quarumlibet regionum vnam tantum tabulam, eámque quantum fieri poſſet exactiſsimam exhibere; itaque cùm clariſsimus vir Ioannes Sambucus abſolutiorem huius regionis huic operi inſerendam ad me miſiſſet, alteram hinc relegare decreueram. Sed quemadmodum interdum iuuat varias de eadem re intelligere ſententias; ſic quoque de eadem regione variorum deſcriptiones aliquando inſpicere, non inutile eſſe mihi perſuadeo. Et ne quis quod in prima noſtra editione habuiſſet, ſtudioſi in hac poſtrema deſiderare poſsint, hanc tabulam retinere quoque viſum fuit: atque eam tanquam parergon hîc adijcere, non ingratum Geographiæ candidatis duxi. Vale.

SCHLAVONIAE, CROATIAE, CARNIAE, ISTRIAE, BOSNIAE, FINITIMARVMQVE REGIONVM NOVA DESCRIPTIO, AVCTORE AVGVSTINO HIRSVOGELIO.

CARINTHIÆ DVCATVS, ET GORITIÆ PALATINATVS.

HABET hic Ducatus Carinthiæ (quod Rithaymero auctore Carnithia rectiùs scribitur) ab Ortu & Septentrione Stiriam, ab Occasu & Meridie, Alpes & Forum Iulij contingit. Huius pars est Carniola. Multæ in hac Regione valles collesque tritici feraces; multi lacus & amnes; quorum præcipuus est Drauus. Notissimæ huius tractus vrbes sunt; Santo Vitus, Villacum, Clagenfurtum. Santo Vitus metropolis est, & vrbs minimè negligenda, cum foro satis spatioso, habens perennis aquæ fontē limpidiss. quem nos anno 1558. extrui vidimus; cuius labri diametrum septem plus minus pedum emensi sumus. Hoc labrum ex solido & candido marmore conspicuum erat, ibidemque inter alia antiquitatum monumenta ex terra erutum. Vrbem egredientibus Clagenfurtum versus patentissimus campus occurrit, multis adhuc antiquorum ruderibus oppletum, vulgò Solfeldt appellant: Paracelsus in suo huius regionis Chronico (si modò eius sit) Liburniam, nescio qua authoritate, vocat. Ego potius Soluense oppidum, à Plinio in Carnis memoratum, hîc olim fuisse putarim. Hic ille est locus, vbi sub dio Principes insolito eo & non vulgari ritu (quem Pius I I. in sua Europa accuratissimè describit) inaugurari soleant. Villacum, oppidum domibus in fronte coloribus historiisque magnificè depictis, spectatoribus gratum. Situm est hoc in planitie altissimis rupibus septum, ad Drauum fluuium, ponte lapideo eius oras connectens. Clagenfurtum, vrbs bene munita, Claudia antiquitus, Lazio teste, vocata. Sunt qui scribunt, huius vrbis ciues furibus adeò esse inexorabiles, vt leuissima etiam furti suspicione notatus, inauditus ad crucem abripiatur; post eius diei, quo supplicium de eo sumptum est, tertium, de mortuo iudicant; quem si insontem cognouerint, honorificè sepeliunt: si iure eum damnatum compererint, pendere sinunt. Sed hanc fabellam, commentitiam vocat Rithaymerus. Est præterea Frisachum, magnam referens vetustatem, Santo Leonhartus, Wolfspergum, &c. Olim hunc tractum Iapydes inhabitasse putantur. Imperium huius regionis penes Duces Austriacos est.

Quantum ad Ecclesiasticam Iurisdictionem attinet, ea inter Archiepiscopum Saltzburgensem, & Patriarcham Aquilegiensem partita est, inquit Paracelsus in Chronico suprà dicto. At nescio quàm ridiculè idem huius regionis etymon à Latinis deductum vult, vti videlicet vocetur Carinthia quasi Caritas intima. Hoc scilicet incolis curæ erat in indigetanda patria sua, ab exteris nationibus, & ab eis minimè intellectis, nominis vocabulum petere. Legat his non contentus Lector Seb. Munsterum, Pium I I. Sabellicum &c.

GORITIÆ Palatinatus quoque est Archiducum Austriacorum, habetque nomen ab vrbe eius primaria, ab Italis (in Italia nempe vltra Alpes sita est) *Goricia* dicta; Iulium Carnicum Ptolemæo, Leandro auctore. Amasæus (vt idem scribit) colligit ex quàm plurimis antiquitatum ruderibus ibidem exstantibus, Noreiam olim hoc loco fuisse. Oppidum est ad confluentia Frigidi flu. (hodie Wipach) in Natisonem.

HISTRIA.

COMMVNE fermè omnibus fuit (inquit Plinius in sua naturali historia) vt eos quisque diligētissimè situs diceret, in quibus ipse prodibat. Idem paulò antè: Auctorem neminem vnum sequar, sed vt quemque verissimum in quaque parte arbitrabor. Eoque hîc ego. (quod vbique ferè his meis Tabularum enarrationibus obseruo) Inter omnes qui hanc Regionem descripserunt auctores, Ludouici Vergerij ex Histria oriundi descriptionem succinctè pro loci capacitate Lectori offerre decreui. Hic in Mūsteri Cosmographia dicit hanc Peninsulam, ab intimo sinu vbi Tergestum situm est iuxta eius littora, vsque ad oppidum S. Viti, quod in Fanatico ad Flumen amnem est, plusquam C C M. passus haberi. Tota regio, inquit, minimè plana est, sed neque arduos montes habet, neque etiam infœcundos, verius colles dicendi sunt; vitibus, oleis, aliisq; fructiferis arboribus consiti; frumento, pascuis & pecoribus abundant. Vnum tamen habet montem altissimum, in ea parte qua ad Fanaticum vergit sinum, quem vulgò Montem maiorem appellant. Is nauigantibus primùm apparere solet; in cuius summitate fons exoritur vberrimus. In hoc mōte aliquot rarissimæ herbæ nascuntur, quarum gratia Medici etiam hinc longè habitantes, sæpius magno labore hunc conscendunt. Fluuij Histriæ sunt tres; Formio scilicet, Nauportus & Arsia: primum accolę Risanum vocant, Nauportum, Quietum appellāt. Postremus fluit in sinum Fanaticum, & est modò Italiæ terminus. Vrbes sunt; Mugla, Iustinopolis, Insula, Piranum, Humagum, Emonia, Parentium, Osara, Rubinum, Pola, S. Vitus, omnes maritimæ. Mediterraneæ verò Pinguentum, Montona, Portulæ, Grisignanum, Bullæ, Santo Laurentius, Duo Castra, Santo Vicentius, Vallis Adignanum, Pameranum, Albona, Flanona, Petina, Galignanum, Coslacum, Pisinum. Celeberrima est Iustinopolis, quam vulgò Caput Istriæ vocant, Plinius Ægidam. Ea est in scopulo sita, longè à continenti, cui longo ponte iungitur. Paret Venetis, cum multis aliis; nam pars oppidorum Istriæ, Austriacis obedit, &c. Vide porrò Leandrum, Volaterranum, Do. Nigrum, præter veteres Geographos.

ZARA ET SEBENICO.

ZARA, olim Iaderam vocatam putamus; eiusq; territorium Liburniam antiquitus dictam scribit quidam. Sebenico, Sicum antiquorum est. Vtraque maritima in littore Hadriatici maris vrbs, sub Venetorum imperio. Eo loco quo in hac tabula videntur depicta antiquarum ædium collapsa fragmenta, Dominicus Niger Essesiam vrbem olim fuisse, eamque nunc solo æquatam scribit; locumque hodie Beribir dici, vbi Epigrammata Græca, Latinaque, & alia antiquitatis monumenta multa etiamnum visuntur. auctor anonymus huius tabulæ, Bergane eum vocat. Lege de hoc tractu Illyridis eundem Nigrum, Geographiæ libro 6.

CARINTHIAE DVCATVS, ET GORI:
TIAE PALATINATVS, WOLF. LAZIO
auctore
SEPTENTRIO.
Stiriæ pars.
Steyrmarck
NO
CVM MEDI
TERRANEVM
Vndere Karn
Karn
Gorcz
Karst.
Friaul.
MERIDIES.

MERIDIES.

CORBAVIA.
SEPTENTRIO.
LIC HA
MORLACHA
BANADEGO
ORIENS.
ZARAE ET SE:
NICI DES:
CRIPTIO

HVNGARIA.

HVNGARIA (quam nomen ab Hunnis vel Hungaris populis ex Scythia profectis, qui eam incolunt, habere constat) Pannonias, & vltra Danubium Iazygum, & Dacorum Regionem ferè omnem occupat. A Drauo ad Meridiem sumit initium; à Septentrione, Sarmatis quos Polonos, & Getis quos VValachos dicimus, terminatur; ab Occasu Austriam habet, superioris quondam Pannoniæ caput; ab Oriente Mysiam, quam Rhetianam nunc appellant. Danubius omnium quos Europa habet, fluuiorum maximus, mediam interfluit, atque in partes, nempe in citeriorem & vlteriorem scindit. Citerior est ea vbi olim Pannoniæ fuerunt: hæc ab vlteriore Hungaria Danubio, ab Austria, & Norico, radicibus Cæcij (sic olim dicti) montis: à Slauonia Drauo, à Bozna & Rascia Sauo fluminibus terminatur. Huius citerioris Hungariæ caput est Buda, regni sedes. Nobiliora in ea oppida, Alba Regalis, coronatione & sepultura regum insignis, Strigonium metropolitana, Quinqueclesiensis, Episcopalis sedes, præterea Sopronium, Taurunum, & Sabaria, Diui Martini, & Stridon Diui Hieronymi patria. Flumina multa in eo nobilia. Lacus habet duos nobilissimos, Balaton, & Fertou. Huic citeriori Hungariæ, vbi Drauum transieris, annexa Slauonia est, pars olim Pannoniæ superioris, inter Sauum & Drauum posita: sed Sauum etiam longè transgressa, & vsque ad flumen Hunam (hoc enim illi nunc est nomen) protensa, vbi Croatia incipit. Post quam Dalmatia sequitur, per oram Adriatici maris, quæ partim Veneto, partim Turcæ paret; minima eius particula est regi Hungariæ subiecta: loca mediterranea Boznenses tenent, & Rasciani, qui olim Mœsi superiores fuerunt. Slauoniæ caput Zagrabia est; Croatiæ nunc Bigihon est, antea Fumium erat. Vltra Danubiana Hungaria montibus Carpathiis supra Posonium incipientibus, & longissimo flexu ad littus Euxini maris porrectis, à Morauia, Slesia, Polonia, & à Russia distinguitur, vsque ad eum locum vbi regio est quam Maromarusiam vocamus. Ibi iam alij montes & siluæ ab eo loco Seuerinum versus tendentes, à Transsiluania & VValachia Transalpina separant. Hanc vlteriorem Hungariam Tibiscus fluuius piscosissimus, in montibus Maromarusiis ortus, mediam interfluit. Hæc Hungaria habet oppida nobiliora, ad Septentrionem Posonium, Tirnauiam, &c. ad Meridiem verò Colociam, Bachiam, Zegedinum, &c. vltra Tibiscum, Varadinum, Dedrecinum, &c. cum fodinis auri & argenti. Seuerinum, vbi pontis olim à Traiano Imperatore exstructi vestigia etiam nunc apparent, & alia quæ breuitas historica nunc prolixius vetat enumerare.

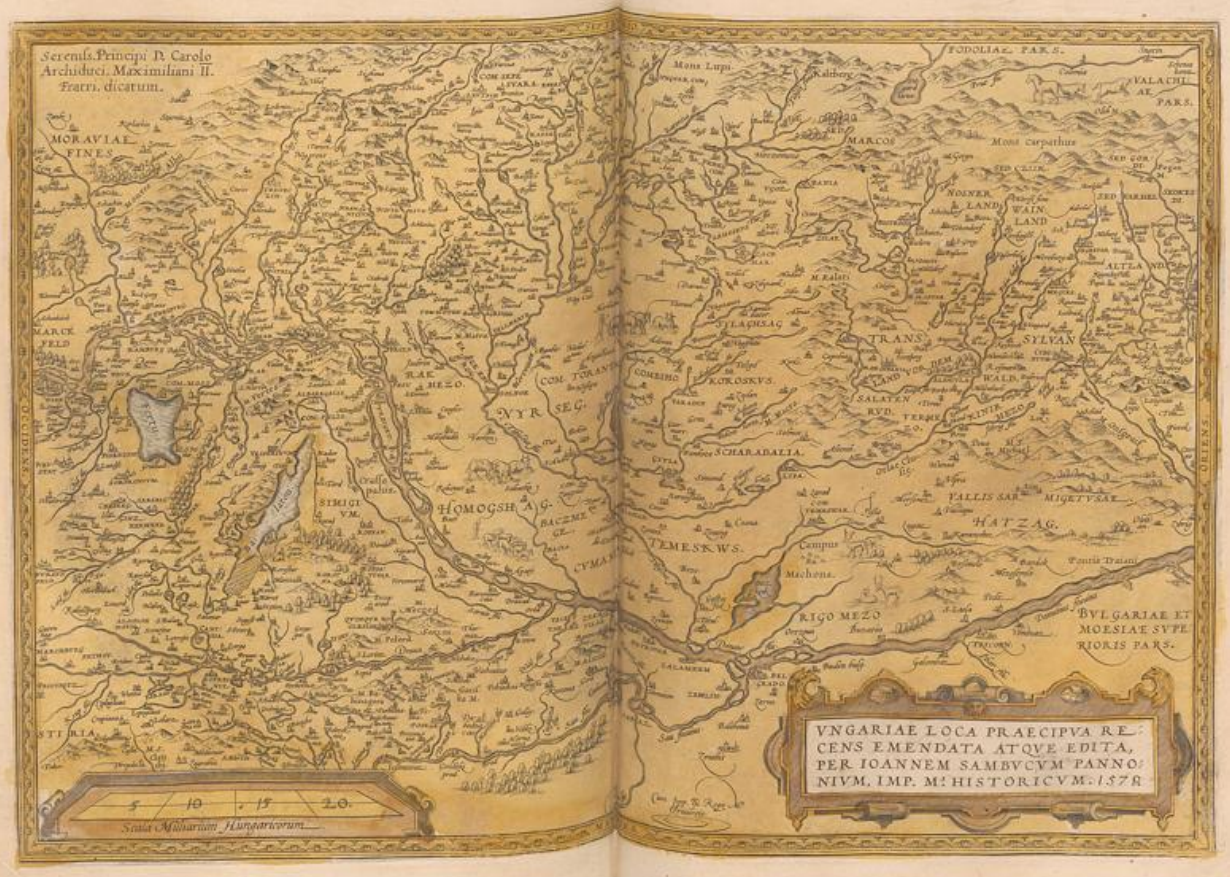
Incolæ Scythica lingua vtuntur, ab omnibus finitimis diuersa. Nulli regioni terrarum hominum robore, pecorum fœcunditate, vbertate soli, metallorum copia cedens. cæli benignitate, & pulchritudine situs, omnibus Orbis regionibus suo iure possit anteferri. Tellus rerum omnium copia à natura donata; vbi aurum, argentum, sal, lapillos, colores effodere licet. Frumenti, pabuli, leguminis, & pomorum abundantia præstat. Neque deest amnicorum copia piscium, & cupri confectura; in plerisque fluminibus auri optima ramenta inueniuntur: quin & in vitibus in aurifero solo satis aurum quandoque legunt.

Hæc ex Stephani Broderith opusculo; & Antonij Bonfinij rerum Hungaricarum Decadibus collegimus; quos ipsos studiosus Lector consulere potest. Videat etiam Matthiam à Michou de Sarmatiis; Cuspinianum in sua Austria, & Munsterum. Scripsit & Georgius VVernherus de admirandis Hungariæ aquis opusculum.

HVNGARIAE DESCRIPTIO, WOLFGANGO LAZIO AVCT.
POLONIAE PARS.
MORAVIAE PARS
RVTHENIAE PARS.
MVLDAVIAE PARS.
SEPTENTRIO
ORIENS
OCCIDENS
MERIDIES
AV
STRIAE
PARS.
TRANSILVANIA
WALACHIAE PARS
MOESIA INFERIOR
BVLGARIA.
DALMATIA
BOSNIA
SCLAVONIA
PANNONIA SVPERIOR VEL PRIMA CONSVLARIS
PANNONIA INFERIOR
VALERIA
Hungarici uoces pronunciande sic sunt
CH. littera in uocibus Hungaricis CZ. S. littera pro SCH. Z. littera pro S. simplici in uocibus Hungaricis W. littera in fine pro V V

LECTORI.

HVNGARIÆ hanc alteram descriptionem accuratiorem, vt nobis fidem facit clarissimus vir Ioannes Sambucus inde oriundus, (quisque enim, vt Plinius in opere suo Naturali verissimè testatur, eos diligentissimè situs diceret in quibus ipse prodibat.) primæ subiungere hoc in loco placuit, idque præter institutum: cùm singulis regionibus singulas tabulas tantùm promiserim. Sed quia neutram satis pro regionis dignitate absolutam iudicauerim, vtramque in hoc nostro Theatro proferre vtile duxi. Differre eas interdum in locorum positionibus, fluuiorúmque flexuosis meatibus conferenti apparebit: neque est quod hinc statim Geographiæ ipsius veritatem quis eleuet; sed de ea existimet, vt Strabo rectissimè de historia: is enim non statim eam abiiciendam censet, si qui eam tradiderint, in locorum descriptionibus non consentiunt; quinimo nonnumquam vniuersæ historiæ fidem conciliare ex ista dissensione licere docet. Vtentur itaque aut alterutra aut vtraque studiosi, in quorum gratiam id totum quod possumus, quando quod volumus non liceat, effundimus.

Serenis. Principi D. Carolo
Archiduci. Maximiliani II.
Fratri. dicatum.
MORAVIAE
FINES
MARCH
FELD
STIRIA
COM. SEXT
LIVARA
COM. TORAN
RAE
MEZO
NYR
SEG
SIMIGI
VM
HOMOGSH
A G
BACZME
CVMA
TEMESK WS
SCHARABALIA
Mons Lupi
Kalisberg
MARCOS
Mons carpathus
FODOLIAE PARS
VALACHI
AE
PARS
NOLNER
LAND
WAIN
LAND
ALTLA
TRANS
SYLVAN
WALD
COMESMO
KOROSKVS
SALATEN
RVD
TERRE
VALLIS SAR
MIGETVRAE
HATZAG
Campus
Machena
Pontis Traiani
RIGO MEZO
BVLGARIAE ET
MOESIAE SVPE
RIORIS PARS
VNGARIAE LOCA PRAECIPVA RE
CENS EMENDATA ATQVE EDITA,
PER IOANNEM SAMBVCVM PANNO
NIVM, IMP. Mi HISTORICVM. 1572
5
10
15
20
Scala Miliarium Hungaricorum

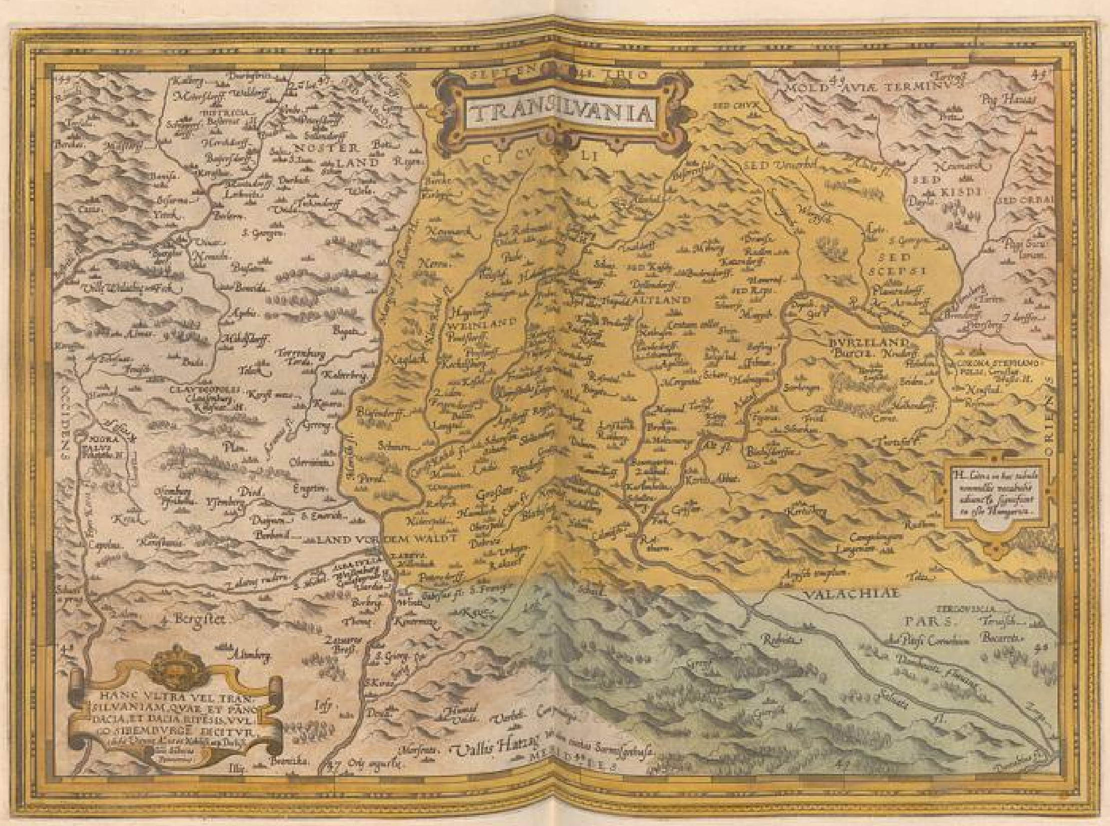
TRANSSILVANIA.

D. Stephanus Broderith in opuſculo excuſo Baſileæ ſimul cum Antonij Bonfinij hiſtoria Hungarica, his verbis hanc regionem deſcribit: Tranſſiluania Daciæ olim pars, eius caput Alba Iulia, vel à Iulio Cæſare, vel ab Hiula potius quodam Hunnorum principe, ita dicta. Oppida complura nobiliſſima, in quibus Cibinium, Braſſouia, Coloſium, Biſtricia, & plura alia, à Germanis, quos nos Saxones appellamus, condita & habitata. In ea ſunt Siculi, genus hominum ferox, & bellicoſum: inter quos nullus, neque nobilis, neque ruſticus, omnes eodem iure cenſentur, Heluetiorum inſtar. Tranſſiluania ipſa rerum omnium eſt feraciſſima, præcipuè auri, argenti, & aliorum metallorum; adhæc ſalis montani. Equos generat nobiliſſimos, vino abundat, ſed non æquè excellenti, vt Hungaria & Sclauonia. Tranſſiluaniam duæ cingunt VValachiæ, Tranſalpina & Moldauia: illa Danubio, hæc mari Euxino admota: vtraque cum Tranſſiluania, eam Europæ nunc occupant partem, quæ olim Dacia erat. Sic totus iſte tractus Tranſdanubialis, qui non ſolùm Hungariam vlteriorem, ſed Tranſſiluaniam quoque cum vtraque VValachia continet, Danubio, montibus Carpathiis, mari Euxino, & rurſus eodem Danubio ex omni parte includitur. Hactenus ille.

Sed libet etiam eius deſcriptionem ex Anton. Bonfinij lib. 1. Decad. 1. rerum Hungaricarum hîc adiungere. Trans montes (inquit) Carpathios extrema Daciæ regio ad Axiacem fluuium vſque producta, quam nunc Tranſſiluaniam vocant, pecoris, vini, frumenti, item auri & argenti, feraciſſima; vbi amnes nonnulli aurea ramenta ferunt, aurique fragmenta quandoque ſeſquilibralia trahunt, cùm montibus ſit vndique circumſepta in coronæ ſpeciem. In ſiluis iubati boues; & vri, ac ſilueſtres etiam equi, vtriſque eorum mira pernicitas: at equi iuba ſunt ad terram vſque demiſſa: domeſticis per ſe eſt mollis alterno crurum explicatu glomeratio. Regionem hanc habitant Scythæ, partim Saxones, & Daci: mitiores hi, aſperiores contrà illi. Olim Romanis Sarmaticisque colonis, ante Gothorum & Vnnorum eruptionem, tota Dacia complebatur, &c. Hanc regionem deſcripſit peculiari libello Georgius à Reicherſdorff. Vide etiam Georgium Rithaymerum, Pium 11. in Europæ deſcriptione, Iohannem Auentinum, & Mart. Cromerum rerum Polonicarum libro 12. Hæc regio vulgò vocatur Sibenburgum & Zipſerland, auctore Sebaſtiano Munſtero.

Aliquot Tranſiluaniæ locorum nomina, Vngarica, Germanica, & Latina, auctore Sambuco.

Erdel, Himburgen/ *Dacia ripenſis, Pannodacia, Tranſ. vel Vltraſiluania.*
Nagbanya, New ſtettl/ *Rinuli domin.*
Rudbanya, Rodna.
Beſtercze, Noſn/ *Biſtritia.*
Bonczyda, Boniſpruhh.
Koloſuar, Clauſnburg/ *Claudipolis.*
Offenbanya, Offnburg.
Aprukh', Hehlatn.
Samosfalu, Mikldorff.
Buza, Buſaten.
Voroſmarth, Roſperg.
Demeterfalua, Metterſdorff.
Teuuiſch, Durnen.
Balaſafalua, Blaſndorff.
Gulafeyruar, Weyſſnburg / *Alba Iulia, Sarmiſdacia.*
Zekluaſarhel, Newmarkh.
Kizekmezeu, Abſdorff.
Felſeupold, Oberſpald.
Abſopold, Niderſpald.
Zazzebes, Millenbach / *Zabeus.*
Holduilagh, Hehatn.
Apafalu, Apſdorff.
Monera, Donnerſmarkht.
Braniczka, Bernſapff.
Baijon, Boniſdorff.
Ekemezeu', Pfoſdorff.
Zelindes, Holtzeburg.
Naghczur, Groſchepern.
Rihonfalua, Reicherſdorff/ *Regnieſcit.*
Braſſo, Cranſtatt/ *Corona vel Stephanopolis.*
Varhel, Karmis.
Segeſuar, Hehelſpurg.
Zazhalom, Hundertduhl/ *Centum colles.*
Zarkan, Hehirkingen.
Keuhalom, Reps.
Kykelewar, Kiklpurg.
Veczel, *Venecia, Vlpia Traiana.*
Kereſtien mezeu, Aw/ *Inſula Chriſt.*
Muſchna, Meſchen.
Kakasfalu, Hendorff.
Recze, Ratziſd.
Ioffij, Val. Dobra.
Vizakna, Haltzburg.
Barczaſagh, Wurtzland / *Burcia.*
Vaſkapu, Epſuthor / *Pila Getica veteribus.*
Veuroſtorn, Katertuern.
Zakadat, Zaka.
Feketetho, *Nigra palus.*
Tolmacz, Talmiſch.
Aran, *Auratus fl.*
Zamos, Hamiſch / *Samoſius fl.*
Keureuz, Die Krapſz / *Chryſius fl.*
Feier keureus, weis vñ ſchwartz
Fekethe keureus, krepſz.
Sebes keureus, die ſchnel krapſz *fl.*
Maros, Meriſch / *Maryſius fl.*
Olt, Die Alth/ *Alnata, Aluttus fl.*
Strell, Iſtrig / *Sargetia, vel potius Strigetia fl.*
Ompay, Die Omp/ *fl.*
Haczagh, *vel* Hathſaag, *vallis Sarmiſia vbi fuit ciuitas Sarmiſgethuſa, &c.*

TRANSILVANIA
SEPTENTRIO
OCCIDENS
ORIENS
MERIDIES
MOLDAVIÆ TERMINUS
VALACHIAE PARS
NOSTER LAND
WEINLAND
ALTLAND
BURZELAND
LAND VOR DEM WALDT
SED SCEPSI
SED KISDI
Bergster
Vallis Hatzag
HANC VLTRA VEL TRANSILVANIAM, QVAE ET PANODACIA, ET DACIA RIPESIS, VVLGO SIBEMBVRGE DICITVR.

POLONIÆ REGNVM.

POLONIA, quæ à planitie terræ, (quam ipsi vernaculè etiamnum Pole vocant) nomen habet. vasta regio est, quæ Schlesię ad Occidentem proximat. Hungaris, Lithuanis ac Prutenis contermina. Diuiditur in Maiorem & Minorem. Maior dicitur, quæ Septentrionem aspicit, habetque Guesnam, Posnauiamque, insigniora loca. Minorem vocant, quæ ad Meridiem vergit, habetque nobilem vrbem Cracouiam, ad caput Vistulæ, quæ regionem diuidit, sitam; reliquæ ciuitates parum nitidæ. Ex maceria domos fermè omnes componunt, pleraſque luto linunt. Plaga regionis paluſtris est, & nemorosa. Potus genti cereuisiæ. Vini rarissimus vsus; nec vineæ cultura cognita. Equitatu in bello maximè præstat. Ager ceteris ferax, multa genti armenta, multa ferarum venatio. Melle abundat. Habet & salis maximam copiam, quod ex terra eruitur. Habet & æris fodinas in montium iugis, Tatri, ab incolis dictis: nec non sulfuris. Cromerus scribit Polonos ab Hungaris Lengel vocari, à Lecho eorum genitore.

Sub regno Poloniæ continetur Lithuania, Samogitia, Masouia, Volhinia, Podolia & Russia, quæ Meridionalis cognominatur, & Ruthenia quoque à nonnullis dicitur; Item tota Prussia, excepta ea parte quæ proprium Ducem agnoscit. Levvenclaius addit, Poloniæ regem anno 1570. principem Moldauorum in suam clientelam suscepisse.

LITHVANIA magna sui parte paluſtris, plurimumque nemorosa, & eò difficilis aditu, ac quodammodo inaccessa, aquis omnia obtinentibus; Hieme commercia cum Lithuanis habiliora: paludibus & stagnis alta glacie concretis, niueque superinfusa, fiunt omnia mercatoribus peruia. Rara in Lithuania oppida; villarum incolatus infrequens. Accolarum diuitiæ pecora, pelleſque pretiosæ multigenum ferarum, quibus regio insigniter scatet. Ceræ ac mellis abundans. Vsus pecuniæ genti nullus. Bisontes hæc regio producit, animalis genus est, quod incolæ *Suber*, Germani *Vr-ochs* vocant; quale nos Antverpiæ vidimus anno 1570. Hinc & quoque illud animal quod Latini Alces, Germani *Elandt* nuncupant. Sermo genti vt Polonis, Sclauonicus. Caput regionis Vilna est, Episcopalis ciuitas, tantæ magnitudinis, quantæ Cracouia. Domus tamen contiguæ in ea non sunt, sed veluti in rure, horti intermediant & pomaria. Omnis illa roborea materia quæ *VVagenschot* nostratibus vocatur, & ex qua in Germaniæ inferioris & Belgicæ maritimis regionibus vniuersa ferè lignea opera Architectonica tam publica quàm priuata, domorumque magna ex parte vtensilia fabricantur, his partibus cæditur; illinque ad nos per Balticum & Germanicum mare aduehitur.

SAMOGITIA (quod eorum lingua terra inferior sonat) habet gentes proceræ & pulchræ staturæ, agrestes tamen & incultis moribus, parco victu viuentes. Russi hanc Samotzkasemla appellant. Nullus illic ædificiorum nobilium, sed tantummodò tugurij vsus. Ex ligno & culmo fit structura. Largius ab imo sensim operis incremento ædificium in arctius cogitur, in carinæ seu galeæ maximæ similitudinem elaborata. In cacumine fenestra vna, supernè lumen reddens, subter quam focus, cibos parabiles coquens. In ea domo, se, vxores, pignora, seruos, ancillas, pecus, armentum, frumentum, & omnem supellectilem condunt. Samogitiæ incolas à Saxonibus originem trahere, scribit Sichardus in suo Germaniæ historiæ opere: obque id, etsi Poloniæ regi obediant; Saxones tamen eam imperio vindicantes, ad circulum Saxonicum pertinere asserunt.

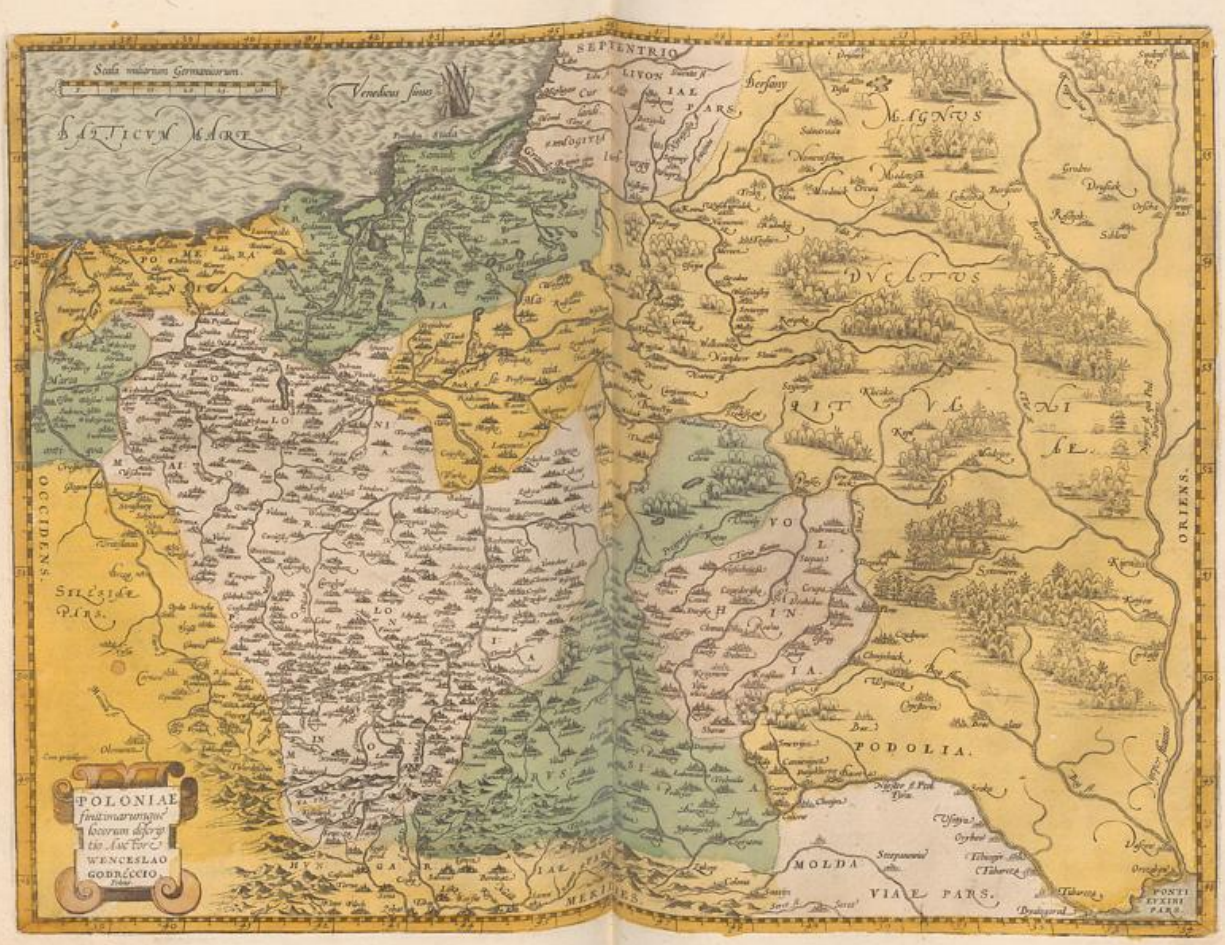
MASOVIA, regibus Poloniæ feudalis, huius Metropolis est Varsouia, vbi optimus conficitur medo. potus genus est ex melle constans, &c.

VOLHINIA, regio omnium rerum, propter agri fertilitatem, abundans, & oppidis, castelliſque frequens.

PODOLIA agro tam fertili est, vt eius gramen perticam tribus diebus supercrescendo contegat; & aratrum in locis graminosis derelictum paulò pluribus sepiat, & cooperiat. Mellis quoque maxima copia. Præcipua huius vrbs est Camyenetz.

RVSSIA abundat equis, bobus, & ouium gregibus, pretiosissimiſque pellibus. Potu vtuntur ex melle facto. Adducitur & vinum ex Pannonia, Moldauia & Walachia. Huius metropolis est *Leunpurg*, Latini Leopolim vocant.

MOLDAVIA, pars Walachiæ est. Eius metropolis est Sossauia, vulgò *Sotschen*. Habitatores huius regionis sunt sæui & feroces, atque bellicosissimi, ideoque Transsiluanis semper insidiantur. Vt Thracum mos olim fuit inurere nobili genere natis stigmata: sic ferunt Moldauiæ Despotas etiamnum hodie suis liberis cùm primum nascuntur, notam aliquam inuri curare: ne scilicet ambigi de legitimis hæredibus possit; & excludantur alieni. auctor Rein. Reineckius in suo de Familiis syntagmate. Plura habes de his regionibus apud Matthiam à Michou, in libello de Sarmatiis; Albertum Crantzium in descriptione Wandaliæ; Bonfinium de rebus Hungaricis. Sed omnium optimè eas descripsit Martinus Cromerus in Chronico Poloniæ; & Sigismundus ab Herberstain in suis Moschouiticis Commentariis. Vide Seb. Munsterum. Ioannes Dugloſſus copiosissimus Polonorum historicus, citatur à Ioachimo Cureo, sed typis eum non extare, addit.

SEPTENTRIO
BALTICVM MARE
Venedicus sinus
Berssany
LIVON IAL PARS.
LIVONIA
DVCATVS
LITVANI AE.
VOLHINIA
PODOLIA.
MOLDAVIAE PARS.
OCCIDENS.
ORIENS.
SILESIAE PARS.
POLONIAE
finitimarumque
locorum descriptio
Auctore
WENCESLAO
GODRECCIO

LIVONIA.

LIVONIA (vt Lewenclaius scribit) porrigit se in longitudinem iuxta mare supra quatuor stadiorum millia, in latitudinem minimùm ad M. CCC. stadia patet. Prussi, Lithuani, & Russi, eam circumhabitant; cetera Liuonicus sinus lambit. Habet hæc Liuonia, Curones, Estenos, Lettos, nationes tam moribus, quàm lingua diuersas. In arcibus & oppidis lingua Saxonica, aut, si mauis, Germanica, prævalet. Regio est nemorosa, plana, & sine montibus, fluuiisque irrigua, magna ex parte inculta; agri tamen fertiles. Nam si vinum, & oleum, & alia quædam mitiori cælo subiectis terris concessa diuinitùs, excipias, (nam his aduecticiis tantùm vtuntur) cetera ad vsum humanum necessaria, in ea reperiuntur tanta copia, vt cum exteris omnino largè communicentur. Piscibus enim & venationibus abundat. Lepores in hac regione singulis anni tempestatibus colorem mutare, Munsterus auctor est; hieme enim albi, æstate verò grisei sunt coloris. Hinc cera, & mella, cineres, pix arida, & liquida, quam *Ther* vocamus; item illud frumenti genus, quod Secale Latini, nos *Rogghe* appellamus, in magna abundantia quotannis ad nos adferuntur.

Habet ciuitates amplas insignem ad elegantiam extructas; inter eas principe loco sunt Riga, Bremensium Germanorum colonia, sita commodo loco ad amnem Duna. Emporium est, & metropolis huius regionis. Altera Riualia, quam Rhuteni Roliuam vocant, à Rege Danorum Voldemaro condita, portu in sinu Maris Baltici insigni clara. Hæc non est minor quàm Riga in commerciis. Tertia Dorpatum, Russis finitima, qui eam Iuryongorod appellant. Huius mœnia Beca fluuius alluit, ad negotiationes cum Russis peropportunus. Hic fluuius vno fertur alueo in Oceanum; qui cùm de præruptis scopulis præcipiti lapsu ruat, idem vicinioribus accidit, quod vsu venire habitantibus ad Nili cataractas accepimus (inquit Lewenclaius) vti nimirum paulatim surdescant. Secundum has ciuitates oppida sunt alia minora, magnificis arcibus munita, primum Venda, propter aulam Magistri militiæ nobilitata, & in medio totius regionis sita. Dein Velinum, Pernouia maritima, Volmaria, Veseburgum, Vitestenum, Narua & alia. Efluos & Limouios olim has partes inhabitasse, Willichius & Cureus existimant. De administratione huius regionis, quæ sub Magistris Teutonici ordinis est, lege Ioánem Aubanum, Munsterum, Lewenclaium, & Herbersteinium; vnde hæc transtulimus. Sed videndus est quoque Crantzius libro 6. Wandaliæ.

POMERANIA.

HANC regionem sic describit apud Munsterum Petrus Artopœus Pomeranus: Pomerania ad mare Balticum sita, à primis cultoribus, patria lingua, hoc est, *Wandalica*, PAMORZI appellata est. Ab indigenis inhabitata, & propriis Dominis gubernata, alienis autem numquam subiecta fuit. Hæc est vbique fertilis, aquis irrigua, stagnis abundans, nauibus peruia, diues agris, pascuis, pomis, lignis, riuis, montibus, venatione, pecore, piscibus, frumento, butyro, melle, cera, & aliis his similibus rebus. Est quoque optimè culta ciuitatibus, oppidis, arcibus, & vicis; nec vllus est locus in ea vacuus, aut incultus, nisi quem aut lacus aut montes occupant. Vsa est ante susceptum Christianismum lingua Vandalica, moribusque suis vixit, quoad vsque Rom. Imperio subacta fuerit; tum enim vnà cum religione Saxonicam linguam amplexa est, quam in hunc vsque diem retinet. Hæc Artopœus. Pomerye, Wandalica, quæ est Slauonica, lingua nihil aliud significat, Herbersteinio auctore, quàm si diceres, Maritima, aut Iuxta mare. Huius ripa vallo solidissimo à natura adeò est munita, vt nullam maris inundationem timeat. In hoc littore insigniores eius vrbes sitæ sunt, præter paucas in mediterraneis sitas; vt sunt, Stetinum, Newgardia, Stargardia, &c. Stetinum olim vicus à piscatoribus dumtaxat inhabitatus, post susceptum verò Christianismum, & destructam Vinetam, translato illuc Emporio, adeò efflorescere cœpit, vt hodie Metropolis totius regionis sit. Habet situm amœnissimum, in ripa Oderæ fluminis, à qua sensim in aduersum cliuum assurgit. Vallis ac mœnibus munitiss. fulcitur. Grips Waldum opidum in Ducatu Wolgastensi, quem alij Bardensem dixêre; hoc ciuilibus malis diu laborans nonnihil extenuatum est. An. verò 1456. instituto ibidem Gymnasio, paululùm respirare cœpit. Iulinum oppidum olim nulli clarissimarum vrbium, siue opes, siue domus magnificè extructas, respicias, secundum. Nobile erat Wandalorum Emporium. Tanta mercatorum frequentia, quæ ex Russia, Dania, Saxonia, Sorabis, totaque Wandalia huc confluebat, quondam frequens, vt tota Europa vix simile, excepta Constantinopoli, reperiri posse videretur. At variis bellorum cladibus à Danorum Regibus affecta, tandem ad nihilum ferè redacta est. Ea rerum vicissitudo. Hodie Wollinum vocant. Stralsund, in littore maris. Olim proprium habuit Principem, Ducem nempe Bardensem. Vrbs est incolis & mercatoribus frequens. Wineta, fuit hæc quoque olim vrbs, fortè hodie Archon, aut Iulinum est. Wandaliæ enim vrbes plura secundum gentium varia idiomata, habuêre nomina, Quam Wandali enim Stargard, Saxones Aldenborg, & Dani Branneſiam vocant, Crantzio asserente. Hanc Tabulam ex Munsteri Cosmographico opere habemus.

OSWIECZIMENSIS ET ZATORIENSIS DVCATVS.

HÆC est Regni Poloniæ, qua Silesiam attingit, portio. Olim verò ad hoc Regnum non pertinebat. Oswieczimensis ditio Polonis cessit sub Cazimiro III. anno 1454. Zatoriensis verò sub Sigismundo I. anno 1548. post quadringentesimum ferè annum ad corpus & compagem Poloniæ rediit. Auctor Cromerus in suo Poloniæ Chronico.

SEPTENTRIO.
Baltrum mare.
Codanus sinus.
POMERANIAE, WANDALICÆ. REGIONIS. TYP.
Ducatus Stetinensis.
Vkermarck.
Pomeria.
Vandalia.
Pomeria in ferior.
Cassubia.
PRVSSIAE PARS.
MARCA ANTIOVA.
MARCA NOVA.
Pomerella

SEPTENTRIO.
FINLANDIAE DVCATVS.
LIVONIAE NOVA DESCRIPTIO.
HAREN.
WIRLAND.
SEMIGALLIA.
CVRLAND.
LITVANIA
RVSSIAE PARS.
PRVSSIAE PARS.

SEPTENTRIO.
CARPATIVS MONS
Hungariæ confinia
MORAVIAE PARS
DVCATVS OSWIECZENSIS, ET ZATORIENSIS. DESCRIPTIO.
MERIDIES.

SCANDIA,
SIVE
REGIONES
SEPTENTRIONALES.

CONTINET hæc Tabula ferè omnem cogniti Orbis tractum Septentrionalem: sed in primis Pæninsulam, veteribus sub nominibus Scandia, Scandinauia, Baltia & Basilia, malè cognitam: quam & alterum Orbem terrarum, propter eius magnitudinem, & officinam vaginamque gentium cognominarunt. Comprehendit hæc Pæninsula hac ætate tria regna, Noruegiam, Sueciam, Gothiam: & partem regni Danici: aliasque multas Prouincias, vti sunt, Bothnia, Finmarchia, Finlandia, Lapponia, &c. Cuius singulares descriptiones hic ex Iacobo Zieglero apponemus.

NORVEGIA, interpretatur Septentrionalis tractus aut via: fuit regnum hoc aliquandiu admodum florens, imperiumque tenuit per Daniam & Friſiam, insulasque adiacentes, donec domesticum imperium per hæreditariam successionem administratum fuit. Postea sub interregno, consensu Procerum institutum est, vt reges per electionem susciperentur. Estque hoc tempore sub potestate Danorum. Hi non legitimos modò reditus, & tolerabilia vectigalia imperant, sed omnia commoda conradentes transferunt in Daniam. Ad hanc difficultatem accedit qualitas locorum: habet enim Dania in potestate nauigationes omnes Noruegianas: neque hæc exercere mare potest, neque exportare merces; præterea à cælo, à tellure, à mari nequaquam humilis aut parum felix existimata. Hæc mittit in reliquam Europam piscem ex genere Asellorum, frigore induratum & extensum in fustem, vnde & eum Germani dicunt Stockfisch. Captura eius laudatissima est Ianuario, quando supereſt frigus vt induretur; & qui clementioribus mensibus capiuntur, marcescunt; neque sunt idonei, vt exportentur. Tractus totus littoralis Noruegiæ est mitis; mare non conglaciatur. Niues non diu durant.

SVECIA, regnum est diues argenti, æris, plumbi & ferri, frugum, pecoris, & prouentu immenso piscium ex fluminibus, lacubus & mari; venationibus quoque ferarum. Stockholm in ea est regia & emporium, vrbs munita arte & natura, sita est in paludibus instar Venetiarum. Inde sortita est nomen, quòd sita in aquis, fundamenta sint palis stabilita.

GOTHIA, id est, bona terra; regi Sueciæ paret. In ea est portus & emporium Calmar, vrbs magna; habetque arcem, quæ operum magnitudine certat cum arce Mediolanensi. Apud Tingualla oppidum sunt fossiones optimi ferri. Hæc Zieglerus.

DE DANIA, Britannicisque insulis hic nihil addimus, cùm de iis dictum sit in propriis, quas occupant, tabulis. Est in hac Tabula Islandia insula (veteribus Tyle dicta) miraculis, si quæ alia, clarissima. Etiam Groenlandia, paucis nota. Est hic quoque Friſlandia insula veteribus prorsus ignota; neque apud Neotericos Geographos aut Hydrographos eius vlla fit mentio; præterquam vnum Nicolaum Zenum Venetum, qui anno à Christo nato M. CCC. LXXX. variis diutinisque in hoc Oceano iactatus procellis, tandem naufragus ad hanc insulam appulit. Hic tradit hanc insulam regi Noruegiæ obedire; maioremque esse Hibernia; eiusque primarium oppidum eiusdem esse cum insula nominis; incolasq. vt plurimum piscationibus rem facere. Capitur enim in eius portu tanta omnis generis piscium copia, vt inde multas onerent naues, quibus eos in insulas circumiacentes auehunt. Mare huic insulæ ab Occidente proximum breuiis & scopulis plenum, Icarium, & insulam in eo Icariam, ab incolis nominari scribit. De Groenlandia item insula dicit, hiemem ibi esse nouem mensium, ibidemque eo tempore minimè pluere, neque ineuntis hiemis niues vnquam ante eius finem dissolui. Sed mirandum quod de monasterio Prædicatorij ordinis in hac insula D. Thomæ dicato addit; Esse nempe non procul ab eo montem Aetnæ instar igniuomum, ibidemque ignitarum aquarum fontem, cuius aquis non solùm omnia huius monasterij monachorumque habitacula hypocaustorum in modum calefaciunt, sed etiam omne genus ciborum, etiam panem, alio nullo adhibito igne coquunt. Tota huius monasterij fabrica ex tophis constat, quos idem mons inter ebullientes flammas eructat. Hi ardentes tophi enim, cùm natura aliquid pingue habeant, & solidi sint, hac aqua superinfusa extincti, aridi & foraminibus rari atque leues relinquuntur; aqua verò in bitumen tenacissimum mutatur; quo postea cùm hi tophi in structuram coniiciuntur, conglutinantur, solidissimumque opus contra omnem temporis iniuriam constituunt. Hortos etiam suos hac aqua irrigatos, vario florum, frugumque genere ridentes ferè semper habent. Situm est hoc monasterium in Oceani littore, & portum habet satis capacem, in quem hic fons suas aquas euomens, adeò tepidum efficit, vt numquam, etsi plaga sit frigidissima, congeletur. Inde hic tantus aquatilium piscium que ex frigidioribus locis concursus, vt non solùm hi monachi, sed circumuicini etiam accolæ suauiter vnde viuant, habeant. Hæc inter alia de his insulis Zenus, qui Zichmni aliquot in hoc tractu insularum Principis, classis præfectus factus, omnes has oras Septentrionales perlustrauit. Friſlandia insula hoc nostro tempore denuò innotescere incipit; idque Anglorum auspicio, qui eam nouo nomine Angliam Occidentalem vocarunt. Apud veteres pauca harum regionum testimonia habes. Ex recentioribus eas descripserunt, Olaus Magnus Gothus, Episcopus Vpsalienſis; Albertus Crantzius; Saxo Grammaticus; Iacobus Zieglerus; Sigismundus ab Herberſtein in suis Moschouiticis Commentariis. Edidit & Nicolaus VVimmannus maris Arctoi nauigationem. Vide quoque Antonij & Nicolai Zeni fratrum, insularum sub polo Arctico sitarum Commentariolum, & naufragium Petri Qurini, ab eo & Christofero Fiorauante, nec non Nicolao Michaëlis, Italicè scripta.

SEPTENTRIO
AMERICAE SIVE NOVI ORBIS PARS
Groenlandt
Islandt
Groen:
Estotilant
OCEANVS HYPERBOREVS
OCEANVS DEVCALIDONIVS
OCEANVS OCCIDENTALIS
OCCIDENS
Hebrides
Scotia
Scala mill. Germanicorum
OCEANVS BRITANNICVS
MERIDIES.
Pigmei siue Satiri.
MARE CONGELATVM
Permia
Biarmia
RVSSIA.
ORIENS.
SVEDIA.
Livoniæ pars.
Ostlee.
Prussiæ pars
Pomeraniæ pars.
Cimbrica pars.
SEPTENTRIONALIVM REGIONVM DESCRIP.

RVSSIA,

aut potius

MAGNI DVCIS MOSCOVIÆ IMPERIVM.

HÆc Tabula non continet totam Russiam, nam deest Polonia & Lithuânia quæ sub Russiæ nomine etiam comprehenduntur: sed vniuersum imperium Moscouiæ Ducis, quod mari Glaciali à Septentrione terminatur, ab Oriente Tartaros, à Meridie Turcos & Polonos, ab Occidente verò Liuones & Sueciæ regem, vicinos habet, exhibet: Cuius omnes regiones sigillatim describit Sigismundus Baro ab Herberstain: apud quẽ harum rerum studiosos lectores relegamus. De incolarum religione, ritu, viuendique more, hæc pauca libenter ex eodem excerpsimus. In religione ferè Græcorum ritum sequuntur. Eorum Sacerdotes vxores ducunt. Imagines in templis colunt. Infantes cùm baptizantur, ter in aquam toti immerguntur; aqua verò baptismatis singulis infantibus consecratur. Confessionem, quamuis ex constitutione habent, vulgus tamen eam Principum opus esse, & ad nobiles pertinere existimat. Finita confessione, pœnitentiaque iuxta delicti qualitatem iuncta, signo crucis frontem pectusq. signant, magnoq. gemitu clamant, Iesu Christe fili Dei, miserere nostri. Hæc est communis illorum oratio. Dominicam enim orationem perpauci sciunt. Communicant sub vtraque specie, miscentes panem vino, seu corpus sanguine. Pueris septem annorum porrigunt Sacramentum: dicuntque tum hominem peccare. Festos dies viri præstantiores peractis sacris, epulis, ebrietate, & vestitu eleganti venerantur; vulgus & serui plerumque laborant; dicẽtes, feriari, & à labore abstinere, dominorum esse. Purgatorium non credunt: pro defunctis tamen sacra faciunt. Aqua benedicta nemo se aspergit, nisi à Sacerdote aspergatur. Ieiunant in Quadragesima septem perpetuas septimanas. Matrimonia contrahunt; Bigamum concedunt, sed vix legitimum matrimonium esse putant. Diuortia admittunt. Adulterium non appellant, nisi quis alterius vxorem habuerit. Mulierũ conditio miserrima est: nullam enim honestam credunt, nisi domi concluſa viuat, adeoq. custodiatur, vt nusquam prodeat. Gens astuta & fallax, & quæ magis seruitute quàm libertate gaudet. Omnes se Principis seruos fatentur. Rarò illi est quies: nam aut bellũ Lithuanis, aut Liuonienſibus, aut Tartaris infert: aut si nullum bellum gerit, sunt in præsidiis circa Tanaim & Occam fluuios, ad reprimendas Tartarorum deprædationes. Tunicas oblongas, sine plicis; manicis strictioribus, Hungarorum ferè more gestant: ocreas ferè rubeas easque breuiores, vt quæ genua non attingant; soleasq. ferreis clauiculis munitas habent. Ventrem nequaquã, sed femora cingunt; atque adeò pubetenus, quò magis promineat venter, cingulum dimittunt. Iustitiam strenuè exercent in prędones. Furta & homicidia rarò capitali pœna puniuntur. Monetam argenteam habent, non rotunda, sed oblonga & ouali quodammodo forma. Pellibus nobilibus ac pretiosissimis, quæ hinc per totam Europam exportantur, regio abundat: & vbique ferè siluosa est. Hæc omnia ex citato Sigismundo. Plura de his regionibus habes apud Matthiam à Michou, in libello de Sarmatiis; Alberti Crantzij VVandaliam, P. Iouium de legatione Moscouitarum ad Clementem VII. Albertum Campensem ad eundẽ. Et itinerarium Persicum Ambrosij Contareni. Sed videndus est etiam Bonfinij liber I. & II. Decadis primæ rerum Hungaricarum.

BIARMIA
MARE SEPTEN
TRIONALE
LAPPIA.
CORELIA
CARGAPOLIA
NOVOGOROD
PERMIA
CRIMEA.
CHIRKASSI
PETIGORSKI.
MAR CASPIVM
RVSSIAE, MOSCOVIAE ET TARTARIAE DESCRIPTIO. Auctore Antonio Ienkinsono Angla, edita Londini, Anno 1562. & dedicata illustri Viro D. Henrico Sydneo Walliæ præsidi.
MOLGOMZAIA
COLMACK.
BAIDA.
MOYEDA
KITAIA LACVS.
CASSACKI TARTARI.
TVRK
TASKENT.
SHAMARGHAN.
MHOGOL
SIA

TARTARIA, SIVE MAGNI CHAMI IMPERIVM.

QVI Tartaros describere velit, multas nationes describat necesse est, & easdem longè ab inuicem distantes. Nam Tartaria hodie ferè vocatur, quidquid terrarum ab Orientali Oceano, siue Mangico, positum est inter Septentrionalem Oceanum & Meridionales regiones, Sinam, Indiæ partem extra Gangem, Sacos, Iaxartem (hodie Chesel) fluuium, mare Caspium & Mæotidis paludem; & ad Moscos pænè Occidentem versus: quia hæc omnia ferè occupauerunt Tartari, & in iisdem locis resederunt. Ita vt antiquorum scriptorum Sarmatiam Asiaticam, vtramque Scythiam, Sericamque regionem (quæ fortasse hodie Cataio est) comprehendat.

Horum nomen anno salutis M. CC. XII. primùm in Europa auditum est. In *hordas* diuiduntur, quæ vox illis significat conuentus aut multitudo. Sed vt varias longè lateque distantes Prouincias inhabitant, ita neque in moribus aut vitæ genere omnes conueniunt. Homines statura quadrata, lata facie & obesa, oculis contortis & concauis, sola barba horridi, cetera rasi, corpore valido, animo audaci, equis, aliisque animalibus quoquo modo interemptis suauiter vescuntur; demptis porcis, à quibus abstinent: inediæ somnique patientissimi; equitantes porrò, si fames sitisque illos molestauerit, equis quibus insident venas solent incidere, haustoque eorum sanguine famem pellunt. Et quoniam incertis vagantur sedibus, stellarum, in primis verò Poli Arctici, quem ipsi sua lingua *Selesmicol*, hoc est, ferreum clauum (teste Sigismundo ab Herberstein,) vocant, aspectu, cursum suum dirigere solent. Vno in loco non diu commorantur, rati grauem esse infelicitatem diu in eodem loco hærere. Iustitia apud illos nulla. Homines sunt rapacissimi, nempe pauperrimi; vt qui alienis semper inhiant. Auri & argenti apud eos nullus vsus.

Vides in hac regione Tangut prouinciam; hinc omne Rhabarbarum quod per totum terrarum orbem consumitur, ad nos & vbiq. gentium defertur. Est hîc quoque Cataia regio, cuius Metropolis est Cambalu, quæ, vt Nicolaus de Comitibus tradit, duodetrigінta Italica miliaria in ambitu habet, aut, vt M. Paulus Venetus scribit, triginta duo. Quadrata est forma, in singulis angulis arces constructæ videntur, quatuor milliariorum circuitū habentes, in quibus continuè Imperatoris præsidia sunt. Quinzai verò vrbs Mangi prouinciæ, quæ Orientem versus ad Oceanum Eoum conspicitur, hanc amplitudine excedere creditur; hanc namque idem M. Paulus, quem circa annum à natiuitate Domini 1260. ibidem habitasse constat, centena milliaria comprehendi scribit. Idem Odericus asserit. In lacu dulci sita est. Sunt in ea 1260. pontes, quorum quidam tantæ altitudinis sunt, vt naues onerariæ pansis velis subter eos transeant. Magnus Cham ibi statiuum præsidium 30000. militum habet. Vrbs admodum magnifica est, & amœna, inde nomen quoque adepta est; cùm Quinzai, Cæli ciuitas interpretetur.

Tartari Imperatorem suum Cham vocant, quod idem sonat quod Princeps; sic enim Cambalu, Principis sedes, vel vrbs, interpretatur. Sigismundus ab Herberstein scribit Tartaros se ipsos Besermannos vocare.

Tartaros, eorumque mores & ritus accuratissimè descriptos habes apud Sigismūdum ab Herberstein. Vide & Antonij Bonfinij Commentaria Hungarica; M. Paulum Venetum quem diu inter illos vixisse constat; & Itinerarium Iosaphæ Barbari Veneti. De eorum origine lege Matthiam à Michou, Haythonum Armenum, Cælium Curionem in historia Sarracenica, & litteras Iacobi Nauarchi Iesuitæ. De Tartaris habes etiam quædam non negligenda apud Nicephorum lib. 18. cap. 30. Habet & Laonicus de Tartaris sub Scytharum nomine variis in locis multa, vt & Gregoras alius scriptor Græcus.

EVROPAE PARS.
SEPTENTRIO.
TARTARIAE SIVE MAGNI CHAMI REGNI
TARTARIA
OCEANVS SCYTHICVS
AMERICAE VEL NOVI ORBIS PARS
OCCIDENS
ORIENS
REGNI PERSIE CONTI
MARE CIN.
INDIAE

INDIA.

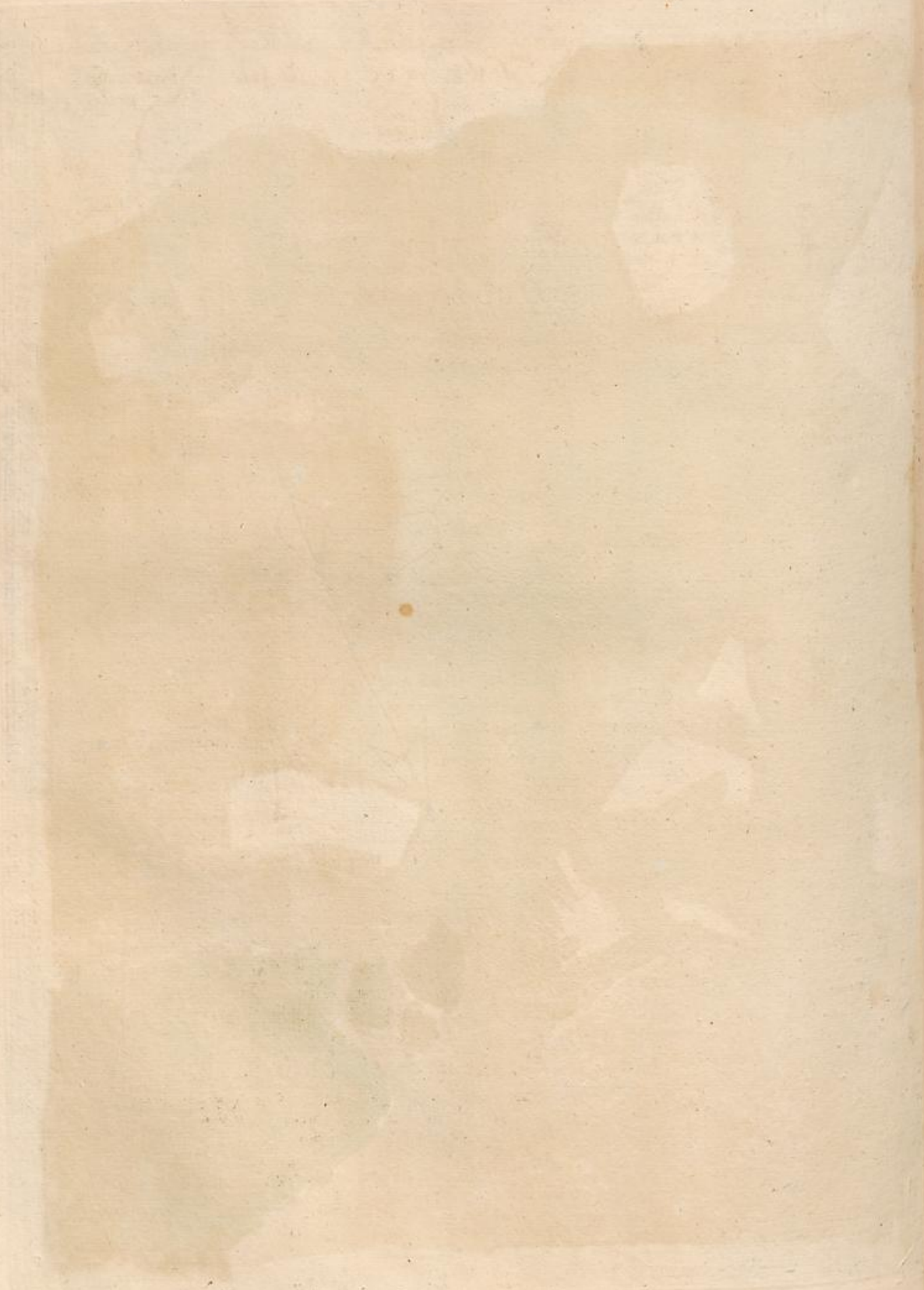
NOBILISSIMAM *totius Orbis terrarum partem* INDIAM *esse, neq. maiorem regionem vno nomine comprehendi, omnes ferè scriptores vnanimiter produnt. Ab* Indo *flumine nomen habet. Indiæ spatium, ex Strabone & Plinio, intra Indum ab Occasu; à Septentrione Tauri iugis; ab Ortu Eoo pelago; à Meridie suo, hoc est, Indico, clauditur. In duas regiones, Gange flumine interluente, dirimitur: quarum altera, quæ Occidentalis est, intra Gangem dicitur: altera ad Orientem magis, extra Gangem cognominatur. In sacris voluminibus illam Euilat, hanc Seriam vocitatam legimus, Dom. Nigro teste. M. Paulus Venetus eam videtur in tres diuidere, in Maiorem, Minorem, & Intermediam, quam Abasiam vocari dicit.*

Hæc India vniuersa non gentium tantùm, atque opidorum propè innumerorum, sed omnium rerum prouentu (ære tantùm & plumbo excepto, si Plinio credimus) felix: flumina cùm plurima, tum maxima: quorum irriguo procursu fit, vt in vdo solo, proximantis Solis vi, nihil non magna quantitate gignant. Aromatibus, gemmisq;, quibus præ omnibus aliis mundi regionibus affatim abundat, totum ferè Orbem implere videtur.

Multæ illi contiguæ sunt insulæ hinc inde in suo Oceano sparsæ, adeò vt meritò Orbem insularum dicere quis posset. In primis in eo est Iapan, M. Paulo Venet. Zipangri dicta; quæ quoniam paucis abhinc annis haud multis cognita fuit, de ea hîc nonnihil dicere visum fuit. Insula est latissimè patens, cæli eandem ferè eleuationem cum Italia habet. Incolæ religioni, litteris, & sapientiæ sunt addictissimi; & veritatis indagatores acerrimi. Nihil illis frequentius oratione, quam more nostro sacris in delubris exercent. Vnum agnoscunt Principem, à cuius imperio & nutu pendent: Sed & hic sibi supremum habet, Voo illis dictum, penes quem summum est rerum sacrarum, & religionis imperium. hic fortasse nostro summo Pontifici, ille Imperatori nostro æstimilari posset. Huic plebs animarum suarum salutem credit. Vnum tantummodo Deum adorant, triplici capite effigiatum, cuius nullam tamen reddere norunt rationem. Infantes apud hos baptizantur: ieiuniis in pœnitentiæ testimonium corpora macerare student: Crucis signaculo contra dæmonum insultus, vti nos, se muniunt: adeò vt in religione, & viuendi more Christianos imitari videantur: quos tamen, Societatis IESV *professores maximis laboribus in totum Christiana religione imbuere satagunt. Sunt & Molluccæ insulæ, aromatum fertilitate celebres, & auicula Manucodiatta (quam nos Paradisi auem vocamus) nobiles. Est & Sumatra (olim Taprobana) insula veteribus nota. Sunt plures aliæ; vti Iaua maior & minor, Borneo, Timor, &c. quas in Tabula videre licet.*

Has Indias ex veteribus decantarunt magnis laudibus, Diodorus Siculus, Herodotus, Plinius, Strabo, Q. Curtius, & Arrianus in vita Alexandri Magni. Extat & epistola Alexandri Magni ad Aristotelem de situ Indiæ. Ex recentioribus Ludouicus Vartomannus, Maximilianus Transsyluanus, Ioannes Barrius in suis Asiaticis Decadibus, & Cosmas Indopleutes, quem citat Petrus Gyllius. Sed vide etiam Iesuitarum epistolas, in quibus multa ad cognitionem Insulæ Iapanicæ facientia obuiam occurrunt. Scripsit & Iohannes Macer Iurisperitus Indicarum Historiarum libros III. *Hispanus quidam auctor Castagnedo harum Indiarum historias etiam Hispanica lingua edidit.*

SEPTENTRIO.
OCCIDENS
ORIENS
MERIDIES
AMERICA Sine Indie Occidentalis pars.
OCEANVS
ORIENTALIS
Tropicus Cancri
Mare Cõ
JAPAN.
MANGI
MIEN.
INDOSTAN
Golfo di Bengala
LAVA MAIOR
Æquinoctialis
NOVA GVINEA
INDIAE ORIENTALIS, INSVLARVMQVE ADIACIENTIVM TYPVS.

PERSIÆ REGNVM, SIVE SOPHORVM IMPERIVM.

PERSARVM *imperium vti olim celebre, sic etiamnum hodie maximè clarum est, amplissimáq. regiones comprehendit: nam omnem eum Asiæ tractum, qui est inter Tigrim fluuium, Sinum Persicum, Mare Indicum (quod olim Rubrum) Indum, & Iaxartem (hodie Chesel) fluuium, & Caspium mare, nostra ætate à Sophis Persiæ regibus possidetur. Hunc totum terrarum tractum Plinius lib. vj. cap. xx. vij. ex Agrippæ sententia, Medis, Parthis & Persis attribuit. Ammianus verò Marcellinus, qui tempore Iuliani Apostatæ Imp. vixit, hunc Persidi dumtaxat ascribit. Has enim eius regiones hoc ordine lib. xxiij. enumerat, Assyria, Susiana, Media, Persis, Parthia, Carmania maior, Hyrcania, Margiana, Bactriani, Sogdiani, Sacæ, Scythia vltra Emodem montem, Sericæ, Aria, Paropamisadæ, Drangianæ, Arachosia & Gedrosia. Hæ regiones omnes etiamnum hodie sub Persarum imperio, (quantum ex variis scriptoribus, neotericorúmque peregrinationibus colligere potui) mutatis tamen nominibus, degere videntur.*

De Sophorum origine, ex Ioannis Barrij Asiæ Decadibus hæc transtulit Cælius Curio, in sua historia Saracenica. Anno salutis nostræ M.CCC.LXIX. *erat quidam Regulus inter Persas, Ardenelim oppidum obtinens, Sophi appellatus, qui se ex Alis Muamedis generi stirpe, per Musam Cazinum eius nepotem oriundum gloriabatur. Hic Babylonio Calyfa extincto; & aduersa factione, quam Turcæ tuebantur, à Tartaris depressa, cœpit liberiùs suam de religione sententiam profiteri: & quia Hocemus Alis filius, à quo ipse se genus ducere iactabat, duodecim filios habuerat, volens aliquod sectæ suæ, quo à ceteris dignoscerentur, signum imponere, instituit, vt qui suam sectam amplecti vellent, tiaram sub velo, quo caput Turcæ omnes inuoluunt (tulibantem appellant) purpuream gestarent, quæ in medio extra tulibantem duodecim fastigia emitteret. Eóque mortuo successit filius Guines appellatus; qui tantum sibi in toto Oriente doctrinæ sanctitatísque opinionem conciliauit, vt Tamerlanes ille clarissimus Parthorum Imperator, qui Bayazetem Turcarum regem cepit, per Persidem iter faciens, eum quasi sanctum aliquem virum inuisere voluerit: ab eóque Guines triginta captiuorum, quos secum adducebat, millia, dono impetrarit, quos ipse post in secta sua instituit; eorúmque opera Secaidar eius filius in bellis vsus est: is enim Guine mortuo, Georgis Scythiæ populis, suis finitimis, sed Christianis (horum viribus fretus) bellum intulit, multísq. illos cladibus afflixit, &c. Hæc de Sophorum origine dicta sint. Hi cum Turcis continua bella ob Mahumetanam religionem gerunt; quoniam Sophiani vnum Mahumeticæ religionis interpretem sequuntur, & Turcæ alterum; qui quidem interpretes inter se sunt dissentientes, adeò vt Sophiani hæretici sint nuncupati à Turcis, & Turci à Sophianis. Gens natura liberalis est, & ciuilitatis amãs, litteras & artes colunt, nobilitatem agnoscunt: in eo à Turcis differunt, quòd hi nullũ sanguinis aut stemmatũ discrimen norunt.*

Harum regionum situm, gentísque viuendi morem & ritus, vide apud Aloysium Ioannis Venetum, Iosaphat Barbarum, Ambrosium Contarenum, Ioannem Mariam Angiolellum, & cuiusdam mercatoris anonymi, cũ his impressam peregrinationem. Consule etiam Iesuitarum Epistolas, & Caterini Zeni Patricij Veneti Commentaria rerum Persicarum. Mediam regionem pulchrè describit Polybius, lib. 5.

DVCIS MOSCOVIAE SIVE RVSSIAE IMPERATORIS CONFINIA
MARE HYRCANVM SIVE CASPIVM
TARTARIAE SIVE IMPERII MAGNI CHAMI PARS.
PERSICI SIVE SOPHORVM REGNI TYPVS.
PERSICI PARS
TVRCICI IMP.
ARABIA DESERTA
AYAMAN. olim ARABIA FELIX.
SINVS PERSICVS
ORMVS
INDIA INTRA GANGEN, nunc INDOSTAN.
Tartariae pars.
SABLESTAN
CANDAHAR
CABVL.
GVZARATE
MACRAN
CIRCAN
CIARCIAN.
SACHI
GIECVM.
ISTIGIAS
CHARASSAN
REDANE
BALCH
TACALISTAN
SIRISITVR
BVCCARA
SAMARCHAND.
RAVENACHER
JAPANIAN.
ARZERVM
DIARBECH
Deserta Persica
Deserta Mogis
Deserta Kobanni
Deserta Segestana
Deserta Persica
ORIENS.

TVRCICVM IMPERIVM.

TVRCICI imperij originem, incrementum, & quomodo paulatim in hanc (qua hodie nobis minari videtur) magnitudinem excreuerit; his paucis ex noſtri temporis Hiſtoriographis lectori excerpſimus. Anno à Chriſto nato M.CCC. OTTOMANNVS Turca quidam Zichi filius, tenuis conditionis homo nomen & dignitatem, ob ingenium, & rei militaris peritiam, inter Turcas habere cœpit. Hic nomen Turcarum Imperatorum familiæ dedit; & primus eorum regem conſtituit. Ex XXVII. annis, quibus imperauit, Bithyniam & Cappadociam obtinuit. Plurimaque loca munita Pontico mari adiacentia occupauit. Huic ſucceſſit filius ORCHANES, hic Pruſiam ampliſſimam vrbem expugnauit, regnique caput fecit: A Tartaris vigeſimo ſecundo regni anno, infeliciter pugnans, occiditur; filiumque AMVRATHEM imperio reliquit, qui à Græcis diſſidentibus euocatus, primus ex Aſia in Europam traiecit, Callipolim & Cherroneſum cepit; Abydum ſuperat. Philippopoli & Hadrianopoli vrbibus in poteſtatē redactis, Seruia Bulgariaque nobis adempta, ſuperiorem Myſiam ingreſſus, obiit, pugione percuſſus; imperij anno vigeſimo tertio. Cuius filius BAIAZETHES fratre occiſo, magnam Thraciæ partem occupauit; totam ferè Græciam ſubegit; & Phocidem Bulgariæ partē, ſed victus à Tamberlane, inglorius obiit. Capto patre CALEPINVS filius regnum obtinuit. & cùm Sigiſmundum bello funditus deturbaſſet, Imperatoriſque Conſtantinopolitani fines deuaſtare cœpiſſet, in ipſo ætatis flore obiit; cùm ſex annis imperaſſet. MAHOMETES poſt hunc imperium arripuit, qui Valachis aſperrimum bellum intulit; maiorem partem Slauoniæ ſubegit, primus Danubium traiecit; Macedoniam perdomuit: & ad Ionium vſque pelagus peruenit. Tranſlata regia ſede ex Bithynia Hadrianopoli poſuit, vbi è vita exceſſit, decimo quarto imperij anno. Hinc AMVRATHES II. regendi munus ſubiit. Hic obtinuit Epirum, Ætoliam, Achaiam, Bœotiam, Atticam, & Theſſalonicam Venetæ ditionis vrbem. Huic ſuccedit MAHOMETES II. qui Athenas euertit. Conſtantinopolim 29. die Maij anno 1452. expugnauit. Trapezuntium imperium ſuæ poteſtati ſubiecit. Corinthum cepit. Lemnum, Eubœam & Mitylenen inſulas bello ſubegit. Capham vrbem Genuenſium deuicit. Præfuit is imperio 32. annis. BAIAZETHES II. bellum in Venetos geſſit; eiſque Naupactum, Methonam, Dyrrachiumque abſtulit, Dalmatiamque omnem depopulatus eſt: obiit veneno. Huius filius ZELIMVS imperium inuaſit. Hic Alcairo munitiſſima Ægypti vrbe expugnata, Sultanoque cæſo, Alexandriam, totamque Ægyptum ſuo imperio ſubdidit. Damaſcum cepit. SOLYMANNVS vnicus Zelimi filius ſuffectus eſt patri, Belgradum expugnauit; Budam regiam vrbem occupauit, Strigonium, Hungariam ferè totam deuaſtans, Rhodum inſulam deditione obtinuit, Quinquecclesias euertit. Iula vrbe capta, Zigethum obſedit, in obſidione obiit. quam filius Zelimus II. imperij hæres diripuit, anno 1566. Atque hoc modo ſub vndecim Imperatoribus ducentis ſexaginta annis magnam Africæ, maiorem Europæ, & maximam Aſiæ partem, Turcica tyrannide ſibi ſubiugarunt. Sed qui harum hiſtoriarum cognitionem pleniorem deſiderat, legat Paulum Iouium, Chriſtoferum Richerium Senonem, Cuſpinianū, Bapt. Egnatium, Gilb. Nozorenum, Andream Lacunam, Pium II. cap. 4. Europæ, & ceteros Turcicarum rerum ſcriptores.

Adolphus Vernerius hunc Calepinum inter Turcicos Imperatores non numerat: poſt Baiazethem enim cōtinuē Mahometem conſtituit. Deceptique ne ab ipſis quidē Turcis eum Imperatoris loco haberi. Quod me monuit (vt cuique quod ſuū eſt tribuam) humaniſſ. vir Georgius Bruno Agrippinenſis.

Turcarum originem, Ottomanorumque proſapiam diligentiſſimè deſcripſit Laonicus Chalcondilas.

TVRCICI IMPE-
RII DESCRIPTIO.
Concordia parvæ res crescunt.
Discordia maximæ dilabuntur.
SEPTENTRIO.
TARIAE PARS.
MARE MAIOR. el Ponticus Euxinus
MARE DE BACHV el CASPIVM MARE
ET HYRCANVM
REGNI PERSIAE
PARS, QVOD HODIE
A SOPHIS GVBER-
NATVR.
ITALIA
AVSTRIA
SICILIA
MARE MEDITERRANEUM
Libyæ deserta.
NVBIAE REG-
NI PARS.
AFRICAE
BARCHA
ALGIT
TVS
ARABIA DESERTA.
ARABIA
AYAMAN
ELCATIF
ORMVS.
FELIX
ALIBINALI.
MARIS
RVBRI PARS.
BARNAGASSO.
MERIDIES.
OCCIDENS.
ORIENS.

PALÆSTINA
VEL
TERRA SANCTA.

PALAESTINA, olim Chanaan dicta, Idumæam, Iudæam, Samariam, & Galilæam complectitur; tametsi Iudææ nomine totam Palæstinam non rarò appellamus. Ea ab Ortu limitem habet Libanum montem; ab Occasu, mare Phœnicium; à Septentrione, Phœnicen: à Meridie, Arabiam Petræam.

IDVMAEI, ab emersu Sirbonis lacus in Occasum habitant; quorum vrbes Maresa, Rhinocorura; & intus Raphæa, Gaza, (quam alij Iudææ tribuunt) Anthedon, Ascalon, Azotus.

IVDAEA, ab Occasu & Meridie iuncta est Idumææ, incertis tamen limitibus; & à mari nostro, quod ei est à Septentrione ad Asphaltitem lacum, & aliquantulum vltrà porrigitur, vbi Transiordanes nomen habet. Vrbes Iudææ multæ. Sed vrbium Orientis longè clarissima Hierosolyma, templo, quod fama sui Orbem terræ impleuit, insignis. Salomon rex septenni centum quinquaginta millium hominum opere ad culmen perduxit. Ioppe vicus, nunc Iaffo, Turris Stratonis, quam Herodes Tetrarcha in honorem Augusti instauratam, Cæsaream dixit: & intus non ita procul ab Hierosolymis Bethlehem, Chebron, Cypris. in Transiordane, Macherus, Sodoma, Gomorrha.

SAMARIA sequitur Iudæam, inter mare nostrum & lacum Tiberiadis sita. Vrbes, Sichem, aut Sichima, quæ postea Neapolis, Capernaum in littore lacus Genesareth, Bethsaida ad Iordanem, Corazim, Magdalum.

GALILAEA ab Ortu Syria Caua clauditur, latere Occiduo Phœnicia: à Septentrione, Libanus & Antilibanus eam amplectuntur; à Meridie, Samaria: vrbes Nain, Cana, Nazareth, Gadara, Galilæa cognomento Gentium, finitima Tyriis in sorte tribus Nephtalim; altera in tribus Zabulon è regione Tiberiadis, ac stagni Genesareth. Iordanis fluuius in Antilibano monte duobus fontibus, quorum alteri Ior, alteri Dan nomen est, exortus, mediam Iudæam perlabitur, qui vt nominibus, ita aquis iunctis duos lacus facit; primum Genesaram; alterum Tiberiadem: & in Asphaltiten lacum, qui bitumen gignit, & in quo nihil mergitur, atque ob immobilitatem aquarum, Mare mortuum dicitur, sese infundit; in eoque aquas suas laudatas pestilētibus mistas amittit: longo ab Hierosolymis recessu campi sunt igne diuino exusti: altis enim cineribus terra oppleta est: poma in eo loco nata, quamuis foris viridia, & esui apta videantur, intus tamen fuliginem quandam nigram habent, vt mandi non queant. Esseni interiora Iudææ tenent, à reliquorum hominum ritu recedentes; abstinent ab vxoribus, vino, carnibus; quotidianum iciunium in naturam vertunt; pecuniam nesciunt; vitam patientiùs quàm Dei cultum, aut reliqua pietatis officia deserunt: gens æterna, quamuis in ea nemo nascitur, indies tamen conuenarum turba renascitur. Hæc ex Georgij Rithaymeri descriptione sumpsimus.

Hanc laudatissimam regionem (præter sacra Biblia) descripserunt Iosephus lib. 3. de bello Iudaico, cap. 2. F. Brochardus Monachus fusissimè; Vadianus in sua trium Orbis partium epitome doctissimè; Iacobus Zieglerus, & VVolfgangus VViſſenburgius, Postellus in libello De vniuersitate, & in libello, quem Syriam inscripsit; & alij qui eam lustrarunt, vti Petrus Bellonius, in obseruationibus: Andreas Theuetus in sua Cosmographia Orientali, Iudocus à Ghistele, Bartholomæus à Saligniaco. Et optimè doctissimus Benedictus Arias Montanus singulari libello Chaleb inscripto, in suo Apparatu Biblico. His quis potest adiungere Georgij Agricolæ Hammonij Itinerarium B. Mariæ. Huius regionis aut potius totius Orbis vrbem primariam Hierosolymam exactissimè descripserunt Iosephus, lib. De bello Iudaico 6. cap. 6. & nuper septem libris Adamus Reisnerus.

SEPTENTRIO
ORIENS
OCCIDENS
MEDITERRANEI PARS.
MARIS
MARE STRIVM
MARE AEGYPTIVM
MARE ERYTHRAEVM
Ier PHOENICIVM
TRIPOLIS
COELE
SYRIAE PARS.
ARABIAE DESERTAE PARS.
AMMONITARVM
MOABITARVM
REGIO
DELTA PARVVM
AEGYPTVS
ETHIOPIA
LITVS
MARIS RVBRI PARS
Cum privilegio
PALESTINAE SIVE TOTIVS TERRAE PROMISSIONIS NOVA DESCRIPTIO AVCTORE TILEMANNO STELLA SIGENENS.

NATOLIA, OLIM ASIA MINOR.

PETRVS BELLONIVS, in peregrinationum ſuarum doctiſſimis obſeruationibus, inquit, hanc Aſiæ partem (ab antiquis Minorem appellatam,) hodie à Turcis Natolia, aut Anatolia appellari, à Græco vocabulo ἀνατολία, quod Orientem ſignificat. Eoque vocabulo comprehendi omnem Aſiæ regionem vltra Propontidem, & Helleſpontum (cui Ottomannorum proſapia præeſt) ſitam; nempe vniuerſam Phrygiam, Galatiam, Bithyniam, Pontum, Lydiam, Cariam, Paphlagoniam, Lyciam, Magneſiam, Cappadociam, & Comagenam. Quarum regionum conditionem, viuendique morem atque ritum hodiernum ſcire qui deſiderat, eundem auctorem tanquam teſtem oculatum conſulat. Videat & Andreæ Theueti Coſmographiam Orientalem (vt vocat;) Nicolai Nicolaij obſeruationes Orientales; & Petri Gyllij Boſphorum. Ex omnibus Aſiæ regionibus Paphlagoniam ſolam æs proferre, eiuſque regem (quem Iſmaëlem vocat) ex ea quotannis tributi nomine quinque myriades ſtaterum auri accipere, ſcribit Laonicus Chalcondilas. Videtur tamen hîc eum non de vniuerſa Aſia hoc velle intelligi, cùm addat, hoc æs, ſecundum Iberiæ æs, optimum perhiberi. Iberia enim Aſiæ regio eſt ad mare Caſpium. Sed de Aſia quæ Minor cognominatur, cuius pars Paphlagonia eſt, hoc fortaſſe verum erit. Rhodum inſulam, quæ huic Aſiæ Minori adiacet, deſcripſit Theodoricus Adamæus Suallembergus.

AEGYPTVS.

AEGYPTI apud omnes auctores, ob antiquitatem, & in ea res præclarè geſtas, memoria & claritas nemini non nota eſt. Hæc mari Mediterraneo, Sinu Arabico, Bugia regione, & Libyæ deſertis clauditur. Nilus fluuius totius Orbis maximus eam per medium ſecat. In ea ſunt Alexandria, emporium olim celeberrimum; & Cayrus, hodie inter maximas Africæ vrbes numerata; Et demùm ſtupendæ illæ ob altitudinem omnibus ſæculis decantatæ Pyramides inter ſeptem Orbis miracula habitæ. Quorum omnium cognitionem qui velit, ex veteribus legat, Diod. Siculum lib. 1. Stabonem, Herodotum, Plinium, & Amm. Marcellinum lib. 22. in fine. Ex Neotericis, Petrum Bellonium, Dominicum Nigrum, Laurentium Corvinum Nouoforenſem, & Guilielmum Tyrium lib. 19. ca. 24. item Melchiorem Guilandinum, in libello de Papyro. Sed in primis Ioannem Leonem, qui eam diligentiſſimè perluſtrauit, omneſque eius vrbium antiquitates, ſitum, populoſque, ſigillatim deſcribit. Ludouicus Nugarola Dialogum edidit, inſcriptum Timotheum, ſiue de Nilo. Scripſit & Ioannes Goropius Becanus Niloſcopium, inter ſua Beceſelana. Edidimus nos olim tabulam Aegypti maiori forma, ex antiquis & recentioribus auctoribus veterem ſimul & nouam eius delineationem pro noſtro modulo continentem. Hanc autem, quam hic cernis, ex tabulis in Italia impreſſis habemus.

CARTHAGINENSIS PORTVS.

CARTHAGINEM Romani imperij æmulam, & alterum poſt Romam, Orbis terrarum decus, deſcribere, noſtri non eſt inſtituti; ſed quia hunc eius Sinum proſtari in Italia hac forma vidimus, eum hoc noſtro operi etiam inſerere non ingratum Geographiæ candidatis exiſtimauimus; atque hiſce Pauli Iouij verbis exprimere viſum fuit. Carthaginenſis ſinus ea forma eſt, vt eius ingreſſus ab alto adnauigantibus abſcondatur; quoniam Clupeæ promontorium, antiquis Mercurij & Pulchri vocatum, multùm in occidentem Solem ſeſe extendit, & introrſum demùm ſe reflectens, alterum efficit promontorium, olim Apollinis, hodie Zafranium à nautis appellatum. Inde verò lunato ambitu ad Guletæ fauces recuruatur; & ad læuam Radæ vrbis calidarum aquarum ſalubritate celebris, regionem relinquit. Ex aduerſo autem collapſæ Carthaginis ſitum ſpectat. Hæc ille. Sed apud Ioannem Leonem etiam loca huic vicina, luſtrare licebit.

NATOLIAE
QVAE OLIM
ASIA MIN:
OR. NOVA DE
SCRIPTIO.
ORIENS
OCCIDENS
MERIDIES
SEPTENTRIO
GENECH
PEGI
AN
BOZOCH
DVVAS
ANADOLE
AMA
SIA.
RONI
CYPRVS
BOLLI
CHIA
NGARE
GERMI
AN
HENTES
RODVS
SCARPANTO
CRE
TI
ROMANIA olim
THRACIA.

AEGYPTI RE
CENTIOR DE
SCRIPTIO
SEPTENTRIO
Desertum
Barkena
Mare Rubrum
CARTHAGINIS
CELEBERRIMI
SINVS TYPVS
Tunes capta D. in Christianorum
potestatem redacta est a Carolo
Quinto Romanorum Imperatore
Anno a Christo nato M.D.XXXV

ABISSINORVM
SIVE
PRESBYTERI IOANNIS
IMPERIVM.

QVEM Europæi Presbyterum Ioannem vocant, à Mauris ATICLABASSI, à suis, hoc est, Abißinis ACEGVE, & NEGVZ, hoc est, Imperator, & Rex cognominatur; nam proprium nomen (vti apud nos) à parentibus pro arbitrio eis inditur. Videntur etiam (quemadmodum nostris Romanis Pontificibus mos est) proprium nomen in suscipiendo Imperio commutare; nam ille qui nostra ætate cum Rege Lusitano amicitiæ fœdus iniit, Atani Tingil vocabatur, quod nomen cùm ad Imperium venerat, in Dauid permutauerat. Hic Presbyter Ioannes inter maximos nostræ ætatis Monarchas procul dubio censendus est, vt qui inter vtrumque Tropicum à Mari Rubro ad Aethiopicum ferè Oceanum pertingit. Et vt accuratius aliquantò eius Imperij limites (secundum eos ex nostri temporis scriptis lustrationibus colligere potuimus) describamus: A Septentrione habet Aegyptum (quæ sub Turcis est) vicinam; ab Oriente ad Mare Rubrum, & Sinum Barbaricum ex parte extenditur; à Meridie Lunæ montibus à natura vallatur; ab Occidente verò Regno Manicongi, Nigro amne, Nubiæ Regno, & Nilo flumine terminatur. His scriptis terminis videtur comprehendere antiquorum Aethiopiam sub Aegypto cognominatam, Troglodyticã, & Cinnamomiferam regionem, & Libyæ interioris partem. Hæ regiones hodie multis & variis nominibus distinguuntur, vt ipsa tabula ostendit. Incolæ omnes, Abißinos se vocant. Sunt subfusci coloris. Christiani sunt; vt patet ex litteris prædicti Dauidis, ad Clementem VII. scriptis. De quorum moribus, viuẽdi genere, & religione, hæc pauca ex Franciſci Aluaresij Itinerario, Italica lingua excuſo, delibabimus.

Est his regionibus magnus Monasteriorum vtriusque sexus numerus; in virorum Monasteriis, neq; mulier, neque animal feminei sexus vllum intrat. Horũ Monachi Ieiuniũ, quod quinquaginta dierum hic est, aqua vt plurimum & pane obseruant; nam piscium hic magna est pænuria, præsertim in mediterraneis; nam & si amnes piscosi sint, piscationibus tamen minimè indulgent, cùm artem piscandi non calleant. Horum quidam eo tempore vix panem gustant, sed herbis dumtaxat sustentantur: sunt inter illos qui per totum hoc ieiunium non dormiunt, nisi mentotenus subter aquam sedentes. In templis, more nostro, campanas habent, sed plerumque saxeas. Sacerdotes Presbyteriq́ue sunt coniugati. Missam celebrant. Processiones crucibus thuribulisq́ue peragunt. Monachi comam nutriunt, Sacerdotes non item; neuter calceis vestitur, neque quis calceatus (etiam laicus) templum ingredi potest. Diebus Sabbathi & Dominicis feriãtur. Circumciduntur omnes, etiam feminæ, sed baptizantur quoque in nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti, sed non ante diem quadragesimum; qui ad hunc diem non pertingunt, inbaptizati obeunt. Omnibus baptizatis eodem momento sacram Eucharistiam ministrant, multa superinfusa per os frigida, vt facilius à pueris diglutiatur. Nomina quibus induuntur propria, sunt omnia significatiua. Dicunt se ad religionem Christianam conuersos à Candace (cuius in Actis Apostolorum memoria est) Regina, quam Iudith vocatam putant. Habent librum in octo partes distinctum, quem Manda & Abetilis vocant; hunc ab omnibus simul Hierosolymæ vnà congregatis Apostolis scriptum asserunt; huius contenta omnia studiosè admodum obseruant. Plebs digama ferè est; hoc est, duas trésve vxores impunè ducunt, pro ratione facultatum, quibus eas alere possunt; sed tales ab Ecclesiasticis à templis arcentur. Diuortia quoque facere illis licet. Vaccinas carnes crudas sanguine recenti tamquam iure aliquo tinctas, Nobiles in delicijs habent.

In toto Presbyteri Ioannis regno æris monetalis vsus non est, sed eius loco aurum purum infectumq́ue penditur. Etiam sal (sed hoc non solùm in his regionibus, at per totam ferè Africam) rerum commutationibus inseruit. Idem alicubi ferrum globuli forma expolitum facit. Sed piper in tanto apud hos est pretio, vt quodcunque quis mercari sibi velit, pro eo redimere facile sit. Habent hæ regiones ferè omnis generis animalia, & aues, vti sunt elephantes, leones, tigrides, linces, taxos, simias, & ceruos, (hoc contra veterum opinionem, qui negant Africam nutrire hoc animal) sed toto sexennio, quo noster hic Aluaresius his locis hæserit, vrsum neque cuniculum, carduelem neque cuniculum se vidisse scribit.

Sunt his locis peculiare malum & lues Locustæ, quarum tantus interim excrescit numerus, vt aërem obfuscare viderentur, tam densis agminibus nunc hanc nunc illam prouinciam more hostium vastantes, vt omnem segetem messemq́ue deuorent, arborum folia corticesq́ue depascantur, camposq́ue adeò depopulentur, vt incolæ sæpè domicilia auita relinquere, & ad alias sedes commigrare, cibi pænuria cogantur.

Est in hoc tractu vrbs Cassumo nomine, sedes olim (vti in eorum Annalibus est) Reginæ Sabæ, quam Maquedam nuncupatam ferunt, addunt q́ue hanc ex Rege Salomone filium suscepisse, nomine Meilech. Hanc vrbem postea à Regina Candace habitatam ijsdem persuasum est. Sed præstat harum rerum studiosum Lectorem ipsum Franciscum Aluaresium consulere, qui diligenter admodum quæ in sua hac legatione obseruauerit, descripsit. Videat & Damiani à Goes libellum de rebus Æthiopicis, & Sabellicum Enn. 10. lib. 8. De origine huius nominis Presbyteri Ioannis, & qua ratione ex Asia (vbi ante ducentos plus minus annos scriptoribus cognitum erat) hodie in Africam transmigrauerit, vide Iacobum Nauarchum in sua epistola Asiatica, & Gerardum Mercatorem in sua vniuersali tabula.

SEPTENTRIO
ORIENS
OCCIDENS
MERIDIES
PRESBITERI IOHANNIS, SIVE, ABISSINORVM IMPERII DESCRIPTIO.
DAVID SVPREMVS MEORVM REGNORVM, A DEO VNICE DILECTVS, COLVMNA FIDEI, ORTVS EX STIRPE IVDA, FILIVS DAVID, FILIVS SALOMONIS, FILIVS COLVMNAE, SIONIS, FILIVS EX SEMINE IACOB, FILIVS MANVS MARIAE, FILIVS NAHV SECVNDVM CARNEM, FILIVS SANCTORVM PETRI ET PAVLI SECVNDVM GRATIAM IMPERATOR, SVPERIORIS ET MAIORIS AETHIOPIAE, ET AMPLISSIMORVM REGNORVM IVRISDICTIONVM ET TERRARVM REX GOAE, CAFFATES, FATIGAR, ANGOTAE, BARV, BALIGVANZAE, ADEAE, VANGVAE, GOIAMAE VBI NILI FONTES, AMARAE, BAGVAMEDRI, AMBEAE, VANGVCI, TIGREMAHON, SABAIM PATRIAE REGINAE SVBAE, BARNAGASSI; ET DOMINVS VSQVE IN NVBIAM QVAE IN AEGYPTVM EXTENDITVR.
Maris Mediterranei pars
Terra Sancta
PERSIAE PARS
BARBARIA
PARS TURCICI
Sinus Persicus
Aiman, qui olim ARABIA FELIX.
NVBIA
Bello
Barnagasso
Dangali
Adel
Doar
Balli
Fatigar
Baru
Melinde
Canze
Gemfen
Quiloa
Gorga
Sibit
Tirur
Mozambique
Benin.
Biafar
Medra
Ambiancanrus
Tigrai.
Vangae.
Reg. Damute
Gojame.
Agag.
Zaire lacus.
Zembre lacus.
Manicongo.
MARE AETHIOPICVM
Aequinoctialis circulus
BARBARICVS SINVS

BARBARIA,
ET
BILEDVLGERID.

RECENTIORES Africæ ſcriptores, qui Africam in quatuor partes diſtinguunt, hanc Barbariam primam appellant: ſtatuuntque illi ab Ortu Solis Marmaricæ (quæ hodie Barcha dicitur) deſerta: ad montis vſq. Atlantis partem hodie Meies vocatam, quæ pars à Strabone fortè ſub nomine Aſpis deſcribitur: Huncque montem Atlantem (ſecundum eius ab Oriente in Occidentem ad mare vſque, quod ab eo Atlanticum nominatur, longitudinem) à Meridionali plaga habet: ab Occaſu, ipſum mare Atlanticum; Septentrionale verò latus mare Mediterraneum lambit. Itaque vt totus ille Africæ tractus qui olim vtramque Mauritaniam, Africam propriam, Cyrenenque continebat, hodie in Barbariæ nomen in vniuerſum abiit.

Hæc Africæ nobiliſſima pars hodie cenſetur, atque in quatuor regna, ſeu mauis, prouincias diuiditur; in Marochum nempe, Feſſam, Teleſinem, & Tunetem. Ab hominibus ſubfuſci coloris inhabitatur. Qui ciuitates incolunt, ſunt in Architectura, atque inuentione Mathematica mirè dexteri: quod quis facilè ex eorum artificioſis ſtructuris colligere poteſt. Probiſſimi (ſi Ioanni Leoni credendum eſt) ſunt viri; nullus illis fucus; ſimplicitatem atque veritatem, non amplectentes modò, ſed & re ipſâ comprobantes. Validiſſimi ſunt atq. robuſtiſſimi; & inter hos præcipuè illi, qui montes incolunt. Fidei omnium obſeruantiſſimi. Nulla gens magis vexatur zelotypia, adeò vt vel mori mallent, quàm ex vxoris parte aliquam ferre contumeliam. Diuitiarum atq. honoris auidi, obque id per vniuerſum ferè Orbem mercatum proficiſcuntur. Qui tentoria inhabitant, hoc eſt, qui pecorum curam gerunt, pij ſunt & animoſi, patientiſſimi, comes, œconomi, vitæque integritatis amantiſſimi, ſi quiquam alij. Sed cùm nemo ex omni parte beatus, habent & ſua vitia: nam Oppidani, quos diximus, multa ſuperbia tumidi ſunt, iracundi vt nihil ſuprà, adeò vt vel minimam iniuriam duriſſimo (vt aiunt) inſculpant marmori. Ruricolis ruſticitas, atque morum ruditas tam in animo ſedet, vt vix exterus quiſquam illorum amicitiam ſibi conciliare poſſit. Simplicioris ſunt ingenij, plus ſatis fidei etiam impoſſibilia referentibus adhibentes. Phyſicæ Philoſophiæ tam ignari, vt omnes naturæ operationes pro diuinis habeant. Cholerica bile adeò ſunt infecti, vt vix plateas interdiu inuenias, quibus non bini aut trini ſint, qui ſe mutuis pugnis laceſſant. Nunquā niſi iracundè, & Stentorea voce (vt dicitur) loqui vidētur. Hæc de incolarum moribus, nunc de natura locorum.

Regionis pars quæ mare Mediterraneum ſpectat, montibus occupata eſt. Ab his montibus vſque ad Atlantem, planitiem habet ſpatioſam, & quoſdam etiam colliculos. Maxima hic fontium copia riuulisque amœniſſimis irrigatur. Dactylorum, Malorumque Punicorum feraciſſima; ſed frumenti non adeò fertilis; frugumque vbertate felix, ficuum & oliuarum copioſa. Mons Atlas frigidiſſimus eſt & ſterilis, omnique ex parte nemoroſus, atque niuibus obſitus; omnia ferè totius Africæ flumina procreat. Frigus nunquam hic adeò intenditur, vt quis ignem ob id accedere vellet. Autumni finis, tota hiems, bonaque veris pars, impetuoſis plena ventis, quin & grandinibus, fulguribus, & tonitruis horridis interdum diſcruciantur: neque deeſt aliquibus in locis nix copioſa, &c. Sed accuratam harum regionum, populorumque deſcriptionem habes apud Ioannem Leonem Africanum: atq. etiam apud Fazellum cap. 1. libri 6. Decadis poſterioris rerum Sicularum. Regnum Marochi peculiariter deſcripſit Cælius Auguſtinus Curio; hos conſulite.

BARBARIAE ET BILEDVLGERID, NOVA DESCRIPTIO.
OCEANVS OCCI DENTALIS
HISPANIAE PARS.
Por:
Castilia
Arragon
rogal: lia.
Valencia
Granada.
Golfo de las ye guas. id est Simus e iuatrum: à deuersis uolo equitare, ut refert Fernandus Ouiedus.
SEPTENTRIO.
ITALIAE PARS.
Golfo di Vine tia.
ALBANI AE PA RS.
COR: SICA.
SAR DINIA
SICILIA.
Bar
Bile
dul
ge
rid. quę olim Numidia
TVNETA
ORIENS.
OCCIDENS.
Desertum Azachad
Desertum Tebesse.
Tiboreguan desertum
Guadenes desertum
Libyae pars, quę hodie Sarra appellatur.
MERIDIES.
quae uox, idem quod desertum significat.

LECTORI S.

DESCRIPTIONE Orbis terrarum absoluta, en candide lector tres hæ sequentes Tabulæ, quas in gratiam veteris tam sacræ quàm profanæ historiæ studiosorum à me delineatas, seorsum publicare decreueram; nihil enim ad nostrum in hoc Theatro, quo tantùm hodiernum regionum situm exhibere proposueram, institutum facere videbantur; victus tamen amicorum precibus, eas in huius nostri operis calcem, tamquam parergon, reieci.

PEREGRINATIO D. PAVLI.

AD Sacrarum litterarũ cognitionem conducere tabulas geographicas, omnes paulo eruditiores meritò fatentur; & res quoq; ipsa satis testatur. Eaq; de causa hoc nostro æuo viri nõnulli eruditi operã suam liberaliter in hoc negotio cõmunicauerunt. Inter quos primus fuit Orontius Fineus Delphinas, in sua Tabula, quam ad vtriusque Testamenti intelligentiam (vt titulus præfert) concinnauit. Hunc secutus est Petrus Apianus, in sua Peregrinatione D. Pauli. Dein idem Marcus Iordanus Holsatus. Postremò Christianus Schrot in ea quam Peregrinationem filiorum Dei inscripsit. Idem ego in hac tabula pro loci capacitate præstare conatus sum. non enim hæc nostra cum dictis locorum frequentia certare posse, vti libenter fateor, sic nostrum tamen æque vt illorũ ad noui testamenti lectionem facere, verè promittere possum. Nam quemadmodum dicti, maxima ex parte tabulas suas locorum profanorum nomenclaturis ex Ptolemæo impleuere, quæ nihil ad hoc studium sacrum faciebant: sic ego in hac mea operam dedi, ne vnum quidem locum cuius in nouo instrumento mentio esset, omitterem. vtriusque certè testamenti loca omnia singulari tabula exprimere, quemadmodum hoc nemo hactenus, quod sciam, conatus fuit; sic nos, modò Deus Opt. Max. vitam & otium prorogauerit, aliquando tentare non denegamus.

PEREGRINATIONIS DIVI PAVLI TYPVS COROGRAPHICVS.

In quo et noui testamenti, in primis autem apostolorum historiae, a sancto Luca descriptae, omnia fere loca geographica, oculis inspicienda, exhibentur.

QVONIAM IGITVR SCIMVS ET PERSVASVM HABEMVS. QVOD QVA[M]DIV IN CORPORE HABITAMVS. PEREGRINAMVR A DOMINO: PER FIDEM ENIM AMBVLAMVS ET NON PER VISVM: PROPTEREA CO[N]FIDIMVS ET PEROPTAMVS PEREGRINARI A CORPORE. ET ES[S]E APVD DOMINVM NOSTRVM. SATAGIMVS AVTEM SIVE [P]EREGRINI SVMVS SIVE INCOLAE. VT ILLI PLACEAMVS.

ROMANVM IMPERIVM.

AMMIANI MARCELL. LIB. 14.

TEMPORE quo primis auſpiciis in mundanum fulgorem ſurgeret victura dum erunt homines Roma, vt augeretur ſublimibus incrementis fœdere pacis æternæ, Virtus conuenit atque Fortuna, plerumque diſſidentes: quarum ſi altera defuiſſet, ad perfectam non venerat ſummitatem. Eius populus ab incunabulis primis aduſque pueritiæ tempus extremum, quod annis circumcluditur ferè trecentis, circummurana pertulit bella: deinde ætatem ingreſſus adultam, poſt multiplices bellorum ærumnas, Alpes tranſcendit & Fretum: in iuuenem erectus & virum, ex omni plaga, quam Orbis ambit immenſus, reportauit laureæ triumphos. Iamque vergens in ſenium, & nomine ſolo aliquoties vincens, ad tranquilliora vitæ diſceſſit. Ideò vrbs venerabilis poſt ſuperbas efferatarum gentium ceruices oppreſſas, latasque leges, fundamenta libertatis & retinacula ſempiterna, veluti frugi parens, & prudens & diues, Cæſaribus tamquam liberis ſuis regenda patrimonij iura permiſit. & olim licet otioſæ ſint tribus, pacatæque centuriæ, & nulla ſuffragiorum certamina, ſed Pompiliani redierit ſecuritas temporis: per omnes tamen quotquot ſunt partes terrarum vt domina ſuſpicitur & regina, & vbique patrum reuerenda cum auctoritate canities, populique Romani nomen circumſpectum & verendum. Hæc ille. *Romanum hoc Imperium longè maximum fuiſſe, vt ab omnibus creditur, ſic re vera quoque fuit. in primis ſi cum iis quæ olim exſtitere, vti ſunt Aſſyriorum, Perſarum, & Macedonum; item quæ poſtea emerſere, nempe Othomannorum, Sophorum, Tartarorum, & quod Europæi Presbyteri Ioannis vocant, conferas. ſin autem cum ea monarchia quam patrum noſtrorum memoria Carolus V. Imp. ex maxima terrarum parte ſtabiliuit, huiuſq; amplitudinem cum aliorum, inſpecta vniuerſali geographica tabula conſideret commenſurétque, hanc ceteris omnibus, imo Romanæ longè præferri debere ipſa ratio euincet. Luſitanorum regnum poſtquam Orientalis India loca maritima inſulasq; ad ea pertinentes Imperio ſuo nauigatione ſubiecerit, ſi tam verſus interiores terras, quàm circa littora potens eſt, extenderetur, inter minora Imperia haud dubiè quoque cenſendum eſſet.*

ROMANI
IMPERII
IMAGO.
Origines, Incrementa, et Culmina Imperij Romani, breuis enumeratio.
Oceanus Germanicus.
Oceanus Cantabricus.
Oceanus Atlanticus
PONTVS EVXI
NVS.
MARE CASPIVM
vel
HIRCANVM.
MEDIA
ARABIAE
PARS.
MAVRITANIA
TINGITANA
AFRICA
MINOR
MARMARICA
OCCIDENS
ORIENS

GRÆCIA VETVS.

QVÆ Latinis Græcia est, Græcis Hellas nominatur; sed huius termini exteriores non ab omnibus iidem describuntur. Prima & vera ea est quam Atticam vocant Ptolemæus, Plinius & Mela, in qua Athenæ; libera vrbs, vt Plinius eam vocat, nec indiga vllius præconij amplius, tanta claritas superfluit. Constat tamen non tantùm à vulgo scriptorum, sed ab ipso quoque Strabone Geographorum principe plures regiones sub Helladis vel Græciæ vocabulo comprehendi, vti sunt Macedonia, Epirus, Peloponnesus, & ceteræ prouinciæ sub his nominibus contentæ: adeò vt vniuersa Græcia tribus alluatur pelagis, Ionio nempe, Ægæo & Libyco. versus continentem eos montes habet, qui Macedoniam à Thracia, Mysia superiore, & Dalmatia dirimunt. Ex hac terrarum parte omnis, vt idem Plinius ait, litterarum claritas effulsit. Macedonia maximam huius Græciæ partem occupat, hæc terrarum imperio potita quondam, Asiam, Armeniam, Iberiam, Albaniam, Cappadociam, Syriam, Ægyptum, Taurum, Caucasum transgressa: hæc in Bactris, Medis, Persis dominata, toto Oriente possesso: hæc etiam Indiæ victrix, per vestigia Liberi patris atque Herculis vagata: hæc eadem est Macedonia, cuius vno die Paulus Æmilius Imperator LXXII. vrbes direptas vendidit. Postea est Peloponnesus pæninsula, haud vlli terræ nobilitate postferenda, platani folio similis, in quo bimaris Corinthus, arx & porta totius Græciæ: & Lacedæmon quæ Sparta, republica à Lycurgo instituta, & rebus pace belloque gestis veneranda. Sed & Græciæ nomen latius se ab vtraque marium parte extendisse, ex classicorum auctorum monumentis apparet; quota pars enim Italiæ ab iis Magna Græcia dicta fuit? Asiæ etiam pars quæ Macedoniæ obuersa est, ob deductas in eam non paucas colonias huius nomine quoque insignita inuenitur; Lucianus enim in opusculo De amoribus scribit Chelidonias insulas esse veteris Græciæ terminos. Mare item Ægæum quod Macedoniam & hanc Asiam interluit, Mare Græcum à Thucydide, Plutarcho, & Polyæno vocatur. & Græcense à Plinio. Græciam antiquam inter ceteros diligentissimè descripsere Strabo & Pausanias.

DACIAE
PARS.
MYSIA SVPERIOR.
MYSIA INFERIOR.
PONTVS EVXINVS.
GALATIAE
PARS.
BITHINIA
THRACIA
PROPONTIS
ASIA
PHRYGIA
PROPRIA
MAIOR
PAMPHYLIAE
PARS.
PAMPHYLIVM MARE
LYCIVM MARE
CRETICVM MARE
AEGAEVM
PELAGVS
ADRIATICVM MARE
IONIVM MARE
Ἑλλας.
GRAECIA SOPHIANI.
MERIDIES.

NOMENCLATOR
PTOLEMAICVS;

OMNIA LOCORVM VOCABVLA QVÆ IN TOTA PTOLEMÆI Geographia occurrunt, continens : ad fidem Græci codicis purgatus ; & in ordinem non minùs vtilem quàm elegantem digestus.

ANTVERPIÆ,
Abrahamo Ortelio Cosmographo Regio,
excudebat Christophorus Plantinus,
M. D. LXXIX.

ABRAHAMVS ORTELIVS
CANDIDO LECTORI.

SOLEBAM *huic nostro Theatro Synonymiam quandam geographicam subnectere; quam cùm tandem non solùm recognitam, sed aliquot millibus vocabulorum adeò auctam, vt in iusti voluminis excreuerit formam, reddiderim; eam domino Christophoro Plantino, nostro non solùm, sed vniuersæ R.P. litterariæ amico, seorsum excudendam concessi: è cuius officina quia minori iam ære quiuis sibi comparare potest, eam dehinc nostro operi amplius assuere, minimè operæpretium duxi. Ne tamen geographiæ studiosorum expectationem fallam, aut aliquo modo deesse, quibus potiùs prodesse pro virili contendo, videar; eius loco hunc ex Ptolemæo Nomenclatorem concinnaui. qui vti præcedentes tabulæ recentem regionum picturam exhibent, ita hic Nomenclator veterum locorum enumerationem haud infrugiferam continet. Asteriſci vocabulis nonnullis adpicti, significant eam vocem in Græcis codicibus non extare. quia tamen in Latinis erant, hic quoque esse volui. Vale.*

PTOLEMAEO
GEOGRAPHORVM
PRIMARIO AVCTORE

ORBIS TERRARVM DIVIDITVR
in partes tres, quæ sunt,

EVROPA
regiones insigniores:

HIBERNIA,
ALBION,
HISPANIA,
GALLIA,
GERMANIA,
RHETIA,
VINDELICIA,
NORICVM,
PANNONIA,
ILLYRIS,
ITALIA,
CORSICA,
SARDINIA,
SICILIA,
SARMATIA,
TAVRICA Chersonesus,
IAZYGES METANASTAE,
DACIA,
MYSIA
THRACIA,
MACEDONIA,
EPEIRVS,
ACHAIA,
PELOPONNESVS,
CRETA,
EVBOEA.

ASIA
regiones insigniores:

PONTVS,
BITHYNIA,
ASIA propria,
PHRYGIA,
LYCIA,
GALATIA,
PAPHLAGONIA,
PAMPHILIA,
CAPPADOCIA,
ARMENIA {minor, maior,}
CILICIA,
SARMATIA,
COLCHIS,
IBERIA,
ALBANIA,
CYPRVS,
SYRIA cava,
PHOENICIA,
IVDAEA,
ARABIA {petræa, deserta, felix,}
MESOPOTAMIA,
BABYLONIA,
ASSYRIA,
MEDIA,
SVSIANA,
PERSIS,
CARMANIAE duæ,
HYRCANIA,
MARGIANA,
BACTRIANA,
SOGDIANA,
SACAE,
SCYTHIA {intra Imaum, extra Imaum,}
SERICA,
ARIA,
PAROPANISVS,
DRANGIANA,
ARACHOSIA,
GEDROSIA,
INDIA {intra Gangem, extra Gangem,}
SINAE,
TAPROBANA.

AFRICA.
regiones insigniores:

MAVRITANIA TINGITANA,
MAVRITANIA CAESARIENSIS,
NVMIDIA,
AFRICA propria,
CYRENAICA,
MARMARICA,
PENTAPOLIS,
AEGYPTVS,
LIBYA INTERIOR,
LIBYA PROPRIA,
AETHIOPIA SVB AEGYPTO,
AETHIOPIA INTERIOR.

Cetera versus Meridiem Ptolemæo incognita fuère.

OCEANI, MARIA, SINVS, &c.

QVAE TOTVM ORBIS TERRARVM

ambitum interſecant & alluunt, his nominibus inſigniuntur.

Oceanus
- EXTERIVS, quod & OCCIDVVM
- HYPERBOREVS
- DEVCALIDONIVS
- GERMANICVS
- SARMATICVS
- VERGINIVS
- HIBERNICVS
- BRITANNICVS
- CANTABRICVS

Mare
- INDICVM
- PRASSODVM
- RVBRVM
- HIPPADIS
- ASPERVM
- HYRCANVM, quod & CASPIVM
- RHYMMIORVM
- MEDITERRANEVM, in quo IBERICVM
- BALEARICVM
- GALLICVM
- TYRRHENVM
- IONIVM
- HADRIATICVM
- LIGVSTICVM
- SARDOVM
- AFRICVM
- AEGAEVM
- EVXINVM
- MAEOTICVM
- CRETICVM
- ICARIVM
- MYRTOVM
- RHODIENSE
- CARPATHIVM

Sinus Oceani
- LIBYCVM
- AEGYPTIVM
- LYCIVM
- PAMPHILIVM
- SYRIACVM.
- VENEDICVS
- ARABICVS
- PERSICVS
- BARBARICVS
- PARAGONTICVS
- CARMANICVS
- ICHTHIOPHAGOR.
- MADISANITES
- PELODES
- AVALITES
- ADVLICVS
- AELANITICVS
- CANTHICOLPVS
- BARIGAZENVS
- THERIODES
- COLCHICVS
- SABARACVS
- ARGARICVS, vel ORGALICVS, apud eundem
- PERIMVLICVS.
- GANGETICVS
- PERIMVLVS
- MAGNVS
- SINARVM
- RERIGONIVS
- VIDOTORA
- LELAANNONIVS
- VOLSA
- DVNVM
- PRASODIS
- PASI.

Maris Mediterranei
- HADRIATICVS
- RIZONICVS
- TARENTINVS
- HIPPONIATES
- CASALVS
- CARALLITANVS
- EMPORICVS
- NVMIDICVS
- OLCACHITIS
- SYRTIS {maior / minor}
- AMBRACIVS
- BVTROTVS
- CORINTHIACVS
- MESSENIACVS
- LACONICVS
- ARGOLICVS
- SARONICVS
- AMPHIMALES
- OETEVS
- PELASGICVS
- THERMAICVS
- CARCINITES
- CERCETICVS
- MELAS
- TORONICVS
- SINGITICVS
- ISSICVS.

Freta
- HERCVLEVM
- CILICIAE.

Bosphori
- CIMMERICVS
- THRACIVS.

- HELLESPONTVS
- PROPONTIS.
- SYRTIS {maior / minor.}

EVROPÆ HIBERNIA

PROMONTORIA
Borium
Rhobogdium
Notium, vel
Auſtrinum
Sacrum
Iſamnium
Vennicnium

FLVMINA
Vidua
Argita
Ravius
Liboeus
Auſoba
Senus
Duris
Iernus
Dabrona
Birgus
Oboca
Buvinda
Vinderius
Logia
Modonus

POPVLI
Vennicnij
Robogdij
Herdini
Nagnatæ
Auteri
Gangani
Velabori
Vterni
Vodiæ
Brigantes
Darnij
Voluntij
Blanij
Cauci
Manapij
Coriundi

VRBES
Nagnata
Manapia
Eblana
Rhigia, &
Rhigia altera
Rhæba
Laberus
Macolicon
Dunum
Ibernis

INSVLÆ
Ebuda, &
Ebuda altera
Ricina
Maleos
Epidium
Monacœda
Mona
Hedros
Limnos.

ALBION ſiue BRITANNIA.

PROMONTORIA
Nouantum
Epidium
Tarvidum, quod &
Orcas
Ganganorum
Octapitarum
Herculis
Antiveſtæum, quod &
Polerium
Ocrinum
Cantium
Viervedrum
Berubium
Taizalum
Ocelli

SYLVA
Calædonia

FLVMINA ſiue AESTVS
Clota
Longus
Ityus
Nanæus
Aurauanus
Iena
Deva
Novius
Ituna
Moricamba
Beliſama
Seteia
Stutia
Toeſobius
Tobius
Rhatoſtathybius
Sabriana
Vexala
Cenion

Tamarus
Iſaca
Halænus
Triſanton
Ila
Loxa
Vara
Tuæſis
Colnius
Diva
Tava
Tinna
Boderia
Alaunus
Vedra
Abus
Metaris
Garienus
Edomantia
Iamiſſa.

POPVLI

Nouantæ
Selgovæ
Damnij
Gadeni
Otadeni
Epidij
Cerones
Carnonacæ
Careni
Carnabui
Caledonij
Decantæ
Logi
Mertæ
Vacomagi
Venicontes
Texali
Elgovij
Otadeni
Brigantes
Pariſi
Ordovices
Cornavij
Coritavi
Catyeuchlani
Simeni
Trinoantes
Silures
Dobuni
Atrebatij
Cantij
Regni
Belgæ
Durotriges
Dumnonij

VRBES ſiue LOCA

Serantiorum portus
Magnus portus
Novus portus
Gabrantonicorum ſalutaris portus

Novantarum: Lucopibia, Rhetigonium
Selgovarum: Carbātorigum, Vxelum, Corda, Trimontium
Damniorum: Colania, Vanduara, Coria, Alauna, Lindum, Victoria
Gadenorum: Curia, Bremenium
Vacomagorum: Banatia, Tamea, Caſtra alata, Tueſis
Veniconſtiorum: Orrea
Texalorum: Deuana
Brigantium: Epeiacum, Vinnovium, Caturractoniū, Calatum, Iſurium, Rhigodunum
Pariſorū: Olicana, Eboracum, Camulodunū, Legio VI. Nicephorica, Petuaria
Ordovicum: Mediolanium, Brannogenium
Cornaviorum: Deunana, Legio XX. Nicephorica, Viroconium
Coritavorum: Lindum, Rago
Catyeuchlanorum: Salenæ, Vrolanium
Simerorum: Venta
Trinoantum: Camudolanū
Demetarum: Loventium, Maridunum
Silurum: Bullæum
Dobunorum: Corinium
Atrebatiorum: Nalcua
Cantiorū: Londinium, Daruenum, Rutupiæ
Regnorū: Neomagus
Dobunorum: Iſchalis, Aquæ calidæ, Venta
Durotrigum: Dunium
Dumniorum: Voliba, Vxela, Tamare, Iſca, Sebaſta altera legio.

INSVLÆ

Orcades, numero circiter XXX
Thule
Ocetis
Dumna
Toliapis
Counos
Victeſis

HI-

HISPANIA.

REGIONES
LVSITANIA
BAETICA
TARRACONENSIS.

PROMONTORIA
Charidemum
Sacrum
Barbarium
Lunæ mons
Avarum
Orvium
Nerium
Seſtij aræ
Lapatia cori, quod &
Trileuticum
Oeaſo
Scombraria
Tenebrium
Lunarium.

FLVMINA
Anas
Bætis
Bælon
Barbeſola
Saduca
Dorius
Calipus
Tagus
Monda
Vaca
Avvs
Nebius
Limius
Minius
Via
Tamara
Vir
Metarus
Nabius
Navilloinus
Næbus
Nerva
Deva
Menlaſcus *
Terebus
Sætabis
Sucron
Turulis
Pallantia
Iberus
Rubricatus
Sambroca
Clodianus.

MONTES
Pyrenæus
Marianus
Ilipula
Vindius
Edulius
Idubeda
Ortoſpeda.

POPVLI
Turditani
Baſtuli, qui &
Pœni
Turduli
Bætici
Celtici
Luſitani
Vettones
Callaici qui
Bræcarij, & qui
Lucenſij
Pæſici
Cantabri
Autrigoni
Cariſti
Varduli
Vaſconi
Baſtitani
Conteſtani
Coſetani
Lætani
Indigeti
Artabri
Caporori
Cilini
Bædui
Sevri
Aſtures
Brigæcini
Beduneſij
Ormaci
Lungoni
Sælini
Superatij
Amaci
Teburi
Eguri
Turodi
Nemetati
Cœlerini
Bibali
Limici
Grui
Luangi
Quacerni
Lubæni
Narbaſi
Vaccæi
Murbogi
Autrigones
Pelendones
Berones
Arevacæ
Carpitani
Celtiberes
Oretani
Lobetani
Hedetani
Elarcaones
Ilergetes
Cerrœtani
Authetani

Caſtellani
Iaccetani.

VRBES Bæticæ.

Turdetanorum
- Onobaluſturia
- Turdulo
- Mneſtei portus
- Iunonis ſacrum
- Baelo
- Canaca
- Seria
- Oſca
- Cæriana
- Vrion
- Illipula
- Setida
- Pteucci
- Nebriſſa
- Vgia
- Aſta
- Corticata
- Lælia
- Italica
- Maxilva
- Vcia
- Cariſſa
- Calduba
- Pæſula
- Saguntia
- Aſindum
- Nertobriga
- Contributa
- Regina
- Curſu
- Mirobriga
- Spoletinum
- Læpa
- Iſpalis
- Obucula
- Calicula
- Oleaſtrum
- Vrbone
- Bæſippo
- Phornacis
- Arſa
- Aſyla
- Aſtygis
- Charmonia

Baſtulorum
- Menralia
- Tranaducta
- Barbeſula
- Carteia
- Calpe
- Suel
- Malaca
- Manoba
- Sex
- Selambina
- Abdara
- Portus magnus
- Baria.

Turdulorum
- Setia
- Ilurgis
- Vogia
- Calpurniana
- Cocila
- Baniana
- Corduba
- Vlia
- Obulcum
- Arcilacis
- Detunda
- Murgis
- Salduba
- Tucci
- Sala
- Balda
- Ebora
- Illipula magna
- Selia
- Veſcis
- Artigis
- Calicula
- Lacibis
- Sacilis
- Lacippus
- Illiberis
- Aruci
- Arunda
- Curgia
- Acenippo
- Vama.

LVSITANIÆ

Celticorum
- Langobriga
- Cepiana
- Bretolæum
- Myrobriga
- Arcobriga
- Merobriga
- Catraleucos
- Turres albæ
- Arandis.

Turdetanorum
- Balſa
- Oſſonaba
- Salacia
- Cætobrix
- Pax Iulia
- Iulia Myrtilis.
- Olius hippon
- Lavare
- Aritium
- Selium
- Elcoboris
- Araducta
- Verurium
- Velladis *
- Aeminium
- Chretina
- Arabriga
- Scalabiſcus
- Tacubis
- Concordia

Luſitanorum
- Talabriga
- Ruſticana
- Mendiculea
- Caurium
- Turmogon
- Burdua
- Calornum
- Iſalæcos
- Amæa
- Ebura
- Norba Cęſarea

Lici-

Lusitanorum
- Liciniana
- Augusta Emerita
- Euandria
- Geræa
- CęciliaMellinõ
- Capasa (na

Vettonũ
- Lancia oppida-
- Cottæobriga
- Salmantica
- Augustobriga
- Ocellum
- Capara
- Manliana
- Laconimurgũ
- Deobriga
- Obila
- Lama.

TARRACONENSIS,

Callaicorum Lucensium
- Flaviũ Brigantium
- Burum
- Olina
- Voeca
- Libunca
- Pintia
- Caronium
- Turuptiana
- Glandomerum
- Ocelum
- Turriga.

Pæsicorũ
- Flavium avia.

Autrigonum
- Flaviobriga
- Vxamabarca
- Segisamuncũlũ
- Burvesca
- Antequia
- Deobriga
- Vindelia
- Saliunca.

Cantabrorum
- †Noega Vcesia

† Ex hoc Noega Vcesia vocabulo omnes Ptolemæi interpretes & Tabulæ fluuium faciunt; ego cum Græco codice pro oppido habeo. Videtur quoque mecum sentire Strabo & Pomponius, qui hoc tractu Noegam vrbem describunt.

Asturcæ quas Cãtabri tenent
- Cuncana
- Octaviolca
- Argenomescũ
- Vadnïa
- Vellica
- Camarica.

Caristorum
- Suestasium
- Tullica
- Velia.

Vardulorum
- Menosca
- Gebala
- Gabalæca
- Tulonium
- Alba (mica
- Segontia Para-
- Tritium Tuboricum
- Thabuca.

Vasconũ
- Oeasopolis
- Iturisa
- Pompelo
- Bituris
- Andelus
- Nemanturista
- Curnonium
- Iacca
- Gracuris
- Calagurina
- Bascontum
- Ergavia
- Tarraga
- Muscaria
- Setia
- Alavona.

Ilergetũ
- Bergusia
- Celsa
- Bergidum
- Erga
- Succosa
- Osca
- Burtina
- Gallica flavia
- Orgia
- Ilerda.

Cerroetanorum
- Iulia Libyca.

Autheta-norum
- Aquæ calidæ
- Ausa
- Bæcula
- Gerunda.

Castellanorum
- Sebendunum
- Basi
- Egosa
- Besida.

Lætanorum
- Subur
- Barcino
- Bætulo
- Diluro
- Rubricata
- Blanda.

Cosetanorum
- Tarracon

Bastitanorum
- Vrce
- Puciala
- Salaria
- Turbula
- Saltiga
- Bigerra
- Abula
- Asso
- Bergula
- Carca
- Ilunum

- Arcilacis
- Segisa
- Orcelis
- Vergilia
- Acci.

Cõtestanorum
- Lucenti
- Carthago noua
- Alonæ
- Illicitan portus
- Menralia
- Valentia
- Sætabicula
- Ilicias
- Iaspis.

Hedetanorum
- Lianium (sta
- Cæsarea Augu-
- Bernama

Ebora

Hedetanorum: Ebora, Beleia, Arsa, Damania, Leonica, Osicerda, Hetobema, Lassira, Saguntum, Hedeta, quæ & Leria.

Ilercaonum: Tenebrius portus, Carthago vetus, Biscargis, Theava, Adeba, Tiariulia, Dertosa.

Indigetum: Emporiæ, Rhodipolis, Aphrodisium, Hieron., Deciana, Iungaria.

Caparorum: Iria Flauia, Lucus Augusti.

Artabrorum: Claudiomeriũ, Novium.

Cilinorũ: Aquæ calidæ, Dactonium.

Bæduorũ: Flauia Lambris.

Seurorũ: Telamine, Aquæ Quintiæ.

Asturiæ: Lucus Asturum, Laberris, Interamnium, Argenteola, Lanciati, Maliaca, Gigia, Berdigũ Flaviũ, Interamnium Flavium, Legio VII. Germanica.

Brigæcinorum: Brigæcium.

Bedunesiorum: Bedunia.

Orniacorum: Intercatia.

Lungonũ: Pelontium.

Sælinorũ: Nardinium.

Superatiorum: Petavonium.

Amacorũ: Asturica Augusta.

Teburorũ: Nemetobriga.

Egurum: Forũ Egurum.

Callaicorum: Bracar Augusta, Caladunum, Pinetus.

Bręcariorum: Complutica, Tuntobriga, Araduca.*

Nemetatorum: Volobria.

Cœleriorum: Cœliobriga.

Bibalorũ: Forũ Bibalorũ.

Limicorũ: Forum Limicorum.

Gruiorũ: Tude.

Luangorum: Merva.

Quacernorum: Aquæ Quacernorum.

Lubænorum: Cambetum.

Narbasorum: Forum Narbasorum.

Turodorum: Aquæ Leæ.

Vaccæorum: Bargiacis, Intercatia, Viminacium, Porta Augusta, Antraca*, Laccobriga*, Lovia, Sepontia Paramica, Gella, Albocella, Rauda, Segisama Iulia, Palancia, Eldana, Congium, Cauca, Octodurum, Pintia, Sentica, Sarabris.

Murbogorum: Bravum, Sisaraca, Deobrigula, Setisacum.

Pelendonum: Visontium, Augustobriga, Savia.

Beronũ: Tritiũmetalum, Oliba, Varia.

Arevacarum: Comfluenta, Clunia colonia, Termes, Vxama Argellę, Segortialacta, Veluca, Tucris, Numantia, Segubia, Noudaugusta.

Carpitanorum: Ilurbida, Etelesta, Ilarcuris, Varada, Thermida, Tituacia, Mantua, Toletum, Caracca, Libora, Ispinum, Metercosa, Barnacis, Alternia, Paterniana, Laminium.

Celti-

Celtiberorum: Belsinum, Turiaso, Nertobriga, Bilbis, Arcobriga, Cesada, Mediolum, Attacum, Ergavica, Segobriga, Condabora, Bursada, Laxta, Valeria, Istonium, Alaba, Libana, Vrcesa.
Salaria, Sisapone.

Oretanorum: Oretum Germanicum, Aemiliana, Merobriga, Salica, Libisoca, Castulo, Luparia, Mentisa, Cervaria, Biatia, Lacuris.

Lobetanorum: Lobetum.

Castellanorum: Sebendunum, Basi, Egosa, Besida.

Lissa, Vdura, Ascerris.

Iacceta-norum: Setelsis, Telobis, Ceressus, Bacasis, Iespys, Anabis, Cinna.

INSVLÆ

Oceani: Trileucæ tres, Cattiterides decem, Deorum duæ, Londobris, Gadira.

Mediterranei maris: Ophiusa (Pityusæ duæ), Ebysſus, Balearides duæ, nempe Maior, in qua ciuitates Palma, Polentia; Minor, in qua ciuitates Iamna, Mago.

GALLIA.

REGIONES
AQVITANIA
LVGDVNENSIS
CELTICA, siue
BELGICA
NARBONENSIS.

PROMONTORIA
Curianum
Santonum
Pectonium
Gobæum
Icium
Citharistes.

FLVMINA
Rhenus
Rhodanus
Ligeris
Sequana
Arar
Mosa
Garyna
Tabuda
Phrudis
Olina
Tetus
Aturius
Sigmanus
Canentelus
Illeris
Ruscio
Atagus
Orobius
Araurius
Dubis
Druentius
Isar
Cænus
Argentius.

MONTES
Pyrenæus
Cemmeni
Alpes
Adulas
Iurassus
Setium.

PO-

POPVLI

Aquitanæ
- Pectones
- Santones
- Bituriges Vibi-
- Tarbelli (sci
- Limvici
- Arverni
- Cadurci
- Petrocorij
- Bituriges
- Nitiobriges
- Vasarij
- Tabali
- Datij
- Auscij
- Velauni
- Rutani
- Cuqueni;

Lugdunensis.
- Biducesij
- Veneli
- Lexubij
- Caletæ
- Osismij
- Samnitæ
- Aulircij Diauli-
- Aruvij (tæ
- Veneleocasij
- Ondicæovæ
- Aulircij Cenomani
- Nametæ
- Abricatovi
- Aulircij Eburaici
- Rhedones
- Senones
- Carnutæ
- Parisij
- Tricasij
- Turupij
- Segusiani
- Meldæ
- Vadicassij
- Aedui;

Belgicæ
- Batavi
- Atrebatij
- Belluaci
- Ambiani
- Morini
- Tungri
- Menapij
- Nervij
- Rhomandij
- Vessones
- Rhemi
- Triviri
- Mediomatrices
- Leuci
- Nemeti
- Vangiones
- Tribocci
- Raurici
- Longones
- Elvetij
- Sequani;

Narbonensis
- Anatili
- Commoni
- Daciatij
- Volcæ Tectosages
- Allobryges
- Volcæ Aricomij
- Meduli
- Segalauni
- Tricasteni
- Cavari
- Salices
- Mimeni
- Vocondij
- Elicoci
- Sentij.

VRBES

Aquitaniæ
- Secor portus
- Augustoritum
- Santonũ portus
- Limonum
- Mediolanium
- Noviomagus
- Burdegala
- Aquæ Augustę
- Rhatiastum
- Doveona
- Vesuna
- Avaricum
- Aginnum
- Cossium
- Anderidum
- Tasta
- Augusta
- Augustonemetum
- Rhovesium
- Segodunum
- Lugdunum.

Lugdunensis,
- Briuates portus
- Vindana portꝰ
- Staliocanus portus
- †Argenus

† Argenum inter vrbes recensiit, secutus Græcum codicem, omnes tamen Latini interpretes & tabulæ, pro flumine intelligunt.

- Crociatonum
- Nœomagus
- Iuliobona
- Vorganium
- Dariorigum
- Nœodunum
- Vagoritum
- Rhotomagus
- Iuliomagus
- Vindinum
- Condivicnum
- Ingena
- Mediolanium
- Condate
- Agedicum
- Autricum
- Cenabum
- Parisium Leucotecia
- Augustomana
- Cæsarodunum

Rho-

Rhodumna
Forum Seguſianorum
Iatinum
Nœomagus
Auguſtodunũ
Caballinum.

Geſſoriacũ navale
Lugodinum
Origiacum
Cæſaromagus
Samarobriga
Tarvanna
Atuacutum
Caſtellum
Baganum
Ratomagus
Auguſta Rhomãd.
Auguſta Veſſon.
Durocottorum
Auguſta Tribiror.
Divodurum
Tullum
Belgicæ — Naſium
Batavodurum
Vetera
Agrippinenſis
Legio xxx. Vlpia
Bonna
Legio Traiana
Mocontiacum
— Germaniæ inferioris

Noemagus
Rhuphiana
Borbetomagus
Argentoratum
Legio VIII. Sebaſte
Breucomagus
Elcebus
Auguſta Rauricor.
Argentuaria
Andomatunũ
Ganodurum
Forum Tiberij
Didattium
Viſontium
Equeſtris
Auanticum.
— Germaniæ ſuperioris

Agatha
Foſſæ Marianæ
Maritima colonia
Maſſilia
Tauroentium
Olbia
Antipolis
Forũ Iulij colonia
Iliberis
Rhuſino
Toloſa colonia

Narbonenſis
Ceſſero
Carcaſo
Bætiræ
Narbo colonia
Vindomagus
Nemauſus
Vienna
Valentia colonia
Nœomagus
Acuſiorũ colonia
Aveniorũ colonia
Arauſio
Cabelliorũ colonia
Taruſco
Glanum
Arelatum colonia
Aquæ Sextiæ colonia
Ernaginum
Forum Neronis
Vaſiorum
Albauguſta
Dinia.

INSVLÆ

Agatha, cum eiuſdem nominis ciuitate.
Blaſco,
Lerone,
Stœchades, numero quinque.

GERMANIA.

REGIONES

CIMBRICA Cherſoneſus,
SCANDIA.

FLVMINA

Rhenus
Vidrus
Amaſius
Viſurgis
Albis
Chaluſus
Suebus
Viadus, qui & Iadua
Viſtula
Danubius.

MONTES

Aunobæi
Melibocus
Sudeti
Sarmatici
Aſciburgius

Adulas.

SILVAE

Gabrita
Lunæ
Semana
Orcynia.

EREMVS

Elvetiorum.

CAMPI

Parmecampi
Adrabæ.

FERRI Fodinæ.

Siderochia.

POPVLI

Busacteri parvi
Sycambri
Suebi
Longobardi
Tingri
Ingriones
Intuergi
Vargiones
Caritni
Vispi
Frisij
Cauchi minores
Cauchi maiores
Saxones
Sigulones
Sabalingij
Cobandi
Chali
Phunduſi
Charudes
Cimbri
Pharodeni
Sideni
Rhuticlei
Suebi Angili
Suebi Semnones
Buguntæ
Buſacteri minores
Chæmæ
Angrivarij
Laccobardi
Dulgumnij
Teutonoari
Viruni
Teutones
Anarpi
Aeluæones
Ilingæ
Luti Omani
Longididuni
Calucones
Chærusici
Camani
Bonochæmæ
Bateni
Corconti
Luti Buri
Sidones
Cogni
Visburgij
Casuari
Nertereanes
Danduti
Turoni
Marvingi
Chattæ
Tubanti
Teuriochæmæ
Variſſi
Curiones
Chætuori
Marcomanni
Sudini
Quadi
Bæmi
Teracatriæ.

VRBES

Manarmanis port'
Fleum
Siaturanda
Tecelia
Fabiranum
Treva
Lephana
Lirimiris
Marionis
Marionis altera
Cœnœnum
Aſtovia
Aleſus
Laciburgium
Bunitium
Virunum
Viritium
Rhugium
Scurgum
Aſcaucalis
Aſciburgium
Navalia
Mediolanium
Teuderium
Bogadium
Stereontium
Amaſia
Munitium
Tuliphurdum
Aſcalingium
Tuliſurgium
Pheugarum
Candoum
Tropæa Druſi
Luppia
Meſvium
Argelia
Calægia
Lupfurdum
Suſudata
Colancorum
Lugidunum
Stragona
Limioſaleum
Budorigum
Leucariſtos
Arſonium
Caliſia
Setidava
Aleſum

Budo-

Budoris
Mattiacum
Artaunum
Novæsium
Melocavus
Granionarium
Locoritum
Segodunum
Devona
Bergium
Menosgada
Bicurgium
Marobudum
Rhedintovinum
Nomisterium
Meliodunum
Casurgis
Strevinta
Hegetmatia
Budorgis
Eburum
Arsicova
Parienna
Segovia
Carrodunum
Asanca
Tarodunum
Aræ Flaviæ
Riusiava
Alcimoennis
Cantiœbis
Bibacum
Brodentia
Seguacatum
Vsbium
Abiluum
Phurgisatis
Coridorgis
Medosclanium
Philecia
Robodunum
Anduetium
Celemantia
Singone
Anabum.

INSVLAE

Saxonum numero tres,
Alociæ, numero tres,
Scandiæ, numero quatuor. in quarum vltima quæ maxima est, & proprie Scandia dicitur, sunt hi

POPVLI

Chadeni
Phavonæ
Phiræsi
Gutæ
Dauciones
Levonæ.

RHAETIA.

FLVMINA

Ænus
Lycus
Danubis.

MONTES

Adulas
Grææ
Ocri.

POPVLI

Brixantæ
Suanitæ
Rhigusæ
Calucones
Vinnones.

VRBES

Bragodunum
Dracuina
Viana
Phæniana
Taxgetium
Brigantium
Vicus
Ebodurum
Drusomagus
Hectodurum.

VINDELICIA.

POPVLI

Rhunicatæ
Leuni
Conſuantæ
Benlauni
Breuni
Licatij.

VRBES

Artobriga
Bœodurum
Auguſta Vindelicor.
Carrodunum
Abudiacum
Cambodunum
Medullum
Inutrium.

NORICVM.

MONTES

Carvancas
Cetius.

POPVLI

Sevaces
Alauni
Ambiſontij
Norici
Ambidrani
Ambilici.

VRBES

Aredate
Claudiuium
Gavanodurum
Geſodunum
Badacum
Aguntum
Vacorium
Poedicum
Virunum
Teurnia
Idunum
Sianticum
Celia
Iulium Carnicum: inter Noricum & Italiam hæc.

PANNONIA SVPERIOR.

FLVMINA

Narabon
Danubius.

MONTES

Albanus
Bebij.

POPVLI

Azali
Cytni
Latobici
Varciani
Bij
Coletiani
Iaſſij
Oſſeriates.

Baetobiũ idem vocat lib. 8.

VRBES

Iuliobona
Legio x. Germanica
Carnus
Flexum
Legio xiiii. Germanica
Chertobalus
Bregetium
Sala

Scarbãtia idem li. 8.

†Patavium
Sauaria
Rhiſpia
Vinundria
Bononia
Andautonium
Novidunum
†Scarabantia
Muroela
Lentudum
Carrodunum
Siſcia
Olimacum

Vale-

Valena
Bolentium
Soroga
Sisopa
Visontium
Prætorium
Magniana
Emona. Hæc verò inter Italiam & Noricum.

PANNONIA INFERIOR.

FLVMINA
Savus
Darus, qui & Darin

POPVLI
Amanteni
Ercuniates
Andiantes
Breuci
Arabisci
Scordisci

VRBES
Curta
Salva
Carpis
Aquincum
Salinum
Lusonium
Lugionum
Teutoburgium
Cornacum
Acumincum legio
Ritium
Taururum
Berbis
Serbinum
Ivollum
Certissa
Mursella
Cibalis
Marsonia
Vacontium
Mursia colonia
Salis
Basiana
Tarsium
Sirmium.

ILLYRIS.

REGIONES
Dalmatia
Liburnia.

FLVMINA
Drilo
Drinus
Oeneus
Tidanius
Titus
Naron.

MONTES
Scardus.

POPVLI
Iapydes
Mazæi
Derriopes
Derrij
Dindarij
Ditiones
Ceraunij
Daursij
Comenij
Vardei
Narinsij
Sardiotæ
Siculotæ
Docleatæ
Perustæ
Scirtones.

VRBES
Alvona
Flavona
Tarsatica
Velcera
Senia
Lopsica
Ortopla
Vegia
Argyrutum
Corinium
Aenona
Iadera colonia
Scardona
Tediastum

Liburniæ
- Arucia
- Ardotium
- Sclupi
- Curcum
- Auſancalei
- Varvaria
- Salvia
- Adra
- Arauſona
- Aſiſia
- Burnum
- Sidrona
- Blanona
- Ouporum
- Nedinum.

Dalmatię
- Sicum
- Salonæ colonia
- Epetium
- Peguntium

Dalmatię
- Onæum
- Riſinum
- Epidaurus
- Aſcrovium
- Buloa
- Vlcinium
- Andecrium
- Aleta
- Herona
- Delminium
- Æquum colonia
- Saloniana
- Narbona colonia
- Enderum
- Chinna
- Doclea
- Rhizana
- Scodra
- Thermidana

Liburniæ
- Siparuntum
- Epicaria
- Iminacium.

INSVLÆ

Liburniæ
- Apſorus, in qua ciuitates duæ { Crepſa / Apſorus
- Curicta, in qua duæ ciuitates { Fulfiniũ / Curicũ
- Scardona, in qua totidem ciuitates { Arba / Collẽtum

Dalmatię
- Iſſa, Tragurium, Pharia } cum ciuitatibus homonymis
- Melitine
- Corcura melæna, id eſt, nigra.

ITALIA.

PROMONTORIA

- Lunæ
- Poplonium
- Telamon
- Circæum
- Mineruæ*
- Scyllæum
- Leucopetra
- Zephyrium
- Lacinium
- Iapygia, quod & Salentine
- Taurianus ſcopul⁹.

FLVMINA

- Padus
- Varus
- Entella
- Marcalla
- Boactus
- Arnus
- Oſſa
- Tiberis
- Lyris
- Sarnus
- Silarus
- Laus
- †Vulturnus — eſt vbiq; nõ fluvij nomẽ, in Græco codice.
- Locanus
- Aufidius
- Fiternus
- Sarus
- Aternus
- Matrinus
- Truentinus
- Aſius
- Rubicon
- Doria
- Atrianus
- Tilavemptum
- Natiſo
- Formio
- Arſia.

LACVS

- Larius
- Pœninus
- Bænacus.

MONTES

- Apennini
- Pœni
- Ocra
- Caruſadius
- Græę alpes
- Cotij alpes
- Maritimæ alpes
- Gargarus.

POPVLI

- Liguria
- Tuſci
- Latini
- Campani

Picen-

Picentini	VRBES	Vetulonium
Irpini	Massilien sium: Nicæa	Sæna
Lucani	Massilien sium: Herculis portus	Suana
Bruttij	Massilien sium: Tropæa Augusti *	Suturniana colonia
Magna Græcia	Massilien sium: Monœci portus	Eba
Salentini		Volci
Calabria	Liguriæ: Albiniminium	Clusium
Apuli Peucetij	Liguriæ: Albigaunum	Volsinium
Apuli Daunij	Liguriæ: Genua	Sudernum
Marsi	Liguriæ: Tigullia	Ferentia
Ferentani	Liguriæ: Veneris portus *	Sutrium
Caraceni	Liguriæ: Ericis portus *	Tarquinæ
Vmbri	Liguriæ: Sabata	Blera
Vilumbri	Liguriæ: Polentia	Forum Claudij
Peligni	Liguriæ: Asta colonia	Nepeta
Vestini	Liguriæ: Alba Pompeia	Falerium
Maruceni	Liguriæ: Libarna.	Cære.
Samnites	Tuscorũ: Luna	Ostia
Piceni	Tuscorũ: Herculis Fanum	Antium
Præguttij	Tuscorũ: Poplonium	Clostra
Semnones	Tuscorũ: Traianus portus	Tarracinæ
Boij Galli	Tuscorũ: Cossæ	Formiæ
Aequiculi	Tuscorũ: Grauiscæ	Roma
Sabini	Tuscorũ: Castrum nouum	Tibur
Venetia	Tuscorũ: Pyrgi	Prænestum
Carni	Tuscorũ: Alsium	Tusculum
Istria	Tuscorũ: Biracelum	Aricia
Cenomani	Tuscorũ: Fossæ Papirianæ	Ardea
Bechuni	Tuscorũ: Bondelia	Nomentum
Insubres	Tuscorũ: Luca	Latinorum: Treba
Salassij	Tuscorũ: Lucus Fœroniæ colonia	Latinorum: Anagnia
Taurini	Tuscorũ: Pistoria	Vempsum
Libici	Tuscorũ: Florentia	Velitræ *
Centones	Tuscorũ: Pisa colonia	Lanuvium
Lipontij	Tuscorũ: Volaterræ	Atina
Caturiges	Tuscorũ: Rusellæ	Fidenæ
Segusiani	Tuscorũ: Fæsulæ	Prusinum
Nerusij	Tuscorũ: Perusia	Ferentinum
Suetij	Tuscorũ: Arretium	Privernum
Vesdiantij	Tuscorũ: Cortona	Setia
Gallia Togata.	Tuscorũ: Aquila	Aquinum
	Tuscorũ: Biturgia	Sora
	Tuscorũ: Manliana	Minturnæ colonia
		Fundi.

Campanorum
- Soeſſa
- Vulturnum
- Cumæ
- Literrnum
- Puteoli
- Neapolis
- Venafrum
- Teanum
- Sueſſa
- Cales
- Caſilinum
- Tribula
- Forum Publij
- Capua
- Abella
- Atella.

Picentinorum
- Surentum
- Salernum
- Nola
- Nuceria colonia.

Lucanorum
- Paeſtum
- Velia
- Buxentum
- Vlci
- Compſa
- Potentia
- Blanda
- Grumentum.

Irpinorum
- Aquilonia
- Abellinum
- Aeculanum
- Fratuolum.

Bruttiorum
- Tempſa
- Rhegium Iulium
- Numiſtrum
- Conſentia
- Viorum Valentia.

Magnæ Græciæ
- Scylacium
- Corton
- Thurium
- Metapontus
- Taras
- Locri
- Petelia
- Abuſtrum.

Salentinorum
- Rhudia
- Neritum
- Aletium
- Bavota
- Vxentum
- Veretum.

Calabriæ
- Hydrus
- Brindeſium
- Luſpiæ
- Turni
- Veretum.

Apulorũ Peucetiorum
- Egnatia
- Barium
- Venuſia
- Celia

Apulorũ Dauniorum
- Salapiæ
- Sipus
- Apeneſtæ
- Hyrium
- Teanum
- Nuceria Apulor.
- Vibranum
- Arpi
- Erdonia
- Canyſium.

Ferentanorum
- Buba
- Iſtonium
- Anxanum
- Larinum.

Pelignorum
- Orton
- Corfinium
- Sulmo.

Caracenorum
- Aufidena.

Samnitũ
- Buvianum
- Aeſernia
- Sæpinum
- Allipha
- Tuticum

Prægutiorum
- Teleſſia
- Beneventum
- Caudium.

Prægutiorum
- Beretra
- Interamna.

Marucenorum
- Teatea.

Veſtinorum
- Pinna
- Avia
- Amiternum
- Angolus.

Marſorũ
- Aex
- Alphabucelis.

Aequiculorum
- Cliternum
- Carſioli.

Picenorum
- Caſtrum
- Cupra maritima
- Potentia
- Numana
- Ancon
- Traiana
- Vrba Salvia
- Septempeda
- Cupra montana
- Firmium
- Aſculum
- Adria.

Sabinorum
- Nurſia.

Semnonum
- Sena Gallica
- Fanum Fortunæ
- Piſaurum
- Ariminon
- Suaſa
- Oſtra.

Vmbrorum
- Pitinum
- Tifernum
- Forum Sempronij
- Iſuvium
- Aeſis
- Peruſa, ſiue Pertia*
- Sentinum
- Aeſiſium
- Camarinum
- Nuceria colonia.

Arna

Vilombrorum
- Arna
- Iſpelum
- Turde
- Forum Flaminij
- Spoletum
- Mevania
- Ameria
- Narnia
- Ocriculum.

Boiorum
- Rauenna.

Galliæ Togatæ
- Placentia
- Fidentia
- Brixellum
- Parma
- Rhegiũ Lepidium
- Nuceria
- Tanitum
- Mutina
- Bononia
- Claterna
- Forum Cornelij
- Cæſena
- Faventia.

- Vicenta
- Belunum
- Acedum
- Opitergium

Venetorum
- Ateſte
- Patavium
- Altinum
- Atria.

Cenomanorum
- Bergomum
- Forũ Iutuntorum
- Brixia
- Cremona colonia
- Verona
- Mantua
- Tridentum
- Sutrium.

Bechunorum
- Vannia
- Carraca
- Bretina
- Annonium.

Inſubrũ
- Novaria
- Mediolana, & Mediolanium
- Comum
- Ticinum.

Salaſſorũ
- Aug. Prætoria colonia
- Eporedia.

Taurinorum
- Auguſta Taurinor.
- Auguſta Batienor.
- Iria
- Dertona.

Libicorũ
- Vercellæ
- Gaumellum.

Centronum
- Forum Claudij
- Axima.

Liponticrum
- Oſcella.

Caturigũ
- Eborodunum.

Seguſianorum
- Seguſium
- Brigantium.

Nerũſiorum
- Vintium.

Suetiorũ
- Salinæ.

Veſdiantiorum
- Cemeneleum
- Sanitium.

INSVLÆ

- Gorgonis*
- Aethale
- Capraria
- Ilva
- Planaſia
- Pontia
- Pandatoria
- Parthenope
- Prochyta
- Pithecuſæ
- Caprea
- Sirenuſæ
- Diomedes, numero unique.

CORSICA.

PROMONTORIA
- Actium
- Rium
- Tilox
- Viriballum
- Marianum
- Graniacum
- Vagum
- Sacrum.

FLVMINA
- Volerius
- Circidius
- Locra
- Ticarius
- Pitanus
- Hierus
- Rotanus
- Tuola.

MONTES
- Rhoetius
- Aureus.

POPVLI
- Cernini
- Tarrabeni
- Titiani
- Blatoni
- Vanaceni

Cilim-

Cilimbesij
Licneni
Macreni
Openi
Symbri
Coumadeni
Subasani.

VRBES

Cæsiæ littus
Vrcinium
Arenosum littus
Pauca
Titanis portus
Phisera
Marianum
Palla
Syracusanus portus
Rubra
Alista
Philonius portus
Aleria colonia
Dianæ portus
Tutila ara
Mariana
Mantinorum civitas
Clunium
Centurinum
Canelate
Ropicum
Cerosunum
Palanta
Lurinum
Aluca
Osincum
Sermitium
Talcinum
Venicium
Cenestum
Opinum
Mora
Matissa
Albiana.

SARDINIA.

PROMONTORIA

Gorgitanum
Hermæum
Pachæa
Lætus portus
Carallis
Columbarium
Septentrionale
Errebantium.

FLVMINA

Termus
Thyrsus
Hierus
Sæprus
Cedris

MONTES

Mænomeni.

POPVLI

Tibulani
Corsij
Coracinsij
Carinsij
Cunisitani
Solcitani
Luquidonesij
Aesaronensij
Cornensij, qui & Æchilensij
Ruancensij
Celsitani
Corpicensij
Scarpitani
Siculensij
Neapolitani
Valentini
Solcetani.

VRBES

Tilium
Nymphæus portus
Caracodes portus
Tarras
Vsellis colonia
Osæa
Sardopatris fanum
Neapolis
Pupillum
Solei portus
Chersonesus
Bioea
Herculis portus
Nora
Littus finitimum
Carallis
Susalei villa
Sypicius
Feronia
Olbia
Olbianus portus
Plubium
Iuliola
Titula
Turris Bisonis
Ercinium
Iunonium
Gurulis antiqua
Bosa

Ma-

Macopſiſa
Gurulis noua
Saralapis
Cornus
Aquæ Hypſitanæ
Aquæ Liſitanæ
Leſa
Aquę Neapolitanę
Valeria.

INSVLÆ

Phintonis
Ilva
Nymphæa
Herculis
Diabate
Hieraco
Molybodes
Phicaria
Ermæa.

SICILIA.

PROMONTORIA

Pelorum
Phalacrium
Bucra
Odyſſea
Aegitharſus
Lilybæum
Pachynus
Longum
Taurus
Argennum.

FLVMINA

Helicon
Thimetus
Chyda
Monalus
Himera
Eleutherus
Batheus
Acithius
Selinus
Mazara
Soſſius
Isburus
Hypſa
Himera alter
Motychanus
Orinus
Alabus
Pantachus
Simæthus.

MONTES

Aetna
Cratas.

POPVLI

Meſſenij
Obritæ
Catanæi
Segeſtani
Syracuſij.

VRBES

Mylæ
Tyndarium
Agathyrion
Alontium
Calacta
Alæſa
Cephalœdis
Thermæ Hymeræ
Olulis
Panormus
Cetaria
Drepanum
Segeſtanorum empor.
Pintia
Heraclea
Agrigentinorũ empor.
Caucana portus
Phœnicus portus
Cherſoneſus
Syracuſæ colonia
Catana colonia
Tauromínium colonia
Meſſana
Caputium
Abacæna
Hemichara
Tiſſa
Alcta
Centuræpæ
Dumethus
Aetnæ
Agurium
Erbita
Sergentium
Hydia
Leontium
Erbeſſus
Nectum
Menæ
Patiorus
Aſerus
Megara
Petra
Hybla
Engyum
Cotyrga
Cacurum
Acrææ
Schera

Trio-

Triocla
Agrigentum
Motuca
Segesta
Legum
Entella
Ancrina
Phthinthia
Gella
Camarina
Elorus
Ina
Elcethium.

INSVLÆ

Didyma
Icesia
Ericodes
Phœnicodes
Vulcani
Lipara
Evonymus
Strongyle
Vstica
Osteodes
Phorbantia
Aegusa
Hiera
Paconia
Aeoli.

SARMATIA EVROPAEA.

PROMONTORIA

Hecatæ nemus
Sacrum
Misaris
Agarum
Isthmus
Achillis cursus

FLVMINA

Chronus
Rhubon
Turuntus
Chessinus
Borysthenes
Carcinitus
Hypanis
Tanais
Axiaces
Bycus
Gerrus
Agarus
Lycus
Poritus.

PALVDES

Byce
Amadoca.

MONTES

Peuce
Budinus
Alaunus
Carpates
Rhipæi
Amadoci
Venedici.

POPVLI

Venedæ
Peucini
Iazyges
Rhoxolani
Amaxobij
Alauni Scythæ
Gythones
Phinni
Bulanes
Phrugundiones
Avarni
Ombrones
Anartophracti
Burgiones
Arsietæ
Saboci
Piengitæ
Biessi
Galindæ
Sudeni
Stavani
Igilliones
Cœstobocæ
Transmontani
Veltæ
Osij
Carbones
Careotæ
Sali
Agathyrsi
Aorsi
Pagyritæ
Savari
Borussi
Acibi
Nasci
Ibiones
Idræ
Sturni
Caryones
Sargatij
Ophones
Tanaitæ
Osili
Racalani

Exo-

Exobygitæ
Carpiani
Geveni
Bodeni
Chuni
Toreccadæ
Tauroſcythæ
Tagri
Tyrangitæ.

VRBES & loca

Cephaloneſus
Pulcher portus
Tamprace
Nova mœnia
Lianum
Acra
Cremni
Dei lucus
Hygris
Caroea
Alexandri aræ
Cæſaris aræ
Tanais
Carcina
Carrodunum
Mætonium
Clepidiana
Toracca
Paſiris
Ercabum
Tracana
Navarum idem li. 8. †Naubarum
Azagarium
Amadoca
Sarum
Vibantanarium
Heractum
Serimum
Metropolis
Olbia, quæ & Boryſthenes
Ordeſus
Leinum
Sarbacum
Nioſſum.

INSVLA

Tanais, quæ & Alopecia.

TAVRICA CHERSONESVS.

PROMONTORIA

Parthenium
Arietis frons
Corax
Myrmecium.

FLVMEN

Iſtrianus.

VRBES

Eupatoria
Dandace
Symbolon portus
Cherſoneſus
Ctenis
Charax
Lagyra
Theodoſia
Nymphæum
Turiacte
Panticapæa
Myrmecium
Parthenium
Zenonis cherſoneſus
Heracleum
Taphrus
Tarona
Poſtigia
Paroſta
Cimmerium
Portacra
Bœum
Iluratum
Sartache
Badatium
Cytæum
Taſus
Argoda
Tabana.

IAZYGVM METANASTARVM.

VRBES

Vſcenum
Bormanū idem ib. 8. †Gormanum
Abieta
Triſſum
Candanum
Parca
Peſſium
Partiſcum.

C DA-

DACIA.

FLVMINA

Tyras
Tibiſcus
Rhabon
Aluta
Hieraſus.

POPVLI

Anarti
Teuriſci
Ciſtoboci
Prendaveſij
Ratacenſij
Cacoenſij
Biephi
Buridienſij
Cotenſij
Albocenſij
Potulatenſij
Sinſij
Saldenſij
Ciageſi
Piephigi
Arcina.

VRBES

Ruconium
Docirava
Poroliſſum
Triphulum
Patridava
Carſidava
Petrodava
Vlpïanum
Napuca
Patroviſſa
Salinæ
Prætoria Auguſta
Sandava
Auguſtia
Vtidava
Marcodava
Ziridava
Sigidava
Druphegis
Frateria
Sornum

Zarmiſogethuſa idem li. 8.

Apulum
Zermizirga
Comidava
Ramidava
Pirum
Zuſidava
Paloda
Zurobara
Liziſis
Argidava
Tiriſcum quod nunc Taros* dicitur
†Zarmigethuſa regia
Aquæ
Nentidava
Tiaſum
Zeugma
Tibiſcum
Dierna
Aemonia
Pinum
Amutrium.

MYSIA SVPERIOR.

FLVMINA

Ciambrus
Moſchius.

POPVLI

Triconeſij
Myſi
Picneſij
Dardani.

VRBES

Sigindunum
Tricornium
Viminacium legio
Tanatis
Eteta
Dorticon
Rhætiaria Myſorũ
Orrea

Timacum
Vendenis
Vellanis
Arribantium
Neſus
Vlpïanum
Scupi.

MYSIA INFERIOR.

PROMONTORIA
Tiriſtria
Pterum.
FLVMINA
Panyſus
Iſter, cuius oſtia ſunt
Thiagola pſilum
Boreum
Inariacum
Pſeudoſtomum
Sacrum, vel Peuce
Pulchrum.
POPVLI
Triballi
Trogloditæ
Peucini
Crobyzi
Oetenſij
Obulenſij
Deminſij
Piarenſij.
VRBES
Iſter
Tomos
Callatia
Dionyſopolis
Odyſſus
Meſembria
Rhegianum
Oeſcus Triballorũ
Diacum
Novæ
Trimmanium
Tiriſta
Duroſtolon legio
Legio I. Italica
Tromariſca
Sucidava
Axiopolis
Carſum
Triſmis
Dinogetia
Noviodunum
Sitoenta
Dauſdana
Tibiſca
Phyſca
Ermonactus pagus
Harpis
Zargidava
Piroboridava
Niconium
Ophiuſa
Tyras
INSVLÆ
Boryſthenis
Achillis quę & Leuca.

THRACIA.

PROMONTORIA
Thinias
Philia.
FLVMINA
Neſſus
Hebrus
Melas
Bathynius
Athyras
Arſus.
MONTES
Orbilus
Aemus
Rhodope.
PRÆFECTVRÆ
Danthletica
Sardica
Vſdiceſica
Selletica
Mædica
Droſica
Cœletica
Sapaica
Corpialica
Cænica
Beſſica
Bennica
Samaica
Vrbana.
VRBES
Abdera
Maronia
Ænus
Anchialus
Apollonia
Tonzi
Peronticum
Almydiſſum littus
Phinopolis
Byzantium
Selybria
Perinthus ſiue Heraclea
Biſanthe ſiue Rhedeſtum
Longa mœnia
Pactya
Praſidium
Nicopolis iuxta Æmum
Oſtaphus
Vala

Opiſina
Develtus colonia
Orcelis
Carpudæmum
Bizya
Sardica
Terta
Philippopolis quæ & Trimontium & Adrianopolis
Arzus
Tonzus
Cabyla
Bergula
Pantalia
Nicopolis iuxta Neſſum
Topiris
Pergamum
Traianopolis
Plotinopolis
Druſipara
Dyma
Aphrodiſias
Cypſella
Apri colonia
Heraclea
Lyſimachia quæ nunc Hexamilium.

INSVLÆ

Cyaneæ duæ
Præconneſus
Thalaſſia cum opido
Samothraca cum opido.

CHERSONESI

VRBES.

Calliopolis
Cardiopolis
Elæus
Cylla
Seſtus
Crithea *
Madi *
Maſtuſia promont.
Elæus promont.

MACEDONIA

PROMONTORIA

Athos
Nymphæum
Ampelos
Derris
Hegonis
Magneſia
Sepias
Poſidium.

REGIONES & POPVLI

Taulantij
Elymiotæ
Pelaſgiotæ
Albani
Albotæ
Eordetæ
Æſtræi
Iori
Daſſaretij
Pelagones
Parthyæi
Eſtiotæ
Theſſali
Edonis
Oreſtis
Chalcidica
Amphaxis
Paraxia
Pieria
Phthiotis
Orbilia
Pæonia
Sintica
Odomantia
Lynceſtis
Beſaltia
Mygdonis
Matia
Emathia
Stymphalia.

FLVMINA

Pepylichnus
Panyaſus
Apſus
Lous
Celidnus
Strymon
Chabrius
Echedorus
Axius
Erigonum
Lydius
Aliacmon
Pharybus
Penæus
Sperchius.

MONTES

Oeta
Pindus

Ber-

Bertiſcus
Othryus
Athos
Bernius
Bercereſius
Citarius
Olympus
Pelius
Oſſa
Canaluiones.

VRBES

Taulantiorum. Durracium, Apollonia, Arniſſa, Aulon navale.

Elymiotarum Bullis, Elyma.

Oreſtidis Amantia, Amantia altera

Albanorum Albanopolis.

Albotarum Horma, Europus, Apſalus.

Orbiliæ Gariſcus.

Eordetarum Scampis, Deboma, Daulia.

Æſtræorum Æſtræum.

Pæoniæ Deborus, Alorus.

Iororum Ioron.

Sinticæ Triſtolus, Paræcopolis, Heraclea.

Odomanticæ Scotuſa, Berga, Gaſorus, Amphipolis.

Hedonidis Philippi, Neapolis, Oeſyma.

Amphaxidis Arethuſa, Stantera, Theſſalonica.

Chalcidicæ Panormus portus & civitas, Athos civitas, Stratonica, Acanthus, Singus.

Paraxiæ Torana (nes, Cherſoneſi Patale-, Canaſtræum, Caſandrea, Chætæ, Moryllus, Antigona Pſaphara

Matiæ Europus.

Emathiæ Tyriſſa, Scydra, Myeza, Cyrius, Idomene, Gordenia, Aedeſſa, Berrhoea, Aegæa, Pella.

Pieriæ Pydna, Dium colonia, Phylace, Vallæ.

Pelaſgiotarum Aeantium, Iolcus, Doliche, Azorium, Pytheum, Gonnus, Atrax, Scotyſa, †Chariſſa, Pheræ.

†Lariſſa, contra Græci codicis fidem legendum puto, de quo vide Synonymiam noſtram.

Phthiotidis Pagaſæ, Demetrias, Lariſſa, Echinus, Sperchea, Theba, Narthacium, Coronea, Melitara, Eretriæ, Lamia, Heraclea.

Daſſaretiorum Evia, Lychnidus.

Lyneſtidis Heraclea.

Pelagoni Andariſtus, Stobi.

Biſaltiæ Arolus, Euporia, Calliteræ, Oſſa, Berta.

Mygdonidis Antigonia, Calindœa, Bærus, Phyſcæ, Terpyllus, Carabia, Xylopolis, Aſſorus, Apollonia, Lete.

Parthycorum Eribœa.

Stymphaliæ Gyrtona.

Eſtiotarum Phæſtus, Gomphi, Artinium, Trieca, Ctemenæ, Chyretiæ, Metropolis.

Thessalorum
- Hypata
- Sosthenis
- Homylæ
- Cupera
- Phalachthia.

INSVLAE
- Saso
- Sciathus cum opido
- Peparethus cum opido
- Scopulus
- Scyrus cum opido
- Lemnos cum opidis Myrina, & Hephestias.

EPIRVS.

REGIONES
- Chaonia
- Thesprotia
- Almina
- Acarnia
- Dolopes
- Cassiopia
- Amphilochia.

PROMONTORIA
- Acroceraunium
- Posidium
- Thyamis
- Leucas.

FLVMINA
- Thyamis
- Acheron
- Arachtus
- Achelous.

VRBES
- Oricum
- Panormus portus
- Onchesinus portus
- Cassiope
- Pelodes
- Torone
- Sybota portus
- Elæas portus
- Nicopolis
- Ambracia
- Actium
- Antigonia
- Phœnice
- Hecatompedum
- Omphalium
- Elæus
- Cassiope
- Argos Amphilochicum
- Astacus.

INSVLAE
- Corcyra magna, in quo ciuitates
  - Phalacrum promont.
  - Cassiope promont.
  - Ptychia
  - Corcyra
  - Leucimma promont.
  - Amphipagus promont.
- Cephalonia cum opido
- Ithaca cum opido
- Ericusa
- Scopulus
- Latoa
- Zacynthus cum opido
- Echinades.

ACHAIA, quæ & HELLAS.

REGIONES & POPVLI

Ætolia
Locri Ozoli
Phocis
Bœotia
Megaris
Attica
Opuntij
Doris
Locri Epicnemidij.

PROMONTORIA

Cherſoneſus
Antirrhium
Sunium
Cynoſura.

FLVMINA

Evenus
Eliſſus
Aſopus
Iſmenus
Boagrius.

MONTES

Callidromus
Coraxas
Parnaſſus
Helicon
Cithæron
Himettus.

VRBES

Locrenſium Ozolorum:
Molycria
Naupactus
Evanthia
Chaleos
Amphiſſa.

Phocidis:
Cyrrha
Anticyrrha
Criſſa
Pythia
Delphi
Daulis
Elatea
Ægoſthenia
Bulia.

Bœotiæ:
Siphæ
Creuſa
Aulis
Saganeus
Anthedon
Phocæ
Thisbe
Theſpiæ
Orchomenos
Coronea
Hyampolis
Chæronea
Lebadia
Copæ
Aliartus
Platææ
Acriphia
Tanagra
Thebæ
Delium.

Megaridis:
Pegæ
Niſſæa, quæ & Megara.

Atticæ:
Eleuſine
Piræeus
Munichiæ portus
Hyphormi portus
Panormus portus
Arthemidis fanum
Cherſoneſus
Oropus
Oenoe
Athenæ
Rhamnus
Marathon
Anaplyſtus.

Opuntiorum:
Cnemides
Opus
Cynnus.

Locrorũ Epicnemidorum:
Scarphea
Thronium.

Ætoliæ:
Chalcis
Arachtus
Pleurone
Olene
Calydon.

Doridis:
Erynæus
Cytenium
Boeo vel Bium
Lilæa.

INSVLAE

Euboëa, insula grandis, in qua ciuitates
Atalantæ neſium
Ædipſus
Chalcis
Eretria
Amarynthus
Leon
Pulchrum littus
Caryſtus
Gæræſtus portus
Cœla, id eſt, cava
Budori
Cerinthus
Dianæ fanum
Horæus
Phalaſia promont.
Dium promont.
Cenæum promont.
Caphareus promont.
Cia, in qua ciuitates tres
Careſſus
Iulis
Carthæa.

Thera in qua ciuitates duæ
Eleusine
Oea.
Ius cum opido
Poliægus
Therasia cum opido
Delos cum opido
Cythnus
Rhena
Myconus cum promont.
Phorbia, & opido
Myconus
CYCLADES insulæ
Andros cum opido
Tenus cum opido
Scyrus cum opido
Naxus cum opido
Parus cum opido, & promont.
Sunium
Siphnus cum opido
Philocandros cũ opido
Sicinus
Seriphus.

PELOPONNESVS

REGIONES
Achaia propria
Sicyonia, quæ prius
Micone
Corinthiaca
Elea
Messenia
Laconia
Argia
Arcadia.

PROMONTORIA
Rhium quod & Drepanum
Araxus
Chelonitis
Ichtys
Cypariſſium
Coryphasium
Acritas
Tænaria
Malea
Scyllium
Epiræum.

FLVMINA
Sius
Peneus
Alpheus
Sela
Panisus
Eurotas
Inachus
Asopus.

MONTES
Pholoe
Stymphalus
Minthe
Taugetum
Cronium
Zarex.

VRBES
Corinthiacæ: Iunonis Fanum; Lechæum; Cenchreæ navale; Schœnus; Corinthus.
Sicyoniæ: Phlius; Sicyon.
Achaiæ propriæ: Aegira; Aegium; Erineus portus; Neptuni Fanum; Patræ; Olenus; Dyma; Pheræ; Helice; Bura; Pellene.
Cyllene
Elis
Elidis: Olympia Pisa; Coryne; Hypania; Leprium; Tympania.
Messeniæ: Cypariſſi; Pylus; Methone; Colone; Asine; Corone; Messene; Pheræ; Abea; Aliartus; Ithome; Troezen.
Leuctrum
Tænarium
Cæne
Las
Gythium
Trinassus
Acrea
Biandina
Asopus
Asini maxilla
Boæ
Minoa (portus Iouis Seruatoris
Epi-

Laconicæ
- Epidaurus
- Zarex
- Cyphanta portus
- Praſia
- Cardamyla
- Lacedæmon
- Cyphanta
- Lerna
- Thurium
- Blemmina
- Thalame
- Gerenia
- Onoe
- Bityla.

Troezen (neſus
Methene Cherſo-

Argiæ
- Epidaurus
- Athenienſium portus
- Bucephalum portus
- Nauplia
- Phlius
- Ermione
- Nemea
- Cleonæ
- Argos
- Mycenæ
- Aſine.

Arcadiæ
- Heræa
- Phialea
- Tegea
- Pſophis
- Lyſias
- Antigoma quæ & Mantinia
- Stymphalus
- Cletor
- Lelæa
- Megalepolis.

INSVLAE
- Strophades
- Prote
- Sphagia
- Thiganuſa
- Epla
- Salamis
- Cythera cum opido
- Ægina cum opido

CRETA

PROMONTORIA
- Corycus
- Arietis frons
- Hermæa
- Leon
- Erythræum
- Ampelos
- Samonium
- Zephyrium
- Dinum
- Pantomatrium
- Drepanum
- Pſacum
- Cyamon.

FLVMINA
- Maſſalia
- Electra
- Catarractus
- Lethæus
- Pycnus

MONTES
- Albi
- Ida
- Dicta.

VRBES
- Corycus
- Phalaſarna
- Cherſoneſus
- Rhamnus
- Inachorium
- Liſſus
- Tarba
- Pœcilaſium
- Phœnix
- Phœnicus portus
- Pſychium
- Matalia
- Lebena
- Hinatus
- Sacer mons
- Hiera petra
- Itanus
- Minoa portus
- Camara
- Olulis
- Cherſoneſus
- Heracleum
- Apollonia
- Cytæum
- Rhitymna
- Minoa
- Cidonis
- Dictamnum
- Ciſamus
- Polyrrhenia
- Apteria
- Artacina
- Lappa
- Subrita
- Eleutheræ
- Gortyna
- Pannona
- Gnoſſus
- Lyctus.

INSVLÆ
- Claudus cum opido
- Letoa
- Dia
- Cimolis cum opido
- Melos cum opido.

EVROPÆ FINIS.

LI-

LIBYAE
MAVRITANIA
TINGITANA.

PROMONTORIA

Cotes
Herculis
Vſadium
Phœbi
Oleaſtrum
Metagonitis.

FLVMINA

Zilia
Lix
Subar
Sala
Dyus
Cuſa
Aſama
Diur
Thuth
Ouna
Agna
Malva
Thaluda
Molochat
Valon.

MONTES

Atlas maior
Atlas minor
Septem fratres
Diur
Solis
Phocra.

POPVLI

Metagonitæ
Cocoſſij
Verves
Maſices
Verbicæ
Salinſæ
Cauſini
Bacuatæ
Macanitæ
Vili Biliani
Iangacaucani
Nectiberes
Zegrenſij
Baniubæ
Vacuatæ
Maurenſij
Herpeditani
Pyrrhus campus.

VRBES

Sala
Rhuſibis portus
Myſocaras portus
Tamuſiga
Suriga
Tingis, quæ & Cæſarea
Exiliſſa
Alyba
Iagathum
Acrath

Tæniolonga
Seſtiaria extrema
Ryſſadirum
Zilia
Lixa
Oppinon
Subur
Banaſſa
Tamuſida
Silda
Gontiana
Baba
Ptiſciana
Vobrix
Volobilis
Erpis
Tocoloſida
Triſidis
Molochatum
Centa
Galapha
Thicathum
Dorath
Bocanum Hemerum
Vala.

INSVLÆ

Pæna
Erythia.

MAVRITANIA CÆSARIENSIS.

PROMONTORIA
Magnum
Apollinis
Audon.

FLVMINA
Siga
Aſſara
Chylemath
Cartenus
Cinaphal
Savus
Serbetis
Naſava
Siſaris
Audus
Gulus
Tœmphembius
Ampſaga.

MONTES
Durdus
Zalacus
Garaphi
Malethubalos
Cennabus
Heren
Phrureſon
Garas
Valva
Buſara.

POPVLI
Herpiditani
Chalcorychirij, id eſt, metallifodinæ
Teladuſij
Soræi
Maſæſilæi
Druitæ
Elulij
Tolotæ
Nacmuſij
Machuſij
Maziſces
Banturari
Nacuenſij
Mycini
Maccuræ
Nabaſi
Machurebi
Tulinſij
Baniuri
Machures
Salampſij
Malchubij
Muconi
Chituæ
Cœdamuſij
Ducæ.

VRBES
Gypſara portus
Siga colonia
Portus magnus
Boviza
Deorum portus
Arſenaria colonia
Cortina idem li. 8. †Cartennæ
Carepula
Carcome
Lagnutum
Caſtra Germanorũ
Canuccis
Iol Cæſarea
Tipaſa
Via
Icoſium
Rhuſtonium
Ruſicabar
Modunga
Ciſſe
Addyma
Rhuſuncoræ
Iomnium
Rhuſubeſer
Rhuſazus
Vabar
Saldæ colonia
Chobath
Iarſath
Igilgile
Aſiſarathum
Vasbaria
Celama
Vrbara
Lanigara
Villa pagus
Altao
Mniara
Timice
Aſtacilicis
Arina
Rhitia
Victoria
Gitlui
Bunobara
Vagæ
Manæanan
Apphar (nia
Oppidoneũ colo-
Burca
Tarrum
Garra
Zuchabbari, idem lib. 8. † Buchambari
Irath
Teniſſa
Lamida
Vaſana
Caſmare
Binſitta
Tigava
Nigilgia
Thiſtizima

Cho-

Chozala
Aquæ calidæ
Phlorvia
Oppidium
Laudia
Tucca
Badel
Gaſmara
Bida colonia
Symitha
Thibinis
Izatha
Auximis
Suburgia
Thudaca
Tigis
Turaphilum
Sudava
Tuſiagar
Vſſara
Vaſagada
Auſina
Tubuſuptus
Rhobonda
Auſum
Zarattha
Nababurum
Vitaca
Thubuna
Thamarita
Augala
Suptu
Ippa
Vamicela
Sitipha colonia
Tumarrha
Germiana
Pæpia
Veſcether
Ægæa
Taruda.

INSVLA

Iulia Cæſarea.

AFRICA, quæ & NVMIDIA.

REGIONES

Numidia nova
Bazacitis
Sittaphius campus.

PROMONTORIA

Tretum
Hippi
Stoborrhum
Apollonis
Hermæa
Brachodes
Zetha
Trierum
Cephalæ.

FLVMINA

Rhubricatus
Bagrada
Catada
Triton
Cinyphus
Acabe.

STAGNA

Hipponitis
Siſara
Tritonitis
Pallas
Libya.

MONTES

Buzara
Audus
Thambes
Cirna
Mampſarus
Iovis
Vaſaletus
Gigius
Thiſibi
Zuchabari.

POPVLI

Cyrteſij
Nabathræ
Iontij
Medeni
Libyci Phœnices
Machyni
Cinethæ
Niginthini
Lotophagi
Samamycij
Nycpij
Eliones
Miſulani
Naſabutes
Niſibes
Miædij
Muſuni
Sabubures
Aliardi
Ozuti
Cerophæi
Campſari
Motuturij
Machryes

Ge-

Gephes
Mimaces
Vzaræ
Giplonſij
Achæmænes
Burturgures
Muchtuſij
Eropæi
Dolopes
Erebedæ
Tedamenſij
Nigbeni
Nycpij
Macæi Syrtitæ.

VRBES

Collops magnus, ſeu Culli
Rhuſicada
Thuzicath
Tacatye
Aphrodiſium colonia
Hippon regia
Thabraca colonia
Apollinis fanum
Collops parvus
Siur portus
Neptuni aræ
Hippon diarrhytos
Thiniſſa
Vtica
Cornelij caſtra
Carthago vrbs magna
Mazula
Carpis
Niſua
Clypea
Aſpis
Curobis
Neapolis colonia
Siagul
Aphrodiſium
Adrumittus
Rhuſpina
Leptis parva
Thapſus

Achola
Rhuſpæ
Vſilla
Taphrura
Theænæ
Macodama
Cape
Gichthis
Hedaphtha
Sabathra
Piſidon portus
Eoa
Garapha portus
Neapolis & Tripolis
Barathia
Cinſternæ
Calumacuma pagus
Aſpis
Sacazama vicus
Euphranta turris
Pharax vicus
Oeſporis vicus
Philæni vicus, & Aræ
Cirta Iulia
Myræon
Vaga
Lares
Aetare
Azama
Culcua colonia
Thunudromon colonia
Aſpuca
Simiſthuth
Thuburnica colonia
Tucca
Thigiba colonia
Thuburſica
Vcibi
Gauſaphna
Lampæſa
Legio III. Sebaſte
Thubutis
†Bullaria
Bullaregia eandem vocat idem libro 8. & fortè verius, ex Plin.

Sicca Veneria
Aſſurus
Narangara
Theveſte
Thunuſda
Madurus
Ammædara
Thanontada
Zagacupeda
Gedne
Canopiſſæ
Meldita
Vzan
Thiſica
Cipipa
Theudale
Avitta
Tobrus
Ilica
Tucca
Dabia
Bendena
Vazua
Nenſa
Aquæ calidæ
Zigera
Thaſia
Thoronuba
Muſſa
Themiſva
Zamamizon
Timica
Tucubis
Maxula vetus
Vol
Themiſa
Quina colonia
Vthina
Abdira
Mediccara
Tuburdo
Tucma
Bullaminſa
Cerbica

Nurum
Ticena
Saſura
Cilma
Vepillium
Thabba
Tichaſa
Negeta
Bunthon
Almæna
Vticna
Chrabaſa
Turzo
Vlizibirrha
Orbita
Vzita
Gizira
Zurmentum
Zalapa
Auguſtum
Leæ
Avidos
Vbata
Tiſurus
Thyſdrus
Vzecia

Setienſis
Laſica
Byzacina
Targarum
Cararos
Capſa
Putea
Caraga
Murvis
Zugar
Chuzis
Sumucis
Piſinda
Sabrata
Sudidenis
Azuis
Geriza
Iſcina
Ammonus
Amuncla
Muſta vicus
Butta
Tege
Durga
Sicapha
Vditta

Galybe
Thagulis.

INSVLAE

Hydras
Calathe
Dracontius
Ægimorus
Lari neſia
Anemuſa
Lopaduſa
Æthuſa
Cercina cum opido
Lotophagitis cum opidis
Gerrha, &
Meninx
Miſynos
Pontia
Gaea

Pelagiæ inſulæ:
Coſſyra
Melite in qua
Melite
Cherſoneſus
Iunonis fanum
Herculis fanum.

CYRENAICA.

IN QVA HÆC LOCA

Automalax præſidium
Drepanum promont.
Maritimæ ſtationes
Diarrhoea portus
Herculis turris
Diacherſis præſidium
Boreum promont.
Bryorum littus.

PENTAPOLIS.

REGIONES vel POPVLI

Barcitæ
Horti Heſperidum
Arauracides
Asbytæ
Macatutæ
Leuſanicorum antra
Pſylli
Siliofera regio
Loca ferarum plena.

PROMONTORIA

Phycus
Zephyrium.

FLVMINA

Lathon &
Lacus maritimi duo, vnus quem reddit Lathon fluvius: alter ſub Paliuro.

MONTES

Herculis arenæ
Velpi
Bæcolicus.

VRBES

Berenice, quæ quoque Heſperides
Auſigda
Arſinoe, quæ & Teuchira
Ptolemais inſignis
Aptuchi fanum
Phycus caſtrum
Apollonia navale Cyrenaicorum
Dardanis
Nauſtathmus portus
Erythrum locus
Cherſis vicus
Cyrene
Archile
Chærecla
Neapolis
Artamis vicus
Xymethus
Barce
Eraga
Celida
Hydrax
Alibaca
Thintis
Cænopolis
Phalacra
Marabina
Auritina
Arabis
Maranthis vicus
Agava vicus
Echinus vicus
Philonis vicus
Arimantis vicus.

INSVLÆ

Myrmix
Læa, ſeu Veneris.

MARMARICAE NOMVS.

PROMONTORIA

Catæonium
Ardanis.

FLVMEN

Paliurus.

LACVS

Cleartus.

POPVLI

Libyarchæ
Anerittæ
Baſſachetæ
Apotomitæ
Augylæ
Naſamones
Bacatæ
Auchitæ
Tapanitæ
Sentites
Obelæ
Ezari.

MONTES

Baſciſi
Anagombri
Azar.

VRBES

Axylis
Cherſoneſus magna
Phthia
Batrachus portus
Petra parva portus
Antipyrg⁹ portus
Scythanius
Petra magna portus
Leucoa
Bochryris
Leucæ camini
Menelaus
Gaphara
Maſuchis
Maſadalis
Abathuba
Leucæ napæ
Tacaphoris
Dioſcorum
Migo

Saragina
Alo
Maſacyla

Billa
Augila
Magri.

INSVLAE
Ædonis
Tyndarij ſcopuli tres.

LIBYAE NOMVS.

PROMONTORIA
Pythis
Græas gony
Callij
Derris
Glaucum.

LACVS
Solis fons
Lacci palus
Lycomedis palus.

MONTES
Aſyphus
Aſpis
Thinodus.

POPVLI
Zygritæ
Chartani
Zyges
Buzes
Ogdæmi
Adurmachitæ
Anagombri
Iobachi
Rhuaditæ
Maſtitæ
Nitriotæ
Oaſitæ
Libyægypti.

VRBES
Panormus portus
Catabathmus magnus
Æneſiphyra
Zygris vicus
Chettæa vicus
Zagylis vicus
Selinus portus
Triſarchi vicus
Apis
Paræthonium
Gyzis portus
Littus album
Hermæa extrema
Phœnicus portus
Antiphra extrema
Leucaſpis portus
Tachorſa
Azicis
Nemeſium
Tiſarchi
Philonis
Sophanis
Bibliaphorium
Scope
Callij
Laodamantium
Catabathmus parvus
Pedonia
Pingeus
Glauco
Tuccitora
Thanutis
Oaſſis magna
Oaſſis parva
Pednopum
Climax
Siropum
Alexandri caſtra
Ammon
Mareotis.

INSVLAE
Æneſippa
Phocuſæ numero duæ
Pedonia.

AEGYPTVS.

REGIONES
Inferior
Superior
Delta
Heptanomis
Thebais.

PROMONTORIA
Drepanum
Bazium.

FLVMINA
Traianus
Nilus, cuius ostia
Heracleoticum
Bolbitinum
Pineptimi
Diolcos
Pathmeticum
Mendesium
Taniticum
Pelusiacum, & diuersiones
Agathos dæmon
Bubastiacus
Busiriticus
Diatribes
Thermuthiacus
Taly.

CATARRACTES
Maior &
Minor.

LACVS
Mœridis
Maria
Sirbonis.

MONTES
Libyci
Troicus lapis
Alabastrinus
Acabe
Porphyritus
Niger lapis
Aiax
Pentadactilus
Smaragdus
Basanitus.

POPVLI
Ægyptij Ichthyophagi
Arabes
Adei
Dodecaschœni.

NOMI
Alexandrinorum
Andropolites
Aphroditopolites
Arsenoites
Athribites
Arabiæ
Antæopolites
Antinoites
Bubastites
Cabasites
Cynopolites
Coptites
Diospolites
Heliopolites
Heracleotes
Hermopolites
Hermonthites
Hypseliotes
Letupolites
Lycopolites
Leontopolites
Mendesius
Metelites
Mennorum
Memphites
Neut
Onuphites
Oxyrinchites
Panopolites
Phenotes
Prosopitis
Phthembutis
Pharbetites
Saites
Sebennytes
Tanites
Thinites
Tentyrites
Thebarum
Xoetes.

VRBES
Alexandria
Canobus
Pelusium
Gerrum
Cassium
Ostracine
Rhinocurura
Anthedon
Myos ormus
Philoteræ portus
Albus portus
Necheſia
Lepta extrema
Berinice
Hermipolis
Andron
Letopolis
Metelis
Butis
Cabasa
Sais
Naucratis
Nicij
Pachnamunis
Xois
Tava
Onuphis
Athribis
Thmuis
Sebennytus
Busires
Leontopolis
Panephysis

Tanis
Pharbætus
Herculis parva
Phacuſa
Bubaſtus
Helij vel
Onij *
Babylon
Heliopolis
Heroum ciuitas
Memphis
Canthon
Niliopolis
Herculis magna
Arſinoe
Ptolemais ſtatio
Aphrodites
Angyrorũ civitas
Oxyrinchus
Co
Cynum
Acoris
Alabaſtra
Hermupolis magna
Phylacæ
Antinopolis
Lycopolis
Hypſile
Aphrodites
Crocodilor.civitas
Ptolemais Hermij
Abydus
Dioſpolis
Tentyra
Tathyris
Pampanis
Hermonthis
Latorum civitas
Apollinis magna civitas
Phthontis vicus
Antæopolis
Paſſalon
Panopolis
Lepidotum civitas
Chenoboſcia
Cæne
Coptos
Apollinis parva
Dioſpolis magna
Tuphium
Chnumis
Elethyias
Toum
Ombri
Syene
Hiera Sycaminos
Phylæ
Metacompſo
Pſelcis.

INSVLÆ

Pharos in Ægyptiaco mari
Elephantina in Nilo
Sapperina, Aphrodites, Agathonis } in ſinu Arabico

MAREOTIS

POPVLI

Goniatæ
Proſoditæ
Tenias.

VRBES

Chimo
Plinthine
Cherſoneſus parva
Monocaminum
Almyræ
Tapoſiris
Cobij
Antiphili
Hierax
Phomotis
Palemaria vicus.

INSVLÆ

Dydimæ duæ numero.

SCITHIACAE

VRBES

Sciathis
Bacchis
Dionyſias.

LIBYA INFERIOR.

REGIONES

Gætulia
Libyæ deſerta
Pyrrhus campus.

PROMONTORIA

Arſinarium
Hypodromus.

FLVMINA

Salathus
Chuſaris
Ophioda

No-

Nouius
Maſſa
Daratus
Trachiris
Nia
Maſitholus
Subus
Stachir
Gir
Nigir.

MONTES

Mandrus
Salapola
Rhyſadius
Deorum currus
Caphas
Suſargala
Girgiris
Thala
Garamantica vallis
Arvaltis
Arangas.

LACVS

Clonia
Chelonides
Nutha
Nigritis
Libya.

POPVLI

Garamantes
Melanogætuli
Pyrrhæi
Nigritæ
Darades
Perorſi
Odrangidæ
Mimaci
Derbici
Autolatæ
Mauſoli
Rhabij
Malquæ
Mandori
Dardani
Sophucæ
Leucæthiopes
Pharuſij
Natembes
Lygamatæ
Samamycij
Salathi
Daphthitæ
Zamazi
Arrhoccæ
Terpani
Suburpores
Maccoi
Dauchitæ
Calitæ
Machuribi
Soluentij
Anticoli
Phauruſij
Churitæ
Stachiræ
Orphes
Tarvaltæ
Matites
Africerones
Achamæ
Gongalæ
Nanosbes
Nabathræ
Alitambi
Manrali
Armiæ
Thalæ
Dolopes
Nubi
Aſtacuri
Aroceæ
Aſſaracæ
Dermones
Aganginæ
Xylices
Vchalices.

VRBES

Autolala

Iarzitha, idem li. 8.

Thuelath
Tagana
Magura
Vbrix
† Iazitha
Talubath
Malacath
Tucabath
Bintha
Anygath
Peſſida
Thiga
Cuphe
Nigira metropolis
Velegia
Tagama
Panagra
Thuppæ
Punſa
Saluca
Thamudacana
Dudum
Silica
Buthurus
Anœgath
Dabudis
Siccathorium
Capſa
Gelanus
Vanius
Sabæ
Bota
Bedirum (lis
Garame metropo-
Thumelitha
Gira metropolis
Vcimath
Geva
Badiath
Iſchere
Tucrumuda
Thuppa
Artagira
Rubuna

Lynxama.

INSVLAE

Cerne
Iunonis, vel Solis, quæ & Autolala
Fortunatæ, quæ sunt
Aprositos
Heras
Pluitala
Casperia
Canaria
Centuria.

AETHIOPIA SVB AEGYPTO

REGIONES

Barbaria
Triacōtaschœnon
Meroe
Troglodytica
Azania
Smyrnophoros, i. Myrrhæfera
Cinamomifera
Bacalitis.

PROMONTORIA

Rhaptum
Mnemium
Isium
Cereris Scopias
Diogenis
Amoris ara
Colobon
Saturni
Mosylon
Aromata
Noti cornu
Serapionis.

FLVMINA

Nilus
Astapus
Astaborus
Raptum.

MONTES

Æthiopici
Garbata
Elephas
Pylæ
Maste.

PALVDES

Nili duæ
Coloe.

POPVLI

Adulitæ
Avalitæ
Mosuli
Colbi
Tabieni
Sirtibes
Attiri
Babylonij
Rhizophagi
Auxumitæ
Sabordæ
Molibæ
Megabradi
Nubæ
Blemmyes
Didascæ
Pechini
Struthophagi
Catadræ
Mastitæ
Evonymitæ
Sebardæ
Gapachi
Ptoemphanes
Cadupi
Elephantophagi
Pesendaræ
Memnones
Sapæi
Scenitæ
Tralitæ
Daradi
Rhypæi
Nygbenitæ.

VRBES

Trimotus mons
Chersonesus
Bathys portus
Dioscurum portus
Aspis extremum
Satyrorum mons
Monodactylus mons
Gaurus mons
Deorum salus portus
Ptolemais ferarum
Sebasticum ostium
Magnum littus
Sabat civitas
Orine Chersonesus
Adula
Antiochi Solen
Mandaeth vicus

Arsi-

Arſinoe
Dere
Analites
Maleos emporium
Mundi emporium
Cobe emporium
Accane
Aromata emporiũ
Panopros vicus
Opone emporium
Zengiſa extremum
Phalangis mons
Apocopa
Littus parvum
Littus magnum
Eſſina emporium
Tonica emporium
Rhapta metropolis
Taſitia
Boon
Autoba
Phthuri
Piſtra
Ptemythis

Meroes inſulæ

Abuncis
Cambyſi ærarium
Erchoas
Satachtha
Mori
Nacis
Tathis
Pnups
Berethis
Gerbo
Patæta
Ponteris
Primis magna
Arabis
Napata
Sacola
Sandaca
Orbadari
Primis parva
Coloe
Maſtæ
Meroe
Sacolche
Eſer
Doron vicus.

INSVLAE
Aſtrate
Minervæ ara
Gythites
Tomadeorum duæ
Myronis
Catathræ, quæ & Chelonitides
Oreſtides duæ
Mangon
Daphnine
Acanthine
Macaria
Orneon
Bacchi
Antibacchi
Panis
Diodorij
Iſidis
Mundi
Amibi
Menæ duæ
Myrica.

AETHIOPIA INFERIOR

REGIO
Agizymba Æthiopum.

PROMONT.
Praſſum.

MONTES
Lunæ

Dauchis
Ion
Ziphar
Ineſchi
Barditus.

POPVLI
Anthropophagi
Rhapſij
Ichthyophagi
Heſperij
Athacæ (ta.
Vlterius incogni-

INSVLA
Menuthias.

AFRICÆ FINIS.

ASIAE
PONTVS & BITHYNIA.

REGIONES
Timonitis
Bogdomantis
Zyngiana.

PROMONTORIA
Dianæ fanum
Posidium.

FLVMINA
Ascanius
Rhyndacus
Psillis
Calpas
Sangarius
Hippius
Elatas
Parthenius.

PALVS
Ascania.

MONTES
Ormenius
Olympius Mysius.

POPVLI
Chalcedonij
Mariandeni
Caucones.

VRBES
Chalcedon
Acritas extrema
Tararium
Astacus
Olbia
Nicomedia
Prusias
Dascylium
Apamea
Bithyniæ extremitas
Artace vicus
Diospolis
Heraclea Ponti
Psyllium
Tium
Amastris
Cromna
Cytorum
Libissa
Eriboea
Callica
Patavium
Prusa ad Hippium
Didaucana
Protomacra
Claudiopolis, quæ & Bithynium
Flaviopolis quæ & Cratea
Timæa
Clitæ
Latania
Cæsarea, quæ & Smyralea
Prusa ad Olympũ
Argilium
Dables
Dadastana
Iuliopolis.

INSVLAE
Cyaneæ, duæ numero
Thynias, quæ & Daphnusa
Erithini scopuli.

ASIA PROPRIA

REGIONES
Phrygia minor seu Troas
Phrygia magna
Mysia minor
Mœonia
Lydia
Æolij
Caria
Doris.

PROMONTORIA
Sigeum
Lectum
Argennum
Trogylium
Gnidus.

FLVMINA
Æsepus
Geranicus
Simois
Scamander

Cai-

Caicus
Hermus
Cayſtrus
Mæander
Lycus
Calbis

POPVLI

Olympeni
Træmenothyritæ
Pentademitæ
Myſomacedones
Erizeli
Lycaones
Themiſonij
Moccadelij
Cyddeſes
Peltini
Moxiani
Phylacenſij
Hierapolitæ.

VRBES

Myſiæ minoris:
Cyzicus
Parium
Lampſacus
Abydus
Dardanum
Scepſis
Hiera germa.

Phrygiæ minoris ſeu Troadis:
Troia Alexandria
Aſſum
Ilium.

Iarganum
Palæſcepſis
Antandrus
Atramyttium
Proſelene
Pitane
Daguta
Apollonia iuxta Rhyndacum
Traianopolis
Alydda
Præpeniſſus

Phrygiæ maioris:
Pergamus
Synaos
Doryllium
Midaium
Tricomia
Ancyra Phrygiæ
Nacolia
Tribanta
Docela
Amorium
Abroſtola
Cotyæum
Æzanis
Conna
Lyſias
Cercopia
Eucarpia
Prymneſia
Docymæum
Synada
Gambua
Melitara
Inliopolis
Acmonia
Eumenia
Druſum
Tiberiopolis
Blæander
Eſtorium
Silbium
Philomelium
Peltæ
Metropolis
Apamea Cibotus
Hierapolis
Cibyrrha
Diocæſarea
Sanis
Themiſonium
Pylacæum
Sala
Gazena.

Cæne extremum
Elæa

Aeolidis:
Murina
Hydra extremum
Cume
Phocæa.

Ioniæ:
Smyrna
Clazomenæ
Teos
Lesbus
Colophon
Epheſus.

Cariæ:
Pyrrha
Heraclea ad Latmũ
Miletus
Iaſſus
Bargylia
Myndus.

Doridis:
Scopia extrema
Halicarnaſſus
Ceramus
Knidus
Loryma
Creſa portus
Phœnix vicus
Phuſca
Caunus.

Lydiæ & Mæoniæ:
Termera
Moſteni
Hierocæſaria
Nacraſa
Thyatira
Magneſia ad Sipylũ
Iuliogordus
Ægara
Hypæpa
Sardis
Philadelphia
Iouis fanum
Metropolis
Tripolis
Laodicea ad Lycũ
Antiochia ad Mæandrum

Bitoa-

Bitoana
Trapezopolis
Nyſſa
Aphrodiſias
Trallis
Magneſia ad Mæandrũ
Apollonia ad Lãbanum
Heraclea ad Albanum
Priene
Harpaſa
Orthoſias
Neapolis
Bargaza
Amyzon
Alabanda
Stratonice
Alinda
Badeſſus
Mylaſſa
Hydiſſa
Idymos

Thera
Pyſtus
Daldea
Sattala } Erizelorum
Cadi.

INSVLAE

LESBVS, in qua civitates

Pyrrha
Ereſſus
Mitylene
Methymna
Antiſſa
Mania promont.
Argennum promont.
Singrium promont.

RHODVS, in qua civitates

Camirus
Lindus
Ieliſſus
Panis promont.

CARPATHVS, in qua civitates

Poſidium
Ephialteum promont
Thoanteum prom.

AMORGVS, in qua ciuitates

Arceſine
Begialis
Minyia.

Co, cum opido cognomine
Aſtipalæa
Icaria
Myndus
Chius & in ea ciuitates
Poſidium
Phanæa extrema
Chius civitas
Samus, cũ vrbe cognomine, &
Ampelus prom.
Syme, & in ea civitas
Caſi.

LYCIA

REGIONES

Mylias
Caballia.

PROMONT.

Hiera.

FLVMINA

Xanthus
Limyrus.

MONTES

Maſcytus
Cragus.

VRBES

Calinda
Lydæ
Carya
Daddala locus
Telmeſſus
Patara
Andriaca
Aperræ
Olympus civitas
Phaſelis
Cydna
Symbra
Octapolis
Comba
Sidyma
Pinara
Araxa
Tlos
Xanthus
Corydallus
Sagalaſſus
Rhodia
Arendæ
Phellus
Myra
Limyra
Podallia
Niſa
Choma
Condyba
Bubo
Oeneanda
Balbura.

INSVLÆ

Megiſta
Dolichiſta
Chelidoniæ ſcopuli.

GA-

GALATIA.

REGIONES
Paphlagonia
Lycaonia
Piſidia
Iſauria.

PROMONT.
Carambis.

FLVMINA
Zaliſcus
Halys.

POPVLI
Paphlagonij
Toliſtobogi
Tectoſagæ
Trocmi
Proſelemmenitæ
Bezeni
Orondici.

MONTES
Gigas
Celænus
Didymus.

VRBES
Climax vicus
Teuthrania, quæ & Thymæna
Zephyrium
Calliſtratia
Aboni mœnia
Cimolis
Armena
Stephane vicus
Sinope
Cyptaſia
Galorum
Amiſus
Carima
Landoſia.

Paphlagonij
Zagira
Plegra
Saccora
Elvia
Tobata
Germanopolis
Selca
Zolca
Dacaſta
Moſon
Sacorſa
Pompeiopolis
Conica
Andrapa, quæ & Neoclaudiopolis
Sabinis
Situa
Euſene.

Trocmi
Tavium
Laſcoria
Androſia
Claudiopolis
Cariſſa
Phovibagina
Dudua
Saralus
Vcena
Rhaſtia.

Orondici
Miſthium
Pappa.

Proſelemmenitarum, Bezenorum, & partis Lycaoniæ
Peteniſſus
Ecdamua
Sivata
Ardiſtama
Ciæna
Conguſtus
Terarium
Laodicea cremata
Vaſata
Perta.

Toliſtobogi
Germa colonia
Peſſinus
Vindia
Andrus
Tolaſta vicus
Vegiſtum.

Piſidiæ
Apollonia
Antiochia Piſidiæ
Abdada
Neapolis.

Tectoſagæ
Ancyra metropolis
Olenus
Corbeuntus
Argizala
Vinzela
Rhoſologia
Sarmalia
Dictis

Iſauriæ
Savatra
Auſira
Iſaura.

PAMPHYLIA

REGIONES

Cilicia aſpera
Phrygia
Piſidia
Carbalia.

FLVMINA

Cataractes
Ceſtrus
Eurymedon.

VRBES

Olbia
Attalia
Matylus
Sida

Ciliciæ aſperæ
- Coracenſium
- Syedra
- Laerte
- Caſæ

Lyrope
Colobroſſus
Cibyra.

Piſidiæ
- Antiochia.
- Proſtama
- Beudus vetus
- Baris
- Comana
- Lyſinia
- Cormaſa

Carbaliæ
- Creſſopolis.
- Pogla
- Menedemium
- Vranopolis
- Ariaſſus
- Milyas
- Termeſſus

Corbaza
Perge
Silvum
Aſpendos
Dada
Olbaſa
Durſela
Orbanaſſa
Talbenda
Cremna colonia
Comana
Pedneliſſus
Vinzela
Selga
Seleucia.

INSVLAE

Crambuſa
Atelebuſa.

CAPPADOCIA

REGIONES

Pontus Galaticus
Pontus Polemoniacus
Pontus Cappadocicus
Sidona regio
Chamana præfectura
Sargaranſena præfectura
Garſauria præfectura
Ciliciæ præfectura
Tyanitidis præfectura
Lycaonia
Antiochiana
Phanagorius campus.

PROMONTORIA

Herculis
Iaſonium
Athenarum.

FLVMINA

Iris
Thermodon
Arcadis
Ciſſa
Apſorus
Glaucus
Lycus
Melas.

MONTES

Argeus
Antitaurus
Scordiſcus.

POPVLI

Ciſſij
Leucoſyri.

VRBES

Leucoſyr. Ancon.

Ponti Galatici
- Themiſcyra
- Boenaſa
- Sebaſtopolis altera
- Tebenda
- Amaſea
- Choloe
- Stonia
- Piala
- Pleumaris
- Pida
- Sermuta
- Comama Pontica.

Pole-

Ponti Polemoniaci
- Polemonium
- Cyteorum
- Hermonaſſa
- Gazalina
- Eudiphus
- Carvanis
- Sarbaniſſa
- Ablata
- Neocæſarea
- Saunaris
- Metadula
- Zela
- Danae
- Sebaſtia
- Metorome
- Sabalia
- Metalaſſus.

Ponti Cappadocici
- Iſchopolis
- Ceraſus
- Pharnacia
- Hyſſi portus
- Trapezus
- Opius
- Rhizus portus
- Chordula
- Marthula
- Xylina

Sargarauſenæ
- Apſorus
- Sebaſtopolis
- Zephyrium
- Aza
- Cocalia
- Cordula

Chamanę
- Trapezuſa
- Aſiba
- Mardara
- Camuriſarbum.
- Zama
- Andraca
- Gadiana
- Vadata
- Sarvena
- Odogra.

Garſauriæ
- Phiara
- Salagena
- Gaugæna
- Sabalaſſus
- Arirathera
- Marora.
- Phreata
- Archelais
- Neaneſſus
- Diocæſarea

Antiochianæ
- Salamborea
- Tetrapyrgia.
- Derbe
- Laranda
- Olbaſa
- Muſcanda.

Ciliciæ
- Muſtilia
- Seva
- Campæ
- Maſaca, quæ & Cæſarea
- Coziſtra
- Sebagena
- Archama
- Soroba.

Lycaonię
- Canna
- Adopiſſus
- Iconium
- Paralais
- Corna
- Casbia
- Baratta.

Tyanitidis
- Dagræ
- Tyana
- Bazis
- Siala.

ARMENIA MINOR.

REGIONES
- Orbaliſena
- Ætulana
- Æretica
- Orſena
- Orbeſina
- Melitena.

PRÆFECTVRÆ
- Cataonia
- Muriana
- Lavinianenſis
- Rhavena.

VRBES
- Sinera
- Aziris
- Dalanda
- Iſmara
- Zimara
- Daſcuta
- Satala
- Domana
- Tapura
- Nicopolis
- Chorſabia
- Charax
- Dagona
- Seleoboria
- Caltioriſſa
- Analiba
- Piſingara

Godaſa
Endixata
Carape
Maſara
Oromandrus
Iſpa
Phuphena
Arana
Phuphagena
Mardara
Væſapa
Orſara

Melitenæ:
Daguſa
Sinis colonia
Melitine
Zopariſtus
Titareſſus
Cianica
Phuſipara
Euſemara

Cataoniæ:
Iaſſus
Ciacis
Leugæſa
Marcala
Semizus
Laleneſis.
Cabaſſus
Tynna
Tirallis
Cybiſtra
Claudiopolis
Daciſandus
Polyandus
Comana Cappadociæ
Mopſicrene
Tanadaris
Leandis.

Rhavenæ:
Sinzita
Cotæna
Zoropaſſus

Murianæ:
Nyſa
Araſaxa
Carnalis
Garnaca.

Lauinianenſis:
Corce
Meteta
Claudias
Caparcelis
Dizoatra
Paſarne
Cizara
Sabagena
Nolaſena
Laugaſa.

Iuliopolis
Barzalo
Seraſpera
Lacriaſſus
Antelia
Adatha.

CILICIA

REGIONES

Piſidia
Cilicia propria
Selendis aſpera
Cetis
Dalaſis
Characina
Mamotis
Laxanitis
Bryelica.

PROMONTORIA

Sarpedon
Zephyrium.

FLVMINA

Arymagdus
Calycadnus
Cydnus
Sarus
Pyramus
Lamus.

VRBES

Seleniti-dis aſperæ:
Iotape
Selinus
Antiochia ad Cragum
Nephelis
Clyſtrus
Domitiopolis
Philadelphia
Seleucia aſpera
Diocæſarea.

Cetidis:
Olbaſa
Anemurium
Arſinoe
Celenderis
Aphrodiſias.

Piſidiæ:
Corycus
Sebaſta
Pompeiopolis, quæ & Soli
Zephyrium
Mallus
Serrepolis vicus
Ægæ
Iſſus.

Dalaſidis:
Necica.

Characinæ:
Flaviopolis.

La-

Mamotidis { Lamus.
Lacanitidis { Irenopolis.
Brielicæ { Augusta.

Ciliciæ propriæ { Tarsus, Adana, Cæsarea, apud Anazarbum, Mopsvestia, Gastabala, Nicopolis, Epiphania, Portæ Amanicæ.

SARMATIA ASIATICA

REGIONES

Mithridatis
Henesiotis.

PROMONT.

Cimmerium.

FLVMINA

Marabius
Rhombites
Thespanius
Rhombites minor
Atticitus
Psapis
Varadanus
Psichrus
Burca
Thessyris
Corax
Soana
Alonta
Vdon
Rha.

MONTES

Hyperborei
Hippici
Ceraunij
Corax
Caucasius.

POPVLI

Hyperborei
Basiliscæi
Modacæ
Hippophagi
Zacatæ
Suardeni
Asæi
Perierbidi
Iaxamatæ
Chænides
Thirophagi
Mateni
Seraceni
Sempsij
Thetmontæ
Tyrambæ
Asturicani
Arichi
Zinchi
Conapseni
Metibi
Agoritæ
Melanchæni
Sapothreni
Scymnitæ
Amazones
Suani
Saconi
Erinæi
Arbali
Sirbi
Tusci
Diduri
Vlæ
Olonde
Achæi
Isondæ
Bosporani
Gerri
Heniochi
Cercetæ
Sanari
Sovenochalci.

VRBES

Paniardis
Patarve
Azara
Azabetis tenia
Tyrambe
Gerusa
Mapepa
Apaturus
Achilleum
Hermonassa
Phanagoria
Corocondame
Syndicus portus
Synda vicus
Bara portus
Achæa vicus
Tazus
Taretica extremũ
Ampsalis
Oenanthia
Carterum mœnia
Exopolis
Tanais
Naubaris idem li. 8. †Navarius

Lochis
Azaraba
Scopulus
Coruſia
Suruba
Saraca
Sebriapa
Nabla
Cucadma
Abunia
Batracha
Naſunia
Almia.
Albaniæ portæ
Sarmaticæ portæ
Alexandri colũnæ.

COLCHIS.

REGIO

Necretica.

FLVMINA

Hippus
Cyaneus
Chariſtus
Phaſis.

POPVLI

Lazæ
Manrali.

VRBES

Dioſcuria, quæ & Sebaſtopolis
Neapolis
Giganeum
Thiapolis
Mecheſſus
Madia
Saraca
Surium
Zadris.

IBERIA

VRBES

Aginna
Nubium vicus
Vaſæda
Varica
Sura
Artaniſſa
Surra
Meſtleta
Zaliſſa
Armactica

ALBANIA

FLVMINA

Gerrus
Caſius
Albanus
Cyrus.

VRBES

Teleba
Gelda
Iobula
Iuna
Chabala
Chobata
Albana
Gangara
Tetagoda
Bacchea
Sanua
Dechlana
Nega
Moſega
Samunis
Eblæa
Boziata
Meſia
Adiabda
Abliala
Camechia

Oſica

Osica
Sioda
Baruca
Chadaca
Alamus
Thïauna
Thabilaca
Thalbis
Albaniæ portæ.

INSVLÆ

Helodes.

ARMENIA MAIOR.

REGIONES

Catarzena
Ossarena
Motena
Colthena
Soducena
Sibacena
Sacapena
Basilisena
Bolbena
Arsesa
Acilisena
Sophena
Austanitis
Azetine
Thospitis
Corinea
Bagravandena
Gordena
Cotæa
Mardi populi
Bachas locus.

FLVMINA

Araxes
Tigris.

PALVDES

Thospitis
Lychnitis
Areesa.

MONTES

Nymphates
Moschici
Paryadris
Vdacepsis
Abus
Gordiæus.

VRBES

Sala
Ascura
Baraza
Lala
Sanguta
Sataphara
Toga
Varutha
Azatha
Cholva
Sidala
Surta
Tastina
Cozala
Cotomana
Colsa
Sardeuna
Baginna
Aezala
Proya
Gisma
Cholvata
Sacalbina
Asarata
Bressus
Elegia
Chasira
Chorsa
Thalina
Armaviara
Artaxata
Naxovana
Zathua
Tinissa
Zoriga
Sana
Brizaca
Daraniſſa
Zogocara
Cubena
Colana
Iachura
Cholua
Sogocara
Phausya
Phandana
Zarvana
Tigranaana
Citamum
Anarium
Sigua
Gerva
Zurzura
Magustana
Attacana
Tarina
Balisbega
Babila
Saubaana
Ozara
Elegarda

Mazara
Anſeta
Soëta
Belcania
Selgia
Thoſpia
Colchis
Siavana
Phora
Arſamoſata
Mæpa
Corra
Bovana
Phaſca
Cholimna
Daudiana
Terebia
Baputa
Artemidita
Siæ
Thelbalana
Pherendis
Gordyneſia
Tigranocerta
Artagigarta.

CYPRVS.

REGIONES

Salaminia
Paphia
Amathuſia.

PROMONTORIA

Acamas
Zephyrium
Drepanum
Phrurium
Curias
Dades
Throni
Elæa
Crommyum.

FLVMINA

Lycus
Tetius
Pedæus
Lapithus.

MONS

Olympus.

VRBES

Paphos nova
Paphos vetus
Curium
Amathus
Citium
Ammochoſtus
Salamis
Cauda bovis
Clides extrema *
Carpaſia
Acheorum littus
Aphrodiſium
Macaria
Ceronia
Lapithus
Soli
Callinuſa extremũ
Arſinoe
Chytrus
Trimethus
Tamaſſus.

INSVLAE

Clides
Carpaſorum.

SYRIA.

REGIONES

Phœnicia
Palæſtina, quæ & Iudæa
Pieria
Syria cava
Cyrrhiſtica
Seleucis
Caſſiotis
Chalibonitis
Chalcidica
Apamena
Laodicæa
Palmyrena
Batanæa
Saccæa
Samaria
Iudæa
Idumæa
Trachonitæ Arabes.

FLV-

FLVMINA

Orontes
Eleutherus
Adonis
Leon
Cherſeus
Chryſorrhoas
Iordanis.
Singas.

LACVS

Geneſaritis
Tiberias.

MONTES

Pieria
Caſius
Libanus
Antilibanus
Alſadamus
Hippus
Carmelus.

VRBES

Phœnicię:
Simyra
Orthoſias
Tripolis
Dei frons
Botrys
Byblos
Berytus
Sidon
Tyrus
Ecdippa
Ptolemais
Sycaminos
Dora
Arca
Palæobyblus
Gabala
Cæſarea Panias.

Comagenæ:
Areca
Antiochia ad Taurum
Singa
Germanicea
Catamana

Pieriæ:
Dolicha
Deba
Chaonia
Cholmodara
Samoſata legio.

Cyrrheſticæ:
Alexandria
Myriandrus
Pinara
Pagræ
Syriæ portæ.

Seleucidis:
Ariſeria
Rhegias
Rhuba
Heraclea
Niara
Hierapolis
Cyrus
Berrhœa
Thaena
Paphara
Vrema
Arudis
Zeugma
Europus
Cecilia
Bethammaria
Gerra
Arimara
Eragiza.

Seleucidis:
Rhoſſus
Rhoſſicus ſcopulus
Gephyra
Gindarus
Imma

Seleucia Pieria
Balançæ
Pallos
Gabala
Poſidium
Laodicea
Heraclea
Antiochia ad Orontem

Caſiotidis:
Daphne
Bactæalla
Audia
Seleucia ad Belum
Lariſſa
Epiphania
Raphaneæ
Antaradus
Marathus
Mariame
Mamuga.

Chalibonitidis:
Thema
Acoraca
Derrima
Chalibon
Spelunca
Barbariſſus
Athis.

Chalcidicæ:
Chalcis
Aſaphidama
Tolmideſſa
Maronias
Coara.

Apamenæ:
Nazama
Thelminiſſus
Apamia
Emiſſa.

Laodiceæ:
Cabioſa Laodicea
Paradiſus
Iabruda.

Heliopolis
Abila, quæ cognominatur Lyſanij
Ina
Gaana
Damaſcus
Samulis
Abida
Hippos
Capitolias
Pella
Idara

Syriæ cavæ:

Gera-

Geraſa
Adra
Scythopolis
Gadora
Dium
Philadelphia
Canatha.

Palmyrenæ:
Reſapha
Cholle
Oriza
Putea
Adada
Palmyra
Adacha
Danaba
Goaria
Avera
Caſama
Odmana
Ateia
Alalis

Sura
Alamata.

Gerra
Elera

Batanææ:
Nelaxa
Adrama.

Cæſarea Stratonis
Apollonia
Ioppe,
Iamnetorum portus
Azotus
Gazæorum portus
Aſcalon
Anthedon
Galilææ: Camphuris, Capharnaum, Iulia
Samariæ: Neapolis, Thena
Raphia
Gaza
Iamnea
Palæſtinæ vel Iudææ: Lydda
Antipatris
Druſias
Emaus
Sebaſte
Esbus
Bætogabra

Guphna
Archelais
Phaſaëlis
Hierico
Hieroſolyma, quæ nunc Ælia Capitolia
Thamna
Engada
Beddoro
Thamaro
Coſmus
Libias
Callirrhoe
Gazorus
Epicærus.

Idumææ:
Mezarmæ
Caparorſa
Gemmaruris
Eluſa
Maps.

INSVLA

Aradus.

ARABIA PETRÆA.

REGIONES
Saracene
Munichiatis
Pharanitæ
Rhaeteni.

PROMONT.
Pharan.

MONS
Melani.

VRBES
Eboda
Maliatha
Lyſa
Calguia
Guba
Gypſaria
Geraſa
Petra
Characoma
Avara
Zanaatha
Adri
Zoara
Thoana
Necla
Cletharro
Moca
Sebunta
Ziza
Maguza
Medava
Audia
Rhabmathmoma
Anitha
Surattha
Boſtra legio
Adra
Coraca.

MESOPOTAMIA

REGIONES

Anthemusia
Chalcitis
Gauzanitis
Acabene
Tingene
Ancobaritis.

FLVMINA

Euphrates
Tigris
Chaboras
Saocoras.

MONTES

Masius
Singaras.

VRBES

Porsica
Aniana
Barsampsa
Sarnuca
Baumæ
Nicephorium
Maguda
Chabora
Thelda
Aphphadana
Banabe
Zetha

ad Euphratem fluvium

Bæthautha
Rhescipha
Agamana
Eudrapa
Addæa
Pacoria
Teridata
Naarda
Sipphara
Seleucia.

iuxta Tigrim fluvium

Durbeta
Saphæ
Deba
Singara
Betousa
Lambana
Birtha
Carthara
Manchana

Tescapha
Apamea
Bithias
Ammæa
Edessa
Suma
Ombrea
Rhisina
Oxira

Sarrane
Nisibis
Sanace
Arxama
Bithiga
Gizama
Baxacha
Sinna
Carrhæ
Mambuta
Auladis
Tirithia
Ballatha
Sinna
Thergubis
Olia
Ortheaga
Zama
Gurbatha
Badausa
Bariana
Acraba
Ræsena
Apphadana
Peliala
Alvanis
Bimatra
Deremma.

ARABIA DESERTA

POPVLI

Cauchabeni
Catanij
Agubeni
Rhaabeni
Orcheni
Æsitæ
Masani
Agræi

Mar-

Martini
Baſtanei.

VRBES

ad ſinum Perſicum
- Ammæa
- Adicara
- Iocura.

iuxta Euphratem
- Thapſacus
- Bithra
- Gadirtha
- Auzara
- Audattha
- Eddara
- Balatæa
- Pharga
- Colorina
- Belgnæa.
- Barathema
- Save
- Coche
- Gavara
- Aurana
- Beganna
- Alata
- Erupa
- Themma
- Luma
- Thauba
- Sevia
- Dapha
- Sora
- Artemita
- Odogana
- Nachaba
- Tedium
- Zagmais
- Arrade
- Bere
- Abæra
- Dumetha
- Salma
- Allata
- Calathuſa.

BABYLONIA

REGIONES

Chaldæa
Amordacia
Auramitis
Strophas.

FLVMINA

Baſilius
Baarſares.

VRBES

Bilba
Ciaſa
Didugua
Orchoe
Gunda
Batracharta
Berambe
Thalatha
Teredon
Altha
Duraba
Idicara
Thelbencana
Volgeſia
Babylon
Beana
Barſita
Chuduca
Theame
Phumana
Iamba
Bethana
Sorthida
Chiriphe
Ratta
Rhagia.

ASSYRIA

REGIONES

Arrhapachitis
Sittacena
Adiabene
Apolloniatis
Calacina
Arbelitis.

FLVMINA

Leucus
Caprus
Gorgus.

POPVLI

Gacamæi
Sambatæ.

MONS

Chaboras.

VR.

VRBES

iuxta Tigrim
- Marde
- Savara
- Beſſara
- Belciana
- Ninus vel Ninive
- Sacada
- Oroba
- Thelda
- Cteſiphon

Birthama
Datha
Zigira
Darna
Obana
Therſara
Corcura
Oroba
Degia
Comopolis
Doſa
Gaugamela
Sarbena
Arbela
Gomora
Phuſiana
Iſonoe
Sura
Chatracharta
Apollonia
Bethura
Arrapa
Binna
Artemita
Sittaca
Herculis aræ.

Etſi harum Ptolemæus tantùm in deſcriptione Meſoporamiæ & Suſianæ meminerit, ex numerorum notis illis aſcriptis, Aſſyriæ tamen aſcribuntur.

MEDIA.

REGIONES

Margiana
Tropatena
Choromithrena
Elymais
Sigriana
Rhagiana
Daretis
Syromedia.

FLVMINA

Araxes
Cambyſis
Cyrus
Mardus
Staon
Charinda.

LACVS

Mariane.

MONTES

Zagrus
Orontes
Iaſonius
Coronus.

POPVLI

Caſpij
Cæligi
Caduſij
Geli
Dribyces
Amariacæ
Mardi
Carchudi
Marundæ
Margaſi
Sagartij
Tapuri
Sidices
Vaddaſi.

VRBES

Sannina
Tazina
Sabææ aræ
Caduſiorum vallum
Cyropolis
Amana
Acola
Mandagarſis
Scambena
Gabale
Vca
Varna
Candys
Gabris
Sozoa
Tondarba
Azata
Morunda
Tigrana
Pharambara
Tachaſara
Zalaca
Alvaca
Gauzania
Phazaca
Pharaſtia
Curena
Phanaſpa

Gabris altera
Nande
Gazaca
Saraca
Mandagara
Aganzagava
Gaala
Orocana
Alicadra
Phanaca
Nazada
Alinza, quæ Oroſa
Arſiſaca
Aliſdaca
Dariauſa
Sincar
Batina
Veſappa
Niguſa
Sanais
Razunda
Veneca
Bithia
Alinza
Zaranis
Gabena
Laraſſa
Ecbatana
Locaſtra
Niphavandra
Guriauna
Travaſa
Choana
Auradis
Tibracana
Betharga
Carine
Caberaſa
Parachana
Arſacia
Gauna
Heraclea
Zania
Aruzis
Zarama
Tautice
Europus
Abacena
Cimbina
Dattha
Gereſpa
Rhapſa
Andriaca
Cluaca
Argaraudaca
Canatha
Aradriphe.

SVSIANA

REGIONES

Melitena
Cabandena
Characena
Ciſſia
Chalapetis
Deera campus.

FLVMINA

Moſæus
Eulæus
Oroatis.

POPVLI

Eldimæi
Caſſæi.

VRBES

Vallum Paſeni
Tenagus arenoſus
Agra
Aracca
Aſia
Alinza
Sacrone
Bergan
Suſa
Saura
Dera
Agarra
Abina
Tareiana
Sele
Anuchta
Vrzan.

INSVLA

Taxiana.

PERSIS

REGIONES

Parætacene
Temiſdia
Mardene
Toacene.

FLVMINA

Idem eſt cũ Oroati ſuperiore
Rhuatis
Rhogomanis
Briſoana
Bagrada.

MONS

Parchoatrus.

POPVLI

Meſſabatæ
Rhapſes
Hippophagi
Suſæi
Metores
Sabæi.

VRBES

Toaca extremum
Cherſoneſus extremum
Ionaca
Auſinza
Ozoa
Tanagra
Marraſium
Appadana
Axima
Portopana
Perſepolis
Niſerge
Sycta
Arbua
Cotamba
Poticara
Ardea
Cauphiaca
Batthina
Cinna
Parodana
Taëpa
Tragonica
Mætona
Chorodna
Corra
Gabara
Obroatis
Taoca
Parta
Mammida
Vxia
Paſargada
Gabæ.

INSVLAE

Tabiana
Soptha
Alexandri quæ & Aracia.

PARTHIA

REGIONES

Cominſina
Parthyena
Chorone
Arcticena
Tabiena.

MONS

Coronus.

POPVLI

Sobidæ.

VRBES

Ambrodax
Sinunia
Cariapa extremum
Roara
Suphtha
Araciana
Dordomana
Hecatompylos regia
Sindara
Parbara
Myſia
Charax
Apameia
Semina
Aſpa
Marriche
Armiana
Taſtache
Choana
Rhuda
Paſacarta
Simpſimida
Appha
Artacana
Rhagæa.

CARMANIA.

REGIONES

Rhudiana
Cabedena
Acanthonitis.

PROMONTORIA

Armozum
Bagia
Alabagium.

FLVMINA

Dara
Arapis
Carius
Achidana
Andanis
Saganus
Sarus
Samydochus
Hidriacus
Zorambus.

MONTES

Perſici
Semiramidis
Strongylum.

POPVLI

Cameloboſci
Soxotæ
Aeræ
Charadnæ
Peſargadæ
Chelonophagi.

VRBES

Carpella extrema
Canthapis
Armuza
Agris
Combana
Gogana
Magida
Samycade
Teſa
Quiſa portus
Deranobila
Cophanta portus
Badara
Muſarna
Portoſpana
Carmane metropolis
Teſpis
Nepiſta
Chodda
Tharſiana
Alexandria
Sabis
Oroaſca
Ora
Cophranta.

INSVLÆ

Sagdiana, in qua civitas Miltus
Vorochta
Palla
Carminna
Liba.

CARMANIÆ DESERTÆ

REGIO

Modomaſtica.

POPVLI

Iſatichæ

Ganandadopydnæ
Zuthi.

ARABIA FELIX.

REGIONES

Myrrifera
Thurifera.

PROMONTORIA

Palindromos
Poſidium
Ammonij
Cane
Syagros
Corodamum
Aſaborum
Solis fanum
Cherſoneſus.

FLVMINA

Bætius
Prium

Prium
Ormanus
Lar.

FONS

Styx.

MONTES

Melani, qui Asabo cognominantur
Hippos
Zametos
Prionoton
Marithi
Cabubathra
Didymi
Climax
Melan
Syagrus.

POPVLI

Cassanitæ
Elisari
Adramitæ
Macæ
Nareïti
Ætæij
Geræi
Themi
Leanitæ
Abucæi
Scenitæ
Thaditæ
Saraceni
Thamydeni
Napatæi
Athritæ
Mnasæmanes
Vadeni
Læeni
Astageni
Iolysitæ
Catanitæ
Thanvetæ
Manitæ
Salapeni
Cynædecolpitæ
Magetæ
Minæi
Dosareni
Mocoretæ
Sabæi
Anchitæ
Melangitæ
Dachareni
Zeeritæ
Bliulæi
Omanitæ
Cattabeni
Sachalitæ
Iobaritæ
Allumæotæ
Bliuæi
Sophanitæ
Bithibanitæ
Rhabanitæ
Chatrammitæ
Masonitæ
Saritæ
Sappharitæ
Homeritæ
Rhathini
Maphoritæ
Ascitæ.

VRBES

Onne
Modiana
Hippos vicus
Phœnicum vicus
Rhaunati vicus
Cherſoneſus extremum
Iambia vicus
Copar vicus
Arga vicus
Zaaram regia
Centus vicus
Thebæ
Badei regia
Ambe
Mamala vicus
Adedi vicus
Puani
Pydni

Mara videtur apud eundem li. 8.

Æli vicus
Napegus vicus
Sacatia
† Musa emporium
Sosippi portus
Pseudocelis
Ocelis
Sanina
Madoca
Maraca
Dees vicus
Arabiæ emporium
Atmanisphe vicus
Ebisma
Magnum littus
Dama vicus
Ægisthe
Parvum littus
Cane emporium
Trulla portus
Mephath vicus
Embolon vicus
Tretos portus
Thiallela vicus
Moscha portus
Cumacatum vicus
Ausara
Ange vicus
Astoa vicus
Neogiala navale
Bosara
Dianæ oraculum
Abisa
Cryptus portus
Regma
Canipsa
Cavana
Sarcoe
Cadara
Atta vicus
Magindana
Gera
Bilæna
Thar

Istriana
Mallaba
Itamus
Adari
Coromanis
Leanites sinus
Sacer sinus
Aramava
Ostama
Thapava
Macna
Acale
Madiama
Ochrona
Obrapa
Iadi vicus
Pharatha
Satula
Laba
Thæma
Gæa
Æna
Zugana
Gæsa
Soaca
Egra
Salma
Arre vicus
Digena
Saphtha
Phigia
Badais
Ausara
Iabri
Alata
Mochura
Thumna
Alvare
Phalagni
Salma
Gorda
Maraga
Ibirtha
Laorippa
Carna

Biabana
Goeratha
Catara
Rhæba
Macoraba
Sata
Masthala
Domana
Attia
Ruana
Chabuata
Thumata
Olapia
Inapha
Tiagar
Appa
Agdami
Acarman regia
Idara
Nascus metropolis
Labris
Latea
Hieracon vicus
Alabana
Chariatha
Laatha
Omanum emporium
Arabici sinus — Marasdi
Baraba metropolis
Nagara metropolis
Iula
Amara
Magulaba
Silæum
Mariama
Thumna
Perfici sinus — Suodona
Marimatha
Saba
Menambis regia
Thauba
Saubatha metropolis
Rubri maris — Madasara
Gorda
Thavane

Meda
Araga
Sarvon
Mæpha metropolis
Saraça
Saphara metropolis
Are regia
Rhæda
Baenum
Thuris
Lachera
Hyela
Maccala
Sachle
Save regia
Deva
Socchor
Bana
Dela
Coa.

INSVLAE

Æni
Timagenis
Zigæna
Dæmonum
Polybij
Hieracon
Socratis
Cardamena
Are
Catacecaumene
Maliachi duæ
Adani duæ

Cocconagi
Dioscoridis, in qua civitates
Trete
Dioscoridis
Organa
Sarapidis.

Apphana
Ichara
Tharo
Tylus
Aradis.

HYR-

HYRCANIA.

REGIONES

Sichracene
Arsitis.

FLVMINA

Maxera
Oxus.

POPVLI

Astabeni
Maxeræ
Chrendi.

VRBES

Saramanna
†Socanaa

Contra omnes qui hactenus Ptolemæum interpretati sunt, aut tabulas addidere, apud quos hoc vocabulum Socanaa pro flumine receptum fuit, nos hoc inter ciuitates reponimus : secuti non tantùm Græci codicis fidem, sed & Marcellini scriptoris minimè contemnendi auctoritatem. Is enim inter Hyrcaniæ maritimas vrbes numerat Socundam & Saramannam. neque præter Oxum & Maxeram, alios amnes Hyrcaniæ attribuit.

Barange
Adrapsa
Casape
Abarbina
Sorba
Sinaca
Hyrcania metropolis
† Amarva

Amatusa lib. 8. apud eundem

Sale
Asmura
Mausoca.

INSVLA

Chalca.

MARGIANA

FLVMEN

Margus.

POPVLI

Derbiccæ
Massagetæ
Parni
Daæ
Tapori.

VRBES

Ariaca
Sina
Aratha
Argadina
Iasonium
Rhea
Antiochia Margiana
Guriana
† Nisæa.

Nigæa, idem lib. 8.

BACTRIANA

FLVMINA

Dargomanes
Zariaspes
Artamis
Dargidus.

POPVLI

Calataræ
Zariaspæ
Chomari
Comi
Acinacæ
Tambyzi
Tochari
Marucæi
Scordæ
Varni
Avadiæ
Orsippi
Amarispi

VRBES

Charta, li. 8. idem

† Chatracharta
Charispa
Choana
Surogana
Phrati
Alichorda
Chomara

Curiandra
Cuaris
Aſtacana
Toſmuanaſſa
Menapia
Eucratidia
Bactra regia
Oſtobara
Maracanda
Maracodra.

SVGDIANI

REGIO
Vandabanda.

FLVMINA
Oxus
Iaxartes
Dymos
Baſcatis.

STAGNVM
Oxiane.

MONTES
Auxacij
Caucaſij veri
Oxij

Sugdij.

POPVLI
Paſcæ
Iatai
Tachori
Augali
Oxydrancæ
Drybactæ
Candari
Mardyeni
Vxiani
Choraſmij
Drepſiani

Ariſtes
Cyrradæ.

VRBES
Cyreſchata
Oxiana
Maruca
Cholbeſina
Trybactra
AlexandriaOxiana
Indicomordana
Drepſa
Alexandria vltima.

SACAE

REGIO
Comedorum vallis.

MONTES
Aſcatancas
Imaus.

POPVLI
Caratæ
Comari
Comedæ
Maſſagetæ

Grynæi Scythæ
Toornæ
Byltæ.

LOCVS
Turris lapidea.

SCYTHIA INTRA IMAVM.

REGIO
Conadipsas.

FLVMINA
Rhymmus
Daix
Iaxartes
Iastus
Polytimetus.

MONTES
Alani
Rhymmici
Norossus
Aspisij
† Sapuri
Suebi
Anarei.

Tapuros eosdem vocat.

POPVLI
Alani Scythæ
Susobeni
Agathyrsi
Sætiani
Massæi
Suebi
Thaces
Rhobasci
Azani
Iordij
Corasphi
Orgasi
Iotæ
Aorsi
Iaxartæ
Mologeni
Sammitæ
Zaretæ
Sasones
Tybiacæ
Tabeini
Iastæ
Machageni
Norossi
Orosbes
Cachassæ Scythæ
Aspij Scythæ
Galactophagi
Tapurei
Ascatanæ
Anarei
Ariacæ
Nomastæ, quorum

CIVITAS
Aspabota
† Daubæ.
Davaba, legit lib. 8. idem.

SCYTHIA EXTRA IMAVM.

REGIONES
Auxacitis
Casia
Achasa.

FLVMEN
Oechardus.

MONTES
Auxacij
Hemodi.

POPVLI
Abij Scythæ
Chaetæ Scythæ
Hippophagi
Charauni Scythæ.

VRBES
Auzacia
Issedon Scythica
Chaurana
Soeta.

SE-

SERICA

REGIO

Asmiræa.

FLVMINA

Oechardus
Bautes.

MONTES

Annibi
Ottorocorras
Asmiræi
Thagurus
Serici
Casij
Auxacij.

POPVLI

Anthropophagi
Annibi
Auxiacij
Siziges
Damnæ
Casij
Issedones
Oechardæ
Piaddæ
Nabannæ
Garenæi
Throani
Batæ
Ethaguri
Aspacaræ
Ottorocorræ.

VRBES

Damna
Piada
Asmiræa
Tharrana
Issedon Serica
Aspacara
Drosihe alibi apud eundem †Drosache
Paliana
Abragana
Thogara
Solana
Daxata
Orosana
Ottorocorra
Sera metropolis.

ARIA

REGIO

Scorpiofera.

FLVMEN

Arias.

STAGNVM

Aria.

MONTES

Batous
Sariphi.

POPVLI

Nisæi
Staveni
Mazorani
Caserotæ
Parutæ
Obares
Drachmæ
Ætymandri
Borgi.

VRBES

Bitaxa idem li. 8. geographiæ †Bitaza
Dista
Nabaris
Tava
Augara
Sarmagana
Siphare
Rhagaura
Zomuchana
Ambrodax
Boradia
Varpna
Godana
Phoraga
Chatrisacha
Chaurina
Orthiana
Taupana
Astanda
Articaudna
Alexãdria in Ariis
Bæbarsana
Caputana
Aria
Basica
Sotira
Orbetane
Nisibis
Paracanace
Gariga
Darcama
Cotace
Tribazina
Astasana
Zimyra.

PA-

PAROPANISVS

FLVMINA
Dorgomanes
Gobria.
MONTES
Parſueti
Paropaniſus.
POPVLI
Cabolitæ
Ariſtophyli
Pabij
Parietæ
Ambautæ.
VRBES
Parſiana
Barzaura
Artoarta
Baborana
Capiſa
Niphanda
Draſtoca
Gazaca
Naulibis
Parſia
Locharna
Daroacana
Carura, quæ & Ortoſpana
Garbaca
Barrarda
Arguda.

DRANGIANA

REGIO
Tanacene.
MONTES
†Bætij.
POPVLI
Rhandæ
Bactrij
VRBES
Proſphthaſia
Rhuda
Inna
Aricada
Aſta
Xarxiare
Noſtana
Pharazana
Bigis
Ariaſpe
Arana.

Bartij iidē ſunt apud eundem, in deſcriptione Gedroſiæ ſcilicet.

ARACHOSIA

POPVLI
Bartietæ
Sydri
Rhæplutæ
Eroitæ.
VRBES
Ozola
Phoclis
Alexandria
Rixana
Arbaca
Sigana
Choaſpa
Arachotus
Aſiace
Gammace
Maliane
Dammana.
FONS
Arachotus.

GEDROSIA

REGIONES

Pardena
Pariſiena.

FLVMEN

Arabis.

MONTES

Arbyti.

POPVLI

Aberitæ
Garſidæ
Muſarinæi
Ramnæ.

VRBES

Rapava
Gynaecon portus
Bœamba
Rhizana
Badara
Cuni
Muſarna
Cottobara
Soſxetra
Oſcana
Eaſis
Omiza
Arbis.

INSVLAE

Aſthæa
Codane.

INDIA INTRA GANGEM

REGIONES

Indoſcythia
Ariaca
Patalena
Sabiria
Arſa
Syraſtene
Larice
Suaſtene
Caſperia
Ctylindrene
Limyrica
Goryæa
Paralia† Sorigorum
Mæſolia
Praſiace
Savarabitis
†Pandionis regio.
Candionorum populos legit idem alio in loco, aut memoriæ lapſu, aut typographi vitio.

Torin-gorum, idem alibi.

PROMONTORIA

Balæum
Simylla
Comaria
Cory, quod & Calligicum

FLVMINA

Mophis
Namada
Goaris
Benda
Nanaguna
Pſeudoſtomum
Baris
Solenis
Chaberus
Tynna
Mæſolus
Mandu
Doſaron
Adamas
Indus, eius oſtia ſunt
Sagapa
Sinthon
Chryſum
Chariphon
Saparages
Sabalaſſa
Lonibari
Coa
Suaſtus
Bidaſpis
Sandabala
Rhuadis
Babaſis
Zadadris; amnes in eum defluentes
Coa
Suaſtus
Bidaſpis
Sandabala
Rhuas
Babaſis
Zadadrus;
Ganges, eius oſtia ſunt
Cambyſus
Pſeudoſtomum

Anti-

Antibole
Magnum Camberichum amnes in eum defluentes
Diamuna
Sarabus
Tuſo.

MONTES

Apocopi, qui appellantur Pœnæ Deorum
Sardonix
Vindius
Bittigo
Adiſathrus
Vxentus
Arvedon

POPVLI

Lampagæ
Deradræ
Pulindæ
Sadini
Pyratæ
Careï
Bati
Toringi vel Sorigi
† Arvari (Arvarnos legit idem alibi.)
Gandaræ
Pandani
Caſpiræi
Gymnoſophiſtæ
Datichæ
Anichæ
Agriophagi
Chatræi
Tabaſſi
Phylitæ
Bittij
Candali
Ambatæ
Soræ Nomades
Bolingæ
Porvari
Adiſathri
Mandralæ
Cocconagæ
Salaceni
Sabaræ
Drilophylitæ
Brachmani
Arvæi
Badiamæi
Gangaridæ
Aij
Mæſoli
Paropiotæ
Siramnæ.

VRBES

Syraſtrenæ: Nauſtathmus, Bardaxima, Syraſtra vicus, Monogloſſum emporiũ
Pacidare vicus
Camane
Nuſaripa
Pulipula
Barygaza
Agrinagara
Lariæ: Seripala, Bammagura, Sazantium, Zerogera, Ozene regia Triſtani, Minagara, Tiagura, Naſica.
Supara
Dunga
Simylla emporium
Hippocura
Balipatna
Malippala
Seriſabis
Tagara (mij
Bathana regia Siropole-
Deopale
Gamaliba
Ariacarũ: Omenogara
Piratarũ: Mandagara, Byzantium, Cherſoneſus, Armagara, Nitriæ emporium, Olochoëra, Muſopale metropolis.
Muzeris lib. 8. vocatur apud eundem.: Tyndis, Aramagara, Callicaris, † Modiris emporiũ, Podoperura, Semne, Coreura, Bacare, Narulla, Cuba, Pallura
Limyricæ: Paſage, Manganur, Scurellur, Purata, Aloa, Carura regia, Cerobothra, Arembus, Bideris, Pantipolis, Adarima, Coriur.
Natarura
Tabaſſo
Inda
Tiripangada
Hippocura
Beleocuri
Subuttum
Syrimalaga
Calligeris
Modogulla
Petirgala
Banauſa.

Aiorum
- Melenda
- Elancorum emporium
- Cottiara
- Bambala
- Comaria
- Morunda.

Aruarorum vel Aruarnorum
- Poleur
- Picendaca
- Iatur
- Scopolura
- Icarta
- Malango regia Basaronacis
- Agus
- Candipatna.

Careorũ
- Sosicuræ
- Colchi emporium
- Mendela
- Selur
- Tittua
- Mantittur.

Mesoliæ
- Contacossyla empor.
- Coddura
- Allosygne emporium
- Apheterium
- Pacura
- Panigæna
- Caticardamna
- Cannagara
- Cottobara
- Sippara
- Mapura
- Minagara
- Cocala
- Cosamba
- Polura
- Calliga
- Bardamana
- Coruncala
- Phagytra
- Pitynda metropolis.

Indoscythiæ
- Artoartar
- Andrapana
- Nasbana
- Banagara
- Codrana
- Embolima
- Pentagramma
- Asigramma
- Tiauspa
- Aristobathra
- Axica
- Paradabathra
- Pisca
- Pasipeda
- Susicana
- Bonis
- Colala
- Patala
- Barbari
- Xodrace
- Sardana
- Axumis
- Asinda
- Orbadari
- Theophila
- Astacapra
- Panasa
- Budæa
- Naagramma
- Camigara
- Binagara
- Parabali
- Sydrus
- Epitausa
- Xoana.

Pædionis
- Argiri ciuitas
- Salur emporium
- Tænur
- Perincari
- Corindiur
- Tangala
- Modura regia Pandionis
- Acur

Batorum
- Nicama metropolis
- Thellyr
- Corula
- Calindœa
- Bata
- Talara.

Paraliæ Toringorum siue Sorigorũ.
- Caliur
- Tennagora
- Ecur
- Orthura regia Sornacis
- Bere
- Abur
- Carmara
- Nargur
- Chaberis emporium
- Saburas emporium

Gorieæ
- Cæsana
- Barborana
- Gorya
- Nagora, quæ & Dionysopolis
- Drostaca.

Gymnosophistarum, & Daricharum
- Conga
- Margara
- Batancæsara
- Passala
- Orza.

Gandareorum
- Proclais
- Naulibe.

Podoce emporium
Melange emporium
Cottis
Manarpha emporium
Cerange
Phrurium
Carige

Pandanorum
- Labaca
- Sagala, quæ & Euthymedia
- Bucephala
- Iomusa.

Anicharũ
- Persaera
- Sannaba
- Toana.

Sala-

Caſpiræorum:
- Salageſa
- Aſtraſſus
- Labocla
- Catanagra
- Arippara
- Amacaſtis
- Sobalaſara
- Caſpira
- Paſicana
- Dædala
- Ardone
- Indabara
- Liganira
- Chonna barara
- Modura, ſiue Deorum
- Gagaſmira
- Cragauſa metropolis
- Cognabara.

Prafiæ:
- Sambalaca
- Adiſdara
- Canagora
- Cindia
- Aninacha
- Coanca.

Sauarabatidis:
- Empelathra
- Nandubandagar
- Tamaſis
- Curaporina.

Palindarũ, Agriophagarũ, & Chatræorum:
- Nigramma
- Antachara
- Sudaſanna
- Surnis
- Patiſtama
- Sinapatinga.

Tabaſſorũ:
- Cognabanda
- Ozoamis
- Oſtha
- Coſſa.

Phylitarũ, Candalorũ & Ambatarum:
- Agara
- Adeſathra
- Soara
- Nygdoſa
- Anara.

Sorarum:
- Sangamartæ
- Arcati regia
- Sora.

Bolingarum:
- Tagabaſa
- Baramatis.

Poruarorum:
- Birdama
- Tholubana
- Mallæta.

Adiſathrorum:
- Maleba
- Aſpatheſis
- Panaſſa
- Sagida metropolis
- Balantipyrgum.

Mandralarum:
- Aſthagura
- Sambalaca
- Sigala
- Palibothra
- Tamalites
- Oreophanta.

Brachmanorum:
- Brachma.

Badiamæorum:
- Tathilba.

Drilophylitarum:
- Sibrium
- Opotura
- Ozoana.

Cottonagarum:
- Doſara
- Cartenaga
- Cartaſyna.

Salacenorum:
- Benagurum
- Caſtra
- Magaris.

Sabararum:
- Taſopium
- Carecardama.

Gangaridarum:
- Gange.

INSVLAE
- Barace
- Milizigeris
- Heptaneſia
- Tricadiba
- Peperina
- Trineſia
- Leuce
- Panigeris
- Cory.

INDIA EXTA GANGEM.

REGIONES
- Aurea
- Argentea
- Aurea Cherſoneſus
- Cirrhadia
- Chalcitis
- Latronum
- † Rhandamacotta.

† lib. 7. regionis li. 8 autẽ vrbis nomẽ eſt.

PROMONTORIA
- Temala
- Berabæ
- Malæi colon
- Zaba.

FLVMINA
- Latameda

Tocoſana
Sadus
Berabonna
Temala
Sypa
Chryſoana
Palandas
Attaba
Sobannus
Doanas
Dorias
Serus.

MONTES.

Bepyrrhus
Mæandrus
Damaſſi
Semanthini.

POPVLI

Aerradi
Biſingeti anthropophagi
Latrones, ſiue Leſtorum
Tangani
Marundæ
Tacoræi
Corancali
Paſſadæ
Piadæ, ſeu Beſadæ
Samiræ anthropophagi
Aninachæ
Indàprathæ
Iberingæ
Labaſæ
Nangologæ
Cacobæ
Baſanaræ
Codutæ
Baræ
Doanæ.

VRBES

Pentapolis
Baracura emporium
Sambra
Sada
Berabonna emporium
Temala
Sarabaco
Babyſenga
Berabæ
Tacola emporium
Sara emporium
Coli
Perimula
Samaranda
Pagraſa
Pithonobaſte empor.
Acadra
Zaba
Thagora
Balonga metropolis
Throana
Corgatha metropolis
Sinda
Pagraſa
Aganagara
Sapolus
Storna
Eorta
Rappha
Boræta
Sorygaſa
Tondota
Elydna
Aragara
Talariga
Lampura
Canogiſa
Caſſida
Eldana
Aſanamara
Archinara
Vrathine
Suanagura
Sagoda
Anina
Salatha
Nardus
Athenagurum
Maniæna
Toſale metropolis
Aloſanga
Adeſaga
Cimara
Pariſara
Tugma metrop.
Ariſabium
Poſinara
Pandaſſo
Sitteberis
Triglypton regia
Lariagora
Rhingiberi
Agemytha
Tomara
Daſana
Mareura metrop.
Laſſyppa
Bareuathra
Balonca
Cocconagora
Tharra
Palanda
† Rhandamarcota.
ex lib. 8. regionis enim nomen eſt li. 7.

INSVLAE

Bazacata
Salina, cuius incolæ
Aginnatæ
Boni Genij
Anthropophagorũ
numero tres
Baruſſæ, numero quinque
Sabadibæ, tres
Iabadij, in quo metropolis
Argentea
Satyrorum
Aliæ decem numero, quorum incolæ dicuntur
Maniolæ.

SINAE

PROMONTORIA
Notium
Satyrorum.

FLVMINA
Aſpithra
Ambaſtus
Senus
Cottiaris.

POPVLI
Æthiopes Ichthyophagi
Sematheni
Acardæ
Aſpithræ
Ambatæ
Sinæ Ichthyophagi.

VRBES
Bramma
Cattigara
Acadra
Aſpithra
Cocconagara
Saraga
Thinæ metropolis.

Sinæ legunt Latini codices.

TAPROBANA,

olim SIMONDI, nunc SALICA.

PROMONTORIA
Boreum
Ogaliba
Andraſimundi
Iouis
Orneon
Bacchi
Cetæum
Oxeia.

FLVMINA
Soana
Azanus
Baraces
Ganges
Phaſis.

MONTES
Galibi
Malea.

POPVLI
Salæ
Galebi
Mudutti
Emmi
Sandocandæ
Bumathani
Anugrammi
Nagadebij
Oani
Bocani
Diorduli
Rhodagani
Nageri, & Elephãtorum paſcua.

VRBES
Margana
Iogana
Sindocanda
Priapius portus
Anubingara
Nubarta
Odoca
Dana, Lunæ ſacra
Corcoba
Comana
Mardulamne
Abaratha
Solis portus
Littus magnum
Procuri
Rhizala portus
Spatana portus
Nagadiba
Anubingara
Moduti emporium
Talacori emporium
Anurigrammum
Naagrammum
Adeſamum
Poduca
Vlipada
Nacaduma.

INSVLÆ
Vangalia
Canathra
Ægidium
Orneon
Monache
Ammine
Garcos
Philicus
Irene
Calæadua
Arbana
Baſſa
Balaca
Alaba
Gumara
Zaba
Bizala
Nagadeba
Suſuara. Hæ inſulæ tantùm nominantur, ex mille trecentis ſeptuaginta octo, quæ ante Taprobanam ſunt.

FINIS.

DE MONA DRVIDVM INSVLA, ANTIQVITATI SVÆ RESTITVTA (CVIVS IN ANGLIAE DESCRIPTIONE MEMINIMVS) EPISTOLA NOBILIS ET ERVDITI VIRI HVMFREDI LHVYD; in qua etiam de Armamentario Romano, cuius in Hollandia facta est mentio, non ineleganter disceptatur.

QVOD initam inter nos nuper amicitiam obliuioni non tradidisti, meque tuis literis salutare, & munere mihi gratissimo donare dignatus es, summas agò tibi gratias, doctissime Orteli: Deumque testor, nihil vnquam mihi gratius accidere potuisse, quàm inter viros doctos & Antiquitatum assertores, si per longissimam terrarum distantiam hoc liceret, versari. Sed antequam ad plenum tuæ dulcissimæ epistolæ responsum deveniam, hoc præfari libet: Me, postquam bonas litteras vix à limine salutassem, meipsum in familiam Illustrissimi Principis Comitis Arundelij inseruisse, ibique hos quindecim annos continuos mansisse, vbi nec Latinè loquendi nec scribendi toto hoc tempore aliqua mihi concessa fuit opportunitas, vnde contigit me Latini sermonis elegantiam seruare non potuisse. Tuam igitur humanitatem precor, vt meam hanc barbariem boni consulas; & non eloquentiam, sed rem ipsam verbis vtcumque vulgaribus, & phrasi parum Latina expositam, animumq. tui deditissimum consideres: & si quid posthac ad te mittam, quod libro tuo (cuius mentio aliquid rarum mihi promittere videtur) inserere libuerit, te logodædalum & dictionis illustratorem constituo.

Interim quid ego de hac turri Britannica (cuius nomen Ortelius iam mundo illustre suis elegantissimis typis fecit) coniectura assequi possum, (cùm certi nil me legisse contigit) accipito; Britannos, omnesque Oceani accolas olim piraticam exercuisse, ex nostris Annalibus Britannica lingua scriptis liquet; eosque sæpenumero in Morianam, Rutheniam, & Germaniam traiecisse constat, quæ nomina Morianæ & Rutheniæ, nostrates & Angli nostrarum historiarum interpretes, ob linguæ & historiarum imperitiam, in Mauritanos & Russos satis infeliciter pro Morinis & Flandris contorquent. Igitur cùm nullus esset commodior portus quàm ostium maximi fluuij, verisimile est eos in illum locum sæpius traiecisse, & inde incolas turrim aliquam ad eorum impetum resistendum fabricasse; & Imperatores Romanos hoc ædificium (nomine seruato) postea in alium vsum conuertisse. Alia etiam coniectura ex eadem officina fabricari potest: Antonini tempore etiam, cùm iam mare per Saxones & Frisios infestaretur, ipse hoc ædificium instauravit, impositis in eodem ex Britannico exercitu militibus, vnde & nomen adipisci potuit. Restat vna quæ instar omnium erit. Cùm Britannia tunc temporis esset quasi horreum Occidentalis Imperij, & annona illinc transferebatur per Britannos, ad exercitum limitis Germanici custodem alendum, nullus aptior locus erat deponēdi onera, quàm in ostio maximi fluminis Rheni, vbi iterum alterius generis nauibus contra cursum aquæ per Menapios ad Coloniam & Maguntiam vsque (vt nunc factitant) veheretur, vnde ille locus cùm & esset mercatorum Britannorum receptaculum, & annonæ ab illis inuectæ quasi horreum (qualia refert Ammianus Marcellinus Iulianum Cæsarem multa per Galliam & Germaniam pro Britannica annona conseruanda extruxisse, & alia incensa & diruta restaurasse) à frequentia Britannorum, Britannici nomen meruit. Has autem nudas coniecturas nullis testimoniis corroboratas, tuo iudicio excutiendas relinquo, quem non dubito ex multijuga tua cognitione, multò meliora in medium adferre posse.

Restat, vt de Monæ insulæ nomine & situ, quæ apud antiquiores & modernos auctores obseruaui, quæque ipse experientia & ex linguæ Britannicæ (qua iam illius Insulæ incolæ

incolæ utuntur) cognitione didici, tibi, cui aliquid denegare, quod vires meæ præstare possint, apud me piaculi loco erit, aliquid scribam; quamvis scio me hoc factitando nomen meum multorum calumniis exponere, quia errores semel imbibiti difficillimè evelluntur, maximè cùm Polydori Virgilij viri docti, & non vulgaris eloquentiæ auctoritate confirmentur: sed pace eorum dixerim, virum hunc Annales suos manifestis erroribus & mille mendis impleviſſe, idque non solùm ei accidisse ob imperitiam linguæ Britannicæ, (quam nunc Angli more Germanico tanquam illis non intellectam VVallicam vocant) sine qua nec nomen ipsius Insulæ rectè intelligitur, cùm alij per p, alij per b, alij per ph literas scribunt: sed etiam quòd meliores auctores non legerit, vel quòd invidia Britannici nominis (quod nobilissimi Roman. Imperatorum nimis studiosè amplexi sunt) tumens, eorum auctoritates parvipendens, & sibi nimium tribuens, (spretis melioribus) Guilhelmi cuiusdam & re & nomine Parui cæcutientis cæcus vestigia secutus sit. Sed crepat licet Britannicæ gloriæ vellicator impudentissimus, dum extant inter Græcos, Diodorus Siculus, Dion Cassius bis Consul, Herodianus, Plutarchus, Pausanias, Ptolemæus & Strabo: Inter Latinos, Cæsaris commentaria, Corn. Tacitus, Eutropius, Suetonius, Orosius, Ælius Spartianus, Iulius Capitolinus, Ælius Lampridius, Flavius Vopiscus, Aurelius Victor, Ammianus Marcellinus, Sextus Rufus, Panegyrica Mamertini, & aliorum, Plinius, Antoninus, Mela, & Solinus, præter Annales antiquissimos Britannicè scriptos, Gyldas tres, Nenium, & clarioris eruditionis multos alios, qui ante adventū Anglorum (quos nostrates veteri nomine adhuc seruato Saxones vocant) res Britannicas scriptis suis illustrauêre, & post devictam ab illis illam insulæ partem, quam illi Angliam, nos verò Loegriam, antiquum nomen retinentes, dicimus; Asserius, Obbernus, Felix, Monumetensis, Huntyntonensis, Malmesburiensis, Annovillanus, Iscanus, Necchamius, Gyraldus Parisiensis, Trenetus, & infiniti alij, crepat (inquam) licet imperiosus Vrbinas, & clarissimis Britannorum rebus gestis oblatret, dum hi classicum Britannicæ gloriæ cantent, nusquam poterit mendacissimus suis calumniis Britanniæ decus, & nominis famam à tot clarissimis viris decantatam, vel obscuram reddere, vel aliqua infamia inurere. Iam ad Monam redeundum est, quam Polydorus satis pro imperio nomine antiquo privauit, anonymamque relinquens, Menauiam utroque decoravit, quod facilè & ex Romanis, Græcis, & Britannicis scriptoribus, & incolarum lingua, hunc in modum probatur.

Constat ex Cæsare, Tacito, & reliquis, Monam esse insulam Britanniæ finitimam, inter ipsam & Iuerniam sitam, in quo mari duæ sunt tantùm alicuius nominis & magnitudinis (præter Hebrides) insulæ. Igitur necesse est vnam harum antiquorū Monam fuisse. itaque situm utriusque insulæ ante oculos ponendum esse duxi, vt inde cetera facilius intelligantur. Prima, quam Polydorus Angliseam vocat, finitima est eæ Britanniæ parti quam nos Cambriam, Angli verò VValliam vocitant, à qua tenuissimo separatur maris sinu (ab incolis *Menai* dicto) ita quòd iuxta medium insulæ, non longius quàm mille passus pateat. In Orientali parte insulæ est castrum fortissimum, & elegans vrbs, opus Edvvardi primi Angliæ regis, cui Bello Marisco nomen est inditum. In adversa verò parte est locus traijciendi in Iverniam aptissimus, & Anglis usitatissimus, quod illi *Holy head* quasi sacrum caput, nos verò *Caercybi*, id est, ciuitatē Kybij dicimus. In ea insula est *Aberfrau* ante trecentos annos Principis Guynedhiæ (quam Angli Northvvalliam, & barbari Venedociam vocant) Regia: boum & ovium multitudine (pro insulæ magnitudine) clara, triticique ita abundans, ut ob fertilitatem, mater Cambriæ vulgò nuncupetur: arborum inopia maxima, quamvis quotidie ingentes trunci, & radices, abieteſque miræ longitudinis in campis passim sub terra inveniuntur. Incolæ Britannica utuntur lingua, Anglicè penitus imperiti: Angliæ tamen Regibus post 300. annos cum reliqua Cambria parent. Nunc verò ad secundam, quam Polydorus nuper Monæ nomine donavit, deveniamus. Ea sita est in medio maris, à proximo Britanniæ promontorio distans vigintiquinque miliaribus, magnitudine priori pænè æqualis, magis tamen sterilis & inculta, hominesque

imbelles (nisi qui ab Anglia ob insulæ custodiam à Comite Derbiensi (cuius patrimonij est) mittuntur) gignit. Lingua Scotica siue Ivernica, quæ eadem est, utuntur. Distantia utriusque ab Ivernia ferè eadem. Iis prælibatis, quid Romani de ea scripsêre discutiamus, inter quos Cæsar primus Monæ meminit, & post eum Plinius & Dion Cassius, sed nihil præter nudum nomen, & eam in mari inter Britanniam & Iverniam sitam esse, in medium attulêre, quod uterque nostrûm etiam fatetur. Cornelius Tacitus vir doctissimus & rerum Britannicarum (à Iulio Agricola socero suo edoctus) scientissimus, de eius situ & à continenti distantia, plura nobis communicavit. Hunc igitur audiemus lib. 14.

„ ita loquentem: Sed tum Paulinus Suetonius obtinebat Britannos, scientia militiæ & ru-
„ more populi, qui neminem sine æmulo sinit, Corbulonis concertator, receptæque Ar-
„ meniæ decus æquare, domitis perduellibus, cupiens. Igitur Monam insulam incolis va-
„ lidam & receptaculum perfugarum aggredi parat, navesque fabricatur, plano alveo ad-
„ versus breve littus & incertum, sic pedites, equites vado secuti, aut altiores inter undas ad-
„ nantes, equis transmisêre. Stabat pro littore diversa acies, densa armis virisque, inter-
„ cursantibus feminis, in modum Furiarum, veste feriali, crinibus deiectis, faces præfere-
„ bant, Druidæque circum, preces diras sublatis ad cælum manibus fundentes, nouitate
„ aspectus perculêre militem, vt quasi hærentibus membris immobile corpus vulneribus
„ præberent: dein cohortationibus Ducis & se ipsi stimulantes, ne muliebre & fanaticum
„ agmen paueſcerent, inferunt signa, sternuntque obuios, & igni suo involvunt. Præsidium
„ posthac impositum vicis, excisique luci, sæuis superstitionibus sacri. Nam cruore captiuo
adolere aras, & hominum fibris consulere deos, fas habebant. Audi obsecro, optime Lector, pedites vado, & altiores inter vndas equis adnantes transmisisse. Etiam idem auctor,

„ Agricolæ in eandem insulam expeditionem in eius vita depingens, ita scribit: Iulius Agri-
„ cola Monam insulam, cuius possessionem reuocatum Paulinum rebellione totius Bri-
„ tanniæ suprà memoraui, redigere in potestatem animo intendit, sed vt dubiis consiliis na-
„ ves deerant, ratio & constantia Ducis transvexit; depositis omnibus sarcinis, lectissimos
„ auxiliarium, quibus nota vada, & patrius nandi vsus, quò simul seque & arma & equos
„ regunt, ita repentè immisit, vt obstupefacti hostes, qui classem, qui naues, qui mare expe-
„ ctabant, nihil arduum, aut invictũ crediderint, sic ad bellum venientibus. Ita petita pace,
„ ac dedita insula, clarus ac magnus haberi Agricola: quippe cui ingredienti provinciam,
„ quod tempus alij per ostentationem aut officiorum ambitum transigunt, labor & periculum placuisset. Audi iterum. Milites sine classe, sine nauibus, nando in Monam evasisse, neque hæc auctor audiuit ab aliquo obscurioris famæ, sed ab ipso Agricola, socero suo viro vndecunque clarissimo & expeditionis Duce. Sed audi quid huic respondet Polydorus. Scribit lib. Anglicæ historiæ 1. Hæc olim (scilicet Mona) mari disiuncta angusto, quoties decrescebat Oceanus, cuius magni fiunt omni tempore æstus, adeò prope terram erat, vt sine navigiis adiri posset. & postea, Vide (inquit) quid possit vetustas, insula nunc ab omni terra abest amplius 25. millibus, quæ quondam vix mille passus procul erat. In quod nominis & famæ discrimen (etiam excellentis. ingenia) non impellit invidia, & cõtradicendi studium. Somniat Vrbinas maximam terrarum inundationem, cuius nec Latini scriptores, nec Anglici, nec Hibernici, nec Scoti vnquam meminêre; & quod magis mirum est, nec in vulgus rumor aliquis huius diluuij dimanauit. Queritur etiam de angustia alterius insulæ & inopia frugum & arborum; vbi similiter fides in illo desiderari possit; nam hæc insula (Angliseam eius, quæ verè Mona est, intelligo) habet in longitudine milliaria nostra circa 25. in latitudine 16. quorum vnumquodque ad minus 1200. passus Geographicos continet: igitur in circuitu patet circa 27. milliaria Italica, quia quibusdam locis angustior est. Quod de inopia arborum dicit, verum est: nam Tacitus affirmat lucos esse excisos, quorum (vt anteà dixi) trunci innumerabiles passim terra obruti inveniuntur. Siluas etiam illic fuisse ante 400. annos ex nostris historiis patet. Nescio quid dicam de sterilitate, cùm hic affirmare non veretur, quod omnes sciunt esse falsissimum, nam ob fertilitatem in

pro-

proverbium inter noſtrates abiit, *Mon mam Gymry*. i. Mona mater Cambriæ. Et incolæ (pro ratione noſtræ regionis) ſunt ditiſſimi etiam & validiſſimi, vt ex hiſtoriographis Anglicis liquet: nam ſæpius Angli claſſe invecti inſulam invaſêre, ſed fruſtrà: nam ab incolis ad interneciõẽ cæſi ſunt: teſtis erit Hugo Salopia & Arundelij Comes illic occiſus: teſtis etiam Henricus filius naturalis Henrici primi, & cum eo multi nobiles ibidem deleti. Quid plura? Polydori Mona à terra 25. milliaribus diſtans, hac nihilo maior, multo magis ſterilis, & imbellium hominum Ivernorum parens, Mona cum Polydoro eſſe deſijt. Sed quid reliqui de hac re ſentiunt, diſcutiamus. Geographiæ Princeps Ptolemæus ad Orientalem Iverniæ plagam quatuor ponit inſulas; Monarinam (alia exemplaria Monaidam legunt) Monam, Adron & Lymnon: hæ vltimæ nobis optimè cognoſcuntur antiqua retinentes nomina. Adros à noſtratibus *Tnys ador*, quod inſula avium ſignificat, dicitur: Lymnos à noſtratibus *Enlli*, ab Anglis *Bardeſey*. i. Bardorum inſula vocitatur. Reſtant reliquæ duæ, quarum neceſſe eſt, vt vna ſit noſtra, altera Virgilij Mona. Monariam ponit Ptolemæus multò magis ad Septentrionem, & Orientem Monam. Mona Polydori magis vergit ad Aquilonem & Ortum quàm noſtra. Ergo Monaria, non Mona Ptolemæo eſt, & noſtra Mona etiã apud ipſum Monæ nomen obtinebit. Hæc ex externis. ad noſtros veniamus, quibus magis in nominibus quàm homini Italo noſtræ linguæ imperito, credendum eſſe arbitror. Sed vt hæc melius intelligantur, pauca prius interſerenda ſunt. Britannos ante adventum Anglorum totam hanc inſulam poſſediſſe, omnibus notum eſt; à quibus dolo victi, à meliori eiuş parte in extremas eius regiones depulſi ſunt, & nomina à locis accepêre, vt qui in Cãbriam abiêre, Cambri: qui in Cornoviam, Cornovij appellarentur. Angli tamen eos omnes more Germanico (qui Italos & Gallos VVallos vocant) VVallos nuncupauêre, additi etiam regionum vocabulis, vt ex libris lingua Saxonica ſcriptis (etiam nunc extãtibus) apparet. Nam noſtrates, Brytas VValas, Cornovienſes Cornvvalas in libris illis vocantur; nõ vt rudiores ſomniant, à Cornugalliæ dicti. Nec hîc ſilentio præterire poſſum impudentiam Virgilij, qui ſe gloriatur hoc primò ſcriptis tradidiſſe. Cùm hanc veram VVallici nominis etymologiam ex Silveſtri Gyraldo furatus eſt; ſed ut revertar unde digreſſus ſum. Iam Britanni in anguſtias terrarũ pulſi, linguam Britãnicam ſervavêre; ita ut regiones, ciuitates, fluuij, inſulæ, & populi, apud noſtrates nomina obtinẽt antiqua. Nam Anglorum nomen neſcimus, *Saiſſon*. i. Saxonas (nam x literam non habemus) omnes Anglos in hunc diem appellitantes. Angliam verò antiquo nomine *Lhoeger*. i. Loëgriam, VValliam *Cambri*. i. Cambriam, Cornugalliam *Cornivv*. i. Cornoviam, Scotiam *Alban*, Hiberniã verò *Yverdhon*, quam etiam antiquiores Geographi non Hiberniam, ſed Iverniam dixêre, appellamus. Ità & omnium Angliæ civitatum nominibus utimur antiquis, quibus olim ante adventum Saxonum vocitabantur. Sed ad Monam redeamus. Noſtrates omnes & incolæ ipſius inſulæ (eadem hac antiquiſſima lingua vſi) nullum aliud eius novêre nomen præter *Mon*, ita ab omnibus vocitatur. Polydorus Angliſeam, id eſt, Anglorum inſulam appellat; fateor hanc inſulam ab Anglis domitam eorum nomine decoratam fuiſſe, & Anglos ita eam vocare. Sed obſecro, an cum Anglis emerſit inſula, vel nullum habuit ante Anglorũ adventum nomen? heus expergiſcere, Polydore; eadem ratione nec Anglia erit Britannia, nec Francia Gallia. Sed quod magis eſt, in hac inſula incolę (quãvis Anglo ſubditi) nec quid ſit Anglus, nec Angliſea, norunt; cùm Anglum *Sais* ſingulari, plurali verò *Saiſſon*, patriam ſuam dulciſſimam *Mon* appellant. Præterea vrbs elegans ſuper illum ſinum contra Occidẽtalem inſulæ partem extructa, haud procul à loco vbi olim Segontium, Romanis cognita civitas ſita erat, *Caerarvon* nuncupatur, id eſt, ciuitas ſuper Monam: nam *Caer* apud noſtrates vrbem muris cinctã, *Ar* ſupra ſignificant; ſed quòd in ultima ſyllaba m in u mutatur, vult idiotiſmus linguæ; nam in omnibus dictionibus incipiẽtibus ab m in cõtextu ſermonis, illa poſt certas conſonantes in u vertitur, cuius loco noſtrates f utuntur, cùm u ſemper vocalis ſit; ut dies Mercurij *die Mercher*, nox Mercurij *Nos fercher* dicuntur; ita Mariam *Mair*, Fanum

Mariæ, *Lhan vair* vocamus. Nec ſolùm vrbs, ſed totus ille Continentis contra inſulam tractus, *Arvon*, id eſt, contra vel ſuper Monam appellatur. Eſto tamen hanc non fuiſſe Monam, debuiſſet Polydorus pro ſua auctoritate aliud ei finxiſſe nomen, & non anonymam reliquiſſe. Iam ad alteram accedamus, quam noſtrates *Menavv*, incolæ omnes, Angli & Scoti, etiam Britannicum nomen contrahentes *Man* dicunt; itaque nemo hominum (quod ſciam) præter Vrbinatem & quendam impuriſs. hominem Hectorem Boëthium Monæ nomine hanc decoravit. Sed relictis his luce meridiana clarioribus argumentis, ad auctoritates deveniamus; quibus fulti, vtræque inſulæ ſua genuina nomina tribuamus. Reſtat adhuc fragmentum antiqui ſcriptoris Gyldæ Britanni, viri undequaque doctiſſimi, in ſingulari illa & omni genere bonorū auctorum refertiſſima Bibliotheca, Illuſtriſs. Herois, & vnici inter noſtrates doctorum virorum Mæcenatis, domini mei ſuſpiciendi Henrici, Arundelij Comitis; in quo hæc verba in deſcriptione Britanniæ habentur: Tres
» habet Britannia inſulas, Vectam contra Armoricas, ſecunda ſita eſt in vmbilico maris in-
» ter Iverniam & Britanniam. Nomẽ eius Eubonia vulgo *Manavv*. Audi optime lector Britannum Britannicè loquentem: nam ita nos vernacula lingua Monam Polydori hoc tempore vocamus. Beda etiam Anglus, vir in omni literarum genere clarus, lib. ſuæ Hiſtoriæ
» 2. cap. 9. hæc habet verba: Quo tempore etiam gens Nordan Humbrorum, hoc eſt, ea na-
» tio Anglorum, quæ ad Aquilonarem Humbri fluminis plagam habitabat, cum rege ſuo
» Eduyno verbum fidei prædicante Paulino (cuius ſuprà meminimus) ſuſcepit. cui videlicet regi in auſpicium ſuſcipiendæ fidei & regni cæleſtis poteſtas, & terreni creuerat im-
» perij, ita vt (quod nemo Anglorum ante eum fecit) omnes Britanniæ fines, qua vel ipſo-
» rum vel Britonum prouinciæ habitantur, ſub ditione acceperit. Quin & Menanias inſulas, ſicut & ſuprà docuimus, imperio ſubiugauit Anglorum; hîc ego crediderim Menavias pro Menanias ſcribi oportere, cùm facilis ſit lapſus ab n in u. Henricus præterea Huntyngtonenſis Eccleſiæ Archidiaconus, Hiſtoricus egregius, qui ſcripſit circa annum noſtræ redemptionis 1140. Bedæ veſtigiis inhærens, hunc lapſum declarare videtur. Eduyni
» Northumbrorum regis potẽtiam & victoriam enarrans in hæc verba prorumpit: Edvvyn
» rex Northumbrorum, cunctis qui Britanniam incolunt Anglorum pariter & Britonum
» populis præfuit, præter Cantuarios, nec non Menaviam inſulam, quæ inter Hiberniam & Britanniam ſita eſt, & vulgò *Man* dicitur, Anglorum ſubiecit imperio. Notandum hîc eſt, hunc Anglum, Anglicum etiam inſulæ (quam Virgilius Monam falsò vocat) tribuiſſe nomen; nam *Man* vulgò, inquit, dicitur, quo nomine ab Anglis in hunc diem nota eſt. Et præter hos, Ranulphus Ceſtrenſis in ſuo Polychronico libro primo cap. 44. ita de inſulis
» Britanniæ vicinis loquitur: Britannia (inquit) tres habet inſulas ſibi adiacentes (præter
» Orchades) quæ tribus eius principalioribus partibus quaſi reſpondere videntur. Nam Vecta adiacet Loëgriæ, quæ nunc Anglia dicitur; Mona, quæ ab Anglis *Angliſea* vocatur, ad
» Cambriam (quæ & VVallia eſt) pertinet; inſula verò Eubonia, quæ duo alia habet no-
» mina, Menavia ſcilicet & Mania, Scotiæ contermina eſt. Hæ tres, Vecta, Mania & Mona eiuſdem ferè ſunt quantitatis. Hæc ille. Quòd Gyldas & alij hanc inſulam Euboniam Latinè vocant, hinc videtur originem traxiſſe, quòd ab eadem natione, nempe Ivernica, à qua & Euboniæ (quas Hebrides aliqui dicunt) incolatur. Beda & Huntyngtonenſis Britannico nomini *Manau*, cùm Menaviam appellitant, alludere videntur: ſed nulli horum Mona dicitur. Ex his argumentis & teſtimoniis liquet, Monam, eam eſſe inſulam, quam incolæ (vt ſuperius dixi) Monam etiam vocant, nullo alio nomine cognito, & quæ Anglis Angliſea dicitur: altera verò, quæ Polydoro & in eius luto hærentibus Mona dicitur, à Gylda Eubonia, ab Huntyngtonenſi Menavia, ab aliis Mania vocitatur. Hîc finem (vno, quod inſtar multorum erit, prius in medium adducto teſtimonio) faciam; nempe Silveſtris Gyraldi Cambrobritanni viri non minus natalibus illuſtris, quàm eruditione clari, utpote ex nobili Gyraldorum familia orti, quibus debent reges

Angliæ

Angliæ devictam Iverniam, & ipsè regi Henrico secundò charissimus, ac filio eius Iohanni à secretis fuit; cuius nomen in Decretis Pontificum Romanorum (quòd cùm Episcopus esset Menevensis, cum Archiepiscopo Cantuariensi de prærogatiua eius Ecclesię certaret) est admodum celebre: ille, inquam, in libro cui titulum fecit Itinerarium Baldvvini Archiepiscopi Cantuariensis, crucem in infideles per Cambriam prædicantis, cuius etiam individuus comes fuit, hæc de Mona insula memoriæ prodidit: Crastino transivimus per Castrum de Caerarvon, & per valles & montes difficiles ad Bangor pervenimus, ab Episcopo decenter exhibiti, cuius nomen Guianus, qui ad crucis susceptionem ferè compulsus, cum magna lamentatione & vociferatione hominum utriusque sexus: Inde in Monam insulam duobus millibus passuum inde distantium transivimus, brevi maris brachio transnavigato; ubi iunior Oeni filius Rothericus cum insulæ totius & terrarum adiacentium populo devotus nobis occurrit; ibi facto quasi Theatro in petrosis rupibus prope littus prædicante Archiepiscopo & loci Archidiacono Alexandro, multi ad crucem sunt allecti: sed iuvenes electi de familia Rotherici, qui contra nos sedebant, nullo modo allici poterant ad crucem sustinendam; quorum aliqui paulò pòst dum prædones sequerentur, occisi, alij vulnerati, vltronei in carne sibi invicem cruces affixerunt. Rothericus Resi Principis filiam sibi tertio gradu cognatam, uxorem habuit, quam nullis monitis à se pellere voluit, sperans inde auxilium contra fratris filios, quos exhæreditauerat; at paulò pòst illi omnia recuperavêre. Habet hæc insula 343. villas, & tamen pro tribus Cantredis habetur: habet Britannia tres insulas sibi adiacentes eiusdem ferè quantitatis, ab Austro Vecta, à Zephyro Mona, à Circio Mania: sed duæ priores propinquius Continenti adiacent, modicis distinctæ maris interstitiis; tertia verò, quæ Mania dicitur, medio inter Hibernicam Vltoniam & Scoticas Galovidias libramine iacet. Mona verò ab incolis *Mon mam Cymbry*, ob tritici fertilitatem dicitur. Et postea: Hugo comes Slopesburiensis & Arundelij, cum Hugone comite Cestrensi, cùm hanc insulam vi ingrederetur, canes in Ecclesia Sancti Fefridanci nocte occlusit, quos omnes manè rabidos invenit, & ipse postea à piratis de Orcadibus venientibus, quorum Princeps Magnus sagitta in oculo (quæ pars corporis sola ferro nuda erat) ictus, à navi per ipsum Magnum, in mari mortuus cecidit: quod videns Magnus dixit Danica lingua, *Leit loupe*, quod significat, sine eum saltare. Item cùm Henricus secundus exercitum in Venedotiam ducens apud Caleshull bellicam aleam in arcto silvestri expertus est, classem in Monam misit, quæ Ecclesiam prædictam cum aliis locis spoliavêre; vnde ab accolis, multi à paucis, armati ab inermibus, victi, vulnerati, & capti, & interempti ferè omnes fuêre. Fuerant duo nobiles viri, & eius qui scripsit hæc avunculi, cum aliis huc à rege missi, Henricus scilicet regis Henrici primi filius, & secundi avunculus, ex nobili Nesta Resi filij Theodori filia, in Australi Cambria Demetiæ finibus oriundus, & Stephani filius Henrici frater nō Germanus, sed uterinus, vir qui nostro primus tempore aliis viam præbens, Hibernicam nō longè pòst aggressus est expugnationem, cuius præconia vaticinalis depromit historia. Henricus nimia fretus audacia, bonaq. destitutus omnino sequela, inter primos lanceis confossus occubuit. Robertus verò de defensione diffidens, vix ad naves grauiter vulneratus evasit. Hæc insula foris sterilis & hispida, vt terra de Pebidiō prope Menaviam apparet, quamvis multis fertilissima. Huc usq. Gyraldus. Quid unquam planius aut dilucidius de Monæ nomine, loco, fertilitate, & incolarum strenuitate; etiā de alterius insulæ & situ & nomine, litteris mandari potuit? Idem auctor in sua Cambriæ Topographia, ita de hac insula loquitur: In Northvvallia inter Monam & montes Eryri sedes Banchorienſis Danielis patrocinio gaudet. Et iterum: Totius autem VValliæ sicut Australis pars circa regionem Cereticam, & præcipuè Demetiam campestri planitie, maritimoque littore longè amœnior est, ita Borealis Venedotia, & situ terrarum munitior, & robustis virorum cordibus fœcundior, ubique gleba fertilior esse dignoscitur.

Nam

Nam ſicut montes Eryri cunctis VValliæ armentis in vnum coactis ad paſcua, ſic Mona inſula tritici fertilitate toti VValliæ fertur aliquamdiu ſufficere poſſe. His lectis & penſiculatis, quis hominum ita ſtupidus, qui dubitet Angliſeam Polydori veram eſſe Monam Druydum ſedem, & Romanis armis litteriſque nobilitatam? Aliam verò inſulam Britannis *Manau*, Anglis verò *Man* dictam, quam ille, & alij viri docti ex eius lacunis turbidam bibentes, Monam falsò appellauêre, rectius Monarinam vel Monaidam, vt Ptolemæus: Euboniam, vt Gyldas; aut Menaviam, vt Beda, & Huntyngtonenſis; aut Maniam, vt Gyraldus, dici oportêre.

Plura etiam, & argumenta, & doctorum virorum teſtimonia in medium adferre poſſem: ſed ne Lectori tædium adferam, his in præſenti ſuperſedebo; non dubitans, quin hæc omni viro docto & in hiſtoriis Britannicis exercitato, ad omnes adverſariorum calumnias diluendas ſatis firma eſſe videntur. Igitur te, pro eo quo præditus es candore & humanitate, oratum velim, ut hæc qualiacumque ſint, boni conſulas, Monamq. noſtram ſuo priſtino gloriæ, typis tuis reſtituas: Speroque me propediem tibi non ſolùm Monæ, ſed etiam totius Cambriæ certiſſimam deſcriptionem nominibus tum antiquis, Romanis & Britannicis, tum Anglicis modernis illuſtratam miſſurum. Angliæ etiam chartam Geographicam additis ex Ptolemæo, Plinio, & Antonino, antiquis nomenclaturis, ut Hectoris Boëthij innumera mendacia hinc facilius dignoſcantur, in quem Lælandus noſter aptiſſimum edidit Epigramma:

Hectoris hiſtorici tot, quot mendacia ſcripſit,
Si vis vt numerem, Lector amice, tibi?
Me iubeas etiam fluctus numerare marinos,
Et liquidi ſtellas connumerare poli.

Habeo etiam exactiſſimam tractus maritimi Scotiæ deſcriptionem, quæ omnia cùm Londinum venero (quod Deo favente ante finem Aprilis fiet) ad te mittam, ex quibus virorum quorundam doctiſſimorum manifeſti patebunt errores; qui imperitis quibuſdam nimium fidentes, ſitus, & nomina multorum locorum, Vrbium & Fluviorum, in Chartis ſuis Geographicis ſatis infeliciter, & multùm à vero aberrantia depinxêre. Interim te bene valere jubeo, & ſi quid aliud ſit in quo tibi placere poſſim, non roges, ſed imperes, quod voles. Richardus Cloughus vir integerrimus, & contractæ inter nos amicitiæ auctor, idemque communis noſter amicus, & literas tuas ad me perferendas dabit, & meas tibi (pro ea quæ inter nos eſt familiaritate) reddet. Vale dulciſſime Orteli. Denbighiæ, Northvvalliæ ſive Guynedhiæ, 5. Aprilis, 1568.

Tuus per ſaxa per ignes,

Humfredus Lhuyd Denbighienſis
Cambrobritannus.

TABVLAE QVAE HAC POSTREMA EDITIONE ACCESSERVNT,

HISPANIA NOVA
CVLVACANA
HISPALENS. CONV.
PICTAVIA
ANDEGAVIA
PICARDIA
BVRGVNDIA
LVTZEMBVRG.
NAMVRCVM
ARTESIA
HANNONIA
FRISIA OCCID.
FRISIA ORIENT.
WESTPHALIA
HASSIA
BVCHAVIA, & WALDEC.
WIRTENBERG
VERONEN. TERRIT.
CREMON. TERRIT.
HVNGARIA
PEREGRIN. D. PAVLI
IMP. ROMANVM
GRÆCIA.

IMP. RVDOLPHI, PHILIPPI HISP. REGIS, ET CANCELLARIAE BRABANTICÆ PRIVILEGIIS SANCITVM EST,

NEQVIS alius cuiuſcuiuſque ſit condicionis, eas Tabulas quas *Abrahamus Ortelius* Regiæ Maieſtatis Geographus ſtudio ſuo deſcripſerit, vel ſuis impenſis primùm in lucem ediderit, ſiue eas venum ſeorſum dederit, ſiue iis Theatrum ſuum nunc auxerit, aut poſtea adhuc addiderit, intra decennium à die impreſſionis abſolutæ computandum typis mandare, vel ſimili atque eodem quo à dicto Ortelio exprimentur, vel alio charactere, ſeu forma excudere, vel cudendas dare, ſeu alibi impreſſas adducere, vendere & diſtrahere palàm ſiue occultè auſit. Quiſquis verò ſecus fecerit, ei ſtatuitur atque decernitur debere non ſolùm adimi vel auferri Tabulas & libros impreſſos aut venum expoſitos, quos vtique prædictus Ortelius, vel eiuſdem hæredes, aut mandatum ab eo habentes, auxilio Magiſtratus eius loci, vel etiam per ſe ipſi apprehendere & ſibi vendicare poterunt; verùm etiam irrogari mulctam quæ expreſſa eſt in ipſis diplomatis. Dat. Anno Domini M. CCCCC.

Imperator. quidem,
LXXVI. Ratiſponæ viceſima ſecunda Octobris. *Subſign.*
Rudolphus.
Ad mandatum ſacræ Cæſar. M. proprium,
Eſtenberger.

Philippi verò Hiſpan.
LXXIX. Antwerpiæ die tertia menſis Februarij,
Signat.
Sille.

Et Cancellariæ,
Bruxellis die quinta Martij eiuſdem anni.
Signat.
Blyleuen.

BY PRIVILEGIEN Des Keyſers, Conincks, ende Cancelliers van Brabandt, vvordt verboden,

DAt niemant van wat conditie hy zy, hem by vernoorde renighe Landtafelen oft Geographique Carten, die Abraham Ortelius ſijnder Maieſteyt Geographus eerſt beſchrijft, oft op ſijnen coſt eerſt wtgeeft: het zy dat hyſe byſonder wtgeeft, oft ſijn Theatre dar mede ouermeerdert, oft naerrhandt vermeerderen zal, in ghelijcke forme oft diuerſche, cleynere oft grooter, nae ey dincke, oft elders ghedruckt inne landen van Brabandt, oft van herwaerts over te coope brenghe, oft in eenigher manieren, hermelijck oft openbare, wtdeyle binnen de thien iaren, nae datſe van hem eerſt wt zullen gegheuen zijn: Op de peene ghementioneert int Originael, Seghenen in onderteekent als bouen.

AD LIBRI COMPACTOREM,

Series & signa Chartarum seu foliorum,

A, triternio, & B, duernio. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. &c. vsque 93. singula folia sunt.
A. B. C. D. E. F. triternionibus constant, præter G, quaternionem.

Sed hæc folia singula cifris notata, debet Compactor adglutinare à tergo iusta papyri parte, qua in dorso libri ligentur, ne ligatura impediat, quò minus Tabulæ integrè pleneque oculis pateant.

Visitauit & approbauit hoc opus D. Sebastianus Baer Delphius, insignis Cathed. Ecclesiæ S. Mariæ Antverpiensis Plebanus & Canonicus.

Auctoris ære & cura impressum, absolutúmque apud Christophorum Plantinum,
ANTVERPIAE,
M. D. LXXIX.

Med. Nr.
01395222

17.5.1982

